GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI BİLİM DALI

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN TEZHİPLİ ESERLERİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ

DOKTORA / SANATTA YETERLİK TEZİ

Hazırlayan
Gülşen ASLAN ELKIRAN

Ankara
Nisan, 2012

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI BİLİM DALI

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİ'NDE BULUNAN TEZHİPLİ ESERLERİN SÜSLEME ÖZELLİKLERİ

DOKTORA / SANATTA YETERLİK TEZİ

Gülşen ASLAN ELKIRAN

Danışman: Prof. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ

Ankara
Nisan, 2012

JÜRİ ONAY SAYFASI

Gülşen ASLAN ELKIRAN'ın "Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Bulunan Tezhipli Eserlerin Süsleme Özellikleri" başlıklı tezi 16/04/2012 tarihinde, jürimiz tarafından El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalında Doktora/Sanatta Yeterlik Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

	Adı Soyadı	İmza
Başkan:	(Tez Danışmanı) Prof. Dr. Nilüfer ÇETİNTAŞ	
Üye (~~Tez Danışmanı~~):	Prof. Dr. Mediha Güler	
Üye :	Prof. Dr. Zeynep Erdoğan	
Üye :	Doç. Dr. Melda Özdemir	
Üye :	Yard. Doç. Dr. Hatice DOĞRUOL	

ÖNSÖZ

2009 yılında Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde çalışmalara başlandığında Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan el yazmalarının büyük titizlikle hazırlanmış ve tezyîni sayfaların birbirinden farklı tasarımlarla dolu olduğu fark edilmiştir. Birbirine çok benzediği düşünülen tezhiplerin bile detaylı incelendiği zaman farklı motiflerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu sebeple incelenen 28 eserin bütün tezhipli sayfaları araştırmaya dâhil edilmiştir.

Tezhipli sayfalarda ilk bakışta görülemeyen birçok detayı, fotoğraflar büyütüldüğünde ve desenleri detaylı bir şekilde incelendiğinde ortaya çıkmıştır. Bu eserleri büyük sabırla meydana getiren, bugün sadece bazılarının adını bildiğimiz bazılarından ise haberdar olmadığımız sanatkârları gıpta ve hayranlıkla yâd etmek borç bilinmelidir.

Araştırmamda çalışmaları yönlendiren, desteğini esirgemeyen, gece gündüz demeden her arandığında daima yardım eden çok değerli danışmanım Prof. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ'a,

Çalışmalarım esnasında önerilerinden yararlandığım Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN'a, Doç. Dr. Melda ÖZDEMİR'e, Yrd. Doç. Dr. Celalettin KARADAŞ'a ve Şahin İNALÖZ'e,

Metin okumalarında ve çevirilerde yardımlarını esirgemeyen Kültür ve Turizm Bakanlığında görevli mütercim Hilal AYDEMİR'e, Ankara Vakıf Eserleri Müzesi Müdürü Sayın Orhan KAYMAK'a, Vakıflar Genel Müdürlüğü Ankara Bölge Müdürü Aslan YILDIZ'a,

Tezin hazırlanışında her zaman içtenlikle yardımcı olan çok değerli eşime,

Bana daima güvenen, özveri ile beni yetiştiren, desteğini her zaman üzerimde hissettiğim çok kıymetli anneme ve ağabeyime teşekkürü borç bilirim.

Çalışmayı, vefat ettikleri günden bu yana yokluklarını hissettiğim babama ve ağabeyime ithaf ediyorum.

Gülşen ASLAN ELKIRAN

ÖZET

ANKARA VAKIF ESERLERİ MÜZESİNDE BULUNAN TEZHİPLİ ESERLERİN SÜSLEME ÖZELLLİKLERİ

ASLAN ELKIRAN, Gülşen

Sanatta Yeterlik, El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ

Nisan-2012, XIII+577 sayfa

Bu çalışmada, bir belge oluşturmak üzere Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergilenen tezhipli eserlerin teknik, motif, renk, kompozisyon ve üslup özellikleri açısından incelenerek çizimler yolu ile tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Müzede Bulunan Tezhiple süslenmiş Kuranı Kerimler, Vakfiyeler, Mesnevi, Şarhül Şifa ve Delailül Hayrat esas alınmıştır. Bu çalışma, betimsel bir çalışma olmuştur.

Araştırmanın çalışma evrenini, Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde depo ve teşhirde yer alan "tezhipli eserler" oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminde ise Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan "28 adet tezhipli eser" yer almıştır. Bu çalışmada; nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veriler, çeşitli kütüphanelerden yazılı kaynaklar taranarak elde edilmiştir.

Bulgular ve yorumdan oluşan dördüncü kısımda araştırmanın eserlerin incelenmesine dayanan ve tarafımızdan yapılan fotoğraf çekimi, ölçü alımı, çizimler ile tezhiplerin süsleme özellikleri tek tek gözlem formlarına işlenmiş ve formlardan edinilen bilgiler ışığında süsleme özelliklerine göre tablolar oluşturulmuştur. Tabloların değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

28 adet tezhipli eserin incelendiği araştırmada; 1 adet Delailül Hayrat, 1 adet Şifayı Şerif, 1adet Şerhül Şifa, 1 adet Mesnevi, 9 adet Kuran-ı Kerim ve 15 adet Vakfiyede bulunan tezhipler süsleme özelliklerine göre incelenmiştir. Beşinci bölüm olan sonuç ve öneriler kısmında ise araştırmada elde edilen sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlardan faydalanarak önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan araştırmada en çok penç motifinin daha sonra tığ, rumi ve hatayi motiflerinin, en az ise çengel ve vazo motiflerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

En çok altın rengi ve lacivert tonlarının kullanıldığı, en az ise gri, eflatun ve kahverengi renklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tezhip, Vakıf Eserleri, Müze, Geleneksel El Sanatları

ABSTRACT

ORNAMENTAL CHARACTERISTICS OF ILLUMINATED MANUSCRIPT IN ANKARA FOUNDATION ART MUSEUM

ASLAN ELKIRAN, Gülşen

Proficiency In Art, Traditional Turksih Handicrafts Mainstream Science Branch

Thesis Advisor: Prof. Dr. Vildan ÇETİNTAŞ

April-2012, XIII+577 page

The aims of this study are to examine the illuminated works exhibited at the Ankara Museum of Foundational Arts, in terms of technical properties, motif, color, composition and stylistic features, and to identify these studies by way of drawings in order to create a document. This is a descriptive study based on the illuminated manuscripts of Quran, charters of foundations, Şerh-uş Şifa and Delail-ul Hayrat which are exhibited in the museum.

The population of the study is consisted of the "illuminated books" which are exhibited or stored in Ankara Museum of Foundational Arts. The sampling of the study is consisted of the 28 illuminated works in Ankara Museum of Foundational Arts. This study used qualitative research methods. The data, obtained from written documents throughout various libraries.

In the 4th part of the study which consists of results and interpretations we created tables to present the data obtained from photographs taken by ourselves, measuring, drawings and decorative features of illuminations recorded by us. The 28 illuminated works including 1 Delail-ul Hayrat, 1 Şifayi Şerif, 1 Şerh-üş Şifa, 1 masnavi, 9 Quran and 15 charters of foundation were examined in terms of ornamentation properties. In the fifth part of the study we presented the findings and results, and our recommendations based on these results.

In our study, we observed that the penç motifs were used most frequently and then tığ (crochet), rumi and hatai motifs respectively and hook and vase motifs were used less frequently. We also detected that gold and dark blue colors were used most frequently and grey, purple and brown colors were used at the least.

Keywords: Illumination, foundational arts, museum, traditional handicrafts

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ONAY SAYFASI i
ÖNSÖZ ii
ÖZET iii
ABSTRACRT iv
TABLOLAR LİSTESİ viii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ ix
ÇİZİMLER LİSTESİ xi
KISALTMALAR LİSTESİ xiii
1 GİRİŞ 1
1.1 Problem 3
1.2 Araştırmanın Amacı 3
1.3 Araştırmanın Önemi 4
1.4 Araştırmanın Varsayımları 5
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları 5
1.6 Tanımlar 5
2 KAVRAMSAL ÇERÇEVE 9
2.1 Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Eserleri Müzesi Hakkında Genel Bilgi 9
2.2 Tezhibin Tanımı 10
2.3 Tezhip Sanatının Tarihçesi 11
2.3.1 Büyük Selçuklular 13
2.3.2 Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi 13
2.3.3 Osmanlı Dönemi 16
2.3.4 Cumhuriyet Dönemi 18
2.4 Tezhipte Kullanılan Motifler 19
2.4.1 Bitkisel Motifler 19
2.4.1.1 Yapraklar 20
2.4.1.2 Stilize Çiçekler 22

2.4.1.3 Yarı Üsluplaşmış Çiçekler 23
2.4.1.4 Naturalist Çiçekler 25
2.4.1.5 Ağaçlar 25
2.4.2 Rumiler 25
2.4.3 Geometrik Motifler 26
2.4.4 Geçme-Zencerek 27
2.4.5 Bulut 27
2.4.6 Çintemani 27
2.4.7 Hayvan Figürleri 28
2.4.7.1 Efsanevi ve Mitolojik Hayvan Motifleri 28
2.4.7.2 Stilize Hayvan Motifleri 28
2.4.8 Münhani 29
2.4.9 Tığ 29
3. YÖNTEM 31
3.1 Araştırmanın Modeli 31
3.2 Evren ve Örneklem 31
3.3 Verilerin Toplanması 31
3.4 Verilerin Analizi 32
4. BULGULAR VE YORUM 33
4.1. Örnek No Kataloğu 34
4.1.1. Envanter No 128 Sultan II. Beyazıt Vakfiyesi 34
4.1.2. Envanter No 124 Yavuz Sultan Selim Vakfiyesi 43
4.1.3. Envanter No 1 Kur'an-ı Kerim 49
4.1.4. Envanter No 2 Kur'an-ı Kerim 121
4.1.5. Envanter No 45 Kanuni Sultan Süleyman Vakfiyesi 183
4.1.6. Envanter No 565 Kur'an-ı Kerim 195
4.1.7. Envanter No 567 Kur'an-ı Kerim 209
4.1.8. Envanter No 568 Kur'an-ı Kerim 238
4.1.9. Envanter No 186 Sultan II. Selim Vakfiyesi 254
4.1.10. Envanter No 18 Fatih Sultan Mehmet'in Eyüp Vakfiyesi 259
4.1.11. Envanter No 14 I. Sultan Ahmet Vakfiyesi 268
4.1.12. Envanter No 120 II. Osman Vakfiyesi 280
4.1.13. Envanter No 136 Delailül Hayrat 285
4.1.14. Envanter No 47 I. Mahmut Vakfiyesi 291

4.1.15. Envanter No 156 Şerhül Şifa 318
4.1.16. Envanter No 49 III. Osman Vakfiyesi 330
4.1.17. Envanter No 187 III. Mustafa Vakfiyesi 335
4.1.18. Envanter No 159 I. Abdülhamit Vakfiyesi 348
4.1.19. Envanter No 29 III. Sultan Selim Vakfiyesi 353
4.1.20. Envanter No 167 II. Mahmut Vakfiyesi 380
4.1.21. Envanter No 197 Mesnevi 430
4.1.22. Envanter No – Hicri 1273 tarihli Kur'an-ı Kerim 440
4.1.23. Envanter No 181 II. Abdülhamit Vakfiyesi 459
4.1.24. Envanter No 24 V. Mehmet Reşat Vakfiyesi 480
4.1.25. Envanter No 566 Kur'an-ı Kerim 490
4.1.26. Envanter No 570 Kur'an-ı Kerim 516
4.1.27. Envanter No 150 Şifai Şerif 546
4.1.28. Envanter No 579 Kur'an-ı Kerim 551
4.2. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Özellikleri 561
4.2.1. Motif Döküm Tablosunun Yorumu 562
4.2.2. Motif Dağılım Tablosunun Yorumu 563
4.3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Özellikleri 563
4.3.1. Renk Döküm Tablosunun Yorumu 565
4.3.2. Renk Dağılım Tablosunun Yorumu 565
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 566
5.1. Sonuç 566
5.2. Öneriler 568
KAYNAKÇA
EKLER

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Döküm Tablosu 561

Tablo 2. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Dağılımı 562

Tablo 3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Döküm Tablosu 564

Tablo 4. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Dağılımı Tablosu 565

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 1-5. Envanter No 128 Sultan II. Beyazıt Vakfiyesi 34-41

Fotoğraf 6-8. Envanter No 124 Yavuz Sultan Selim Vakfiyesi 43-47

Fotoğraf 9-67. Envanter No 1 Kur'an-ı Kerim 49-120

Fotoğraf 68-118. Envanter No 2 Kur'an-ı Kerim..... 121-182

Fotoğraf 119-128. Envanter No 45 Kanuni Sultan Süleyman Vakfiyesi 183-193

Fotoğraf 129-139. Envanter No 565 Kur'an-ı Kerim 195-208

Fotoğraf 140-169. Envanter No 567 Kur'an-ı Kerim 209-237

Fotoğraf 170-184. Envanter No 568 Kur'an-ı Kerim..... 238-253

Fotoğraf 185-188. Envanter No 186 Sultan II. Selim Vakfiyesi..... 254-258

Fotoğraf 189-193. Envanter No 18 Fatih Sultan Mehmed'in Eyüp Vakfiyesi 259-266

Fotoğraf 194-203. Envanter No 14 I. Sultan Ahmet Vakfiyesi 268-278

Fotoğraf 204-206. Envanter No 120 II. Osman Vakfiyesi 280-283

Fotoğraf 207-210. Envanter No 136 Delailül Hayrat 285-289

Fotoğraf 211-231. Envanter No 47 I. Mahmut Vakfiyesi 291-317

Fotoğraf 232-242. Envanter No 156 Şerhül Şifa 318-329

Fotoğraf 243-246. Envanter No 49 III. Osman Vakfiyesi 330-333

Fotoğraf 247-257. Envanter No 187 III. Mustafa Vakfiyesi 335-347

Fotoğraf 258-260. Envanter No 159 I. Abdülhamit Vakfiyesi 348-351

Fotoğraf 261-281. Envanter No 29 III. Sultan Selim Vakfiyesi 353-379

Fotoğraf 282-316. Envanter No 167 II. Mahmut Vakfiyesi 380-429

Fotoğraf 317-322. Envanter No 197 Mesnevi 430-438

Fotoğraf 323-334. Envanter No – 1273 tarihli Kur'an-ı Kerim 440-457

Fotoğraf 335-363. Envanter No 181 II. Abdülhamit Vakfiyesi 459-479

Fotoğraf 364-372. Envanter No 24 V. Mehmet Reşat Vakfiyesi 480-489

Fotoğraf 373-396. Envanter No 566 Kur'an-ı Kerim 490-515

Fotoğraf 397-422. Envanter No 570 Kur'an-ı Kerim 516-545

Fotoğraf 423-426. Envanter No 150 Şifai Şerif 546-550

Fotoğraf 427-434. Envanter No 579 Kur'an-ı Kerim 551-560

ÇİZİMLER LİSTESİ

Sayfa

Çizim 1.	Yaprak motifi	20
Çizim 2.	Stilize yaprak motifi	21
Çizim 3.	Dal motifi	21
Çizim 4.	Penç motifi	22
Çizim 5.	Hatai motifi	23
Çizim 6.	Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler	24
Çizim 7.	Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler	24
Çizim 8.	Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler	25
Çizim 9.	Rumi motifi	26
Çizim 10.	Üçiplik Rumi	26
Çizim 11.	Geçme-zencerek	27
Çizim 12.	Çintemani	28
Çizim 13.	Tığ motifi	30
Çizim 14 -16.	Envanter No 128 Sultan II. Beyazıd Vakfiyesi	37-42
Çizim 17-18.	Envanter No 124 Yavuz Sultan Selim Vakfiyesi	48
Çizim 19-64.	Envanter No 1 Kur'an-ı Kerim	53-118
Çizim 65-102.	Envanter No 2 Kur'an-ı Kerim	126-182
Çizim 103-108.	Envanter No 45 Kanuni Sultan Süleyman Vakfiyesi	186-194
Çizim 109-115.	Envanter No 565 Kur'an-ı Kerim	200-208

Çizim 116-132. Envanter No 567 Kur'an-ı Kerim 212-236

Çizim 133-137. Envanter No 568 Kur'an-ı Kerim 241-253

Çizim 138-139. Envanter No 186 Sultan II. Selim Vakfiyesi 257-258

Çizim 140-142. Envanter No 18 Fatih Sultan Mehmed'in Eyüp Vakfiyesi 263-267

Çizim 143-148. Envanter No 14 I. Sultan Ahmet Vakfiyesi 271-279

Çizim 149-150. Envanter No 120 II. Osman Vakfiyesi 284

Çizim 151-153. Envanter No 136 Delailül Hayrat 290

Çizim 154-166. Envanter No 47 I. Mahmut Vakfiyesi 294-317

Çizim 167-172. Envanter No 156 Şerhül Şifa 323-329

Çizim 173-174. Envanter No 49 III. Osman Vakfiyesi 334

Çizim 175-183. Envanter No 187 III. Mustafa Vakfiyesi 338-347

Çizim 184. Envanter No 159 I. Abdülhamit Vakfiyesi 352

Çizim 185-198. Envanter No 29 III. Sultan Selim Vakfiyesi 358-379

Çizim 199-221. Envanter No 167 II. Mahmut Vakfiyesi 383-429

Çizim 222-224. Envanter No 197 Mesnevi 433-439

Çizim 225-232. Envanter No – 1273 tarihli Kur'an-ı Kerim..... 445-458

Çizim 233-257. Envanter No 181 II. Abdülhamit Vakfiyesi 463-479

Çizim 258-262. Envanter No 24 V. Mehmet Reşat Vakfiyesi 483-489

Çizim 263-274. Envanter No 566 Kur'an-ı Kerim 493-515

Çizim 275-290. Envanter No 570 Kur'an-ı Kerim 519-545

Çizim 291-293. Envanter No 150 Şifai Şerif..... 549-550

Çizim 294-298. Envanter No 579 Kur'an-ı Kerim 556-560

KISALTMALAR

ECS : Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi

GSF : Güzel Sanatlar Fakültesi

GY : Güzel Yazılar

Mad : Maddesi

VGM : Vakıflar Genel Müdürlüğü

VEM : Vakıf Eserleri Müzesi

1. GİRİŞ

İnsanoğlu var oluşundan günümüze kadar geçen süreç içerisinde duygu ve düşüncelerini çeşitli yollarla ifade etme gereksinimi duymuştur. İlk çağlardan itibaren insanların kendilerini ifade etmek için duydukları gereksinimler sonucunda kullandıkları şekiller, gün geçtikçe sanatsal değer taşıyan boyutlara varmıştır. Arkeolojik araştırmalar sonucunda ortaya çıkan, İslam öncesi döneme ait belgeler neticesinde, Türk Sanatlarının oldukça köklü bir geçmişe sahip olduğu anlaşılmıştır. İslamiyet'in kabulüyle birlikte bu köklü geçmişten kalan izler ve dinin ışığında gelişen süsleme sanatları fevkalade güzelliğe ulaşmış, muhteşem eserler ortaya çıkmıştır. Gelenekli ya da geleneksel sanatlarımız olarak adlandırılan bu sanat dalları; taş, ahşap, maden, kâğıt, toprak, cam, lif gibi yapıldıkları hammaddelerine göre sınıflandırılabilirler.

"Zengin kültür mirasımız içinde geleneksel sanat nesnelerinin hepsi belli bir yarar amacı güdülerek yapılmıştır. Yüzlerce yılın birikimi ile mükemmelliğe ulaşmak üzere geliştirilen yöntemler, amaçlar, ilkeler sayesinde bu nesneler işlevsellikleri için üretilmiş olmalarına karşın nesnenin formu ya da süslemesi kullanım amacının önüne geçerek onları sanat nesnesine dönüştürmüştür" (Çetintaş ve Karaöz, 2008:66).

Araştırmamıza konu olan "tezhip sanatı" da Geleneksel Türk Kitap Sanatları içerisinde çok özel bir yere sahiptir. Tezhip, Arapça "zehep" kökünden, "altınlamak" süslemek anlamına gelir (Sami, 1989: 402).

Hattın etrafı ve el yazması kitapların sayfalarına (murakka, Kur'an, kıt'a, divan) levhaların başlık sayfalarına ve tuğların üst bölümlerine ayrıca hüsn-i hat yazıların etrafına altın ve boya ile tezyin etmek işine verilen addır.

> "Stilize edilmiş bitki, hayvan ve bulut motiflerini kullanarak dini, edebi, tarihi ve ilmi el yazmaları, hüsn-i hat levha ve albümleri, tuğra ve fermanları, minyatür detaylarını, kubur, kutu ve kitap kaplarını, hatta ahşap ve deri üzerini yalnız altın yaldızla değil altının yanı sıra boya da kullanılarak uygulanan süsleme sanatıdır. Tezhip yapan kişiler erkekse "müzehhip" bayansa "müzehhibe" adını alır. Tezhiplenmiş esere

ise “müzehheb” denilmektedir. Genellikle bir yazı süslemesi olarak bilinen ve Hüsn-i Hattın elbisesi olarak kabul edilen tezhip sanatını, Türklerde İslam öncesi ve İslam dininin kabulünden sonraki tezhip sanatı olmak üzere iki ana grupta toplamak mümkündür (Taşkale, 1994:1).

Günümüzde süsleme sanatlarında yoğun olarak kullandığımız motiflerin birçoğu Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar gelen bir kültür mirasıdır. Türk kültüründe, okumaya verilen değerin bir belirtisi olarak kitap süslemelerinin, Türk süsleme sanatlarının içerisinde önemli bir yer tuttuğu gözlenir. Tezhip sanatı da buna bağlı olarak gelişen geleneksel sanatlarımızdandır (Eracar, 2003:1).

Hat sanatının tamamlayıcısı olarak görülen tezhip sanatı Türk ince zevkini yansıtacak biçimde gelişmiştir.

Türk tezhip sanatı, tarihi süreç içinde çeşitli dinlerden, dillerden ve ırklardan etkilenerek günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Tezhibin özellikle İslam dininin mukaddes kitabı Kuran-ı Kerimleri süslemek üzere yapıldığı görülmektedir (Özcan,1992:1).

Tezhipte kullanılan süsleme unsurları geometrik, bitkisel, sembolik ve stilize motiflerden oluşmuştur.

İslam dininin insan veya hayvan tasvirlerine karşı göstermiş olduğu hassasiyet sebebiyle sanatçılar, bu hassasiyeti göz önünde bulundurarak bitkisel motiflere ve stilize edilmiş hayvansal motiflere yönelmiş ve bunları tarihi süreçte geliştirmişlerdir. Geleneksel sanatlarımızda görülen motiflerin zenginliği ve çeşitliliği, Türk sanatının yüzyıllar boyunca nasıl ilerlediğinin bir göstergesidir. Türk süsleme sanatımız diğer sanat dallarında olduğu gibi durmadan mükemmeli aramış ve ona ulaşmıştır. Tezhip sanatı içinde aynı durum ifade edilebilir, inanılmaz güzellikte motifler ve kompozisyonlar tarihte görülmüş ve hala daha görülmeye devam etmektedir (Azak, 1993: 6).

Günümüzde tezhip sanatı, diğer bazı geleneksel sanatlar gibi birçok üniversitenin güzel sanatlar fakültelerinde, sanat ve tasarım fakültelerinde ve bazı üniversitelerin mesleki eğitim fakültelerinde öğretilmektedir. Yine eski devirlerde olduğu gibi bazı özel atölyelerde de tezhip sanatı öğretimi ve uygulaması yapılmaktadır.

Türk tezhip sanatının; cilt, minyatür, hat gibi yazma kitap sanatlarımız içinde estetik bakımdan yazıyı tamamlayıcı bir özelliği vardır. Bu nedenle; yapılan araştırmaya, tezhip sanatı ile ilgili yapılan çalışmaların yanı sıra cilt, minyatür, hat sanatları ile ilgili yapılan çalışmalarda yol gösterici olmuştur. Bunlardan bazıları;

Celalettin Karataş'a ait 2004 yılında hazırlanan "Türk Tezhip Sanatında Levha Tezyinatı" başlıklı doktora tezi, Şehnaz Biçer Özcan tarafından 2007 yılında hazırlanan "Timur Devri Herat Tezhip Ekolü" adlı doktora çalışması, Başak Burcu Tekin tarafından 2008 yılında hazırlanan "Batılılaşma Sürecinde Osmanlı Tezhip Sanatı" adlı doktora çalışması, Seher Aşıcı tarafından 2007 yılında hazırlanan "Fatih Devri Tezhip Üslubu" adlı sanatta yeterlilik tezi, Gülnihal Küpeli tarafından 2007 yılında hazırlanan "II. Bayezid Dönemi Tezhip Sanatı" adlı sanatta yeterlilik tezi, Melek Dikmen tarafından 2009 yılında hazırlanan "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H. 1221 Nolu Siyer-i Nebi'de Metin Minyatür İlişkisi" adlı doktora tezi, Serpil Aydın Demirağ tarafından 2007 yılında hazırlanan **"**Ankara Etnografya Müzesindeki Beş Kur'an-ı Kerim'in Tezhip Süsleme Özellikleri" adlı yüksek lisans tezi, Hatica Aksu tarafından 1992 yılında hazırlanan Anadolu Selçuklu Tezhip Sanatı ve Osmanlı (Klasik Dönem) Tezhip Sanatının Mukayesesi adlı yüksek lisans tezi araştırmamıza yardımcı olan kaynaklar arasında yer almaktadır.

1.1. Problem

Tezhip sanatı Türk-İslam sanatları içerisinde önde gelen süsleme sanatlarımızdan biri olmuştur. İslami dönemle birlikte şekillenen tezhip sanatı, estetik ve mana bakımından mükemmeli arayan bir sanat dalıdır. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan Tezhip sanatının nadide örneklerinden olan tezhipli eserlerin özelliklerinin incelendiği ve tezhipli eserlerin görselleştirildiği araştırmada "Ankara Vakıf Eserleri Müzesindeki Tezhipli Eserlerin Türk tezhip sanatı içerisindeki yeri nedir?" sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergilenen tezhipli eserlerin teknik, motif, renk, kompozisyon ve üslup özellikleri açısından incelenerek fotoğraflar ve çizimler yolu ile belgelenmesidir.

Ayrıca incelemeler sonucunda örnekler tasnif edilerek tezhipli eserlerde yüzyıllara göre kullanılmış olan süsleme özellikleri arasında önemi olup olmadığı, varsa dönemin sanat özelliklerine göre değişikliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1- Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergilenen tezhipli eserlerin her biri bezeme teknikleri açısından incelendiğinde yapıldıkları dönemin özelliklerini yansıtmakta mıdır?

a) Söz konusu eserlerin bezeme teknikleri nelerdir?
b) Bezemelerde hangi motifler kullanılmıştır?
c) Tezhiplerde tercih edilen renkler hangileridir?
d) Tezhipli eserlerin dönemlere göre değişen motif ve kompozisyonları nelerdir?

2-Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergide ve depoda bulunan tezhipli eserlerde yüzyıllara göre kullanılmış olan süsleme özellikleri arasında belirgin farklılıklar var mıdır? Sorularına cevap aranmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan ön araştırma sırasında Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan tezhipli eserlerin "süsleme özellikleri" açısından incelenerek ölçüm, çizim ve fotoğraflama yolu ile daha önce belgelenmediği ilgili kişilerle görüşülerek tespit edilmiştir.

Araştırmaya konu olarak seçilen tezhipli eserlerin bir kısmı; Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'nde sergilenmekte bir kısmı ise depoda bulunmaktadır. Eserler; yapıldığı dönemlerin süsleme özelliklerine ulaşmak bakımından kaynak eser niteliği taşımaktadırlar. Henüz eserlerin süsleme özellikleriyle ilgili kapsamlı bir araştırma ve inceleme yapılmadığı için bu nadide eserlerin süsleme özelliklerini tanıtma imkânı olmamıştır ve bu nedenle yapılacak araştırmanın eserlerin daha geniş kitlelere tanıtılması açısından da önemli bir adım olacağı ve bu alanda ileride yapılacak çeşitli araştırmalara da katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Literatür bazında Türk Tezhip sanatı, tarihsel gelişimi ve yüz yıllara göre tezhip bezeme özelliklerine yönelik yeterince kaynağa ulaşılabildiği varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma; örneklem olarak alınan Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'ndeki tezhipli 28 adet el yazması ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmaya günümüzde ulaşılabilen bilgiler, belgeler dâhilinde yön verilmiştir.

1.6. Tanımlar

Ahar: Yazı için kullanılacak kâğıdın yüzeyine sürülen özel karışım. Ana maddesi yumurta akı ve nişastadır. Kâğıda parlaklık, düzgünlük dayanıklılık verir. Kalemin kolay ve rahat hareket etmesini sağlar (Özönder, 2003: 3).

Nişasta, yumurta akı, nişadır, kitre, arap zamkı, üstübeç, beyaz şap, balık tutkalı, un, hatmi çiçeği, taze gül yaprağı, pirinç gibi maddelerden yapılan ve ham kâğıtların terbiye edilmesinde kullanılan sıvıya verilen ad (Ersoy, 1988: 16).

Altın Varak: Tirşe denilen ince derinin arasına konularak dövülüp inceltilen,5x10cm ebadındaki Osmanlı altını (Özcan, 2009: 525).

Cetvel: Eski yazma kitap sayfalarının kenarlarına çizilen çerçeveye verilen ad (Ersoy, 1988 s:16).

Celî: Büyük, muhteşem, ulu. Hattın açık, seçik, enli, büyük ebatta, uzaklardan bile okunabilecek şekilde yazılması (Özönder, 2003: 22).

Dendan: (Diş) Tezhip sanatında başlıklarda; giriş, çıkış ve dönüş noktalarında yapılan hafif çıkıntılara verilen addır. Halkari'i kuşatan tepelikleri içeriye dönük kavisciklerin her birisine "diş" denilir (Özönder, 2003: 35).

Halkârî: Gölgeli altın sürme tekniği ile yapılan bezeme çeşidi. Ezilmiş altının sulu bir şekilde fırçaya alındıktan sonra motifin üzerine sürülmesiyle oluşturulan süsleme çeşididir. Bu süsleme çeşidinde altın genelde motiflerin uçlarında yoğun

durumdadır. (Özönder,2003,Özcan,2009) Sadece altınla değil boya ile de yapılabilmektedir diye tanımlayan kaynaklar olsa da halkar genel olarak yazıları, süsleri motiflerin uçlarına daha yoğun olacak şekilde altın suyu ile süsleme tekniğidir.

Hatime sayfası: Son. Bitirme yazısı. Yazma eserin son yaprağındaki yazı; buradaki dua, künye ve tarih satırları (Özönder, 2003: 65).

İğne perdahı: Tezhip sanatında yüzeye sürülmüş ve parlatılmış altının üzerine, bu iş için ucu kültleştirilmiş iğneye benzer özel aletle bastırarak yapılan süsleme türü. Diğer bir ifadeyle; Bir sapa tutturulmuş olan, küt bir iğne ile altın sürülmüş zemini, çukur noktalar halinde parlatma işlemi. (Aşıcı, 2007: 319)

Kuzu: Ana cetvelin yanına çekilen ince çizgi (Keskiner, 2002: 105).

Mürekkeb: II. Mehmed devrinde hazırlanan yazma eserlerde kullanılan mürekkeblerin basında is mürekkebi, üstübeç mürekkebi, lâl mürekkebi, mavi mürekkeb ve zer (altın) mürekkebi gelmektedir. Birbirinden farklı reçeteleri olan bu mürekkebler, yazıda ve tezhibte gerek tahrirde gerekse zemin doldurmada kullanılmıstır. (Bu mürekkeb çesitleri hakkında detaylı bilgi terimler sözlüğü kısmından alınabilir.) İnceleme sırasında bazı eserlerin mürekkeplerinde hafif bir harelenme ve yazıların sayfanın arkasından çok fazla belli olması gibi bir görüntü fark edilmistir. Bunun sebebini Uğur Derman ilgili makalesinde, is mürekkebinin reçetesinde olan ve sonradan mahzuru görüldügü için terk edilen "Zâç-ı Kıbrısî" (tabii bakır sülfat) ye bağlamaktadır (Derman, 1987: 27).

Mühre: Aharlanan kâğıtları ve altını parlatmak için kullanılan genellikle akik taşından veya cam olan alete verilen ad. Böcek mühre, cam mühre, zermühre gibi çeşitleri vardır (Ersoy,1988: 17).

Müsenna: Hat sanatında düz, istifli veya girift karşılıklı yazılmış yazı. Aynalı yazı (Aşıcı, 2007: 311).

Müzehhep: Tezhiplenmiş sayfalara verilen ad (Arseven,1985: 215).

Müzehhip: Tezhip yapan kişiye verilen ad (Arseven,1985: 215).

Nakkaş: Osmanlıcada renkli iki boyutlu yüzey düzenleme sanatıyla uğraşan kişiye denir (Arseven,1985: 218).

Nesih: "Öncekinin yerine geçen" anlamına gelen bu kelime, hattın en önemli ve yaygın türlerinden birinin adı. Kufi (köşeli) yazının köşelerinin yuvarlatılmasıyla meydana gelen yazı türüne verilen ad (Özönder,2003: 83).

Palmet: Palmiye biçiminde bir nebat bezeme motifidir (Turani, 1966: 91). Bir sapın iki tarafına karşlılıklı ve mütenazir olarak tertip edilmiş, uçları kıvrık uzunca yaparaklardan ibaret bezeme öğesi (Arseven, 1985, III. Cilt: 1587).

Şemse: Arapça "Şems" güneş kelimesinden gelip, tezhip ve ciltte kenarlarına çekilen tığlardan dolayı güneşe benzetilen bezeme formu. Eski kitap ciltlerinin üzerine yapılan güneş şeklindeki süsleme motifi (Derman,1998: 14).

Şikaf: Hem boya hem de yaldız kullanılarak yapılan tezhip türüne verilen ad (Derman,1998: 14).

Şukufe: Çiçek vazosu (Keskiner, 2002: 106).

Tahrir Çekmek: Satırlar arası yapılan yaldız süslemelerin etrafına tezhip süslemelerindeki çiçek, dal ve yaprakların etrafına ve yazı çevresine mürekkep ve fırça ile çekilen ince çizgiye verilen ad. (Derman, 1998: 14).

Unvân Sayfası: Yazmalarda daha çok tek taraflı, metnin başlangıcında üstte bulunan tezhipli kısım (Aşıcı,2007:320).

Üstübeç Mürekkebi: Üstübecin ezilmesi ve Arap zamkı ile karıştırılması ile elde edilen mürekkep (Aşıcı,2007:320).

Vassale: Eski kitapların, yazı ve cetvel dışındaki zamanla yıpranıp yırtılan sayfalarının "vassal" adı verilen sanatçılar tarafından aslına uygun kağıtlarla değiştirilip onarılması (http://www.faruktaskale.com).

Zahriye Sayfası: "Zahr" sırt kelimesinden sırtlık anlamında olup, yazma eserlerde metin başlamadan önce adeta bu sayfalara sırtını vermiş olan bezemeli sayfaya verilen isim (Aşıcı,2007:320).

Zencerek: Elyazması eserlerde sayfanın yazılı bölümünün etrafını çevreleyen zincire benzer bezeme öğesi. Aynı öğeye eserin cildinde de rastlanabilir (Ersoy, 1988: 17).

Zermühre: Akik taşından yapılan mühreye verilen ad (Ersoy, 1988: 17).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ANKARA VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ VAKIF ESERLERİ MÜZESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

İlk Hukuk Mektebi olarak bilinen bina, I. Ulusal Mimarlık Dönemi eseridir. I. Ulusal Mimarlık Dönemi, 20. Yüzyıl başlarında II. Meşrutiyetin ilanı ile başlayıp, Cumhuriyetin ilanı ile gelişerek 1930'larda sona eren bir dönemi yansıtmaktadır. Bu anlayışta yapılan Ankara Eski Hukuk mektebi binası da geleneksel süsleme ve mimari elemanların kullanılmadığı oldukça sade cephelere sahip olan erken örneklerden biridir.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Başkent Ankara'nın imarı için büyük çaba sarf eden Vakıflar Genel Müdürlüğü (Evkaf Umum Müdürlüğü) tarafından 1907 yılının sonlarında bugünkü Kültür ve Turizm Bakanlığının (o zamanki Hariciye Vekaleti) kuzeyinde büyük bir ilkokulun yapımına başlanmıştır. Ancak 1928 yılı sonlarında bu yapı hukuk mektebine tahsis edilmiştir.

1928-1941 yılları arasında Hukuk Mektebi olarak kullanılan bina, bir süre Ankara Kız Sanat Mektebi ve Ankara Yüksek Öğrenim Vakıf Kız Öğrenci Yurdu olarak kullanılmıştır.

2004 yılına kadar Ankara Müdürlüğü tarafından kullanılan yapı, Nisan 2004 tarihinde boşaltılmış ve Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Müze amaçlı kullanılmak üzere restorasyonu yapılarak, 7 Mayıs 2007 tarihinde Ankara Vakıf Eserleri Müzesi olarak ziyarete açılmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğünce yeni açılan müzeler içerisinde merkez müze konumunda olan müzede, sergi salonları, idari bilimler, depolar, geçici sergiler için tahsis edilen çok amaçlı salonun yanı sıra halı yıkama havuzu, konservasyon ve restorasyon üniteleri de yer almaktadır.

Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde; yıllardır Vakıflar Genel Müdürlüğü depolarında Kur'an-ı Kerimler dışında muhafaza edilmiş Türkiye'nin değişik yörelerinden halı ve kilim örnekleri, şamdanlar, Padişah Vakfiyeleri, Saatler, Hat levhalarının yanı sıra Camilere ait ahşap pencere kanatları ile vaaz kürsüleri, çini panolar, para keseleri, önceki yıllarda yurt dışına kaçırılmış ve geri alınmış eser örnekleri her türlü teknolojik imkânların yardımıyla sergilenmektedir (Avem, 2008: 7-8).

2007 tarihinde Vakıf Eserleri Müzesi olarak açılan binada üst katlarda sergi salonları, idare odaları kütüphane ve sinevizyon olarak kullanılan seminer odası yer alırken bodrum katta ise, depolar, temizlik ve konservasyon bölümü ile galeri olarak kullanılan çok amaçlı bir sergi salonu bulunmaktadır. Müzede; Geleneksel Türk El Sanatlarından halı, kilim, şamdan, kandil, çini, ahşap, hat, el yazma eserler, saatler ve fotoğraf makineleri gibi çok çeşitli vakıf eserleri sergilenmektedir.

Müzenin; birinci katında vitrinlerde yer alan el yazmaları, merdivenlerin karşısındaki bölümde bulunmaktadır. Girişten itibaren; sağ ve sol taraflı sıralanmış, cam teşhir yerlerinin içinde bulunmaktadır. Bunlar silsilename, çoğu padişah vakfiyesi olan vakfiyeler ve Kuran-ı Kerimlerden oluşan eserlerdir. Ayrıca bu vitrinlerde 2 adet mühür, 1 adet gülsuyu şişesi, 1 adet kitap kapağı bulunmaktadır. Bu salonda bulunan 3 adet camekânın birinde sedef kakmalı ahşap şamdan, diğer ikisinde de 3 adet sedef kakmalı sakal-ı şerif kutusu sergilenmektedir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından cumhuriyetin ilk yıllarında bir eğitim yapısı olarak inşa edilen binanın, bugün müze olarak kültürel amaçla kullanılması, hem bu tarihi yapının korunması ve yaşatılması, hem de Ankara'nın yeni bir müzeye kavuşması açısından geçmişte olduğu gibi günümüzde de, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yaptığı önemli bir çalışmadır (VGM, 2008: 28).

2.2. TEZHİBİN TANIMI

Tezhip; Arapça zehep kökünden altınlamak, süslemek anlamına gelen, el yazması kitapları ve hüsni hat yazıların etrafını altın ve boya ile tezyin etme işine verilen addır (Arseven,1985: 1982).

Sertyüz'e göre tezhip: "Tezhip; sevgi, sabır, sebat ve araştırma ile usta-çırak usulü öğrenilen, çok ince bir sanattır. Başarının anahtarı, sanata duyulan aşk ve iyi bir ustaya çırak olmaktır." (Sertyüz, 1998: 20).

Bir başka tanıma göre tezhip: "Cazibesinin mühim kısmını, ana malzemesi olan altından aldığı için, ismi de aynı kaynaktan gelmekle beraber, bu kelime Türk sanatı terminolojisine yalnız altınla değil çeşitli renkte boyalar ve altının bir arada kullanılmasıyla meydana getirilen süsleme sanatını ifade eden bir terim olarak yerleşmiştir." (Didinal, 1990: 20).

Vakfiye Tezhibi: Tezhibin uygulandığı belgelerden biride vakfiyelerdir. Vakfiyelerin büyük çoğunluğu kâğıda yazılmıştır. Nadiren taşa hak edilmiş olanlarına da rastlanır. Bunlar, daha çok vakfiyedeki ana esasların, kitabe biçiminde vakfın girişine konulmasıyla oluşmuştur. Vakfiyelerin bir bölümü, kâğıtların birbirine eklenmesiyle düzenlenmiş ve rulo yapılmıştır. Kimi vakfiyeler defter biçiminde düzenlenmiş ve ciltlenmiştir. Bu biçimde hazırlananlar arasında sayfa sayısı 300' e ulaşan çok uzun vakfiyeler vardır. Vakfiyelerde öncelere rıka ve tevki gibi yazı çeşitleri kullanılırken, sonraları nesih ve sülüsün tercih edildiği görülmektedir. Bunların kimisinde yazı çerçeve içine alınmış ve çerçevesi tezhiplenmiştir. Bu bezemeler döneminin, süsleme özelliklerini gösterir; mesela, XVIII. Yüzyıl sonlarına kadar görülen rumi ve hatayiler, XIX. yüzyılda yerlerini barok ve rokoko üslubunda yapılmış motiflere bırakmışlardır (Acar, 1998: 128).

2.3. TEZHİP SANATININ TARİHÇESİ

Türklerde resim ve minyatür sanatının tarihi onların Orta Asya'da tarih sahnesine çıktıkları devirlere kadar uzanır. Günümüze kadar gelen süsleme sanatlarımızın kökeninin Orta Asya Türk sanatı olduğu XIX. yüzyılın ikinci yarısından bu yana arkeolog ve sanat tarihçileri tarafından Türklerin ana yurdu olan Orta Asya toprakları üzerinde yapılan kazı ve araştırmalar neticesinde ortaya konulmuştur (Barik, 2010: 13).

Orta Asya çalışması günümüzde de sürdürülmekte olup özellikle Uygur Türklerine ait uygarlık izlerine yenileri eklenmektedir.

Amerikalı arkeolog Raphael Pumpelly'nin 1908 de Orta Asya'da, Hubert Schmidt'e göre 1094'te Orta Asya'da Aşkabat civarında Anav şehrinde yaptığı arkeolojik kazılar Orta Asya medeniyetinin Pumpelly'e göre MÖ. 9000, Schmidt'e göre de MÖ. 4500 yıl öncesine kadar uzandığı ortaya konmaktadır. Çanak çömlek gibi ele geçen eşyalarda rastlanan şekil ve motif örnekleri Türklerde plastik sanatların başlangıcının bu tarihlere kadar uzandığını gösterir (Binark,1978:274).

Konumuz olan Türk tezhip sanatını da dönemlere ayırarak incelemek daha doğru olacaktır çünkü Türk tezhip sanatı dönem dönem ya evrensel nitelikler kazanarak zirvelere ulaşmış ya farklı arayışlar içinde olmuş ya da gerilemeler göstermiştir. Bu farklılıkları daha net ortaya koyabilmek adına tezhibin tarihçesi dönemlere ayrılarak incelenmektedir. Tarih boyunca Türklerin çeşitli kollara ayrılarak aynı bölgede veya farklı bölgelerde hüküm sürmesi sebebiyle birbirini devam ettiren tekdüze kronolojik bir seyir vermek çok zordur. Genel bir gruplama yapacak olursak Türk tezhip sanatını:

Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Beylikler, Osmanlı Devleti, Cumhuriyet Dönemi olmak üzere dört döneme ayırabiliriz. Yapılan araştırma kapsamında Tezhip sanatının tarihçesi Büyük Selçuklular döneminden günümüze kadar olan süreç içinde yer almıştır.

Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklulara ait bugüne gelebilmiş tezhipli eserler için net ayırımlar yapmak mümkün değildir. Bu nedenle bu dönemden kalan eserlerin tarihlendirilmesi kesin bir bilgi oluşturmamaktadır.

Geniş coğrafyada özellikle İslam tarihi ile iç içe geçmiş bu karmaşık tarihi süreci ilk yazma eserlerin görüldüğü Uygur sanatıyla başlatıp daha çok Anadolu'ya gelen Türkler ve Osmanlılar ile sınırlandırmak tezhip sanatının net olarak anlaşılmasına engel olacaktır. Zira Türk sanatı tüm dönemlerde çağdaşları olan diğer sanat çevrelerinden önemli ölçüde etkilenmiş ve onları etkilemiştir. Ayrıca aynı dönemde birden fazla Türk devleti veya yönetimi hüküm sürmüş ve bunlar arasında da önemli sanat alış-verişleri yaşanmıştır. Mesela Anadolu Selçukluları çok sayıda diğer Müslüman devletle ve Uygurlar, Karahanlılar, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Harzemşahlar, Zengiler, Memlükler gibi Türk devletleri ile çağdaştır. Yine Osmanlı döneminde özellikle Fatih dönemi ve klasik dönemde Orta Asya sanat çevresiyle bağlantılar çok güçlüdür ve sanat ortamı sürekli oradan gelen sanatçılarla yenilenir. İslam devlet ve imparatorluklarında

her hükümdarın sarayında bir nakış hanenin bulunduğu ve her başkentin bir sanat merkezi haline geldiği görülmektedir. Türk tezhip sanatının gelişimini daha net ortaya koymak adına pek çok güçlü ve etkili İslam ve Türk devletinin varlığını ve bunlarla etkileşimi göz ardı etmemek gerekir. Özellikle İlhanlı(1295–1335),Timurlu (XIV-XV. Yy arası), Safevi (1502–1722) devletlerinin tezhip ve resim sanatına çok önemli etkileri olmuştur (Özkeçeci, 2007: 32).

2.3.1. Büyük Selçuklular

XIV. yüzyılda hazırlanmış tezhipli yazmaların büyük çoğunluğu tasavvuf konusunu içermektedir. Kur'an-ı Kerim nüshalarının yanı sıra çok hadis, fıkıh ve tefsir konulu eserler de tezhiple bezenmiştir. Türklerin kitaplara olan ilgisini kanıtlayan bu eserler, sahip oldukları bezemelerle dönemin tezhip tasarımlarına ışık tutmaktadırlar. Büyük Selçuklu dönemine kadar inen renk ve tasarım kurgusunun İlhanlı ve Memlûk etkisiyle gelişim göstermesi de kültürel etkileşimin bir göstergesidir. Diğer taraftan tezhip tasarımının taş, ahşap, maden, çini, kalem işi gibi malzemelerde de tekrarlanması dönem üslubunun bir ifadesidir (Aksoy, 2010: 8).

Büyük Selçuklu devleti 1040 yılında kurulmuştur. Selçuklular 11. yüzyılda Suriye'den Semerkand'a kadar yayılan alanda çok güçlü bir devlet kurmuşlardı. Selçuklu hanedanı Sultan Melikşah'ın ölümünden sonra, Kirman Selçukluları, Horasan ve İran Selçukluları adlarıyla siyasi ve kültürel varlıklarını sürdürmüşlerdir (Yetkin, 1972: 97).

11. Yüzyılda Bağdat'ta Selçuklular tarafından ilk İslam Minyatür Okulu açılmıştır. Irak Selçukluları zamanında da daha da gelişmiş olan Bağdat Üslubu, İran Bölgesindeki Türk Sanatında ayrı bir karakter taşır.

2.3.2. Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi

Anadolu Selçuklu Devletinin başkenti Konya idi. Tezhip Sanatının Anadolu'daki başlangıcı Selçuklular ile olmuştur. Selçuklulardan bugüne ulaşan süsleme örneklerinin önemli bir grubunu, kitap süslemeleri oluşturmaktadır (Seçkinöz, 1986: 213).

Anadolu Selçuklularının Tezhip Üslubu 14-15.yüzyılda Konya ve çevresinde yapılan bazı eserlerde devam etmiştir. Buralarda tezhip atölyelerinin bulunduğu bilinmektedir. Selçuklu tezhiplerinde ana karakter Geometrik Süsleme ve Rumi tezyinattır. Stilize edilmiş hayvan motifleriyle bezeli "Rumi" üslubunu geliştirmişlerdir (Aksu, 1992: 24).

11-12.yüzyılda Büyük Selçuklu coğrafyasında hazırlanmış ve uzun kenarları 35 cm'den 20 cm'e kadar değişen boyutlardaki Kuran nüshaları İslam tezhip sanatının erken ortaçağ örneklerini barındıran eserlerdir (Özcan, 2009: 427).

Kur'an-ı Kerimlerde yer alan zahriye sayfasındaki yatay süsleme şemasının yerini Selçuklularda boyuna gelişen dikey bir şema almıştır. Bazı kitaplarda tek veya çift sayfanın tamamını şema almıştır. Bazı kitaplarda tek veya çift sayfanın tamamını kaplayan dikdörtgen bir şema uygulanırken bazı kitaplarda ise sayfanın tam ortasına büyük bir madalyon yerleştirilir."Salbekli şemse" denilen şeklin ilk örnekleri bu dönemde görülür.

Selçuklu tezhibinde birbirinden çok farklı motif türleri kullanılmıştır. Bitkisel motiflerin yanı sıra özellikle rumi çeşitleri, münhani kompozisyonların hemen hepsinde görülür (Akar ve Keskiner, 1997: 420).

11. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar saltanat süren, Anadolu'nun orta ve doğu bölgelerinde yaşayan Selçuklulara, eski Roma topraklarında mevcudiyetini sürdürmesinden dolayı " Rum Selçukluları" denirdi.

Yazıldığı dönemin sosyal, kültürel, dini ve ilmi yaşantısını aydınlatan önemli belgeler olan vakfiylerin yanı sıra, döneminden günümüze ulaşabilmiş el yazmaları da vakfiyelerle aynı niteliğe sahip kaynaklardır. Anadolu Selçuklu döneminde çok sayıda kitap, sultan ve çevresinin oluşturduğu entelektüel çevre içerisinde telif veya istinsah edilmiştir. Gerek Selçuklular gerekse Beylikler döneminden günümüze ulaşan çok sayıdaki el yazması, bu dönemlerde dini, edebi ve ilmi konulara ilgi gösteren entelektüel bir çevrenin varlığını ve bu çevrenin koruyuculuğu altında eserlerin üretildiğini göstermektedir. Selçuklu dönemine ait el yazması kitaplar siyasi tarih, dinler tarihi, kahramanlık hikâyeleri, aşk konulu eserler, tasavvuf, astronomi, tıp, matematik, simya ve fizik gibi çok çeşitli konuları içermektedir (Kahya, 1998: 411).

Bu nadir ve kıymetli eserler, içerikleriyle dönemin din, bilim ve edebiyat tarihine ışık tutarken, aynı zamanda eserlerin cilt, hat, minyatür ve tezhip özellikleri Anadolu Türk kitap sanatlarının erken dönemleri hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu döneme ait çok sayıda kitap günümüze ulaşmış olmasına karşın, tezhipli olanların sayısı oldukça azdır.

12. yy'ın sonlarından başlayarak Anadolu Selçuklu sanatında çini, maden, ahşap, alçıdan yapılmış sanat ürünleri, mimari yüzeyler bitkisel ve insan, hayvan figürlü, geometrik tasarımlarla zengince süslendiği halde kitap sanatı ürünleri için bu özellikleri söyleyemiyoruz. Tasvirli kitaplardan 13.yy ortalarına tarihlenen ve Konya'da tasvirlendiği düşünülen Varka ve Gülşah'ın bile tezhipli sayfası yoktur. Halbuki bu eserin tasvirlerinin aherli, mavi, kırmızı zeminlere hacimli sarmal rumilerle, figürlerin giysileri kimi kez hayvan figürleriyle bezenmiştir. Dolayısıyla bu bezemeler, dönemin tezhip tasarımının motif dağarcığı hakkında bilgi verirler (Tanındı, 2002: 246).

Tanındı'nın bu görüşüne Özkeçeci daha farklı yaklaşmıştır. Özkeçeciye göre XIII. yüzyıl başlarında kitap sanatına yoğun bir ilgi vardır. Bu durumda kitap sanatlarına ilgi olduğu halde kitap süslemelerine (tezhiplere) az yer verilmiştir ifadesi yapılacak araştırmalarda ortaya çıkabilecek olası yeni bulgularla bilimin ışığında değişebileceği kanısını oluşturmuştur. Bununla beraber Özkeçeci de Anadolu Selçuklu Dönemi tezhip sanatı hakkında tanındı ile benzer ifadeler kullanmıştır.

Anadolu'da XIII. yüzyıl başlarında kitap sanatına yoğun bir ilginin olduğu görülmektedir. Anadolu Selçuklu Devleti'nde resmi dil ve ilim dili Arapça, edebi dil Farsça, sarayda, orduda ve halk içinde konuşulan dil ise Türkçe olmuştur. Mevlana Celaleddin Rumi ve Yunus Emre gibi büyük mutasavvıfların yetiştiği bu dönemde açılan çok sayıda medrese bilim hayatının gelişmesine katkı sağlamıştır. Anadolu Selçukluları döneminde Artuklular Anadolu'da sanata büyük önem veren ve sanatçıları himaye eden bir beylik olarak öne çıkar.

Artuklu sarayında emirlerin desteği ile yapılan eserler arasında özellikle resimli edebi ve bilimsel yazmalar önemlidir. Bununla birlikte Anadolu Selçukluların eseri olduğu kesin olarak bilinen tezhipli yazma eser pek azdır. Anadolu Selçukluları ve Beylikler döneminde yapılmış olan yazmaların süslemeleri, dönemin mimari süslemeleri, taş ve çini halılarda görülen motiflerle büyük benzerlik taşır.

Yazmalarındaki kompozisyonlar genellikle taç kapılarda görülen mükemmel geometrik formlarla paralellik gösteren ve üstün bir geometri bilgisi gerektiren çok etkileyici geometrik kurgulardır. Bir atom çekirdeğini, güneş ışınlarını veya iç içe geçmiş gezegen yörüngelerini hatırlatan bu zekice tasarlanmış geometrik şemalar rumi ve bitkisel bezeme unsurlarıyla doldurularak detaylandırılmıştır. İri geometrik madalyonlar ve geometrik süsleme, örgülü bordürler, geçme motifleri ve küfi yazının dekoratif kullanılışı Anadolu Selçukluları dönemindeki yazmalarda tezhibinin karakteristik özellikleridir (Özkeçeci, 2007: 38).

2.3.3. Osmanlı Dönemi

Toplumlar arasında en hızlı ve kolay biçimde etki ve yayılma olanağı gösteren şey sanattır. Zira sanatın kaynağı toplumdur. Sanatın gücü toplumun kültür yapısına bağlı olmakla beraber onda bireysellik, bireyselliğe bağlı özgürlük vardır. Sanatçıda şüphesiz toplum dışı varlık değildir. O da herkes gibi toplum içinde beslenir. Bu bakımdan sanatçının bizzat sanat eserlerine ilgi gösterip ondan duygulanan diğer kimselerde toplumun kültür yapısı ve değer yargılarına bağlıdır. İşte bundan dolayıdır ki sanat için sınır oluşturan veya ona hükmeden şey devlet otoritesi değil bu kültürel yapı ve ona bağlı değer yargılarıdır (Cezar, 1995: 17).

Osmanlı Devleti de işte tam bu noktada çok önemlidir. Osmanlı Devletini oluşturan etnik yapının, çok çeşitli kültürlerin bir arada bulunmasının ve bu kültürlerin kendini rahatça ifade edebilme imkânını bulabilmesinin bir neticesi olarak Osmanlı Devleti zamanında sanat, ilim ve bilim çok ileri seviyelere ulaşmıştır. Siyasi birliğin sağlanmasının ardından yükselme dönemlerinde bu seviye açıkça görülür.

Osmanlı Devleti' nin ilk yüzyılına ait tezhip örnekleri günümüze kadar gelememiştir. Bu gün elde olan en eski örnek, 838/ 1434-35 yılında istinsah edilerek Sultan II. Murad'a sunulan müzikle ilgili bir kitabın tezhipleridir. Bu eser Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1726 numara ile kayıtlıdır (Derman, 1991: 14).

Zeren Tanındı, 15.Yüzyılın başlarından itibaren Semerkant, Herat ve Siraz' dan Bursa ve Edirne'ye doğru göç eden bilginler ve sanatçılarla birlikte gelen sanat üslubunu "naif" olarak isimlendirmekte ve bu üslûpta çalışan müzehhiblerin Osmanlıların ilk merkezlerine geldikleri ve bu üslûbu Osmanlı kitap sanatına

taşıdıklarını söylemektedir. II. Mehmet' e ithaf kaydı taşıyan birçok kitap ve Bursa' da istinsah edilen kimi yazma eserlerin de bu üslûpta bezenmiş olduğunu belirtmektedir (Tanındı, 2002: 875).

Ayrıca eserde Ahmet b. Hacı Mahmut el-Aksarayî isimli bir hattat ve müzehhibin 15.yüzyılın ilk yarısında özellikle şair Ahmedî' nin eserlerini istinsah eden ve tezhipleyen usta bir müzehhip olduğundan ve Ahmedî' nin Divanını 1437 yılında istinsah edip tezhiplediğini belirtmektedir. (SK Hamidiye mük.1082) Bu müzehhibin, 15.yüzyılın ortasından sonra yaygınlaşacak ve Babanakkas üslûbu olarak tanınacak olan süsleme üslûbunun öncülerinden olduğu anlaşılmaktadır (Tanındı, 2002: 876).

Akkoyunlular' la yapılan Tercan Muharebesinde Fatih' in eline düşen bazı âlimler olmuştur. Bunlardan bazıları; sonradan Edirne defterdarı ve kadısı olan Mevlâna Mahmut Sarihi, Sirazlı Mehmed Münsi, fıkıh âlimi İmam Ali dir. Bu muharebede pek çok Akkoyunlu Yazma eserinin de Osmanlılar' ın eline geçtiği sanılmaktadır (Aygün, 2003: 321).

Süheyl Ünver'in belirttiği gibi Fatih' in Saray Baş Nakkaşı olduğu bilinen Babanakkaş' ın yaptığı çalışmalardan örnekleri ve devrine ait yazıları ihtiva ettiği tahmin edilen bir albüm Topkapı Sarayında yüzyıllarca korunduktan sonra İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadide Eserler Bölümüne devir olmuştur.

Osmanlı devleti zamanında özellikle klasik dönemde tüm sanat dallarında mükemmel eserler ortaya konmuş ve Türk sanatının estetik değerleri evrensel bir nitelik kazanmıştır. Osmanlı sanatında tezhibin gelişimi mimari, müzik, edebiyat, resim gibi diğer sanat dallarıyla paralellik gösterir. Süslemeler devirlere göre bazı değişiklikler ve özellikler gösterirler. Uzun bir zaman geniş topraklara hâkim olan Osmanlı medeniyetinin en parlak dönemleri olan XVII. asrın sonlarına kadar devam eden süreçte tezhip sanatında en seçkin ve olgun örnekler verilmiştir. Değişen şartlar ve beğeniler, hükümdarların farklı bakış açıları ve sanat anlayışları, yönetimin güçlenmesi veya zayıflaması gibi unsurların etkisiyle sanat alanındaki üretim değişerek farklılıklar gösterir. Osmanlın döneminde yüzyıllar boyu dünya siyasetini etkileyen bir merkez olmanın yansıra bir bilim ve sanat başkenti olan İstanbul'da değerli eserler veren çok sayıda sanatçı yetişmiştir. Mimaride ve diğer sanatlarda olduğu gibi usta çırak ilişkisi ile yetişen sanatçıların en başarıları, en yeteneklileri saray nakışhanesinde görev almıştır.

Murakka germek, altın ezmek, fırça yapmak, boyaları hazırlamak, çeşitli araçları temin, kompozisyonlar, cetveller, tahrirler, kâğıt boyamaları, çeşitli yazılar, mürekkep imali, her çeşit cilt ve mahfazaların yapılması gibi çalışmaların yapıldığı nakışhanede hattatlar, ressamlar, müzehhipler ve diğer ustalar birlikte bir ekip çalışması ile müşterek eserler ortaya koymuşlardır. Saray nakışhanesinde faklı alanda çalışan kırk beş farklı sanat kolu tespit edilmiştir. Bu nakışhaneler XIX. asra kadar sarayın tezyinatı, saray kütüphanesi kitaplarının yazılması, resimlenmesi, tezhip ve ciltleri hususuna ve çini, ahşap, halı, kumaş, taş, silah zamanın bütün tezyini ayrıntılarına ve modasına kadar her şeyle meşgul olmuştur. XVIII. yüzyıla kadar süren eski bir geleneğe göre eserlerine imza atan sanatçı çok azdır. Bir ekip çalışmasıyla ortaya çıkan yazmalarda hat dışında tezhip, resim, cilt çalışmalarında sanatçıların adına pek rastlanmaz. Dolayısıyla bu mükemmel eserleri ortaya koyan sanatçılar hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Sanatçılar hakkındaki bilgiler daha çok arşivlerdeki belgelerden ve sanatçılar hakkında yazılmış bilinen az sayıdaki eserden elde edilmektedir. Osmanlı dönemindeki sanat faaliyetleri üst düzey bir eğitim birimi gibi işlev gören saray nakışhanesinde usta-çırak ilişkisi içinde devam etmiştir. Saray dışında da benzer usullerle devam eden sanat çalışmaları için ayrı bir okul açılmamıştır. Sanat eğitimi için ülkemizde ilk olarak açılan okul Medreset'ül Hattatin (Hattatlar Okulu) dir. 1914 de açılan bu mektebin amacı yazı, tezhip, cilt vb. klasik sanatların eğitimini vererek devamını sağlamaktır (Özkeçeci, 2007: 40).

2.3.4. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyetin ilanı ve harf inkılâbından sonra geleneksel sanatlar "Şark Tezyini Sanatlar Mektebi" adı altında faaliyetlerini sürdürmüş, 1936'da Atatürk'ün direktifiyle "Türk Tezyini Sanatlar Şubesi" adıyla Güzel Sanatlar Akademisi'ne bağlanmıştır. 1936–37 öğretim yılında eğitime başlamıştır. Klasik yazma kitap sanatlarının en önde gelenlerinden olan tezhip alanında bu dönemde amaç net olarak belirlenemediğinden son dönem eserlerinin tekrarıyla yetinilmiş ve tasarımsız uygulamalar yapılmıştır. 1954'te çıkarılan bir yönetmelik ile Akademi bölümleri Mimarlık, Resim, Heykel ve Dekoratif sanatlar olarak dörde indirilmiştir. 1960'lı yıllarda hocaların akademiden ayrılması, bölüm mezunlarının diğer alanlara kayması ile Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencisiz kalmış ve fiilen sona ermiştir. Bu arada klasik sanatların eğitimi akademi dışına kaymıştır. Süheyl Ünver hem Topkapı Sarayında dersler vermiş hem

Türk sanatı konusunda bazı belgelere ulaşarak incelemeler yapmıştır. Onun bu konuda yapmış olduğu araştırmalar zor bir dönem geçiren sanat çalışmalarına önemli katkılar sağlamıştır (Özkeçeci, 2007: 52).

Akademi bünyesinde bölümün sorununa çözüm olarak 1976'da Geleneksel Türk Sanatları kürsüsünün açılmasına karar verilmiştir. Kürsüde dört ana dalda tasarlama, uygulama ve restorasyon derslerinin yanında sanat tarihi, yabancı diller gibi dersler de okutulmuştur. 1979–1980 Döneminde yetenek sınavı ile öğrenci almaya başlayan bölüm, 1982 de kanun hükmünde kararnameyle Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi içinde Geleneksel El Sanatları Bölümü olarak yer almıştır. Ayrıca Marmara ve Dokuz Eylül Üniversitelerinde de bu bölüm açılır. Daha sonra açılanlarla birlikte bugün Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinde, klasik (geleneksel) sanatlar eğitimi veren On dört Üniversite bulunmaktadır. Bunlar: Selçuk Üniversitesi, Ordu Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İnönü Üniversitesi'dir.

Bazı istisnalar hariç levha tezhipçiliği olarak gelişen Cumhuriyet dönemi tezhibinde etkin ve güçlü bir tarzın veya üslubun geliştirildiği söylenilememektedir.

2.4. TEZHİPTE KULLANILAN MOTİFLER

2.4.1. Bitkisel Motifler

Doğadaki unsurlar, süsleme sanatı içinde kullanılmak istenmiş ve bunlar kimi zaman tamamen stilize edilerek kimi zaman da görüldükleri halleriyle Türk Süsleme Sanatları içinde yerini almışlardır. Bitkisel motifleri beş başlık altında inceleyebiliriz;

1-Yapraklar ve dallar, 2- Çiçekler, 3- Goncalar, 4- Ağaçlar, 5- Meyveler (Kurfeyz, 2003: 8)

2.4.1.1. Yapraklar

Tam stilize, yarı stilize ve doğal görünümlü çizimleri mevcuttur (Kurfeyz, 2003: 8).

Yapraklar hatai grubundaki penç, goncagül, hatai gibi motifleri meydana getiren ve desen içinde önemli yeri olan temel motiflerdendir. Tezhipte kullanılan yaprak, tabiattaki görünüşünün üsluplaştırılmasıyla, tezyinatla çeşitli şekillerde çizilmişlerdir. Şöyle ki;

1- Sade ve küçük boyda yapraklar, 2- İri dişli yapraklar, 3-Parçalı ve dilimli yapraklar, 4-Ortadan katlı yapraklar, 5-Kıvrımlı yapraklar.

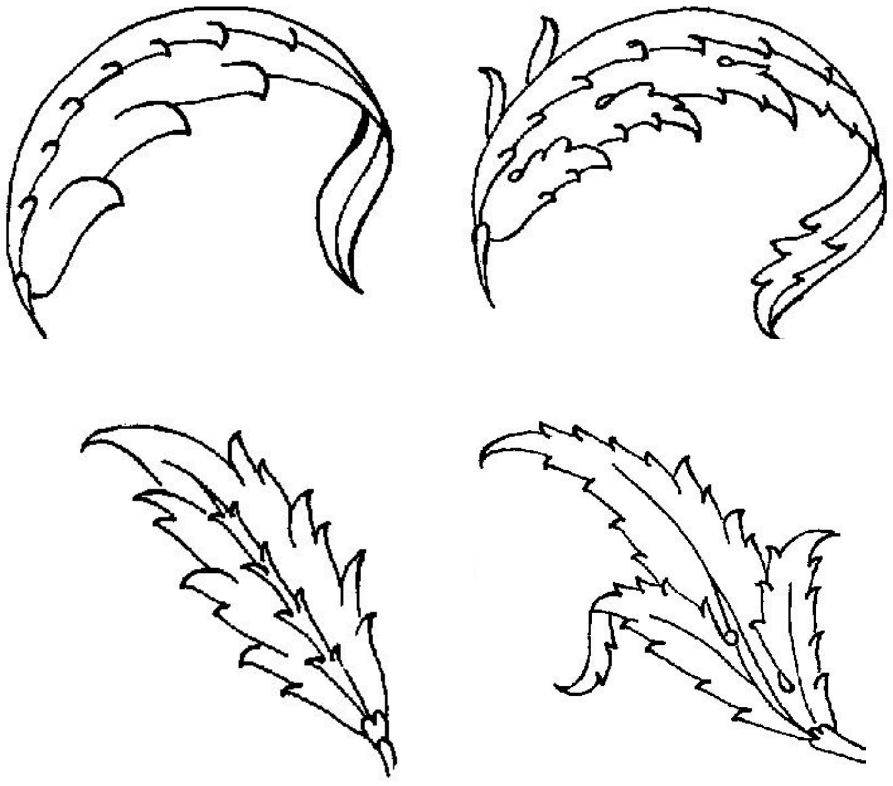

Çizim 1. Yaprak motifi (Bakır, 1999:194) kaynağından çizilmiştir

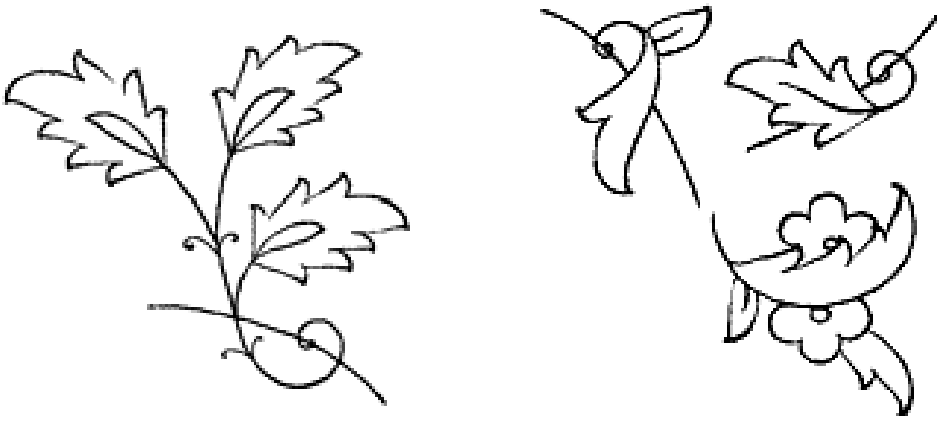

Çizim 2. Stilize yaprak motifi (Özkeçeci,2007:6) kaynağından çizilmiştir.

Sap çıkmaları (Dallar): Yaprak motifinden başka, onun bir uzantısı olan ve sap çıkması diye isimlendirilen motifler vardır (Birol ve Derman, 1991: 18).

Uzun dalları örtmek için genellikle yaprak motifleri ve sap çıkmaları kullanılır.

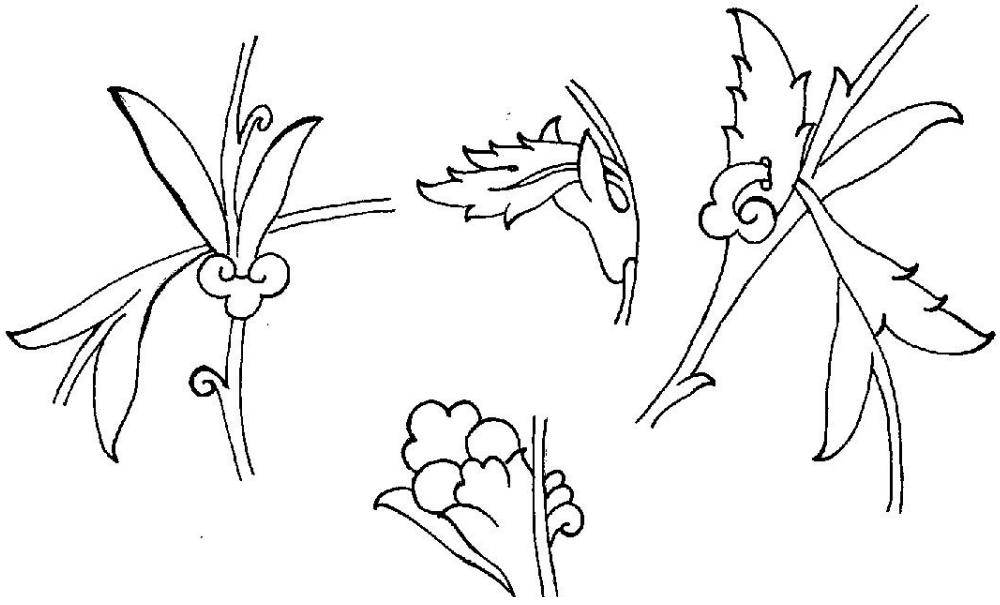

Çizim 3. Dal motifi (Birol ve Derman, 2005: 46) kaynağından çizilmiştir.

2.4.1.2. Stilize Çiçekler

Türk Süsleme Sanatlarında kullanılan çiçekler kendi aralarında bölümlere ayrılırlar.

"Hatayi, "Türk süsleme sanatının klasik motiflerindendir. Çoğu kez ne oldukları belli olmayacak derecede stilize edilmiş bitkisel tür motiflerdir ve çeşitli çiçeklerin dikine kesitinin, anatomik çizgilerinin üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkan şekildir. Kökeni "Hata", "Hayat", "Hitay", "Huten" isimleriyle de anılan Çin Türkistan'ına bağlanır. Her dönemde başka özellikler kazanmış olan hatayilerin en erken örneklerine Uygur Türkleri tarafından yapılmış olan 8. ve 9. yüzyıla ait Maniheist duvar resimlerinde rastlanır. Orta Asya'dan İran yoluyla Anadolu'ya ulaşan hatayi motifinin en yaygın kullanım alanı Timurlu ve Osmanlılar döneminde olmuştur. 15.yüzyılda Çin porselenlerindeki motif etkileri bizde de görülür. Mavi beyaz çinilerde ve tezhip sanatında oldukça yaygın kullanılmıştır. Bu yüzyıldaki hatayilerin en belirgin özellikleri çiçek ve yaprakların kendi üzerine kıvrılıp dönmeleri, çiçek formlarındaki gevşeklik, uçların yumuşak ve yuvarlak olmasıdır. İrili ufaklı çizilen yapraklar motife derinlik hissi verir, içe dönüşler ise karakteristiktir.

Penç: Hatai grubundan, penç ismiyle bilinen bu motifler, bitki kaynaklı olup, herhangi bir çiçeğin kuşbakışı görüntüsünün üsluplaştırılarak çizilmesiyle elde edilmiştir. Model üsluplaştırılırken, yapraklarının sayısına göre Farsça isimler almıştır. Bir yapraklı ise Yek Berk, İki Yapraklı ise Dü Berk, Üç Yapraklı ise Se Berk, Dört yapraklı ise Cihar berk, Beş yapraklı ise Penç berk ve Altı yapraklı ise Şeş berk denilmektedir (Birol ve Derman, 1991: 47).

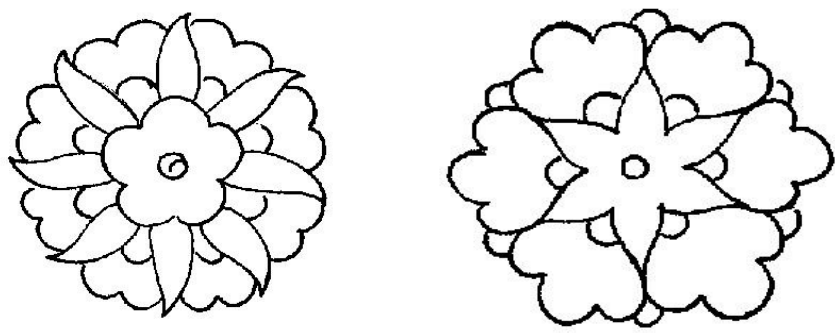

Çizim 4. Penç motifi (Birol ve Derman, 2005: 49) kaynağından çizilmiştir.

Hatai : Tezhip Sanatının motiflerinden biridir. İsminden de anlaşılacağı gibi menşei itibariyle “Hata”, “Hatay”, “Hıtay”, “Huten” isimleriyle de anılan Çin Türkistan’ına bağlanır (Birol ve Derman, 1995: 65).

Hatai, nilüfer çiçeği anlamında da kullanılmaktadır. Çok basit ve çok detaylı yapıda olanları da vardır. Çiçeklerin değişik durumlardaki kesitleri biçiminde çizilirler. Bir çiçeğin üstten, alttan, yandan görünümündedirler. Hatailerin en erken örneklerini Orta Asya Türk duvar resimlerinde görüyoruz. 15. yüzyıl hatai çiçeklerinin taç yapraklarının kuru çınar yaprağı gibi kendi üstüne doğru kıvrıldığı görülür. Bu biçim hatailer, bu yüzyılın özelliğidir (Özcan, 2002: 300-307).

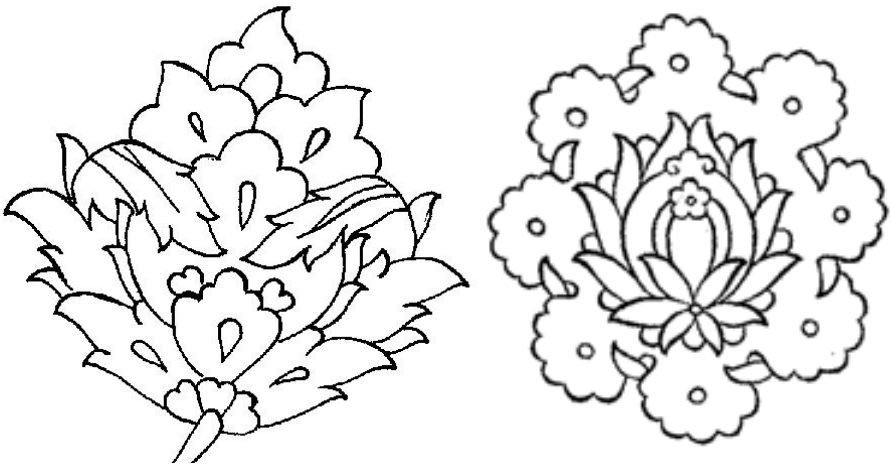

Çizim 5. Hatai motifi (Derman, 2005: 70) kaynağından çizilmiştir

2.4.1.3. Yarı Üsluplaşmış Çiçekler

Doğaya daha yakın resmedilmişlerdir. Klasik dönem sıklıkla görüldükleri zamandır. Lale, sümbül, karanfil, menekşe, gül, nergis, hasekiküpesi gibi çiçekler bu bölümde yer alır (Kurfeyz, 2003: 8).

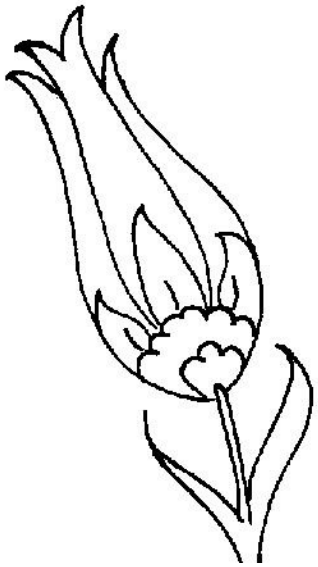

Çizim 6. Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler (Bakır, 1999: 207) kaynağından lale motifi çizilmiştir

Çizim 7. Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler (Özkeçeci, 2007: 75) kaynağından çizilmiştir.

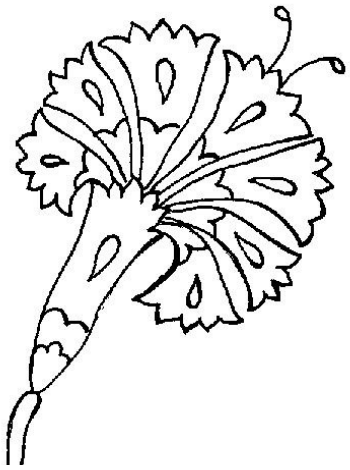

Çizim 8. Yarı Üsluplaştırılmış Çiçekler (Birol ve Derman, 2005: 123) kaynağından çizilmiştir.

2.4.1.4. Naturalist Çiçekler

Tamamen gerçekçi anlatımla çizilir. Üç boyutlu bir görünümleri vardır. 18. ve 19. yüzyıllarda batı etkisiyle ortaya çıkmıştır (Kurfeyz, 2003: 8).

2.4.1.5. Ağaçlar

Çiçekler ve yapraklar gibi çok çeşitlidir. Ağaç da Türk Süsleme Sanatında çok önemli bir yere sahiptir. Selvi, hurma, hayat, meyve ağaçları ve çiçek açmış çeşitli ağaçlar en çok görülenleridir.

2.4.2. Rumiler

Hayvanların Kanat, bacak, beden gibi kısımlarının üsluplaşmış şekillerinden oluşur. Sözlük anlamı Anadolu ‘dur. Bu motife aynı amaçla Selçuki de denilmektedir. Selçuklu Türkleri tarafından meydana getirilmiş, günümüze kadar da Türk Süsleme Sanatlarının bir türü olarak kullanılagelmiştir. Çok geniş bir coğrafyaya egemen olmuş hemen hemen bütün dekoratif sanatlarda, el sanatlarında başlıca bir süsleme unsuru olarak günümüze kadar faydalanılmıştır. Rumiler, dairesel ve kıvrımlı hatlar yönünde yerleştirilirler. Renkle yapılmışsa mülevven rumi denir (Özcan, 2002: 301).

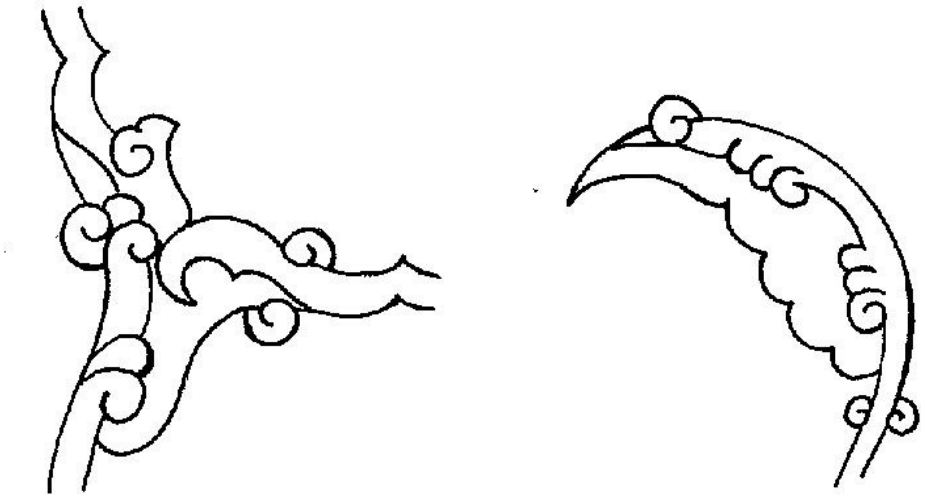

Çizim 9. Rumi motifi (Birol ve Derman, 2005: 191) kaynağından çizilmiştir

Çizim 10. Üçiplik Rumi (Özkeçeci, 2007: 88) kaynağından çizilmiştir

Bazı sanat tarihçilerince "kıvrım dal" diye adlandırılmıştır (Özkeçeci, 1993: 25).

2.4.3. Geometrik Motifler

Tüm geometrik formların belli kurallar dâhilinde bir kompozisyon oluşturdukları formlardır. Sonsuzluğun ifadesi olarak anlaşılan bu çizim türü, İslam Felsefesinin sanata yansıması olarak da değerlendirilebilir (Kurfeyz, 2003: 9).

Poligona dayanan kompozisyon, İslam Süslemesinin esasıdır ve geometrik kurallara bağlıdır. 18. asırda son derece girift bir şekilde düzenlenen kompozisyonlar, üçgenler, eşkenar dörtgenler bulunan sekiz köşeli örgüleri, yıldız örgülerini, üç köşeli örgüleri ifade eder. Poligonal dekorasyonla kurulan örgüler, ya kare, ya dikdörtgen yahut ikizkenar üçgen şeklinde ağlardır (Özkeçeci, 1993: 28).

2.4.4. Geçme-Zencerek

Zencerekler birbirine sarılır biçimde iç içe girintili dal ve çiçeklerden meydana gelen çizgi süsleridir (Özkeçeci, 1993: 29).

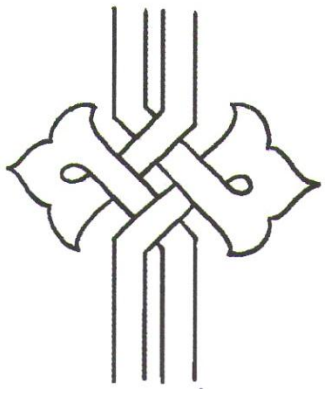

Çizim 11. Geçme-zencirek (Özkeçeci, 1993: 29) kaynağından çizilmiştir.

Bazen bordürler halinde uzanırken bazen de tek başlarına yalın kompozisyonlar halinde birbirlerini kesmeden sarılarak formlar oluşturur (Kurfeyz, 2003: 9).

2.4.5. Bulut

Türk Tezyini Sanatlarında önemli bir yer işgal eden bulut motifine çıkış yeri olarak Çin gösterilir (Birol ve Derman, 1991: 153).

Ay, güneş, yıldız gibi evren ile ilgili, Türk süsleme ve tezhip motiflerinden biridir. Bu süsleme öğesine "Çin bulutu" da denir. Uzak doğu Türk asıllı motiflerimizdendir. Bulut süslemelere "çiğ" de denir. Bulutların biçimlerinden ve hareketliliğinden etkilenen sanatkârlar onları üsluba çekerek bir süsleme türü olarak kullanılmışlardır. Tezhip sanatında kullanıldıkları yerler itibariyle bulutlar, başka motiflere karışmadan, bağımsız olarak bir alanı doldururlar. Bir tezhip kompozisyonunda yardımcı motif olurlar. Bulutlar gibi boğum boğum görüntüleri vardır (Özcan, 2002: 300-307).

2.4.6. Çintemani

Tezhip sanatında kullandığımız belli başlı motifler Orta Asya kaynaklıdır. Bu motife panter beneği de denmektedir. Üçgen biçimli, biri yukarıda, diğer ikisi yan yana

olarak alttan, araları çok az açık üç daireden meydana gelmiştir. Bu dairelerin içine bir veya birkaç tane daha daire çizilir. Bu daireler motife hilal görünümü verir. Çintemani veya çintemaninin diğer bir adı da "Timuçin Damgası"dır. Üç yuvarlak şeklin altında bazen uçları sivri bir veya iki tane dalgalı motif daha bulunur. Bunlara da şimşek dudak, bulut, kaplan postu adları verilmiştir. Her iki motif yalnız yapıldıkları gibi tek de yapılırlar. Tezhibin dışında da kullanılan motifin çok değişik biçimleri yapılmıştır. 15. yüzyılın ilk çeyreğinde görülmeye başlanmıştır (Özcan, 2002: 300- 307).

Çizim 12. Çintemani (Özkeçeci,2007:90) kaynağından alınmıştır.

2.4.7. Hayvan Figürleri

Bitkisel motifler kadar Hayvansal motifler de Türk Süsleme Sanatlarında oldukça çok kullanılmaktadır. Gerçek ve mitolojik hayvan motifleri büyük bir başarıyla yapılarak kültürümüzü zenginleştirmiştir. Fakat tabii halleriyle hayvan figürlerine Osmanlı bezeme sanatlarında çok nadir rastlanır. Olanlarda soyutlaştırılmıştır (Özcan, 2002: 304).

2.4.7.1. Efsanevi ve Mitolojik Hayvan Motifleri

Ejder Türk sanatına Çin'den geçmiş Orta Asya kökenli bir motiftir. Efsanevi ejder motifi genellikle gövdesi yılana benzetilen, aslan pençeli, korkunç başlı, büyük kanatlı, iri cüsseli, ağzından alev püsküren bir hayvan şeklinde resmedilir (Özkeçeci, 2007: 108).

2.4.7.2. Stilize Hayvan Motifleri

Aslan, kaplan, geyik, balık, at kuş ve çeşitli vahşi hayvanlar kullanılmıştır. Selçuklu Sanatında yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Mitolojik hayvanlar; simurg

(Zümrüd-ü anka), ejder, harpi (yarı insan varlıklar) yine Selçuklular Döneminde sanatın her kolunda görülmüştür (Kurfeyz, 2003: 8).

2.4.8. Münhaniler

Bu motif türü rumilerin ayrıntılarından oluşur. Birbirlerine yapışmış ve sanki bir kökten çıkıp da çoğalıyormuş duygusu uyandıran şekillerdir (Kurfeyz, 2003: 9).

11. ve 15. yüzyıllar arasında özellikle el yazması kitapların süslemelerinde çok rastlana bir motif türüdür (Keskiner, 1997: 119).

Kavisli olmaları ve daha çok Selçukluların kullanması nedeniyle Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver bunlara "Selçuklu Münhanileri" ismini vermiştir. Orta Asya bezeme sanatının kademeli boyama tekniğinde renklendirilen Selçuklu münhanileri ileriki yüzyıllarda tamamen unutulmuştur (Keskiner, 1997: 119).

2.4.9. Tığ

Tığ: Kompozisyondan sayfa kenarlarına doğru uzanan, yani tezhip süslemeden sayfanın boş kısmına geçiş sağlayan bir tür yardımcı süsleme motifine verilen ad. Genellikle ince ve uzun çizgilerin etrafına yine ince olarak yapılan küçük süslemeler (Özcan, 2009: 532).

Çizim 13. Tığ motifi. 186,128 Envanter numaralı VEM Tezhipli yazmalardan çizilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada; nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma genel bir yaklaşımla zaman ve yöntem bakımından betimsel bir çalışma olmuştur. Betimlemeler görerek inceleme yolu ile yapılmıştır. Görerek inceleme yönteminin seçilme sebebi ise; araştırmaya konu olan tezhipli eserlerin süsleme özelliklerinin belgelenmesi ve değerlendirilmesi sırasında sonuçların daha güvenilir olmasıdır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Bu araştırmanın çalışma evrenini: Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan "tezhipli eserler" oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde 2009-2011 yılları arasında depoda ve teşhirde bulunan tüm tezhipli yazma eserler "28 adet tezhipli eser" oluşturmuştur.

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada kullanılan veriler, çeşitli kütüphanelerden yazılı kaynaklar taranarak elde edilmiştir. Bu bağlamda tezhip sanatı ile ilgili yazılmış olan tez, kitap, makale ve dergiler ile elektronik ortamdan elde edilen kaynaklar incelenmiştir. Kütüphanelere gidilerek yapılan araştırmanın literatür taraması detaylı olarak incelenmiştir. İncelenen kütüphaneler arasında Gazi Üniversitesi Kütüphanesi, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi kütüphanesi, Bilkent Üniversitesi kütüphanesi, İskilip Kütüphanesi, Kültür Bakanlığı kütüphanesi, Milli kütüphane bulunmaktadır. Ankara Vakıf Eserleri Müzesindeki tezhipli eserler araştırmacı tarafından yerinde incelenmiş ve çalışma görsel materyallerle de desteklenmiştir. Kültür Bakanlığı Kültür Tescil Dairesi Başkanlığı ve Vakıflar Bölge Müdürlüğünden araştırma konusuna katkı sağlayacak veriler toplanmıştır.

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler başlıca iki kategoriden oluşmuştur. Bunlardan birincisi literatür araştırması, ikincisi ise Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde yapılan araştırmalar olmuştur.

Elde edilen veriler araştırmanın 4. bölümünde bulunan "bulgular ve yorum" kısmında çözümlenmiştir. Ankara Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Eserleri Müzesinde bulunan konu ile ilgili tezhipli eserlerin tarafımdan fotoğrafları çekilmiş ve elde edilen bulgular; her bir eser için oluşturulan gözlem fişlerine işlenmiştir. Tezhipli eserlerin ölçümleri yapılmış, motif ve kompozisyon özellikleri ise her bir eserin tarafımdan el ile çizimi ile tespit edilmiştir. Araştırmada çekilen fotoğraflar büyütülerek farklı şeffaf kâğıtların üzerinden çizilip bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Gözlem fişlerine işlenen veriler; tarih, motif, renk, şemaları açısından sınıflandırılarak tablolar oluşturulmuştur. Tablolardan elde edilen verilere göre tezhipli eserler, tarih, motif, renk, üslup ve bulunduğu dönemin özellikleri dikkate alınarak yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular çalışmanın sonunda değerlendirilerek raporlaştırılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Bazı eserlerde birden fazla tezhipli sayfa örneği bulunması nedeni ile verilerin çözümlemesinin anlaşılır olabilmesi için her tezhipli sayfa için birer "örnek no" başlığında sıra numarası verilmiştir. Ayrıca eserler kronolojik sıraya göre yerleştirilmiştir ve her bir örneğin hangi esere, envanter numarasına ait olduğu katalog fişinde belirtilmiştir. Örneklerin motiflerinin daha iyi görülebilmesi için büyütülerek detaylandırılmıştır, sonraki örnek numarası başlayana kadarki fotoğraf ve çizimler bir önceki örnek numarasına aittir. Toplamda 28 adet tezhipli eser ve bunlara ait 80 adet tezhipli örnek incelenmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular sunulmuştur. Hazırlanan örnek formlarına envanter bilgileri ile birlikte araştırmaya eserlerin fotoğrafları, çizimleri, ayrıca süsleme özellikleri ve renk kullanımları verilmiştir. Bulguların elde edilmesinde, örnek formları, görüşmeler ve döküman analizi araştırmanın temel amacını gerçekleştirmeye hizmet etmiştir.

28 eserin incelendiği tezde,1 adet Delailül Hayrat, Şifayi Şerif, Şerhül Şifa ve Mesnevi, 9 adet Kuran, 15 adet Vakfiye bulunmaktadır. Klasik dönem eserleri çalışmada ağırlıklı olup 10 eser 16. yüzyıl, 2 eser 17. yüzyıl, 6 eser 18. yüzyıl, 5 eser 19. yüzyıl, 1 eser 20. yüzyıla ait olup, 4 eserin tarihleri tespit edilememiştir.

Araştırmanın temel amacı, Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'ndeki 2009-2011 yılları arasındaki depo ve teşhirde bulunan tezhipli eserlerin süsleme özelliklerini ortaya koymaktır. Ayrıca araştırma kapsamının alt amaçları doğrultusunda bulgular kısmındaki fotoğrafların çizimleri de yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

ÖRNEK NO: 1

Fotoğraf No: 1

Envanter No: 128

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Sultan II.Beyazid Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: II.Beyazid'in İstanbul Eski Saray Yakınındaki Yeni Cami ve İmaretine Ait Vakfiyesi ve Sınır namesi. 2. Beyazıt Han bin Mehmed Han bin Murat Han tarafından kurulmuştur.

Boyutları: 25,5cm x 17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1505-1506/H. 911 Evâil-i Cemaziyelahir 911 hicri tarihinde kurulmuştur.

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: -

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, bordo, açık mavi, beyaz, pembe, kırık beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Mavi zemin üzerine rumi ve bitkisel motiflerle bezeme yapılmıştır. Şemse formunda bir tam iki yarım altın zeminli süslemeler oluşturulmuştur. Yazı etrafı kartuş bölüntülerle, bitkisel motiflerle tek renk tezhiplenmiştir. Kartuş araları penç çiçekleri ile süslenmiştir.

Başlık tezhibi olan süslemenin ortada lacivert zemin üzerinde beyaz mürekkeple yazılmış besmele yazısı görülmektedir. Rumi ile ayrılan yazı alanında hatayi grubu motiflerden oluşan desen bulunmaktadır. Ancak desende genel desen çizme kurallarına uyulmamış, harflerin ve işaretlerin birçok yerinden bağımsız yapraklar aralara boşluk doldurmak için yerleştirilmiştir. Başlık tezhibinde kullanılmış ağırlıklı zemin rengi laciverttir. Lacivert zemin üzerinde altın ile çift tahrir desen uygulanmıştır. Altın iplilklerle ayrılan dendanlı alanlar altın ile boyanmış üzerine hatayi grup motiflerle sade bir desen hazırlanmıştır. Desendeki hatayi motifi, taç yaprakları mavi renk ile boyanmıştır. Motifin meşime kısmı zemin rengi olan altın bırakılarak üzerine iğne perdahı tekniği uygulanmıştır. Paftalı alanda desenin çıkış noktası olarak bulut motifi kullanılmıştır.

Fotoğraf No: 2 Sağ tezhipli sayfa

Fotoğraf No: 3 Başlık tezhibi

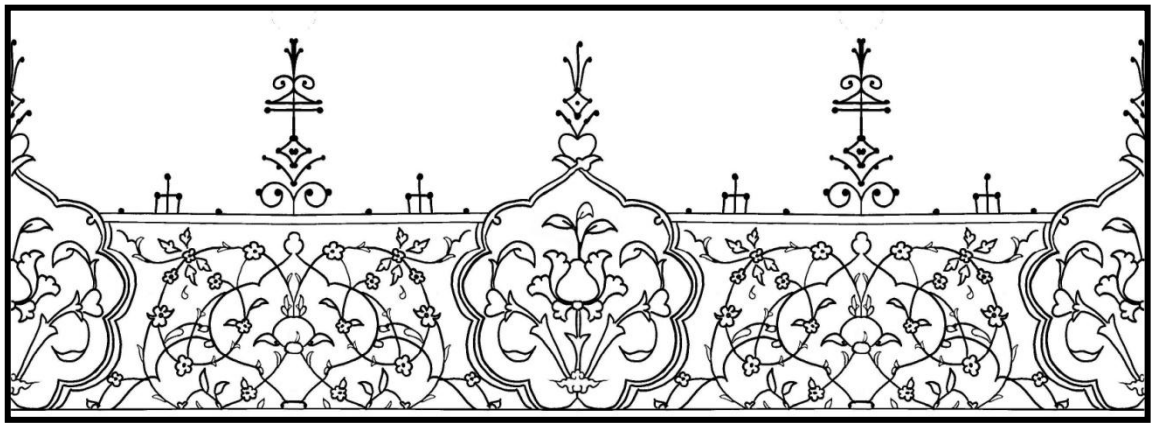

Çizim No: 14 Yazı üstü

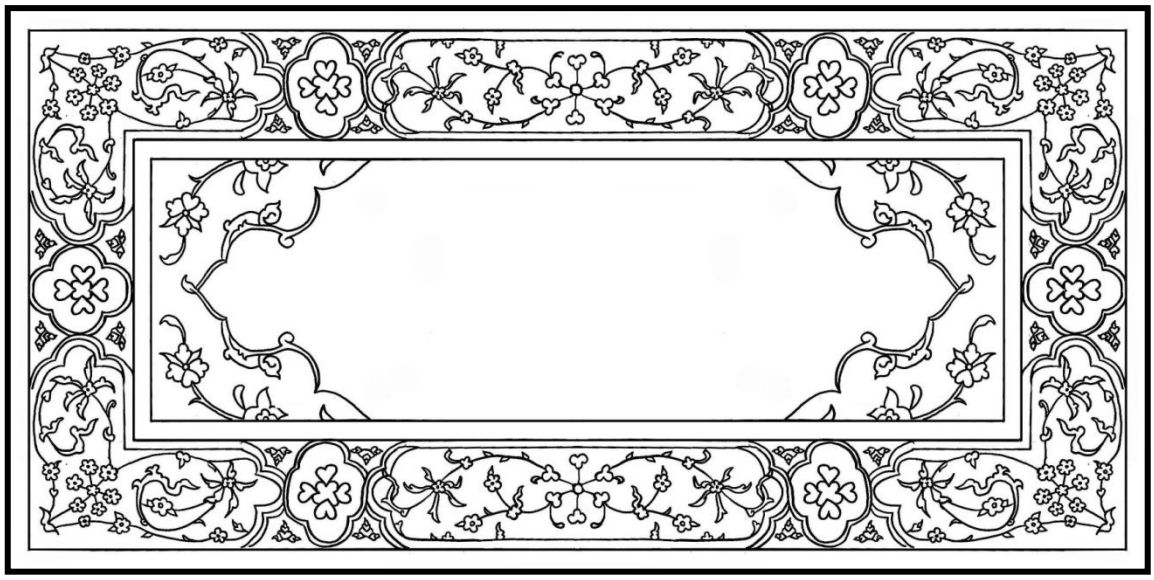

Çizim No: 15 Başlık yazı alanı çizimi

ÖRNEK NO: 2

Fotoğraf No: 4

Envanter No: 128

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Sultan II.Beyazid Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: II.Beyazid'in İstanbul Eski Saray Yakınındaki Yeni Cami ve İmaretine Ait Vakfiyesi ve Sınır namesi. 2. Beyazıt Han bin Mehmed Han bin Murat Han tarafından kurulmuştur. Bu sayfadavakfiyeyi onaylayan Kadı Abdurahman bin Ali Bin El Muhammed'in adı yazmaktadır. Ayrıca Anadolu Kazıaskeri Şeyh Mehmet tarafından da onay şerhi bulunmaktadır.

Boyutları: 25,5cm x 17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1505-1506/H. 911Evâil-i Cemaziyelahir 911 hicri tarihinde kurulmuştur

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Padişah tuğrası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, siyah, lacivert

Kompozisyon Özellikleri:

Altın sürülmek suretiyle boyanan tuğrada harfler siyah mürekkep ile tahrirlenmiştir. İç beyze ile dış beyze arasında kalan alan hatayi grup motiflerle süslenmiştir. Zemin boyanmamıştır. Bu sayfada vakfiyeyi onaylayan Kadı Abdurahman bin Ali Bin El Muhammed'in adı yazmaktadır. Ayrıca Anadolu Kazıaskeri Şeyh Mehmet tarafından da onay şerhi bulunmaktadır.

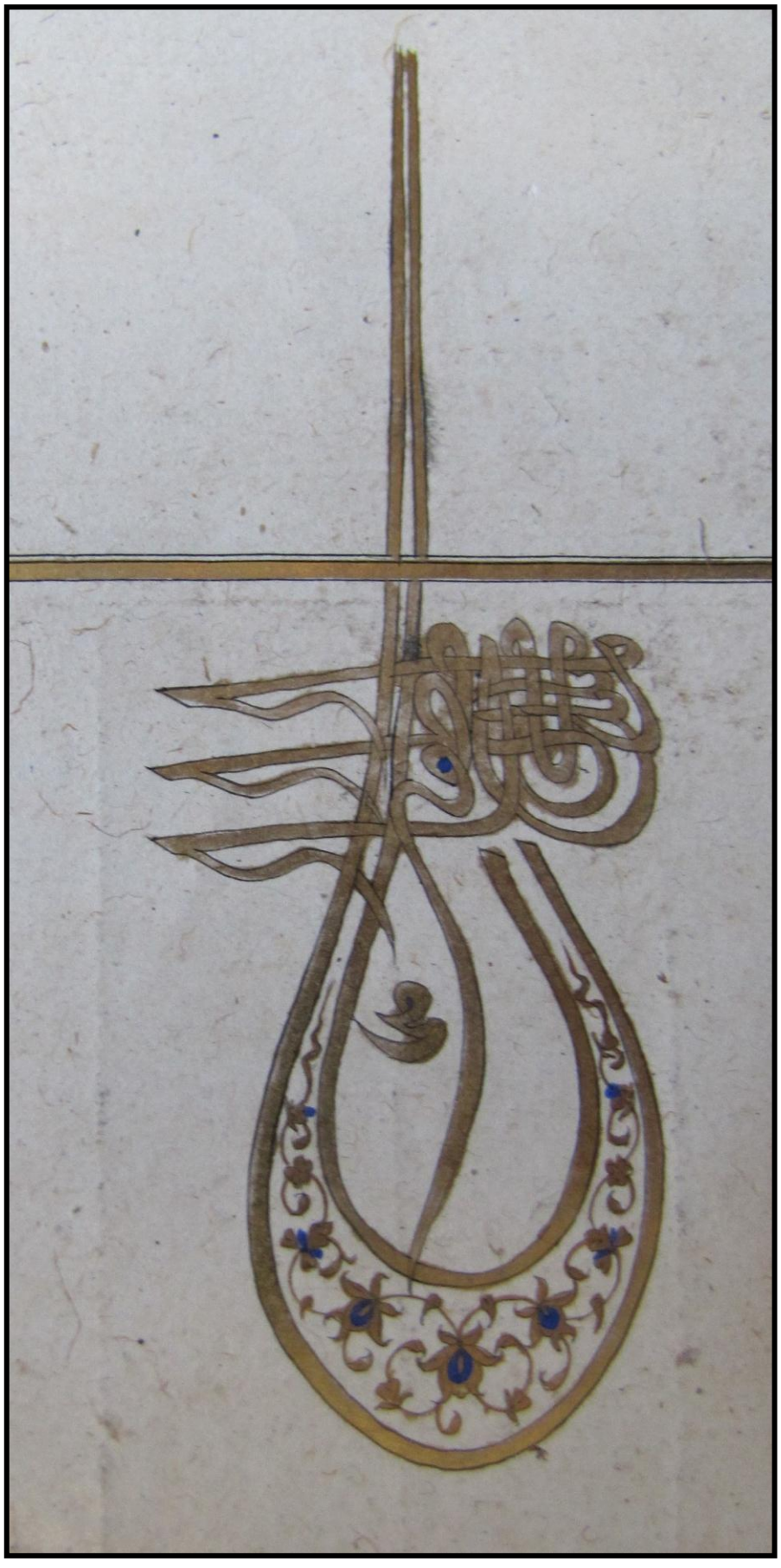

Fotoğraf No: 5 Tuğra içindeki tezhip

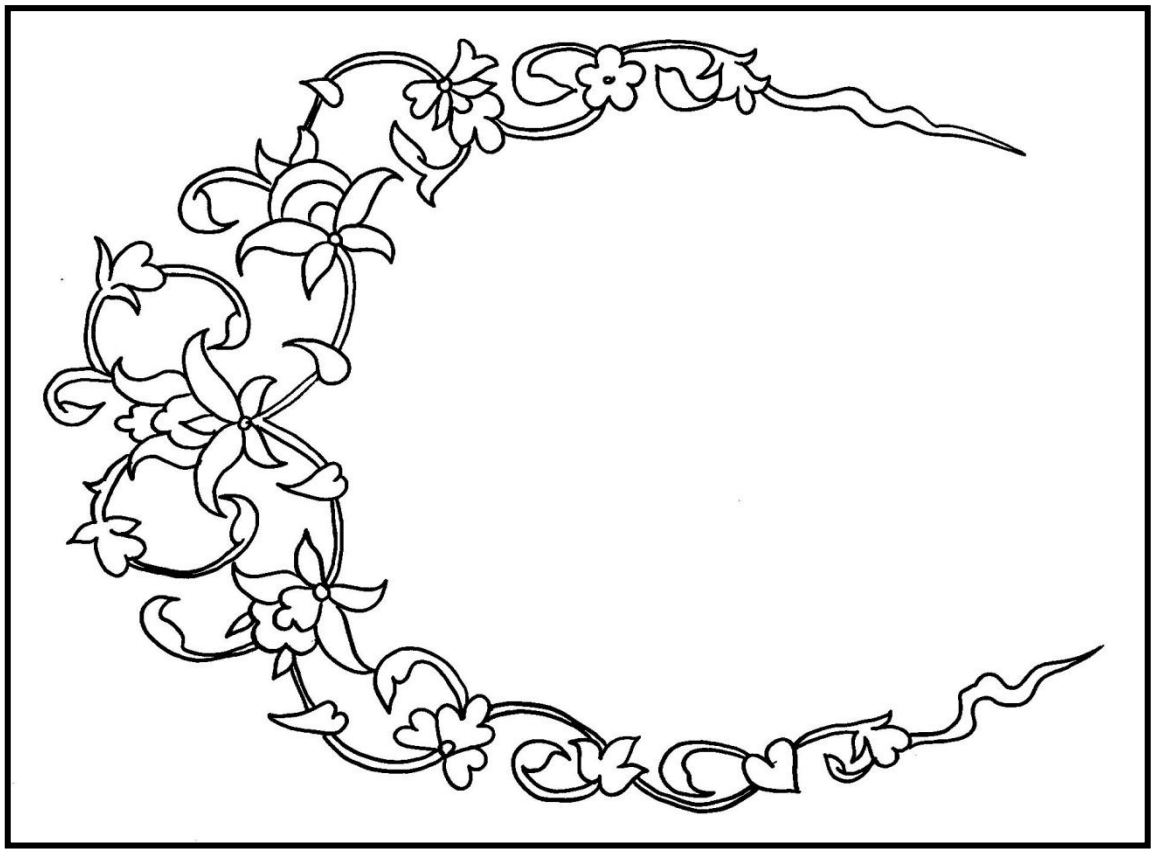

Çizim No: 16 Tuğra içindeki tezhibin çizimi

ÖRNEK NO: 3

Fotoğraf No: 6

Envanter No:124

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Yavuz Sultan Selim Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Yavuz Sultan Selim ve kardeşi Ahmet Çelebi'nin Şam Muhyiddin Arabî Türbe ve İmareti Vakfiyeleri

Boyutları: 20cm x 17cm

Koleksiyondaki Yeri: Teşhir

Yapılış Tarihi: 1540-41 /H.947

İncelenme Tarihi: 20.12.2009

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Koyu mavi, altın, beyaz, sülyen, sarı, siyah, açık mavi, haki yeşil, pembe

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık olarak yapılmış olan tezhip süslemesi dikdörtgen formun orta kısmında Besmele-i Şerif beyaz ile yazılmış etrafı altın yaldız ile doldurularak etrafına siyah tahrir çekilerek zemin kısmından ayrılmıştır. Koyu mavi zemin üzerine simetrik olarak yapılmış olan tezhibin dikdörtgen kısmının iki parça halinde şemse formu yarım şekilde kompozisyon edilmiştir. Zemin üzerindeki çiçekler beyaz, açık mavi, kiremit kırmızısı çiçeklerle ve haki yeşili dallar ve yapraklarla bezenmiştir. İki yanda bulunan şemse formunun zemini ise altın yaldız ile boyanmıştır. Minik çiçeklerle bezeli olan bu kısımda pembe, açık mavi ve kiremit kırmızısı renkleri kullanılmış, dallarda ve yapraklarda daha koyu bir haki yeşili kullanılmıştır. Çift sıra halinde siyah renk ile tahrir çekilip iç kısmı beyaz ile doldurulmuştur. Dikdörtgen formun etrafına altı sıra halinde bir ince bir kalın olmak üzere cetvel çekilmiştir. İlk cetvel arası incedir ve altın yaldız ile doldurulmuştur. İkincisi daha kalındır ve kiremit kırmızı ile doldurulmuştur. İlk cetvel arası ile aynı incelikte olan üçüncü cetvel arası ise yine altın yaldız ile doldurulmuştur. Daha kalın olan dördüncü cetvel arası koyu mavi renk ile doldurulmuş ve bir alta birde üst kısımda aynı ilk cetvel ile aynı kalınlıkta olan cetvel arası yine altın yaldız ile doldurularak başlık kısmından ayrılmıştır.

Zemin kısmı ile uyumlu olarak başlık kısmı iki bölüm halinde kompozisyon edilmiştir. Orta kısımda tıpkı dikdörtgen formun koyu mavi zemininde uygulandığı gibi aynı renkte, aynı çiçek ve yapraklarla uygulanarak çift sıra halinde dalgalı şekilde siyah renk ile tahrir çekilerek iç kısmı beyaz ile doldurulmuştur. Dış kısmında ise yine dikdörtgen formdaki şemse formları gibi altın yaldız ile zemin boyanmış ve üzeri pembe, açık mavi, sarı, kiremit kırmızısı ve beyaz renkte minik çiçeklerle orta kısımdan başlayarak simetrik bir biçimde helezonik dallarla form edilerek yerleştirilmiş bu dallar ve yapraklar ise koyu haki yeşili ile boyanmıştır. Kenarlarına koyu mavi renk ile kalın olarak tahrir çekilmiş ve yaklaşık yarım santim boşluk bırakılarak ilkinden daha ince

şekilde tekrar koyu mavi ile tahrir çekilmiştir. Tığları ise koyu mavi renk ile form edilmiştir.

Tüm sayfanın üst kısım hariç üç kenarına yaklaşık yarım santimetre kalınlığında çift siyah tahrir ile çekilen cetvellerin içi altın yaldız ile doldurulmuştur. Yaklaşık bir milim boşluktan sonra tekrar bir sıra siyah cetvel çekilmiş ve yine yarım santimetre boşluktan sonra bir milim kalınlığında koyu mavi renk ile cetvel çekilerek eser tamamlanmıştır.

Fotoğraf No: 7 Sağ tezhipli sayfa

Fotoğraf No: 8 Başlık tezhibi

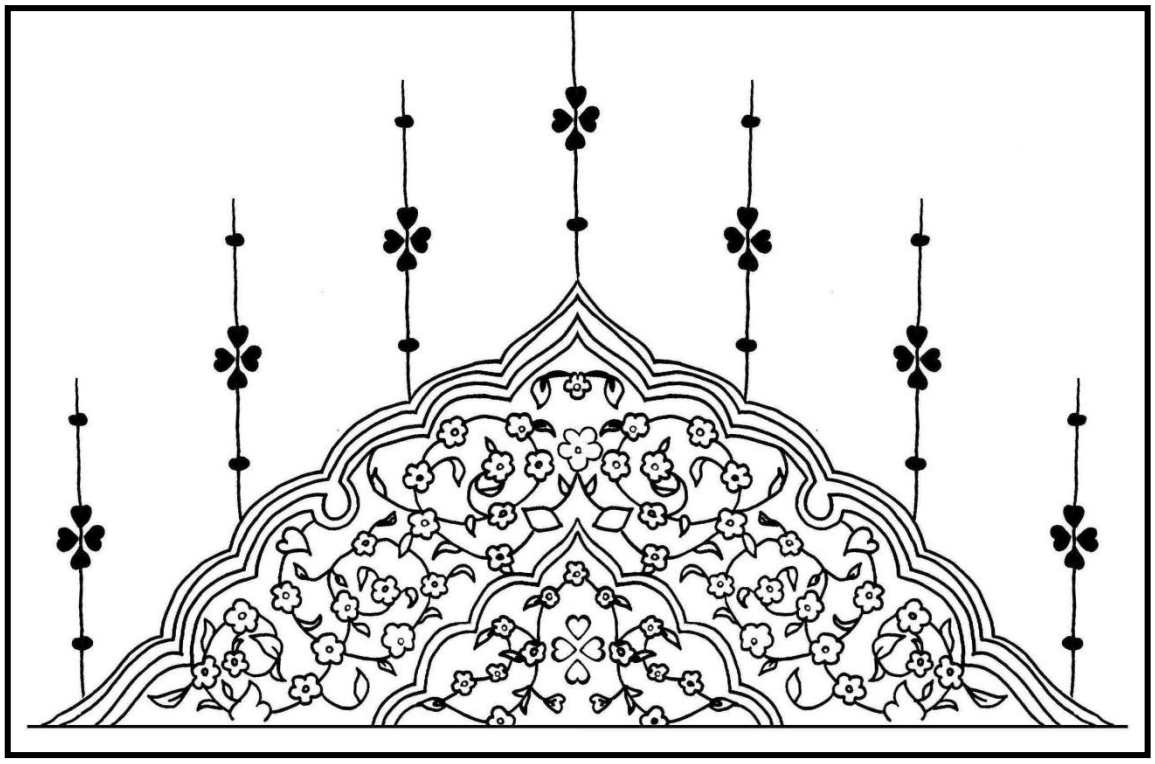

Çizim No: 17 Kubbe formundaki başlık tezhibi çizimi

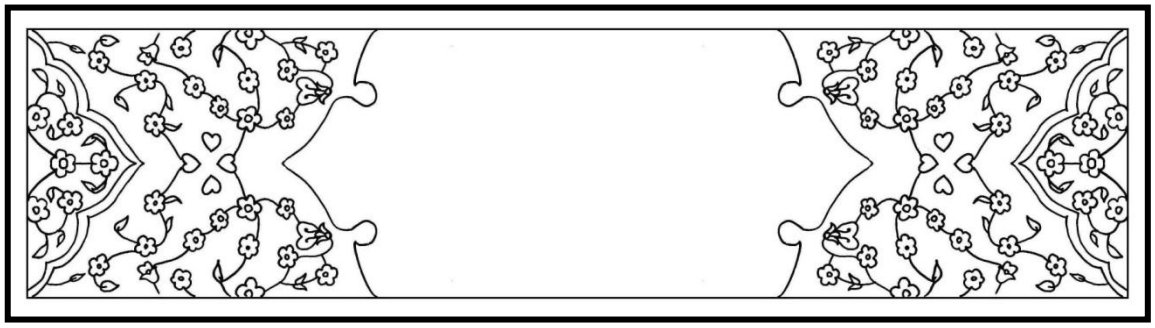

Çizim No: 18 Başlık tezhibinin dikdörtgen levhası

ÖRNEK NO: 4

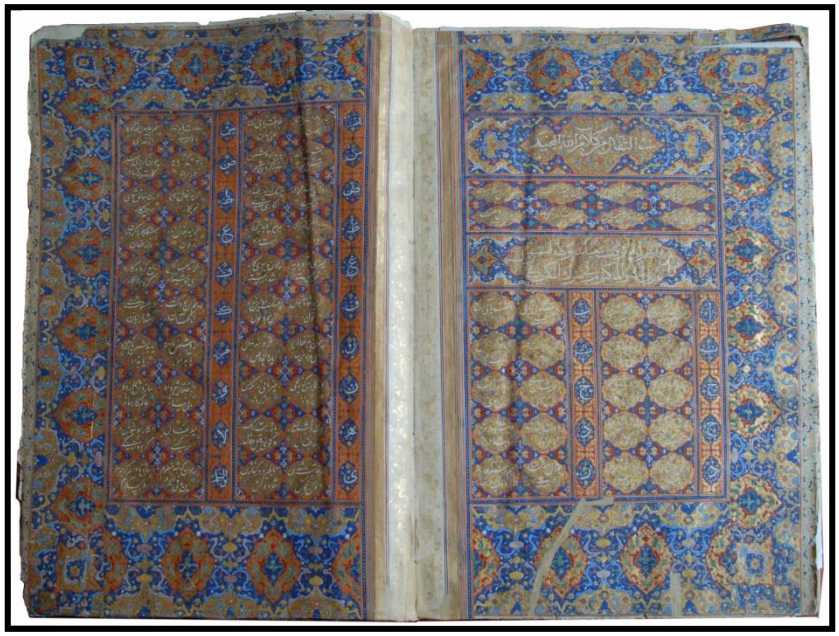

Fotoğraf No: 9

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesine vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sağ yaprağın yırtılan kısmı bant ile onarılmaya çalışılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Fihrist tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi, beyaz, hardal sarısı, limonküfü, siyah, açık lila

Kompozisyon Özellikleri:

Karşılıklı çift sayfanın zemini tamamen tezhiplenmiştir. Sayfa zemininde lacivert ve altın sıvamalar kullanılmış olup sülyen rengi de süslemede yaygın kullanılmıştır. Karşılık fihrist sayfası olarak tezhiplenen sayfalara alfabetik olarak Kuran konuları yazılmıştır. Orta bölüme dikdörtgen formu kazandırılmış olup mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların tezhiplendiği cetvel ile çevrelenmiştir. Bunun içine ve dışına sülyen renkte bir cetvel daha çekilmiştir.

Dikdörtgen formunun çevresi simetrik sıralanan şemse formunda kartuşlarla ve bulut motifleriyle çevrelenmiştir. Kartuşlar sülyen renkte dendanlarla çevresindeki lacivert zeminde ayrılmış ve içi altın ile sıvanmıştır. Kartuşun daha iç kısmı ise ayırma rumi motifleri ile sınırlandırılarak zemini lacivert boyanmıştır. Hurda rumi olarak görülen motifler küf yeşili, sülyen ve beyaz renkle boyanmıştır. Kartuşun içi rumi motifiyle süslenmiş olup altın zemin üzerinde siyah mürekkepli tirfiller izlenmektedir. Lacivert zemin üzerinde ayırma bulut motifleri yaygın ve simetrik olarak kullanılmış olup sınırladıkları alan altın ile sıvanmış ve kalp formuna benzeyen bir desen ortaya çıkmıştır. Ayırma bulut motifleri açık mavi ve açık pembe rengiyle ardışık olarak sıralı boyanmıştır. Sayfanın köşesinde ise palmet formunda desenin oluştuğu görülmektedir. Kıvrımdallar, hatai, penç, goncagül motifleri zemin üzerinde yaygın kullanılmış ve kompozisyon en dıştan katmanlı cetvellerle sınırlandırılmıştır. Sayfa kenarları yıpranmış izlenmektedir ve lacivert renginde tığlar kenarda kısmen seçilebilmektedir. Tığlarda rumi motifi kullanılmıştır. Tığlar arasındaki halkar tekniğiyle tezhiplenen bitki motifleri çok zor seçilebilmektedir.

Üstteki başlık levhası kurtçuklu cetvel ile çevrelenmiş olup zemini altın ve lacivert ile boyanmıştır. Ortadaki altın sıvalı zemin üzerine beyaz mürekkeple “Mecid olan Allah’ın kelamından nakildir” yazılmıştır. Bu alan hatai grubu motiflerle bezenmiştir. Altın sıvalı zemin sülyen renginden dendanlı tahrirle lacivert zeminden

ayrılmış olup dendanlar sağda ve solda palmet formu oluşturmuştur. Levhanın kenarlarında bulut, stilize bitki motifleri ve rumi motifleri tezhiplenmiştir.

Konu adlarının yazdığı kutucuklar sülyen dendanlı tahrirle çevrelenmiş olup zemini altınla sıvanmıştır. Zeminin üzeri ise stilize bitki motifleriyle süslenmiştir. Yazı kutucuklarının arasında kalan lacivert rengiyle boyanmıştır. Lacivert zeminde sadece rumi motifinin kulanıldığı izlenmektedir.

Sayfanın içe bakan tarafına katmanlı olarak cetveller çekilmiş ve bunun da iç kısmına boyaları silinmiş olmakla birlikte altınla tahrirlenmiş stilize bitki motifleri bezenmiştir.

Fihrist harflerinin olduğu kutucuklar ise lacivertle sıvanmış olup etrafına sülyen rumi motifleri tezhiplenmiştir. Kutucuğun içine ise spiralli yol izleyen kıvrımdalar ve stilize çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Fotoğraf No: 10 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 11 Sayfa kenar tezhibi

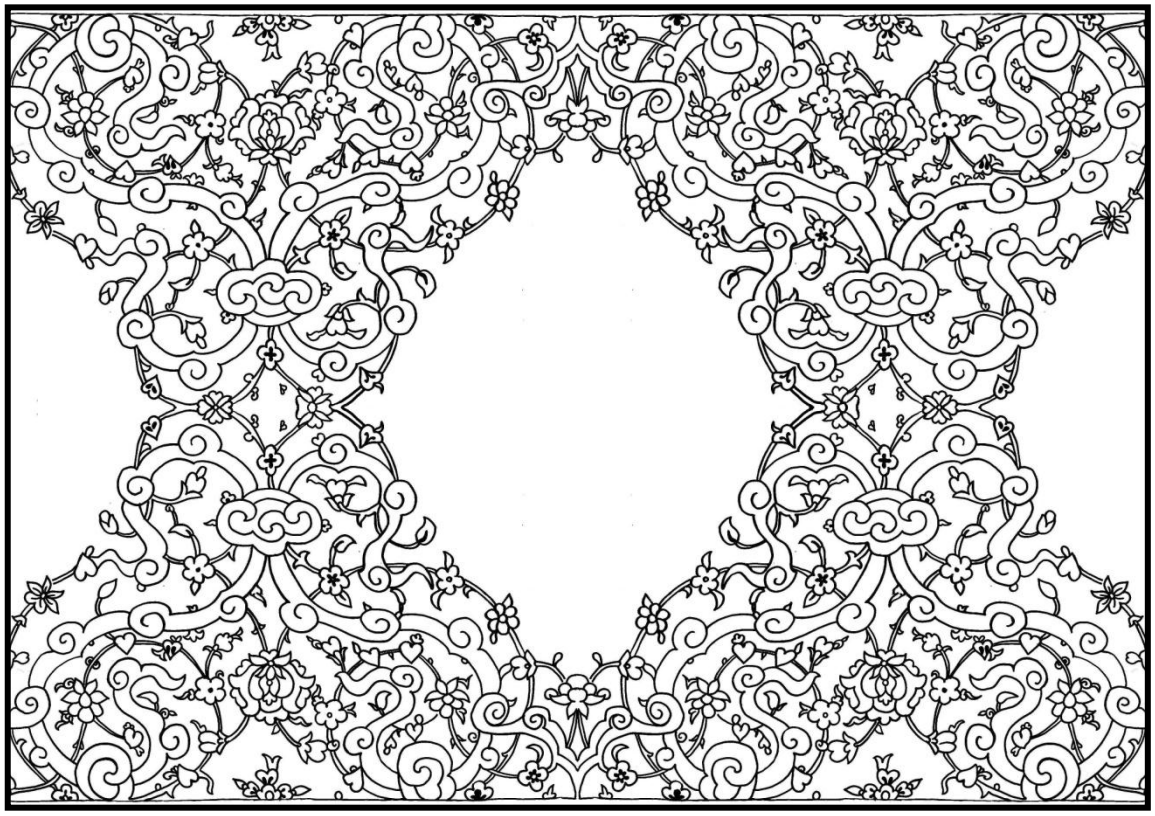

Çizim No: 19 Sayfa kenar tezhibi, kartuş alanı boş bırakılmıştır

Fotoğraf No: 12 Sayfa kenar tezhibi, ayırma bulut motifi

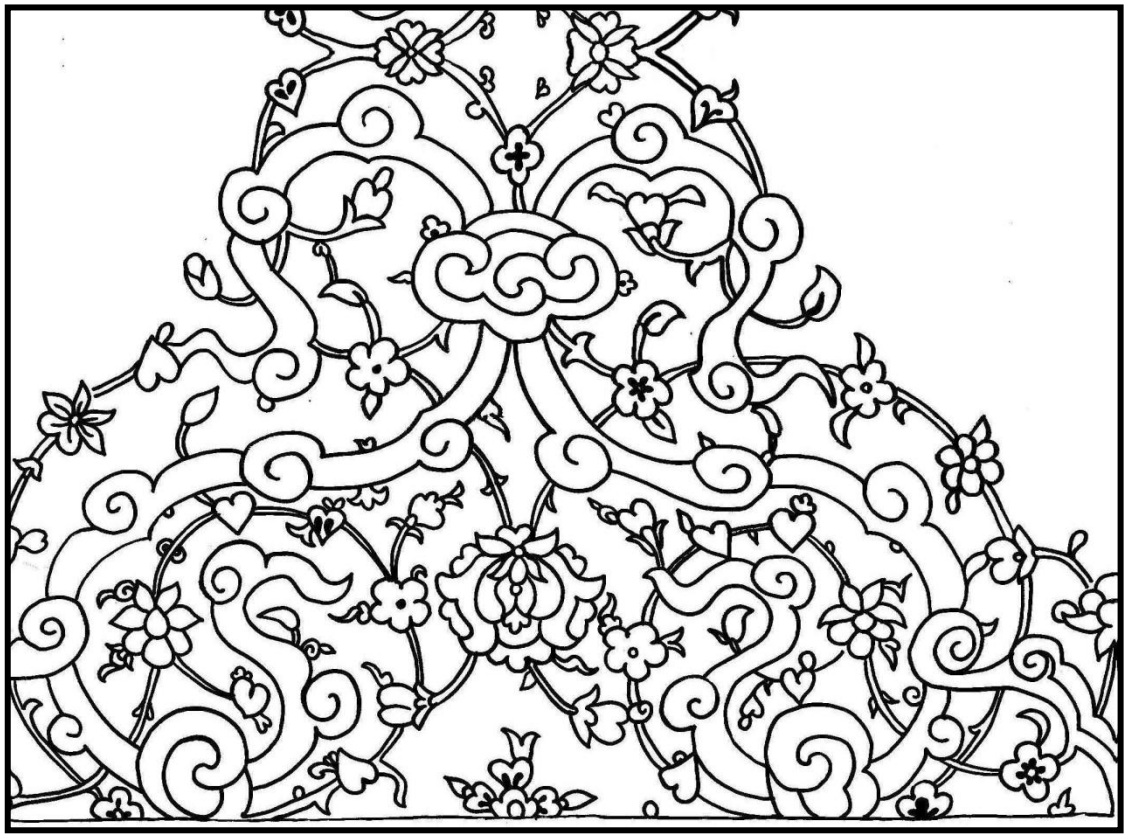

Çizim No: 20 Sayfa kenar tezhibi

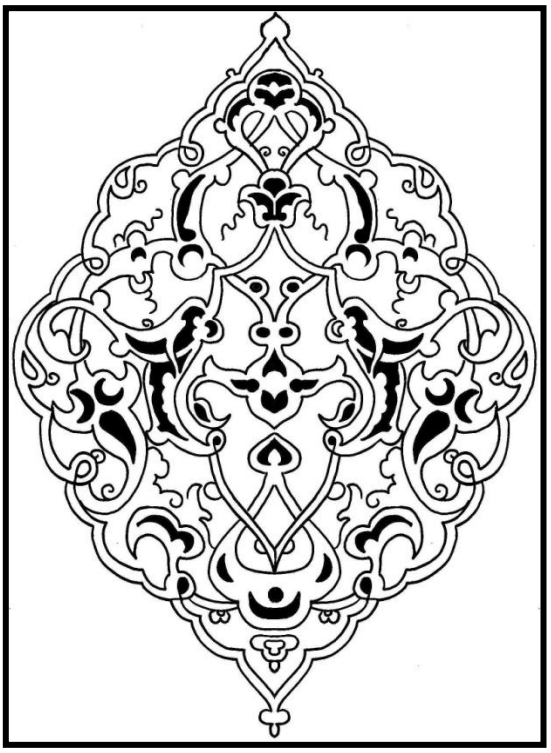

Fotoğraf No: 13 Kartuş (şemse formunda) **Çizim No:** 21 Kartuş (şemse formunda)

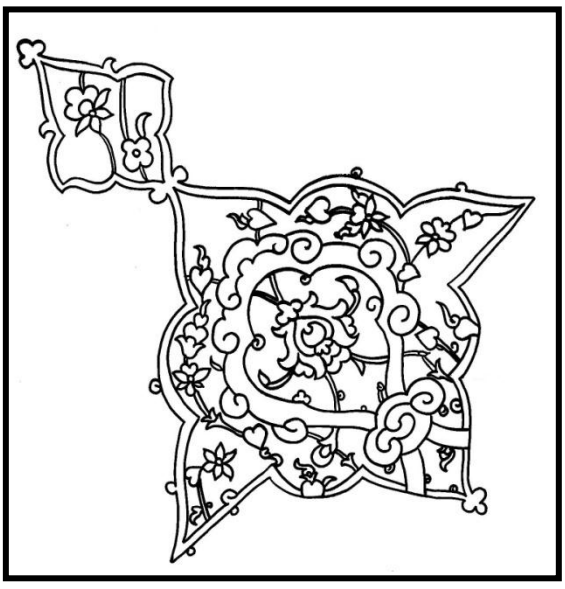

Fotoğraf No: 14 Köşelik **Çizim No:** 22 Köşelik

Fotoğraf No: 15 Sayfa kenar tezhibi

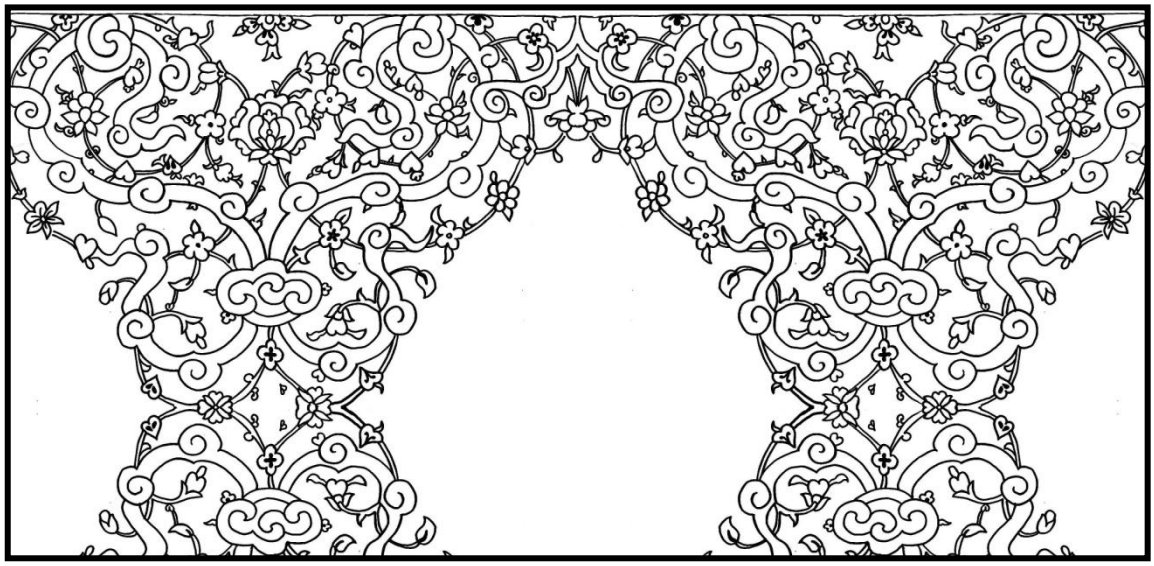

Çizim No: 23 Sayfa kenar tezhibi

Fotoğraf No: 16 Sağ başlık tezhibi

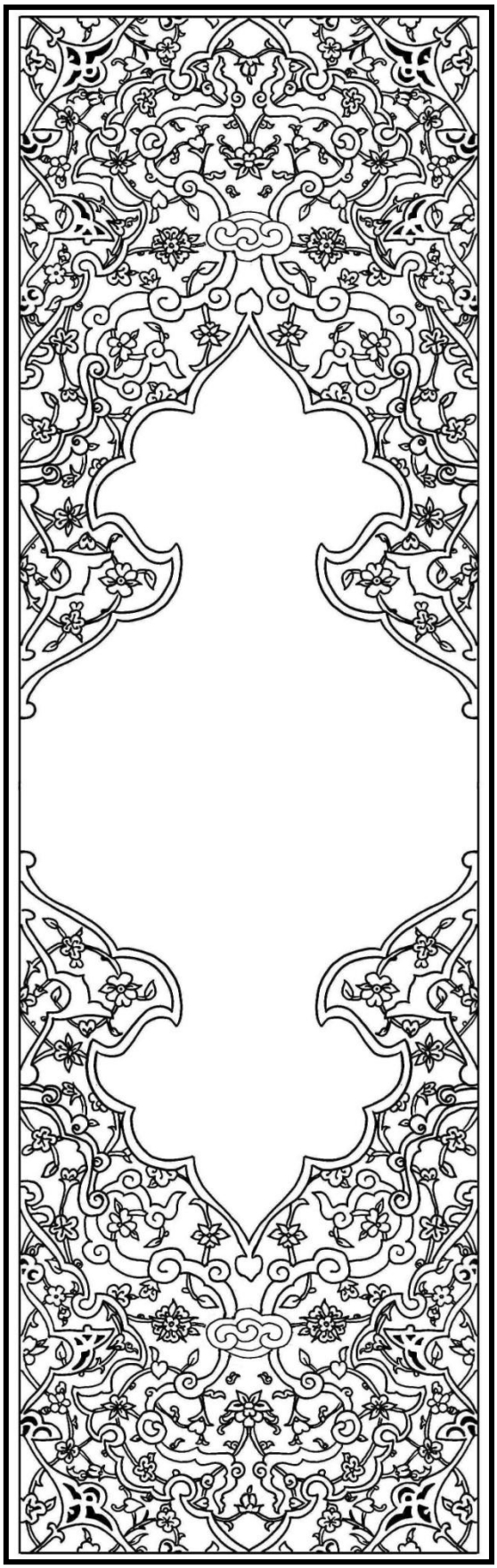

Çizim No: 24 Sağ başlık tezhibi

Fotoğraf No: 17 Sağ üst fihrist

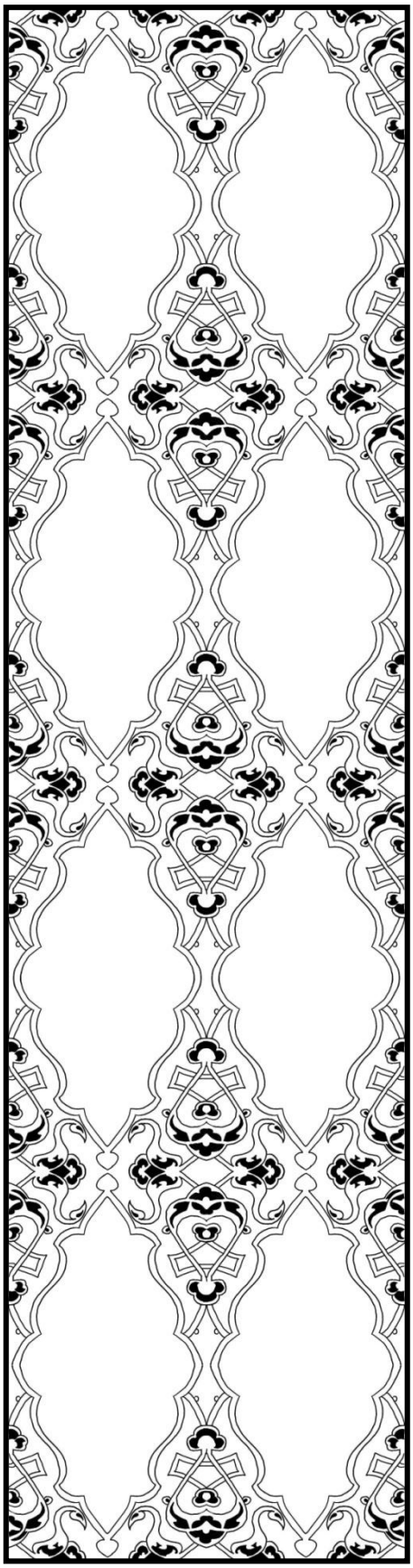

Çizim No: 25 Sağ üst fihrist

Fotoğraf No: 18 Sağ üst fihrist arasındaki rumi motifleri

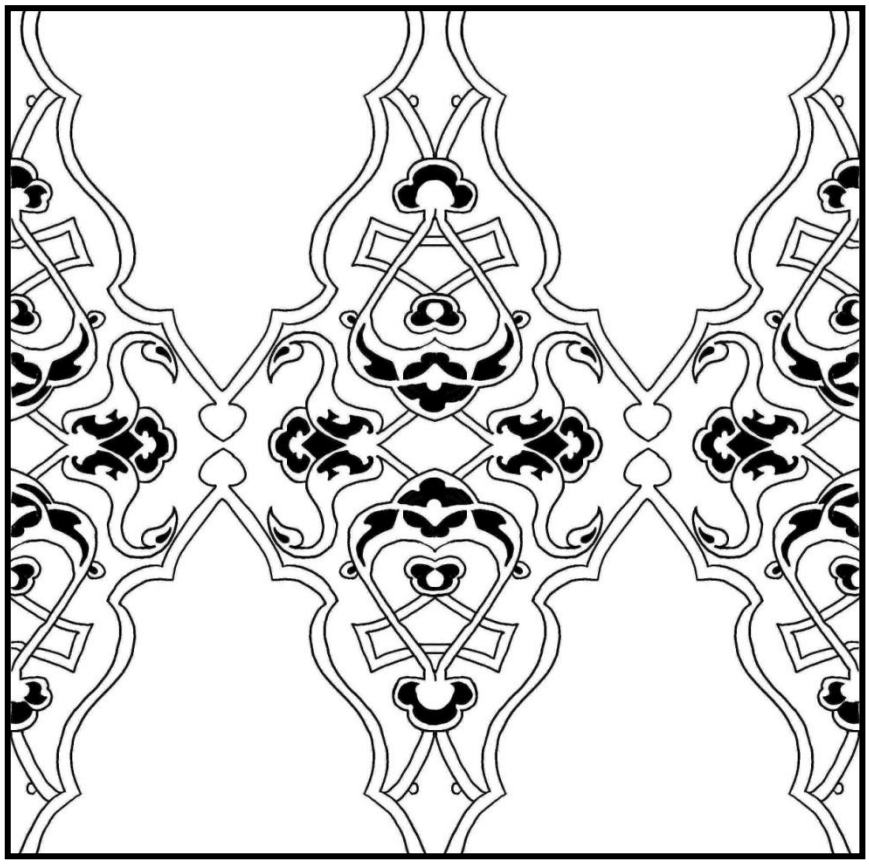

Çizim No: 26 Sağ üst fihrist arasındaki rumi motifleri

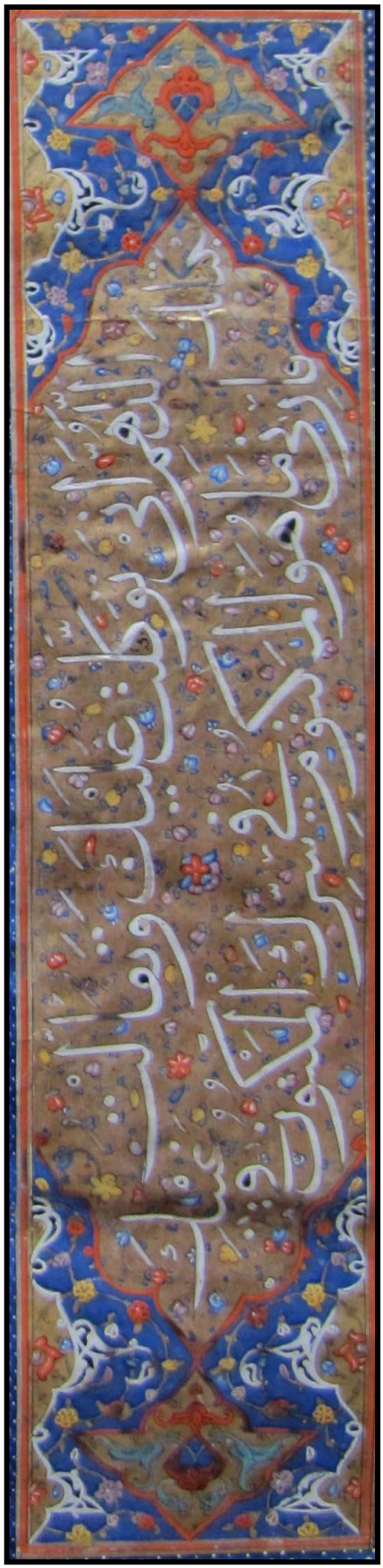

Fotoğraf No: 19 Sağ etek tezhibi

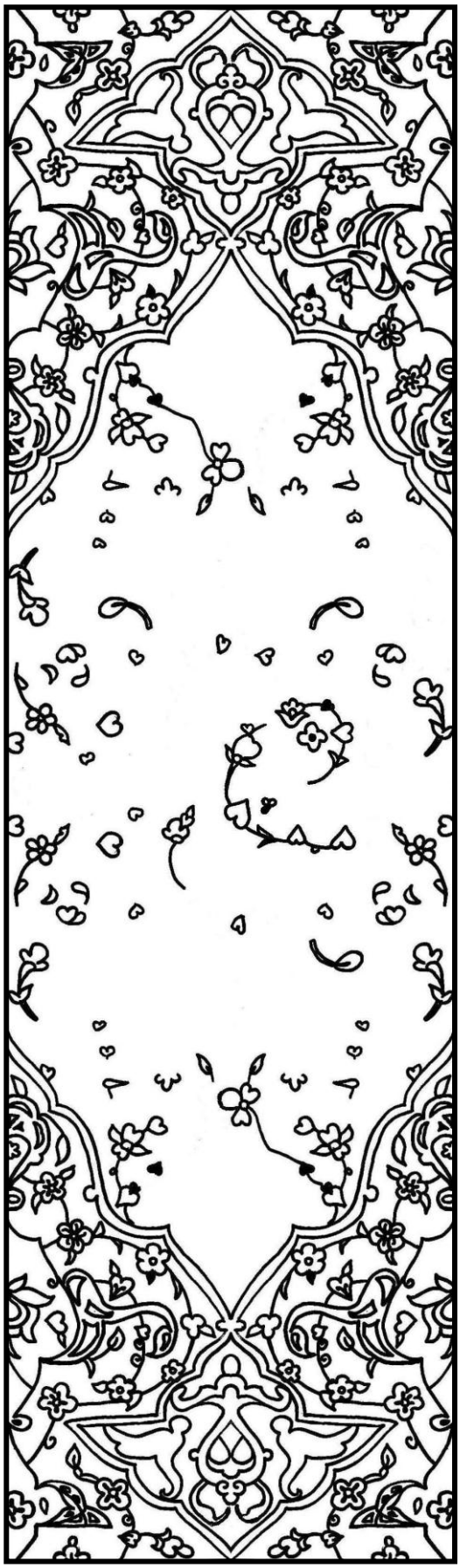

Çizim No: 27 Sağ etek tezhibi

Fotoğraf No: 20 Sağ alt fihrist

Fotoğraf No: 21 Sağ alt fihrist

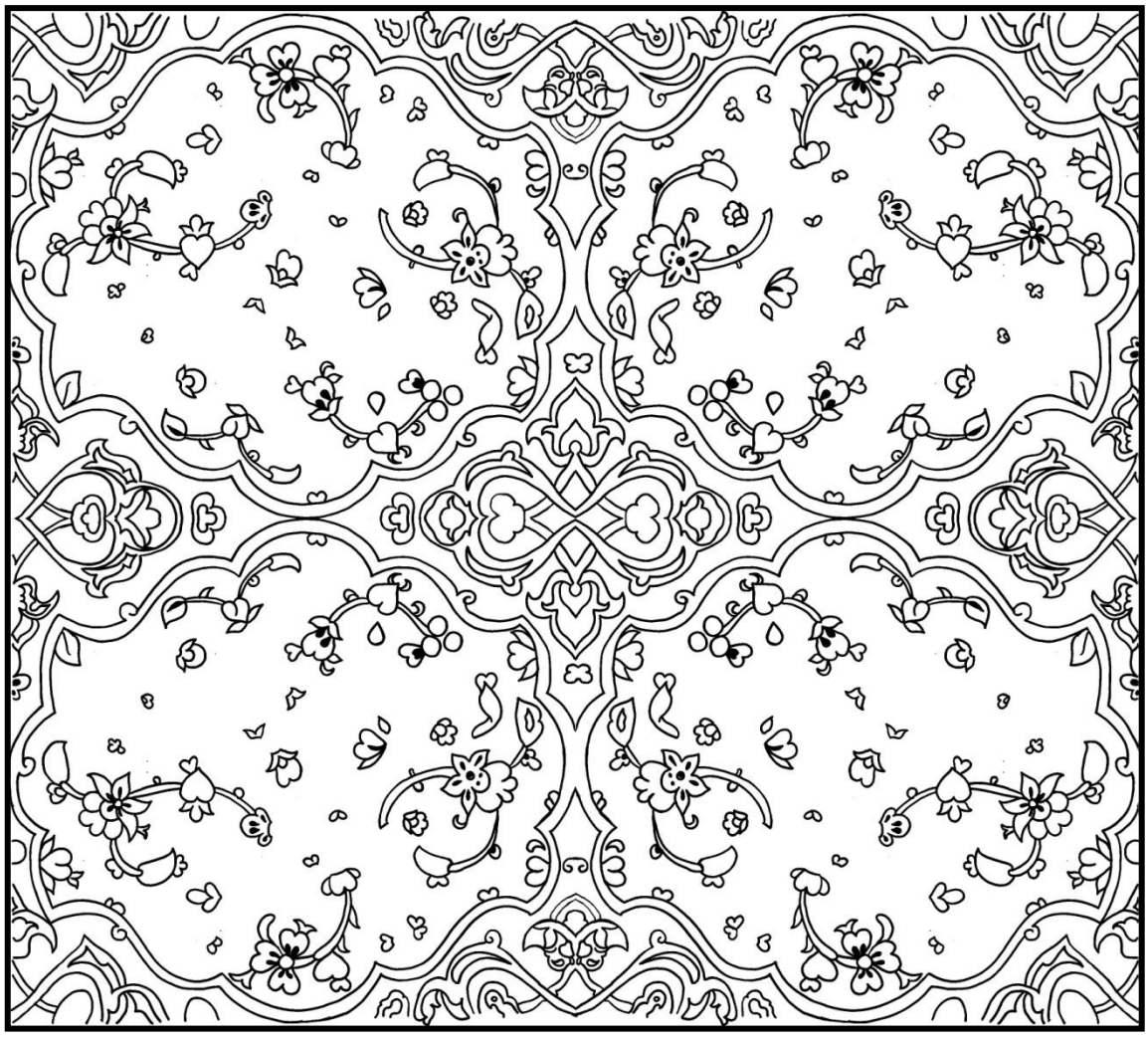

Çizim No: 28 Sağ alt fihrist çizimi

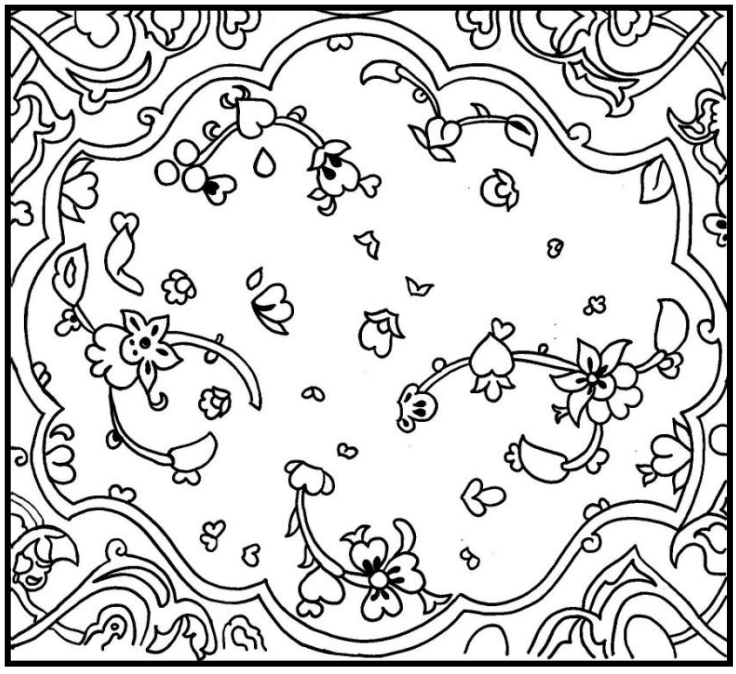

Çizim No: 29 Sağ alt fihrist çizimi detay

Fotoğraf No: 22 Sağ alt fihrist

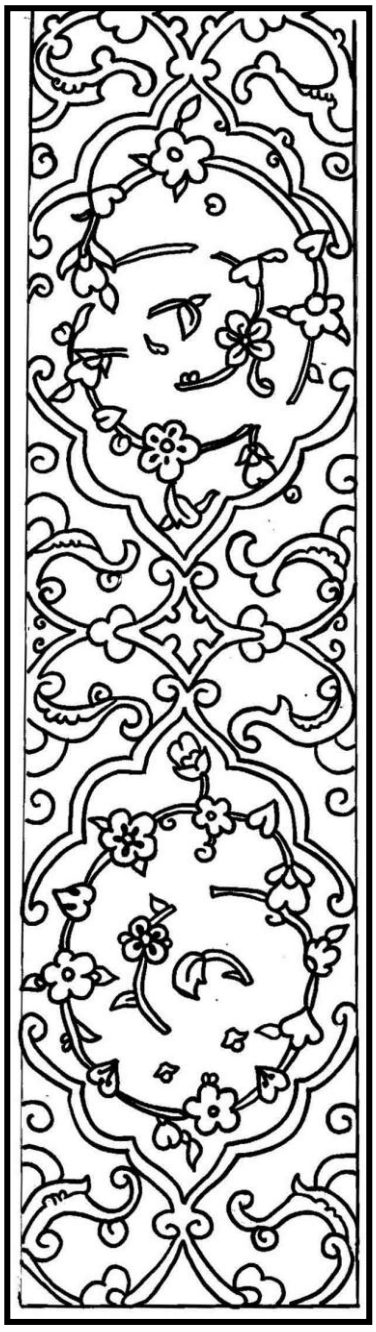

Çizim No: 30 Sağ alt fihrist

Fotoğraf No: 23 Sol sayfa

ÖRNEK NO: 5

Fotoğraf No: 24

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet Paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesi'ne vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: Safranbolu

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sol ve sağ yaprağın yırtılan kısmı bant ile onarılmaya çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Hatime sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi, turkuaz mavisi, beyaz, hardal sarısı, limonküfü, siyah, açık lila, lila

Kompozisyon Özellikleri:

Zemin ağırlıkla olarak lacivert ve altın ile sıvanmıştır. Sayfanın kenarlarında lacivert tığlarla bezenmiş olup tığlar rumi motifleriyle süslenmiştir. Tığların aralarında ise halkar tekniğiyle yapılan süslemelerin boyaları silinmiş izlenmektedir. Sağ ve sol sayfa aynı şema düzeninde bezenmiş olup sadece kartuşların içindeki hatlar farklıdır. Sayfa ortasında dikdörtgen form içinde yatay üç cetvel arası kartuşlar yerleştirilmiştir. rumi kompozisyonların ağırlıklı olduğu bezeme şemasında yazıların yer aldığı orta kartuşlar stilize bitki çiçek ve tomurcuk motifleriyle süslenmiştir. Sağ ve solda üstte bulunan yazılar Kuranı Kerim'i hatimden sonra okunacak olan duadır. Sağ ortada Felak suresi ve sol ortada ise Nas suresi bulunmaktadır. Sağ ve sol alt yazılar yine bir duaolup; "Vettub aleyna (tövbemizi kabul et)" diye başlayan "Bi rahmetike ya erhamerrahiimin ve ya rabbel alemin" diye biten dua bulunmaktadır.

Sayfaların kenarları altta ve üstte üç dilimli olup sayfa kenarlarında yer alan motifler ortada büyük bir dilim şeklinde kartuş yarısı kenarlarda da küçük ve köşe kartuşları yer almaktadır. Ortadaki yarım kartuş içinde hatai motifleri, penç, goncagül motifleri bulunmaktadır. Kıvrımdal üzerine yerleştirilmiş stilize çiçek motifleri ve rumi motifi bulunmaktadır. Ortada yine aynı motiflerle birlikte rumilerden oluşmuş kompozisyonlar ve stilize serpiştirilmiş çiçekler yer almaktadır. Bordürlerde de aynı çiçekler bu kez sistematik bir kıvrım dal üzerinde görülmektedir. İç bordürde de bu çiçeklere ilaveten bulut motiflerinin yer aldığı ve bu bulut motiflerinin kartuş kenarları olarak işlendiği görülmektedir.

Fotoğraf No: 25 Sayfa kenar tezhibi

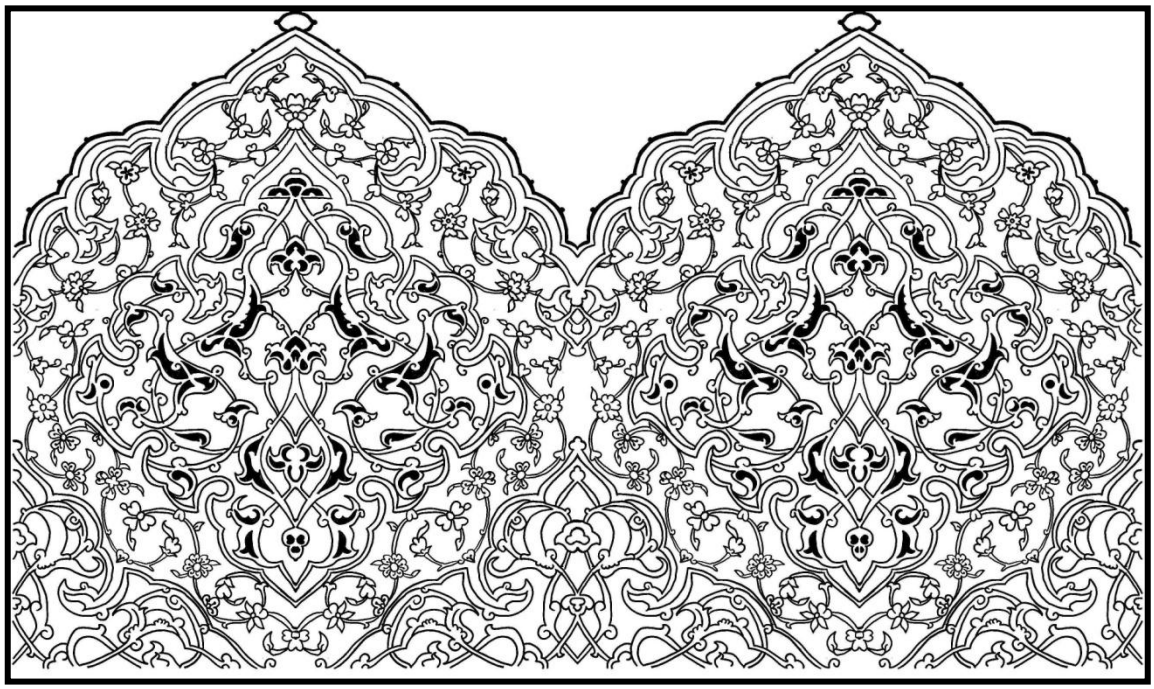

Çizim No: 31 Sayfa kenar tezhibi

Fotoğraf No: 26 Sayfa kenarı kubbe formlu tezhip

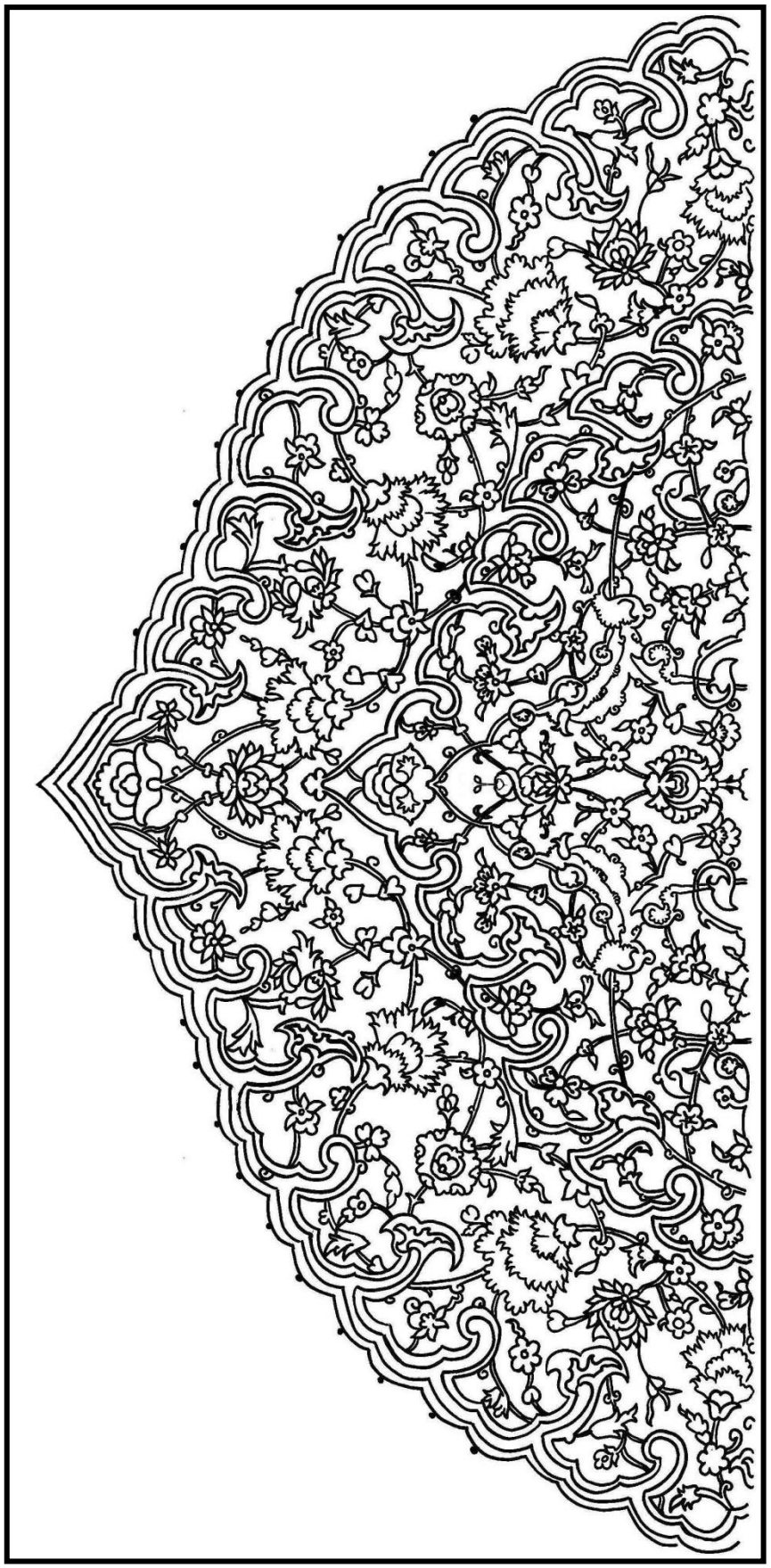

Çizim No: 32 Sayfa kenarı kubbe formlu tezhip

Fotoğraf No: 27 Bordür süslemesi

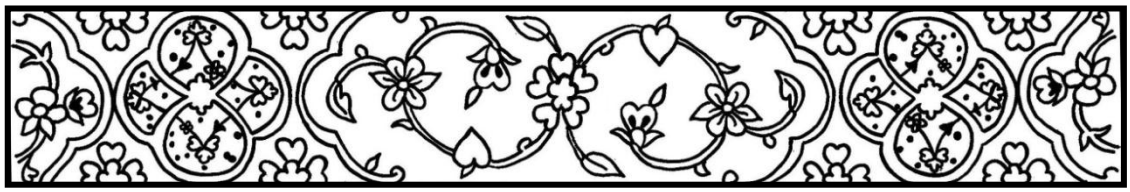

Çizim No: 33 Bordür süslemesi

Fotoğraf No: 28 Sağ başlık tezhibi

Çizim No: 34 Sağ başlık tezhibi

Fotoğraf No: 29 Koltuk tezhibi

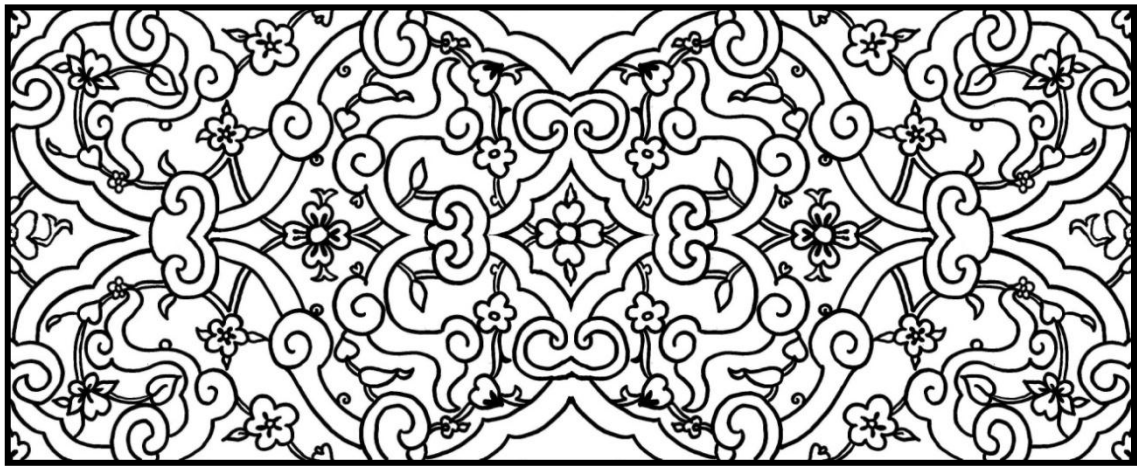

Çizim No: 35 Koltuk tezhibi çizimi

Fotoğraf No: 30 Sağ sayfanın göbek süslemesi

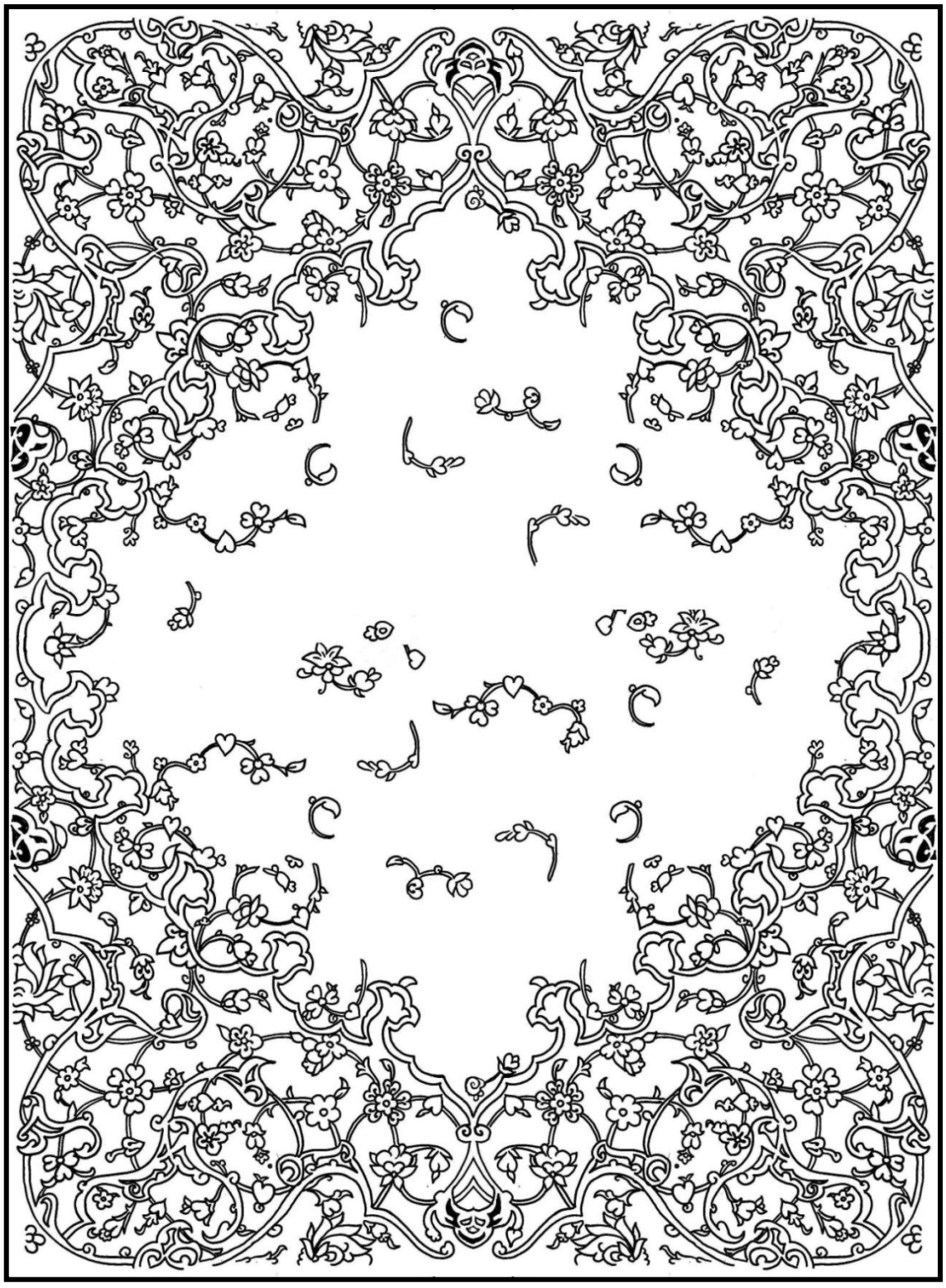

Çizim No: 36 Sağ sayfanın orta süslemesi çizimi

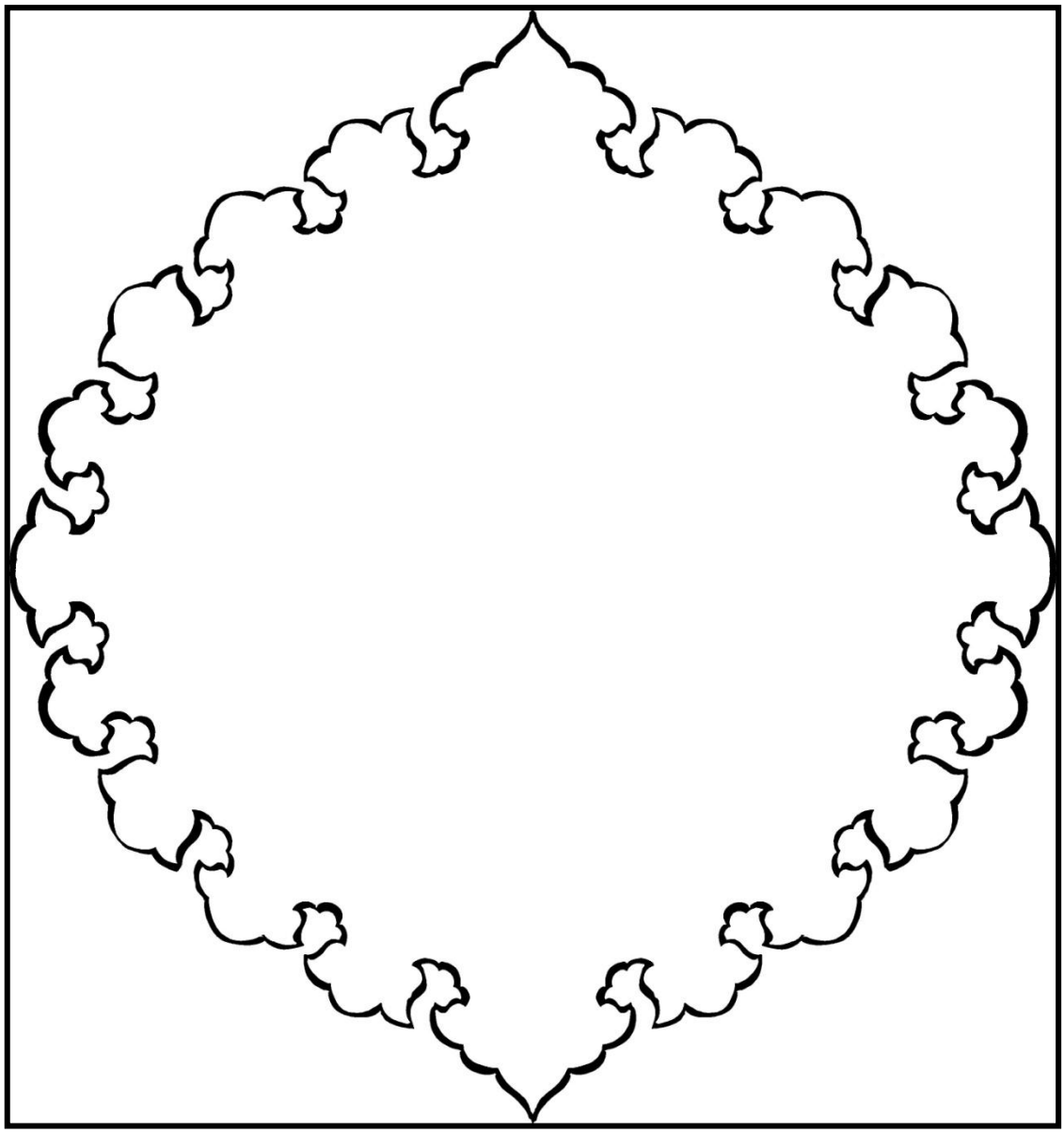

Çizim No: 37 Sağ sayfadaki şemse formu

Fotoğraf No: 31 Tığ

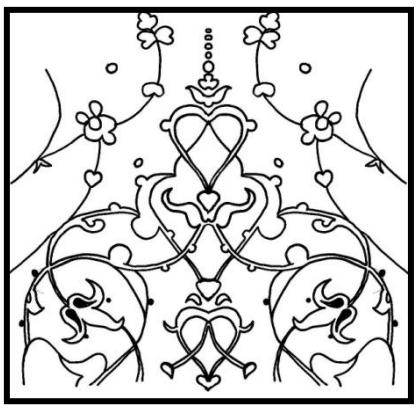

Çizim No: 38 Tığ

ÖRNEK NO: 6

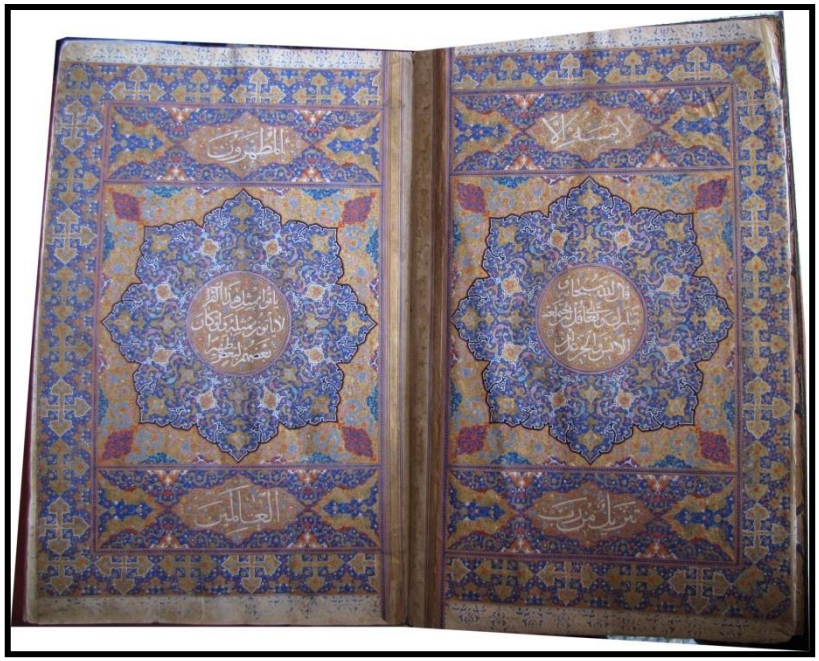

Fotoğraf No: 32

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet Paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesi'ne vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: Safranbolu

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sol yaprağın yırtılan kısmı bant ile onarılmaya çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Zahriye Sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi, turkuaz mavisi, beyaz, hardal sarısı, limonküfü, siyah, açık lila, lila

Kompozisyon Özellikleri:

Sayfa ortasında yer alan daire sekiz kollu yıldız şeması üzerine yapılandırılmıştır. Kare çerçeve içine alınmış olan kompozisyon dört köşede Rumilerden oluşmuş şemseler işaretlenmiştir. Dairenin çevresi genellikle bulut, rumi ve kıvrım dalların üzerindeki stilize çiçeklerin yer aldığı simetrik kompozisyonlardan oluşmuştur.

Ortadaki karenin alt ve üstündeki iki dikdörtgen çerçeve içine simetrik aynı kompozisyon yerleştirilmiş olup sadece ortalardaki kartuşların içinde altta ve üstte farklı yazı yer almaktadır. Diğer süsleme özellikleri, bulut kıvrım dal üzerinde stilize çiçek motifleri ve rumilerle yapılmış kompozisyonlardır. Bordürlerde yer alan ve yarım şemselerin birleştirilmesi sonucu oluşan + (artı, çengel) biçimli kompozisyonların içine yine stilize hatai, goncagül, penç ve tomurcuk motifleri yerleştirilmiştir. Kıvrım dallar bordürde grift bir biçimde bütün yüzeyi sarmaktadır.

Fotoğraf No: 33 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 34 Kenar süslemesi

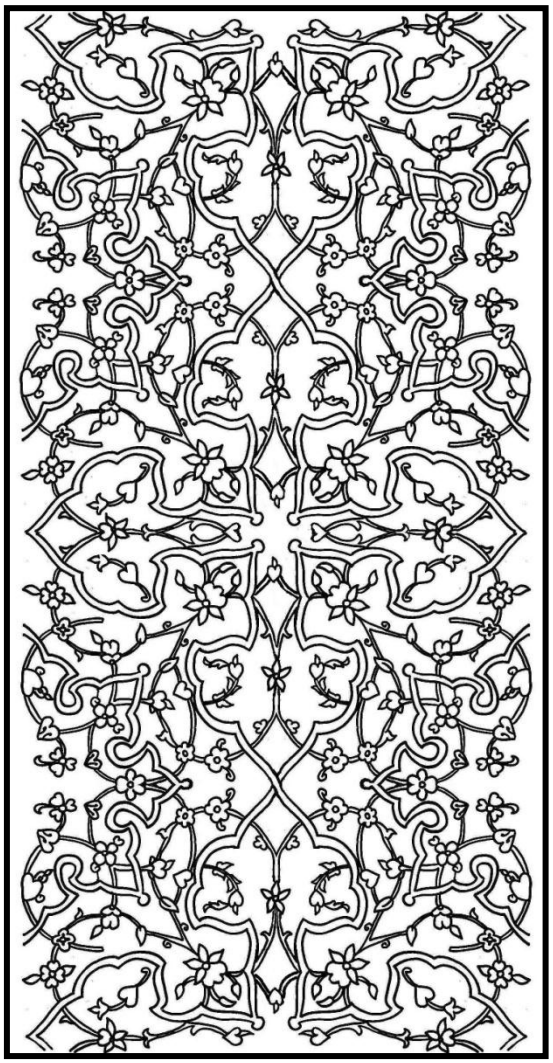

Çizim No: 39 Kenar Süslemesi

Fotoğraf No: 35 Sağ etek tezhibi

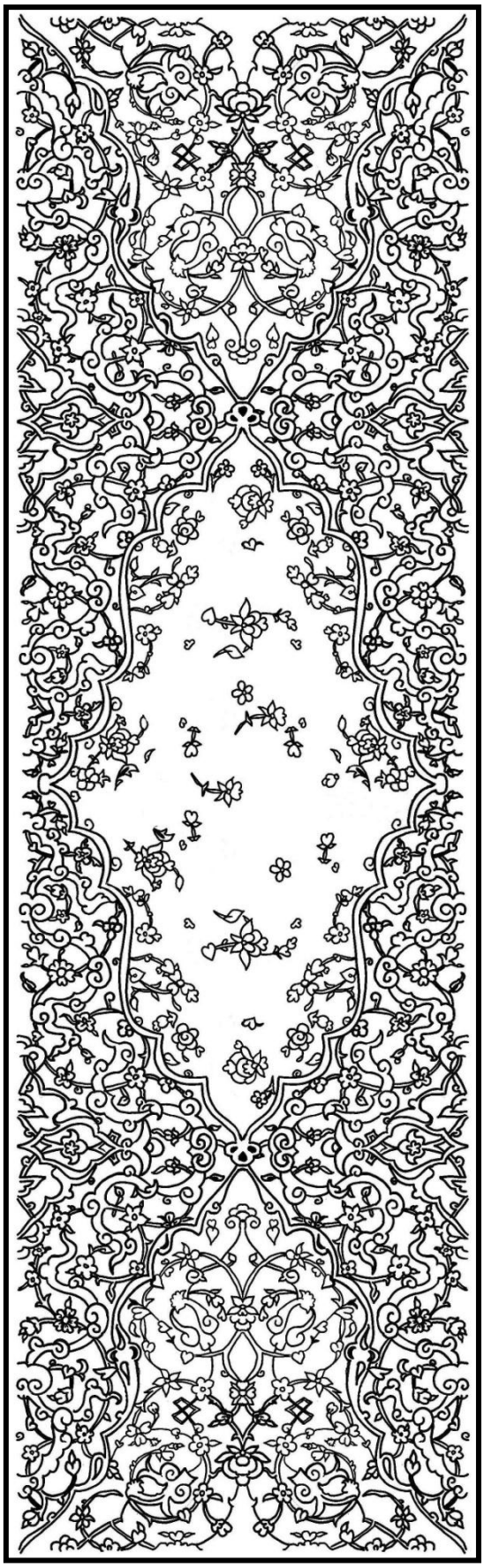

Çizim No: 40 Sağ etek tezhibi

Fotoğraf No: 36 Sağ ortadaki kare içinde yıldız formlu süsleme

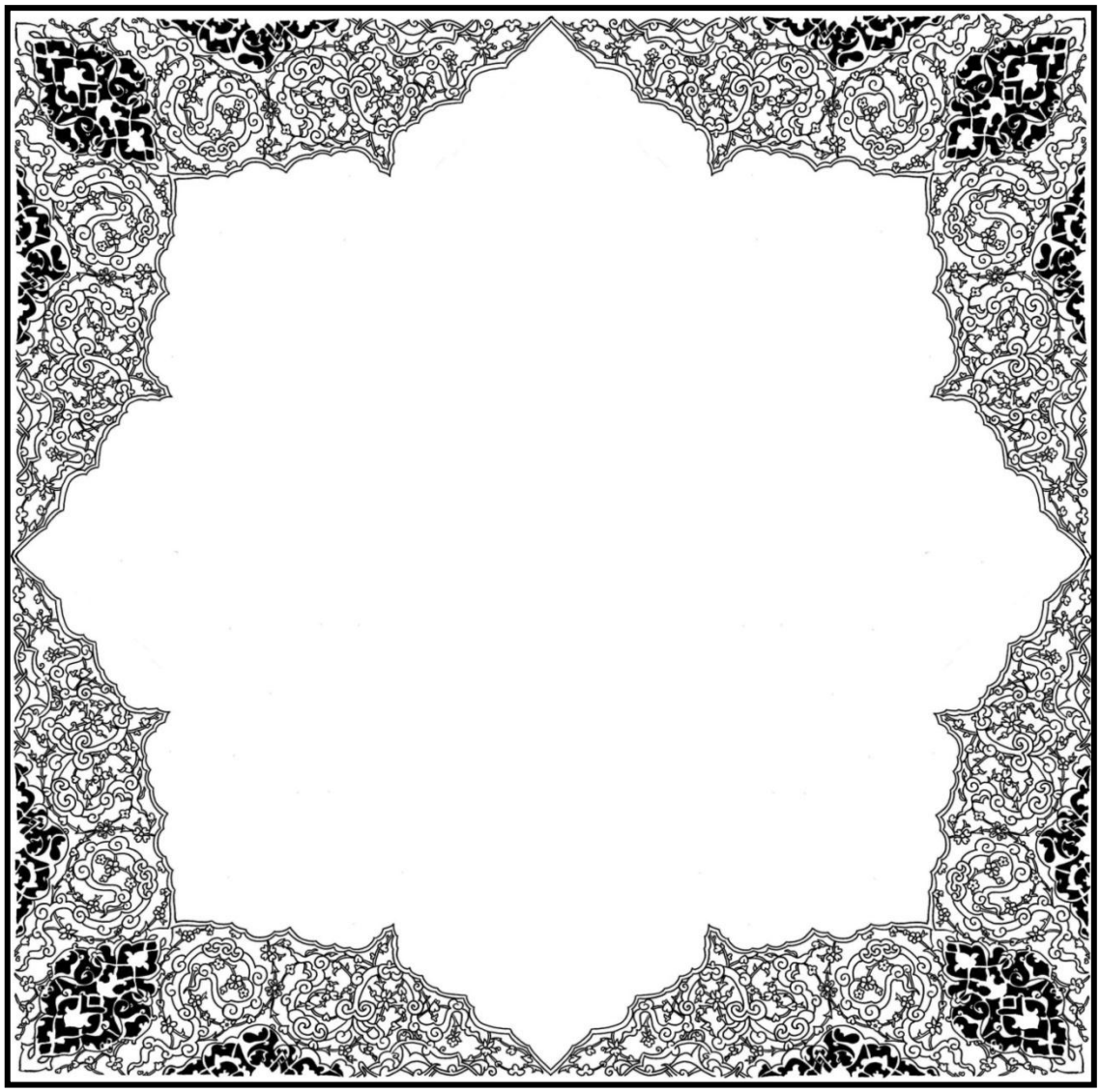

Çizim No: 41 Sayfa ortasındaki kare ve köşebent süslemesi

Fotoğraf No: 37 Köşebent süslemesi

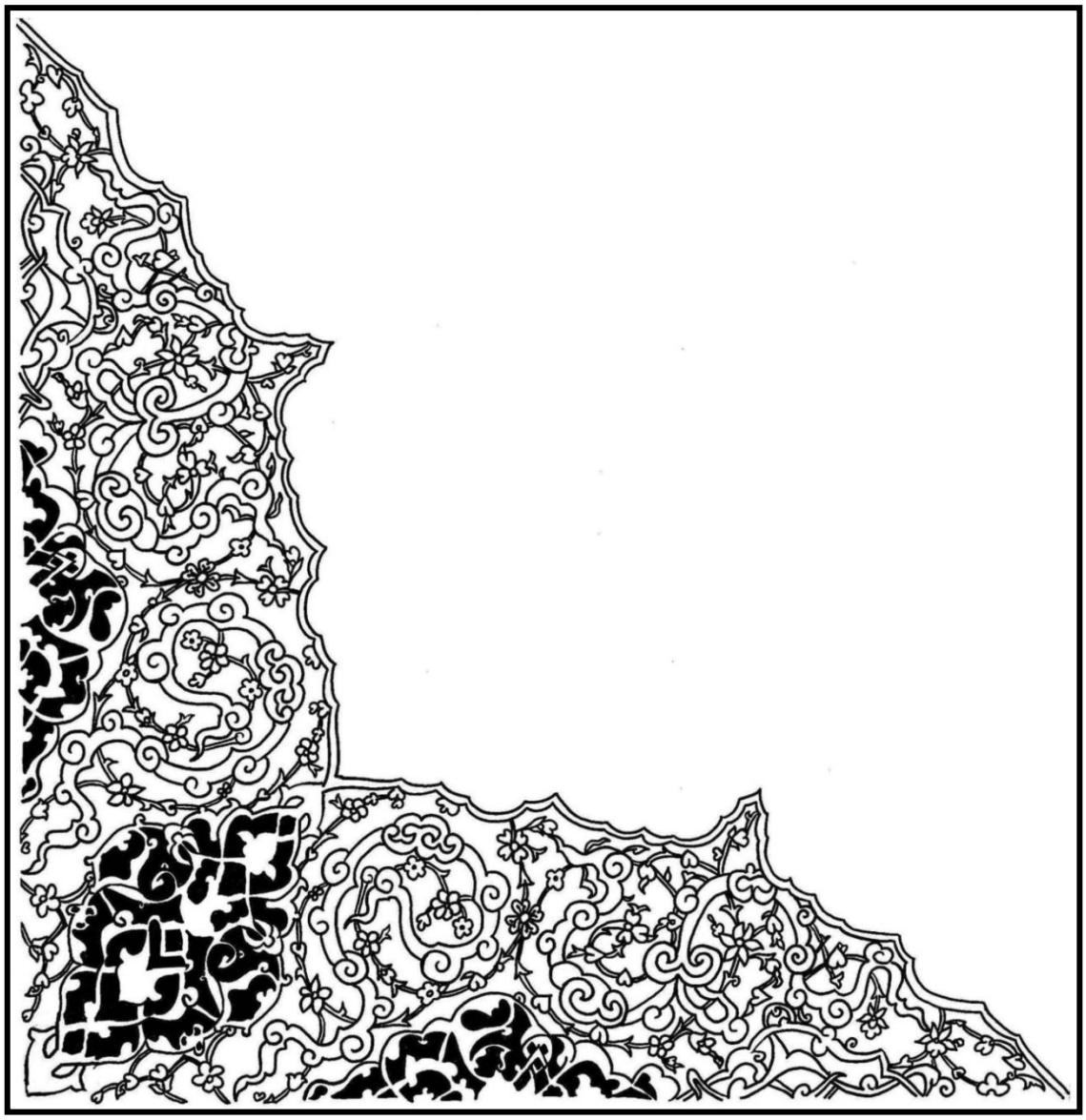

Çizim No: 42 Köşebent süslemesi çizimi

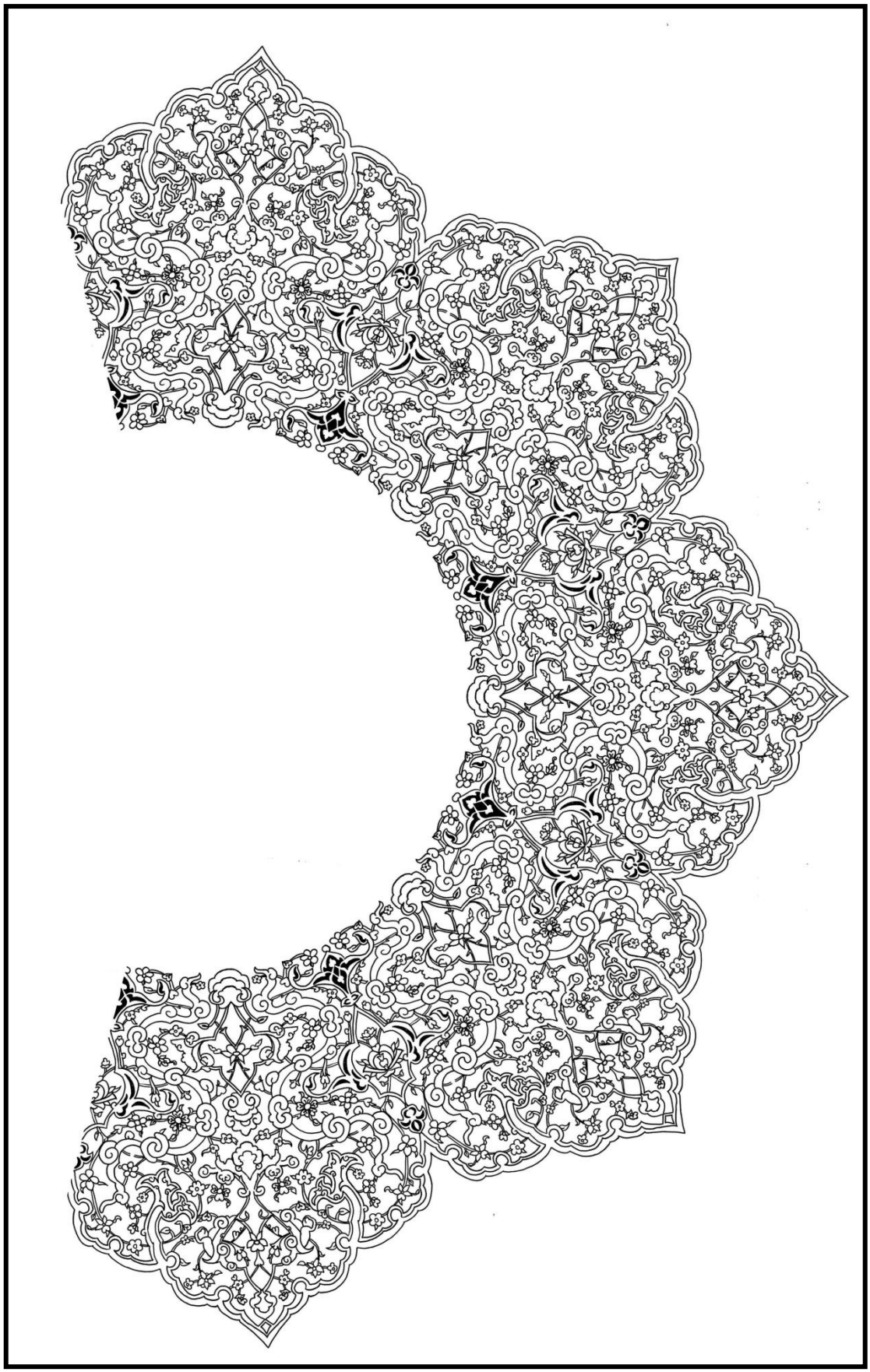

Çizim No: 43 Yarım yıldız formu çizimi

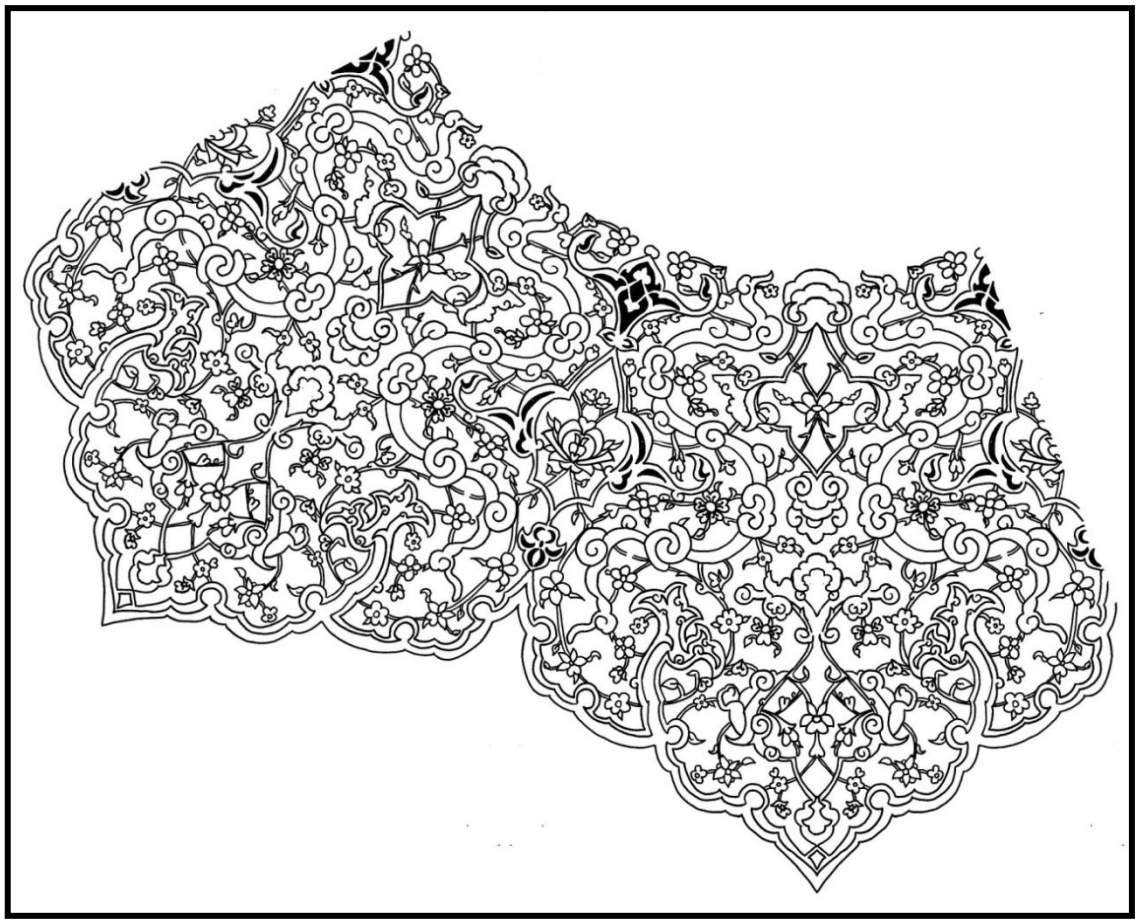

Çizim No: 44 İki dilimli yıldız kolları çizimi

ÖRNEK NO: 7

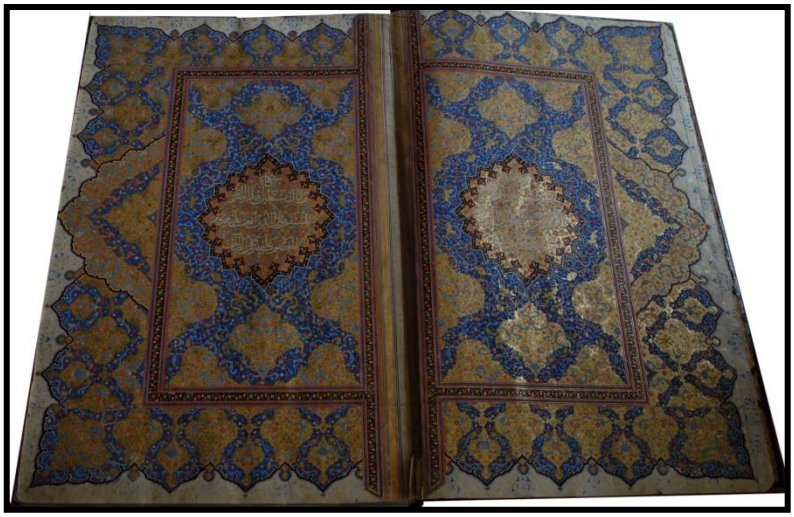

Fotoğraf No: 38

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet Paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesi'ne vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sağlam

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Hatime sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi, turkuaz mavisi, beyaz, hardal sarısı, limonküfü, siyah, açık lila, lila

Palmet biçiminde 20 dilimli bir çerçeve içine alınmış olan hatlar her iki sayfanın ortasına yerleştirilmiştir. Kenarlarda ise renkle ayrılmış olan palmet ve yarım palmet motifleri bütün yüzeye dağılmış, bulut, rumi ve kıvrım dallar üzerine yerleştirilmiş stilize çiçeklerle bezenmiştir. Görülen bu yarım palmetler içerisinde hatai motifi merkezde kalacak şekilde hatai motifinden çıkan helezonlar oluşturulmuştur. Sayfaların kenarlarında da dilimli şekil alacak biçimde aynı motifler negatif ve pozitif etkisinden yararlanılarak renk farkı ile değişik görüntü verecek biçimde yerleştirilmiştir. En kenarda kalan boşluklarda rumi motifleri görülmekte ve aralarda da halkari süsleme uygulandığı tespit edilmiştir. Kenar ortasına yerleştirilen aynı motifin büyütülmüş hali derin algısı uyandıracak biçimde verilmiştir. Ana formu çerçeveleyen bordür içinde kıvrım dallar üzerinde stilize çiçek motifleri ardışık sıralamalı olarak yer almıştır.

Fotoğraf No: 39 Sol sayfa

Fotoğraf No: 40 Sayfa kenar süslemesi

Fotoğraf No: 41 Bordür süslemesi

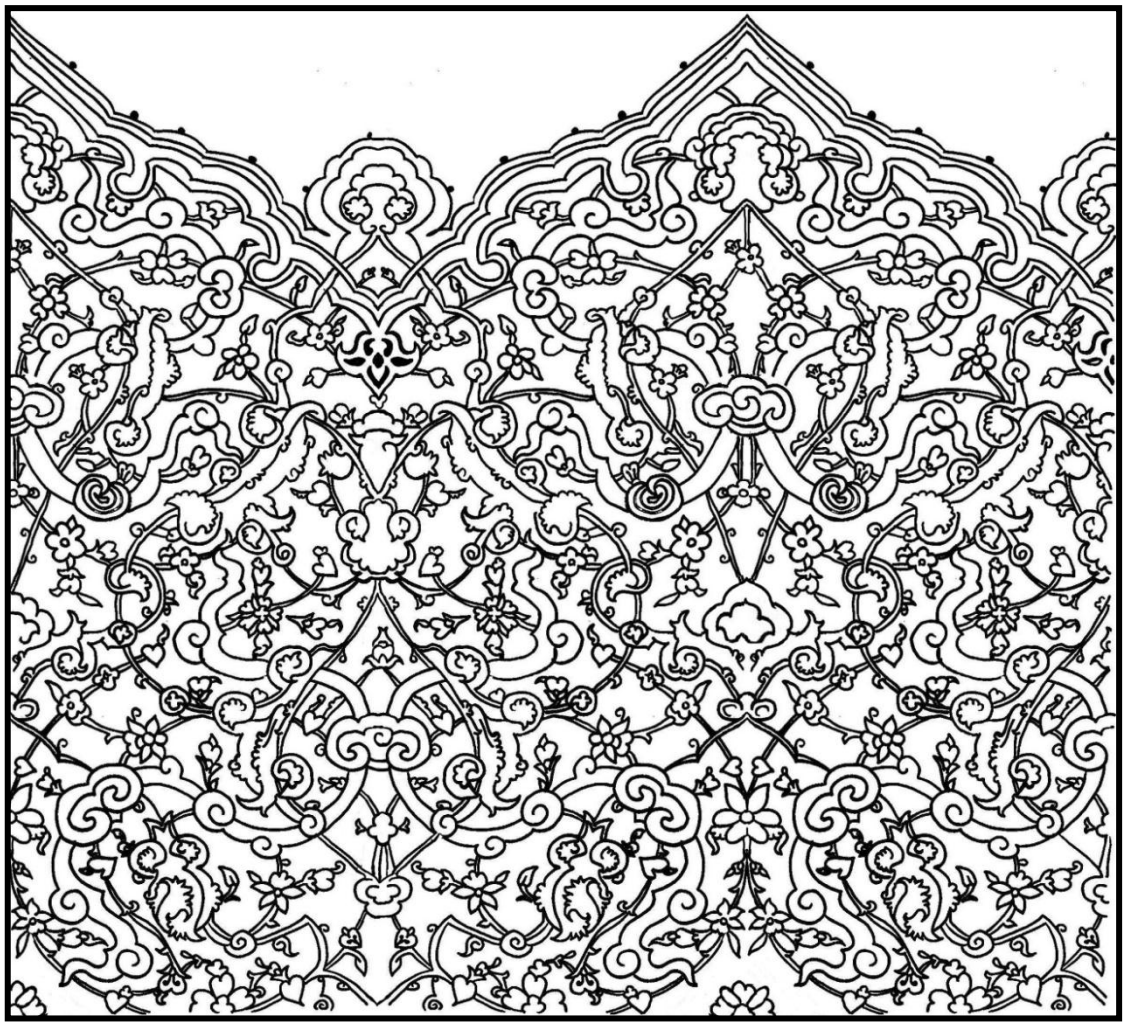

Çizim No: 45 Sayfa kenar süslemesi

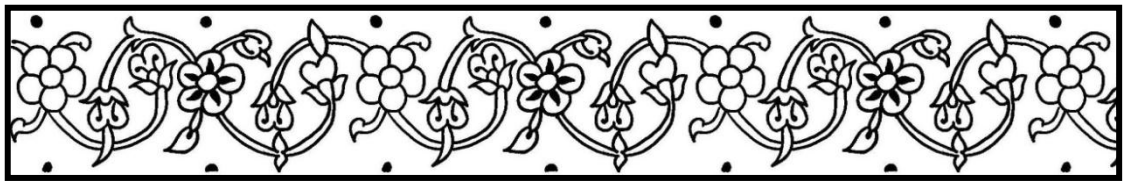

Çizim No: 46 Bordür süslemesi

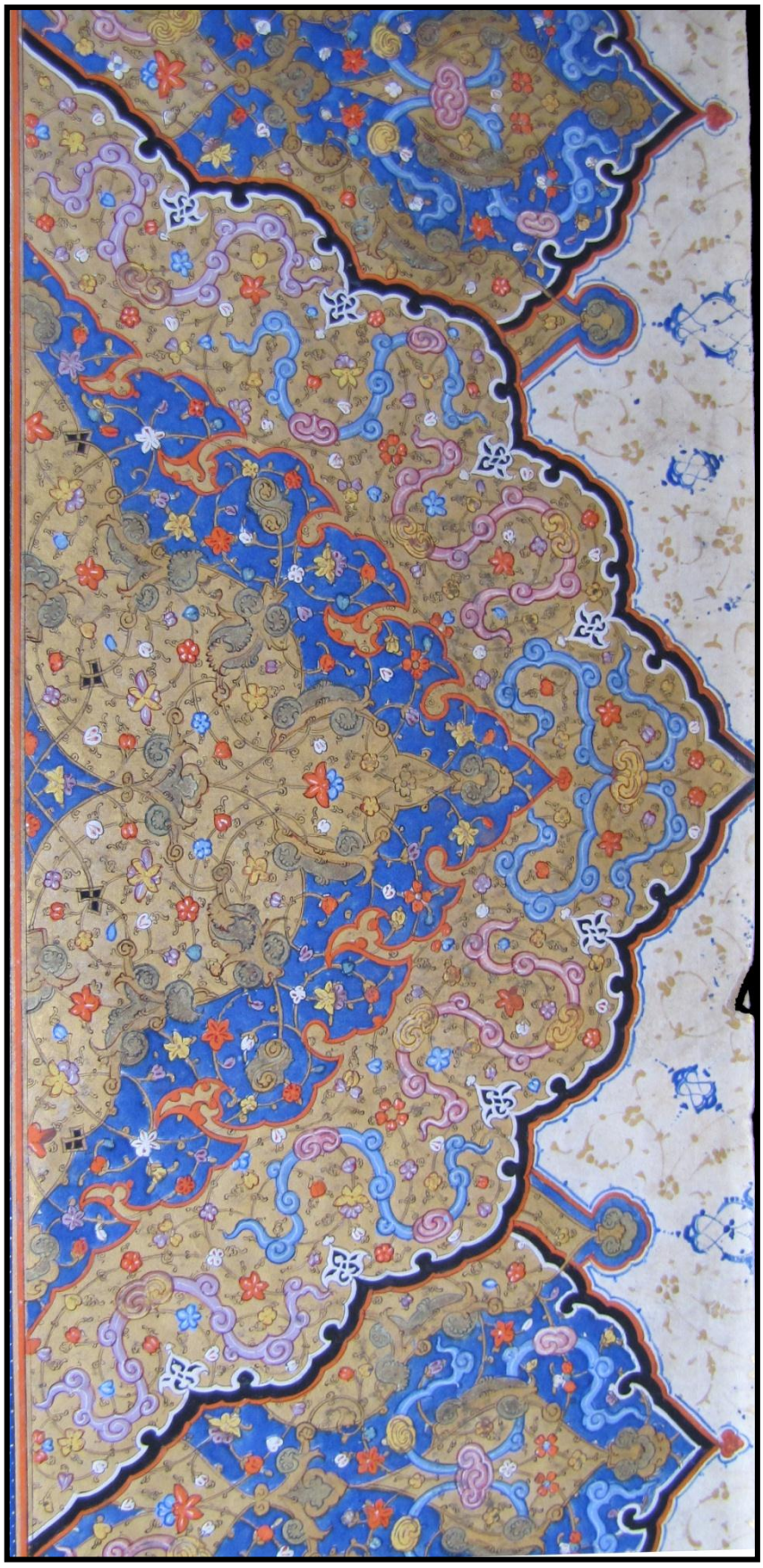

Fotoğraf No: 42 Kubbe formunda sayfa kenar tacı

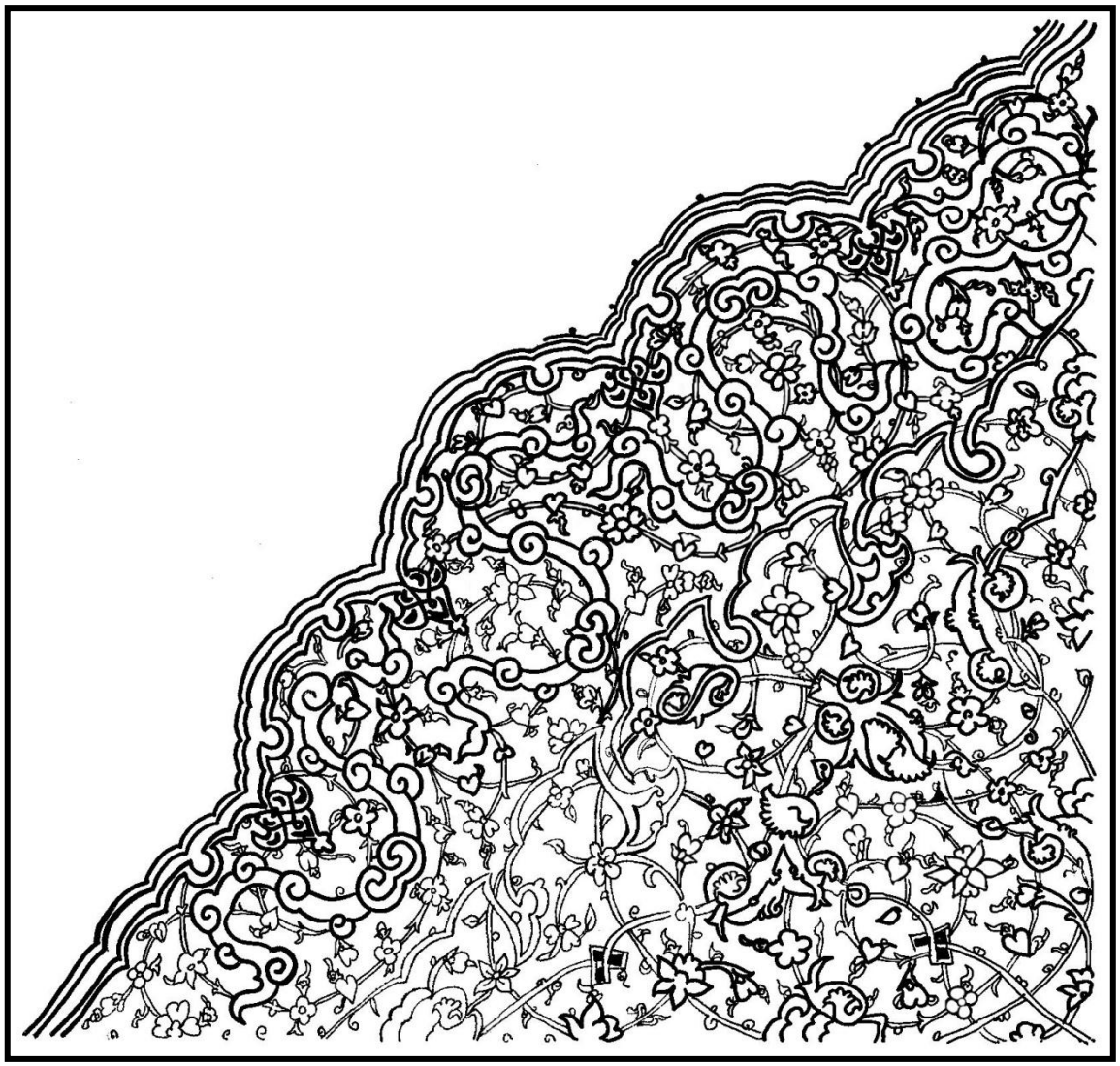

Çizim No:47 Kubbe formunda sayfa kenar tacının ½ ölçeği

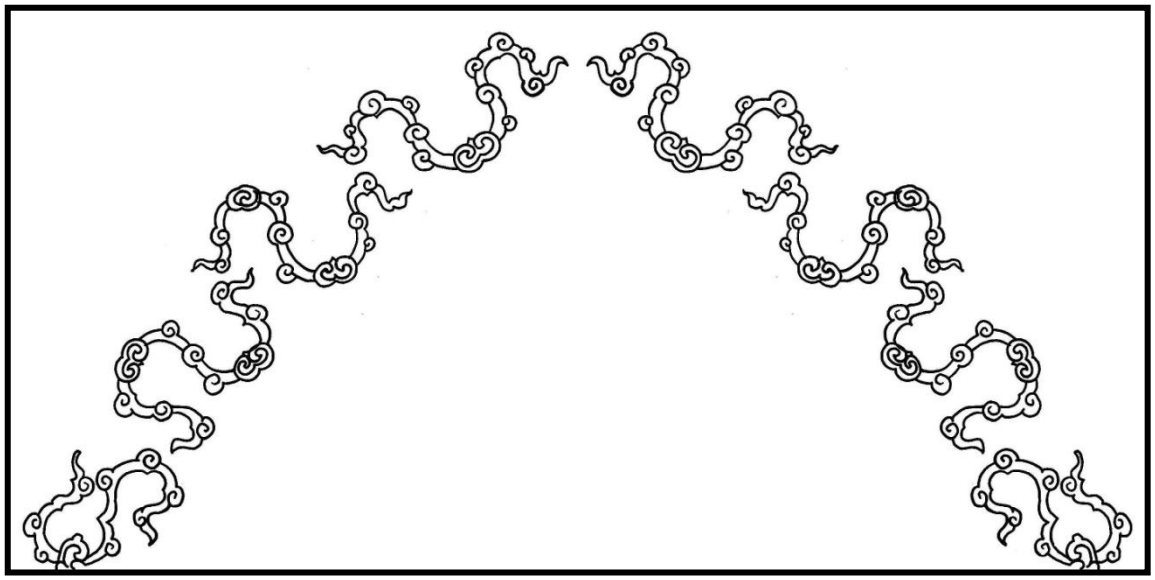

Çizim No: 48 Taç içindeki bulut motifleri

Fotoğraf No: 43 Sol sayfanın orta dikdörtgen formlu süslemesi

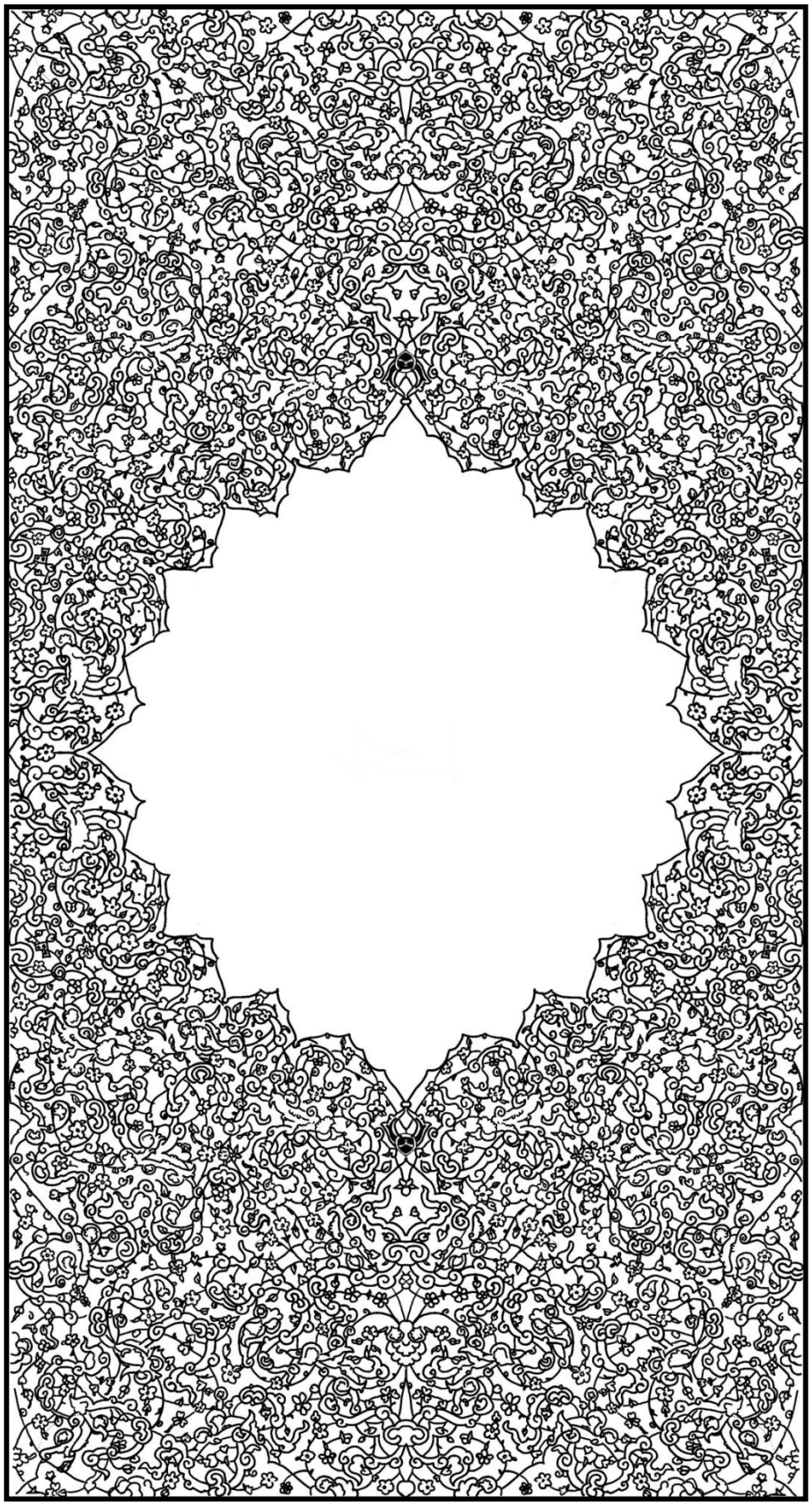

Çizim No: 49 Sol sayfanın orta dikdörtgen formlu süslemesi

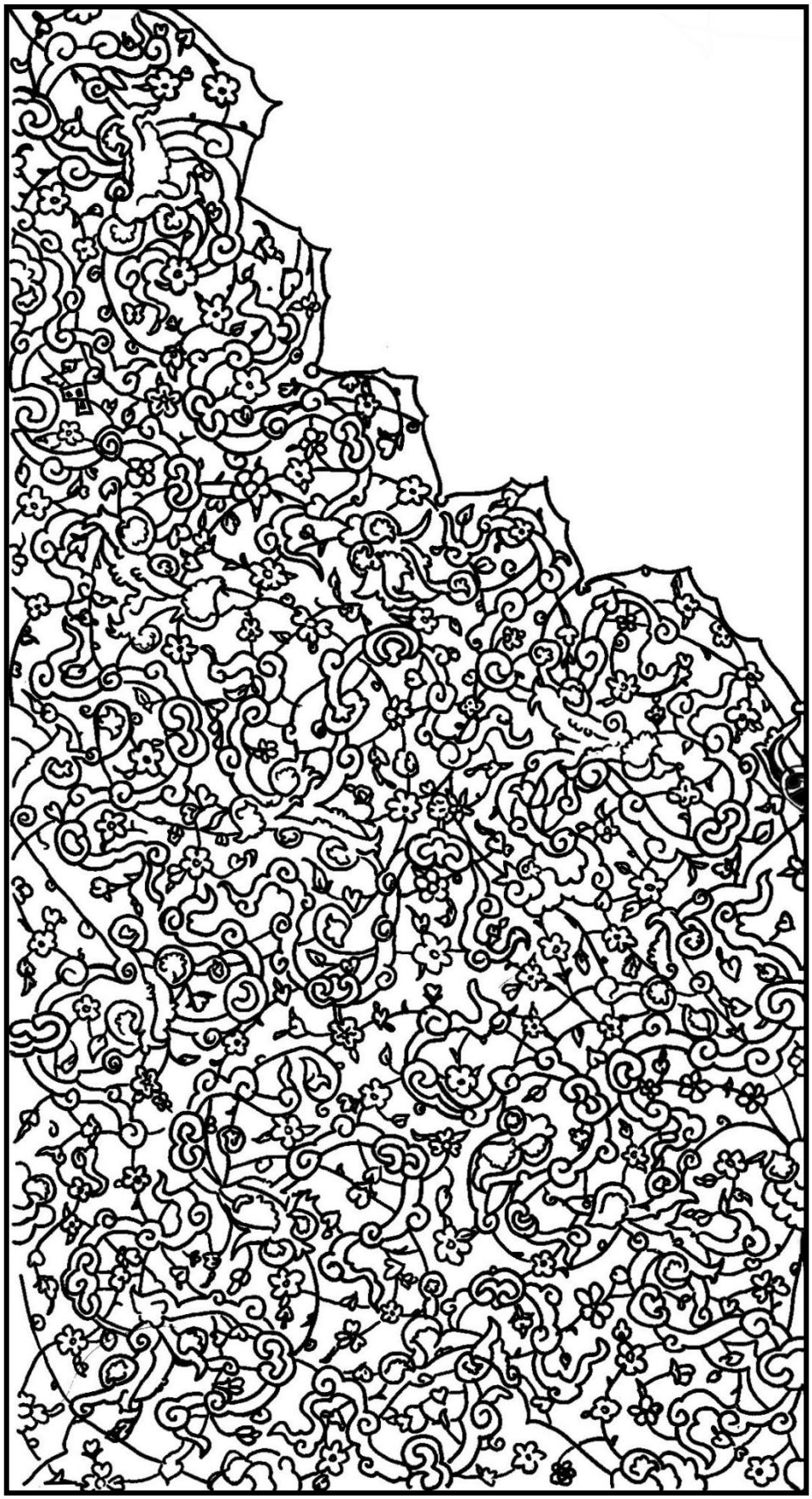

Çizim No: 50 Sol sayfanın orta dikdörtgen formlu süslemesinin ¼ ölçeği

Fotoğraf No: 44 Ortada şemse formu ve negatif pozif palmet formlu kollar

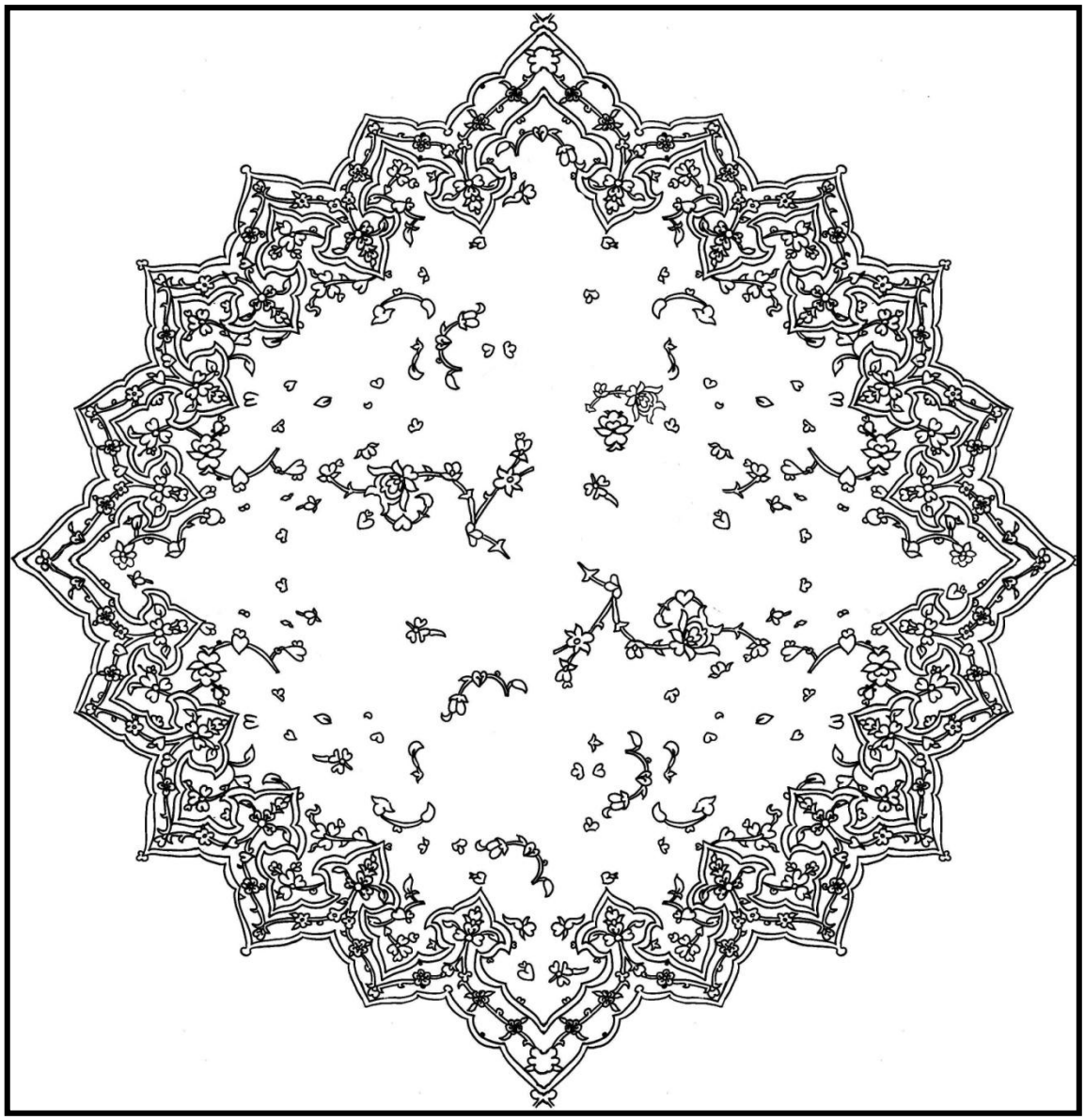

Çizim No: 51 Ortada şemse formu ve negatif pozif palmet formlu kollar

ÖRNEK NO: 8

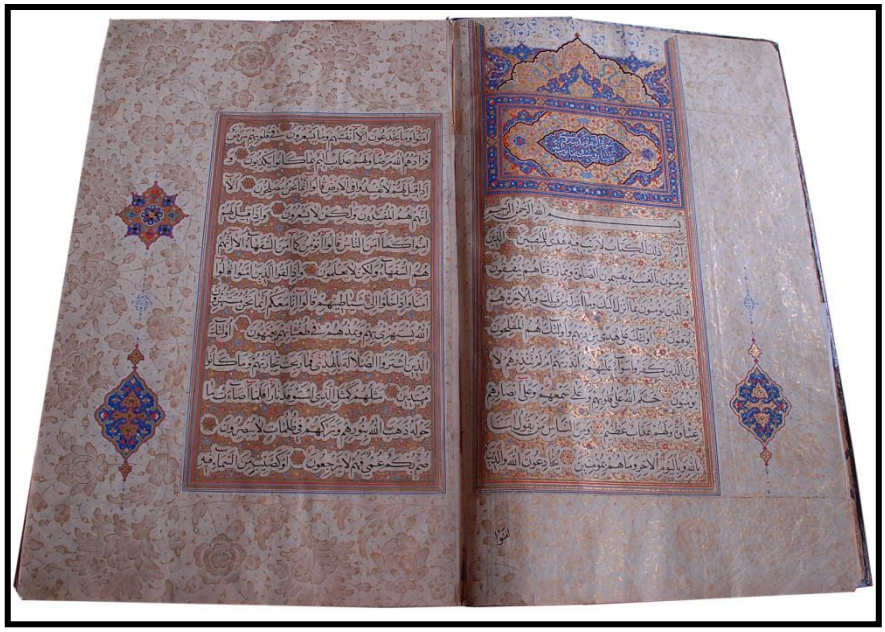

Fotoğraf No: 45

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesine vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sol yaprağın yırtılan kısmı bant ile onarılmaya çalışılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Bakara suresi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi,beyaz, yeşil,hardal sarısı, siyah,açık lila

Kompozisyon Özellikleri:

Daha önceki sayfalarda kullanılan motif ve kompozisyon şemaları tekrarlanmış olup, sadece yazıların bulunduğu kartuş ve sayfa kenarında yer alan halkar süsleme ve şemse formlu uçları tığlı form dikkat çekicidir. Kubbe formunun ortası ve uçları ise akantüs yapraklarının stilize edilmiş hallerini görmekteyiz. Kubbe formunun zemini lacivert ve altınla bezenmiş olup bulut, stilize bitki ve rumi motifleriyle zemin süslenmiştir. Zemin üzerine siyah mürekkeple tirfiller bezenmiştir.

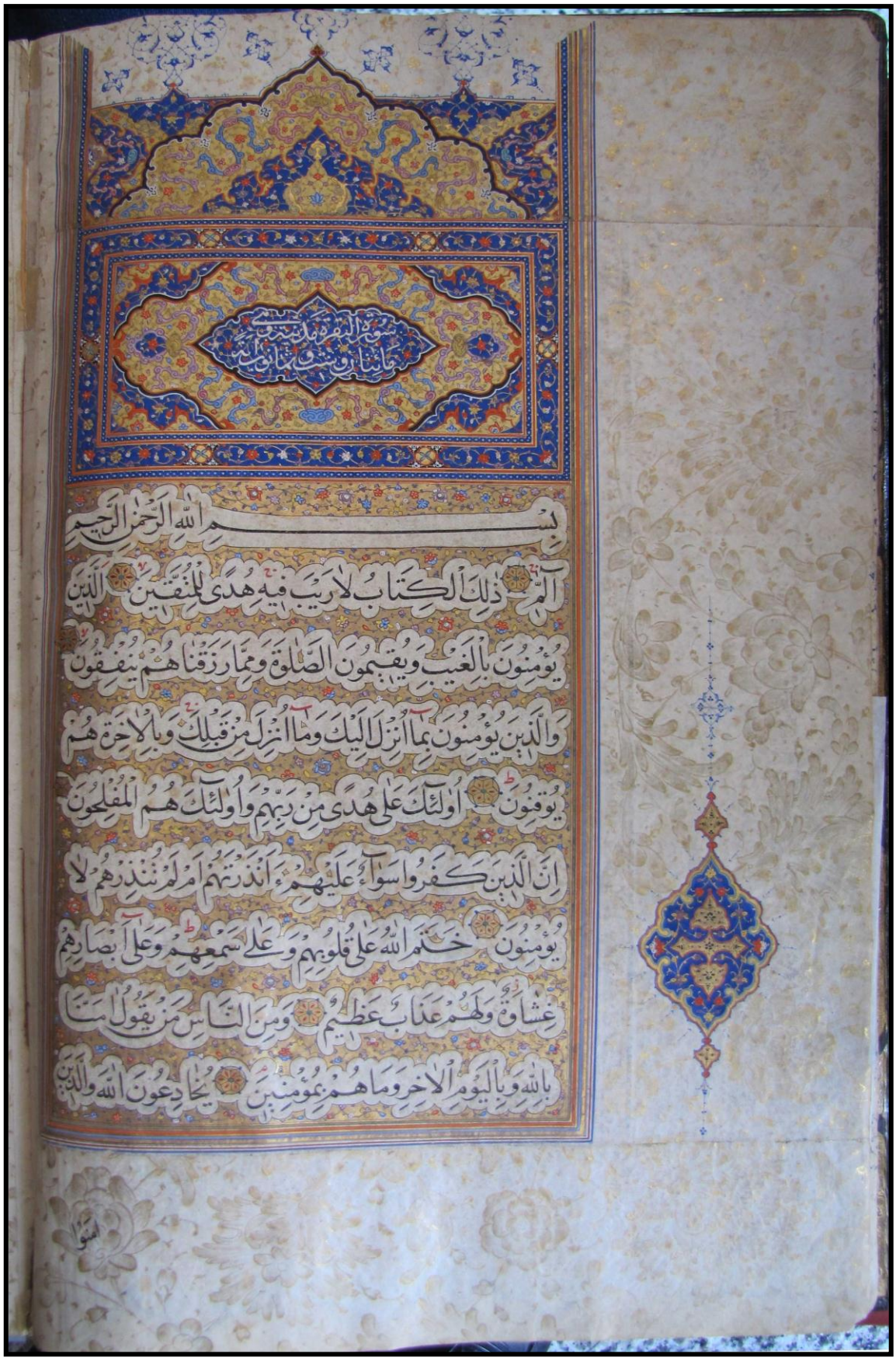

Fotoğraf No: 46 Sağ sayfa

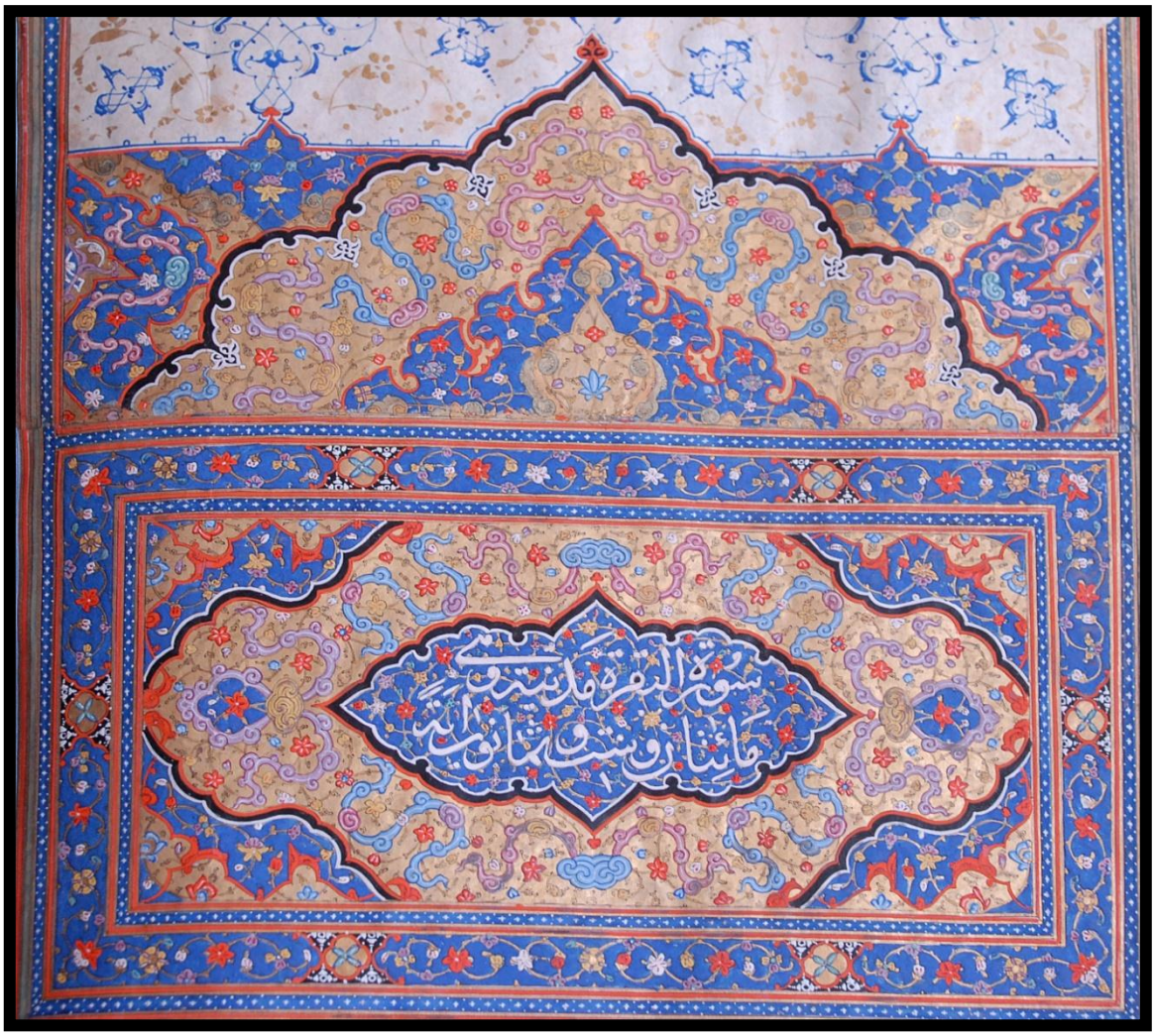

Fotoğraf No: 47 Sağ başlık tezhibi

Fotoğraf No: 48 Beynes sütur alanındaki süsleme

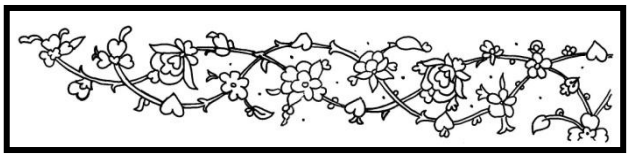

Çizim No: 52 Beynes sütur alanındaki süsleme

Fotoğraf No: 49 Başlık üstü tezhip

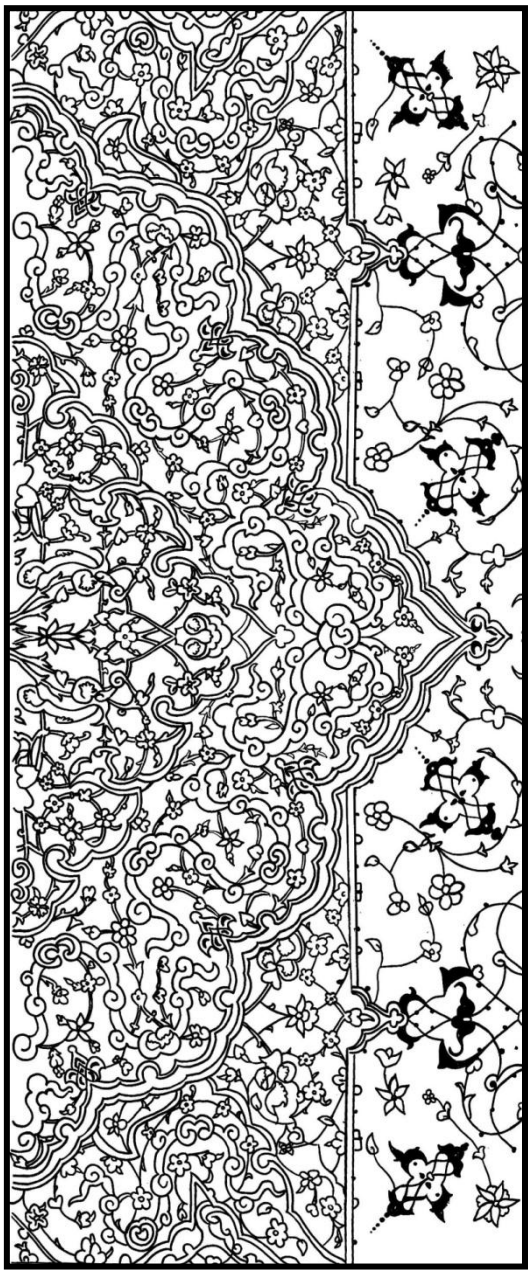

Çizim No: 53 Başlık üstü tezhip

Fotoğraf No: 50 Başlık tezhibi

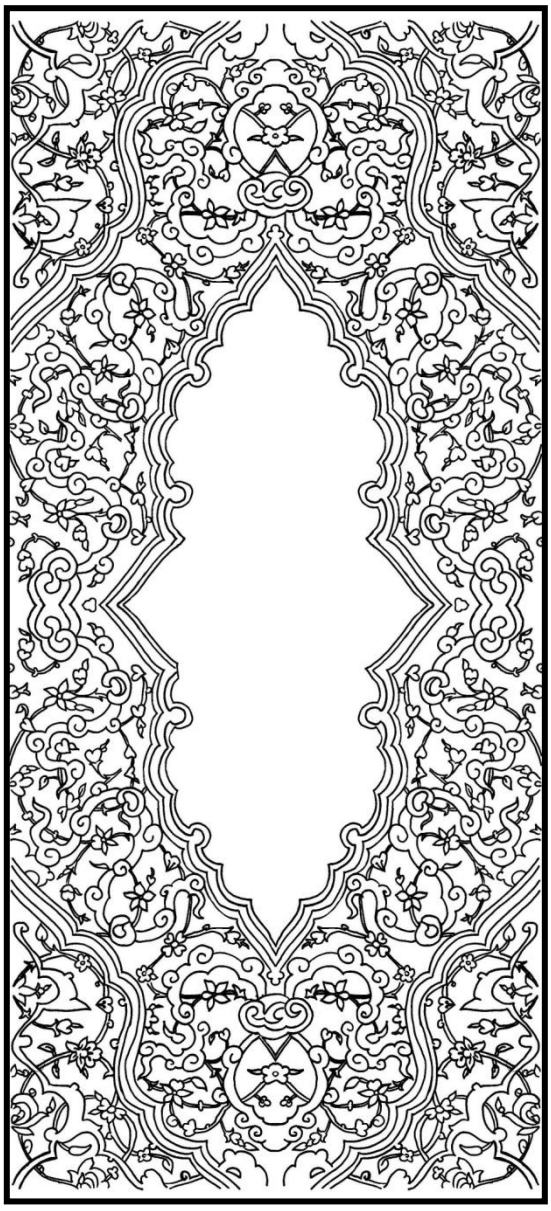

Çizim No: 54 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 51 Sağ orta yazı alanı

Fotoğraf No: 52 Sağ haşiyedeki gül

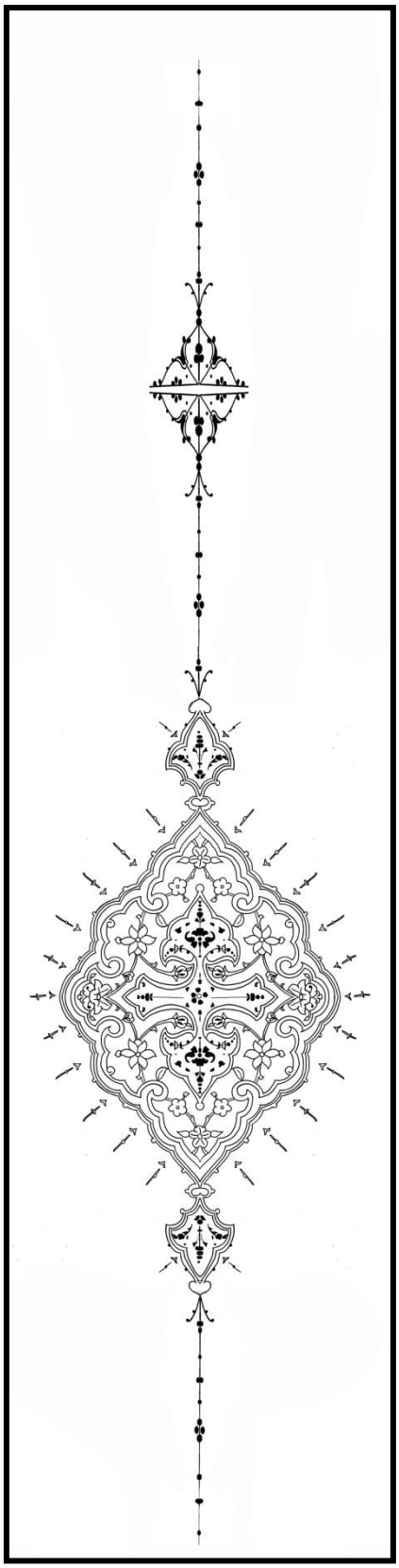

Çizim No: 55 Sağ haşiyedeki gül

Fotoğraf No: 53 Bordür süslemesi

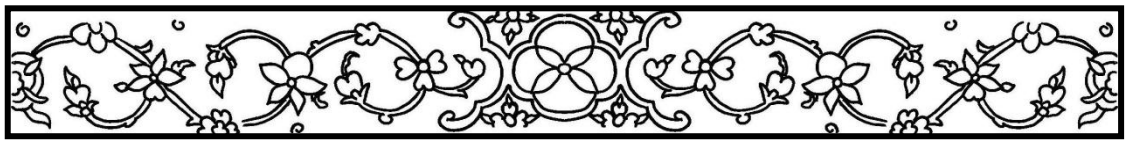

Çizim No: 56 Bordür süslemesi

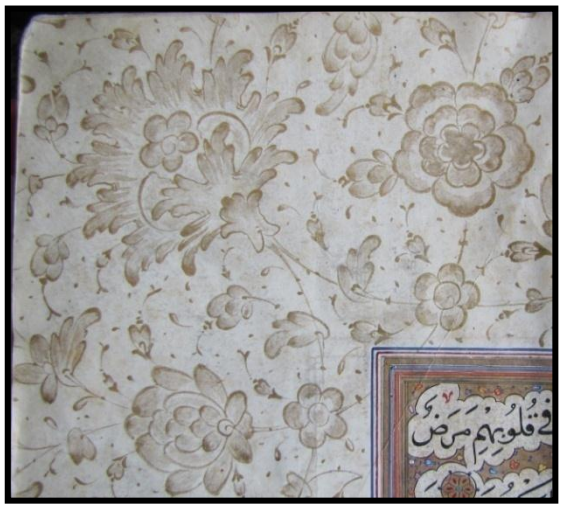

Fotoğraf No: 54 Haşiye süslemesi

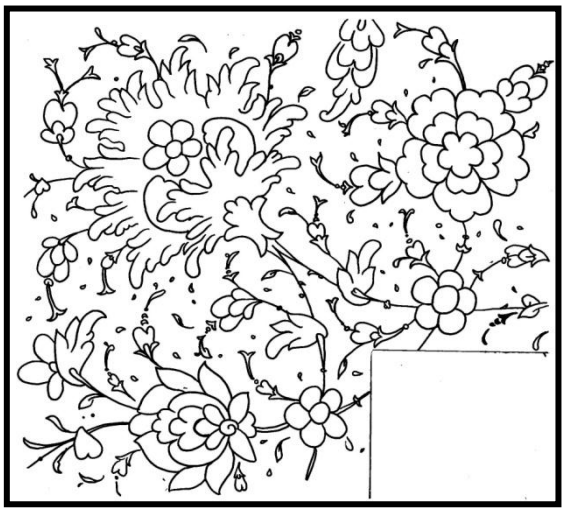

Çizim No: 57 Haşiye süslemesi

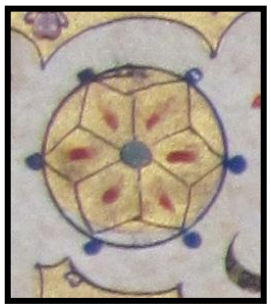

Fotoğraf No: 55 Nokta gülü

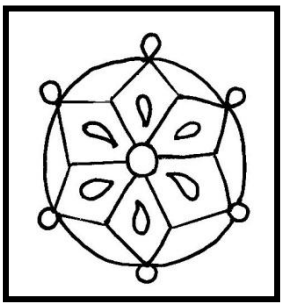

Çizim No: 58 Nokta gülü

Fotoğraf No: 56 Sol sayfa

Fotoğraf No: 57 Sol üstteki gül

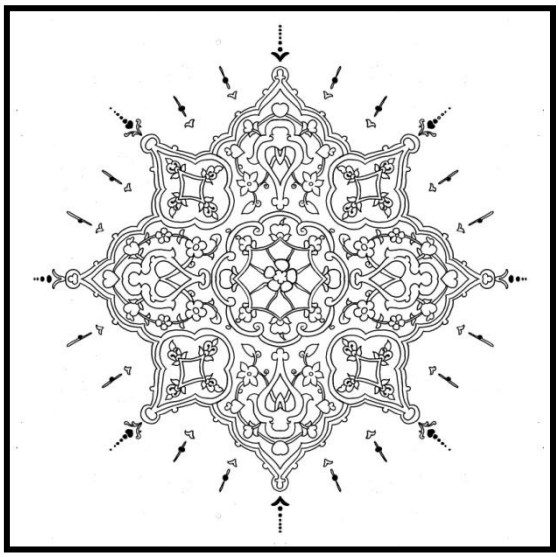

Çizim No: 59 Sol üstteki gül

Fotoğraf No: 58 Sol alttaki gül

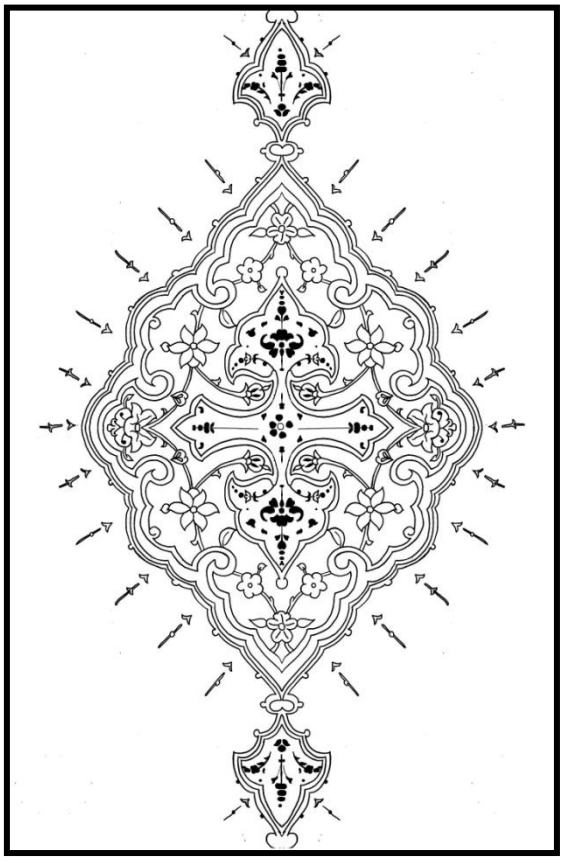

Çizim No: 60 Sol alttaki gül

ÖRNEK NO: 9

Fotoğraf No: 59

Envanter No: 1

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: El-Hac İzzet Mehmet paşa tarafından Safranbolu Kütüphanesine vakfedilmiştir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49,5cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Sol yaprağın yırtılan kısmı bant ile onarılmaya çalışılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, sülyen, açık mavi,beyaz, yeşil,hardal sarısı, siyah,açık lila

Kompozisyon Özellikleri:

Daha önceki sayfalarda kullanılan motif ve kompozisyon şemaları tekrarlanmış olup, yazılara beynes sütur uygulanarak zemini altın ile sıvanmıştır. Zemin üzerine stilize bitki, kıvrımdal motifleri tezhiplenmiştir. Sure başlıklarının zemini altın ve lacivert boyanarak içlerine rumi, stilize bikri motifleri tezhiplenmiştir. Başlık levhalar lacivert zemin üzerine kurtçukların işlendiği cetvelle çerçevelenmiş olup bu cetvelin içine ve dışına sülyen renginde bir cetvel daha çekilmiştir. Başlık yazıların beyaz mürekkeple yazıldığı izlenmektedir.

Fotoğraf No: 60 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 61 Sağ üst başlık tezhibi

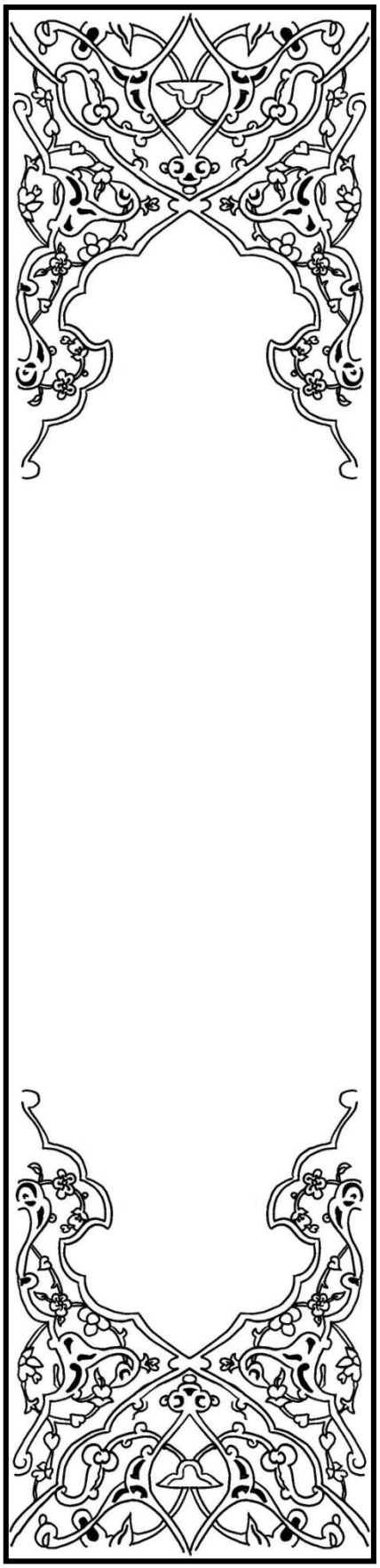

Çizim No: 61 Sağ üst başlık tezhibi

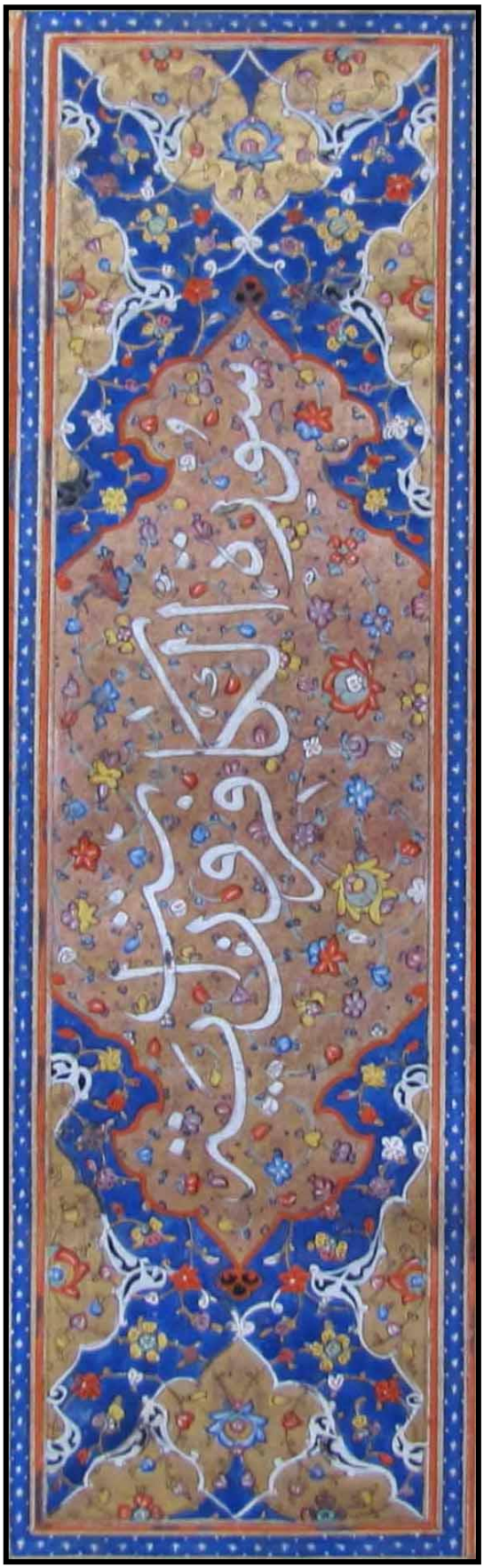

Fotoğraf No: 62 Sağ ortadaki tezhip

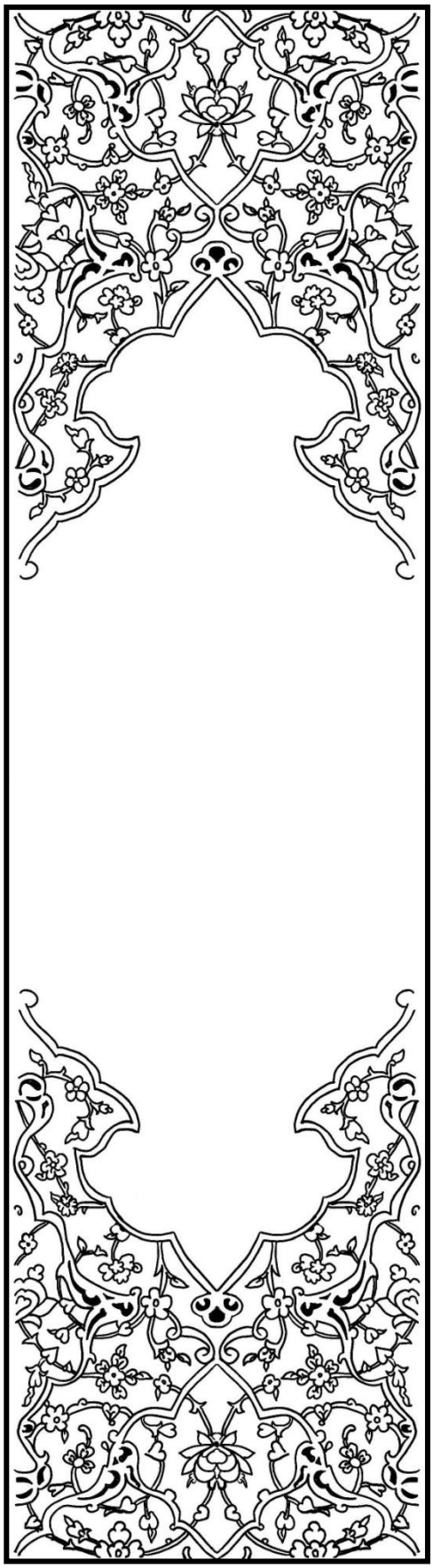

Çizim No: 62 Sağ ortadaki tezhip

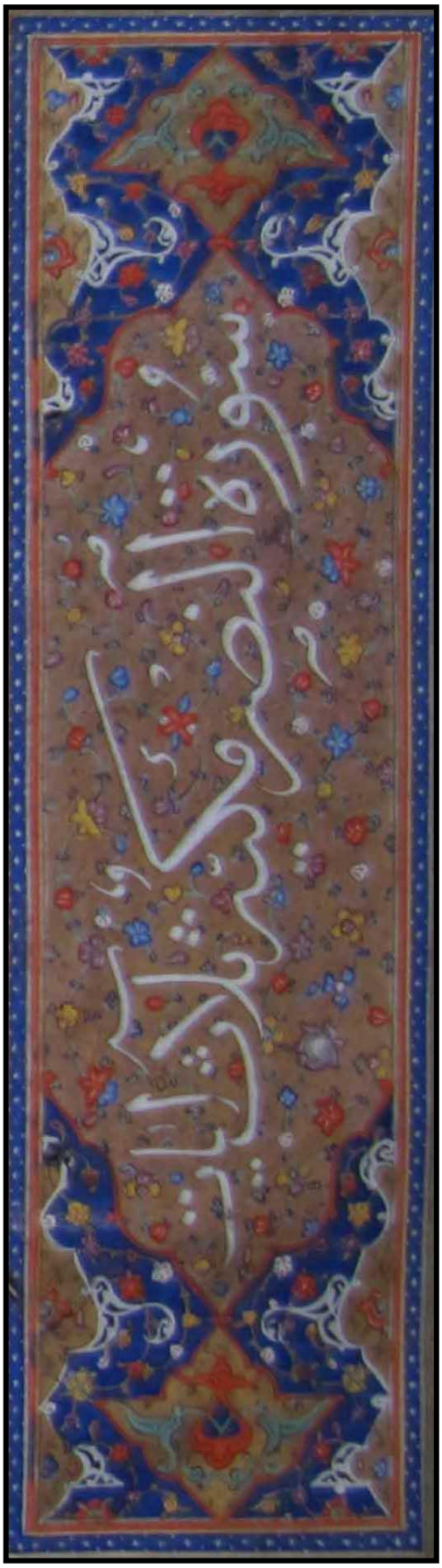

Fotoğraf No: 63 Sağ etek tezhibi

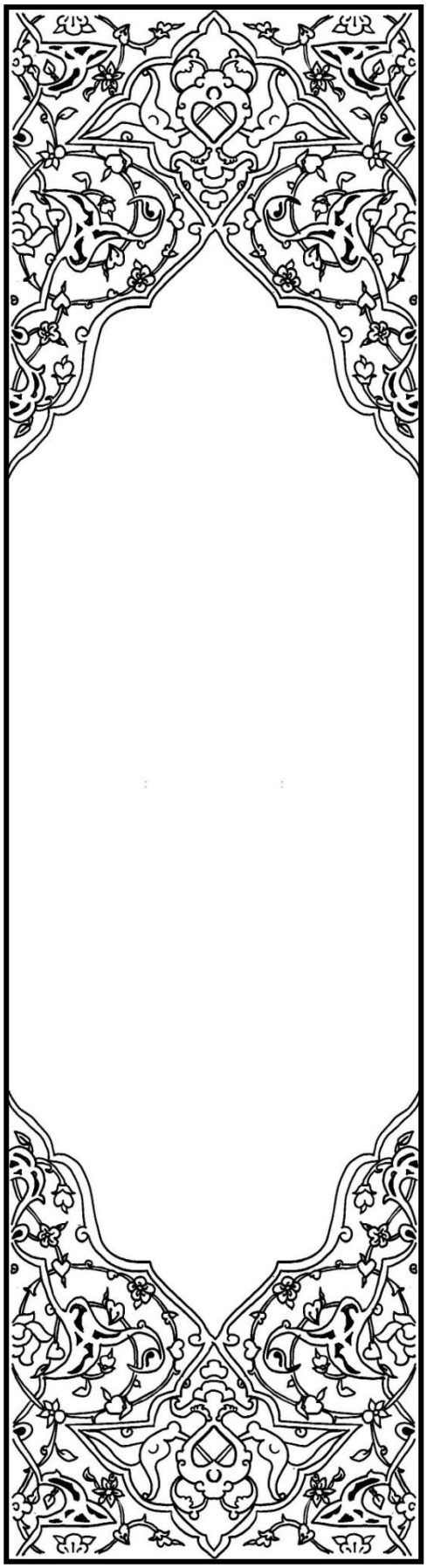

Çizim No: 63 Sağ etek tezhibi

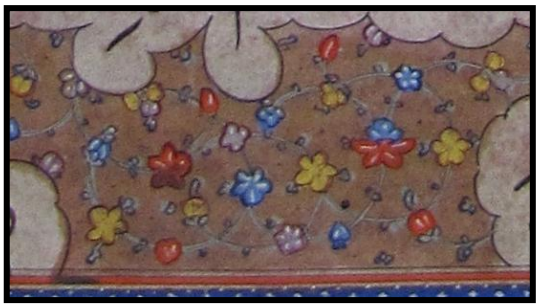

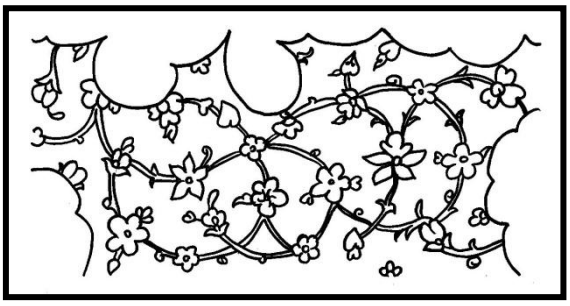

Fotoğraf No: 64 Beynes sütur süslemesi **Çizim No:** 64 Beynes sütur süslemesi

Fotoğraf No: 65 Sol sayfa

Fotoğraf No: 66 Sol başlık tezhibi

Fotoğraf No: 67 Sol etek tezhibi

ÖRNEK NO: 10

Fotoğraf No: 68

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 15.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu : Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş ancak yıpranma oluşmuştur.

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Zahriye

Tezhipte Kullanılan Renkler: Sülyen, mavi, pembe, sarı, kobalt mavi, altın, lacivert, kırmızı, beyaz, bordo, kaverengiye yakın krem rengi

Kompozisyon Özellikleri:

Klasik döneminin güzel örneklerinden biri olan eserin zahriye sayfasında sağ ve sol sayfalarda simetrik olarak işlenmiş olup en dış tezhip alanı dendanlı kapalı form olarak yapılmıştır. Turuncu renkte rumilerin dendanlı formları yarım olarak alt kısma konulmuştur. Ortada büyük dikdörtgen formu oluşturularak bu form dışta simetrik kartuşlarla çevrelenmiştir. Kartuşların zemini lacivert ile boyanmış bunun içi ise altın sıvanmıştır. Altın zemin lacivert zeminden sülyen renkte ortabağ rumi ayrılmış ve etrafında dairesel formda stilize bitkisel motifler yerleştirilmiştir. Kartuşların birbirlerine bakan yüzleri ve cetvelle birleştiği alanlarda ise yarım palmet formu oluşturulmuştur. Yarım palmetlerin zemini ise açık mavi, pembe ve beyaz renkle boyanmış üzerine ise rumi motifi ile birlikte dairesel kıvrımdal üzerine goncagül motifleri bezenmiştir. Dış kısım ise serbest tığ ve halkarla süslenmiştir. Tığ kısımları yıpranmış olmasına rağmen halkar kısmında penç motifi mavi ile boyanmış ve tığda ise salyangoz motifi tespit edilmiştir.

Ortadaki büyük dikdörtgen formunun etrafı mavi zemin üzerine beyaz renkte kurtçuklarla bezenmiştir. Kompozisyonda dikdörtgenin üzerine ve altına simetrik iki levha daha oluşturulmuş içlerine ise altın sıva üzerinde beyaz mürekkeple ayetler yazılmıştır. Sağ ve sol başlıklardaki ayette mealen “Saklı kitapta olan Kuranı Kerimdir” yazmaktadır.Sağ etekte mealen “Bu kitaba ancak temiz olanlar el sürebilir” , sol etekte ise “Bu kitap alemlerin rabbi olan Allah tarafından indirilmiştir” ayeti bulunmaktadır. Başlık çift geçmeli altın sıvamalı bordürle çevrelenmiştir Bunun içine ise açık mavi renkte bir cetvel daha çekilmiştir. Cetvel zor seçilen kurtçuklar izlenmektedir. Bunun içine ise tekrar turuncu bir cetvel çekilerek başlık levhasının kompozisyonu şekillendirilmiştir. Başlığın sağına ve soluna simetrik turuncu renkte tahrir ile dendanlar kullanılarak ve şemse formu kazandırılmıştır. Şemsenin içinde mavi, pembe ve sarı renkte bulut motifi kullanılmıştır. Ayırma bulut motifleri ile şemse zemini en lacivert

bulut motifinin dışında ise altın ile boyanmıştır. Ayrıca şemsenin içi helezonik kıvrımdal motifleri ile süslenmiş ve dallar üzerine penç ve goncagül motifleri işlenmiştir. Başlık levhasının şemse ve ortada altın sıvama bulunan yazı alanı dışında kalan alanların ise lacivert sıvanmıştır. Şemsede devam eden kıvrımdal ve stilize bitki motifleri bu alanlara da işlenmiştir. Lacivert zemin beyaz renkle dıştan tahrirlenmiş ve dendanlar oluşturulmuş. Bu alanda küçük ve büyük iki farklı yarım palmet formu oluşmuştur. Küçük palmetin zemini siyah büyük olanın ise bordo ile sıvanmıştır. Yazının bulunduğu altın sıvamalı orta alanın üzerine ise stilize bitki motifleri işlenmiştir. Orta alanın kenarlarında ise turuncu renkte dendanlar kullanılmıştır.

Kompozisyonda başlık ve etek levhalarının arasında bulunan kare içine sekiz kollu katlamalı tekrarla oluşan madalyon (şemse, yıldız, güneş) kendi içinde simetrik olacak şekilde tasarlanmıştır. Motifin en küçük dilimi ise 1/16 ölçeklidir. Kollar arasındaki altın boyanmış zeminde negatif etkiyle palmet formunun oluştuğu izlenmektedir. Kolların birleştiği küçük bir alan ise ayırma rumi ile şekillenmiş ve zemini ardışık olarak açık eflatun ve kolların dışı sülyen renkte dendanlarla etrafındaki altın ile boyanmış alandan ayrılmıştır. Yıldız kollarının içi lacivertle boyanmış olup bunun içi sülyen renkte dendanlarla ayrılmış ve altın ile boyanmıştır. Bunu içi ise ayırma rumi kullanılarak tekrar lacivertle boyanmıştır ve içine hatai, kıvrımdal, goncalgül motifleri işlenmiştir. Yıldız formunun ortasında sekiz köşeli küçük bir yıldız formu daha şekillenmiştir. Buranın zemini ise altın ile sıvanmış ve üzerine beyaz mürekkeple Kuran sureleri yazılmıştır.

Sağ ve sol sayfanın ortasında "Kul leinictemeâtil insu vel cinnu alâ en ye'tû bi misli hâzel kur'âni lâ ye'tûne bi mislihî ve lev kâne ba'duhum li ba'dın zahîrâ(zahîran)" mealen; "De ki: Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler"yazmaktadır. Küçük yıldızın içindeki alan kıvrımdal, penç, goncagül ve hatai motifleri ile bezenmiştir. Stilize çiçek motiflerinin çiçeklerinin taçlarına beyaz renkli fırça darbeleri vurularak motif belirginleştirilmiştir.

Kare formunun dört köşebenti sülyen renkte dendanlarla büyük yıldızdan ayrılmış ve zemini ise altın ile boyanmıştır. Kareyi oluşturan köşebentler simetrik tezhiplenmiş olup en küçük parçası 1/8 ölçeklidir. Altın zemin üzerine kıvrımdal, penç, goncagül, hatai motifleri bezenmiştir. Hatai motiflerinde yapraklar katmanlı olarak

koyulaştırılarak içleri daha açık uç kısımları ise daha koyu boyanmıştır. Böylece motiflerin daha dikkat çekici olması sağlanmıştır. Ayrıca burada “Y” şeklinde karşılık iç içe geçmiş stilize bitki motifi de görülmektedir.

Fotoğraf No: 69 Sol sayfa

Fotoğraf No: 70 Sayfa kenar süslemesi

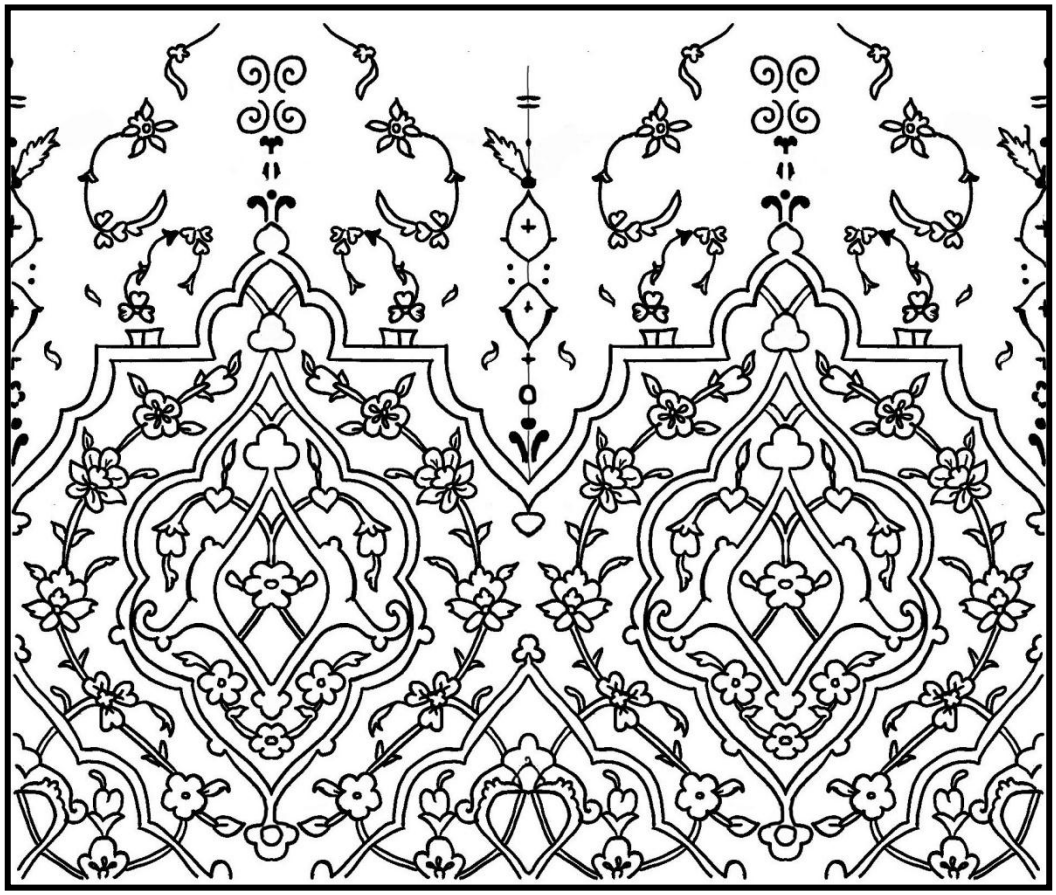

Çizim No: 65 Sayfa kenar süslemesi

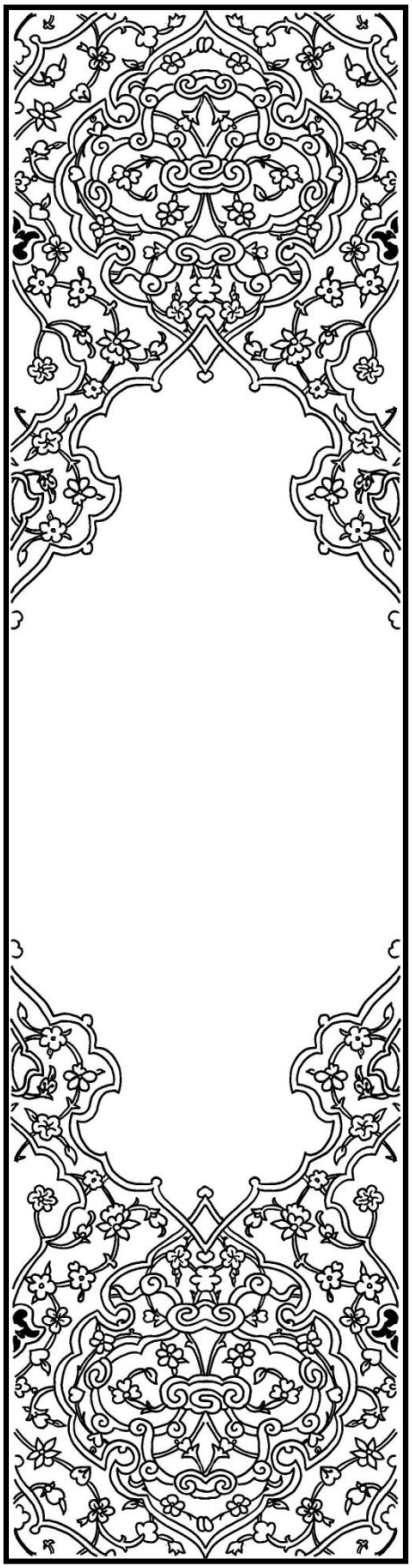

Fotoğraf No: 71 Sol başlık tezhibi

Çizim No: 66 Sol başlık tezhibi

Fotoğraf No: 72 Sayfa ortasında kare içinde yıldız formlu süsleme

Fotoğraf No: 73 Başlık levha cetveli

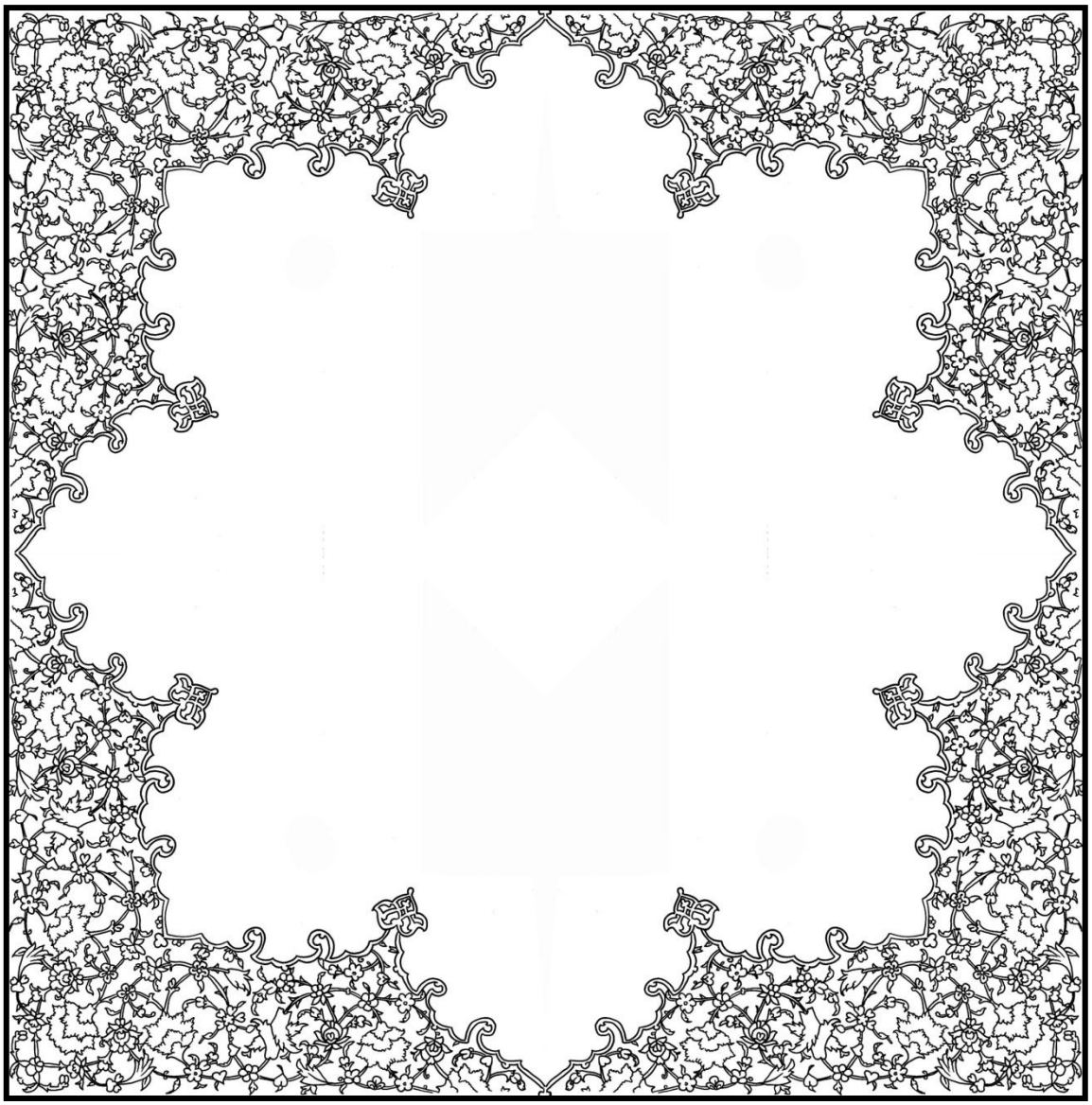

Çizim No: 67 Kare formunun köşebentleri ve içinde oluşan yıldız formu

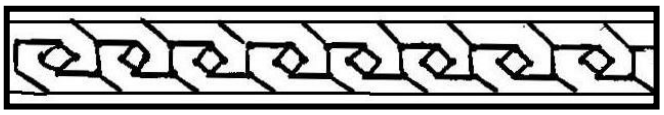

Çizim No: 68 Başlık levha cetveli

Fotoğraf No: 74 Kare formunun köşebent süslemesi

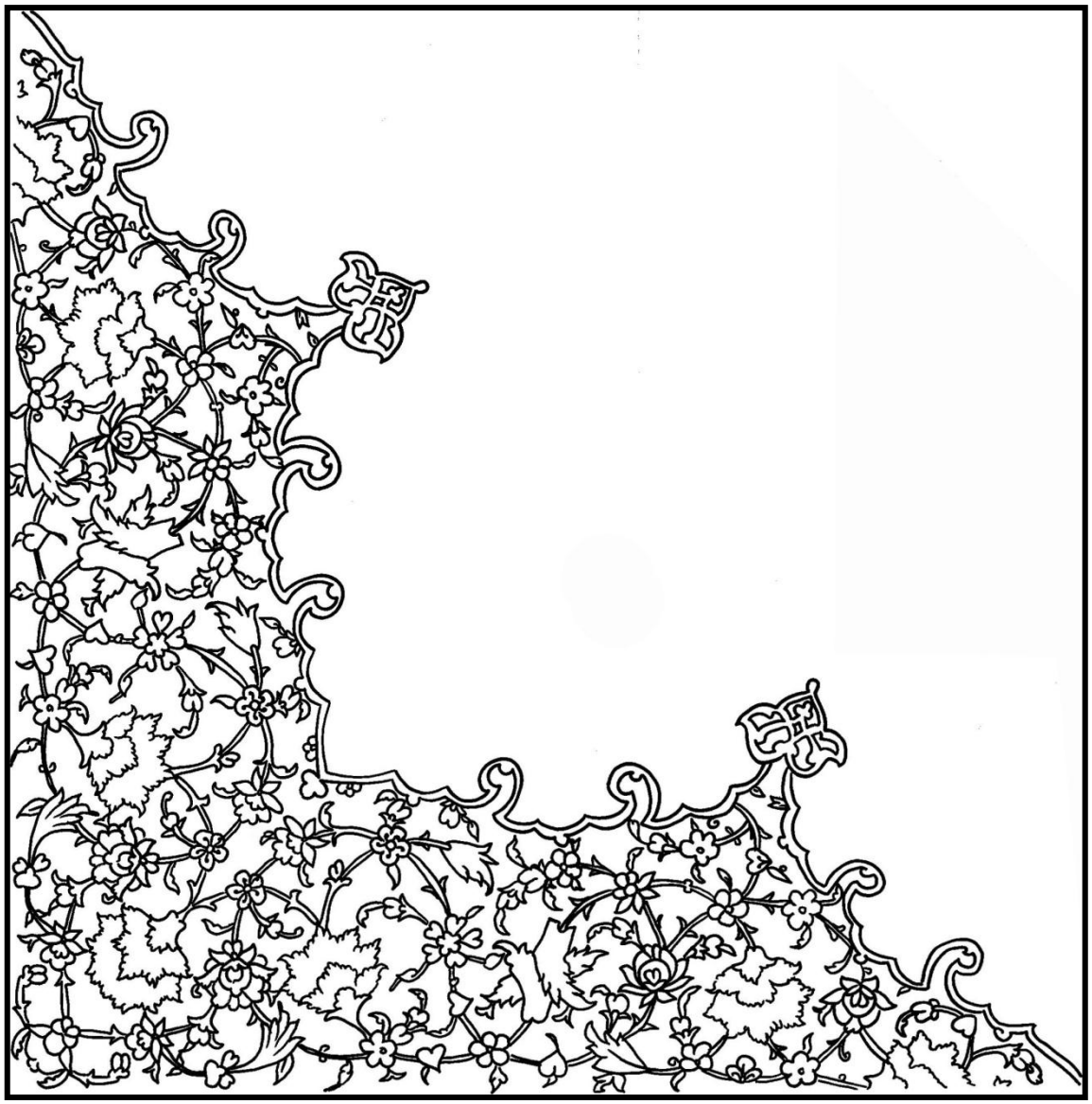

Çizim No: 69 Kare formunun köşebent süslemesi

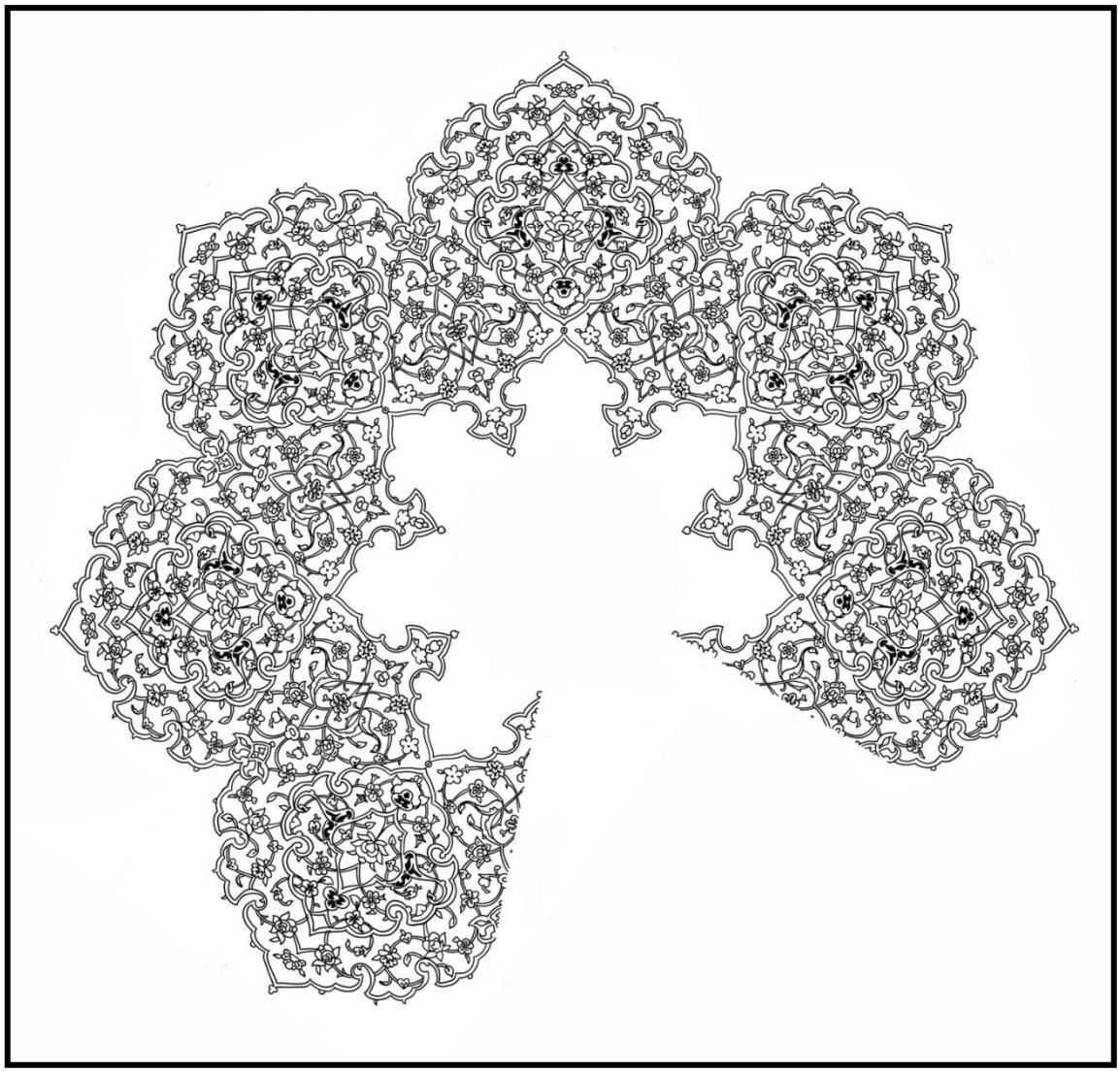

Çizim No: 70 Ortadaki yıldız formunda şemse süslemesi

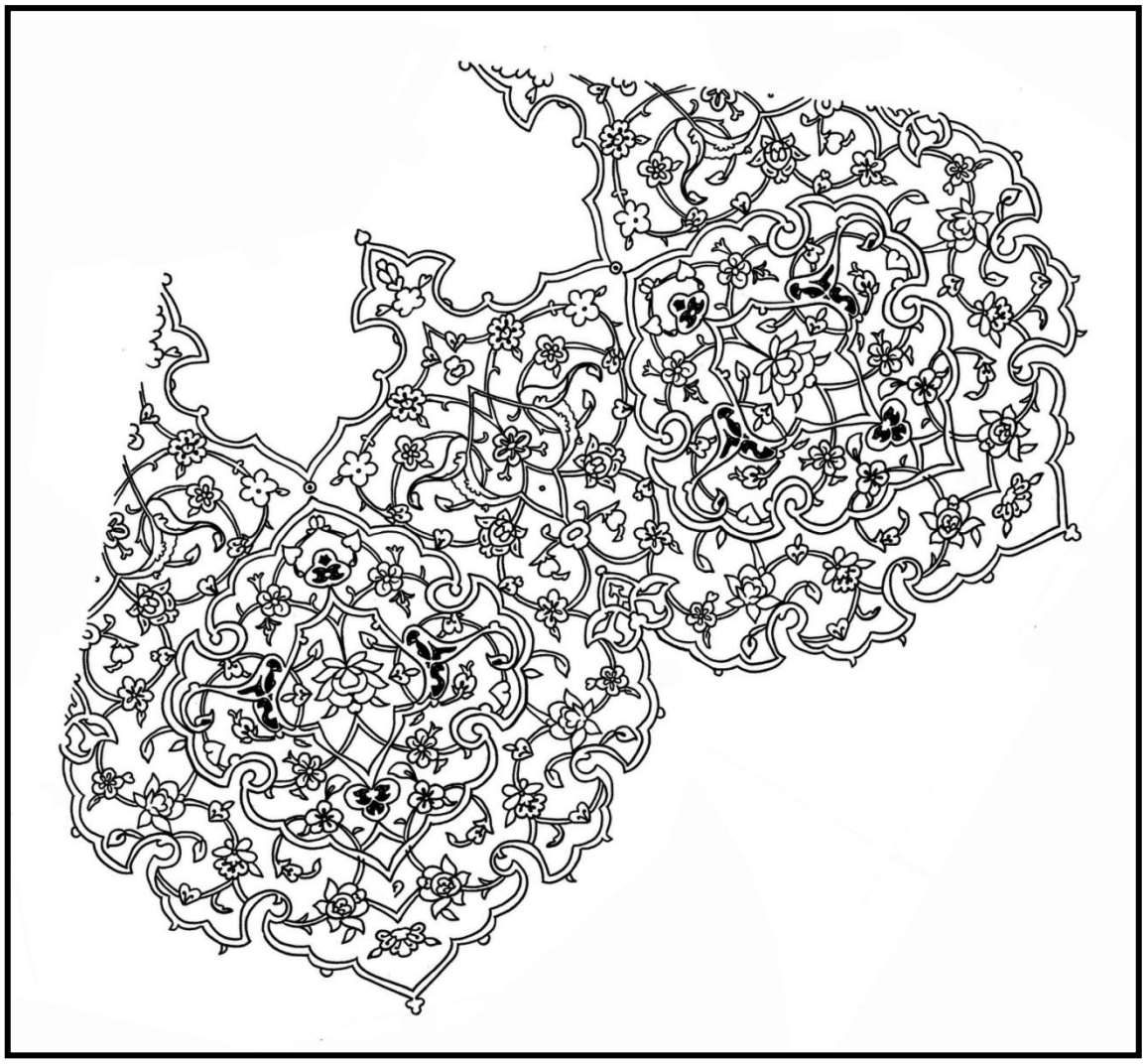

Çizim No: 71 Yıldız formunun iki dilimli kolu

ÖRNEK NO: 11

Fotoğraf No: 75

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 15.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş, yıpranma olmakla birlikte sağlamdır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha Tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Kırmızı, siyah, altın, lacivert, beyaz, açık ve koyu mavi, beyaz, pembe, eflatun, lila, sarı, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen formlu olarak kullanılan sayfalar karşılıklı simetrik tezhiplenmiştir. Çift zemin kullanıldığı için zeminde lacivert rengi de görülmektedir. Koltukların içine şemse formu kullanılmıştır. Geçmeler yerine kalın cetvel kullanılmıştır. Başlık ve etek kısmı da şemse formunda hazırlanmıştır. Altın olan rumi kısımlar dendanla süslenmiştir. Taç kısmında rumilerin karşılıklı simetrisi alınmıştır. Başlık ve etek kısımlarında dendanlar yardımıyla rumi motifi oluşturulmuştur. Zeminde dendanlı rumi motifiyle form oluşturulmuştur ve simetrisi alınınca şemseler oluşturulmuştur. Şemselerin içi penç, goncagül motifleriyle bezenmiştir. Bordür alanı yürek motifi ve birbirine simetrik rumi motifi ile oluşmaktadır. Başlık ve etek kısımlarının yazısı beyaz mürekkep ile yazılmıştır. Şemse formlu başlık ve etek yazısının zemini lacivert renk ile boyanmıştır. Sağ üst başlıktaki yazıda ortadaki surenin Fatiha suresi olduğunu bildiren yazı sol üstte ise Fatiha'nın 7 ayetten oluştuğunu bildiren yazı bulunmaktadır. Sağ orta ve sol ortada ise Fatiha suresi bulunmaktadır. Sağ ve sol eteklerdeki yazıda ise bütün alimlerin ittifakı ile surenin Mekke'de indirildiği sonra ise Medine'de indirildiğini ifade eden yazı bulunmaktadır. Rumi motifi ile oluşturulan başlık ve etek de sarı, pembe, kırmızı, beyaz, mavi renkte penç motifiyle bezenmiştir.

Motifler kendi renginden tahrir çekilerek düz boyanmıştır. Penç ağırlıklı motifte çok az da olsa hatai motifi kullanılmıştır. İç kısım beyaz, dış kısım pembe renk ile kontür geçilmiştir. Bir başka dikkat çeken husus ise minik çiçeklerin açık mavi, pembe, turuncu, lila, beyaz ve sarı renkleri ile boyanmış tahrirleri ve damar kısımları kendi renginden daha koyu olan bir renk ile çekilmiştir.

Dikdörtgen formlu eserin tığları halkar tekniği uygulanarak tezhiplenmiştir. Halkar tekniği uygulanarak tezhiplenen tığlarda penç ve kıvrım dal motifleri bulunmaktadır. Diğer bir tığ motifi ise mavi renkte oluşmakta olup tirfil ve salyangoz motiflerini barındırmaktadır. Eserin zemin rengi altın yaldız ve mavi renk ile boyanmıştır.

Fotoğraf No: 76 Sol sayfa

Fotoğraf No: 77 Sayfa kenar süslemesi

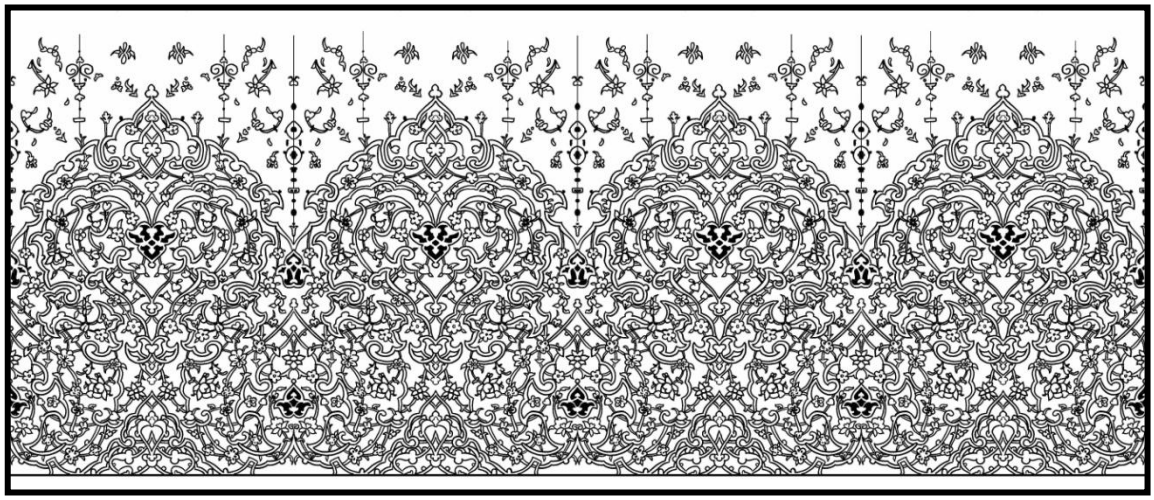

Çizim No: 72 Sayfa kenar süslemesi

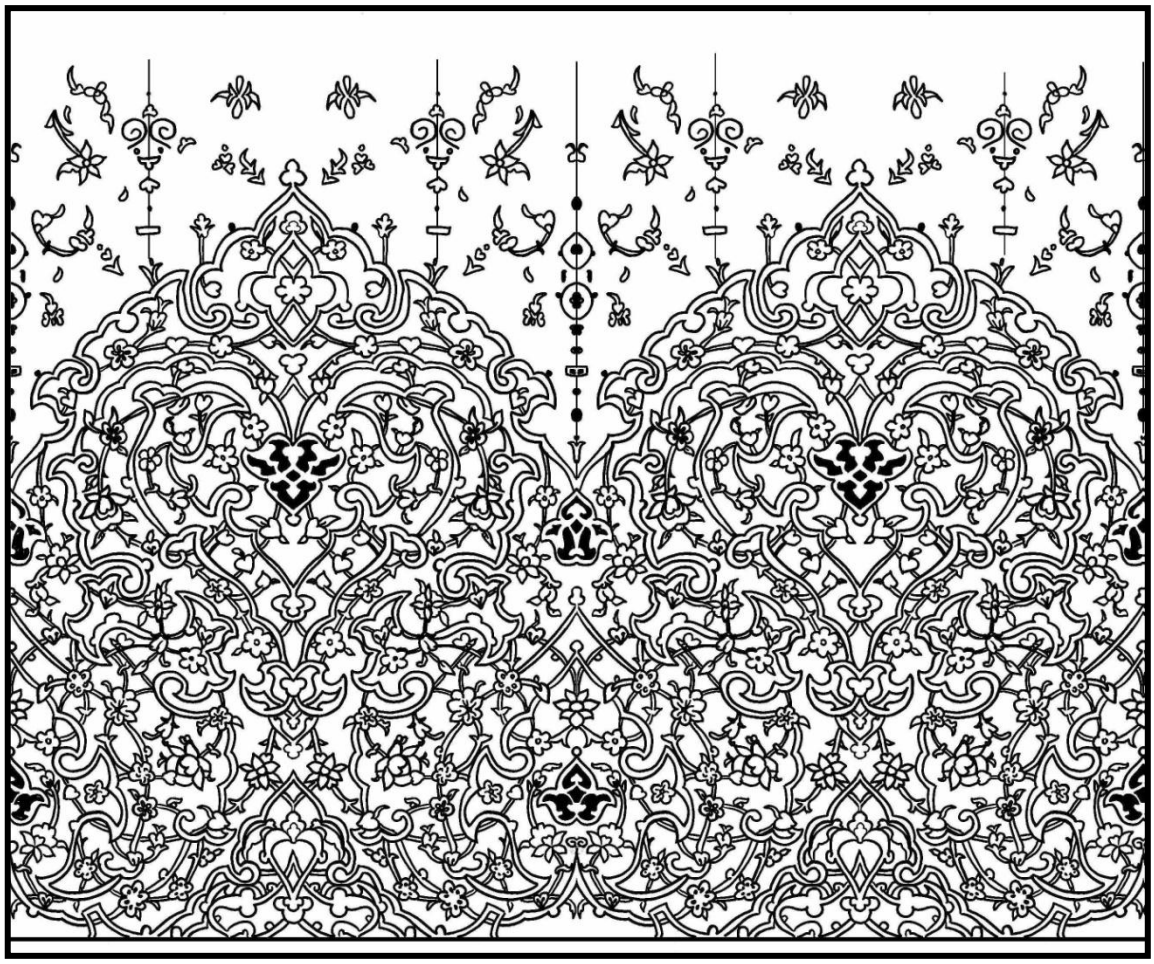

Çizim No: 73 Sayfa kenar süslemesi

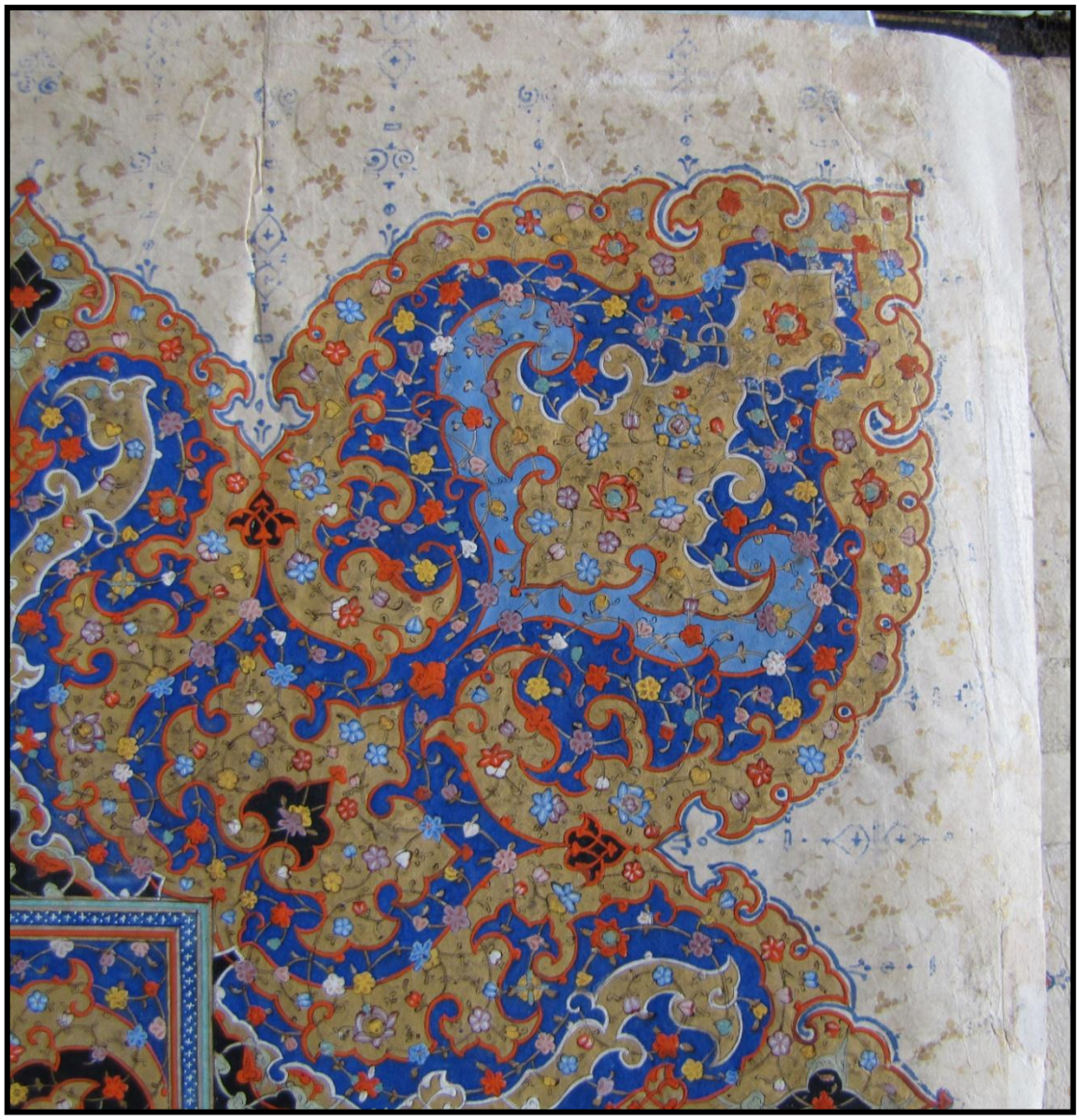

Fotoğraf No: 78 Sağ üst köşe süslemesi

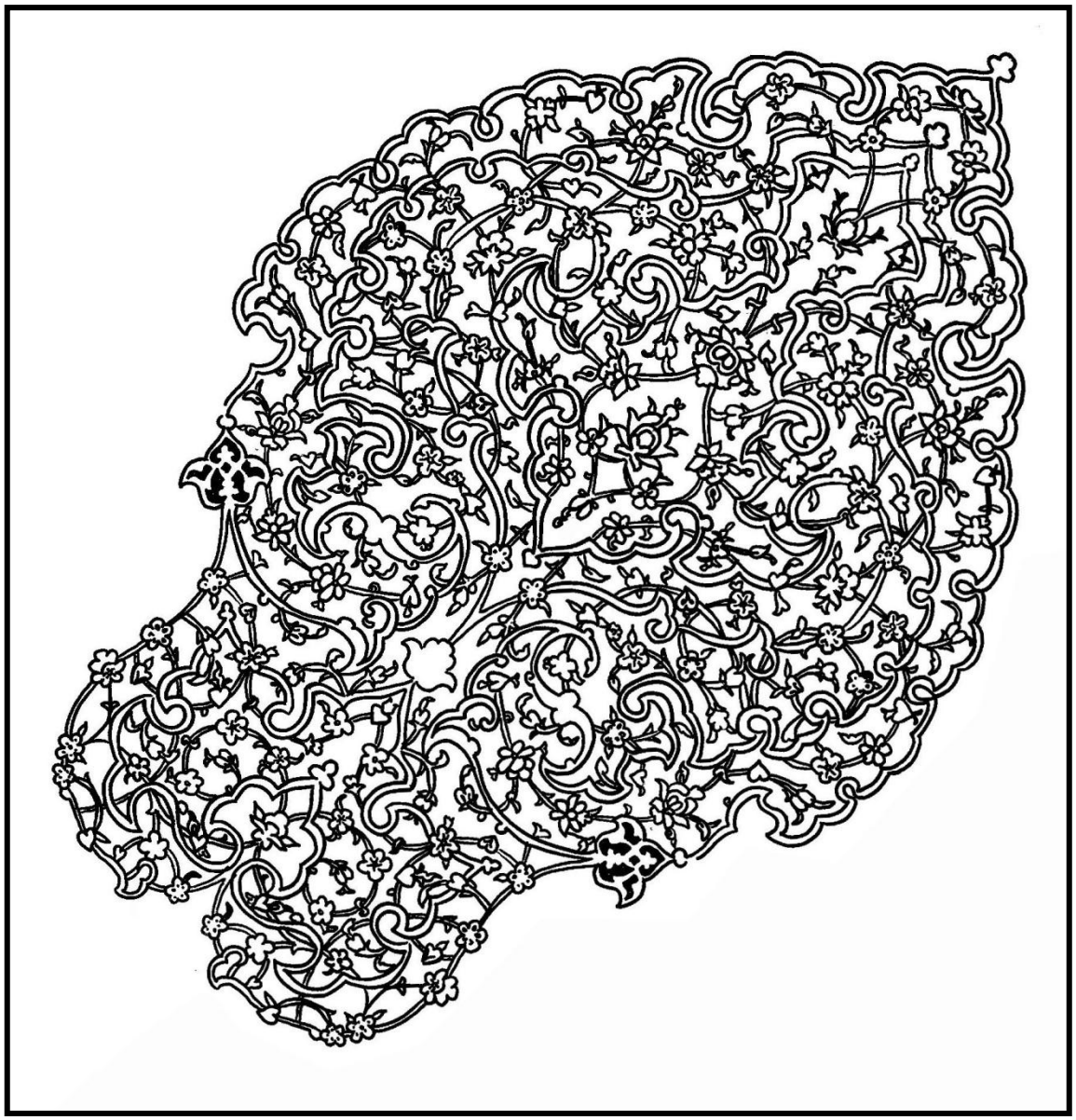

Çizim No: 74 Sağ üst köşe süslemesi

Fotoğraf No: 79 Sol etek tezhibi

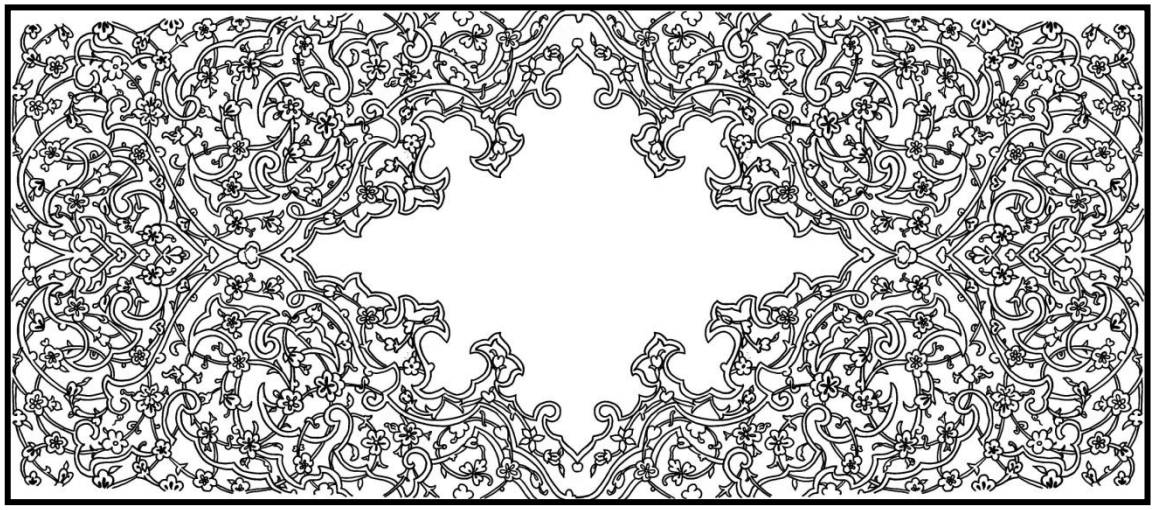

Çizim No: 75 Sol etek tezhibi

Fotoğraf No: 80 Koltuk süslemesi

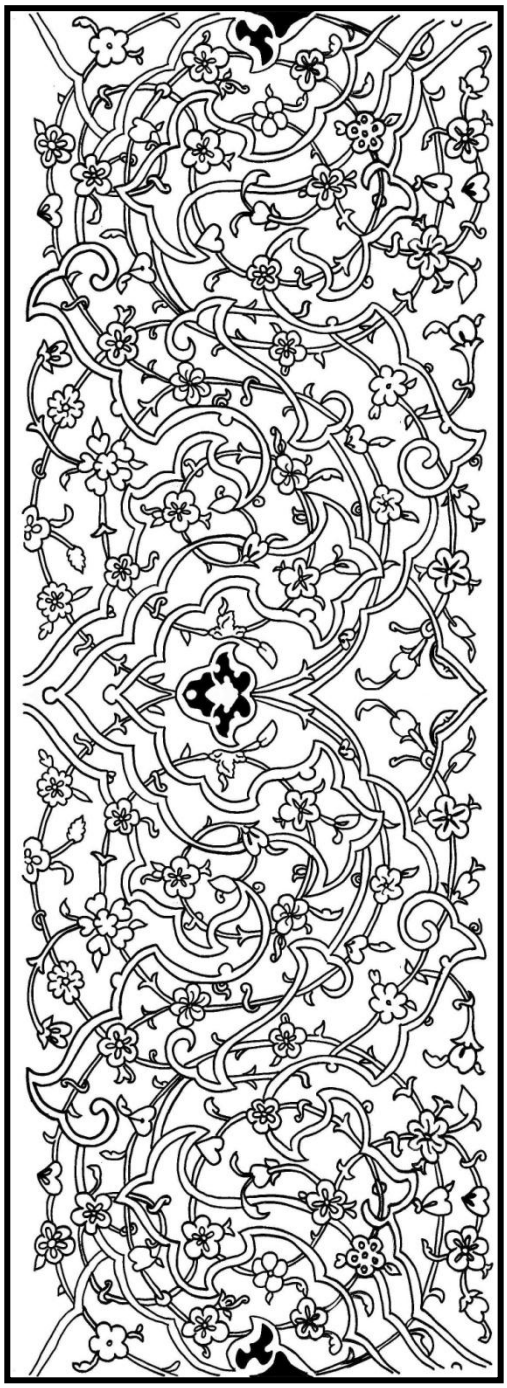

Çizim No: 76 Koltuk süslemesi

Fotoğraf No: 81 Dikdörtgen formlu sayfa orta süslemesi

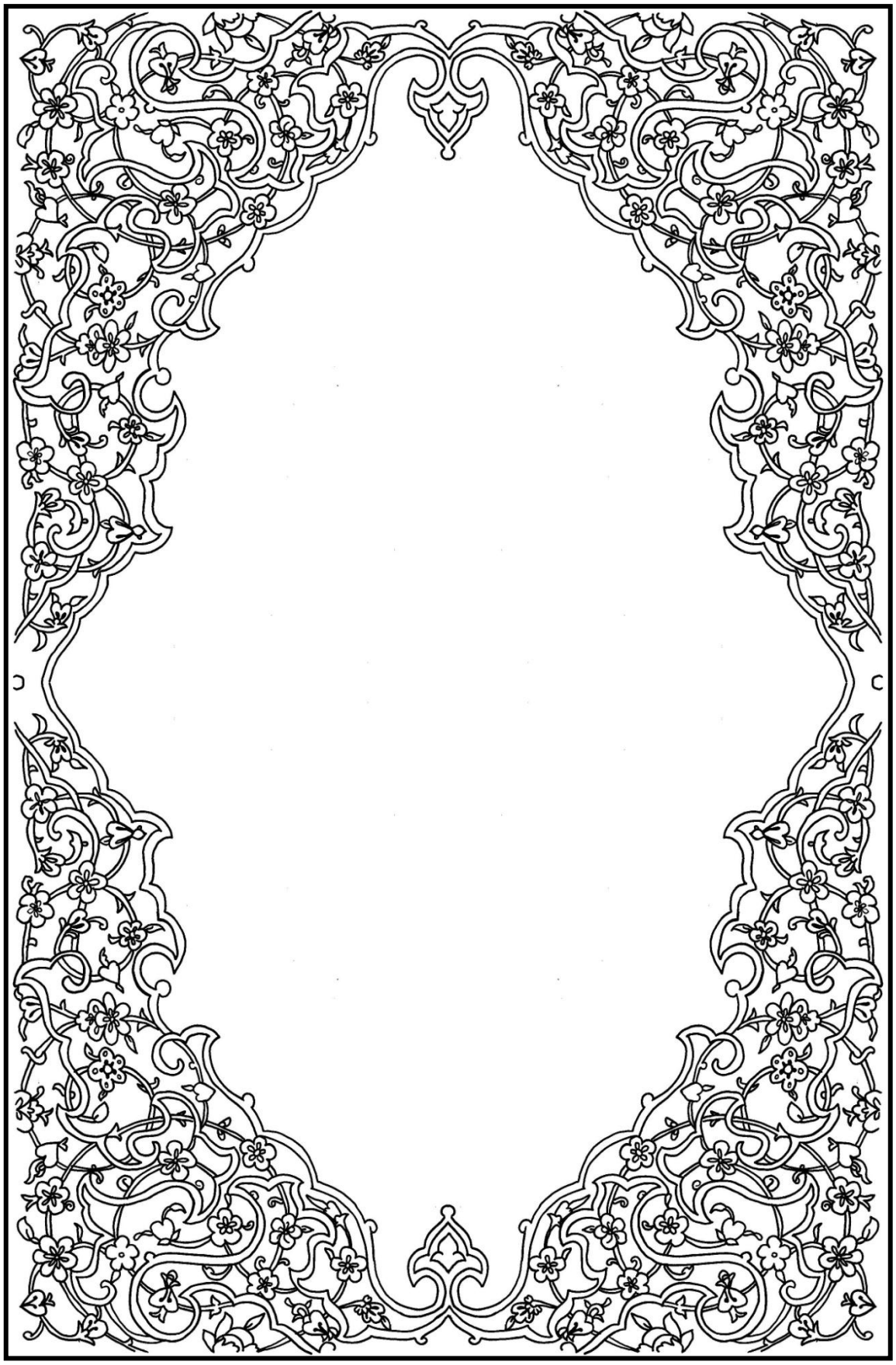

Çizim No: 77 Dikdörtgen formlu sayfa orta süslemesi

ÖRNEK NO: 12

Fotoğraf No: 82

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 15.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş ancak yıpranma oluşmuştur.

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başı tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, açık mavi, sarı, beyaz, siyah, kırmızı, vişne çürüğü, lila, kahverengi

Kompozisyon Özellikleri:

Yazma Kuran'ı Kerim'de Bakara Suresi'nin başladığı sayfadır. Sağ üstte dikdörtgen formda oluşturulan kompozisyonu üst kısmı en küçük dilimi ¼ ölçekle oluşturulmuştur. Çift zemin özelliği izlenmekte olup ağırlıklı olarak altın kullanılmıştır. İkinci zemin rengi olarak lacivert kullanılmıştır. Sure başı tezhibinin üst bölümünün ortasında sülyen renkte dendanlarla çevrelenmiş şemse formu oluşturulmuştur. Şemsenin zemini lacivert renk ile boyanmış ve içine bulut motifleri bezenmiştir. Şemsenin üst kısmında aynı tahrirle devam edilerek lacivert zeminli palmet formu şekillendirilerek salbek şeklinde şemseyle bütünleştirilmiştir. Salbeğin içine de tekrar sade bulut motifleri bezenmiştir. Levhanın üst bölümündeki altın sıvamalı zemine ise kıvrımdal, penç, goncagül, hatai motifleri bezenmiştir. Hatai motiflerinde yapraklar katmanlı olarak koyulaştırılarak içleri daha açık uç kısımları ise daha koyu boyanmıştır. Koyulaştırılan hatailerde vişneçürüğü ve açık mavi renk kullanılmıştır. Böylece motiflerin daha dikkat çekici olması sağlanmıştır. Levhanın kubbelerinin arası rumi motifi ile altın sıvalı zeminden ayrılarak içi lacivert boyanmıştır. Zemin üzerinde sülyen ve beyaz renkli rumilerle tezhiplenmiştir. Dış kısım ise serbest tığ ve halkarla süslenmiştir. Tığ kısımları yıpranmış olmasına rağmen halkar kısmında penç motifi, mavi ile boyanmış, tığda ise salyangoz motifi tespit edilmiştir.

Sure başlığının yazdığı alan altın ile boyanmış olup sırasıyla sülyen, siyah ve beyaz tahrirle sağ ve solundaki lacivert boyanmış alandan ayrılmıştır. Beyaz tahrir sağda ve solda, palmet formlu tepelik rumi motifi ile sonlanmıştır. Altın sıvamalı zemine üzerine kıvrımdal, penç, goncagül, hatai motifleri bezenmiştir. Lacivert zemin üzerine ise ayırma bulut motifleri işlenerek içi altın ile boyanmıştır. Ayrıca zemin üzerindeki kıvrımdallar spiralli formda tasarlanmış ve dallar üzerine goncagül, penç, şeş berk motifleri tezhiplenmiştir. Dikdörtgen levhanın üç kenarı dıştan altın sıvalı cetvelle çevrelenmiştir. Ayrıca bu sıvama üzerinde kıvrım dalların helezonik bir yol izlediği

görülmektedir. Dalların üzerine ise sitilize çiçek motifleri (goncagül, şeş berk, cihar berk) ardışık bir sıra ile bezenmiştir.

Yazı alanında satır araları hatayi grup motiflerle beynes sutur olarak bezenmiştir. Beynes suturun zemini altın ile sıvanmış olup siyah renkte tahrir çekilmiştir. Üzerine eserin diğer bölümlerinde de yaygın olarak olarak kullanılan sitilize bitkisel motifler (kıvrımdal, goncagül, se berk, penç, hatai) bezenmiştir. Siyah mürekkeple yazılmış olan Kuran ayetlerinin altına ise kırmızı mürekkeple Farsça açıklaması yazılmıştır. Yazı alanı mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların işlendiği cetvel ile çerçevelenmiştir. Bunun dışına ise altın, kahverengi, limonküfü, sülyen, açık mavi, lacivert renklerinden oluşan kat kat cetveller çekilmiştir. .

Sol sayfada ortada dikdörtgen form içinde Kuran ayetleri yazılmış olup etrafı sağ sayfayla benzer cetvellenmiştir. Yazı alanları sağ sayfadakine benzer şekilde hatayi grup motiflerle beynes sutur olarak bezenmiştir. Sol sayfanın haşiye kısmında iki adet şemse formundagül tezhibi görülmektedir. Üst gülün içi lacivert renkle sıvanmış olup içine rumi, sitilize bitki motifleri işlenmiştir. Gülün üst tığı uzun alt tığı daha kısadır. Tığ lacivert renkli olup uzun tığda salyangoz motifi izlenmektedir. Alttaki gülün çevresindeki dendanlar sülyen renke tahrirlenmiştir. Gülün zemini altın ile sıvanmıştır. Altın zeminin çevresi ise beyaz renkle tahrirlenerek içte oluşan gül kollarına palmet formu kazandırılmıştır. Beyaz ve sülyen tahrir arası ise siyah renkle boyanmıştır

Fotoğraf No: 83 Başlık tezhibinin üst süslemesi

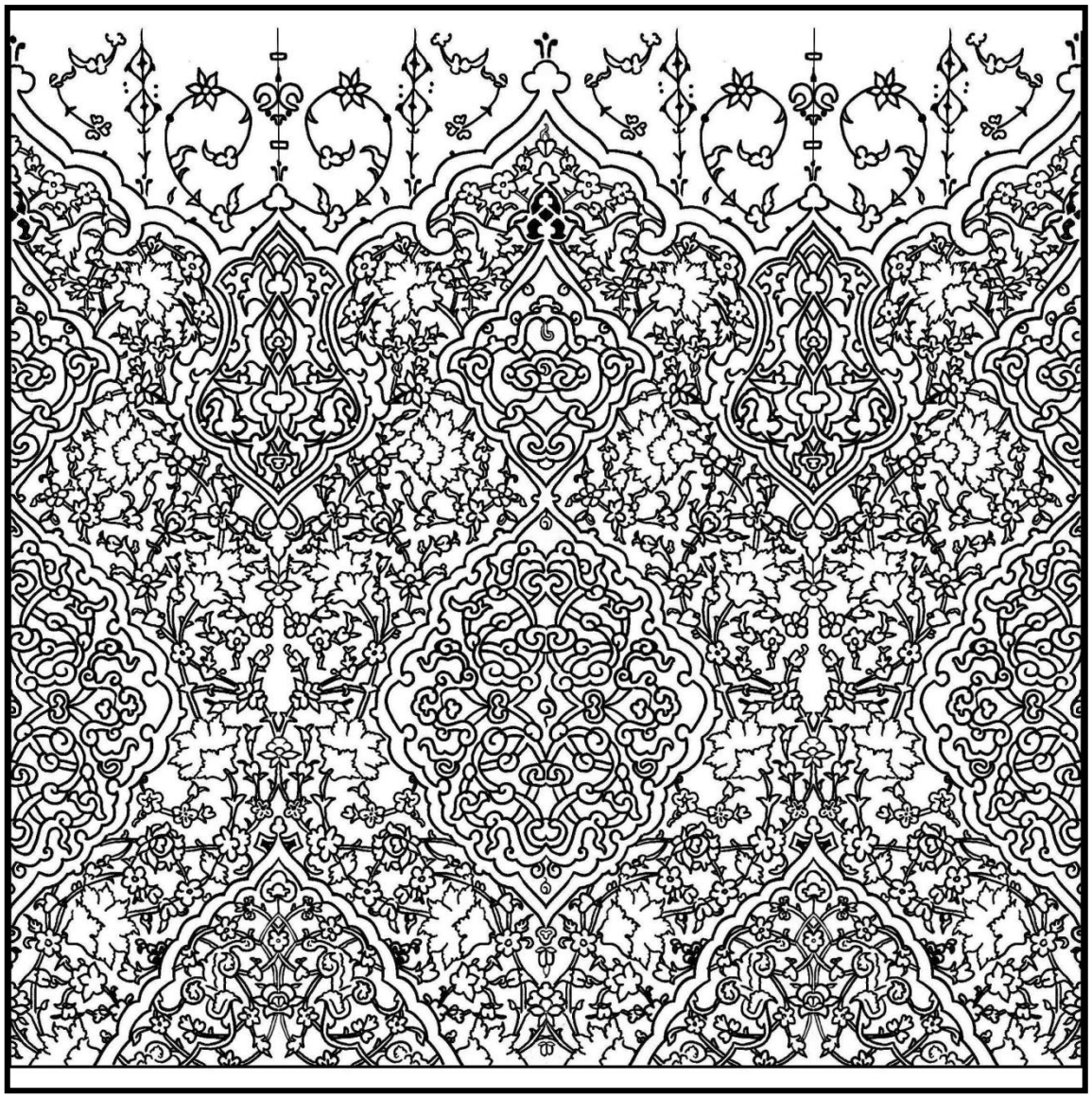

Çizim No: 78 Başlık tezhibinin üst süslemesi

Fotoğraf No: 84 Başlık tezhibi

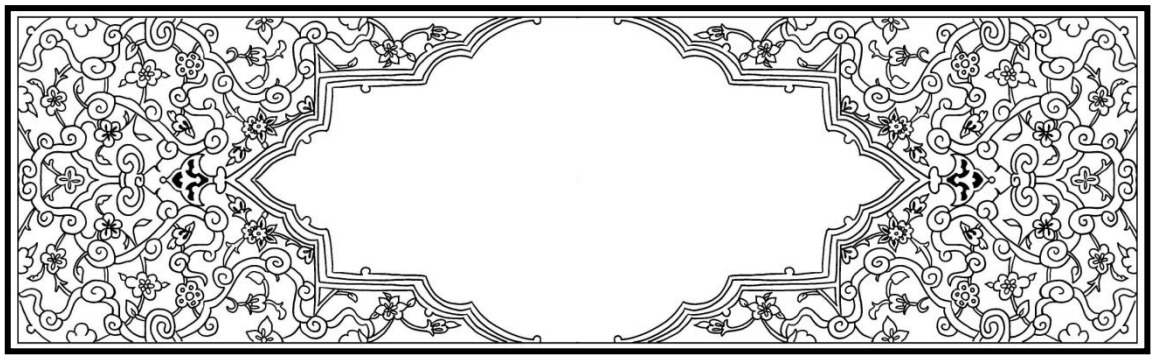

Çizim No: 79 Başlık tezhibi çizimi

Fotoğraf No: 85 Bordür süslemesi

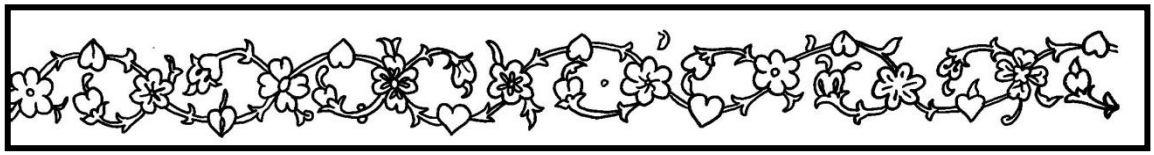

Çizim No: 80 Bordür süslemesi çizimi

Fotoğraf No: 86 Beynes sütur süslemesi

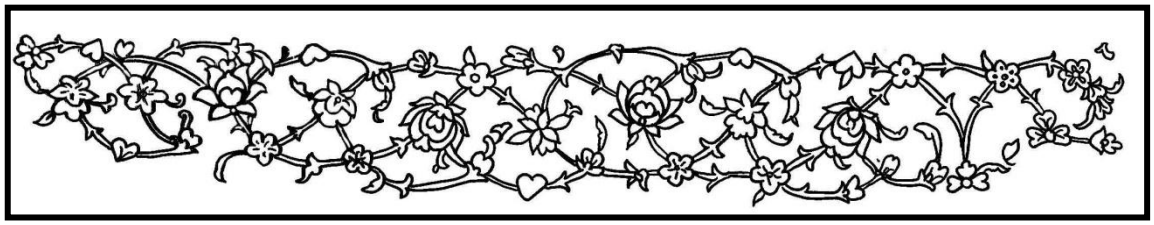

Çizim No: 81 Beynes sütur süslemesi çizimi

Fotoğraf No: 87 Sol sayfa

Fotoğraf No: 88 Sol üst gül

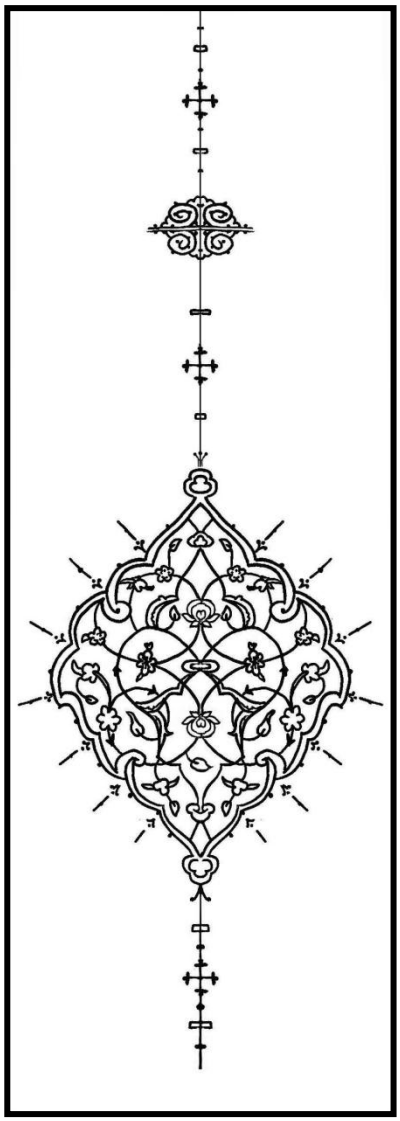

Çizim No: 82 Sol üst gül

Fotoğraf No: 89 Sol alt gül

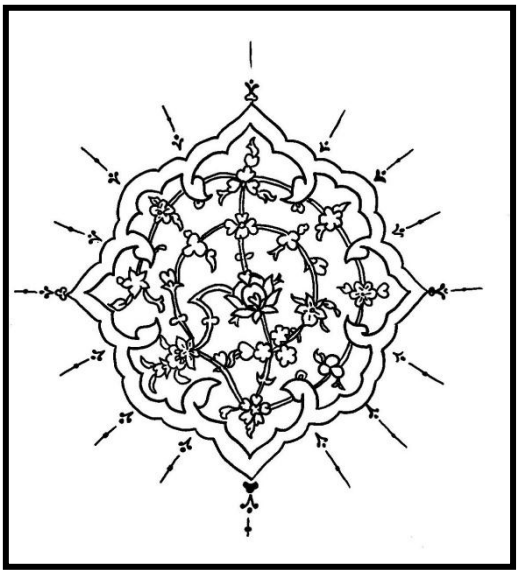

Çizim No: 83 Sol alt gül

ÖRNEK NO: 13

Fotoğraf No: 90

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Şiir ve beyit sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, kırmızı, altın, sarı, beyaz, siyah, pembe, açık mavi, lila

Kompozisyon Özellikleri:

Sağ ve sol sayfada kutucuklar içine Kuran hakkında şiirler ve beyitlerin yazılmıştır. Bu sayfadaki süslemelerin eserin diğer tezhipli sayfalara göre daha sade tezhiplendiğini görülmektedir. Sağ sayfanın en üstündeki başlık yazısının üzeri kubbe formundadır. Kubbenin üzeri tığ ve halkarla süslenmiştir. Tığlar lacivert boyanmıştır ve üzerine dörtlü salyangoz motifi işlenmiştir. Halkar kısmında penç motifi izlenmekte olup, halkarın spiralli bir yol takip ettiği görülmektedir. Kubbenin en ucunda ise tepelik rumi motifi tığ ile devam etmektedir. Kubbenin içi çift zemin olarak altın ve lacivert rengi ile sıvanmıştır. Altın sıvamalı zemin üzerine ise bulut ve stilize bitki motifleri (kıvrımdal, hatai, penç berk, şeş berk, filizlenen tomurcuk) bezenmiştir. Bulut motifleri ardışık olarak açık pembe ve açık mavi ile boyanmış olup kubbe formuna paralel dizilmiştir. Kıvrım dallar ise spiralli girdaplar halinde kubbe formununu çatısına uygun tezhiplenmiştir. İçteki lacivert zemin ise sülyen tahrirle dendanlı olarak altın sıvamalı zeminden ayrılmıştır. Bu alan ise spiralli kıvrımdal, hatai, penç, şeş berk, gonca gül ve piçide rumi motifleri ile bezenmiştir. Piçide rumi ve kıvrımdalları sınırladığı en ortadaki alan ise dört parçaya bölünerek, açık pembe ve açık mavi renkle boyanmıştır.

Kubbenin altında kalan başlık yazısının bulunduğu alan ise mavi zemin üzerine kırmızı kurtçukların bezendiği cetvel ile çerçevelenmiştir. Cetvelin kolları yukarı doğru devam ederek kubbe formunu da yanlarda sınırlamıştır. Dikdörtgen levhanın içi çift zemin olarak altın ve lacivert rengiyle boyanmıştır yazı alanı sülyen rengi tahrirle çevrelenmiştir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmıştır ve zemini altınla sıvanmıştır. Zemin üzerine stilize bitki motifleri bezenmiştir. Yazıda ; " Allahın kelamından nakildir" ifadesi bulunmaktadır.

Ortadaki büyük levha buz mavisi zemin üzerine kırmızı kurtçuklarla bezenen cetvel ile çerçevelenmiş olup kutucuk içine mavi renkli yazı ile Kuran hakkında dua

yazılmıştır. Yazı zeminine boyama yapılmadığı görülmektedir. Yazı aralarına beynes sütur uygulanmış olup buranın zemini gri renklidir. Beynes süturun içi ise gri tonlamalı stilize bitki motifleri ile süslenmiştir. Yazının sağında ve solunda kalan alanlar ise altın ile sıvanmıştır. Buraya çekilen siyah tahrir ise negatif pozitif etkisi yaratarak palmet formları oluşturmuştur. Dikdörtgenin köşelerinde kalan küçük bir alan ise lacivert renge boyanmıştır. Bu alan altın sıvamalı zeminde ayırma rumi ile ayrılmıştır. Yine altın ve lacivert renkli zeminlerin her ikisi de de stilize bitki motifleri ile bezenmiştir.

Ortadaki dua yazısının üzerinde sekiz kutucukta ise siyah mürekkeple yazılmış Farsça Kuran hakkında şiir bulunmaktadır. Kutucuğun içine stilize bitki motifleri bezenmiş olup kutucuk köşeleri sülyen rengi tahrirle ortadaki yazı alanından ayrılmış ve buralar altınla sıvanmıştır. Bu kutucukların arasındaki altın ve lacivert rengi sıvanmış zemin üzerine ise stilize bitki motifleri bezenmiştir. Lacivert renkli zemin üzerine halkar tekniği ile kımrımdal ve se berk sade çiçek motifi bezenmiştir.

Ortadaki mavi renkli yazının altında bulunan ve sol sayfada devam eden minik kutucuklarda beyaz mürekkeple alfabetik olarak birer harf yazılmış yanındaki büyük kutucuğa ise siyah mürekkeple o harf ile ilgili Farsça birer beyit yazılmıştır. Kutucukların süsleme özellikleri diğer kutucuklarla benzerdir.

Fotoğraf No: 91 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 92 Sağ başlık tezhibi

Fotoğraf No: 93 Kubbe formunda taç süslemesi

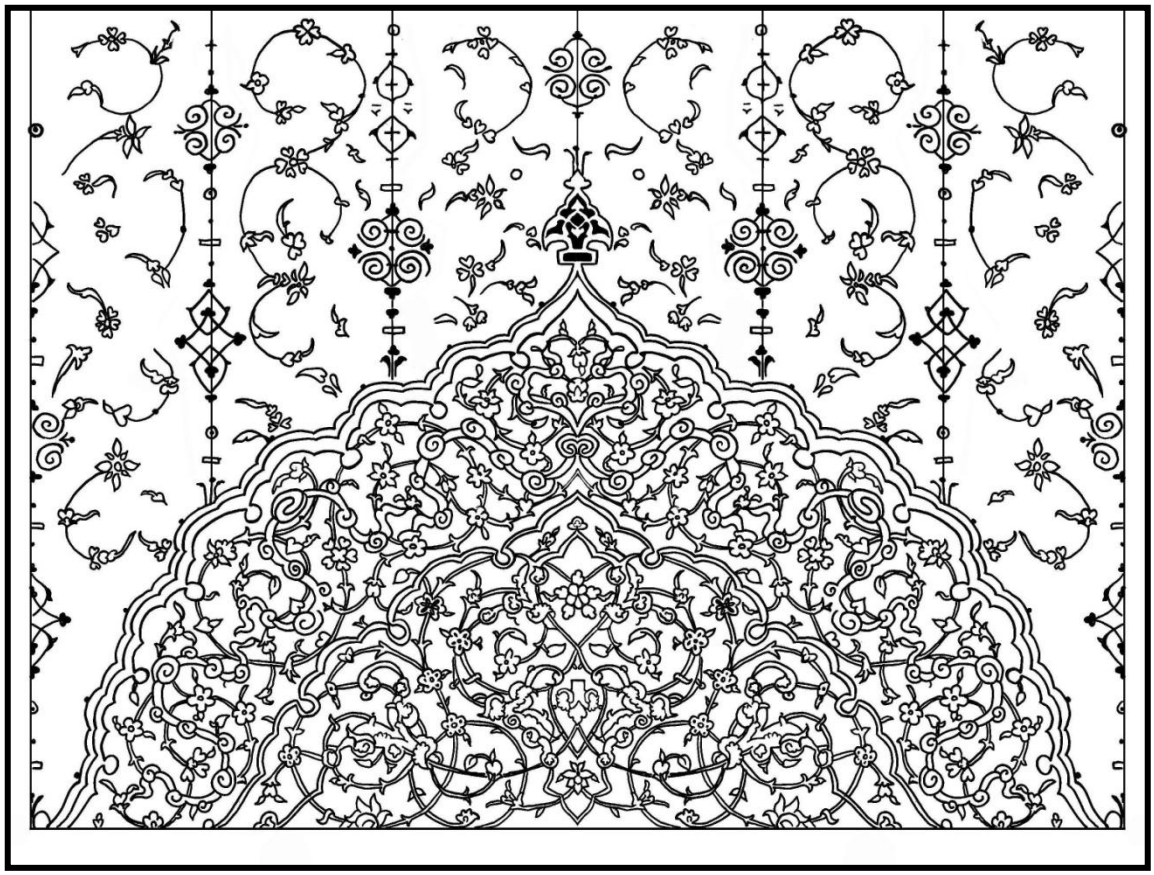

Çizim No: 84 Kubbe formunda taç süslemesi

Fotoğraf No: 94 Başlık tezhibi

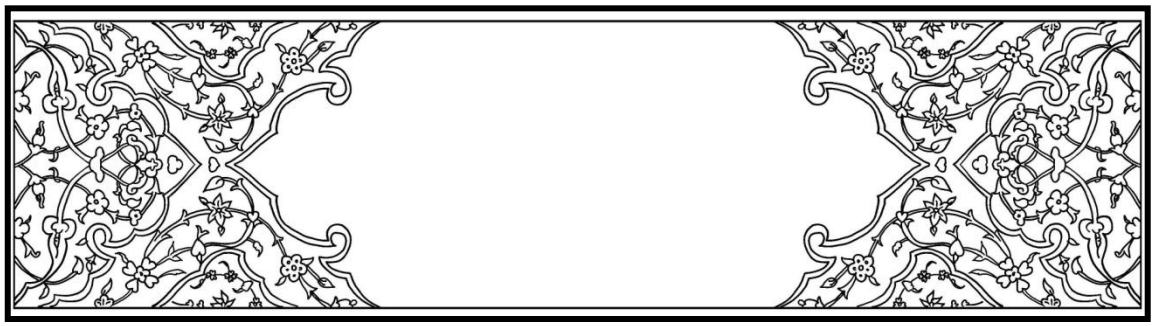

Çizim No: 85 Başlık tezhibi çizimi

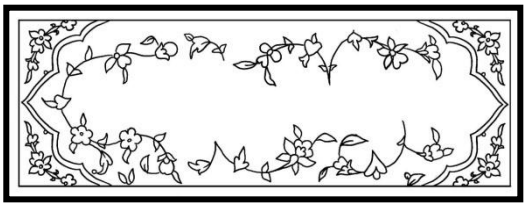

Fotoğraf No: 95 Beyit süslemesi **Çizim No:** 86 Beyit süslemesi

Fotoğraf No: 96 Dua süslemesi

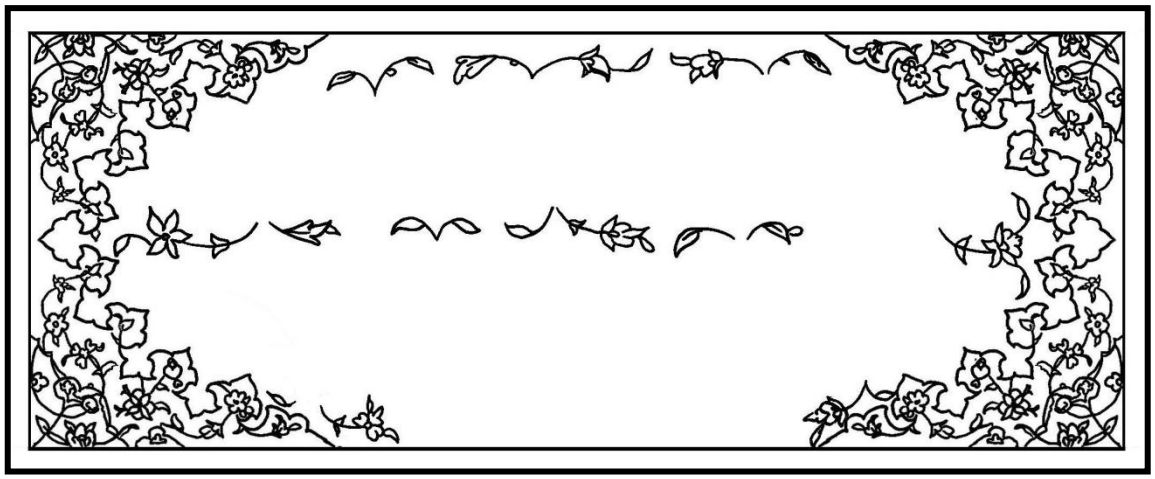

Çizim No: 87 Dua süslemesi

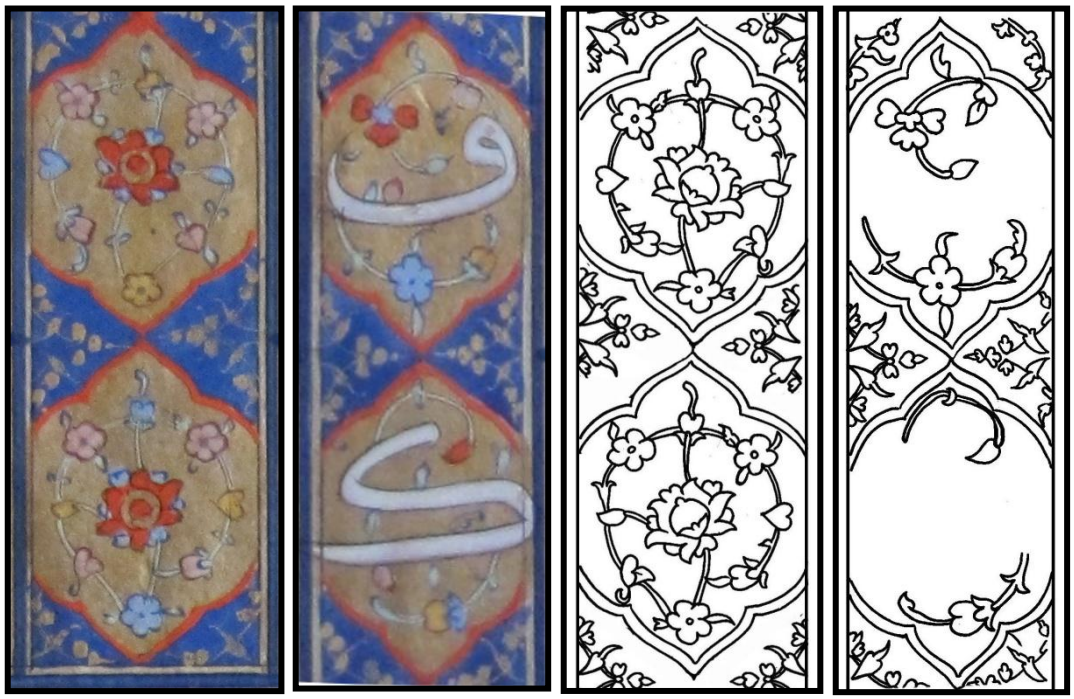

Fotoğraf No: 97,98 Fihrist süslemesi **Çizim No:** 88,89 Fihrist süslemesi

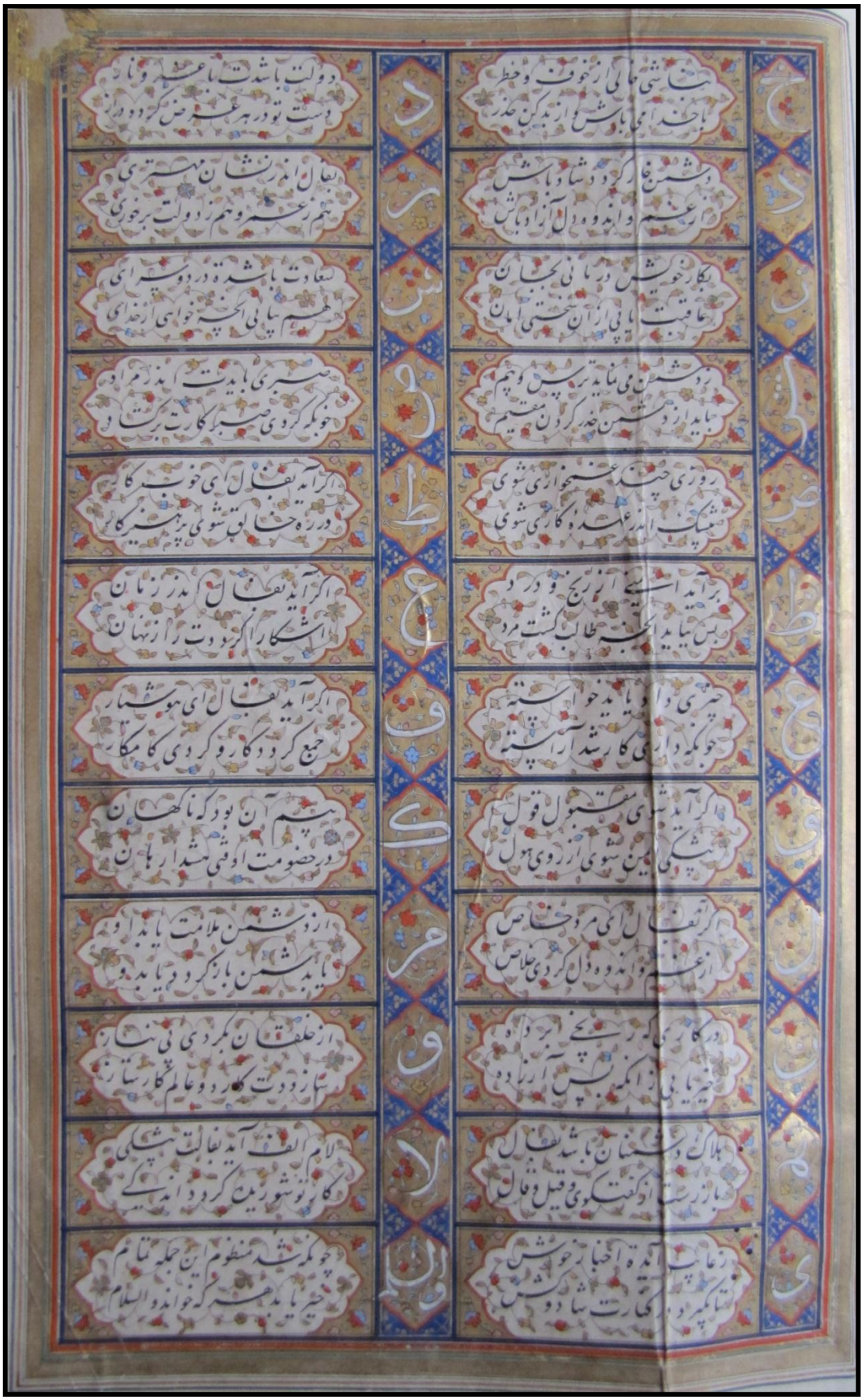

Fotoğraf No: 99 Sol sayfa

ÖRNEK NO: 14

Fotoğraf No: 100

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Vakfiye

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu:

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Hatime sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Sülyen, siyah, altın, lacivert, beyaz, açık mavi, beyaz, limonküfü, lila, pembe

Kompozisyon Özellikleri:

Sağ ve sol sayfa simetrik kompozisyonda tezhiplenmiş olup sağ en üst mavi mürekkepli yazıda "Kuran hatminden sonra okunan duadır" ifadesi yer almaktadır. Hemen altında ve sol sayfadaki kutucuklarda ise siyah mürekkeple ise hatim duası yazılmıştır.

Dikdörtgen formda kompozisyon oluşturulan sayfanın kenarları kartuşlar çevrelenmiş ve kartuşlarda altın ve lacivert rengi olmak üzere çift zemin tekniği uygulanmıştır. Kartuşların sınırı lacivert dendanlarla tahrirlenmiş ve kartuşun tepesinde tahrir lacivert tığ ile birleşmiştir. Tığlar üzerinde dörtlü salyongoz motifi işlenmiştir. Tığlar arasında kalan alana ise halklar tekniği ile hatai, sitilize bitki motifleri bezenmiştir. Kartuşun lacivert tahriri altına tekrar sülyen rengi bir tahrir daha çekilmiştir. Lacivert zemin üzerine kıvrımlı yol izleyen stilize bitki motifleri bezenmiştir. Ortada kalan altın sıvalı zemin ise sülyen rengindeki tahrirle lacivert zeminden ayrılmıştır. Burada oluşan küçük kartuşa içi ise hatai, stilize bitki ve rumi motifleri ile bezenmiştir. Ayırma Rumiler kullanılarak en içteki bir alan ise açık pembe boyanmıştır. Kartuşların birleştiği alanlar arasında kalan bölgeler altın ile boyanmıştır. Ayrıca burada sülyen rengi tahrirler ise palmet formu oluşturmuş olup bunun içinde de palmet formunda rumi motifi izlenmektedir. Bu bölgede stilize bitki ve siyah zemin üzerine haklar tekniği ile bezenmiş çiçek motifi de izlenmektedir.

Yazıların bulunduğu kutucuklar ise mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların bezendiği cetvel ile çerçevelenmiştir. Bunun içine ise altın, limonküfü, altın olmak üzere üç renkte cetvel daha çekilmiştir. Kutucuklar çift zemin tekniği uygulanarak altın ve lacivert rengiyle boyanmıştır. Kutucukların içi ise stilize bitki motifleri ve rumilerle bezenmiştir.

Fotoğraf No: 101 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 102 Sayfa kenar süslemesi

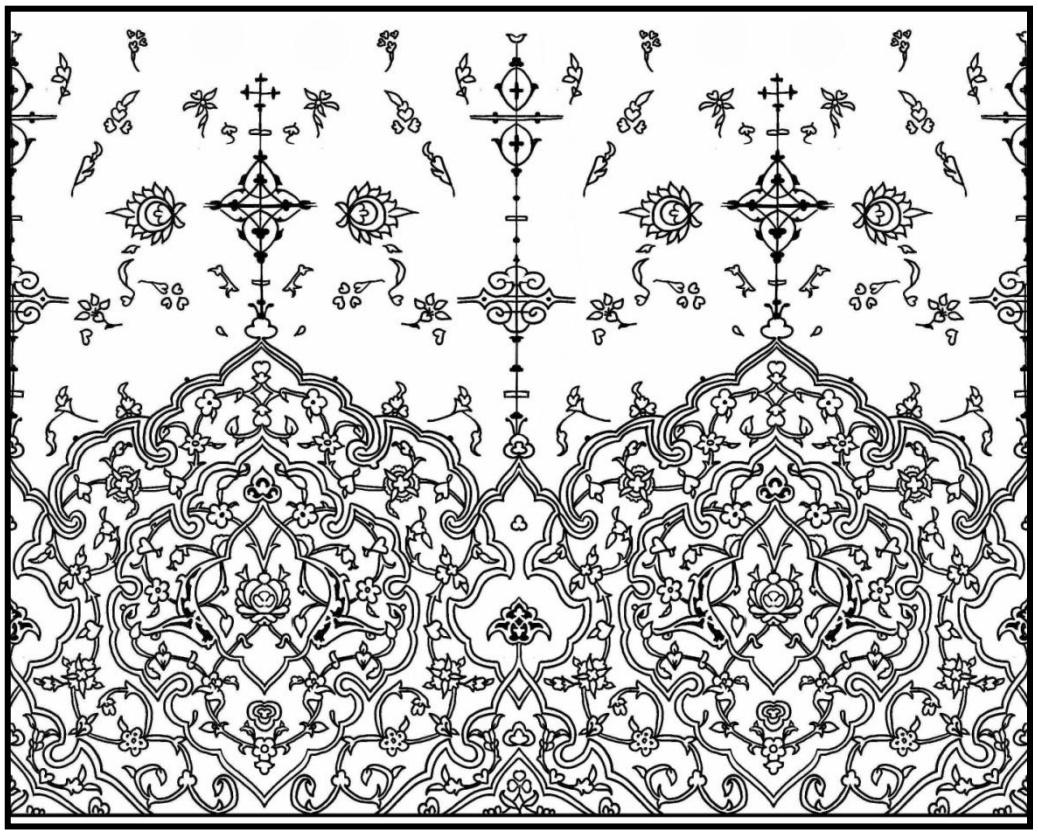

Çizim No: 90 Sayfa kenar süslemesi

Fotoğraf No: 103 Sağ sayfa köşe süslemesi

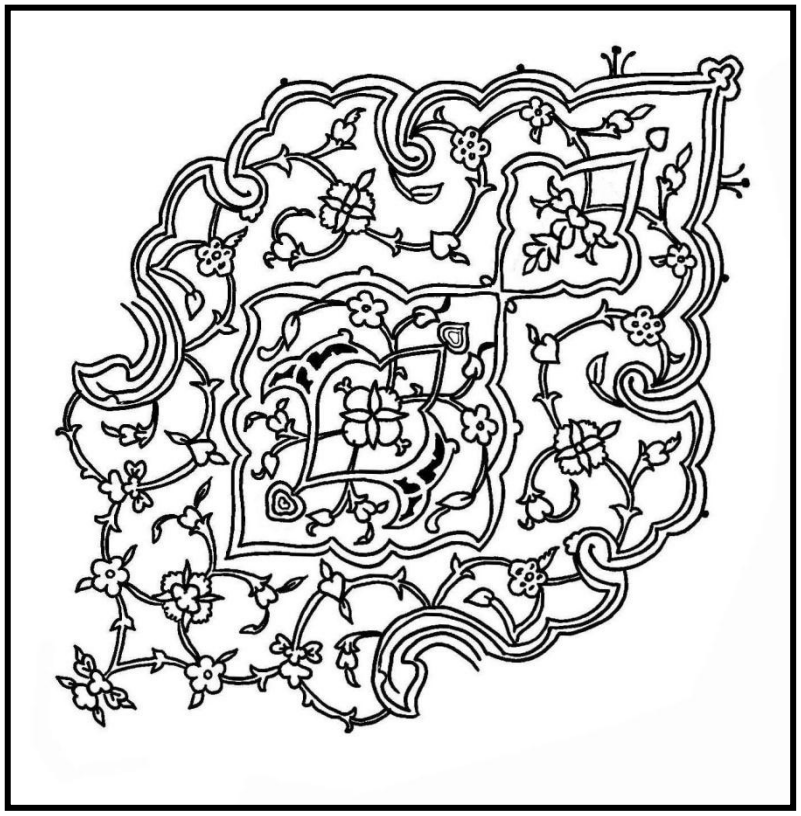

Çizim No: 91 Sağ sayfa köşe süslemesi

Fotoğraf No: 104 Dua tezhibi

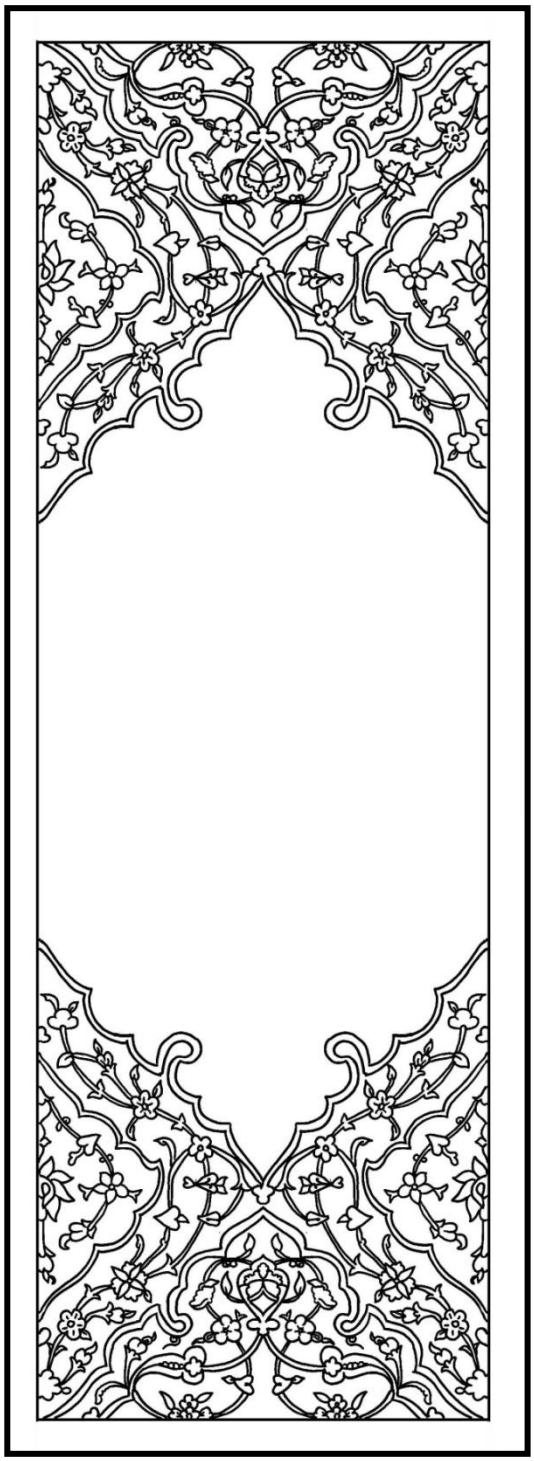

Çizim No: 92 Dua tezhibi

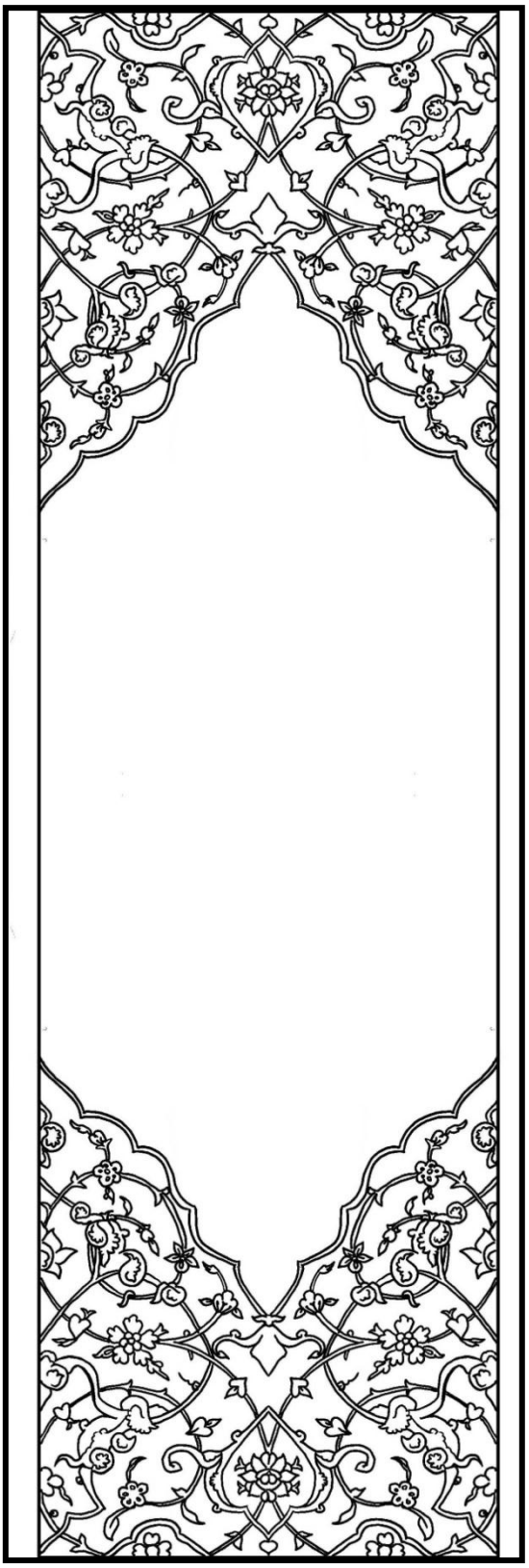

Fotoğraf No: 105 Dua tezhibi

Çizim No: 93 Dua tezhibi

ÖRNEK NO: 15

Fotoğraf No: 106

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başı tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Kırmızı, siyah, altın, lacivert, beyaz, açık mavi, beyaz, pembe, eflatun, lila, hardal sarısı

Kompozisyon Özellikleri:

Leheb, İhlas, Felak ve Nas surelerinin başına (ser-sure) tezhibi yapılmıştır. Sure başı tezhibinde çift zemin tekniği uygulanmış olup zemin altın ve lacivert rengiyle boyanmıştır. Surenin adının beyazla yazıldığı orta alanda zemin altın olup, hatayi grup motiflerle bezeme yapılmıştır. Levhalar içi hatai, rumi motifleri ile bezenmiştir. Yazı alanında satır araları hatayi grup motiflerle beynes sutur olarak bezenmiştir. Beynes suturun zemini altın ile sıvanmış olup siyah renkte tahrir çekilmiştir. Üzerine eserin diğer bölümlerinde de yaygın olarak olarak kullanılan sitilize bitkisel motifler (kıvrımdal, goncagül, se berk, penç, hatai) bezenmiştir. Siyah mürekkeple yazılmış olan Kuran ayetlerinin altına ise kırmızı mürekkeple Farsça açıklaması yazılmıştır. Sure başı levhası mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların işlendiği cetvel ile çerçevelenmiştir

Sağ sayfada tek, sol sayfada çift olmak üzere 3 adet gül tezhibi görülmektedir. Güller benzer kompozisyona sahip oluplacivert zemin içinde farklı boyamalarla bazı çiçek motifleri değiştirilerek tezhiplenmiştir. Güller içine stilize bitki ve rumi motifi bezenmiştir. Güllerin üzerine lacivert tığ işlenmiş olup sağ sayfada dörtlü salyongoz motifi izlenmektedir.

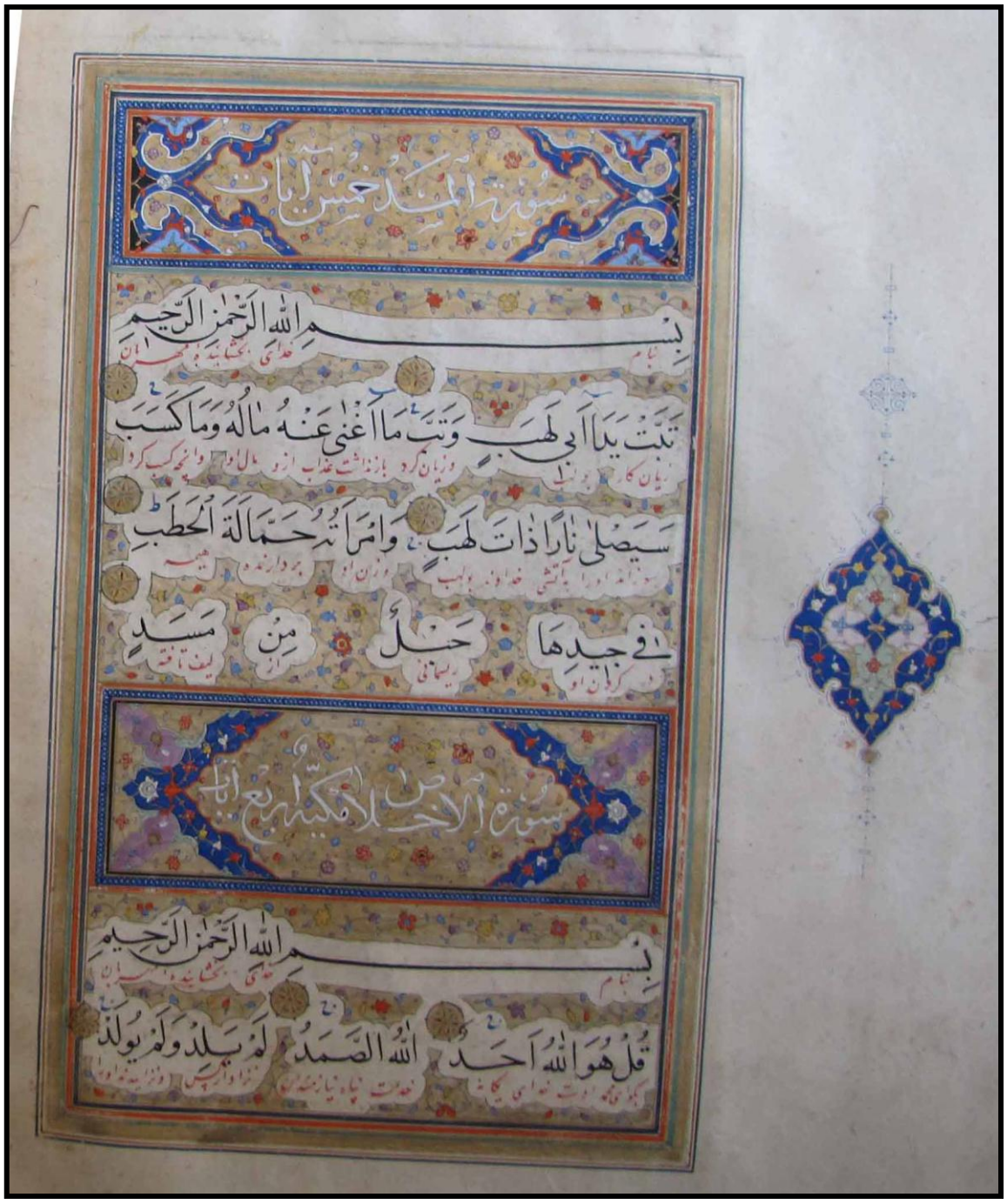

Fotoğraf No: 107 Sağ sayfa

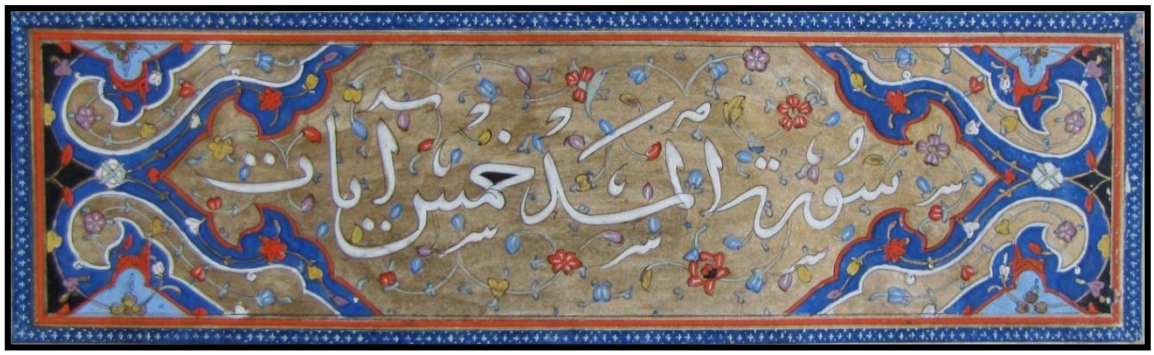

Fotoğraf No: 108 Sağ başlık tezhibi

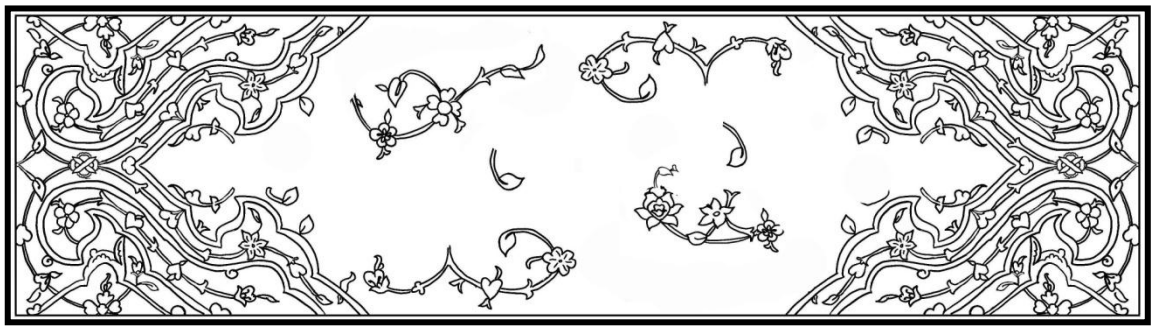

Çizim No: 94 Sağ başlık tezhibi çizimi

Fotoğraf No: 109 Sağ etek tezhibi

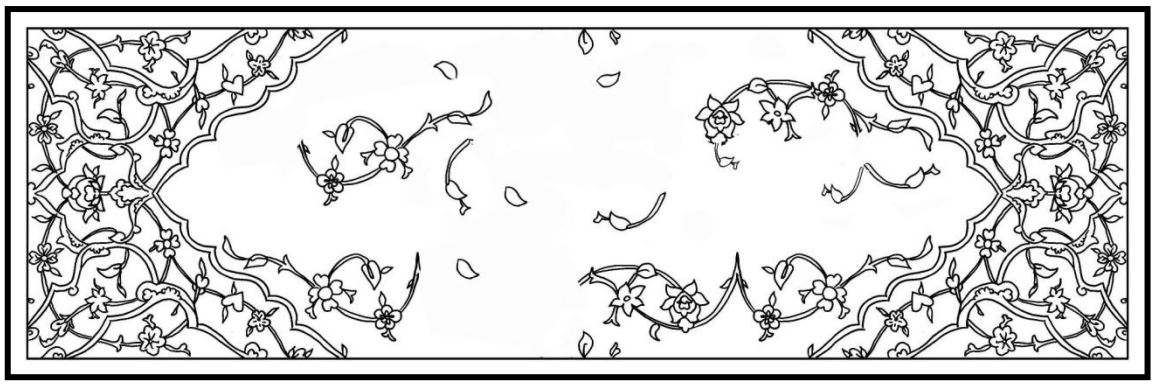

Çizim No: 95 Sağ etek tezhibi çizimi

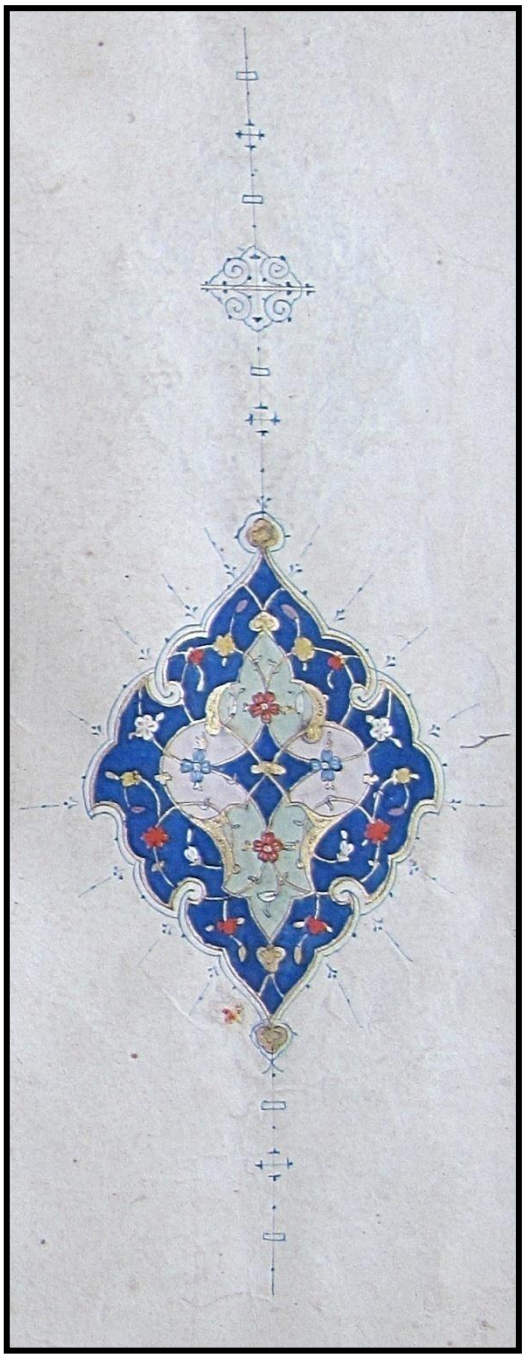

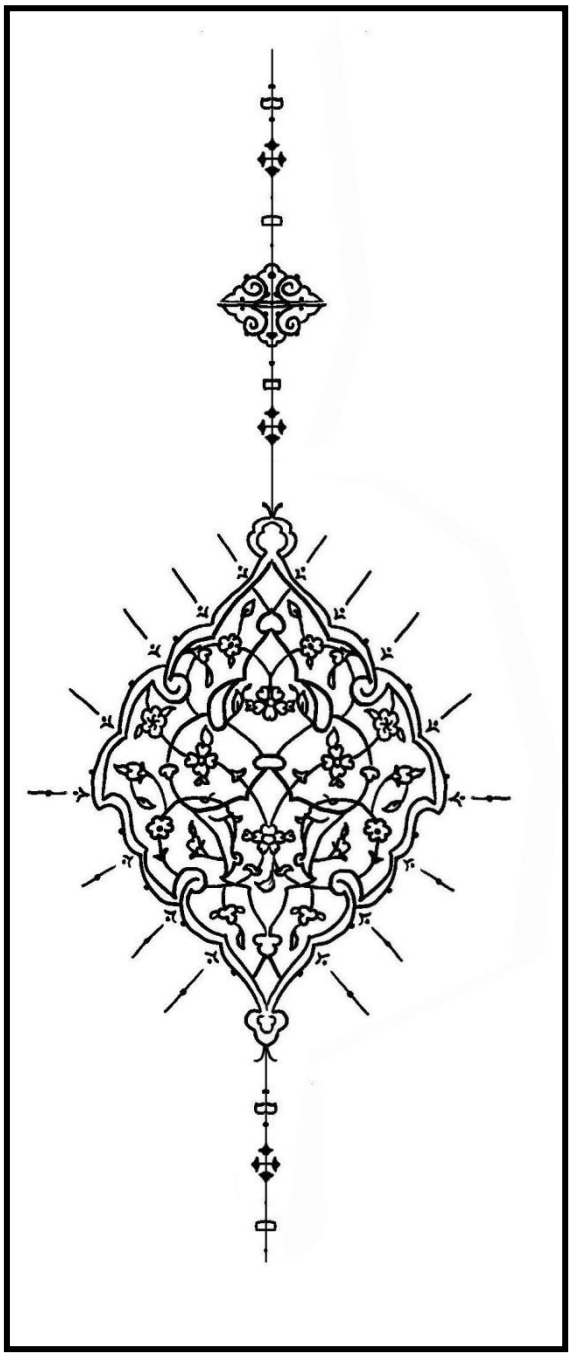

Fotoğraf No: 110 Sağ haşiye süslemesi **Çizim No:** 96 Sağ haşiye süslemesi

Fotoğraf No: 111 Sol sayfa

Fotoğraf No: 112 Haşiyedeki gül sülemesi

Fotoğraf No:113 Etek süslemesi

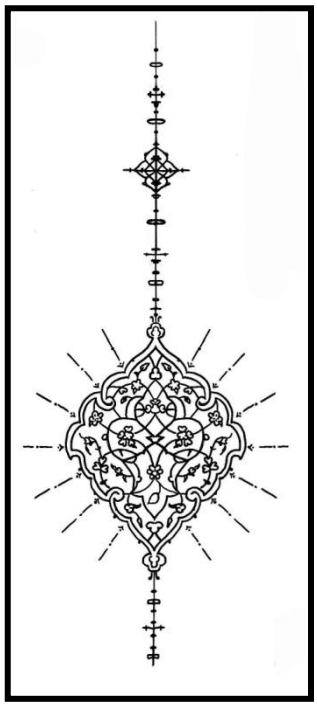

Çizim No: 97 Üst gül çizimi

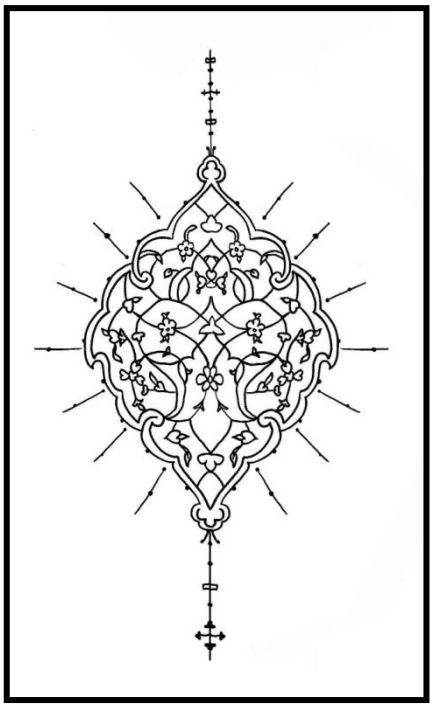

Çizim No: 98 Alt gül çizimi

Çizim No: 99 Etek tezhibi çizimi

ÖRNEK NO: 16

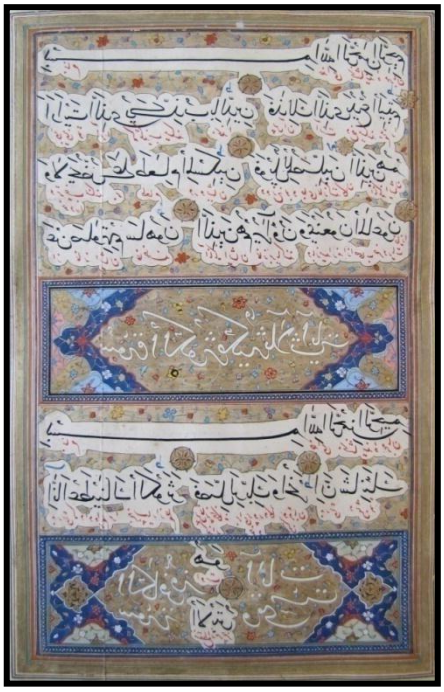

Fotoğraf No: 114

Envanter No: 2

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 49cm x 32cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başı ve beynes sütur

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sarı, kırmızı, pembe, açık mavi, mor, beyaz, siyah, kahverengi, lila, gri

Kompozisyon Özellikleri:

Sure başı tezhibinde çift zemin tekniği uygulanmış olup zemin altın ve lacivert rengiyle boyanmıştır. Surenin adının beyazla yazıldığı orta alanda zemin altın olup, hatayi grup motiflerle bezeme yapılmıştır. Levhalar içi hatai, rumi motifleri ile bezenmiştir. Yazı alanında satır araları hatayi grup motiflerle beynes sutur olarak bezenmiştir. Beynes suturun zemini altın ile sıvanmış olup siyah renkte tahrir çekilmiştir. Üzerine eserin diğer bölümlerinde de yaygın olarak olarak kullanılan sitilize bitkisel motifler (kıvrımdal, goncagül, se berk, penç, hatai) bezenmiştir. Siyah mürekkeple yazılmış olan Kuran ayetlerinin altına ise kırmızı mürekkeple Farsça açıklaması yazılmıştır. Sure başı levhası mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların işlendiği cetvel ile çerçevelenmiştir. Etekteki yazıda ise altın yaldız zeminin bir kısmına beynes sutur uygulanarak beyaz mürekkpli yazı arasına siyah mürekkeple ve bunun altına da kırmızı mürekkeple yazı yazılmıştır.

Fotoğraf No: 115 Sure başlıkları tezhibi

Fotoğraf No: 116 Beynes sütur süslemesi

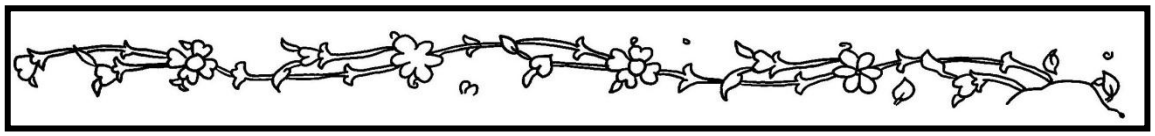

Çizim No: 100 Beynes sütur süslemesi

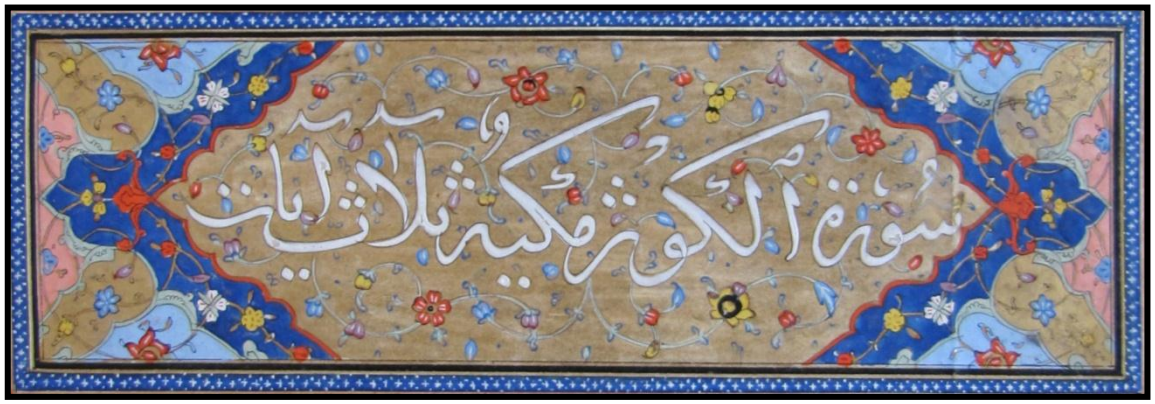

Fotoğraf No: 117 Sure başlıkları tezhibi

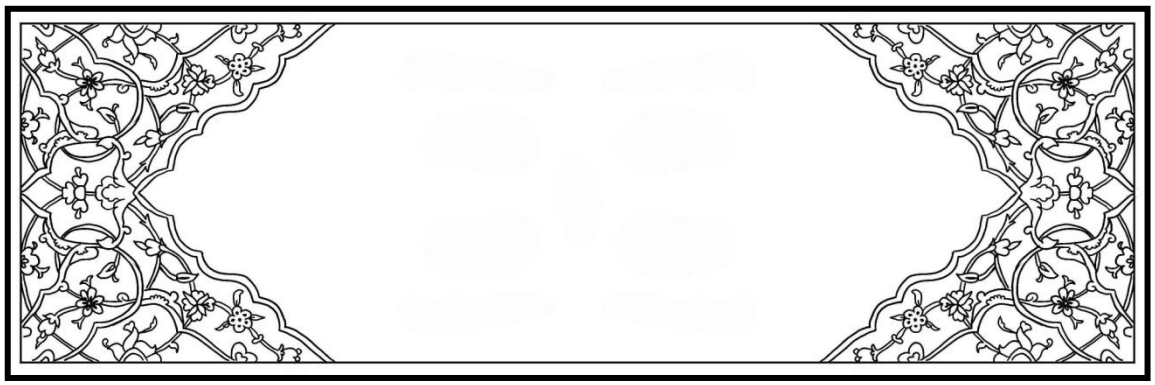

Çizim No: 101 Sure başlıkları tezhibi

Fotoğraf No: 118 Sure başlıkları tezhibi

Çizim No: 102 Sure başlıkları tezhibi

ÖRNEK NO: 17

Fotoğraf No: 119

Envanter No: 45

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Vakfiye, Kanuni Sultan Süleyman'ın Rumelindeki vakfıdır. Tam adı: Sultan Süleyman bin Sultan Selim Han bin Sultan Beyazıt Han'dır.

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kanuni Sultan Süleyman'ın Rumeli'deki vakıf ve akarlarına ait vakfiyesi-Eyüp Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 21,5 cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy' ın 2.yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Açık mavi, bordo, lacivert, kırmızı, beyaz, lila, pembe

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık şeklinde tasarlanan tezhipli alanda; ince siyah cetvel ve daha iç kısımda altınla oluşturulan kuzulu cetvel bulunmaktadır. Motifin sınır kısmı kurtçuk (+, -) motifiyle tezhiplenmiştir. Bordürün zemini mavi renk ile boyanmış, zemin rengi üzerine altınla stilize çiçek motifi uygulanmıştır. Kartuşlar ters çevrilmiş içi altınla sıvanmıştır. Tacın altındaki yazı alanı boş bırakılmış ve altınla sıvanmıştır. Sıvama altının etrafı mavi renkle boyanmış, üzeri ise penç, goncagül, hatai ve kıvırm dal motifleriyle tezhiplenmiştir. Köşebentlerde rumi motifi bulunmakta ve altınla sıvanarak bezenmektedir. Köşebentlerin içini sadece rumi motifi değil stilize çiçek motifleri de süslemiştir. Kuzulu alanlar kurtçuklarla bezenmiştir.

Tac formundaki tepelik alan sıvama altınla bezenmiştir. Sıvama altının dışı içte kendi renginde dışta ise mavi renkte tahrirle tezhiplenmiştir. Sıvama altının üstü penç, goncagül ve spiral şeklinde dairelerden oluşan motifle bezenmiştir. Yapraklar kırmızı renk ile boyanmıştır. Kubbeli tacın iç kısmı ayırma rumi motifi ile tezhiplenmiştir. Ayırma rumi motifinin zemini mavi renk ile boyanmıştır. Ayırma rumi motifinin içinde hatai ve goncagül motifi bulunmaktadır. Kubbeli tacın üst alanındaki tığlar mavi renk ile tezhiplenmiş, tığların uçları lale formunda bezenmiştir.

Fotoğraf No: 120 Başlık tezhibi

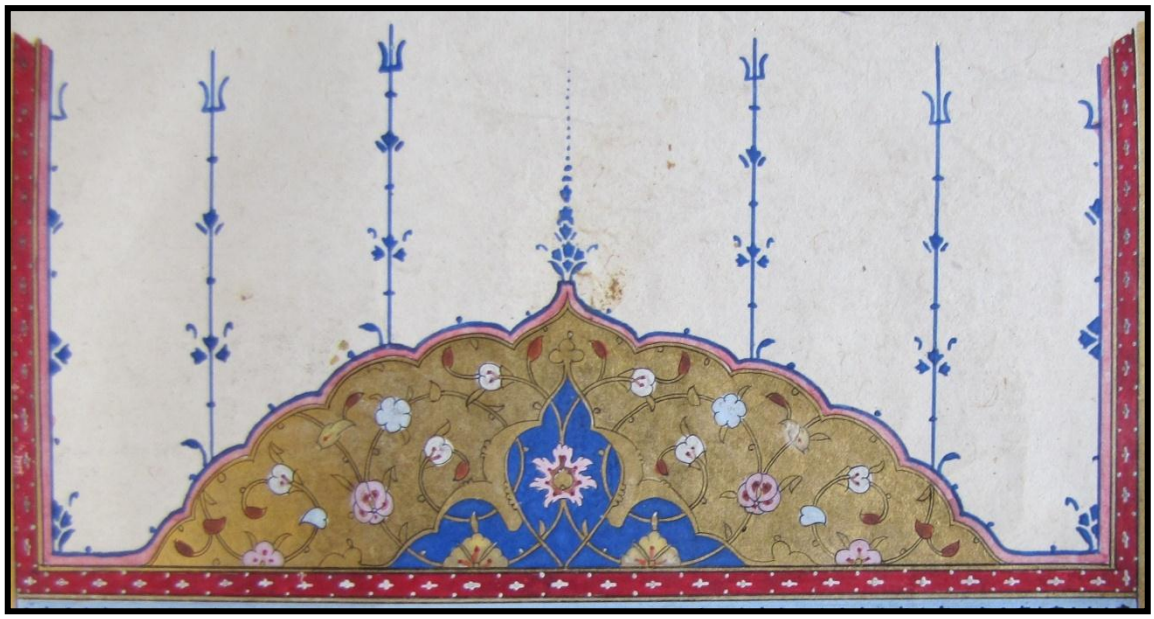

Fotoğraf No: 121 Kubbe formlu başlık üstü taç

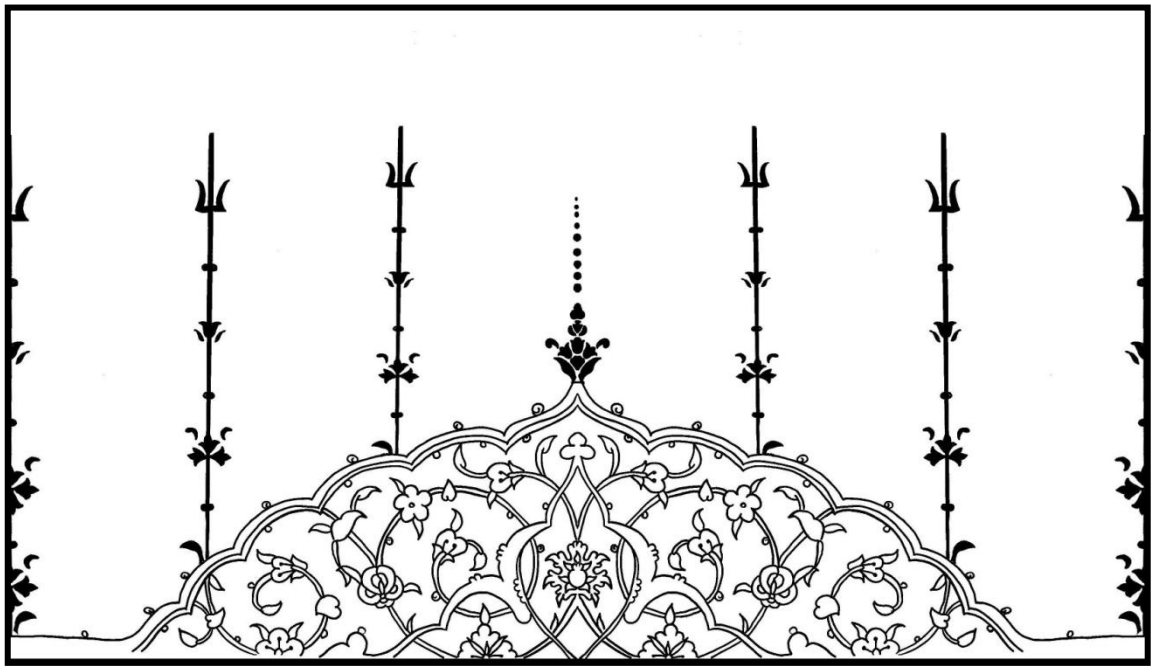

Çizim No: 103 Kubbe formlu başlık üstü taç

Fotoğraf No: 122 Başlık tezhibi

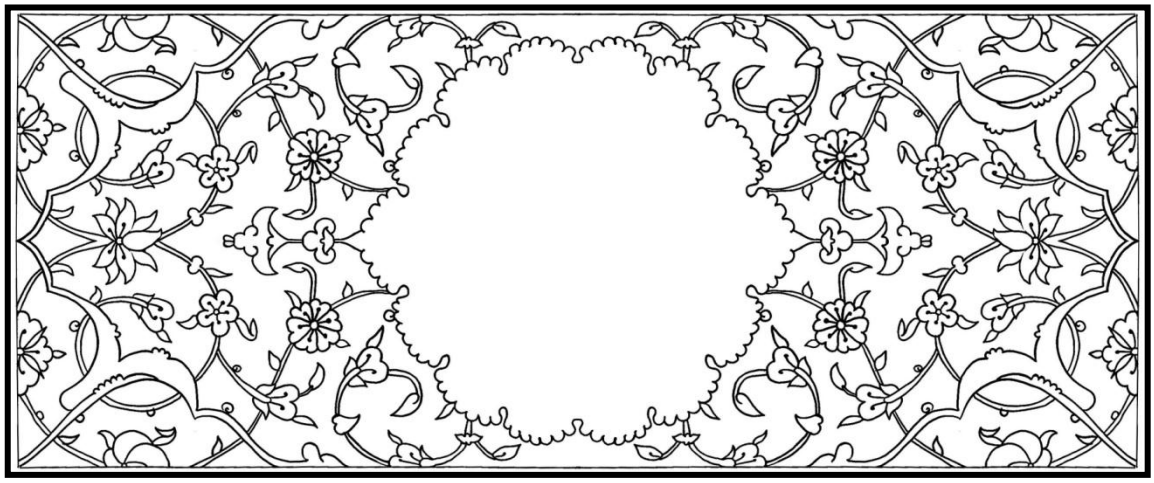

Çizim No: 104 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 123 Bordür süslemesi

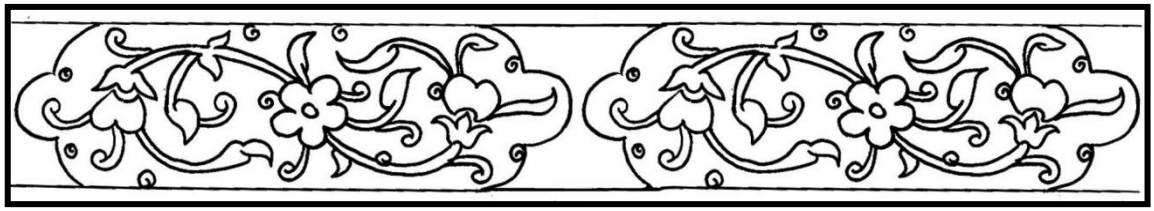

Çizim No: 105 Bordür süslemesi

ÖRNEK NO: 18

Fotoğraf No: 124

Envanter No: 45

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Vakfiye, Kanuni Sultan Süleyman'ın Rumelindeki vakfıdır. Tam adı: Sultan Süleyman bin Sultan Selim Han bin Sultan Beyazıt Han'dır.

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kanuni Sultan Süleyman'ın Rumeli'deki vakıf ve akarlarına ait vakfiyesi-Eyüp Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 21, 5 cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy' ın 2.yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Tuğra tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, bordo, pembe, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen şeklindeki sayfanın ortasında padişah tuğrası bulunmaktadır. Tuğra altın ile boyanmış kenarlarına tahrir çekilmemiştir. Dış beyzenin süslemesi stilize çiçek motifleriyle yapılmış ama iç beyzenin süslemesi rumi motifinden oluşmuştur. Kürsü (sere) kısmı mavi ve kırmızı renge boyanmış, tezhiplenmemiştir. Hançere kısmı stilize çiçek motifiyle bezenmiş ve altınla boyanan hançerenin dış kısmı stilize yaprak motifiyle süslenmiştir. Zülüf alanı açık pembe renk ile boyanmış diğer alanları ise mavi renkte stilize çiçekle bezenmiştir. Tuğranın dışında kalan alan zemin rengi oluşturulmadan sayfanın kendi rengi üzerine halkar tekniği uygulanarak tezhiplenmiştir. Tezhiplenen halkarlı alanda hatai, penç ve goncagül motifi bulunmaktadır.

Sağ alanda çok ince siyah renkli cetvelin iç alanını üstte yazı alanı oluşturmuştur. Yazı alanının dış sınırını dendanlarla oluşturan beynessutur alanı altınla sıvanmış ve tezhiplenmemiştir. Yazı şekline uygun olarak sol alt köşe mavi, kırmızı ve sarı renkte stilize çiçek motifleriyle bezenmiştir.

Üst yazı alanına dikkati çekmek ve göze hoş görünmesini sağlamak amacıyla yapılan alttaki halkar tekniğindeki bezeme oldukça muntazam bir görünüme sahip olup, bağımsız (serbest) kompozisyon tarzında tasarlanmış ve hatai, goncagül motifleriyle tezhipplenmiştir.

Fotoğraf No: 125 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 126 Sağ üstteki süsleme

Fotoğraf No: 127 Sağ sayfanın alt halkarlı süslemesi

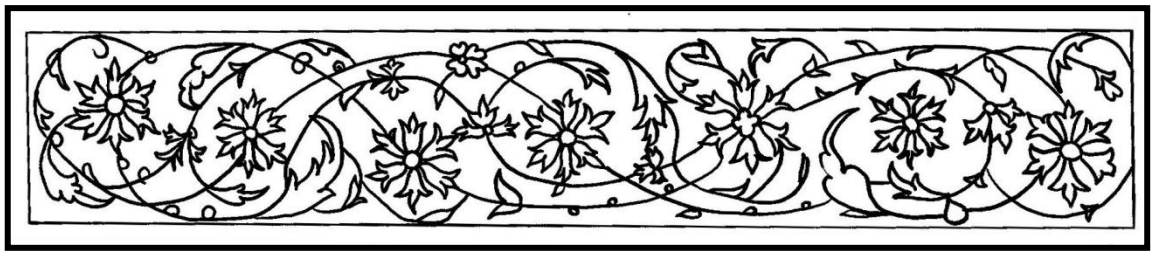

Çizim No: 106 Sağ üstteki süsleme

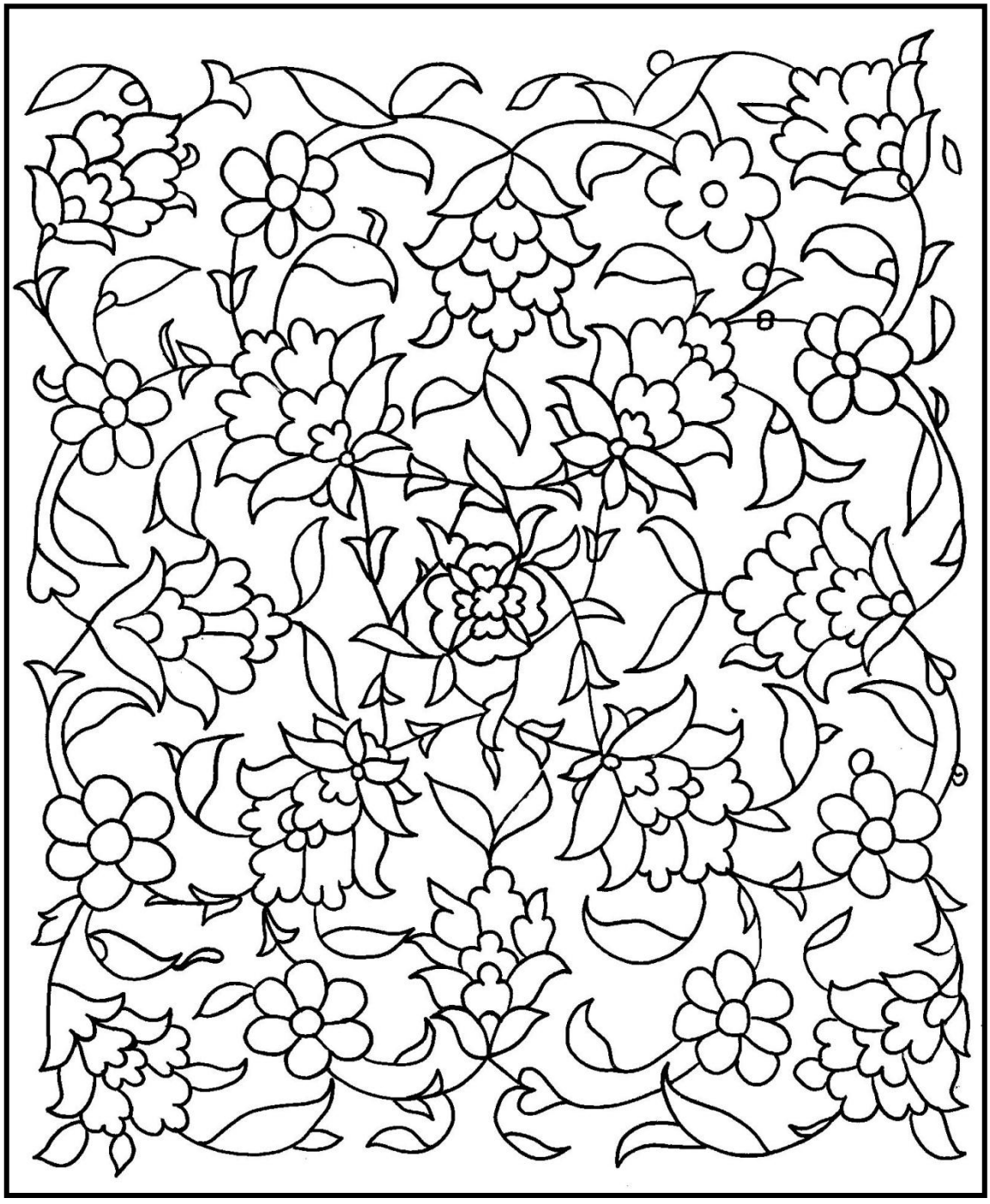

Çizim No: 107 Sağ sayfanın alt halkarlı süslemesi

Fotoğraf No: 128 Sol sayfadaki padişah tuğrası ve süsleme

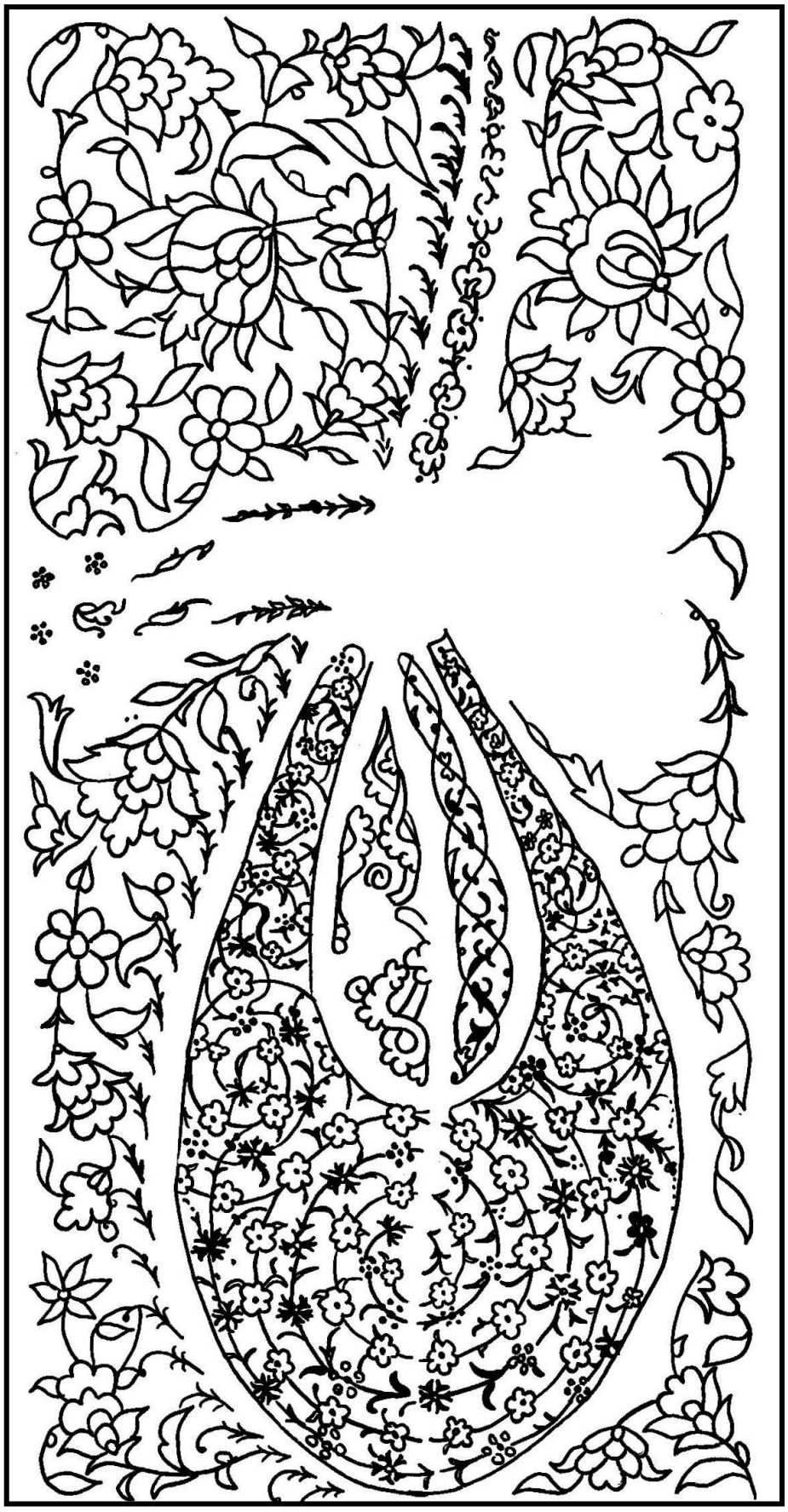

Çizim No: 108 Sol sayfadaki padişah tuğrası ve süsleme

ÖRNEK NO: 19

Fotoğraf No: 129

Envanter No: 565

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: Üzerinde Safranbolu Belediyesi Kütüphanesine ve Köprülü Mehmet Paşa Camii yazma eserlerine ait olduğuna dair mühür bulunmaktadır

Durumu: Cildi yıpranmıştır eserin kendisi sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş. Cildin kenarları muhtemelen başka bir deri parçası ile açılan yerlerden restore edilmiştir.

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Mavi, altın, yeşil, lila, kırmızı, pembe, beyaz, sarı

Kompozisyon Özellikleri:

Çift tam sayfa olarak tezhiplenen eser Kuran yazmasıdır. Yuvarlak göbekteki yazı alanı içinde sağda Fatiha suresi solda ise Bakara suresinin ilk beş ayeti bulunmaktadır.

Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon, altın sıvalı zemin üzerine stilize bitki motifleri tezhiplenerek çevrelenmiştir. Çerçeve kompozisyondaki stilize yaprak ve dallar bahar yeşili rengiyle boyanmıştır. Çerçevenin dışına altın boyalı dendanlı kalın bir tahrir boyanarak bunun da dışına mavi tahrir çekilmiş ve üzerine mavi ve kırmızı tığlar ardışık sıra ile tezhiplenmiştir. Kompozisyondaki kıvrım dallar iki iplikli bir yol izleyerek birbirine geçmeli helezonlu yaylanan bir yol izlemiştir.

Sayfanın eninin ortasında taç formu ise lacivert, bordo ve bahar yeşili rengi ile boyanmış ve üzerine rumi, stilizi bitki motifleri tezhiplenmiştir. Tacın sülyen rengiyle dendan tahrir çekilmiştir.

Başlık ve etek levhasının etrafına açık mavi, sarı ve pembe boyalı cetveller ile çekilmiştir. Cetvellerin içine "S" ve çarpı şeklinde fırça darbeleri uygulanmıştır. Levhaların yazı alanları altın ile sıvanmış ve içi boş bırakılmıştır. Levhanın sağı ve solu lacivert, bahar yeşili rengiyle boyanmış ve içlerine stilize bitki motifleri bezenmiştir.

Göbekteki yazı alanı beynes sütur ile ayrılmış, ayrılan zemin altın ile boyanmıştır. Beynes sütura siyah mürkkeple tahrir çekildiği ve tahrirlerin üzerine fırça darbeleriyle küçük mavi noktalar boyanmıştır. Ayet aralarına içinde salyongoz motifinin olduğu altın boyanmış noktalar gülleri görülmektedir. Yazının etrafı mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların tezhiplendiği cetvel ile sarılmıştır. Göbeğin içinde bulunduğu karenin köşebentletleri stilize bitki motifleri ile tezhiplenmiştir. Kıvrımdalların burada küçük bir daire formu daha oluşturarak zemini lacivert ile boyanmıştır.

Sayfaların içe bakan kısımlarına ise altın sıvalı su yolu tezhiplenmiş olup bunun etrafına pembe ve mavi cetvelle çekilmiştir.

Eserde motifleri klasik dönem tezhiplerinden uzaktır. Zemin rengi olarak altın haricinde, göz alan lacivert ve yeşil renk kullanılmıştır. Zeminde kullanılan yeşil renk altın zemin üzerinde motiflere de uygulanmıştır. Kompozisyon ve uygulama açısından bozukbir örnektir.

Fotoğraf No: 130 Sağ sayfa

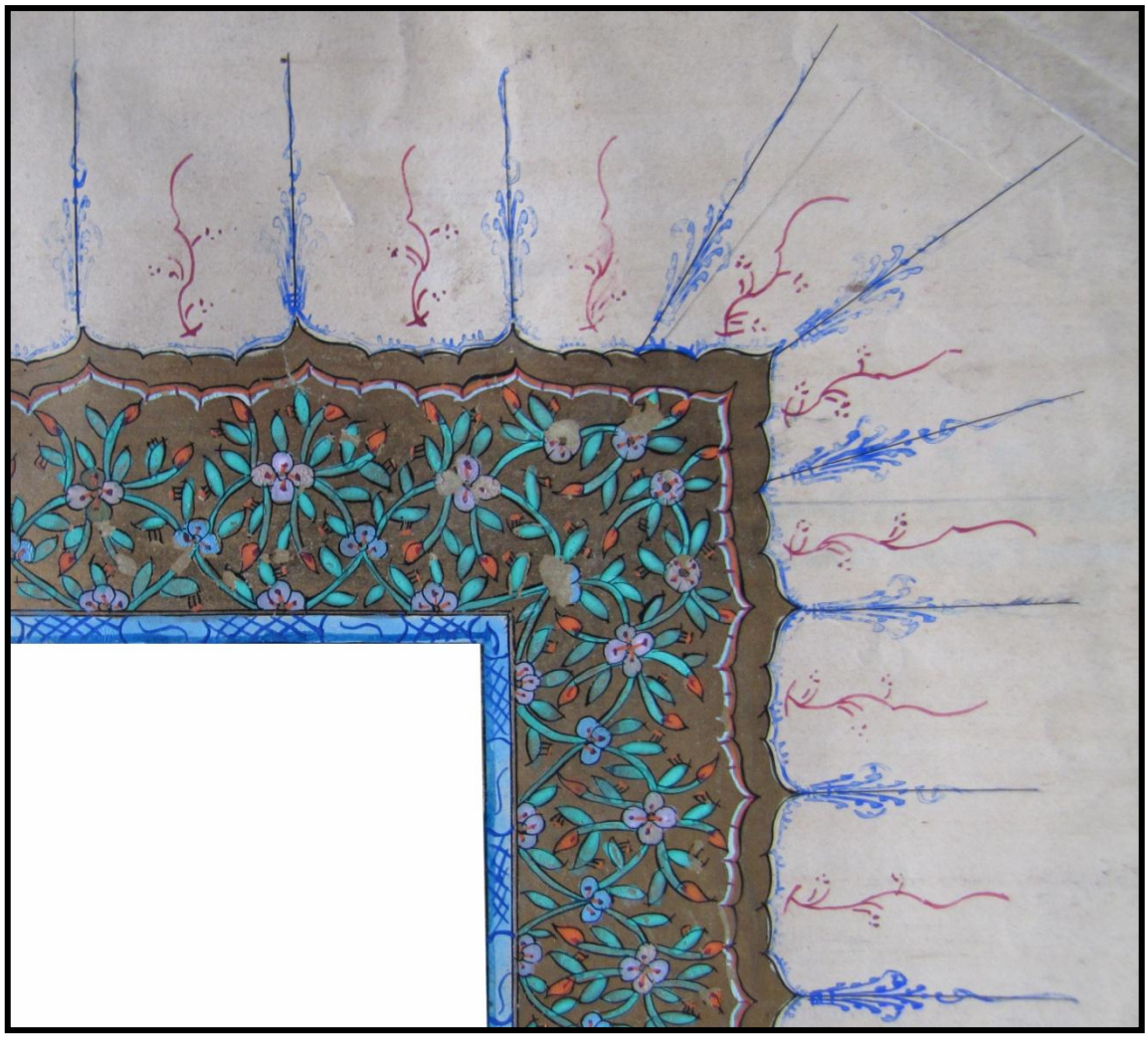

Fotoğraf No: 131 Sayfa kenar süslemesi

Fotoğraf No: 132 Başlık tezhibi

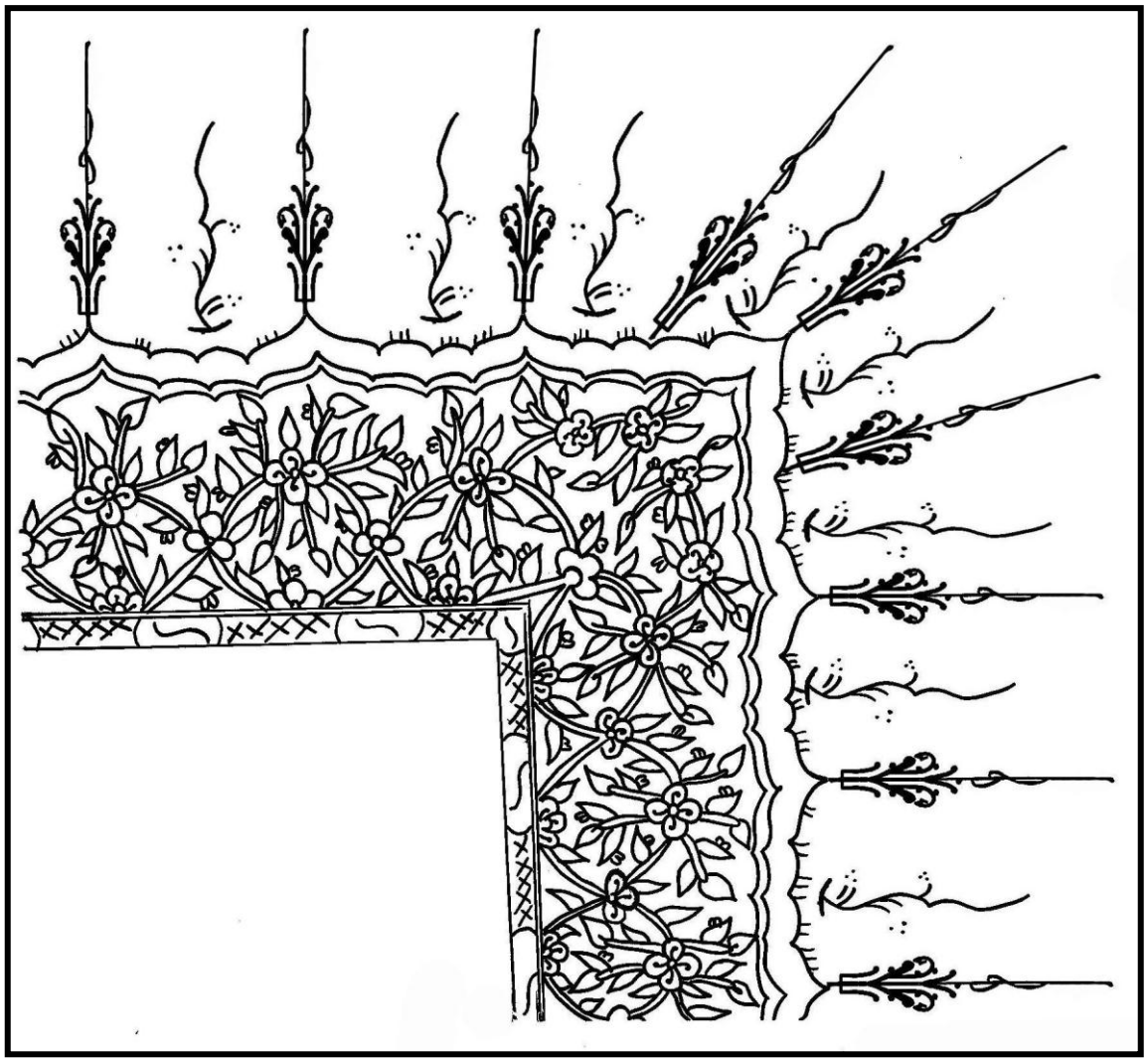

Çizim No: 109 Sayfa kenar süslemesi

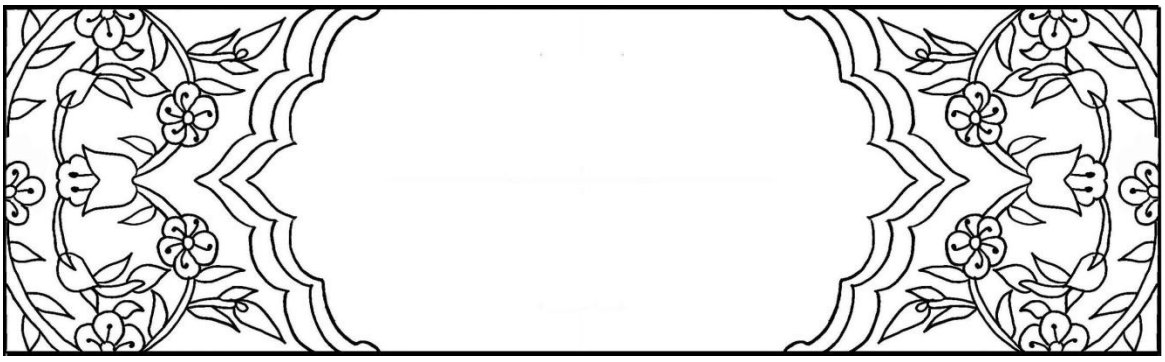

Çizim No: 110 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 133 Sayfa göbek süslemesi

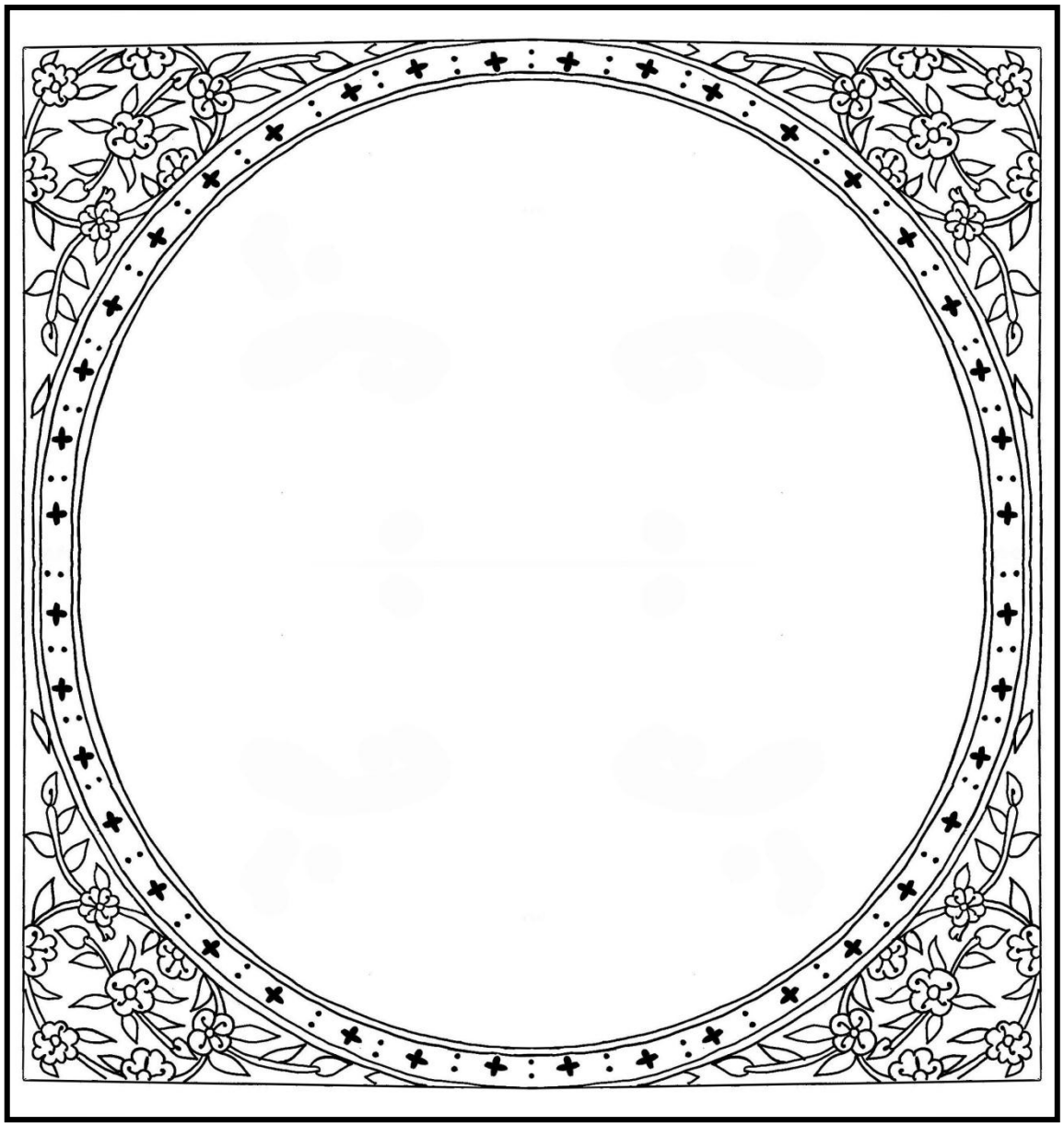

Çizim No: 111 Sayfa göbek süslemesi

Fotoğraf No: 134 Sayfa kenarı kubbe formlu süsleme

Çizim No: 112 Sayfa kenarı kubbe formlu süsleme

ÖRNEK NO: 20

Fotoğraf No: 135

Envanter No: 565

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: Üzerinde Safranbolu Belediyesi Kütüphanesine ve Köprülü Mehmet Paşa Camii yazma eserlerine ait olduğuna dair mühür bulunmaktadır

Durumu: Cildi yıpranmıştır eserin kendisi sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş. Cildin kenarları muhtemelen başka bir deri parçası ile açılan yerlerden restore edilmiştir.

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure Başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Mavi, altın, sülyen, beyaz, lila

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen formundaki kompozisyonun bordürlerini inceli, kalınlı açık mavi, altın ve sülyen renginde cetvellerle katmanlı olarak çevrelemiştir.

Sure başları dikdörtgen formda tasarlanmış olup orta be etek başlıklar tezhiplenmiştir. Orta başlık hariç diğer başlıklardaki hatlar altın ile boyanmıştır. Ortadaki hatta ise mavi mürekkep kullanılmıştır.

Dikdörtgen kompozisyondaki tezhipli levhaların sağı ve solu lacivert zeminle boyanmış olup üzerine halkar tekniği ile hatai, kıvrımdal ve stilize çiçek motifleri tezhiplenmiştir. Tezhipli levhaların yazı alanının üst kısmına bir kutucuk daha konarak içine siyah mürekkeple yazı yazılmıştır. Altın sıvalı yazılara siyah tahrir çekilmiş yazının çevrelerine mavi nokta ve sade beynes sütur tezhiplenmiştir. Cetvellerde sülyen, lacivert ve altın kullanılmıştır. Ayet noktalarının üzerine kırmızı mürekkeple harfler yazılmıştır.

Üst tezhip içindeki yazı Duha suresi olduğunu ve 11 ayetten oluştuğunu ifade eden yazıdır. Ayetin yazılı olduğu alan ince altın cetvelle ayrılmış ancak koltuk tezhibi yapılmamıştırAlttaki tezhip içindeki yazı ise İnşirah suresi olduğunu Mekke'de indirildiğini ve 8 ayetten oluştuğunu ifade eden yazıdır.

Haşiye alanında dört adet gül tezhibi izlenmektedir. Güller daire formunda tasarlanmış ve içleri altın ile boyanmış ve bunun içine tekrar lacivert zeminli bir daire daha tezhiplenmiştir. İki daire ise beyaz zemin üzerine kurtçuk boyanmış çember formuyla birbirinden ayrılmıştır. Altın sıvalı zemin üzerine siyah mürekkeple münhani şeklinde yol izleyen kıvrımlar tezhiplenmiştir. Güllerin içinde spiralli kıvrım dallar, stilize çiçek ve rumi motifleri bulunmaktadır. Gül içindeki hatlar beyaz mürekkeplidir. Güllerin mavi renkli tığları birbirleri ile birleşmekte olup gülün etrafındaki mavi tahrir ile devamlılık göstermektedir.

Fotoğraf No: 136 Başlık ve gül süslemeleri

Fotoğraf No: 137 Üstbaşlık tezhibi

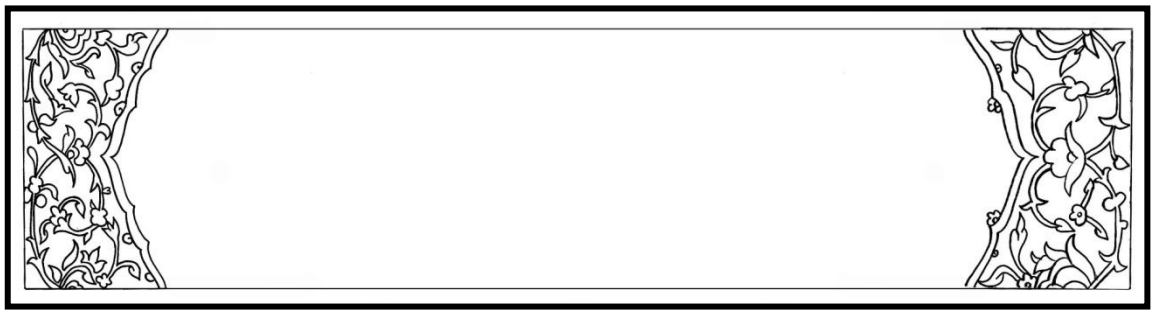

Çizim No: 113 Üstbaşlık tezhibi

Fotoğraf No: 138 Etek tezhibi

Çizim No: 114 Etek tezhibi

Fotoğraf No: 139 Haşiyedeki üç gül örneği

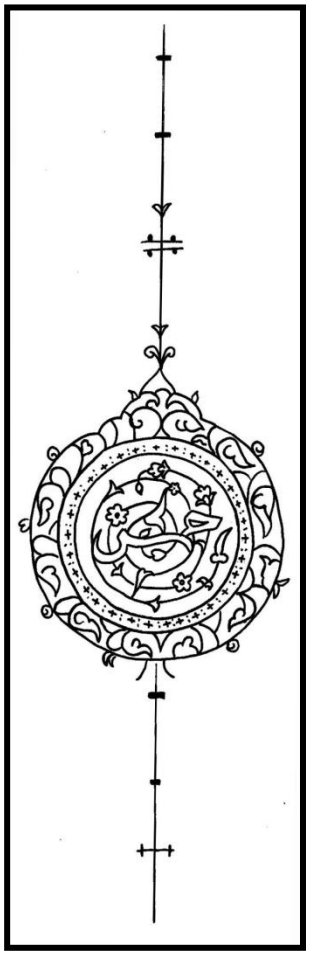

Çizim No: 115 Üstteki gül

ÖRNEK NO: 21

Fotoğraf No: 140

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış, motifler silinmiş

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha

Tezhipte Kullanılan Renkler: Koyu lacivert, siyah, altın, sülyen, açık mavi, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Bakara suresinin başladığı serlevha tezhibi tek sayfa olarak dikdörtgen formunda tasarlanmıştır. Motiflerin ve yazıların bir kısmı silinmiş olup sayfa için süslemede kullanılan renklerin yayılarak sayfayı kararttığı görülmektedir. Tezhibin zemin boyamasında ağırlıklı olarak koyu lacivert rengi kullanılmakla birlikte altın ve siyah rengi de kullanılmıştır. Kenar tezhibi lacivert ve altın zemin üzerine rumi ve hatayi grubu motiflerle bezenmiştir. Boyası silinmiş olmakla birlikte kenar tezhibinin içindeki alanda sülyen rengiyle tahrirlenmiş tepesinde palmet formunun oluştuğu kartuşların içi altınla boyanmıştır. Kartuşlar içinde filizlenen tomurcuk, se berk, penç berki kıvrımdal ve rumi motifleri kullanılmıştır. Kartuşlar arasındaki koyu lacivert zeminde ise negatif pozitif etkisiyle palmet formu oluşmultuş. Bura da da stilize bitki ve rumi motifleri kullanılmıştır.

Kenar tezhibinin yanında olan kubbe formu ½ ölçekli simetrik olup zemini ağırlı olarak altın yanı sıra lacivertle boyanmıştır. Kıvrımdallar kubbenin içinde yaygın olarak spiralli ve karmaşık grifli yollar izlemiş olup altın ile boyanmıştır. Dallara siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Ayrıca stilize bitki ve rumi motifleri de kısmen silinmiş olmakla birlikte izlenmektedir.

Ortada bulunan dikdörtgen ise siyah zemin üzerine tekrarlı yol izleyen ve üzerine rumi ve çiçek motiflerinin süslendiği bir çerçeve içine alınmıştır. Yazı alanının atrafındaki koltuklar koyu lacivert ile boyanmıştır. Koltuklar simetrik tasarlamış fakat fakat farklı boyalarla boyanmıştır. Sağda sülyen rengi kullanılmışken solda altın kullanılmıştır. Sayfada yaygın kullanılan kıvrımdal motifi koltuklarda da kullanılmıştır. Ayrıca dallar üzerine stilize çiçek motifleri ve altın sıvalı zeminler üzerine ise siyah mürekkeple küçük bitki bitkisel motifler tezhiplenmiştir.

Ortadaki yazı beynes sütur olarak ayrılmış sayfa zemini üzerine lacivert renk ile çift tahrir desen çalışılmıştır. Yazıları kısmen silinmiş olmakla birlikte Besmele ile başlayan Bakara suresinin ilk 4 ayeti bulunmaktadır. Yazı alanını altında ve üstünde

bulunan dikdörtgen formundakialan etrafı anahtarlı zencerek ile çerçevelenmiştir ve ¼ ölçekli kompozisyonla tasarlanmıştır. Zemin altın ve koyu lacivert boyanarak rumi ve bitki motifleriyle tezhiplenmiştir.

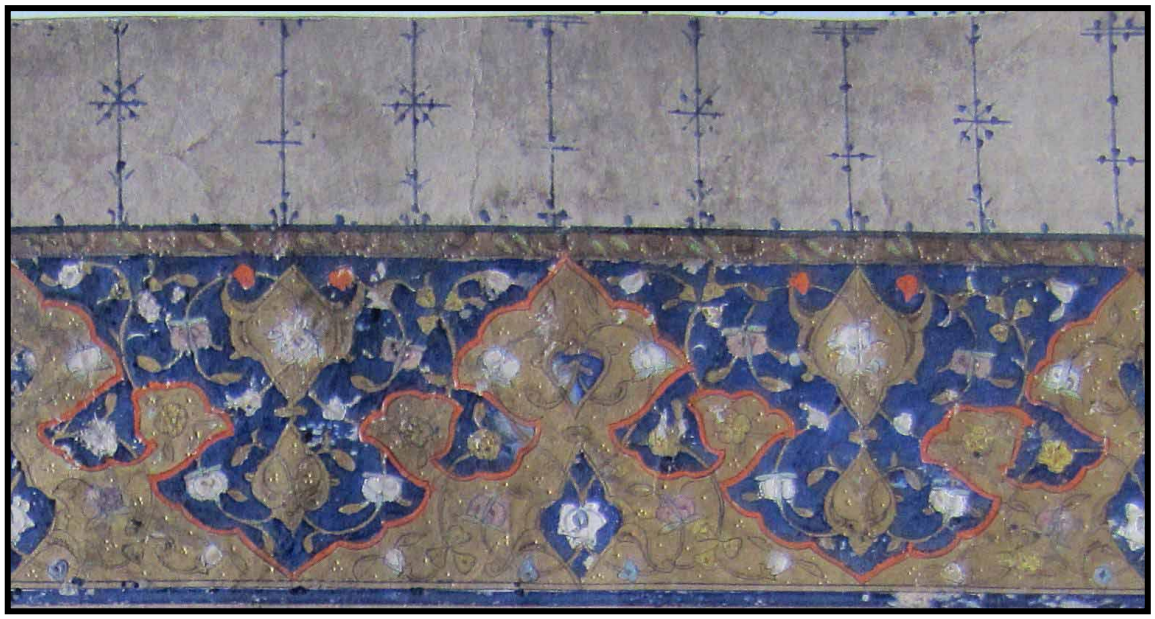

Fotoğraf No: 141 Sayfa kenar süslemesi

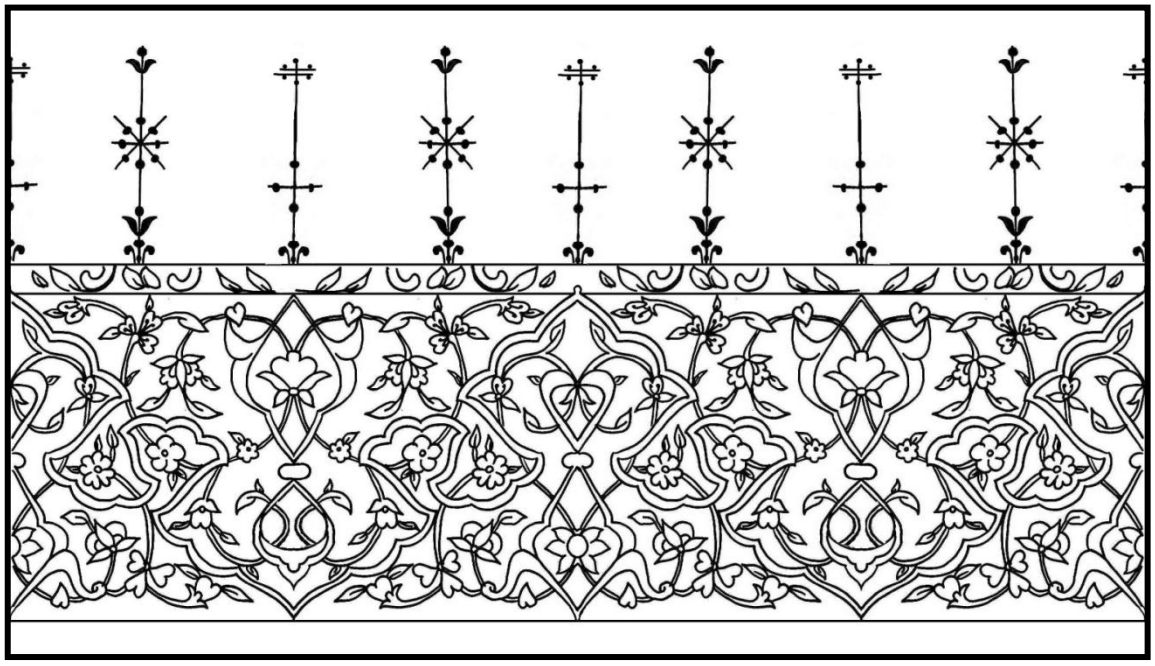

Çizim No: 116 Sayfa kenar süslemesi

Fotoğraf No: 142 Bordür süslemesi

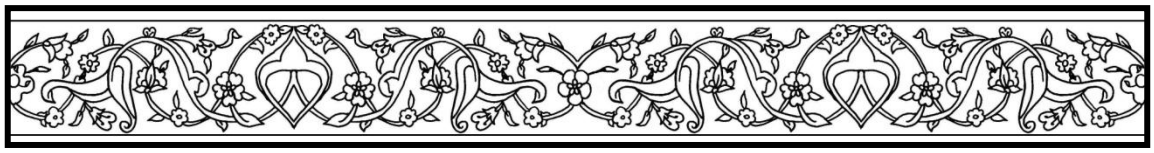

Çizim No: 117 Bordür süslemesi

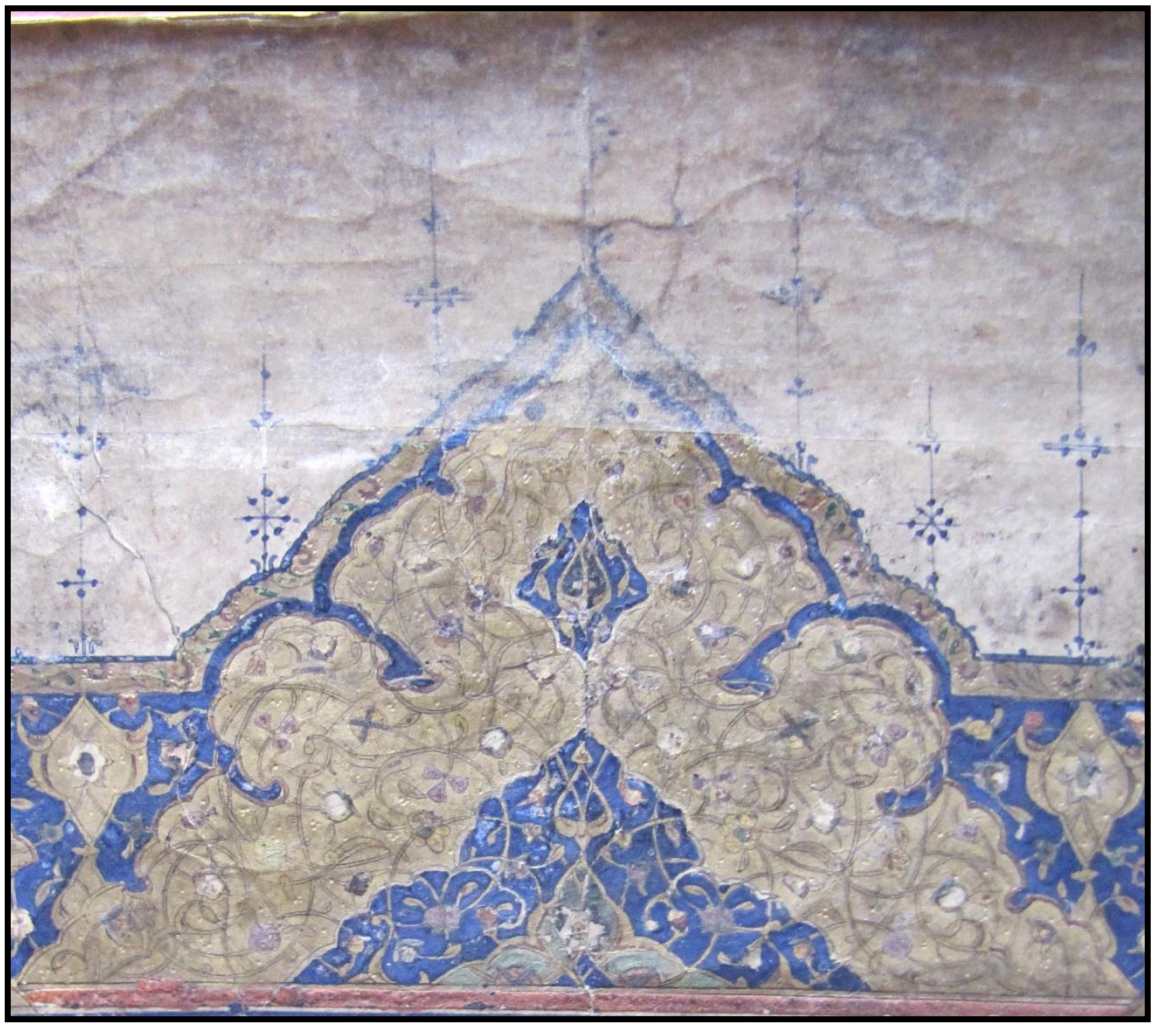

Fotoğraf No: 143 Sayfa kenarındaki taç süslemesi

Fotoğraf No: 144 Zencerek motifli cetvel

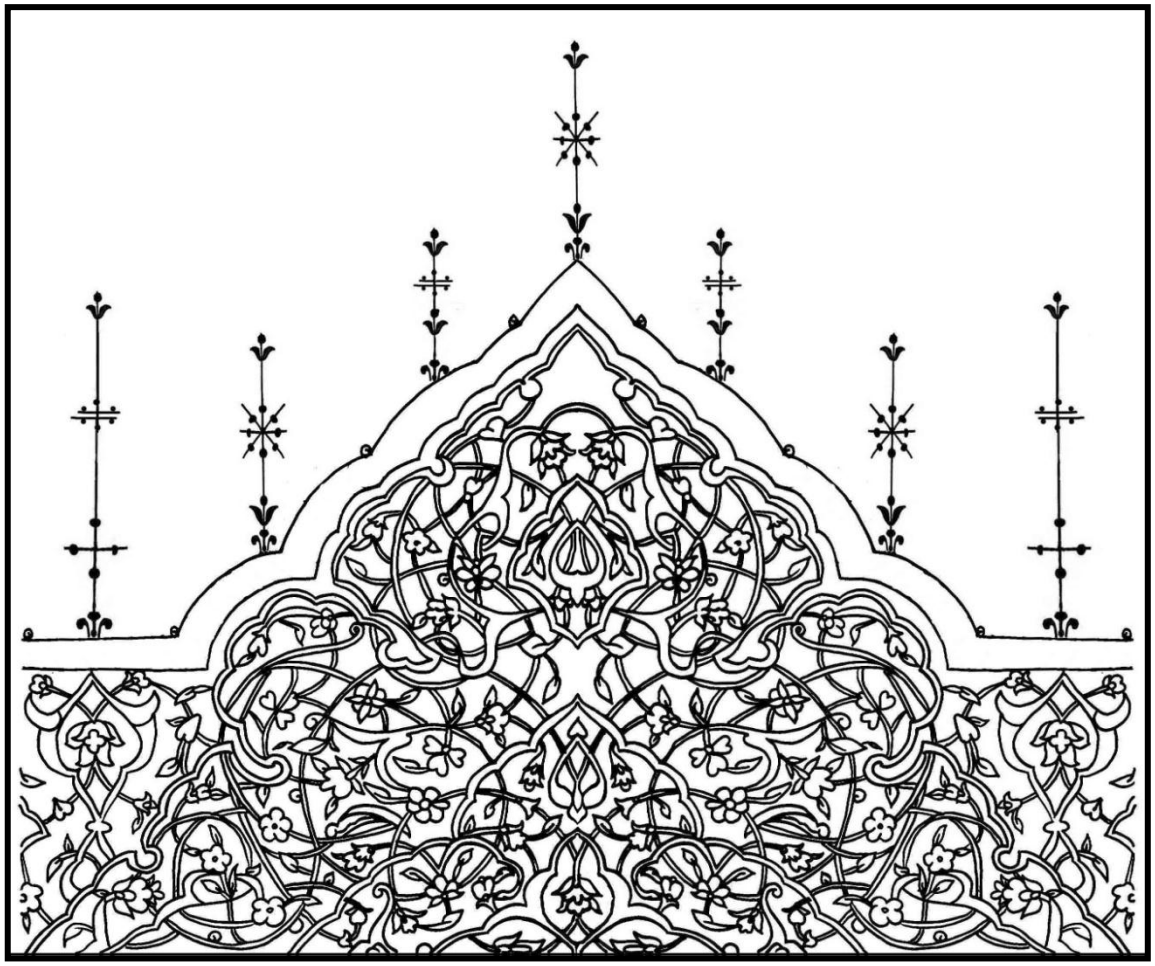

Çizim No: 118 Sayfa kenarındaki taç süslemesi

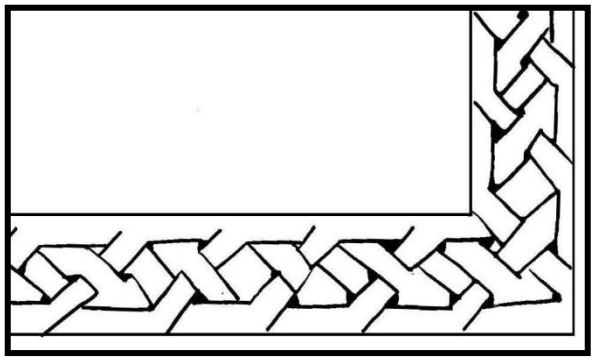

Çizim No: 119 Zencerek motifli cetvel

Fotoğraf No: 145 Beynes sütur süslemesi

Çizim No: 120 Beynes sütur süslemesi

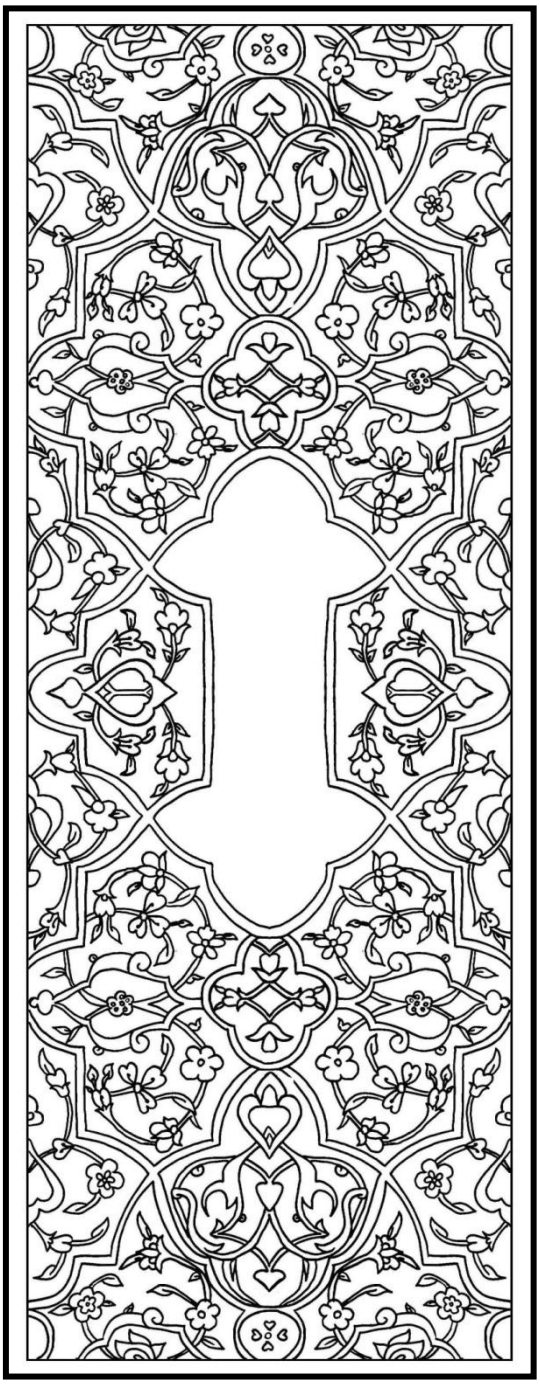

Fotoğraf No: 146 Başlık ve etek tezhibi **Çizim No**: 121 Başlık ve etek tezhibi

ÖRNEK NO: 22

Fotoğraf No: 147

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış, motifler silinmiş

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kahverengi, koyu sülyen, lacivert, açık mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon altın ve mavi renkli cetvellerle çevrelenmiştir. Ayetlerin siyah mürekkeple yazıldığı dikdörtgenlerin sağına ve solu simetrik salbekli şemse formunda desen uygulanmıştır. Şemse altın ile boyanmış olup mavi mürekkepler tahrir çekilmiştir. Şemsenin çevresinde küçük dendanlar ve içinde salyongoz motifi izlenmektedir.Desen haricinde kalan zemin, kağıdın renginde bırakılıp boyanmamıştır. Ayet başlıkları altın ile yazılmıştır.

Sağ ve soldaki haşiye boşluklarına birer gül tezhiplenmiştir. Güllerin içi altın ve lacivertle boyanmış olup altın zemini üzerine siyah mürekkeple münhani formu kazandıracak şekilde boyamalar yapılmıştır. Ayrıca güller içinde spiralli kıvrım dallar, izlenmektedir. Tığlar mavi mürekkeple çekilmiştir. Limonküfü dairenin içine tekrar lacivert zeminli bir daire daha tezhiplenmiştir. İki daire ise limonküfü üzerine kurtçuk boyanmış çember formuyla birbirinden ayrılmıştır.

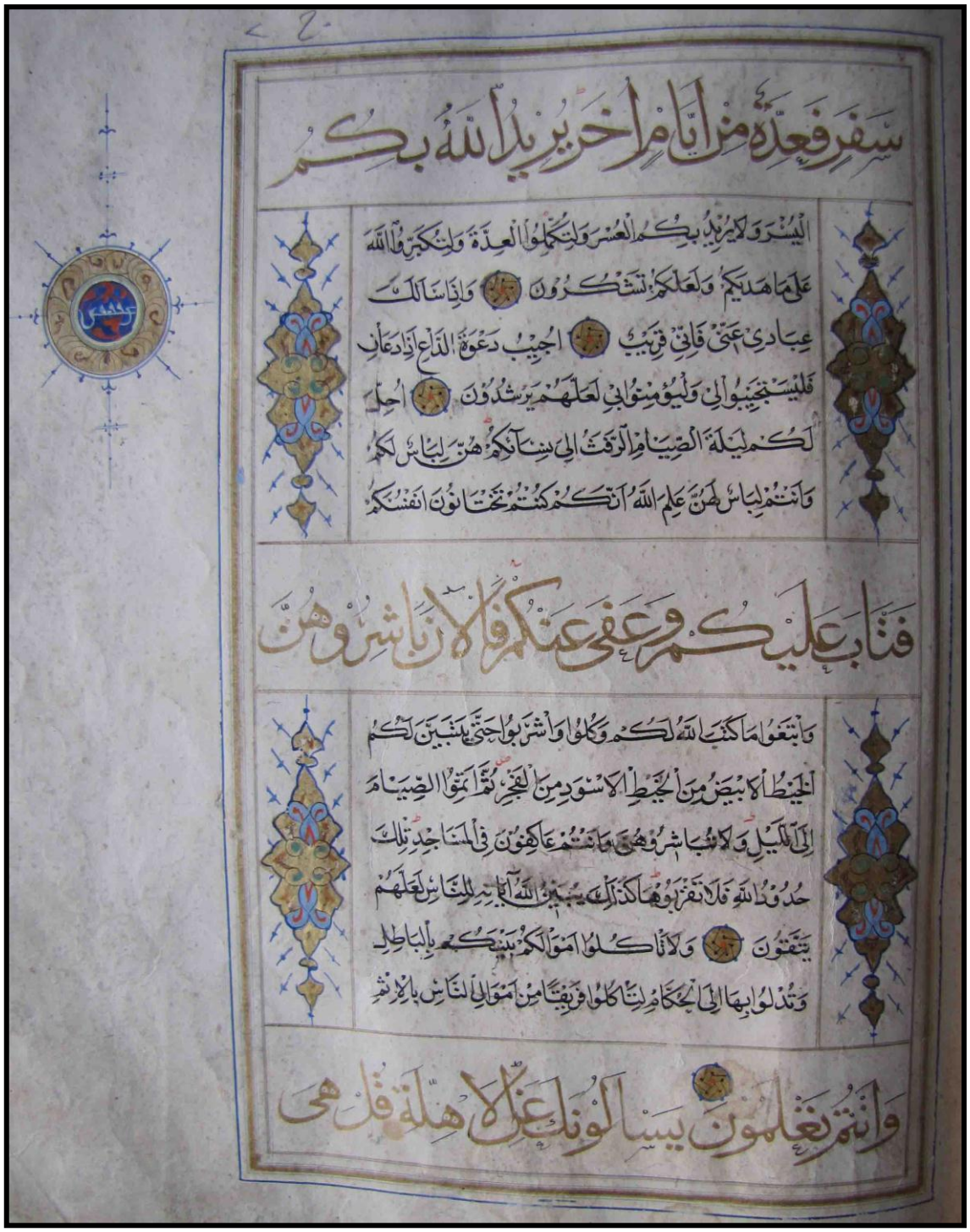
سفر فعدة من ايام اخر يريد الله بكم
اليسر ولا يريد بكم العسر ولتكملوا العدة ولتكبروا الله
على ما هديكم ولعلكم تشكرون ﴿ وإذا سألك
عبادي عني فإني قريب ﴿ أجيب دعوة الداع إذا دعان
فليستجيبوا لي وليؤمنوا بي لعلهم يرشدون ﴿ أحل
لكم ليلة الصيام الرفث إلى نسائكم هن لباس لكم
وأنتم لباس لهن علم الله أنكم كنتم تختانون أنفسكم
فتاب عليكم وعفى عنكم فالآن باشروهن
وابتغوا ما كتب الله لكم وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم
الخيط الأبيض من الخيط الأسود من الفجر ثم أتموا الصيام
إلى الليل ولا تباشروهن وأنتم عاكفون في المساجد تلك
حدود الله فلا تقربوها كذلك يبين الله آياته للناس لعلهم
يتقون ﴿ ولا تأكلوا أموالكم بينكم بالباطل
وتدلوا بها إلى الحكام لتأكلوا فريقا من أموال الناس بالإثم
وأنتم تعلمون يسألونك عن الأهلة قل هي

Fotoğraf No: 148 Sol sayfa

Fotoğraf No: 149 Koltuk süslemesi

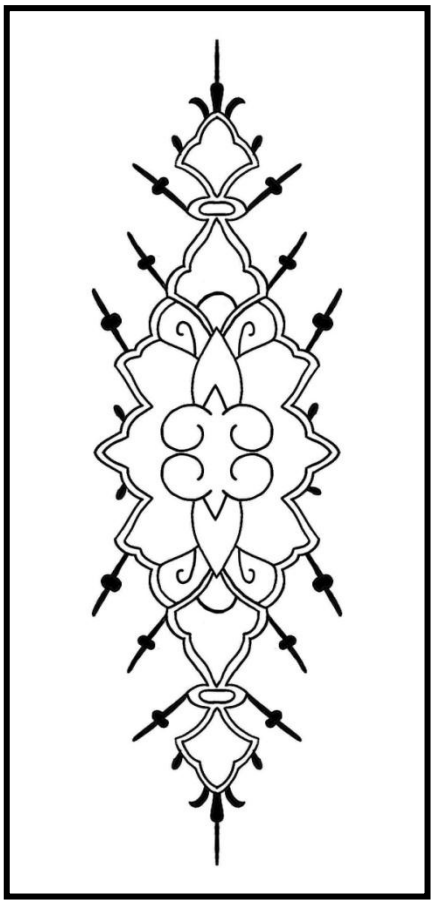

Çizim No: 122 Koltuk süslemesi

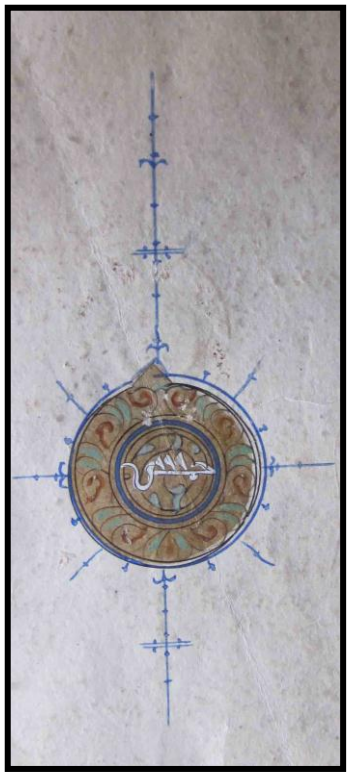

Fotoğraf No: 150 Gül

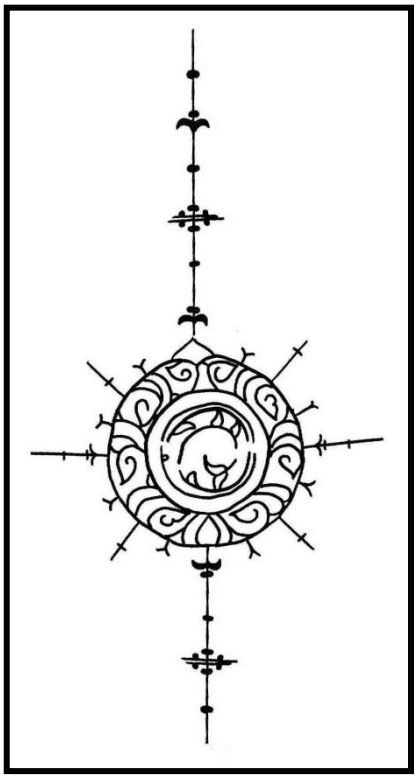

Çizim No: 123 Gül

ÖRNEK NO: 23

Fotoğraf No: 151

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim , Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kahverengi,koyu sülyen, lacivert,açık mavi,sarı

Kompozisyon Özellikleri:

Eserin diğer sayfalarında izlenenen kompozisyon buarada da izlenmektedir. Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon altın ve mavi renkli cetvellerle çevrelenmiştir. Başlık etek ve ortadaki yazı alanlarının tezhiplenmiştir. Başlık ve etek levhalarında altın ve lacivert renkleri kullanılmış iken ortadaki tezhip yalnız altın ile bezenmiştir. Levhaların ortası siyah mürekkeple spiralli dönüşler yapan kıvrımdal motifleriyle süslenmiştir. Ortadaki levhada yalnız bikri motifleri izlenirken alt ve üst levhalar bikri motiflerinin yanısıra rumi motifleriyle de süslenmiştir.

Ayetlerin siyah mürekkeple yazıldığı dikdörtgenlerin sağına ve solu simetrik salbekli şemse formunda desen uygulanmıştır. Şemse altın ile boyanmış olup mavi mürekkepler tahrir çekilmiştir. Şemsenin çevresinde küçük dendanlar ve içinde salyongoz motifi izlenmektedir. Desen haricinde kalan zemin, kâğıdın renginde bırakılıp boyanmamıştır.

Haşiye boşluğunda bulunan gülün kompozisyonu eserin daha önceki örnekleriyle benzerdir.

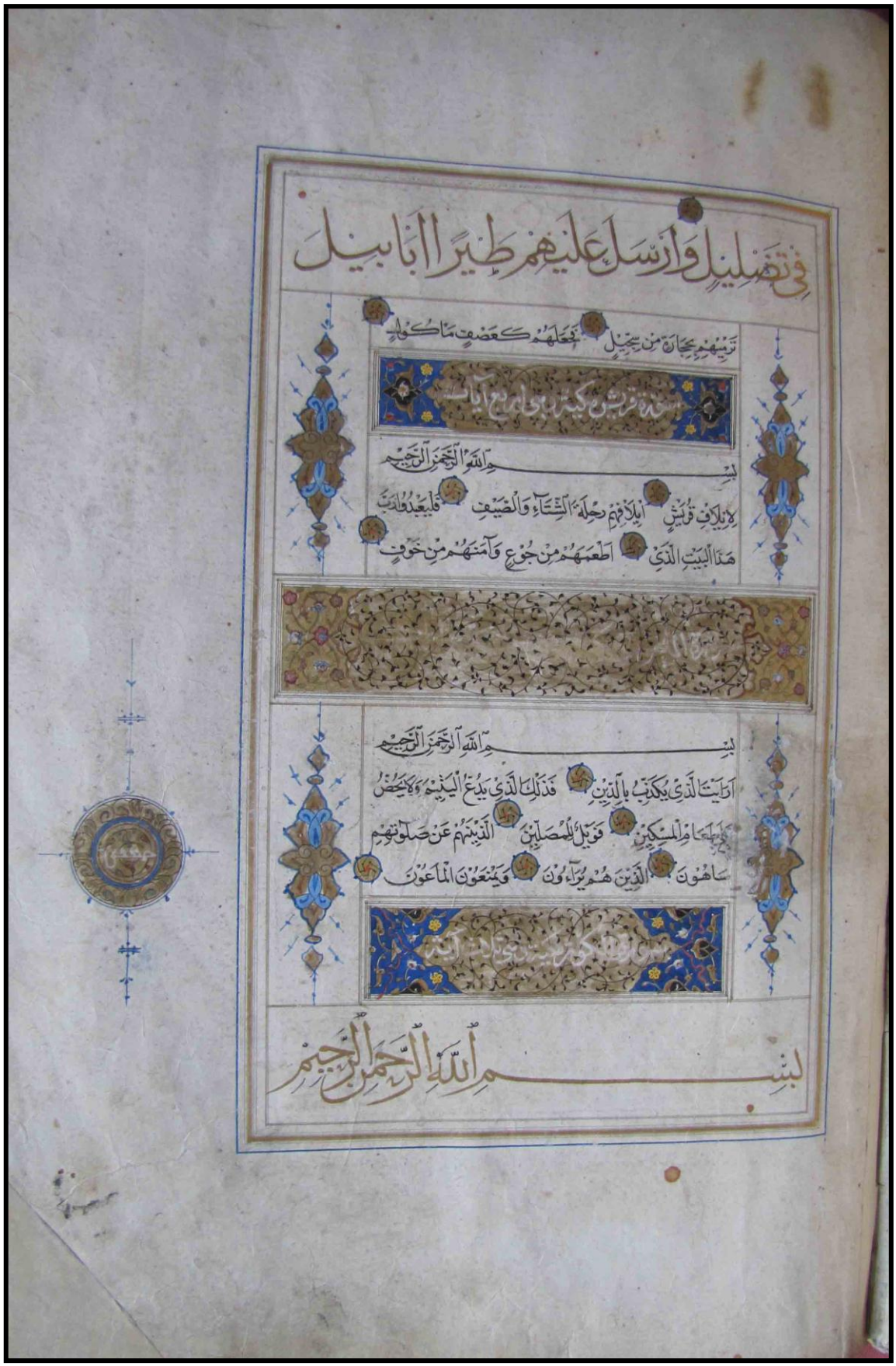

Fotoğraf No: 152 Benzer kompozisyonda sayfa örneği

Fotoğraf No: 153 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 154 Orta başlıktaki tezhip

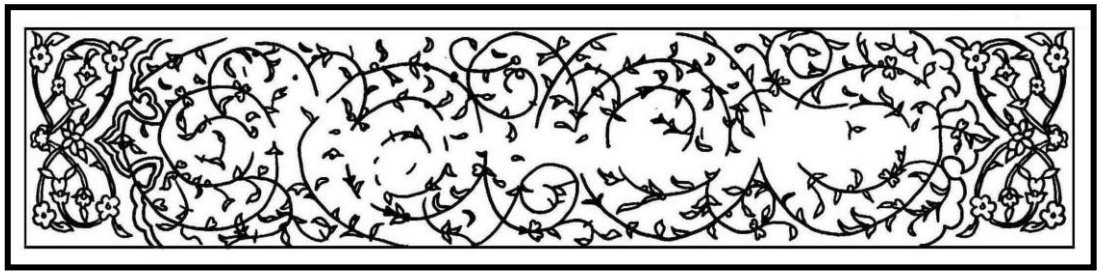

Çizim No: 124 Orta başlıktaki tezhip

Fotoğraf No: 155 Etek tezhibi

Çizim No: 125 Etek tezhibi

ÖRNEK NO: 24

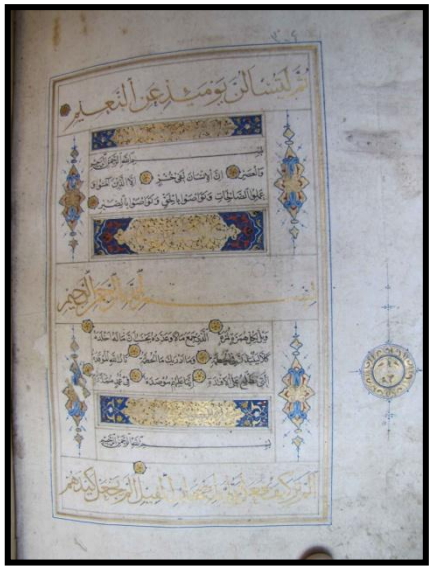

Fotoğraf No: 156

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kahverengi,koyu sülyen, lacivert,açık mavi,sarı

Kompozisyon Özellikleri:

Sayfanın kompozisyonun özelliği diğer sayfalarla benzer olmakla birlikte sure başlarının bulunduğu tezhiplerin bazı motifleri değiştirilmiştir. Her üç başlık levhası tezhibinin zemini altın ve lacivertle boyanmış ve yazı alanına siyah mürekkeple spiralli dönüşler yapan kıvrımdal motifleriyle süslenmiştir. Ortadaki tezhipte stilize bitki motiflerinin yanı sıra altın ve sülyen rengiyle bezenmiş rumi motifleri izlenmektedir. Üst tezhipte ise yalnız bitki motifleri kullanılmıştır.

Haşiye kısmındaki gülün zemini altınla bezenmiş ve içine siyah mürekkeple münhani formu verileren kıvrımlar oluşturulmuştur. Gülün göbeğinde ise spiralli kıvrımdalar bezenmiştir.

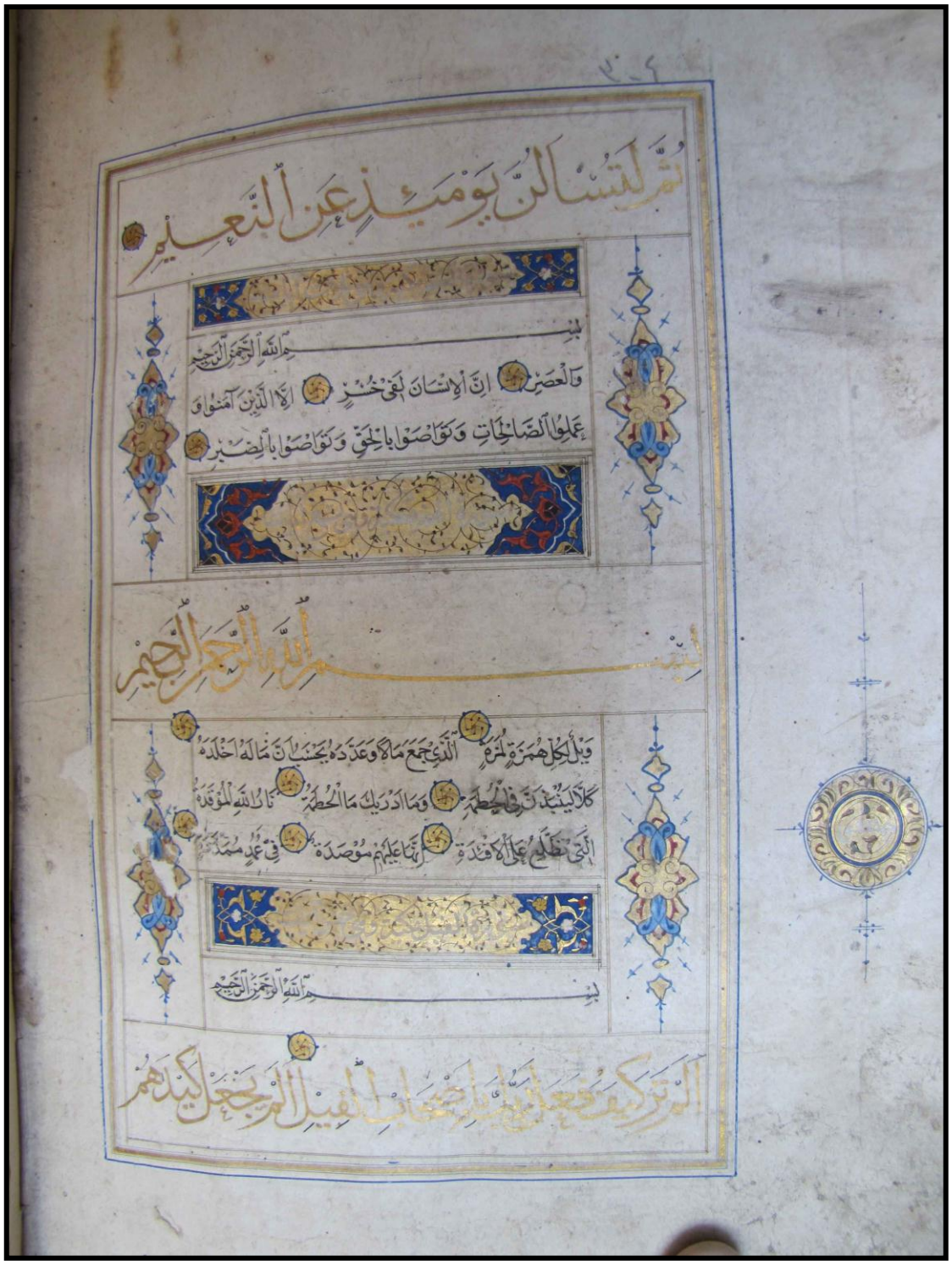

Fotoğraf No: 157 Benzer kompozisyona sahip sayfa örneği

Fotoğraf No: 158 Başlık tezhibi

Çizim No: 126 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 159 Orta başlıktaki tezhip

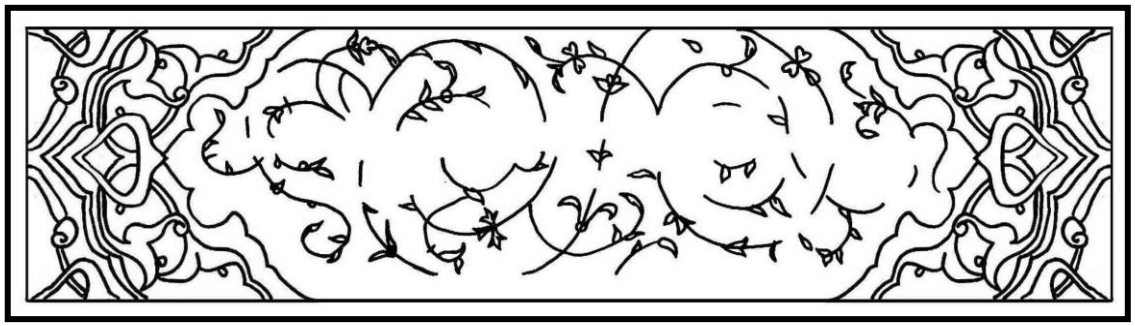

Çizim No: 127 Orta başlıktaki tezhip

Fotoğraf No: 160 Etek tezhibi

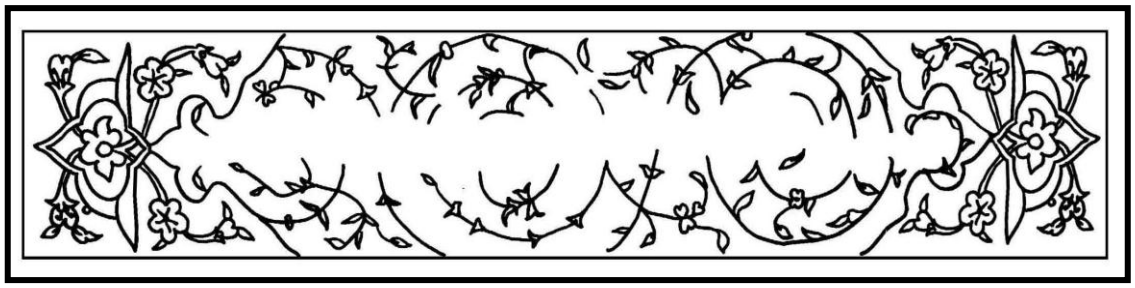

Çizim No: 128 Etek tezhibi

ÖRNEK NO: 25

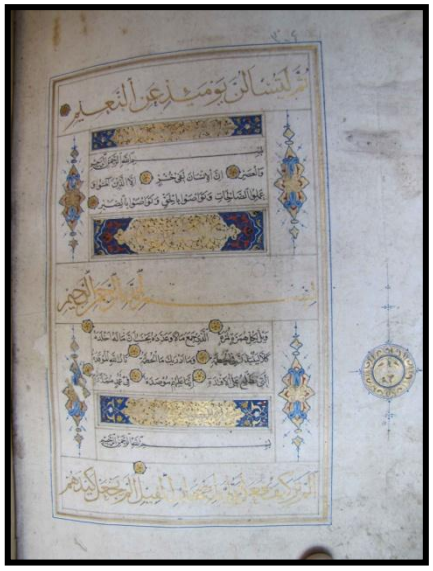

Fotoğraf No: 161

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kahverengi,koyu sülyen, lacivert,açık mavi,sarı

Kompozisyon Özellikleri:

Aynı formda tasarlanan Kuran'ın sayfalarından örnekler izlediğimiz bu sayfada iki adet başlık tezhibi ve haşiyede üç adet gül izlenmektedir. Başlıkta lacivert ve altın rengi ağırlıklı olarak görülmektedir. Diğer başlık tezhiplerinde olduğu gibi altın sıvalı zemin üzerinde siyah mürekkeple spiralli yol izleyen kıvrımdallar bezenmiştir. Güller diğer örneklerle benzer kompozisyondadır.

Fotoğraf No: 162 Benzer kompozisyona sahip sayfa örneği

Fotoğraf No: 163 Başlık tezhibi

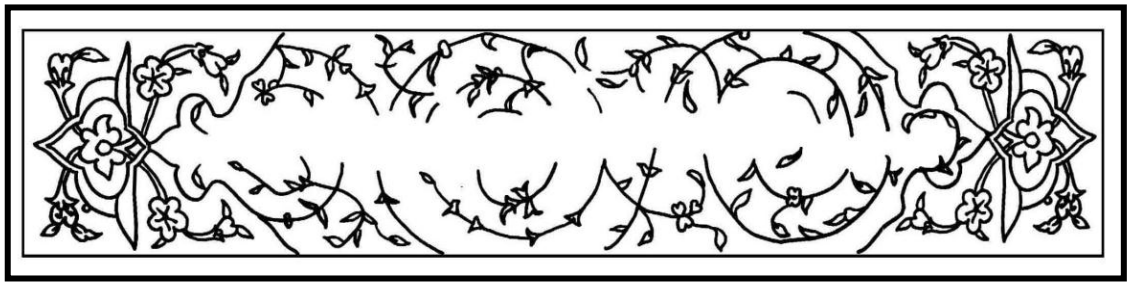

Çizim No: 129 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 164 Etek tezhibi

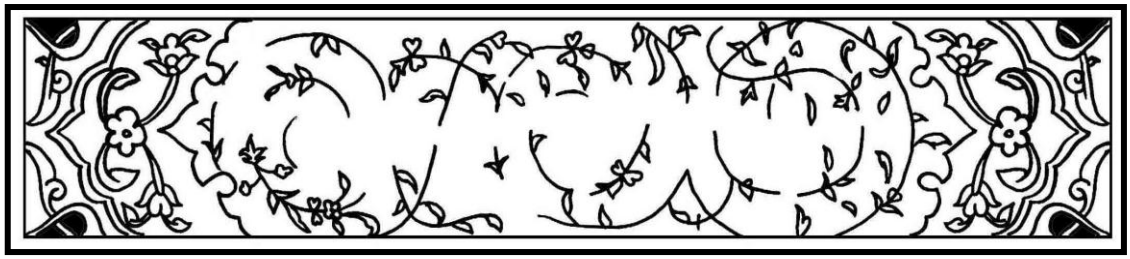

Çizim No: 130 Etek tezhibi

ÖRNEK NO: 26

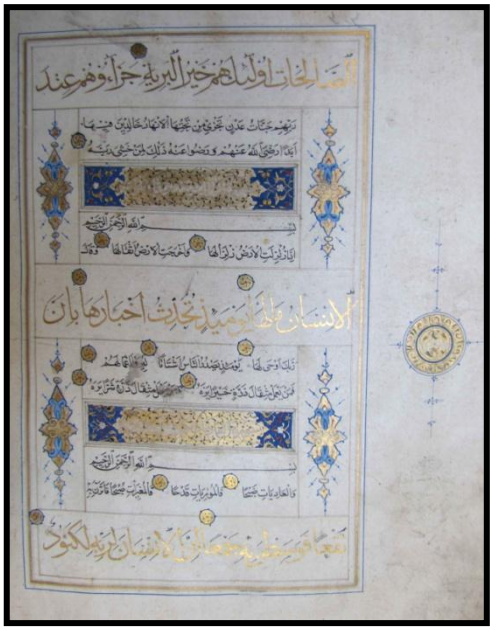

Fotoğraf No: 165

Envanter No: 567

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36cm x 25cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarısına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yıpranmış

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranmış yerler bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kahverengi, koyu sülyen, lacivert, açık mavi, sarı

Kompozisyon Özellikleri:

Aynı formda tasarlanan Kuran'ın sayfalarından örnekler izlediğimiz bu sayfada başlık tezhibi ve gül izlenmektedir. Başlıkta lacivert ve altın rengi ağırlıklı olarak görülmektedir. Diğer başlık tezhiplerinde olduğu gibi altın sıvalı zemin üzerinde siyah mürekkeple spiralli yol izleyen kıvrımdallar bezenmiştir. Güller diğer örneklerle benzer kompozisyondadır.

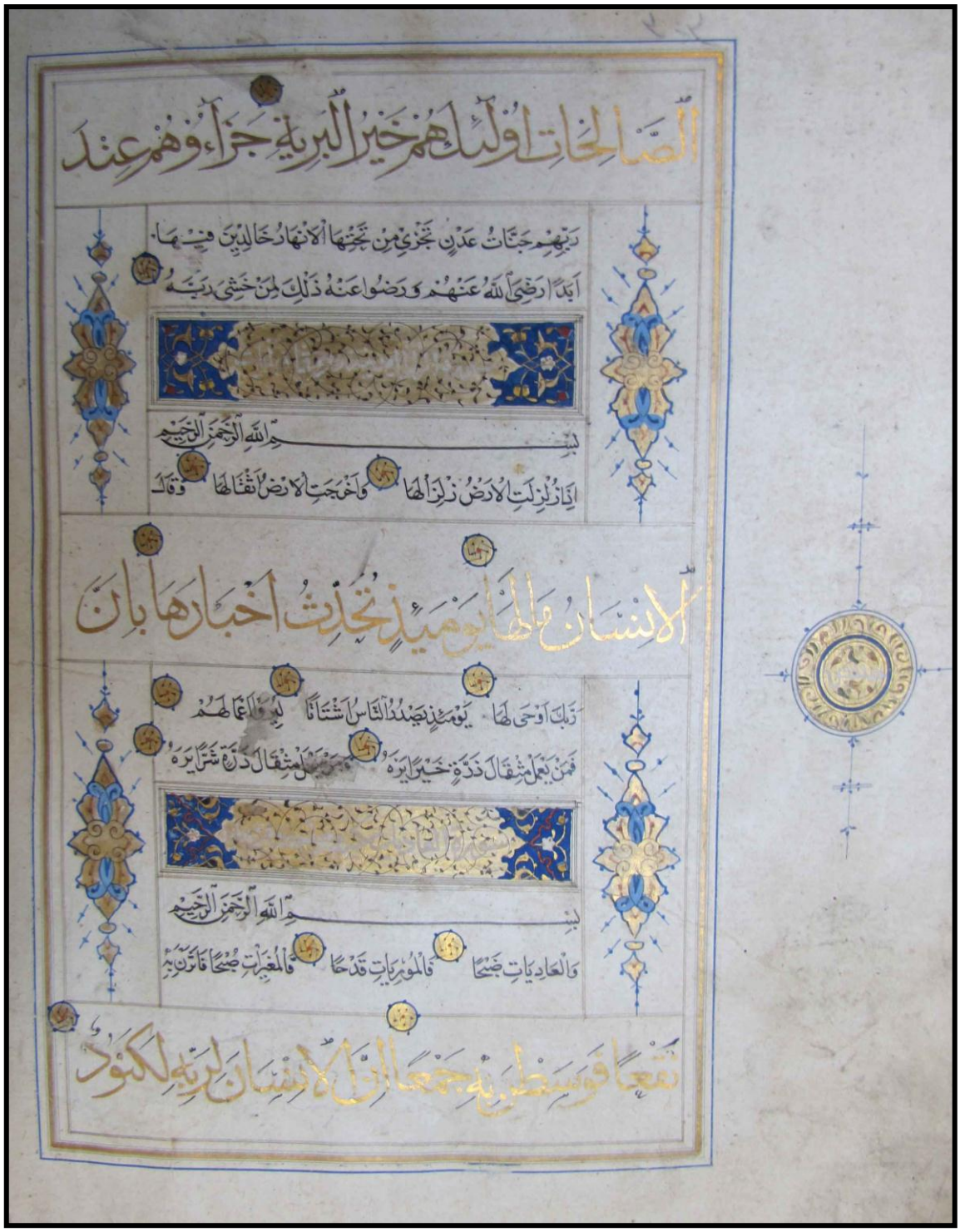

Fotoğraf No: 166 Benzer kompozisyona sahip sayfa örneği

Fotoğraf No: 167 Başlık tezhibi

Çizim No: 131 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 168 Etek tezhibi

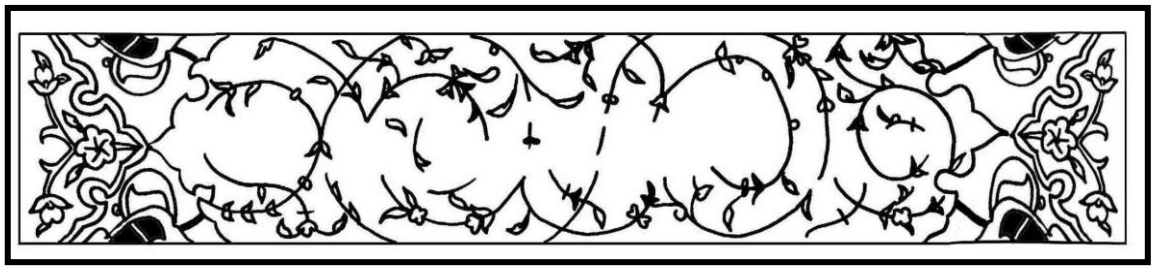

Çizim No: 132 Etek tezhibi

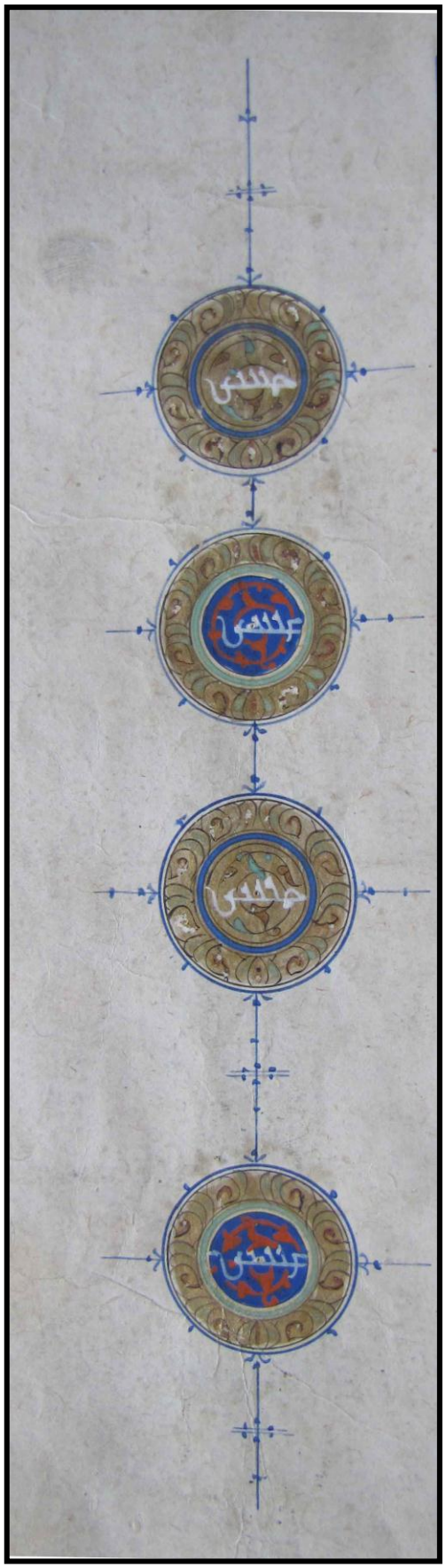

Fotoğraf No: 169 Dörtlü gül örneği

ÖRNEK NO: 27
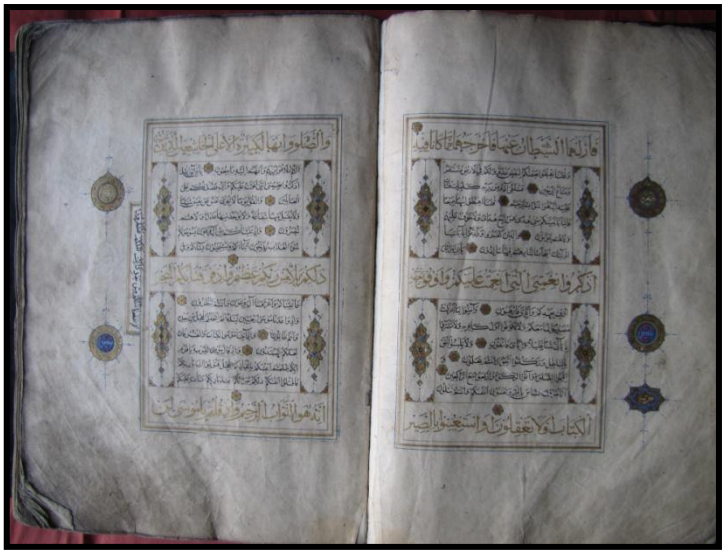
Fotoğraf No: 170

Envanter No: 568

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36,5cm x 26,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Cildi, cilde yakın sayfalar ve sayfaların köşeleri yıpranmış olup sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, limonküfü, sülyen, siyah, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon altın ve mavi renkli cetvellerle çevrelenmiştir. Ayetlerin siyah mürekkeple yazıldığı dikdörtgenlerin sağına ve solu simetrik salbekli şemse formunda desen uygulanmıştır. Şemse altın ile boyanmış olup mavi mürekkeple tahrir çekilmiştir. Şemsenin çevresinde küçük dendanlar ve içinde salyongoz motifi izlenmektedir. Desen haricinde kalan zemin, kağıdın renginde bırakılıp boyanmamıştır. Şemsenin içinde bulunduğu dikdörtgenin köşebentlerine ise sülyen renginde filizlenen tomucuk motifi tezhiplenmiştir. Başlıklardaki hatlar altın ile sıvanmıştır.

Sağ ve soldaki haşiye boşluklarına 5 adet gül tezhiplenmiştir. Güllerin biri sekiz kollu yıldız formundadur. İçleri ağırlıklı olarak altın ve mavi boyanan güllerin içinde beyaz mürekkepli yazı mevcuttur. Güllerin altın yaldız zemini üzerine siyah ve kahverengi motifleri ile salyangoz motifleri ve bir iki yaprakta münhani formu tezhiplenmiştir. Ayrıca güller içinde spiralli kıvrım dallar, sade rumi ve bitki motifleri izlenmektedir. Tığlar mavi mürekkeple ile boyanmış ve bunun içine tekrar lacivert zeminli bir daire daha tezhiplenmiştir. İki daire ise limonküfü üzerine kurtçuk boyanmış çember formuyla birbirinden ayrılmıştır. Altın sıvalı zemin üzerine siyah mürekkeple münhani şeklinde yol izleyen kıvrımlar tezhiplenmiştir. Güllerin içinde spiralli kıvrım dallar, stilize çiçek ve rumi motifleri bulunmaktadır. Yıldız formunda olan şemsenin içine mavi mürekkeple sekiz kollu bir yıldız da oluşturulmuş ve mavi zemin üzerine beyaz renkli kurtçuklar tezhiplenmiştir. Gül içindeki hatlar beyaz mürekkeplidir. Güllerin mavi renkli tığları birbirleri ile birleşmekte olup gülün etrafındaki mavi tahrir ile devamlılık göstermektedir.

Fotoğraf No: 171 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 172 Koltuk Süslemesi

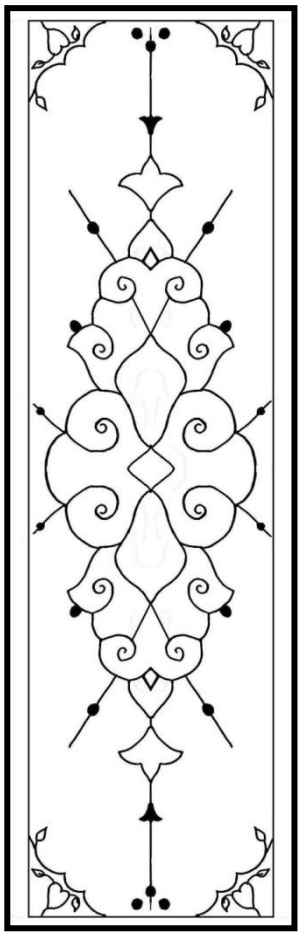

Çizim No: 133 Koltuk Süslemesi

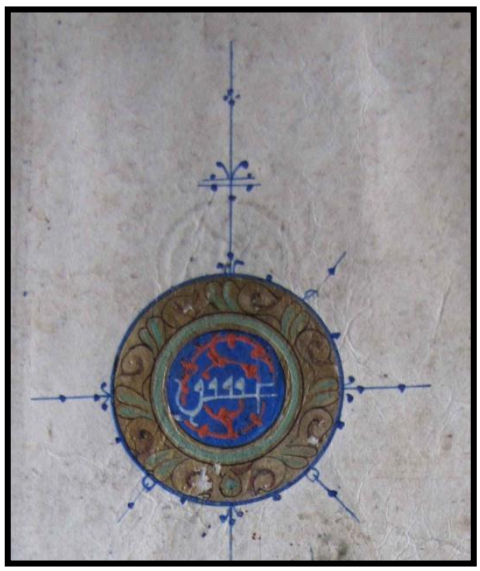

Fotoğraf No: 173 Sağ ortadaki gül

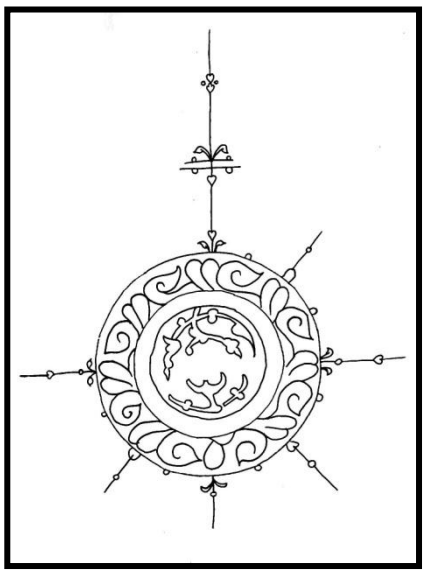

Çizim No: 134 Sağ ortadaki gül

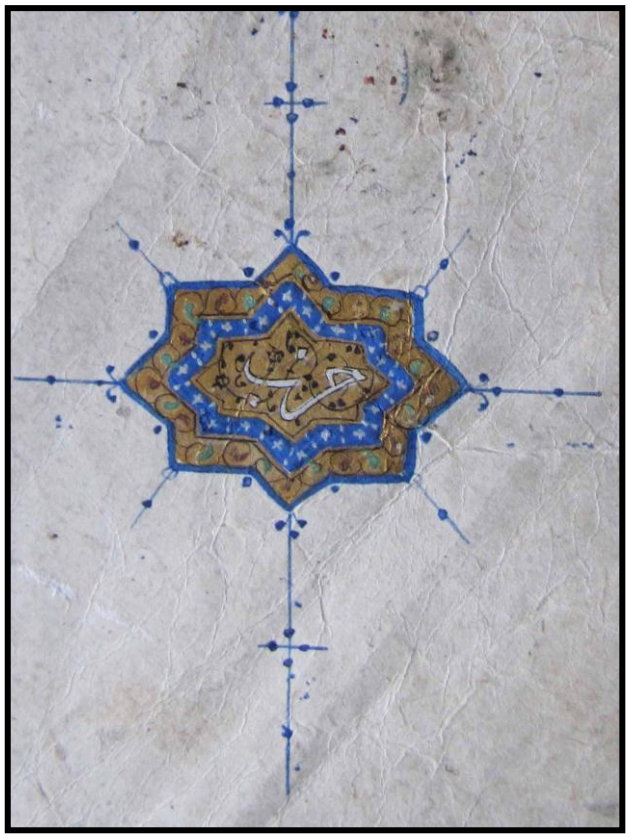

Fotoğraf No: 174 Yıldız formunda gül

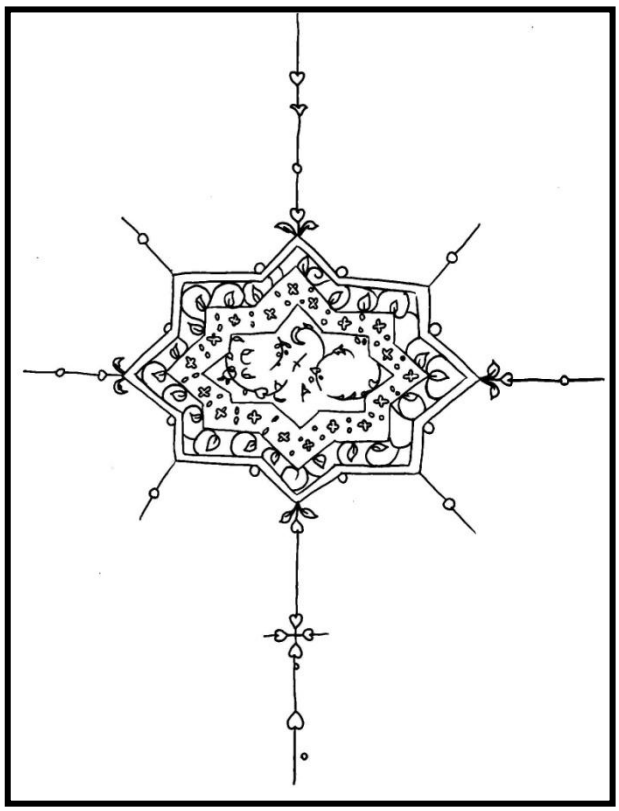

Çizim No: 135 Yıldız formunda gül

Fotoğraf No: 175 Sol sayfa

ÖRNEK NO: 28

Fotoğraf No: 176

Envanter No: 568

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36,5cm x 26,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Cildi, cilde yakın sayfalar ve sayfaların köşeleri yıpranmış olup sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, limonküfü, sülyen, siyah, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Eserin diğer sayfalarında izlenenen kompozisyon buarada da izlenmektedir. Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon altın ve mavi renkli cetvellerle çevrelenmiştir. Ayetlerin siyah mürekkeple yazıldığı dikdörtgenlerin sağına ve solu simetrik salbekli şemse formunda desen uygulanmıştır. Şemse altın ile boyanmış olup mavi mürekkepler tahrir çekilmiştir. Şemsenin çevresinde küçük dendanlar ve içinde salyongoz motifi izlenmektedir.Desen haricinde kalan zemin, kağıdın renginde bırakılıp boyanmamıştır. Şemsenin içinde bulunduğu dikdörtgenin köşebentlerine ise sülyen renginde filizlenen tomucuk motifi tezhiplenmiştir. Başlıklardaki hatlar altın ile sıvanmıştır.

Haşiye boşluğunda üç adet gül izlenmektedir. Eserin diğer sayfalarındaki güller ile benzer motiflere sahip olan alttaki iki gülün üzerindeki gül, yıldız formun yarısı alınarak oluşturulmuştur.

Fotoğraf No: 177 Benzer kompozisyona sahip sayfa örneği

ÖRNEK NO: 29

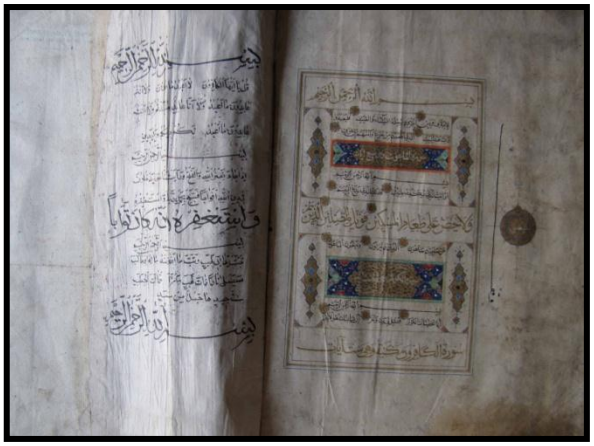

Fotoğraf No: 178

Envanter No: 568

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36,5cm x 26,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Cildi, cilde yakın sayfalar ve sayfaların köşeleri yıpranmış olup sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, limonküfü, sülyen, siyah, beyaz, bordo

Kompozisyon Özellikleri:

Eserin diğer sayfalarında izlenenen kompozisyon buarada da izlenmektedir. Dikdörtgen formunda oluşturulan kompozisyon altın ve mavi renkli cetvellerle çevrelenmiştir. Ayetlerin siyah mürekkeple yazıldığı dikdörtgenlerin sağına ve solu simetrik salbekli şemse formunda desen uygulanmıştır. Şemse altın ile boyanmış olup mavi mürekkepler tahrir çekilmiştir. Şemsenin çevresinde küçük dendanlar ve içinde salyongoz motifi izlenmektedir.Desen haricinde kalan zemin, kağıdın renginde bırakılıp boyanmamıştır. Şemsenin içinde bulunduğu dikdörtgenin köşebentlerine ise sülyen renginde filizlenen tomucuk motifi tezhiplenmiştir. Başlıklardaki hatlar altın ile sıvanmıştır.

Başlık ve etekteki tezhipler sırasıyla sülyen ve limonküfü bordür ile çevrelenmiş ve üzerlerine siyah kurtçuklar uygulanmıştır. Her iki tezhibin de yazı alanı altın ile boyanmış olup hatları beyaz mürekkep ile yazılmıştır. Yazı alanlarına helezonlu yol izleyen siyah mürekkeple kıvrımdallar tezhiplenmiş olup dallar üzerinde bitki motifleri izlenmektedir. Yazı alanının sağı ve solu lacivert boyanmış olup üzerlerine stilize bitki ve rumi motifleri tezhiplenmiştir. Ayrıca zemin üzerindeki bazı alanların bordo, limonküfü ve açık mavi boyanmış olduğu görülmektedir. Başlığın kenarlarında ise palmet formu oluşmuştur.

Ayetlerin sonundaki birbirine geçme 5 kollu düğüm motifi görülmekte olup altın ile boyanmış ve etrafına mavi tahrir çekilmiştir. Noktanın ortasına bordo küçük bir nokta daha konmuştur. Sayfanın sağdaki haşiye boşluğunda bir adet gül motifi izlenmektedir.

Fotoğraf No: 179 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 180 Başlık tezhibi

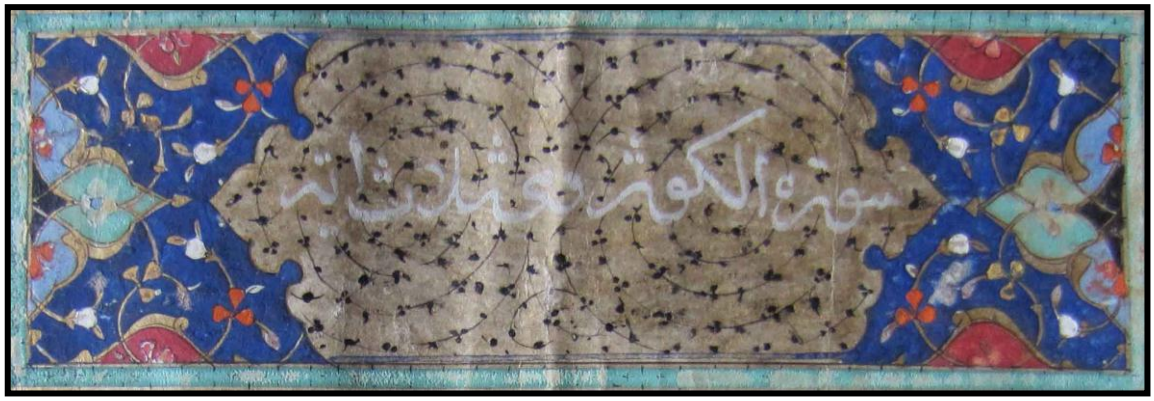

Fotoğraf No: 181 Etek tezhibi

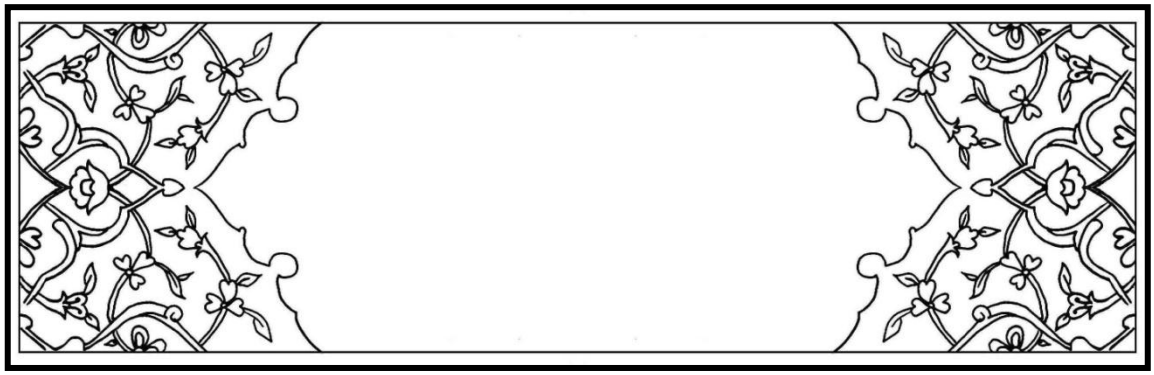

Çizim No: 136 Etek tezhibi

ÖRNEK NO: 30

Fotoğraf No: 182

Envanter No: 568

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim, Safevi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 36,5cm x 26,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 16.yy'ın ikinci yarına atfedilebilir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Cildi, cilde yakın sayfalar ve sayfaların köşeleri yıpranmış olup sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başlığı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, limonküfü, sülyen, siyah, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

El yazmanın sayfa kompozisyonunun bu sayfada da devam ettiği izlenen süslemenin haşiye boşluklarında yedi adet gül izlenmiştir. Sağdaki üç güllün motiflerinin silindiği ve içlerinin amatörce boyanararak onarılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Başlık lezhaları altın ve lacivert zemini üzerine tezhiplenmiş olup içlerinde stilize bitki ve rumi motifleri izlenmektedir. Yazı alanlarına helezonlu yol izleyen siyah mürekkeple kıvrımdallar tezhiplenmiş olup dallar üzerinde bitki motifleri izlenmektedir.

Fotoğraf No: 183 Gülleri bozulmuş sayfa örneği

Fotoğraf No: 184 Sol sayfa etek tezhibi

Çizim No: 137 Sol sayfa etek tezhibi

ÖRNEK NO: 31

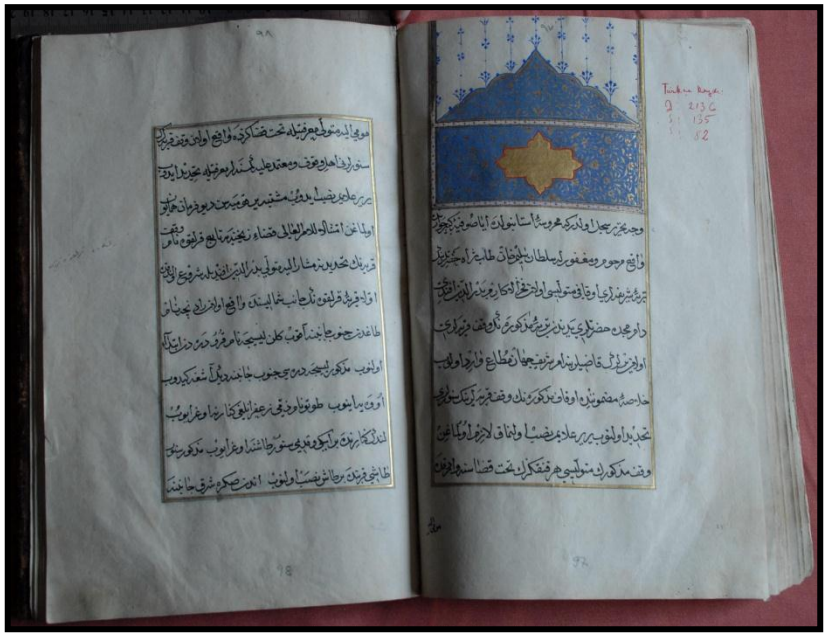

Fotoğraf No: 185

Envanter No: 186

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Mehum Sultan II.Selim Asarı İçin Oğlu Sultan III.Murad'ın Vakfiyesi

Hattatı: Abdurrahim bin Amr'dır.

Yazısı: Nesih, 83 varak ve 166 sahifedir. Sahifeler siyah ince çizgi ve altın hat ile cetvellidir. Başta bir, sonda iki varak boştur.

Konusu: İcaze yazısı ile yazılmıştır**.** Kıbrıs Fatihi Sultan II. Selim Han için Oğlu Sultan Murat tarafından kurulan hicri Rebiyülevvel 987 tarihli vakfiyesi ve 991 tarihli hudutname ve 986 tarihli ayrı bir belge mevcuttur.

Boyutları: 28,5 cm x 18,5 cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: Mayıs 1579/Hicri Evaili Rebiyülevvel 987. 12/12/1927 tarihinde tescil edilmiştir

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Miklap ve cilt kıvrımları tamir görmüş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, sülyen

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık tezhipli sayfada ortada yazı alanı hariç zemin rengi tamamen laciverttir. Yazı alanı altın ile sıvanmıştır fakat yazı yazılmadan boş bırakılmıştır. Üstte taç alta diktörtgen formu verilen kompozisyonun içi ise hatayi grup motiflerle çift tahrir hazırlanan desen altın ve motif başlangıç yerlerine sülyen nokta konulmak suretiyle işlenmiştir. Ortada sülyen renk iplikle altın sıvanmış yazı alanı lacivert zeminden ayrılmıştır. Dendanla biten taç kısmından sayfa üstüne doğru uzanan lacivert çift tahrir tığlar bulunmaktadır. Alttaki dikdörtgen formu kurtçuk işlenmiş cetvel ile çerçevelenmiştir. Ayrıca kurtçuklu cetvelin içine ve dışına altın sıvamalı cetvel çekilmiştir.

عُنوانِ هر کلامِ زیبای ذی بال ○ وطغرای غرّای امرِ
لازمِ الإجلال ○ اسمِ ملکِ متعال ○ و وصفِ رحمنِ
ذی الجلال ○ و حمدِ حمیدِ ذی الأفضال ○ اُولمغین
لسانِ احدِ یستدنِ صادر اولان ○ کلامِ لازم الاقتدا له
اقتدا ○ و بعدَ التبرّک باسمِ الله تعالی ○ حمدِ
لازمِ الذکر ابتدا اولنوب ○ جمیعِ افرادِ حمد
بالتفصیل و الاجمال ○ و جملهٔ اعدادِ شکر بالتمام
و الکمال ○ واقفِ کلِّ حال ○ و واهبِ جاه و جلال ○

Fotoğraf No: 186 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 187 Kubbe formunda başlık üstü tezhip

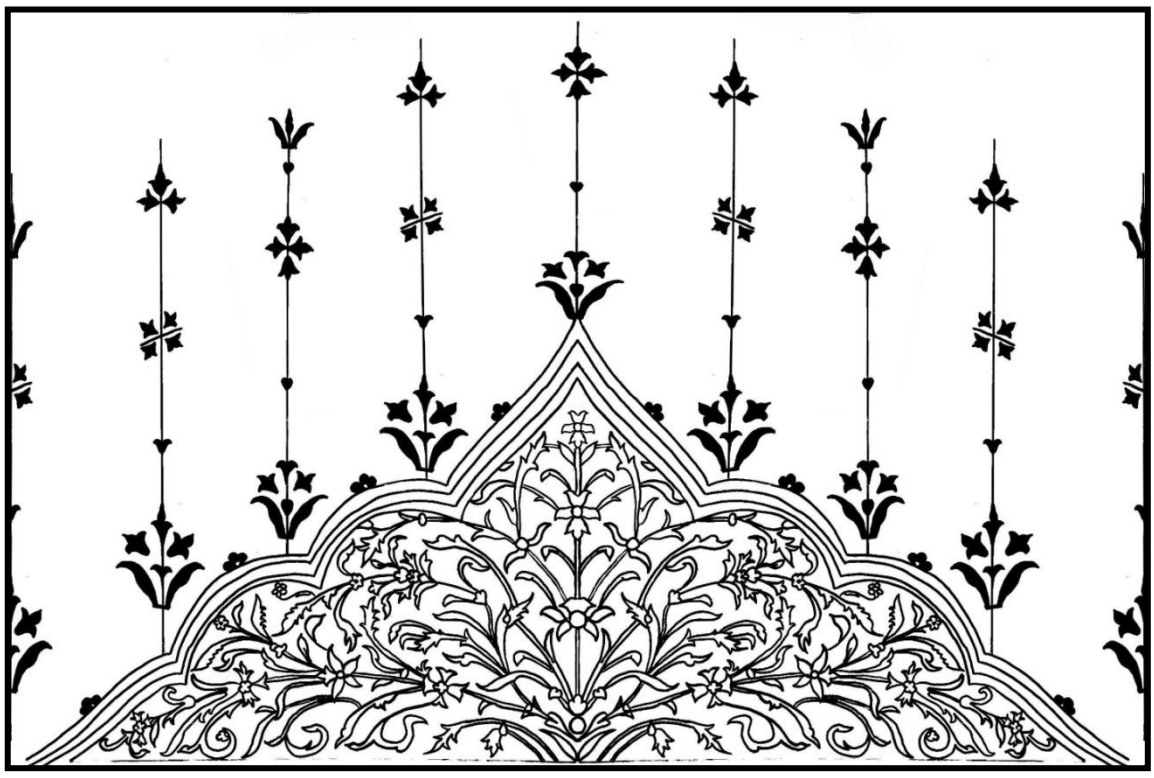

Çizim No: 138 Kubbe formunda başlık üstü tezhip

Fotoğraf No: 188 Başlık tezhibi

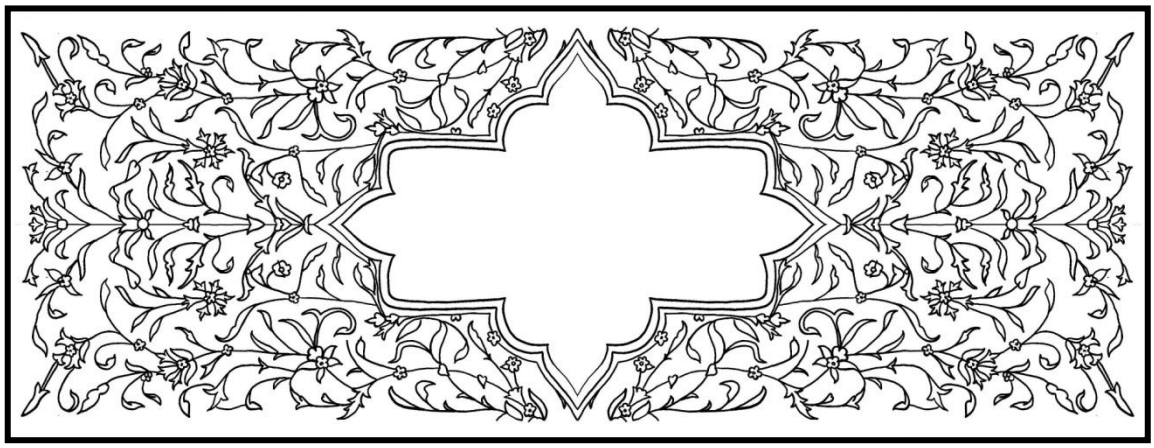

Çizim No: 139 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 32

Fotoğraf No: 189

Envanter No: 18

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Fatih Sultan Mehmet'in Eyüp Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Fatih Sultan Mehmed Eyüp (Hazret-i Halid bin Zeyd bin Kukeyb el-Ensari) Vakfiyesidir

Boyutları: 29cm x17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1582-1583 /990 hicri Kitabın sonunda H. 1020 tarihli bir hüccet vardır

İncelenme Tarihi: 03.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, sülyen, kırmızı, lila, altın, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Dua ile başlayan vakfiyenin, başlık tezhipli sayfasında ortada yazı alanı hariç zemin rengi tamamen laciverttir. Dendanla biten taç kısmından sayfa üstüne doğru uzanan lacivert çift tahrir tığlar bulunmaktadır. Tığlar ve tüm zemin aharlı kâğıt üzerine bezenmiştir.

Dendanlarla biten tac kısmında altın ve lacivert renkte dış hat oluşturulmuştur. Hatayi grup motiflerle çift tahrir hazırlanan desen altın ve motif başlangıç yerlerine sülyen nokta konulmak suretiyle işlenmiştir. Ortada sülyen renk iplikle ayrılan yazı alanı altın boyanmıştır. Başlık kısmının hemen altında bulunan başlık kenar deseninin yazı alanı dışı simetrik bitkisel bezemeden oluşmuş olup içinde hatai motifi ve yaprak motifi barındırmaktadır. Yazı alanı altın sıvama olduğu gibi yazı dışında kalan başlık kenar deseni lacivert zemin üzerine bezenmiştir. Üzerine lacivert ve kırmızı renk ile "Bismillahirrahmanirrahim" yazısı yazılmıştır.

Dikdörtgen formlu başlık kenarına cetvel çekildikten sonra lila zemin üzerine siyah mürekkeple kurtçuk işlenmiş, kurtçuğun etrafı da tekrar cetvel ile çerçevelenmiştir. Ayrıca kurtçuklu cetvelin içine ve dışına altın sıvamalı cetvel çekilmiştir.

Fotoğraf No: 190 Sağ sayfa

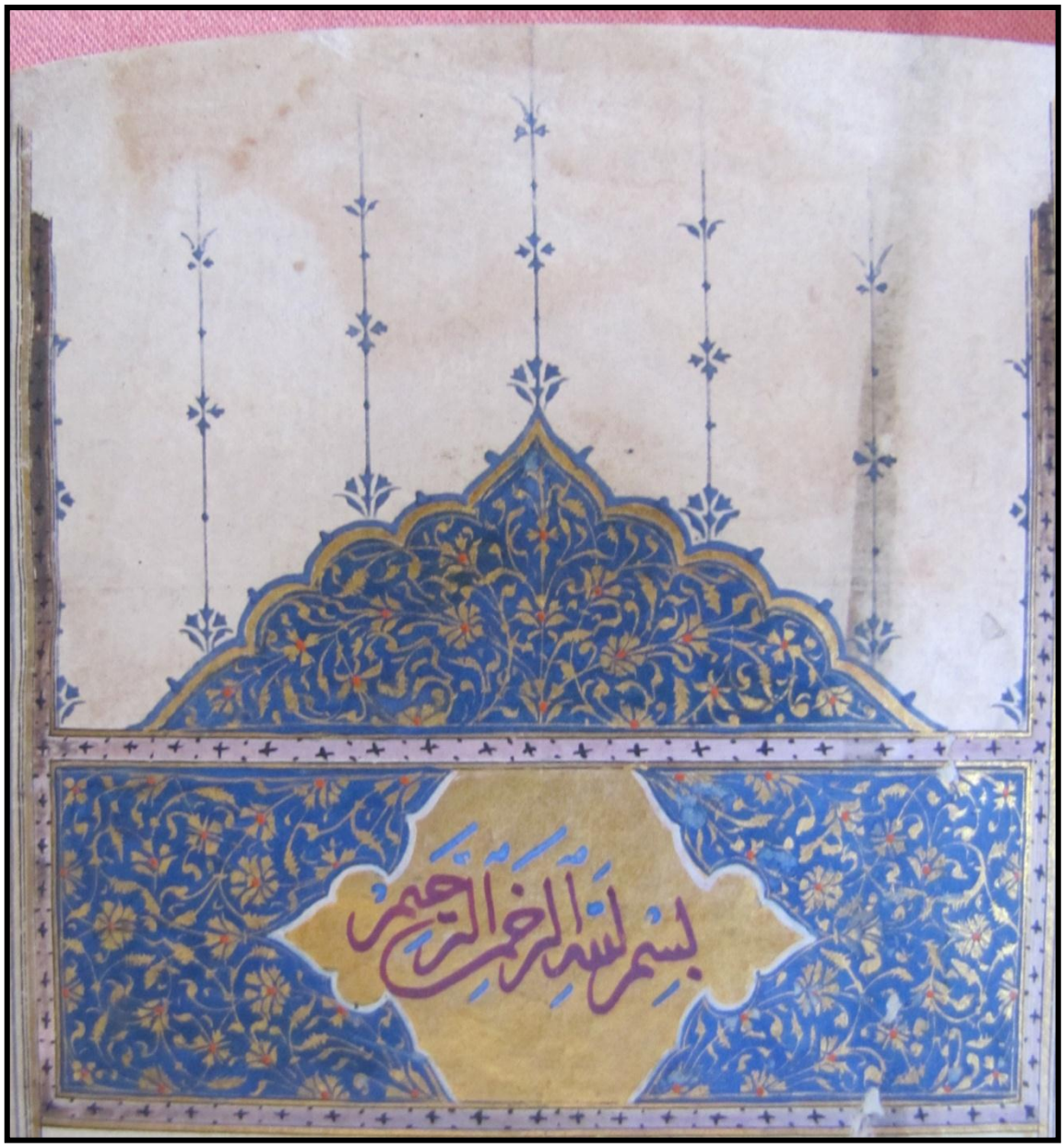

Fotoğraf No: 191 Başlık tezhibi

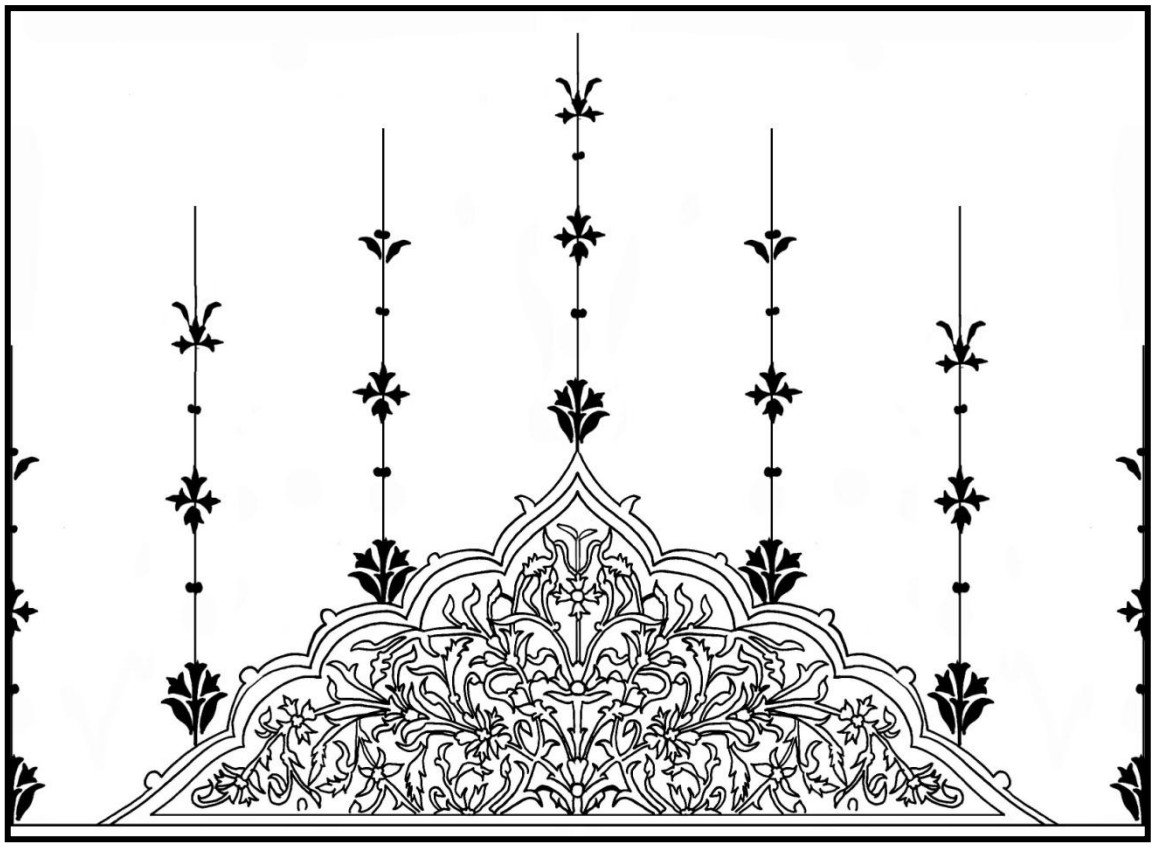

Çizim No: 140 Kubbe formunda başlık üstü tezhip çizimi

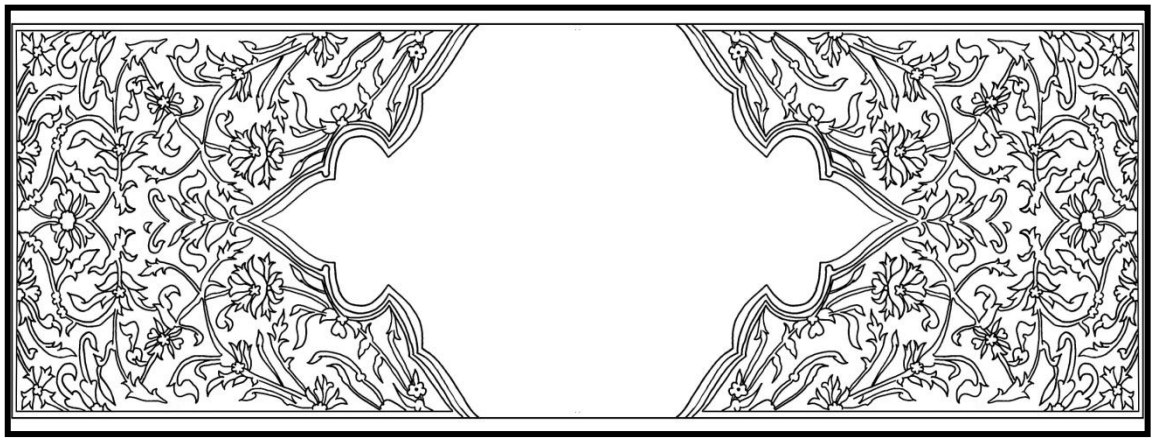

Çizim No: 141 Başlık tezhibi çizimi

ÖRNEK NO: 33

Fotoğraf No: 192

Envanter No: 18

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Fatih Sultan Mehmet'in Eyüp Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Fatih Sultan Mehmed Eyüp (Hazret-i Halid bin Zeyd bin Kukeyb el-Ensari) Vakfiyesidir

Boyutları: 29cm x17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1582-1583 /990 hicri Kitabın sonunda H. 1020 tarihli bir hüccet vardır

İncelenme Tarihi: 03.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Padişah Tuğrası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Mavi, bordo, pembe, altın, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Tuğranın iç beyze ile dış beyze arasında kalan alanında birbiri içine spiral dolanan çift tahrir desen, altın ve lacivert renk ile boyanmıştır. Tuğlar ile zülfeler arasındaki kısımlara farklı zemin renkleri üzerine çift tahrir desen uygulanmıştır. Tuğradaki kollar arasında da ‘zor seçilen’ çift tahrir desen olduğu görülmektedir.

Fotoğraf No: 193 Padişah tuğrası ve tuğra içi süsleme

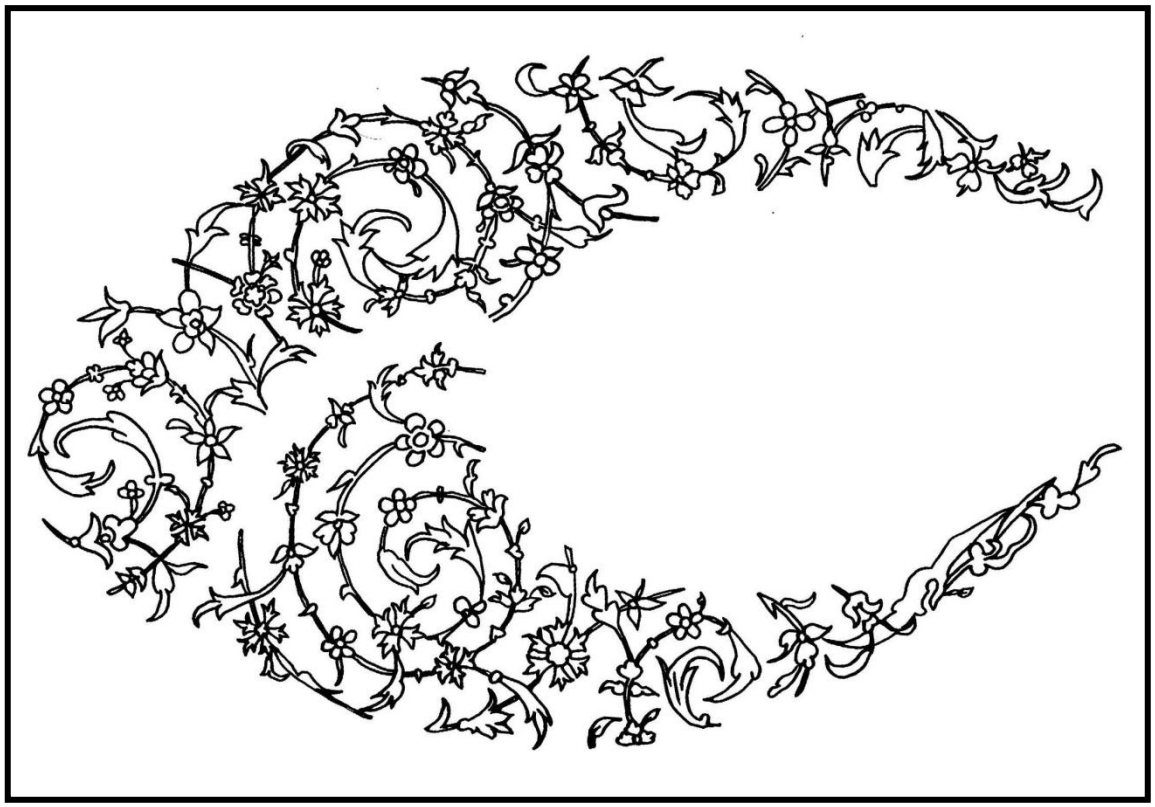

Çizim No: 142 Tuğra içi süsleme çizimi

ÖRNEK NO: 34

Fotoğraf No: 194

Envanter No: 14

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I. Sultan Ahmet Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: I. Sultan Ahmet Cami ve Türbesine ait değerli mallar defteri

Yapılış Tarihi: 1613-1614, H.1022

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: "Mucibince amel oluna"dair padişah tuğrası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, açık pembe, siyah, lila, kırmızı, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Dikdörtgen şeklindeki sayfanın kenarında padişah tuğrası ve bunun yanında bitişik olarak yer alan içinde siyah is mürekkebiyle yazılmış hat yazısı bulunmaktadır. Tuğra ile tezhipin cetvelinin birleştiği yer tuğranındış zülfesinde kesişmiştir. Dış zülfenin formunu alacak şekilde ovalleştirilmiş ve zemini boyanmamıştır. Kompozisyon oluşturulurken en dışa ince kırmızı bir cetvel ve bunun içine aynı kalınlıkta mavi bir cetvel çekilmiştir. Mavi cetvelin içinde kalan kısım siyah renkte cetvel ile sınırlandırılmış, içi altın yaldız ile bezenmiş kalın bir cetvel ile kompozisyon dikdörtgen form içine yerleştirilmiştir. Dikdörtgen alt ve üst kısıma ayrılarak iki parça halinde süslenmiştir.

Tuğra altın ile boyanmış kenarları siyah mürekkep ile tahrirlenmiştir. Üstte taç formu verilen bezemenin dışı bordo zemin üzerine siyah kurtçuklar bezenerek tamamlanmıştır. Tac formunun iç kısmı ve tacın dışında kalan sağ ve sol alanlar mavi zemin ile boyanmış, zeminin üzerine ise stilize bitkisel motifler uygulanmıştur. İçteki mavi zemin ayırma rumi motifleriyle tacın altın yaldızlı diğer zemininden ayrılmıştır. Burası ise hatai grubu motifler (penç, goncagül) ile süslenmiştir. Motiflerin dış hattı ise siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Stilize yaprakların uç kısımları kırmızı boya ile gölgelendirilmiştir. Kubbeli tacın dış kısmı ve altın sıvama ile bezenmiş tüm alanlarda iğne perdahı tekniği uygulanmıştır. Tacın tığlarla birleşeceği alandaki kuzular siyah ve altın ile boyanmıştır. Serbest tığlar kırmızı renkte boyanmış ve altlarına mavi renkte çintemaniler yapılmıştır. Düzenli tığlar ise mavi renkte boyanmıştır. Tirfilllerin muntazam yerleştirildiği tığlar desenin geneliyle uyum sağlayacak şekilde kompoze edilmiştir.

Başlık tarzında gördüğümüz tezhibin içnde mucibince amel oluna (gereği yapılsın) yazısı yazılmıştır. Yazı alanı beynessütur olarak ayrılmıştır. Kenarlarında altın zemin üzerine siyah renk ile rumili bezeme yapılmıştır. Rumiler spiralli geçmeler şeklinde oluşturulmuştur. Dendanlarda da görülen altın ile yapraklar ve Rumili alandaki altın zemin üzerinde iğne perdahtı tekniğini görülmektedir. Beynessuttur alanındaki altınla sıvanan alan çintemanilerle bezenmiştir. Deseni çevreleyen altın cetvel kalın ve süslemesizdir.

Fotoğraf No: 195 Padişah tuğrası ve başlık tezhibi

Fotoğraf No: 196 Başlık tezhibinin kubbe formunda taç süslemesi

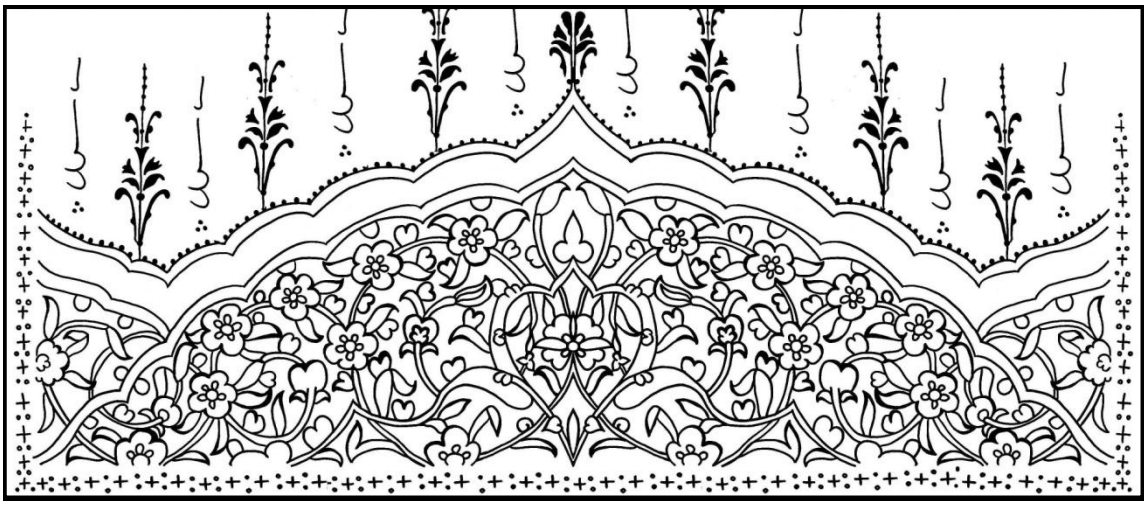

Çizim No: 143 Başlık tezhibinin kubbe formunda taç süslemesi

Fotoğraf No: 197 Başlık tezhibi

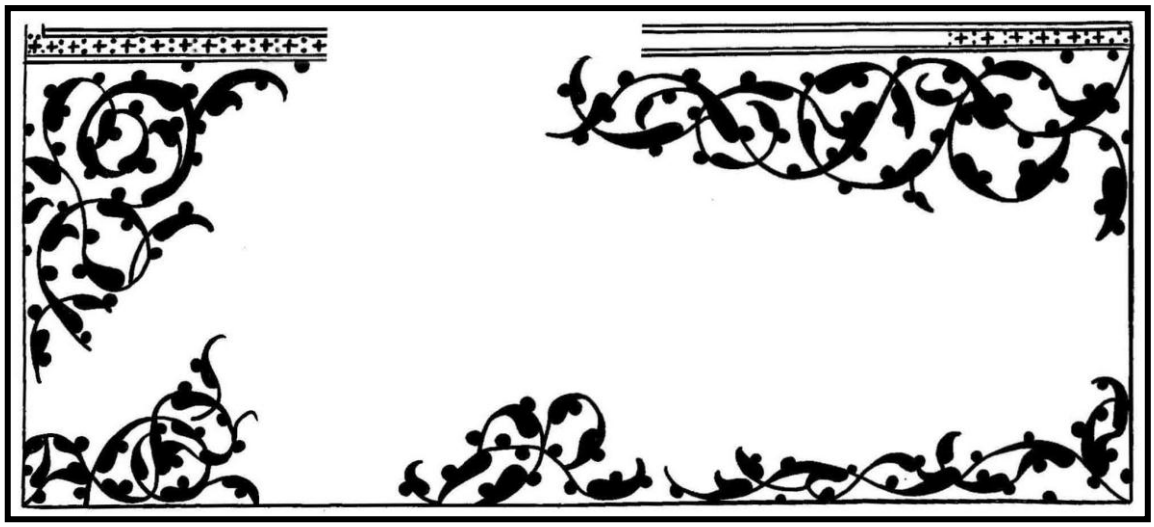

Çizim No: 144 Başlık tezhibi çizimi

ÖRNEK NO: 35

Fotoğraf No: 198

Envanter No: 14

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I. Sultan Ahmet Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: I. Sultan Ahmet Cami ve Türbesine ait değerli mallar defteri

Boyutları: 48,5 cm x 18,5 cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1613-1614, H.1022

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: "Mucibince amel oluna"dair padişah tuğrası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, bordo, haki yeşil, açık pembe, pembe, siyah, lila, kırmızı, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Tuğra altın ile boyanmış, kenarları siyah mürekkep ile tahrirlenmiştir. İç beyzenin iç kısmına bordo zemin üzerine siyahla tahrirlenmiş altın boyanan rumi ve hatayi grup motifli bezeme görülmektedir. İç ve dış beyze arasında kalan alanda lacivert zemin üzerine hatayi ve rumi motifler altınlanmış ve siyah mürekkep ile tahrirlenmiş olarak tezyin edilmiştir. İç ve dış beyze arasındaki renk ve desen bütünlüğünü sağlamak için hançerlerin arası da lacivert zemin üzerine altın desen işlenmiştir. Zülüflerde bordo ve lacivert zemin üzerine altınla uygulanan küçük stilize desenler bulunmaktadır.

Tuğranın sağ kenarında hançerlerin üzerinde ‘Mucibince amel oluna’ (gereği yapılsın) yazısı başlık tarzında bezenmiştir. Yazı beynessütur olarak ayrılan iki kenara altın zemin üzerine şukufe gül motifi ile altta lale motifi işlenmiştir. Altın üzerine zencerek ile çerçevelendirilmiştir.

Taç formunda ise hatayi grup motifler ile rumi motifleri altın ile lacivert ve bordo zemin üzerine işlenmiştir. Taç formunun üzerinde yer alan tığlarda beynessutur alanındaki lale motifiyle uyum sağlayacak şekilde lale formlu hazırlanmıştır. Altınla lale formunda hazırlanan tığlarda, zemin rengi mavi olan ve üzeri stilize çiçek motifi ile bezenen tac kısmındaki mavi zemin arasındaki bütünlük sağlanmıştır. Kubbeli tacın iç kısmı ayırma rumi motifi ile tezhiplenmiştir. Ayırma rumi motifinin zemin rengi bordaya benzeyen koyu kırmızı renktedir. Krmızı zemin üzeri hatai motifi ve goncgül motifi ile tezhiplenmiştir. Alt kısımda dendanların dış alanındaki güller pembe renkte olup, gölgeli boyama tekniği ile boyanmıştır.

Fotoğraf No: 199 Tezhipli padişah tuğrası ve başlık tezhibi

Fotoğraf No: 200 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 201 Padişah tuğrası ve tuğra içi süsleme

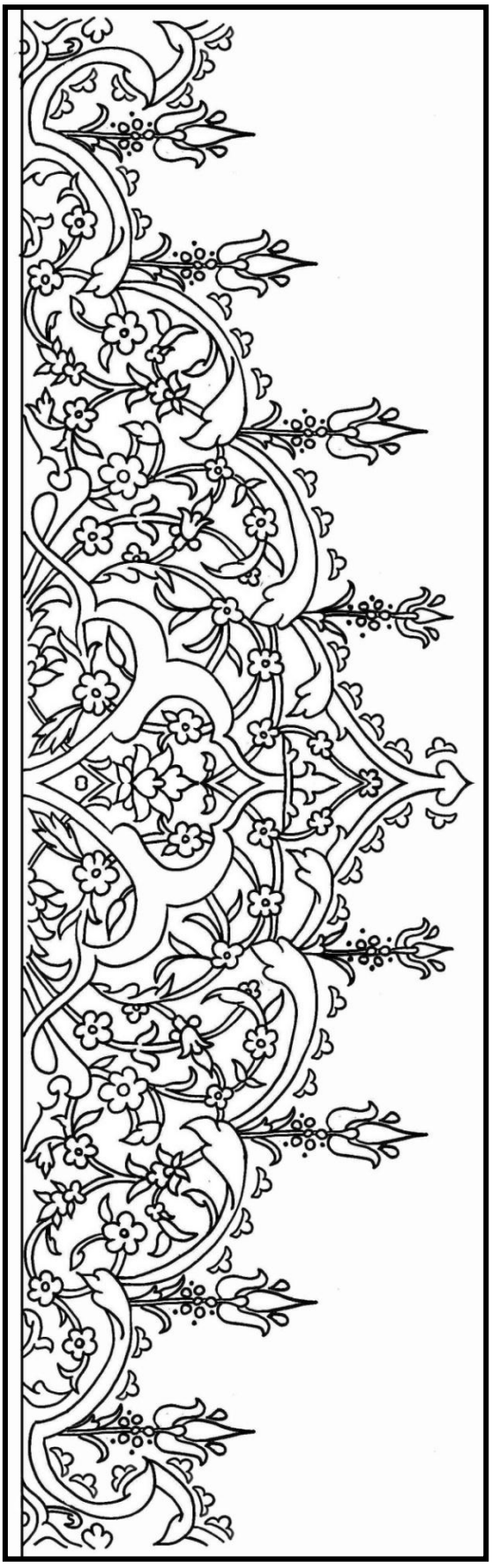

Fotoğraf No: 202 Üst kubbe

Çizim No: 145 Üst kubbe çizimi

Fotoğraf No: 203 Başlık tezhibi

Çizim No: 146 Başlığın sağındaki güller

Çizim No: 147 Başlığın solundaki güller

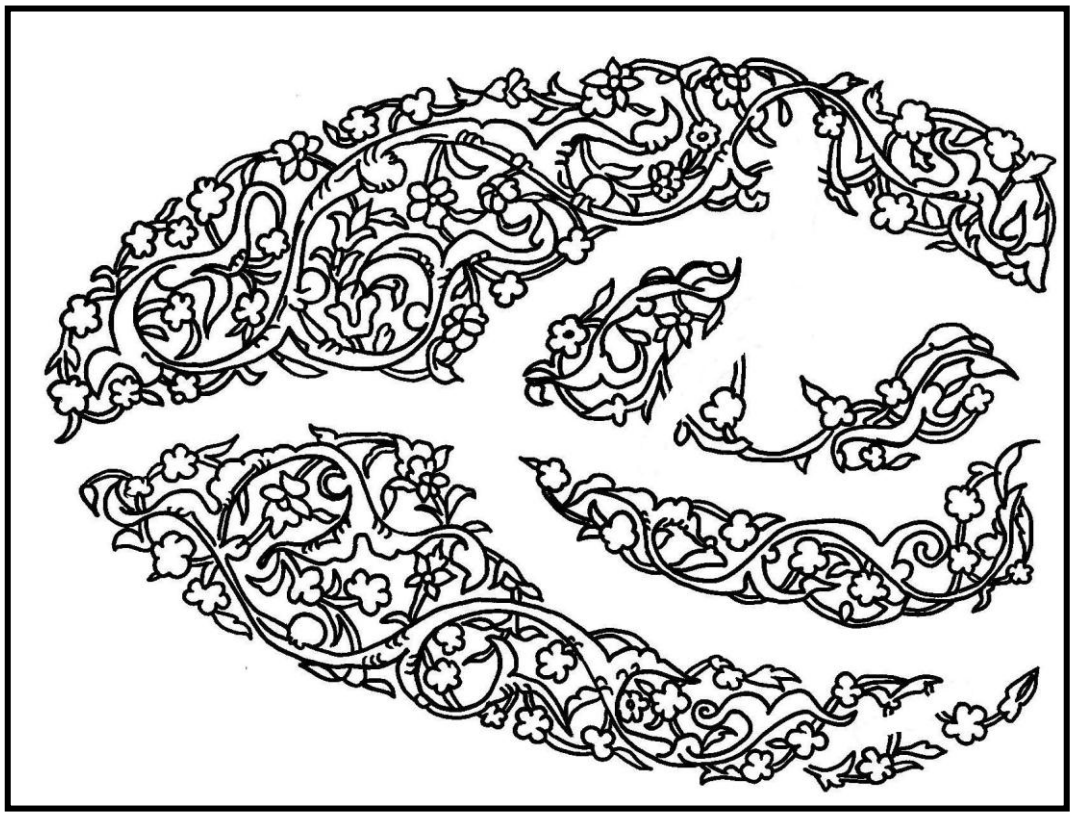

Çizim No: 148 Tuğra içi süsleme

ÖRNEK NO: 36

Fotoğraf No: 204

Envanter No: 120

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II.Osman'ın Vidos'daki cami vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu:

Boyutları: 26,5cm x 17,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1623-1624/H.1033

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Yaprakların birleştiği yerlerde açılma mevcut, sayfalarda katlanma izleri ve hafif deformasyon mevcut

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, siyah, bordo, beyaz, açık mavi, pembe, kırmızı, sülyen

Kompozisyon Özellikleri:

Eserin süsle özeliklerinin dönemin diğer örneklerine göre sade olduğu görülmektedir. Dikdörtgen formunda olan sayfanın kenarlarına altın ile sıvanmış pervaz çekilmiştir. Pervaz siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Sayfa ikiye bölünüp alt dikdörtgene siyah mürekkepli yazı alanı oluşrutulup üstdikdörtgen tezhiplenmiştir. Tezhib sayfanın soluna yakın yerleştirilmiş sağındaki alan ise boş bırakılmıştır. Tezhibin üstteki kubbe formu ve alt dikdörtgen levha formu bordo rengi zemin üzerine beyaz kurtçuklar tezhiplenerek çerçevelenmiştir. En dışta ise altın ile boyanmış dış pervaz izlenmektedir. Dış pervaza siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir.

Kubbe formunun zemini altın ve lacivert ile boyanmış olup üzerine açık mavi renkte dendanlı tahrir çekilmiştir. Kubbe üzerindeki tığlar lacivert boyanmıştır. Kubbenin içine ise stilize bitki ve rumi motifi tezhiplenmiştir. Rumilerle ayrılan en içteki alan lacivert ile sıvanmış olup motiflere siyah mürekkeple tahrir çekildiği görülmektedir. Alttaki dikdörtgen formunda başlık levhasının zemini ise altın ile boyanmış olup üzerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Çiçek motiflerinden ise, cihar ve penç berk izlenmektedir. Ayrıca bir çiçek motifinin münhani şeklinde tasarlandığı da izlenmektedir. Levhanın ortası siyah tahrirle sınırlandırılarak içine yazı yazılmış ve zemini boyanmamıştır. Sağdaki haşiye boşluğuna ise siyah mürekkep ile not yazılmıştır.

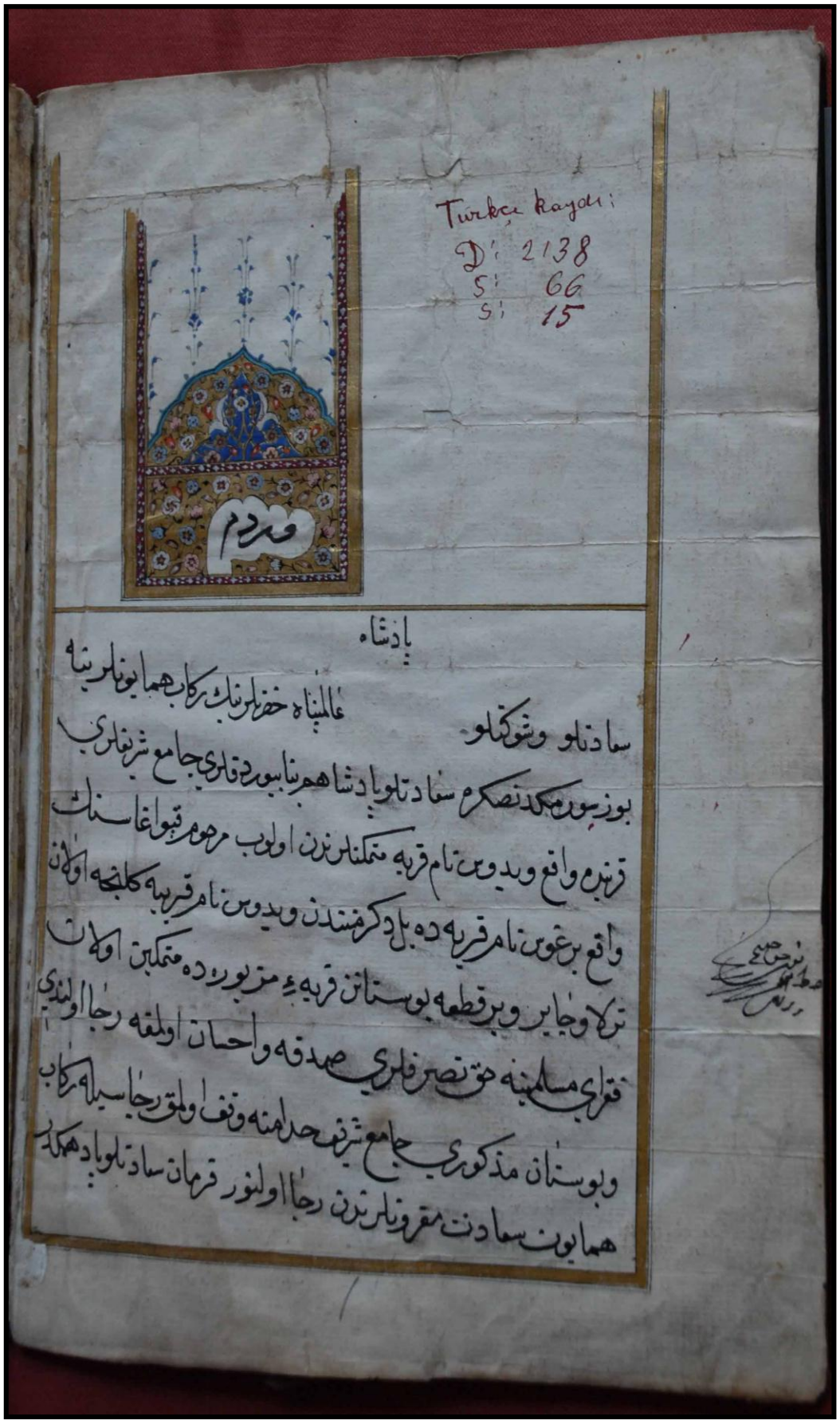

Fotoğraf No: 205 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 206 Başlık tezhibi

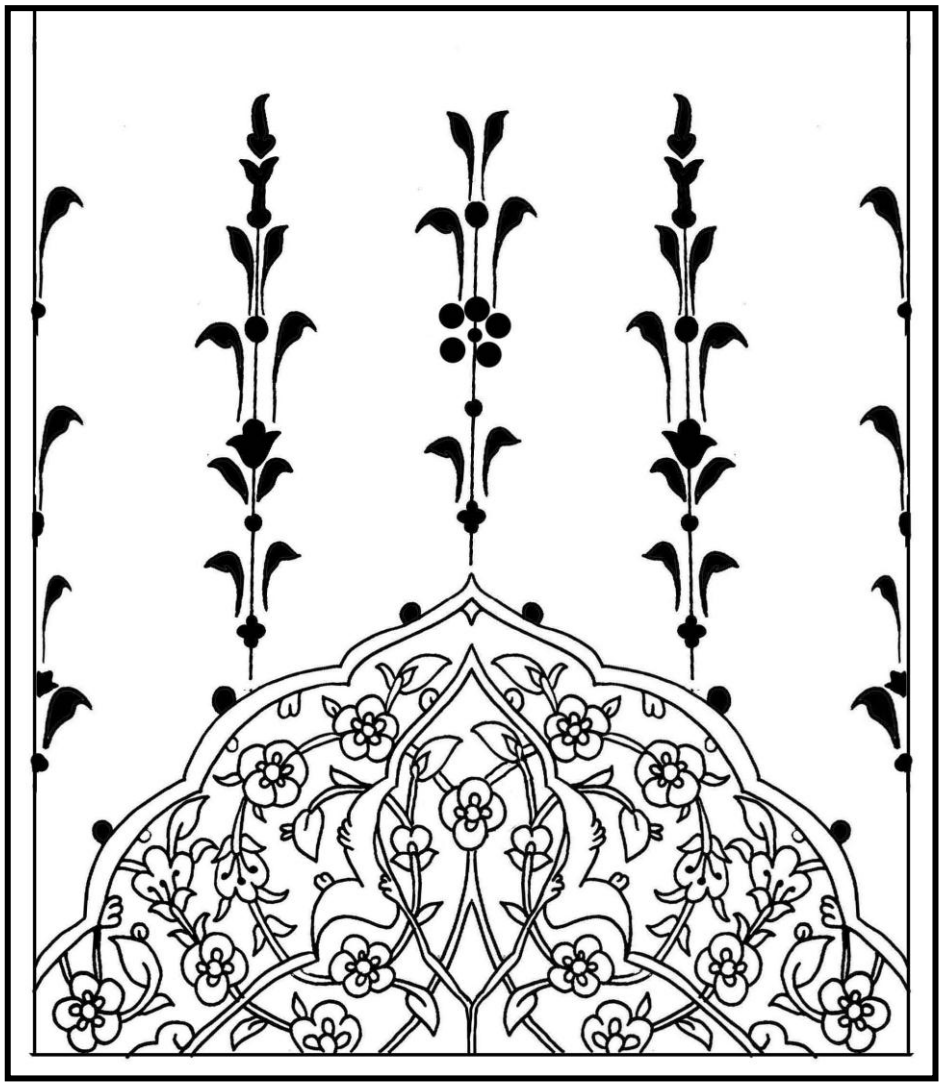

Çizim No: 149 Başlık üstü taç formu

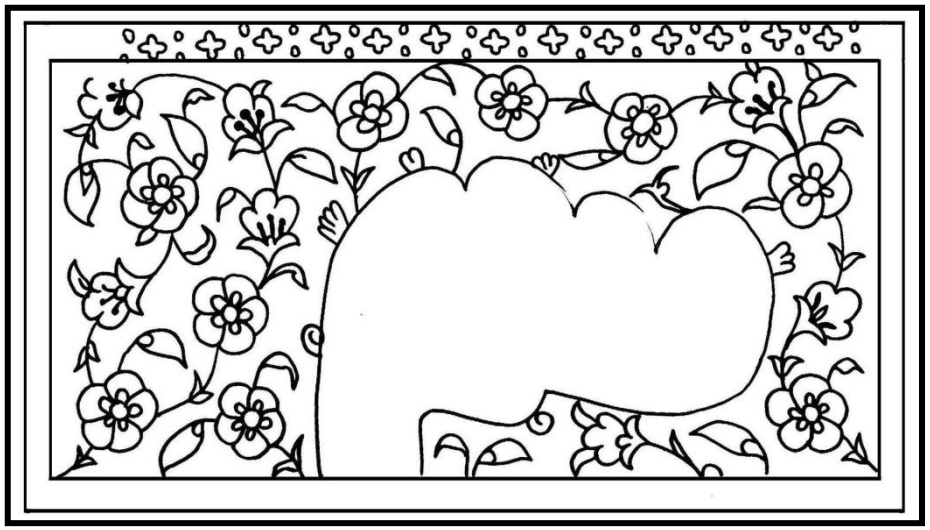

Çizim No: 150 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 37

Fotoğraf No: 207

Envanter No:136

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Delailül Hayrat Vakfiye

Hattatı: Şey İmam Ebu Abdullah Muhammed Bin Süleyman El Cezuli Es Semlali Eş Şerif El Hüseyni. Sus şehrinde berber kabilelerinden birisi olan Cezule ve Semlale kabilelerindendir. Eğitimini Fas şehrinde yapmıştır. Orada Delilül Hayrat kitabını yazmıştır. Camiül Karaviyyin kütüphanesinden derlediği söylenmektedir. Bugün elimizde olan kitap ise Delailül Hayrat kitabının şerhidir. Şerh eden kişi: Muhammed el Mehdi bin Ahmed bin Ali bin Yusuf el Fasi lakaben ve daren ve muhtedel kasri mevliden. Yusuf oğlu Ali oğlu Ahmet oğlu Muhammed El Mehdi. Lakabı El Fasi.

İkamet yeri el Fasi, doğum yeri Muhtedel Kasri. İlim ehli olmak için Fas'a gitmiştir. Delailül Hayrat kitabını şerh etmiş yani açıklamıştır. Bu şerhine de Metaliul Meserrat…(bu kısım yıprandığı için yazı çözümlenememiştir) Celai Delailül Hayrat. Delailül hayrat: Hayırları gösteren işaretler, deliller. Delailül hayratın sırlı kısımlarını ortaya çıkaran kitap ise Metaliul Meserratır.

Yazısı: Nesih

Konusu: Hayırları gösteren işaretler, deliller.

Boyutları: 29cm x 17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1723-1724/H.1136

İncelenme Tarihi: 10.03.2009

Geldiği Yer: Safranbolu

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, kırmızı, altın, siyah, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Desen bitiminden başlayıp sayfa sonuna uzanan tığlar lacivert boyanmıştır.

Başlık tezhibi Zer-ender-zer usulünde işlenmiştir. Altın sıvama zemin üzerine iğne perdahı uygulanmıştır. Kullanılan motifler: hatayi grubu motiflerden penç ve goncagül motifi ile rumi motifidir.

Başlık yazı alanı boş bırakılmış olup zemin tamamen altın sıvamadır. Bu alan birbiriyle simetrik stilize çiçeklerden oluşmuştur. Bezemenin dış alanını ise kırmızı zemin üzerine beyazla boyanan kurtçuktan oluşmaktadır.

Tezhibin tahririnde ve boyamasında dağılmalar mevcuttur. Başlık yazı alanının altındaki bitkisel bezemeli tezhibin boyaması başlık tezhibinin genelinde olduğu gibi dağılmalar göstermektedir. Yine bazı yerlerde tahrir boyanın dışından çekilmemiş iç alanlara da geçmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم

يقول العبد الفقير الى الله سبحانه الراجي عفوه
وغفرانه محمد المهدي بن احمد بن علي بن يوسف
الفاسي لقبا و دارا و محتدا القصري مولدا كان
الله له بمنه الحمد لله الذي اختص رسوله محمدا
صلى الله عليه وسلم بخالص محبته فكان اولى
الخليقة واحقهم برتبته وجعل الصلاة عليه سببا
لنيل رضاه وقربه ومن اكثر الصلاة عليه كان اولى
الناس واخصهم به واحقهم بنالة حبائه وافاضة
سيبه واجدرهم بكفاية مهمه وغفران ذنبه
وتطهير سريرته وتنوير قلبه صلى الله عليه وعلى اله
وصحبه وازواجه وذريته واشياعه وحزبه وتابعيه
وجميع امته ومحبه وبعد فقد كنت وضعت على
كتاب دلائل الخيرات تقييدا كالشرح لمبانيه
والتفسير لمعانيه جمعت فيه ما لدى من الثقاب
والطرر ونسقت ما حضرني من النصوص والفوائد
الغرر ثم استطاله غير واحد ورغبوا في
هو اصغر منه واوجز في جمع الفوائد وحرر المقاصد
وترك الزوائد فاستعنت الله تعالى على هذا التقييد
مقتصرا على ما لابد منه من القدر المفيد مضيفا اليه

بعض

Fotoğraf No: 208 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 209 Başlık tezhibi detayı

Fotoğraf No: 210 Başlık tezhibi altındaki süsleme

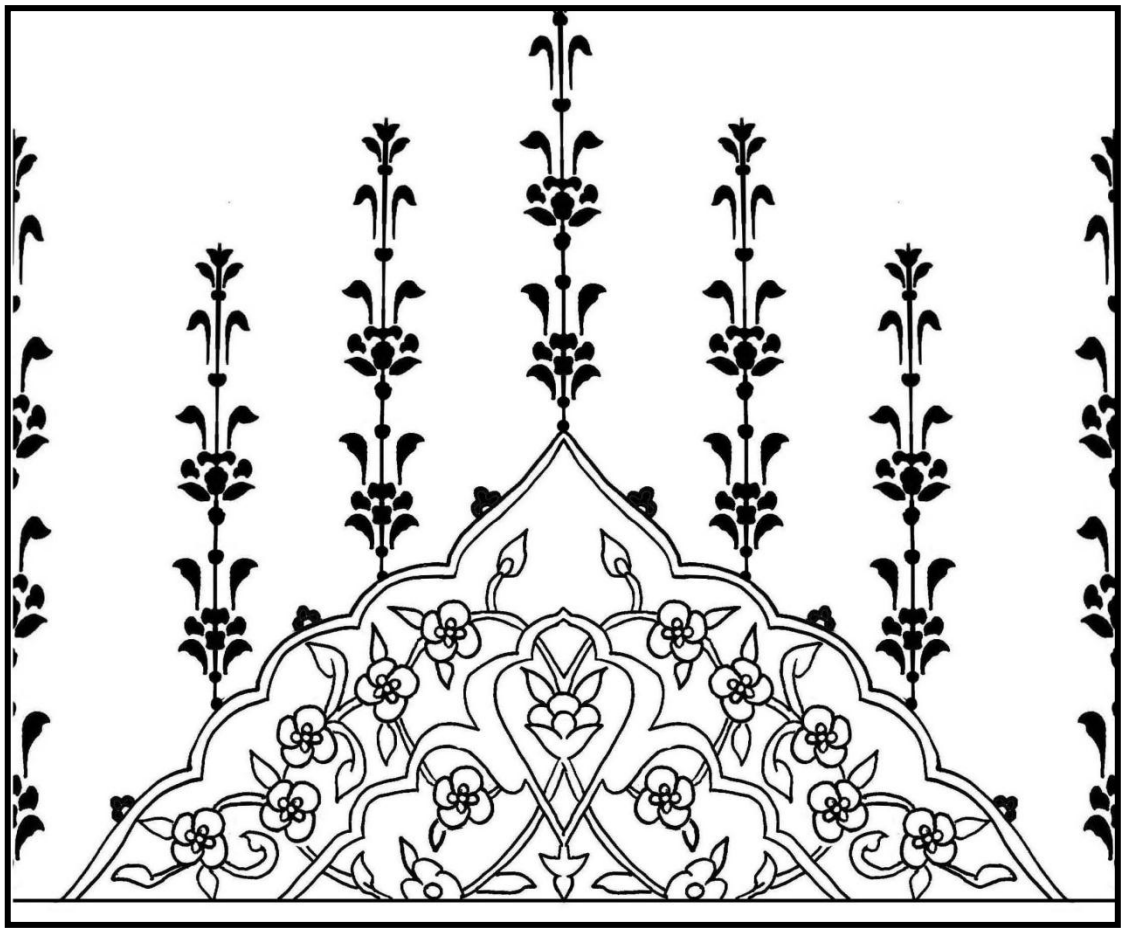

Çizim No: 151 Başlık tezhibi çizimi

Çizim No: 152 Yazı alanı çizimi

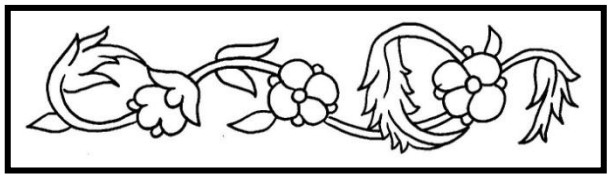

Çizim No: 153 Balık altındaki bezeme çizimi

ÖRNEK NO: 38

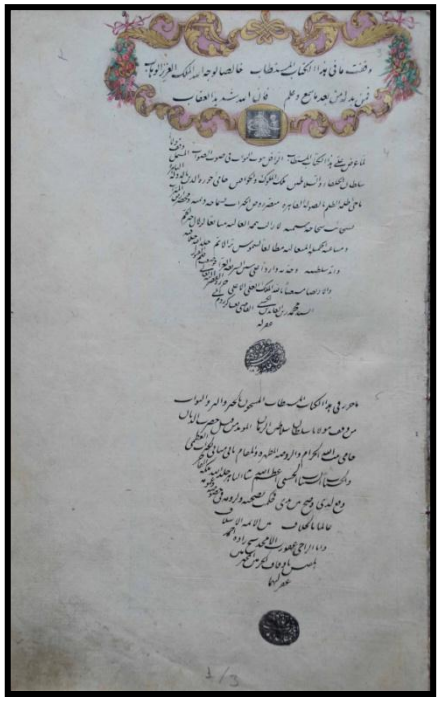

Fotoğraf No: 211

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I.Mahmut Vakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 25 Şubat 1743 tarihli/ H.Muharrem 1156

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Vakfedenin duasının bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Pembe, altın, kırmızı, yeşil, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Sayfanın baş kısmında barok döneme ait süsleme yapılmıştır. Çiçek demetleri ve kurdele motifi hariç deseni oluşturan motifler altın ile boyanmış üzerine iğne perdahı tekniği uygulanmıştır. Motiflerin zemini pembe rengin sürülmesi suretiyle renklendirilmiştir.

Üstte tazhip içinde "Bu kitapta yazılı olanlar Allah rızası için vakfettim. Her kim bunu işittikten ve bildikten sonra değiştirmeye kalkarsa muhakkak ki Allah azabı şiddetli olandır" yazısı yazmaktadır. Alt ortada vakfedenin tuğrası vardır.

Altındaki yazı izi vakfiyeyi onaylayan Rumeli kazeskeri Seyid Mehmed Zeynel Abidin Bin El Hüseyni ve Haremeyn müfettişi şehzade Ahmed isimleri onay şerhleri ve mühürleri bulunmaktadır.

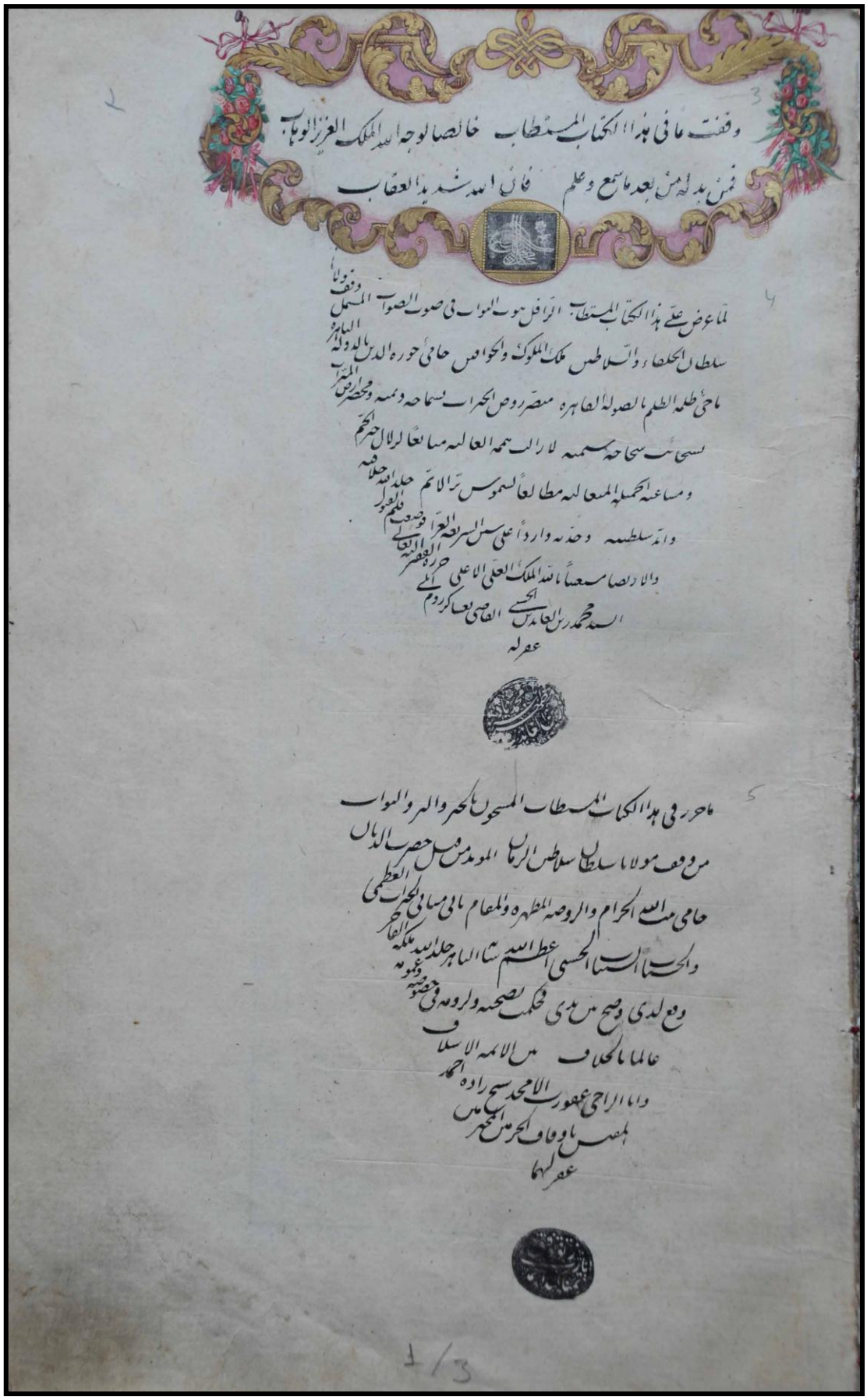

Fotoğraf No: 212 Dua etrafı tezhip

Fotoğraf No: 213 Dua etrafı tezhip

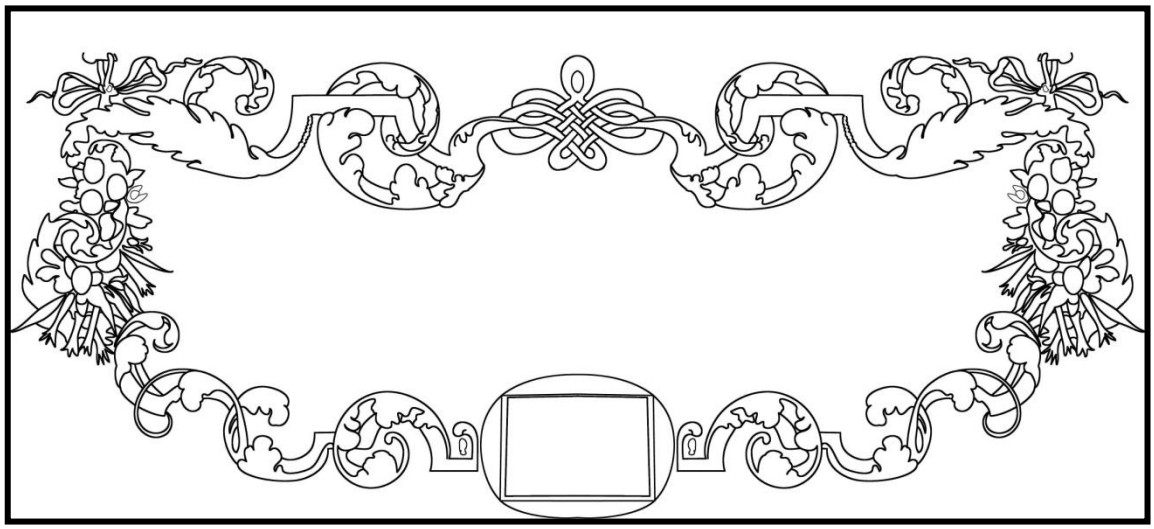

Çizim No: 154 Dua etrafı tezhip

ÖRNEK NO: 39

Fotoğraf No: 214

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I.MahmutVakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.Muharrem 1156/ 25 Şubat 1743 tarihli

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, turkuaza yakın mavi, kırmızı, yeşil, beyaz, lila, altın, limonküfü, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Dendanlarla birleşen tığlarda mavi renkli olanlar düz çizgi üzerine hatai motifiyle yerleştirilmiş olup tirfil kısımları tığ'a esneklik kazandırmıştır. Serbest görünümülü tığlar ise penç motifinden oluşmuş ve halkar tekniğiyle boyanmıştır.

Başlık zemini çift zeminden oluşmakta olup, altın zemin üzerindeki kıvrım dal bezemesine çoğunlukla penç motifi yerleştirilmiştir. Merkezdeki hatai motifinden sonra fazlaca penç motifi az olarak da goncagül motifi görülmektedir. Lacivert zemin üzerine tezyin edilen rumi motifi ise bulut motifiyle uyum sağlamaktadır. Kenardaki cetvellerde kurtçuk motifleri bulunmakta olup, kurtçuklar kırmızı, altın ve lacivert zemine yerleştirilmiştir.

Başlık tezhibi olarak gördüğümüz desende hatayi grubu motifler rumi motifi bulut motifi bulunmaktadır. Altının yoğun olarak kullanılmış ve iğne perdahı tekniğine yer verilmiştir. Zemin rengi altın ve laciverttir. Desen bitiminden üst sayfa bitimine doğru uzanan tığlar desen bütünlüğünü sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Tezhibin altında Allah'a hamd ile başlayan dua cümleleri bulunmaktadır.

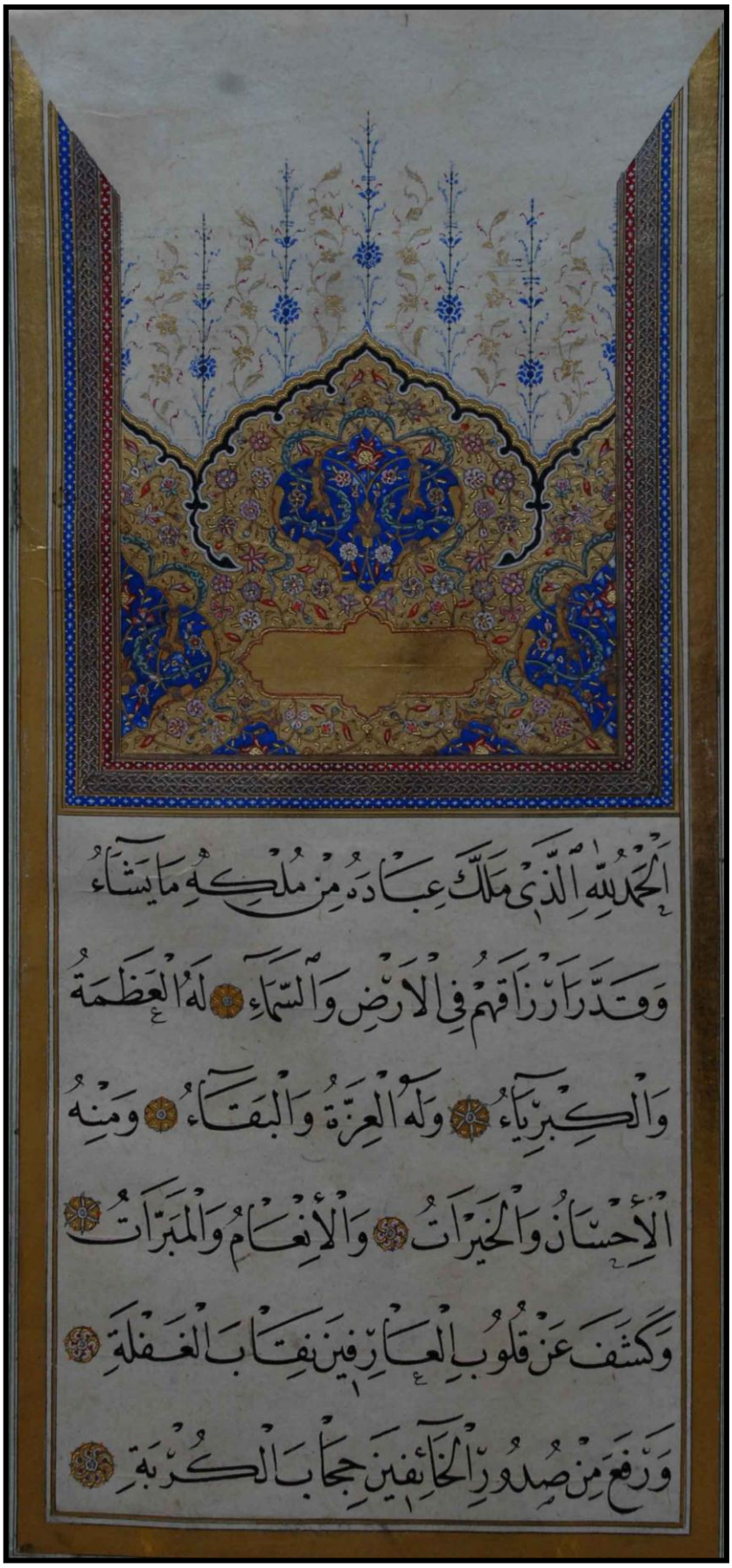

Fotoğraf No: 215 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 216 Başlık tezhibi

Çizim No: 155 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 40

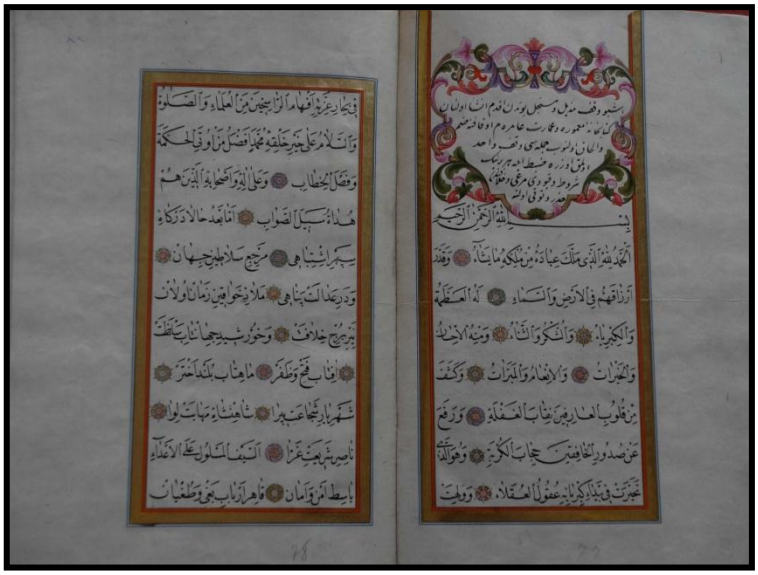

Fotoğraf No: 217

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I.MahmutVakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.Muharrem 1156/ 25 Şubat 1743 tarihli

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha

Tezhipte Kullanılan Renkler: Pembe, haki yeşil, eflatun, sülyen, lion küfü, siyah, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Vakfiyenin serlevhasında tezhipli kısım içerisinde bu vakfın bundan önce yapılan kütüphane ve imaret vakfına zeyil bir vakfiye olduğunu her ikisinin tek bir vakıf olduğunu, her birinin şartlarına uyulması ve aykırı davranılmasından sakınılmasını ifade eden yazı bulunmaktadır.

Basmaklar üzerine kıvrım dalların yerleştiği bezemede renk tonlamaları ve bir motifin başlangıç rengiyle bitiş renginin aynı renk olmadığı dikkat çekicidir. Örneğin yaprak motifi öncelikle yeşil başlamış, sonra pembe olmuş, bir üst basamakta kırmızı olmuş daha sonra ise yeşil renk ile kendini tamamlamıştır.

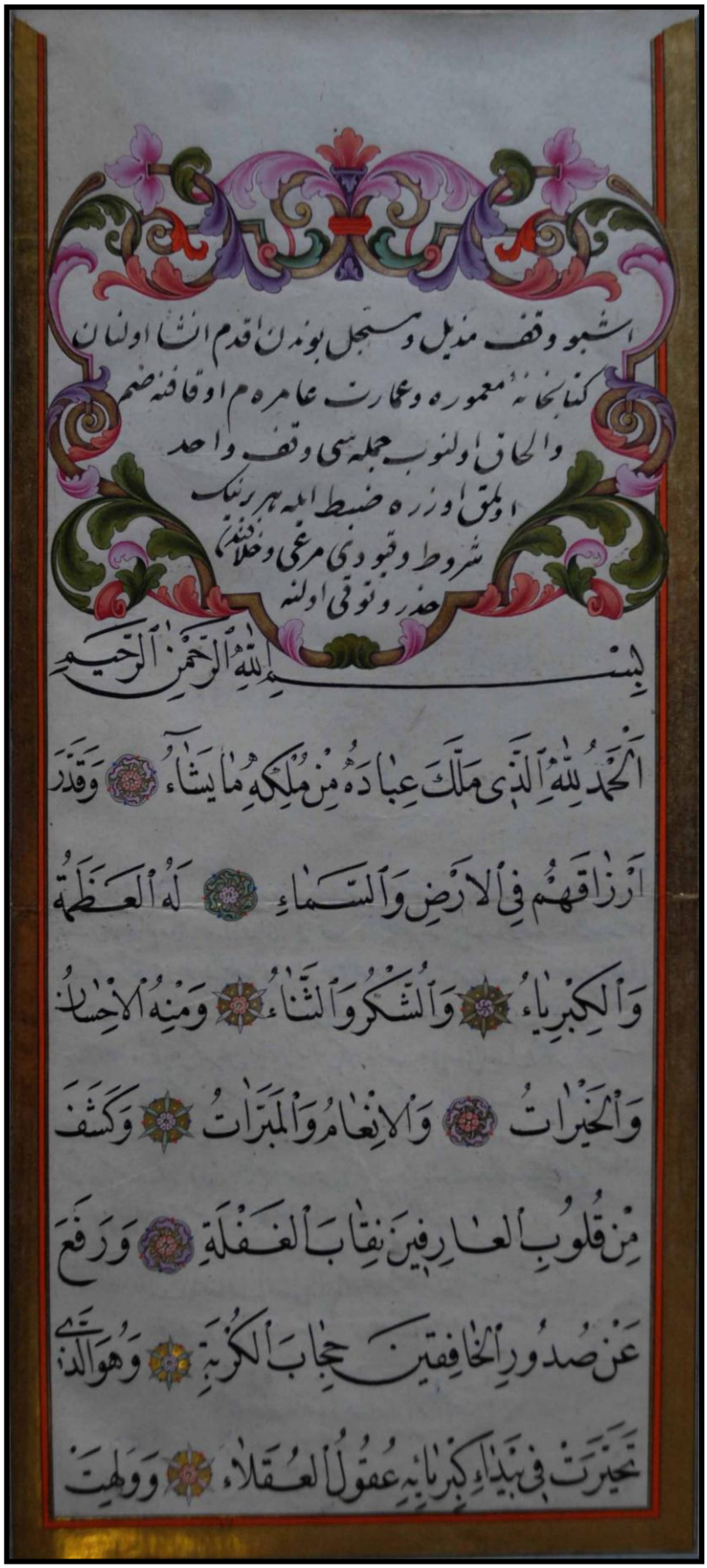

Fotoğraf No: 218 Sağ sayfa

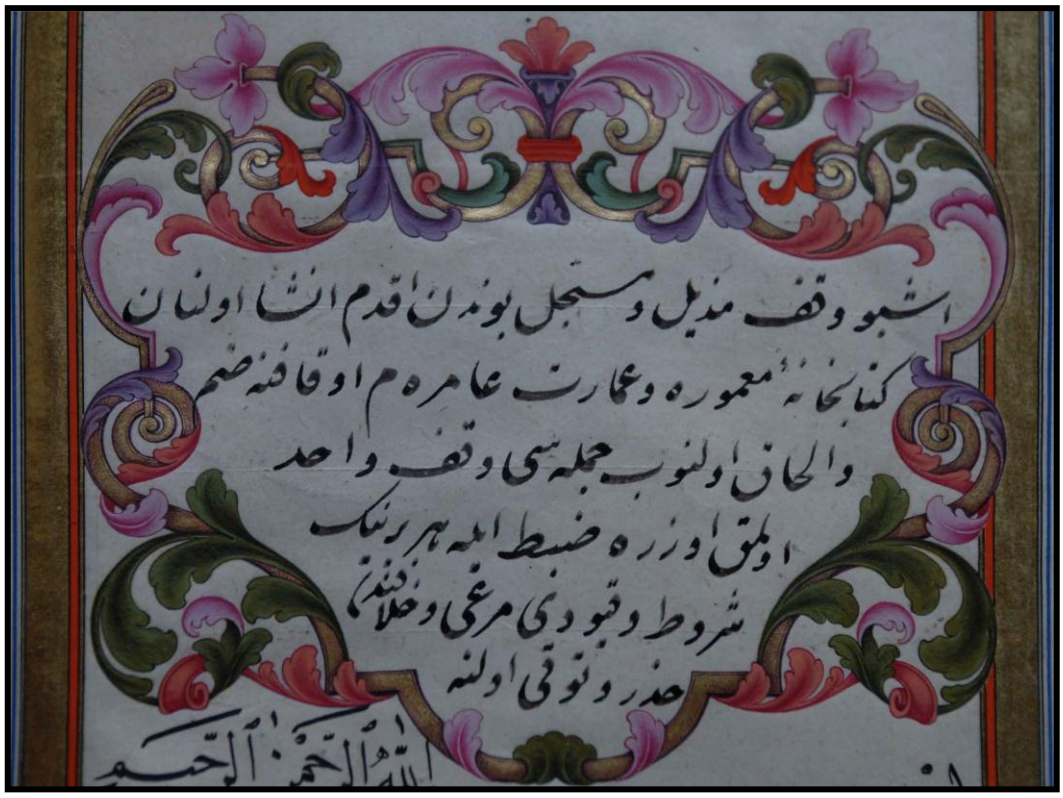

Fotoğraf No: 219 Başlık tezhibi

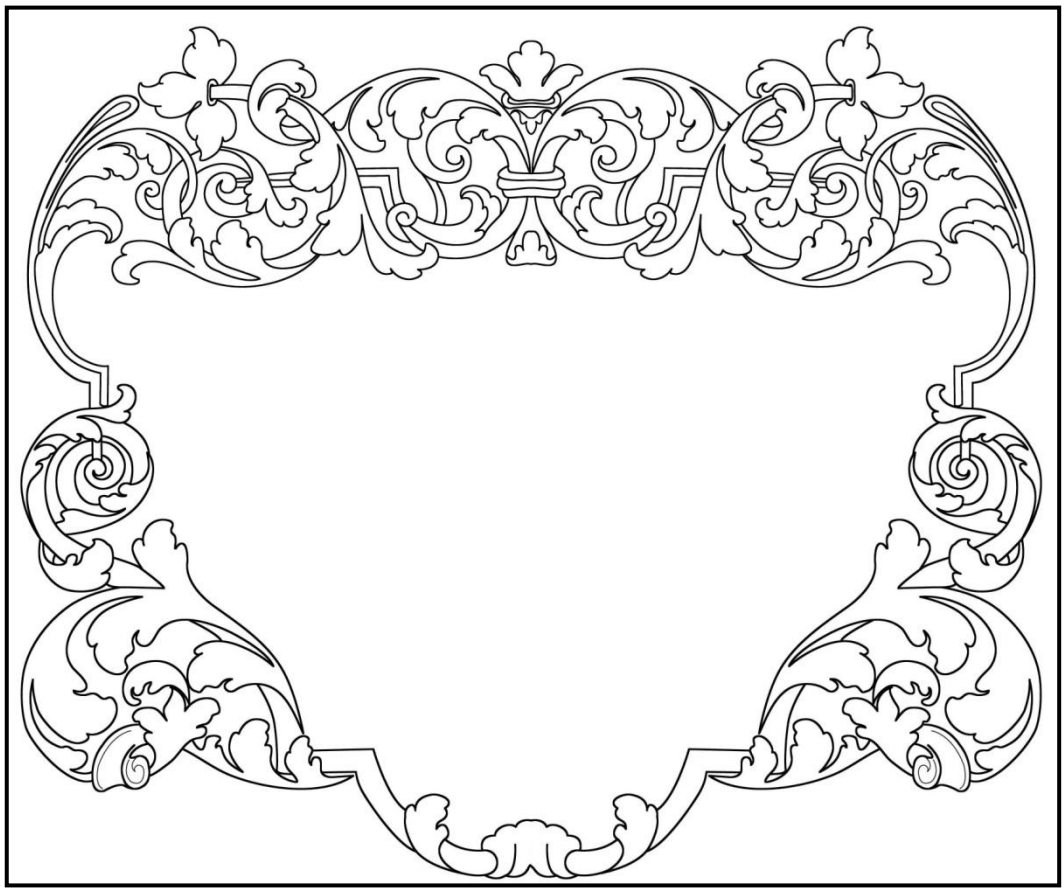

Çizim No: 156 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 41

Fotoğraf No: 220

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I.MahmutVakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.Muharrem 1156/ 25 Şubat 1743 tarihli

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, açık mavi, pembe, sülyen, yeşil, lacivert, kırmızı, eflatun

Kompozisyon Özellikleri:

Barok döneme ait başlık tezhibi barok motiflerle işlenmiştir. ‘Türk rokokosu ’ olarak adlandırılan motifler altın, mavi, pembe, sülyen, yeşil gibi canlı renklerle boyanmıştır. Sayfada duraklar birbirinden farklı olarak tasarlanmıştır.

Başlık tezhibinde bitkisel stilize çiçekler kullanılmakta olup zemin rengi olarak siyah ve açık mavi renkleri kullanılmıştır. C ve S kıvırmlarından oluşan bezeme gölgeli olarak boyanmıştır. Yazı alanına hatai motifine benzer ama hatai motifinin bir hayli stilize olmuş hali denilebilen pembe renkli bezeme uygulanmakta olup boş kalan kısma ise iğne perdahı tekniği uygulanmıştır.

Açık mavi ve lacivert renkteki geçmeler başlık yazı alanının sınırlarını belirlemiştir. Sağ üst tezhip içinde, bu kitaptakileri Allah rızası için vakfettiklerini ve her kim bunu işitip bildikten sonra değiştirmeye kalkışırsa Allahın azabının şiddetli olduğunu bildiren yazı bulunmaktadır. Altından vakfiyeye ait dua cümleleri bulunmaktadır.

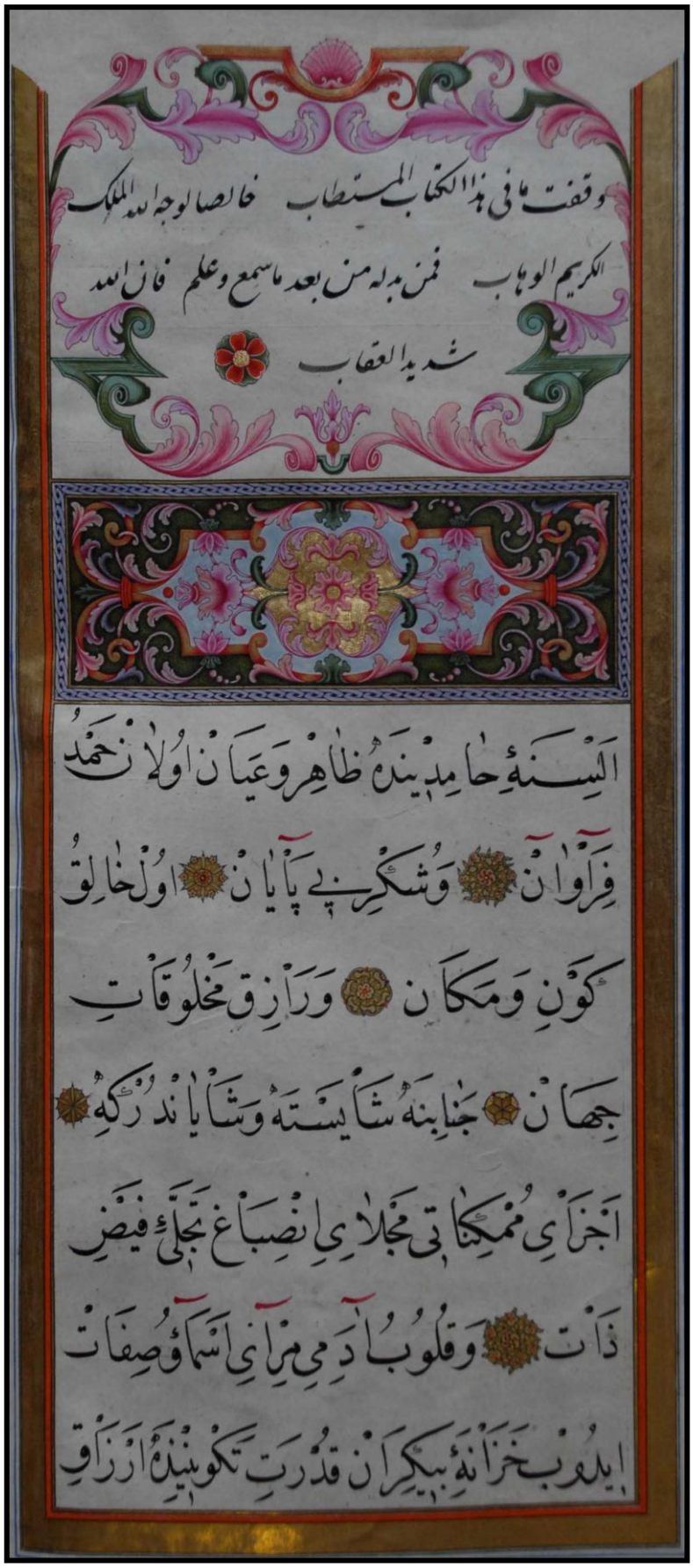
وقفت ما فی هذا الکتاب المستطاب خالصا لوجه الله الملک
الکریم الوهاب فمن بدله من بعد ما سمع وعلم فان الله
شدید العقاب
السنه حامد بیننده ظاهر وعیان اولان حمد
فراوان وشکر بی پایان اول خالق
کون ومکان ورازق مخلوقات
جهان جنابنه شایسته وشایان ذرکه
اجزای ممکناتی مجلای انصباغ تجلی فیض
ذات وقلوب ادمی مرای اسما وصفات
ایلدوب خزانه بیکران قدرت تکوینیده ارزاق

Fotoğraf No: 221 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 222 Başlık tezhibi

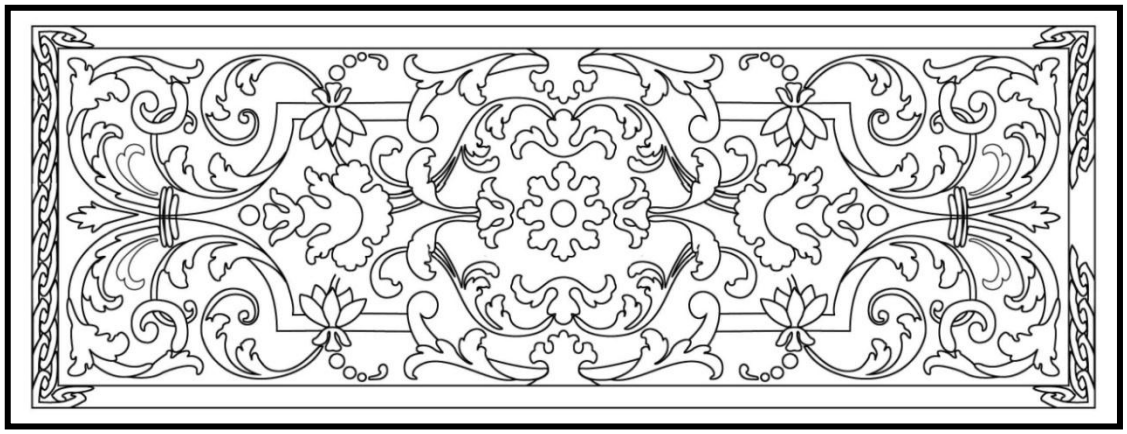

Çizim No: 157 Başlık tezhibi

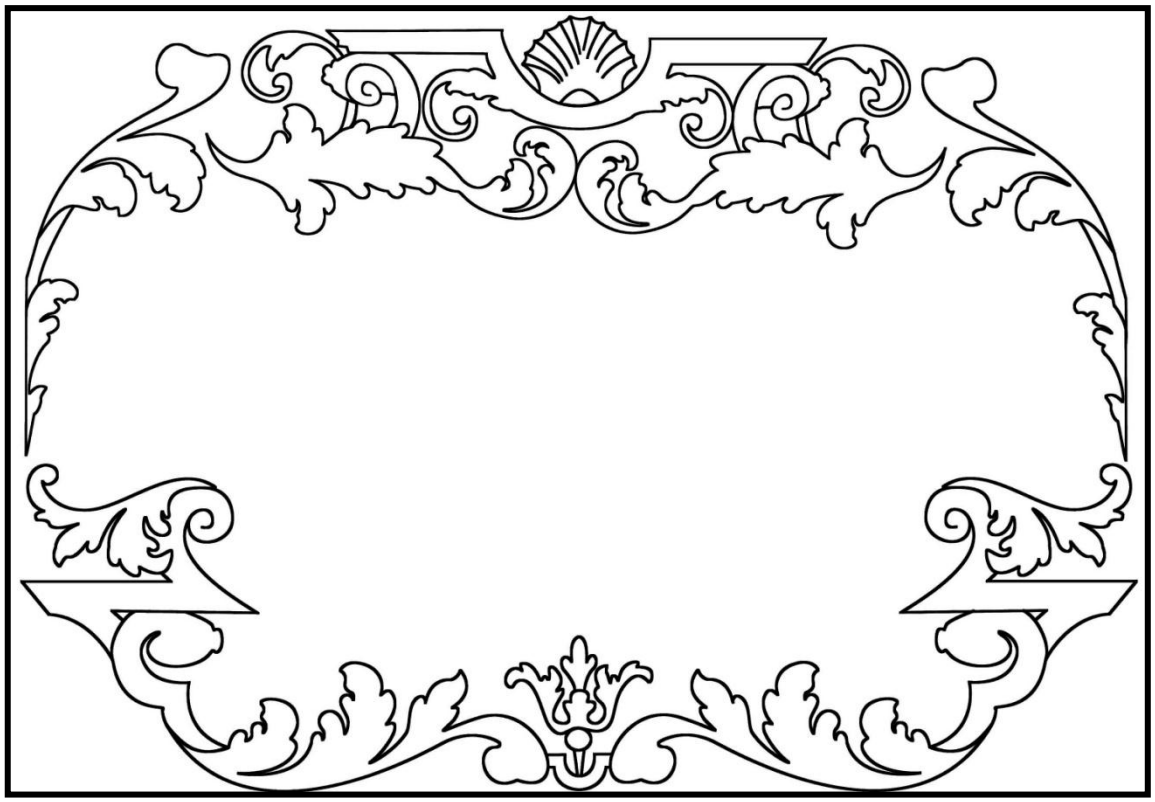

Çizim No: 158 Başlık tezhibi

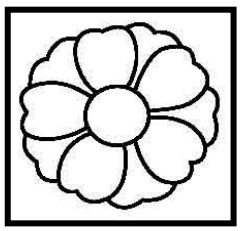

Çizim No: 159 Gül

ÖRNEK NO: 42

Fotoğraf No: 223

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I.MahmutVakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.Muharrem 1156/ 25 Şubat 1743 tarihli

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, eflatun, kahverengi, yeşil, lila, pembe, altın, kırmızı, mavi, siyah, turkuaza yakın mavi, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık tezhibi olarak görülen desen rumi ve hatayi grubu motifler le tasarlanmıştır. Zemin rengi olarak altın, lacivert ve bazı küçük alanlarda siyah renk kullanılmıştır. Altının kullanıldığı zemin motif yaprakları dikdörtgen formu çevreleyen zencerek ve duraklarda iğne perdahı tekniği uygullanmıştır. Mührün bulunduğu yazı desen içinde dendanlanarak ayrılmış zemin kağıt renginde bırakılarak kenar boşluklara altınla çift tahrir desen işlenmiştir.

Kenar geçmeleri krtçuklarla ve tezyinetın geneliylle uyum içerisindedir. Sık tığ motiflerinin yer aldığı eserde diğer örneklerden farklı olarak dört renk kullanılmıştır. Penç, goncagül motifleri ve lacivert zeminli rumiler başlığın motiflerini oluşturmaktadır. Beynessutur alanın zeminine iğne perdahı tekniği uygulanmakta olup penç ve rumi motifleriyle bezenmiştir.

Dendanların iç kısmı aşağı doğru sarkan yaprak motifinden oluşmakta olup tezyinata hareketlilik kazandırmıştır. Turkuaz üzerine bezenen kurtçuktan sonra geçme motifleri başlık yazı alanını çevrelemiştir. Yazı alanı boş bırakılmış olup zemini altın bezemedir.

Tezhip içindeki yazı: Bu kayıtlı vakfın faydası ve mükafatı daim olup uygulanmasının herhangi bir sorundan uzak olsun şeklinde ifade ve padişah tuğrası bulunmaktadır. Altında vakfiyenin giriş ve dua cümleleri bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 224 Sağ sayfa

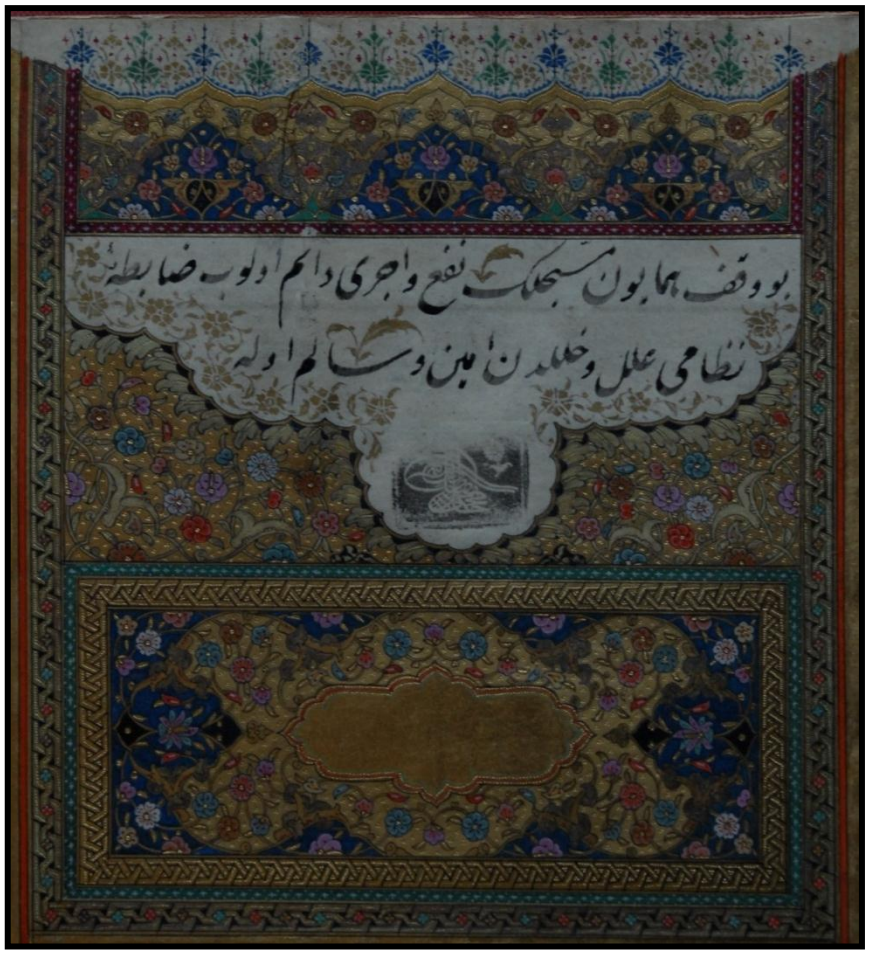

Fotoğraf No: 225 Başlık tezhibi

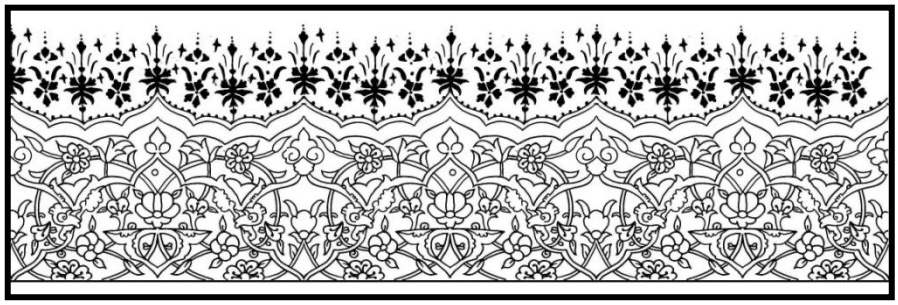

Çizim No: 160 Başlık tezhibi

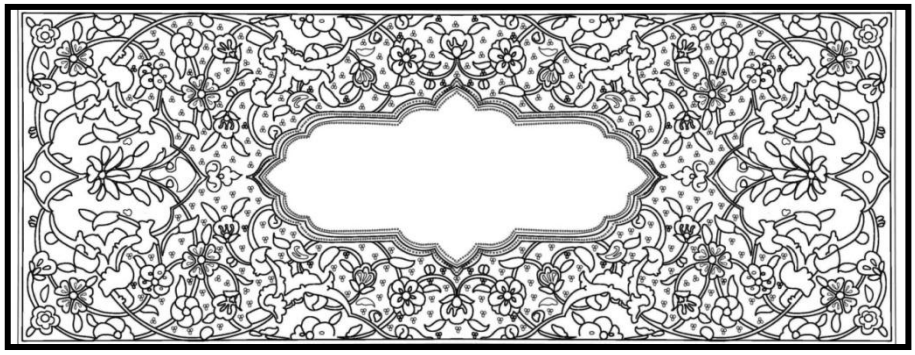

Çizim No: 161 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 43

Fotoğraf No: 226

Envanter No: 47

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: : I.MahmutVakfiyesi

Hattatı: Ali El Maruf Konevi

Yazısı: Nesih

Konusu: I.Mahmudun Kahiredeki Vakıflarına Dair Vakfiyesi

Boyutları: 32cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.Muharrem 1156/ 25 Şubat 1743 tarihli

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Pembe, beyaz, altın

Kompozisyon Özellikleri:

Barok döneme ait motifler sıvama altınla boyanmış ve iğne perdahı uygulanmıştır. Cetvele bitiştirilmiş iki kenarda pembe ve tonlarıyla renklendirilen kurdele ile desenin üst ortasında natüralist üslupta ters lale işlenmiştir.

Tezhip içinde: Bu kitapta yazılı olanları Allah için vakfettim. Her kim bunu işitip bildikten sonra değiştirmeye kalkarsa bilsinki Allah Azabı şiddetli olandır ifadesi ve padişah tuğrası yer almaktadır. Altında ise vakfiye dua cümleleri bulunmaktadır. Vakıf sultan Mahmud Han Gazi'dir. Tezhipli sayfanın sağındaki yan yazıda vakfiyenin onaylandığına dair Haremeyn müfettişi şehzade Ahmet'e ait onay şerhi ve mührü bulunmaktadır.

وقفت عافی هذا الکتاب المستطاب خالصا لوجه الله الملک العزیز الوهاب

فمن بدله من بعد ما سمع وعلم فان الله شدید العقاب

حالا سریر عالم مصیر سلطانی ❁ وتخت فلک رفعت جهانبانی اورنگ ❁ هزار شوکت واجلال ودولت واقبال ایله لمعه پیرا اولان مهر جهانتاب سلطنت ❁ وماه بلند اسمان خلافت ❁ ناصر شریعت غرا ❁ السیف المسلول علی الاعداء ❁ فاتح بلاد ❁ قاهر اهل بغی وفساد خادم الحرمین الشریفین ❁ شوکتلو مهابتلو عظمتلو سلطان محمود خان غازی ❁

Fotoğraf No: 227 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 228 Başlık tezhibi

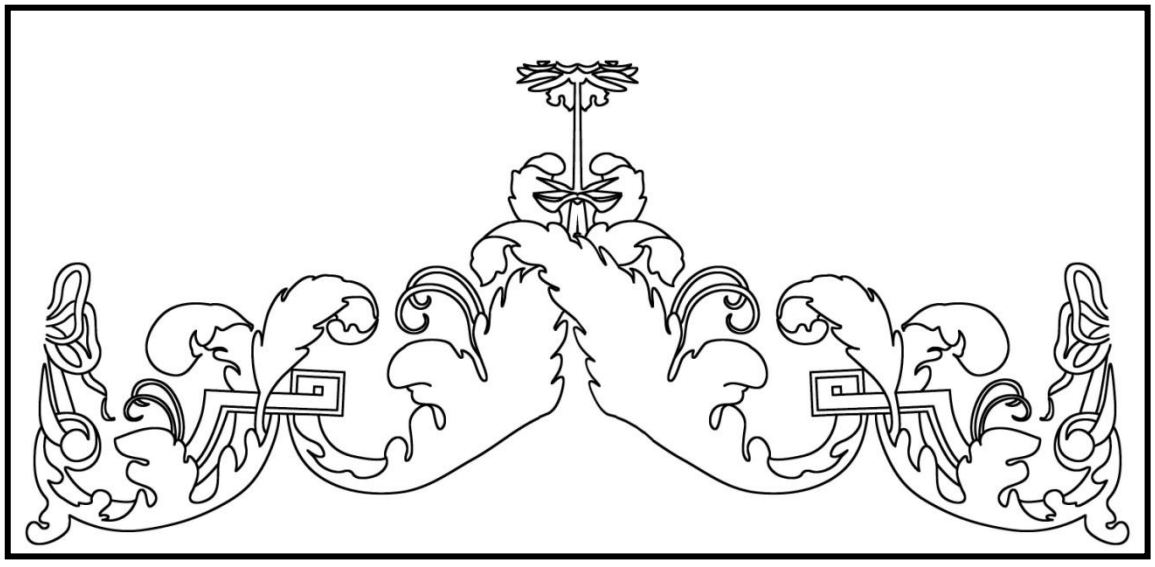

Çizim No: 162 Başlığın üst kısım süslemesi

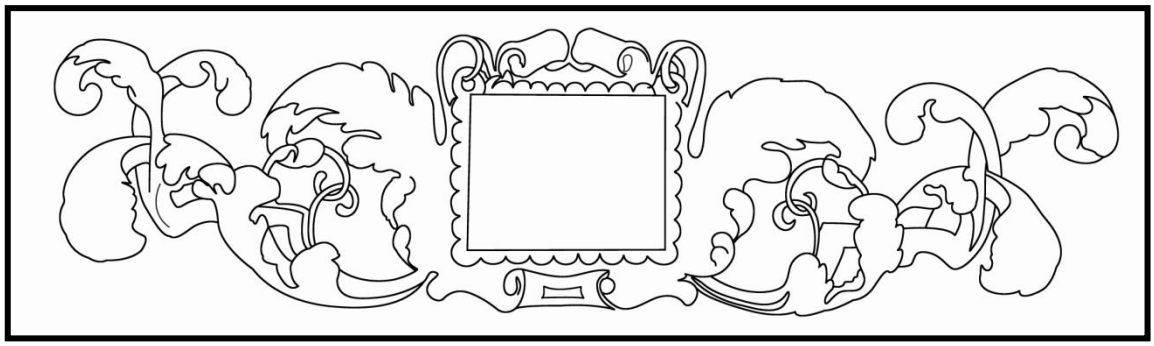

Çizim No: 163 Başlığın alt kısım süslemesi

Fotoğraf No: 229 Diğer sayfalardan motif örnekleri

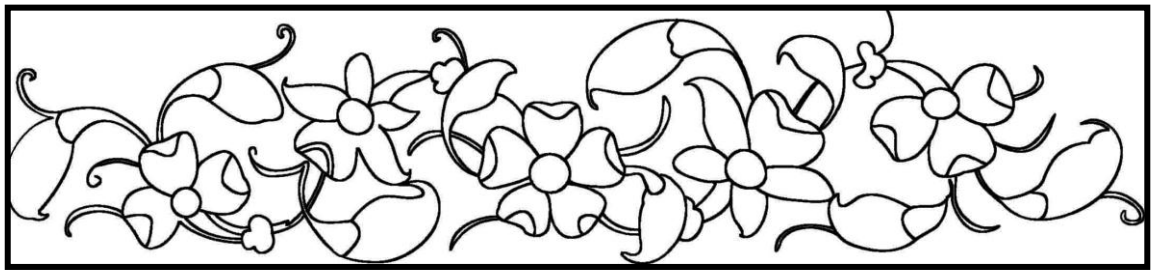

Çizim No: 164 Diğer sayfalardan motif örnekleri

Fotoğraf No: 230 Motif örneği

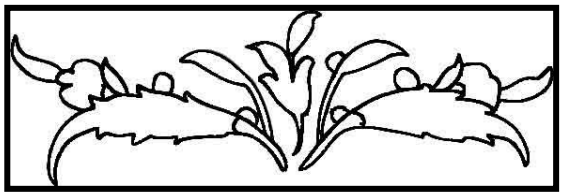

Çizim No: 165 Motif örneği

Fotoğraf No: 231 Motif örneği

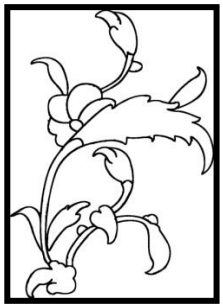

Çizim No: 166 Motif örneği

ÖRNEK NO: 44

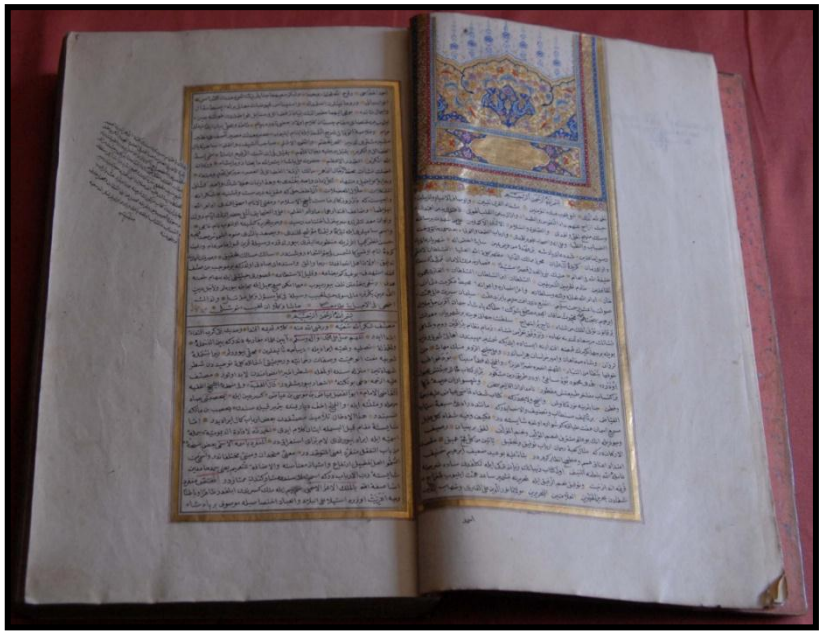

Fotoğraf No: 232

Envanter No: 156

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Hulasetül Vefa Fi Şerhi Şifa

Hattatı: Şey Kadı İmam Ebul Fazl İyaz bin Musa Bin İyaz .Himyer Kabilesindedir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kadı İyad'ın Hz. Muhammed'i tanıttığı "Şifa" adlı meşhur Arapça kitabının İbrahim Hanif tarafından yapılan Osmanlıca açıklamasıdır. Besmele ile başlanan yazı Hamdele ile devam etmiştir. Hamdele: Allaha övgü ile başlama anlamındadır. Şifa kitabını Mevlana Nurettin Ali EL Kari ve Şehabbetin Ahmet El Kaffaci şerhlerinden de istifade eden El Hac İbrahim Hanif tarafından Şerh edilmiştir.

Boyutları: 33cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1755-56/H.1169, Gazi Sultan Mahmut Han, Sadrazam Ali Paşa ve Şeyhül İslam İshak Efendi zamanında yazılmıştır.

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ünvan sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, bordo, açık mavi, beyaz, sarı, pembe, lila, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Unvan sayfası olarak tezhiplenen bu eserde; bitkisel motifler, rumi motifi ve bulut motifi kullanılmıştır. Zemin rengi olarak altın ve lacivert kullanılan motifte sayfa bitimine uzanan ana tığlarda lacivert, ara tığlarda ise kırmızı renk tercih edilmiştir. Ana tığlarda hatai motifi form kazanarak bilinen klasik dönem tığlarından uzak geniş ölçüde bir tığ motifi oluşturulmuştur. Mavi renkli geniş tığların hemen yanında dağınık tarzda kırmızı renkli tığlar bulunmaktadır.

Başlıktaki kubbeli tac kısmının üst kubbe alanı altın, siyah ve beyaz renkle oluşturulmuştur. Başlığın içindeki hatai kısımlar pembe, eflatun renklerinden oluşmakta olup goncalar ise mavi ve pembe renkle boyanmıştır. Genel olarak motiflerde; beyaz, mavi, pembe, sarı, sülyen gibi renkler görülmektedir. Cetvellerde altının yanı sıra, artı ve noktalarla süslenmiş kurtçukların yanısıra; kırmızı, mavi ve lacivert cetveller bulunmaktadır. Kenar suyu, altın zemin üzerine bitkisel motiflerle bezenmiştir. Dikdörtgen kısımda dendanla ayrılan, altın zeminli yazı alanı boş bırakılmıştır.

Mavi ve kırmızı zeminli kurtçuğun dış hattını oluşturan bordür altın sıvama zemin üzerine goncagül motifinin bezenmesiyle oluşmuştur. Goncagüllerin içi uçuk pembe renkle boyanmış, dışı ise siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Yazı alanının sol üst köşesi penç ve goncagül motifleriyle bezenmiş olup zemini sıvama altınla boyanmıştır. Dendanlarla oluşturulan köşe formu yazının estetiğine dikkati çekebilmek açısından tezhipli yazmalarda uygulanan bir özelliktir.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى شفى قلوب عباده المؤمنين بشفاء القرآن المبين واوصاف الانبياء والمرسلين
حيث ازاح عنهم داء النفوس والنكد وازال برءن القلب الطوى فاهتدى به من اهتدى
وسلك منهج الحق والهدى والصلوة والسلام الاتمان الاكملان على من شهدت برسالته
الضباب والظبا وعلى اله واصحابه نجوم الهدى وارباب الصفا والوفا بعد حمد خالق ورفت
رسول خافقين شد دعاى بادشه برعهدة من فرض عين سايهٔ اخص اله شهريار عالم پناه
داراى زمان كزيدهٔ آل عثمان محرز ممالك الدنيا مظهر كلمة الله العليا السلطان الاعظم
خليفة الله فى العالم مليك بنى بالعدل قصرًا مشيدًا فصار به ملك الامان ممهدًا سلطان
الخافقين خادم الحرمين الشريفين السلطان ابن السلطان ابن السلطان الغازى محمود
خان ادام الله تعالى دولته وسلطانه واعز انصاره واعوانه ٩ محيط مكرمت عثمان
صولت باعث رحمت سليم الطبع ذى رافت حليم بايزيد عفت سليمان سيرت عالى همت
ابرهيم بهجت هم محمد محدث خاقان امجد مصطفى شوكت ٩ حقاكه پادشاه جهان آفرين جل جلاله
برقانون توفى الملك من تشاء تاج پر ابتهاج سلطنت جهانى بويله بر شهريار معدلت
نشانك سر سعادت تمندنه نهاده وبر وفق تعزمن تشاء زمام نظام عراقين روم وشامى
بويله برجهانكيرك قبضه اقتدارنه اپسناده ايلديكه شمشير مهيبندن اهالئ شرق وغرب
لرزان وشاه صفاهان وامير خراسان هراساندر وعلى حليم الروم منك مهابة من
خوفها يتخطا من التيار اللهم انصره نصرًا عزيزًا وافتح له فتحًا مبينًا بود عواقب
اودرده هدف محمود بود مساعئ اودد طريق دين مشكور برّار تكاب مآثر جبلتنش مجبول
بر اكتساب مفاخر طبيعتنش مفطور نامدار دان اقاليم سخن وشهسوار ان عرصهٔ ذكا
وفطن جنابلرينه نوردكاوش واضح ولايحدركه كتاب شفاء قاضى عياض عليه رحمة
الفياض برتاليف مستطاب ونصنيف والانصابدركه مانند درادئ سبعهٔ سياره
مسمع اسمان هفت طباقه كوشواره اولمغه شايسته در فكيف وفيه شفاء كل عليل
وجود يله انك بوعالم مشترف فنعم المؤلف ونعم المؤلف الحق بربنيان رصيف
الاركان دركه مثال كعبهٔ رحمان ارباب توفيق وتحقيق ثابتين من كل فج عميق مقصد
امتداد اعناق همم ومطمح انظار كرم در بناءً عليه بو عبد ضعيف ابرهيم حنيف
عاملهُ الله بلطفه المنيف اولكتاب زيبانك زبانه تركى ايله تكلفدن ساده شرحنه
قرهه اندازنيت وتوفيق نعم الرفيق ايله تحريرنه تشمير ساعد همت ايليوب شتاح
شفادن بحر زلخرين العلامتين المحررين مولانا نور الدين على القارى وشهاب الدين

Fotoğraf No: 233 Sağ sayfa

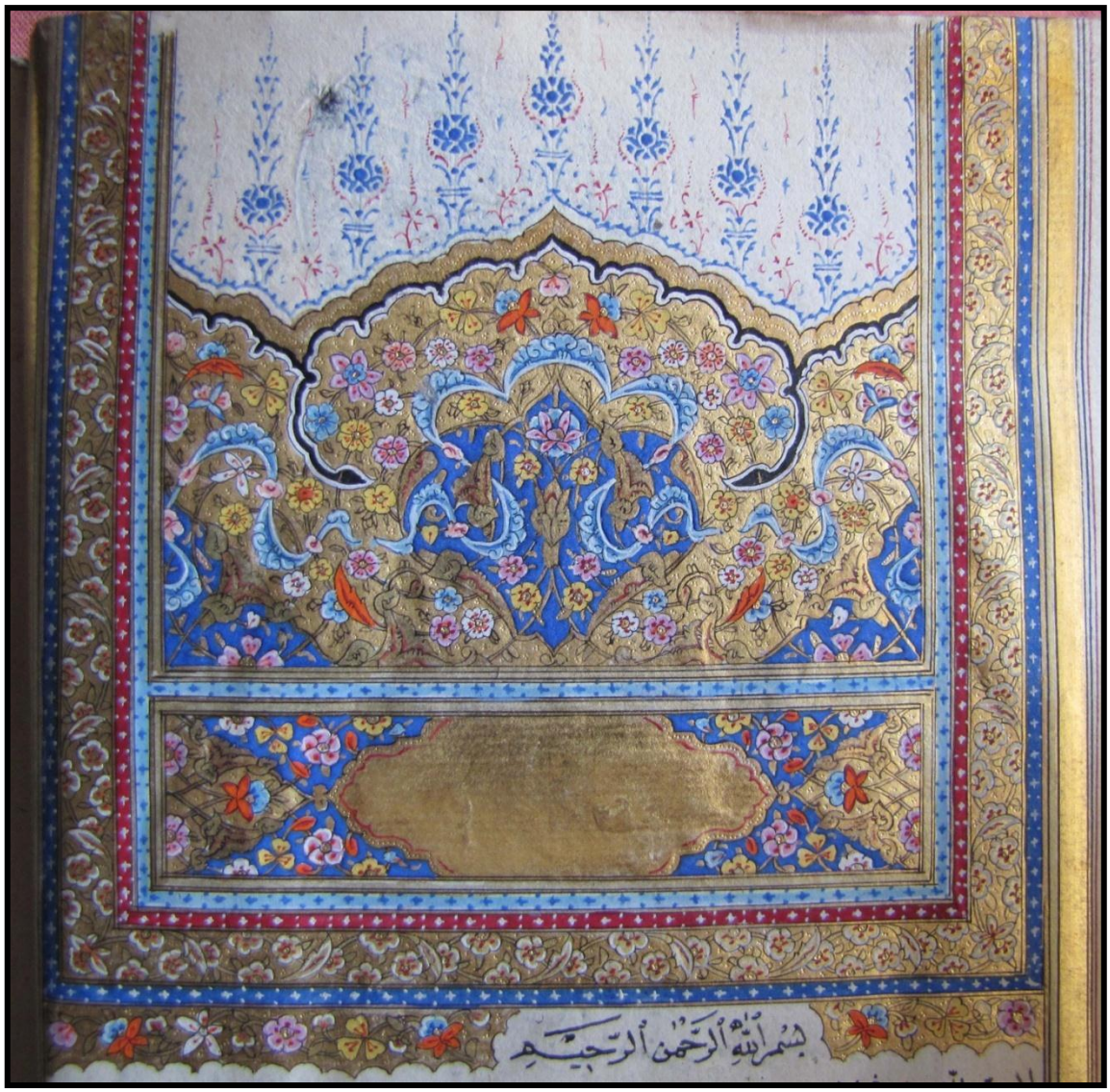

Fotoğraf No: 234 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 235 Başlık tezhibi

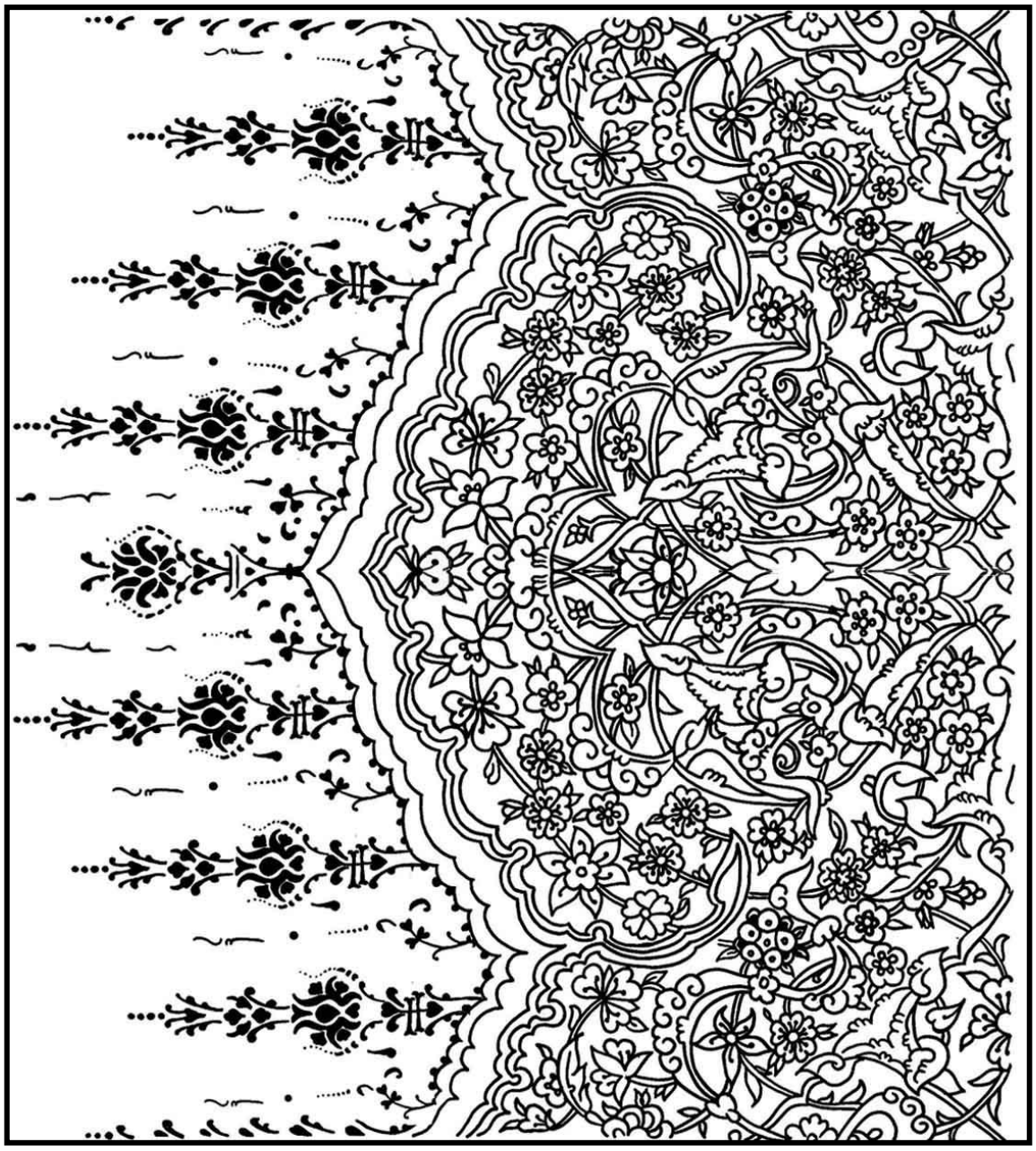

Çizim No: 167 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 236 Başlık tezhibi

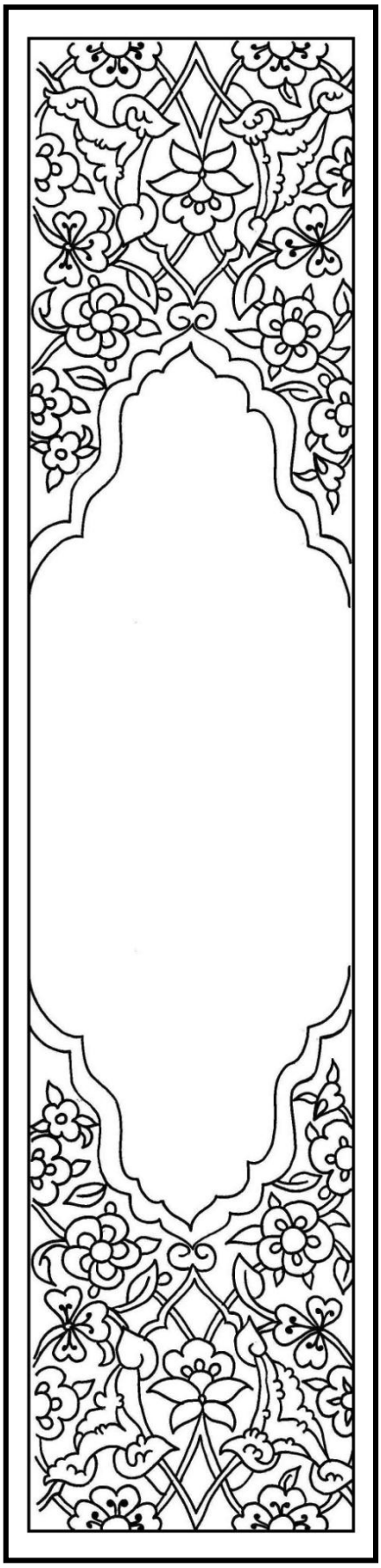

Çizim No: 168 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 237 Bordür süslemesi

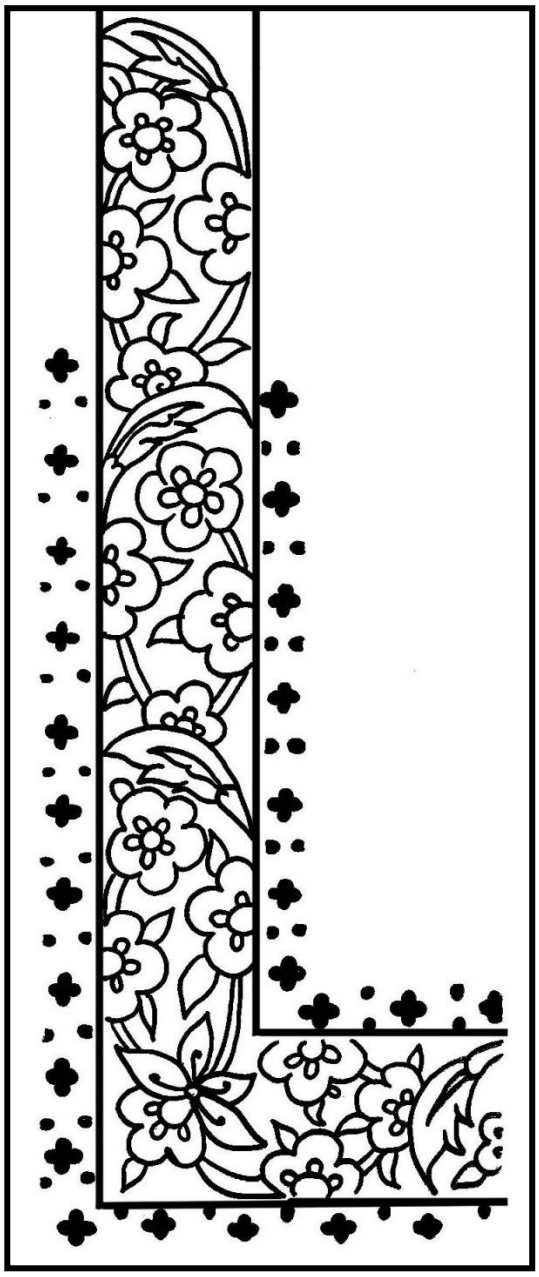

Çizim No: 169 Bordür süslemesi

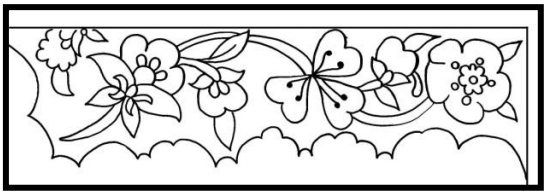

Fotoğraf No: 238 Beynes sutür süslemesi **Çizim No**: 170 Beynes sutür süslemesi

Fotoğraf No: 239 Beynes sutür süslemesi

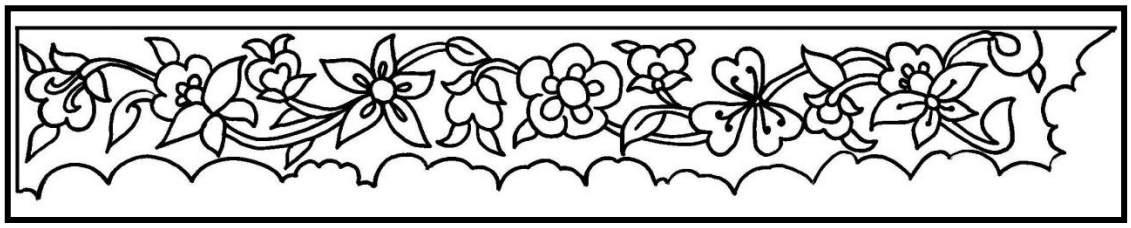

Çizim No: 171 Beynes sutür süslemesi

ÖRNEK NO: 45

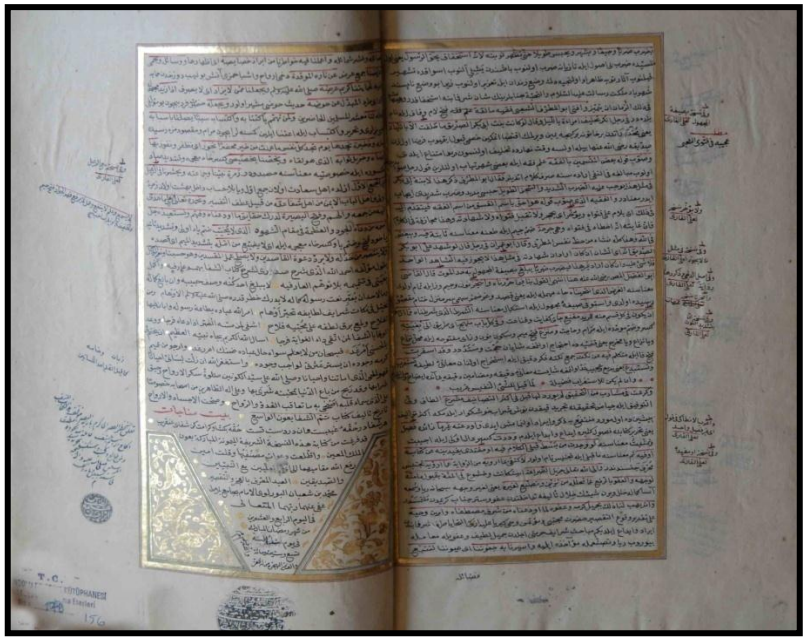

Fotoğraf No: 240

Envanter No: 156

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Hulasetül Vefa Fi Şerhi Şifa

Hattatı: Şeyh Kadı İmam Ebul Fazl İyaz bin Musa Bin İyaz .Himyer Kabilesindedir

Yazısı: Nesih

Konusu: Kadı İyad'ın Hz. Muhammed'i tanıttığı "Şifa" adlı meşhur Arapça kitabının İbrahim Hanif tarafından yapılan Osmanlıca açıklamasıdır. Besmele ile başlanan yazı Hamdele ile devam etmiştir. Hamdele: Allaha övgü ile başlama anlamındadır. Şifa kitabını Mevlana Nurettin Ali EL Kari ve Şehabbetin Ahmet El Kaffaci şerhlerinden de istifade eden El Hac İbrahim Hanif tarafından Şerh edilmiştir.

Boyutları: 33cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1755-56/H.1169, Gazi Sultan Mahmut Han, Sadrazam Ali Paşa ve Şeyhül İslam İshak Efendi zamanında yazılmıştır.

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ketebe sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, buz mavisi

Kompozisyon Özellikleri:

Ketebe sayfası olan bu sayfa, üçgen biten yazı kenarındaki köşelere altın ile tahrirlenmiş ve halkar yapılmıştır. Penç ve yaprak motifiyle bezenmiş köşelikler ketebe sayfasına uygun biçimde yerleştirilmiştir. Altın ve açık mavi cetvellerin çekilmesi suretiyle yazıdan ayrılmıştır. Yazı içerisinde duraklar, tahrirsiz altın nokta olarak görülmektedir.

Fotoğraf No: 241 Sol alt ketebe süslemesi

Fotoğraf No: 242 Ketebe süslemesi **Çizim No**: 172 Ketebe süslemesi çizimi

ÖRNEK NO: 46

Fotoğraf No: 243

Envanter No: 49

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III. Osman Vakfiyesi

Hattatı: 1759/ H.rabiulevvel 1169

Yazısı: Nesih

Konusu: III. Osman'ın Nur-u Osmaniye Camisi Vakfiyesi

Boyutları: 33cm x 20cm

Koleksiyondaki Yeri: Teşhir

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 10.03.2009

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, açık mavi, altın, kırmızı, sülyen, turkuaza yakın mavi, beyaz, siyah, pembe, lila, yeşil, gri, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Dendanlarla çevrelenen tezhipte lacivert ve açık mavi renkte hatayi motifli tığlar bulunmakta olup, hatai motifli tığların yanlarında dağınık tarzda kırmızı ve açık mavi renkte serbest tığ şekillerine yer verilmiştir. Dendanlarda kullanılan renkler; altın, lacivert ve kırmızı olup, motifle birleşen alan siyah renk ile tahrirlenmiştir.

Başlık tezhibinde rumiler ve hatayi grubu motifler bulunmaktadır. Pençberk ve şeşberk pençler ½ desen içerisinde kullanılmıştır. Zemin rengi altın ve laciverttir. Başlık deseninde dikkati çeken bir husus vardır o da dalların aslına uygun olarak yeşil boyanması gerekirken kırmızı renk ile boyanmasıdır. Lacivert zeminli ayırma rumi motifinin üst ortasında hatai motifi bulunmakta olup, rumi içi bezemede sıklıkla kıvrım dal üzerine yerleştirilmiş penç motifleri yer almaktadır. Eserde görülen penç motiflerinin bazılarında beyaz tahrir yapılırken bazılarında ise kendi renginin bir ton açığıyla gölgelendirme yapılmıştır.

Başlık yazı alanının dış sınırını küçük geçmelerden oluşan bir bordür çevrelemekte olup bunun dışını ise turkuaza yakın zemin renginden oluşan üzeri beyaz renkte kurtçuk motifi süslemektedir.

Başlık yazı alanı olan yatay dikdörtgen formda beynes sütur uygulanmıştır. Araları altın ile boyanan satır aralarına iğne perdahı yapılmıştır. Yazı alanının dış zeminin Birbirinden farklı tasarlanmış penç durak örnekleri yazı alanında göze çarpmaktadır.

Fotoğraf No: 244 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 245 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 246 Bordür

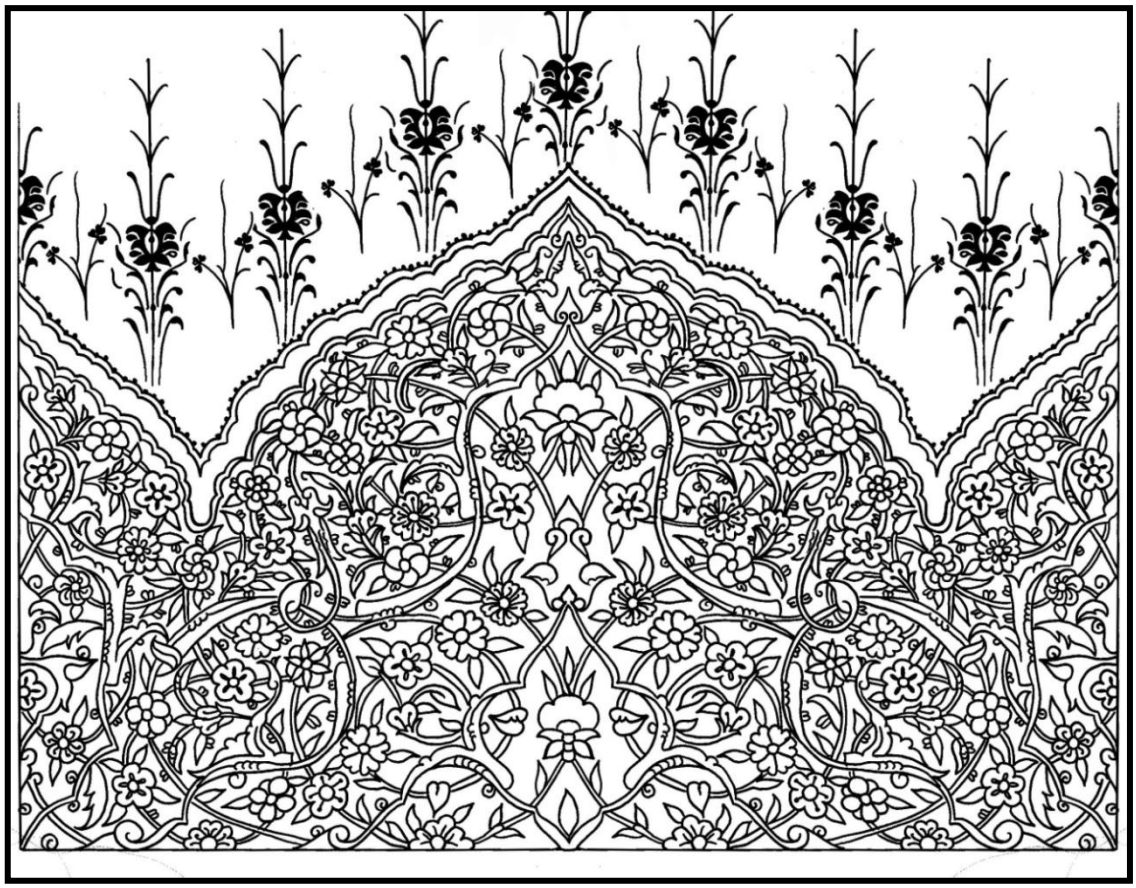

Çizim No: 173 Başlık tezhibi çizimi

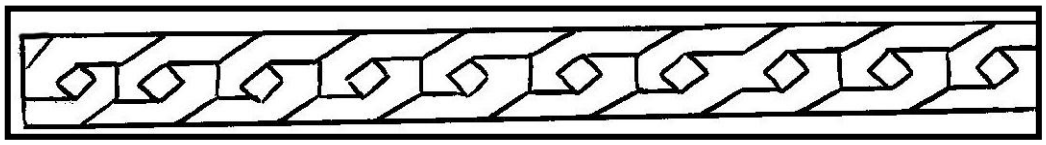

Çizim No: 174 Bordür çizimi

ÖRNEK NO: 47

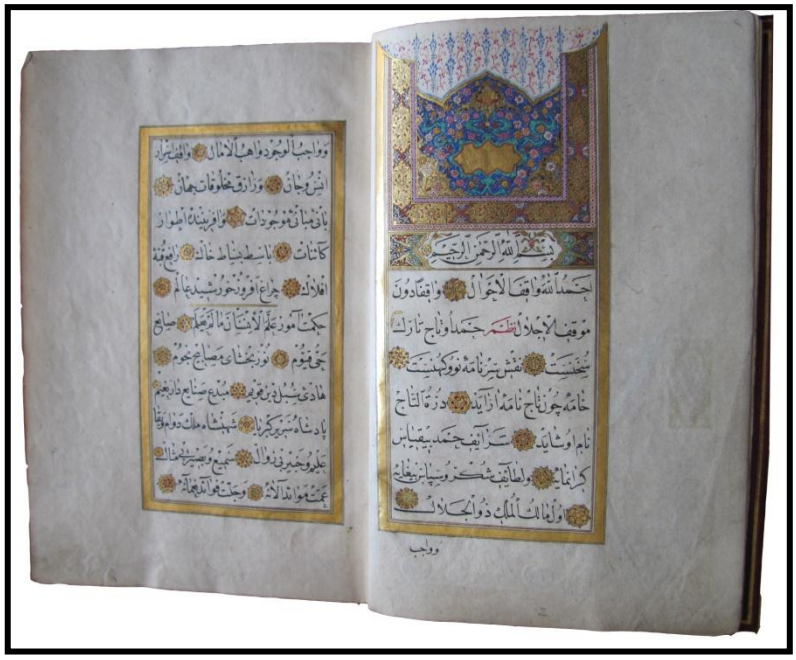

Fotoğraf No: 247

Envanter No: 187

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III.Mustafa Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: III.Mustafa'nın Mısır'daki vakıflarına dair vakfiyesi

Boyutları: 28,5cm x 18,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 5 Temmuz 1764/ H.1178-1187 15 Muharrem

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, turkuaz mavisi, bahar yeşili, bordo, lila, sülyen, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık tezhibinin zemini lacivert ve altın ile sıvanmış olup tığlar iki farklı tığ kompozisyonu kullanılmıştır. Mavi tığlar klasik tığ örneklerinden olup aralarına kırmızı renkle dalgalı bir yol izleyenstilize kıvrımdal ve çiçek motifleri tezhiplenmiştir.

Kubbe formundaki başlık tezhibi testere dişli cetvel ile sınırlanmış olup cetvelin zemini açık eflatun ile boyanmıştır cetvel içine siyah renkte yarım kurtçuk bezenmiş olup testere dişleri siyah mürekkeple tahrirlenmiştir. Testere dişli cetvelin yanlarına ise altın bezenen iki ince cetvel daha çekilmiştir. Suyoluna altın sıvalı kalın bir cetvel ve bunun yanına ise boş sayfa zeminine yakın bir renkte cetvel daha çekilmiştir. İçteki efratun cetvelle aynı renkte bir cetvel içi suyolunun iç tarafına çekilmiş olup içine siyah mürekkeple kurtçuklar işlenmiştir. Her iki açık eflatun renkli cetvelin arasına ise stilize bitki motifleriyle süslemeler yapılmıştır. Sülyen dendanlı tahrirle ayrılan kutucukların zemini ise altın sıvanmış ve simetrik olarak kubbe formunun çevresine sıralanacak şekilde kompozisyon oluşturulmuştur. Yaprak ve çiçek motiflerinin içine turuncu ve bordo renkleriye fırça darbeleri uygulanmıştır. Motiflere siyah mürekkeple tahrirler çekilmiştir. Kutucuk dışında kalan zemin ise lacivert ile sıvanmış olup içine yarım formda çiçek motifi bezenmiştir. Çiçek motifinin yaprakları ise altın ile sıvanmıştır.

Üstteki kubbe formu1/2 ölçekle simetrik tezhiplenmiştir. Ortadaki yazı alanı turkuaz mavisiyle boyanmış ayırma bulut motifleriyle çevresindeki lacivert zeminden ayrılmıştır. Bulut içine bulutun kıvrımlarını izleyen sülyen renkte dendanlı tahrir çekilmiştir. Yazı alanı altınla sıvanmış olup boş bırakılmıştır. Lacivert zemin üzerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Kubbe formunun altındaki köşebentleri ve üstte bir alan rumi motifleri ile çevre alandan sınırlanarak zemini altın ile boyanmış ve içlerine penç berk, şeş berk ve kıvrım dallar ile bezenmiştir. Çiçeklerin içlerine kırmızı fırça darbeleri uygulanarak renklendirilmiş olup bazı çiçek motifleri münhani formunda bezenmiştir.

Fotoğraf No: 248 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 249 Başlık tezhibi

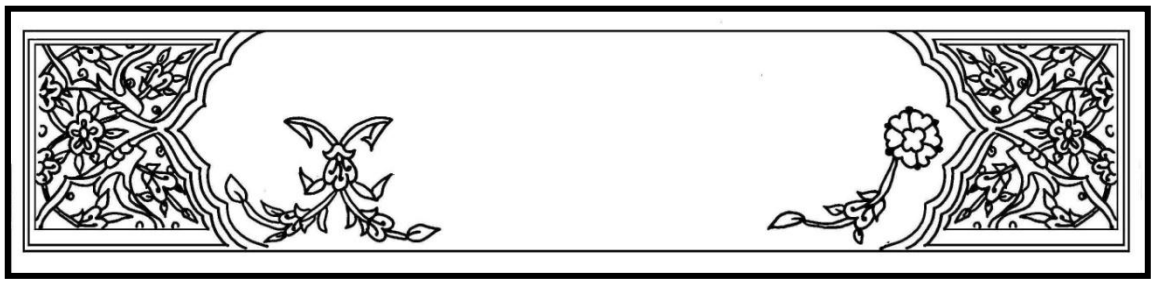

Çizim No: 175 Başlık süslemesi

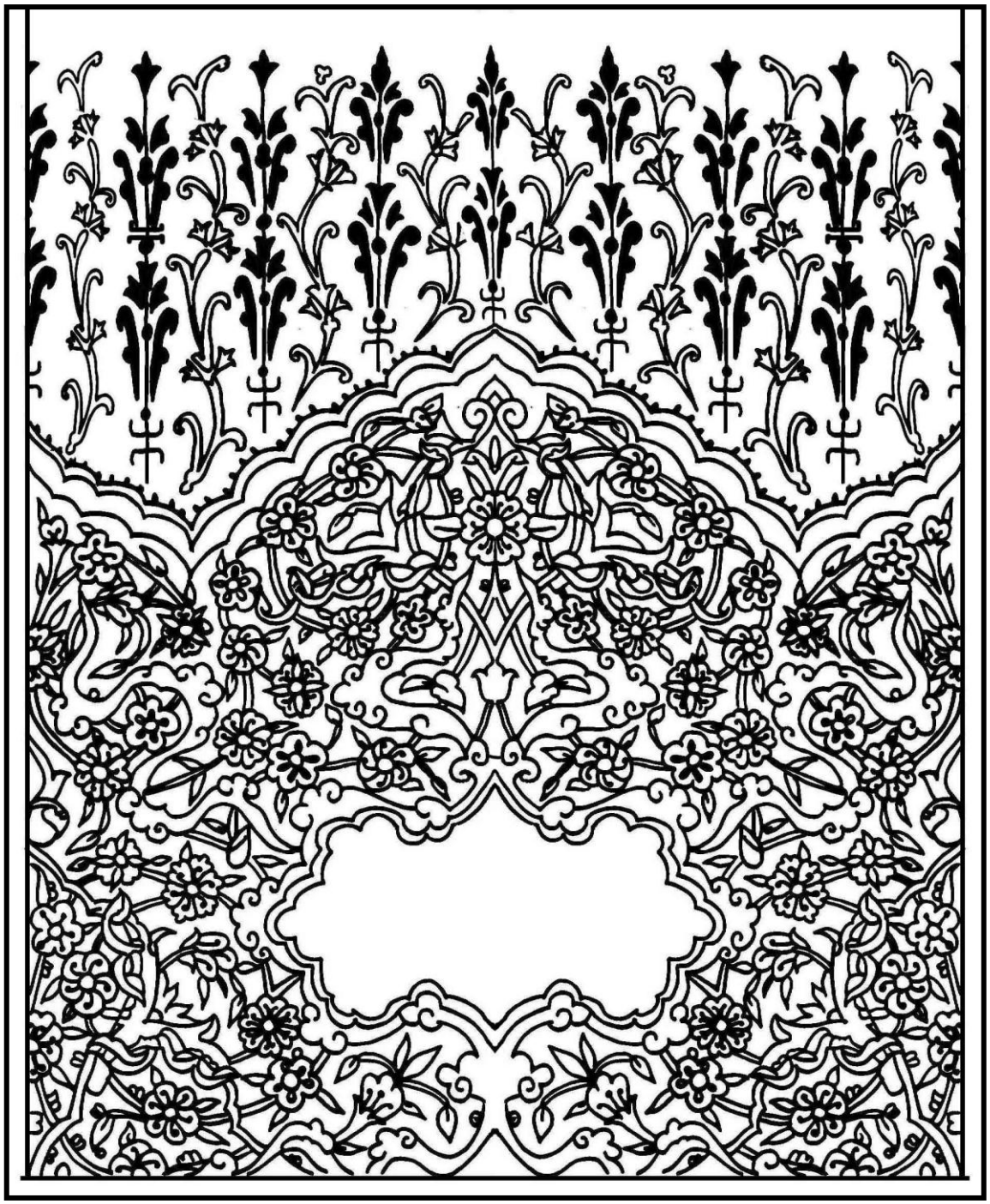

Çizim No: 176 Başlık tezhibi

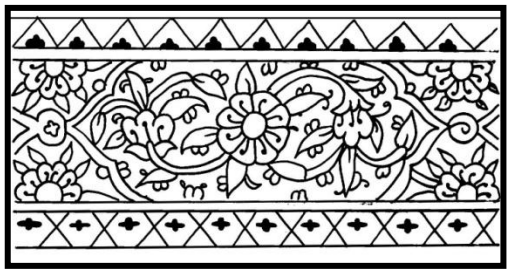

Çizim No: 177 Bordür

Fotoğraf No: 250 Bordür

ÖRNEK NO: 48

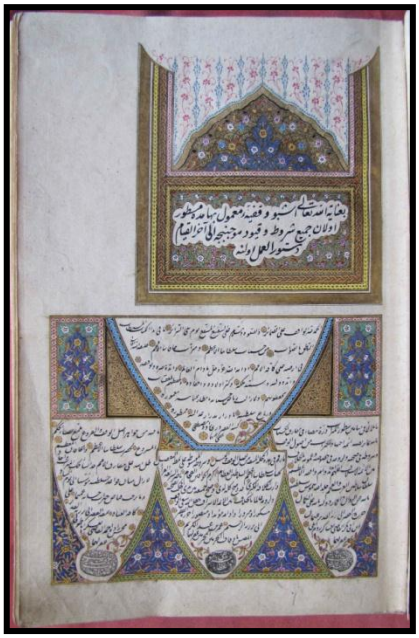

Fotoğraf No: 251

Envanter No: 187

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III.Mustafa Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: III.Mustafa'nın Mısır'daki vakıflarına dair vakfiyesi

Boyutları: 28,5cm x 18,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 5 Temmuz 1764/ H.1178-1187 15 Muharrem

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ketebe sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Laciver, altın, açık mavi, sarı, yeşil, bordo, lila, sülyen, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Üst ve altta iki dikdörtgen ayrı olarak tezhiplenmiştir. Üstteki başlık formundaki tezhibin yazı alanı beynes sütur olarak ayrılarak hatayi grup motiflerle bezenmiştir. Beynes süturun içinde ağırlıklı olarak filizlenen tomurcuk motifi ve penç berk kullanılmıştır. Zemin altınla kıvrım dallar ise bahar yeşili ile boyanmıştır. Yaprak motifleri bordo ile açıktan koyuya doğru boyanmıştır. Başlık levhası katmanlı olarak cetvelle çevrelenmiştir. En içte koyu sarı renginde siyah kurtçuklarla süslenmiş testere dişli bir cetvel, ortada iki iplik zencerek motifli cetvel dışta ise sarı rengi ile boyanmış kurtçuklu bir cetvel bulunmaktadır. Zencereği kolları altınla bezenmiş ve kollara paralel iğne perdahı tekniği uygunlanmıştır. Bunları ise en dıştan saran kuzu altın ile sıvanmıştır.

Alttaki dikdörtgen formunda tasarlanan başlık levhası ise altın cetvellerle çevrelenmiştir. Siyah mürekkeple yazılan yazının zemini boyanmamış olup yazının sağına ve soluna altın boyama ile şeş berk, se berk ve filiznenen tomurcuk motifleri tezhiplenmiştir. Yazının sağı ve solu dendanlı altınla boyanmış tahrirle kapatılmıştır. Yazı dışındaki zemin ise lacivert, bordo ve bahar yeşili rengiyle boyanmış olup kompozisyona hâkim olan stilize bitki motifleri buraya da tezhiplenmiştir. Motiflere siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir.

Kubbeli üst tezhibinin zemini lacivert ve altın ile sıvanmış olup tığlar iki farklı tığ kompozisyonu kullanılmıştır. Mavi tığlar klasik tığ örneklerinden olup aralarına kırmızı renkle dalgalı bir yol izleyenstilize kıvrımdal ve çiçek motifleri tezhiplenmiştir. ½ ölçekle simetrik kompozisyonda oluşturulan kubbe üstten mavi boyalı dendanlı tahrirle çevrelenmiştir. Bunun altına ise kalın altın sıvalı bir katman daha boyanarak üzerine altı, yedi sıralı iğne perdahı uygulanmıştır. Bunun alt kısmına ise siyah mürekkeple bir tahrir ve altına altın ile boyanmış bir tahrir daha çeklmiştir. Altın üzerine burada da iğne perdahı uygulandığını görmekteyiz. Kubbenin zemini altın ve lacivert ile sıvanmıştır. Rumi motifleri ile sınırlanan en içteki alan ise lacivert dışta kalan alanlar ise altın ile boyanmıştır. Kıvrım dal motifleri zemin üzerinde karışık bazı yerlerde spiralli yollar izleyerek tezhiplenmiş altın ile boyanmış ve etrafına siyah renkle tahrir çekilmiştir. Penç berk motifi yaygın olarak kullanılmakla birlikte şeş berk, ve goncagül motifleri de izlenmektedir.

Alttaki dikdörtgen ise altın cetvelle çevrelenmiş ve tezhipler arasında oluşturulan alanlara siyah mürekkeple yazılar yazılmıştır. Üstte sağda ve solda iki dikdörtgen formu bunun yanlarına ise altın sıvalı büyük ve küçük ikişer üçgen formu tasarlanmıştır. Üstteki yazı alanı açık mavi zemin üzerine kurtçukların işlendiği cetvel ile yanlarında bulunan tezhipli alandan sınılanmıştır. Dikdörtgen kutucuk ise ¼ ölçekle simetrik tasarlanmış ve içine rumi, goncagül, penç berk ve kıvrımdal morifleri tezhiplenmiştir. Rumi motiflerinin sınırladığı küçük bir alan ise lacivert rengiyle bezenmiştir. Kutucuklar pembe rengiyle boyanmış kurtçuklu cetvel ile çevrelenmiştir. Üstteki üçgen formundaki alanlar altın ile sıvanarak içlerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Üstteki büyük üçgendeki kıvrım dalların spiralli bir yol izleyerek tezhiplendiği görülmektedir.

Alt kısımda bulunan üçgen formları ise lacivert rengiyle sıvanarak içlerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Kıvrım dal motifleri altın ile sıvanmış ve motiflere siyah mürekkeple tahrir çekilmiştir. Alt ortadaki iki üçgene ise limonküfü rengiyle boyanmış siyah mürekkepli cetvel forma paralel olarak bezenmiştir. Üçgenler en dıştan altın boyalı cetvellerle sıvanmış ve üçgenler arasında üç adet mühür bulunmaktadır. Mühürlerin üzerine ise sağlı sollu ikişer adet bitkisel motif tezhiplenmiştir.

Fotoğraf No: 252 Ketebe Sayfası

Fotoğraf No: 253 Başlık tezhibi

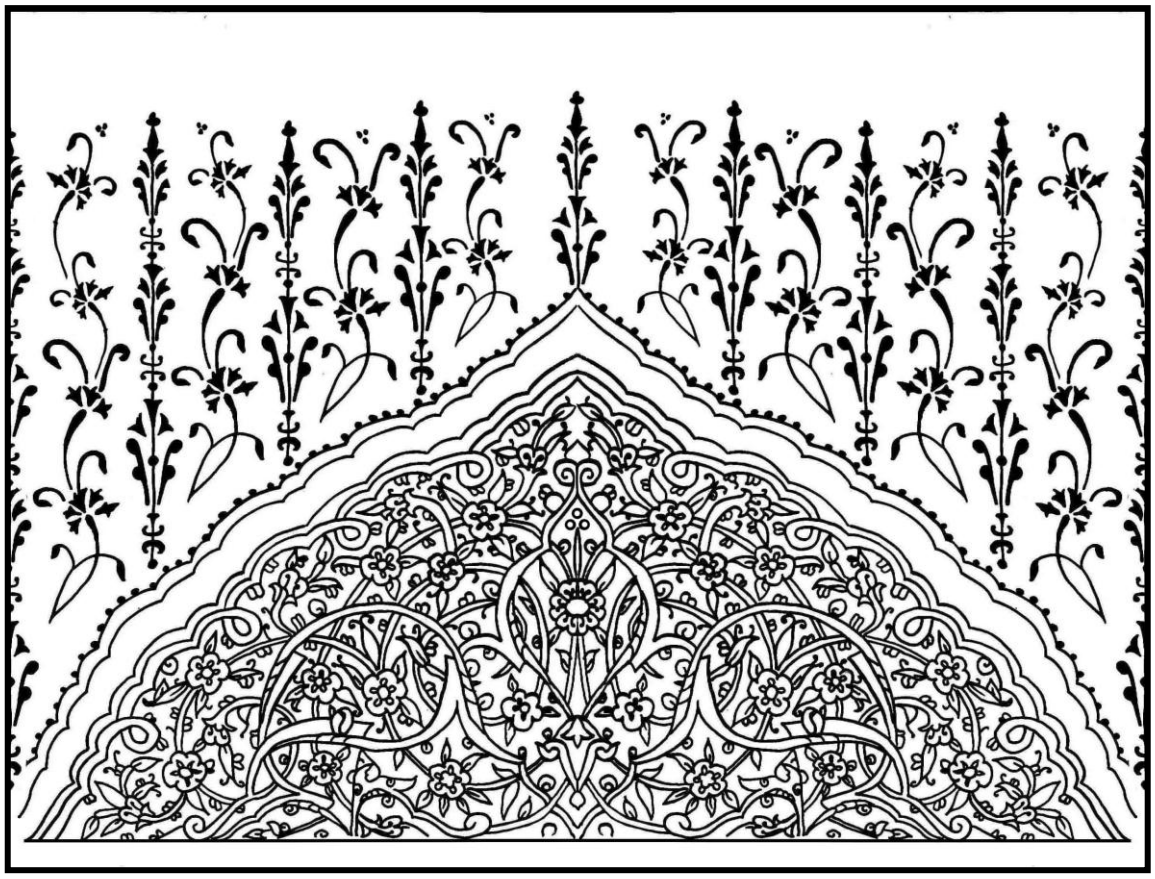

Çizim No: 178 Başlık tezhibi

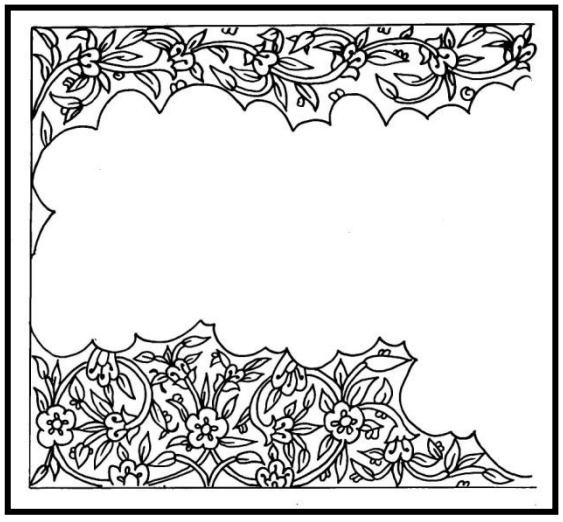

Çizim No: 179 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 254 Koltuk süslemesi

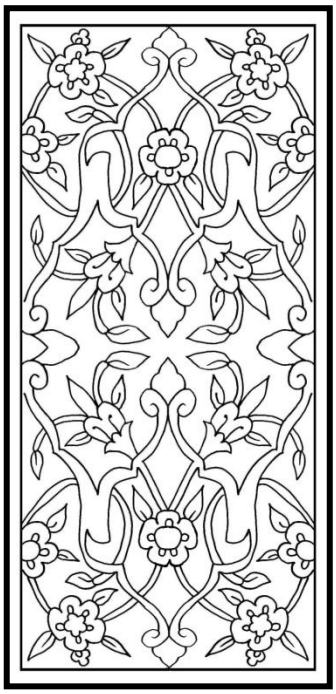

Çizim No:180 Koltuk süslemesi

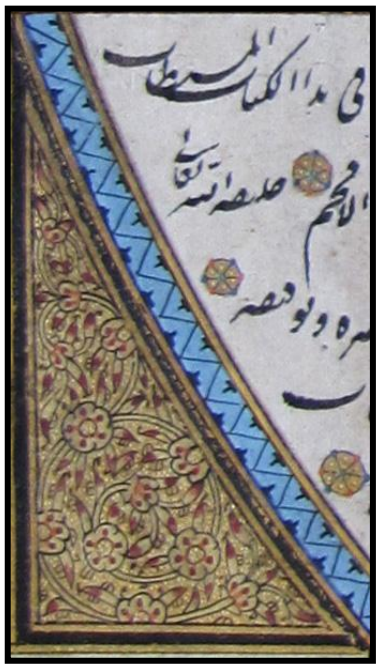

Fotoğraf No: 255 Köşebent süslemesi

Çizim No: 181 Köşebent süslemesi

Fotoğraf No: 256 Alt süsleme

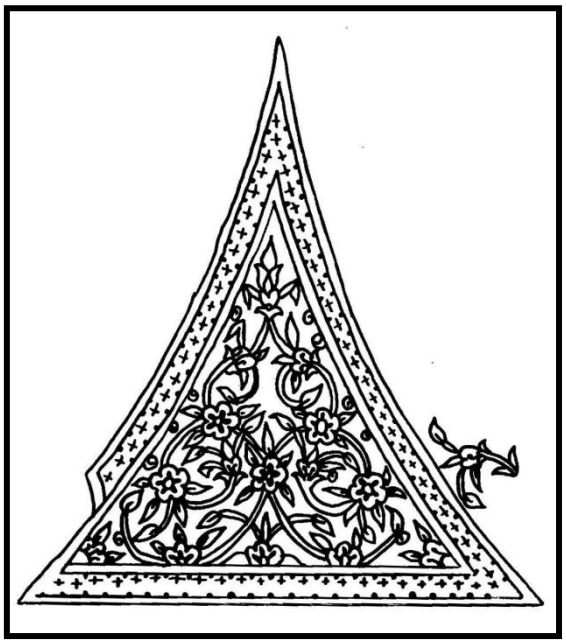

Çizim No: 182 Alt süsleme

Fotoğraf No: 257 Köşebent

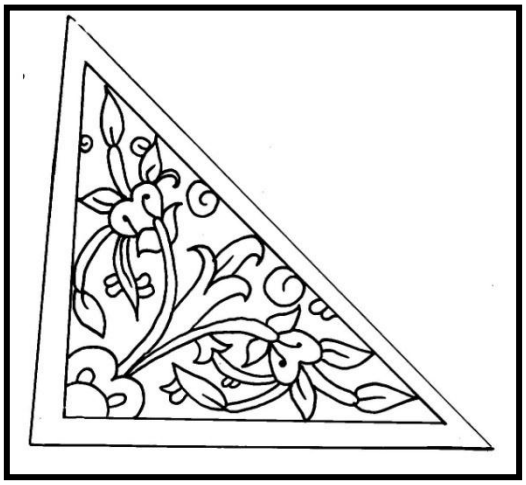

Çizim No: 183 Köşebent

ÖRNEK NO: 49

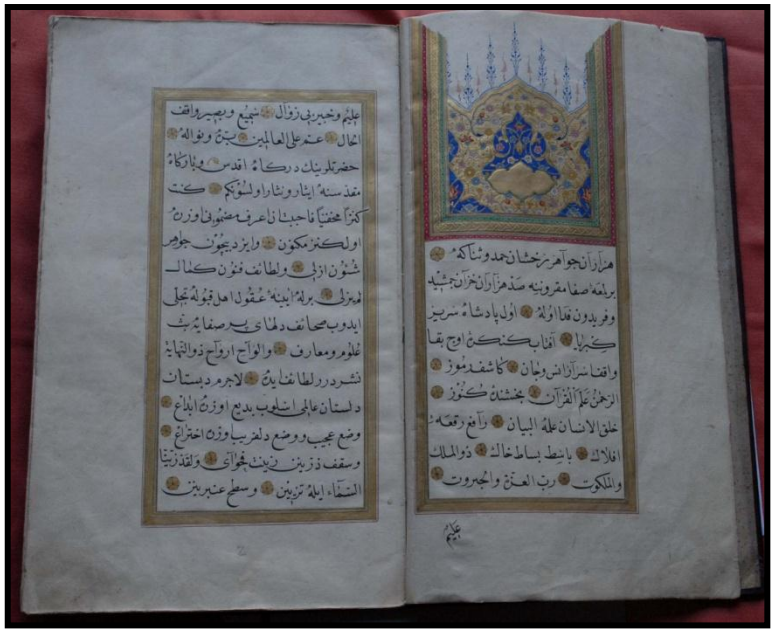

Fotoğraf No: 258

Envanter No: 159

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: I. Abdülhamit Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: I. Abdülhamit'in İstanbul'daki Vakıflarına ait Vakfiyesi

Boyutları: 30cm x 16, 5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 11Ocak 1781/ H. 15 Muharrem1195

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, mavi, sülyen, turkuaz, yeşil, beyaz, kırmızı, hardal sarısı

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık tezhibi ile başlayan sağ sayfada Allah'a övgü ile başlayan giriş cümleleri malı cetvel, yazmaktadır. Tezhibin bordürleri ikili altın sıvalı geçme zencerek bezenmiştir. Zencereğin kolları üzerine kolların takip ettiği yola iğne perdahı tekniği uygulanmıştır. Zencereğin içine ve dışına kurtçuklu birer cetvel ve bunların arasına arasına katmanlı olarak alın sıvalı cetveller çekilmiştir. İçteki cetvele limonküfü zemin üzerinde siyah renkte kurtçuklar dıştakine ise kırmızı boyanmış zemin beyaz kurtçuklar tezhiplenmiştir.

Başlık tezhibinde kubbe formunda kompozisyon oluşturulmuş ve zemini altın ve lacivert rengiyle boyanmıştır. Kubbenin üst kısmına mavi renkli tahrir dendanlıdır ve üstündeki aynı renkli tığlar birleşmişti. Mavi renkli tığların arasına ise kat kat yatay kırmızı boyamalar yapılarak dalga formu kazanmış küçük tığlar tezhiplenmiştir.

Kubbenin üzerindeki altın sıvamalı dendanlı bordüre iğne perdahı uygulanmış ve bunun altına ve üzerine siyah renkte tahrir çekilmiştir. Tezhibin içi altın sıvanmıştır, Rumi motifleriyle sınırlanan alanlar ise lacivert boyayla sıvanmıştır. Üzerine ise hatai, penç berk , kıvrımdal motifleri tezhiplenmiştir. Diğer alanlar altın ile bezenmiş olup üzerine iğne perdahı tekniği ile çintemani motifleri tezhiplenmiştir. Bu alanda hatai, se berk, penç ber, filiznenen tomurcuk ve kıvrımdal motifleri izlenmektedir. Stilize bitki motiflerine siyah renkte tahrir çekilmiştir. Stilize yaprak ve kıvrımdalar altın ize bezenmiş ve yaprak motifleri üzerine de iğne perdahı uygulanmıştır. Çiçek motiflerinin taçlarının içlerine kırmızı boya ile fırça darbeleri uygulanmıştır.

Orta bölümdeki yazı alanı altın ile bezenmiştir ve içi boş bırakılmıştır. Bordürü ise limonküfü dendanlı tahrirle çevrelenmiştir. Yazı alanının içine limonküfü tahrire paralel iğne perdahı uygulanmıştır. Sağ ve sol sayfanın kenar suyu altın ile bezenmiş olup en dışına ince kırmızı renkte cetvel çekilmiştir. Sayfalarda benzer altı yapraklı gül motifleri görülmekdir.

هزار آن جواهر نرخشان حمد و ثناکه
برلمعهٔ صفا مقرونینه صد هزار آن خزآن جمشید
وفریدون فدا اولهٔ اول پادشاهٔ سریر
کبریا آفتاب کنکرهٔ اوج بقا
واقف اسرار انس وجان کاشف رموز
الرحمن علم القرآن بخشندهٔ کنوز
خلق الانسان علمهٔ البیان رافع رقعهٔ
افلاک باسط بساط خاک ذوالملک
والملکوت رب العزة والجبروت

Fotoğraf No: 259 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 260 Başlık tezhibi

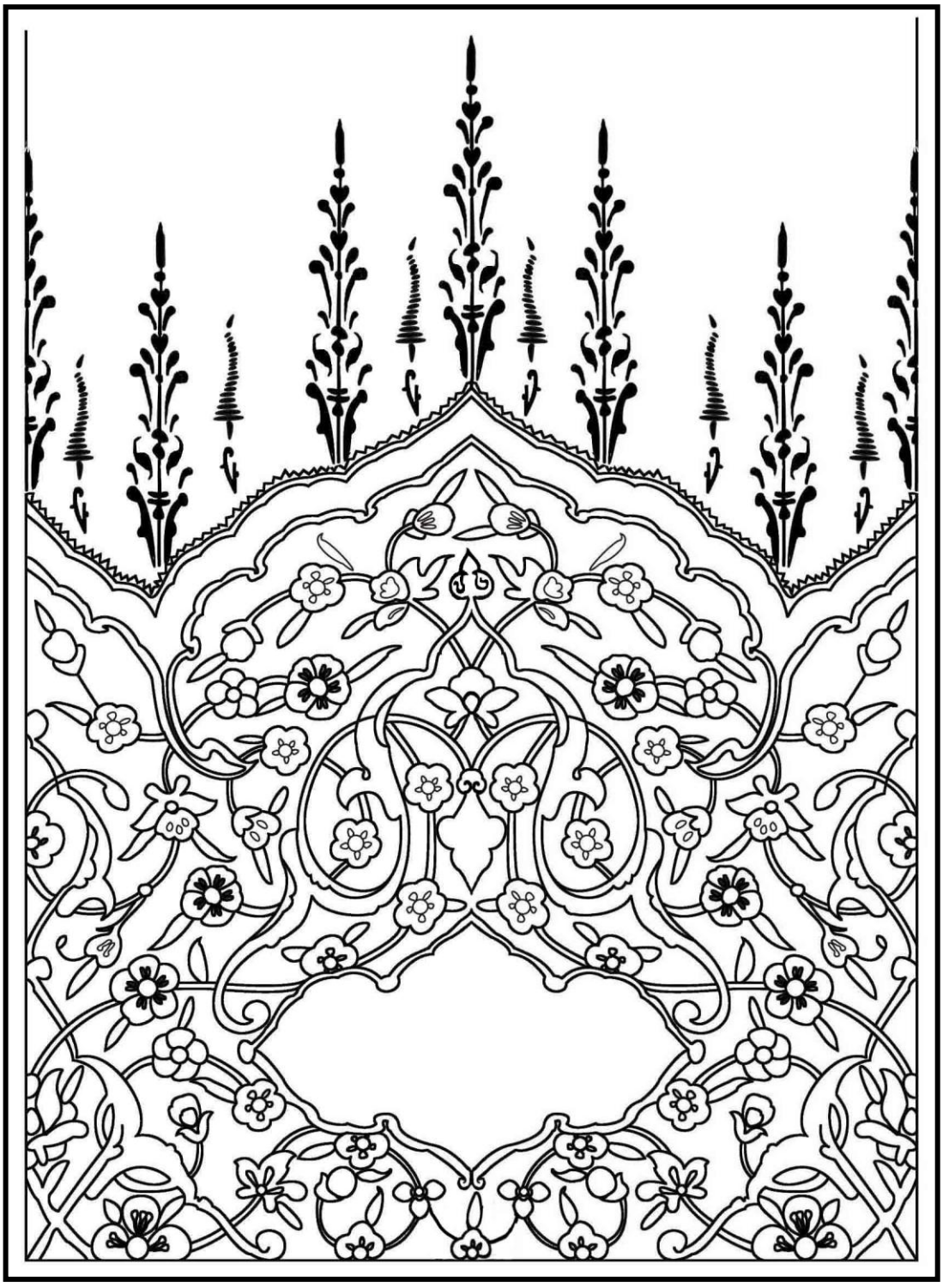

Çizim No: 184 Başlık tezhibi

ÖRNEK NO: 50

Fotoğraf No: 261

Envanter No: 29

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III.Sultan Selim Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 30.5cm x 21cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1801/ Hicri 1216

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ketebe sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, turkuaz mavisi, pembe, mor, yeşil, sülyen

Kompozisyon Özellikleri:

19. Yüzyıl tezhip örneğini gördüğümüz eserde klasik dönem tezhip motiflerinden uzaklaşılarak Osmanlı'nın batılılaşma sürecindeki izlediği yolun tezhip sanatına da yansıdığıbu eserde görülmektedir. Eserde batı motiflerinin yanında klasik dönem tezhip motifleride görülmektedir.

Sol alt sayfada mühür bulunmakta olup sayfanın başlık kenar kompozisyonu barok dönemi motifleriyle süslenmiştir. Dış bordür alanı tezhibe; akan, devam eden canlı bir görüntü vermiş olup mavi zeminli dendanlar yardımıyla oluşturulan bitkisel bezeme kırmızı konturla sınırlandırılmıştır.

Bordürün zemini sıvama altın olup bordürün içindeki bezemeler mavi ve gri zemin rengine boyanmıştır. Birbiriyle ters simetrik oluşturan stilize çiçek motifleri gölgelendirilmiş olup kendi renginin daha koyu rengiyle tahrir çekilmiştir. Sadece sarı renkteki penç motiflerinde diğerlerinden farklı olarak kırmızı renkte tahrir çekildiği izlenmiştir.

Bordürün desene doğru olan tarafına kırmızı ve altın yaldız cetvelden sonra altın sıvama kuzu yapılmıştır. Kuzudan hemen sonra ise iki cetvelle sınırlandırılan zemini açık pembe içinde ise koyu pembe kurtçuklar bulunan motif görülmektedir. Çevresini kurtçukların kapladığı kıvrımlı akantüs yapraklarından oluşan tasarımda mavi, pembe ve sarı renkleri kullanılmış olup bu renklerle boyanmış akantüslerin etrafı beyaz renk ile önceki dönemlerden farklı olarak tam değil yarım tahrir tekniğiyle tahrir çekilmiştir. Çileği andıran zemini açık yeşil olup üzerine ise daha koyu yeşil renkte küçük fırça darbeleriyle noktalar yapılmıştır.

Sayfanın üst kısmında yer alan dikdörtgen içinde C ve S kıvrımları kurdeleler ve Batı anlayışına yönelik süsleme özellikleri taşıyan motifler yerleştirilmiştir. Bu formun

altındaki kısımda da yine aynı motifler farklı konumlarda simetrik olarak yerleştirilmiştir. Cetvel içinde kurtçuklar bulunmaktadır. Orta yazıların bulunduğu kısım alanları üçgen şeklinde olup satır araları altın yaldızlı boşluklarla ayrılmıştır. Halkarla bezenmiş olan üçgenin dışındaki alan sazyolu üslubu yapraklar ve hatailerle bezenmiştir. Üçgen kısımdaki beynessütur alanlar bulut motifi ile süslenmiş ve içleri çintemani motifiyle bezenmiştir. Kenar bordürlerinde stilize çiçek motifleri açık ve koyu renkli geçmeler üzerine sıralanmıştır. İki örgülü zencerek bordürün içinde kıvrım dallar üzerinde yer alan çiçek ve bulut motiflerinden oluşmuş kompozisyon görülmektedir. Çintemanilerle bezenmiş bu örnekte geç ve erken dönem örneklerinin bir arada kullanıldığı görülmektedir. Yapraklara kıvrımlar yapılarak ve gölgelendirilerek klasik dönem tezhip özelliklerinden farklı olarak motiflere derinlik algısı kazandırılmak istenmiştir.

Sağ sayfadaki ve sol sayfadaki süslemelerin aharlı kâğıtlara yapıldığı ve İstanbul-i diye tabir edilen bir kâğıt cinsinden Vakfiyenin oluşturulduğu tespit edilmiştir. Sağ sayfadaki dikdörtgen başlık alanı vazolu buket çiçeklerinden oluşmuştur. Vazolu çiçek buketlerinin vazo kısmı limon sarısı renkte olup kenar alanlar derinlik algısını verebilmek için daha koyu taranmıştır. Vazoların içinde pembe renkte küçük güller yerleştirilmiştir. Beş adet tam vazo iki adet ise yarım vazo bulunan tezhipte yarım vazolar köşelere motif bütünlüğünü bozmayacak şekilde yerleştirilmiştir. Yan yana iki kartuşun bulunduğu başlık alanı C ve S kıvrımlarından oluşmuştur. Mavi zemin üzerine çintemani motifi uygulanmış olup limonküfü zemin üzerine ise siyah renkte fırça darbeleriyle bezeme yapılmıştır.

Başlığın altında ince ve kalın cetveller yer almakta olup orta alana yakın kısımda kurtçuk motifi yerleştirilmiştir. Orta alan basamaklı dikey hatlardan oluşmuş olup bu hattı çevreleyen C ve S kıvrımları bulunmaktadır. Burada dikkati çeken bir husus kıvrımların başladığı renkle bitirilmemesidir. Örneğin pembe ile başlayan kıvrım yukarıya doğru uzanırken mor renge dönüşmüş ve daha sonrasında ise kırmızı ile kıvrımını tamamlamıştır. Her iki köşede altın zemin üzerine tezhiplenmiştir. Üzerine iğne perdahı uygulanmıştır.

Tezhibin dikdörtgen formlu etek kısmında pembe renkli geçmelerin oluşturduğu bordür bulunmaktadır. Geçmenin sınırları daha koyu pembe ile tahrir geçilmiştir. Bu kısım yukarıdaki tezhip süslemesinden farklı olarak klasik dönem tezhip özelliklerini

barındırmaktadır. Karşılıklı simetrik motiften oluşan etek kısmında açık mavi renkte bulut motifinin yanı sıra, altınla oluşturulan kıvrım dal motifi de görülmektedir. Penç motiflerinin içi sülyen dışı ise beyaz renkle tahrirlenmiştir. Mavi zemin rengi çintemani motifiyle bezenmiştir.

Fotoğraf No: 262 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 263 Sağ üst süsleme

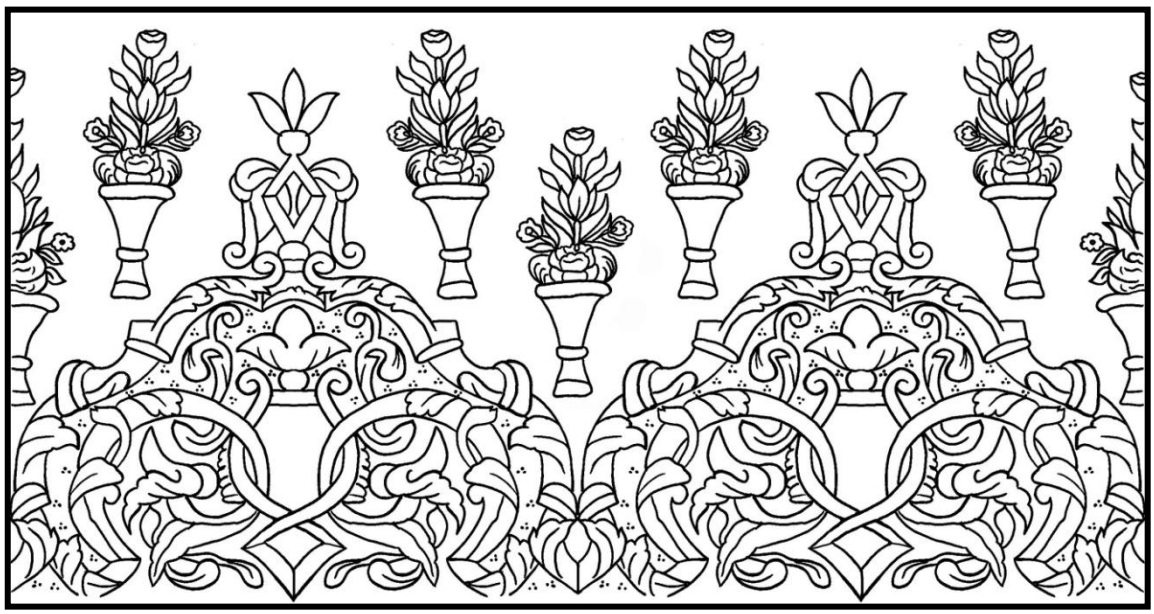

Çizim No: 185 Sağ üst süsleme

Fotoğraf No: 264 Sağ orta süsleme

Fotoğraf No: 265 Sağ etek süslemesi

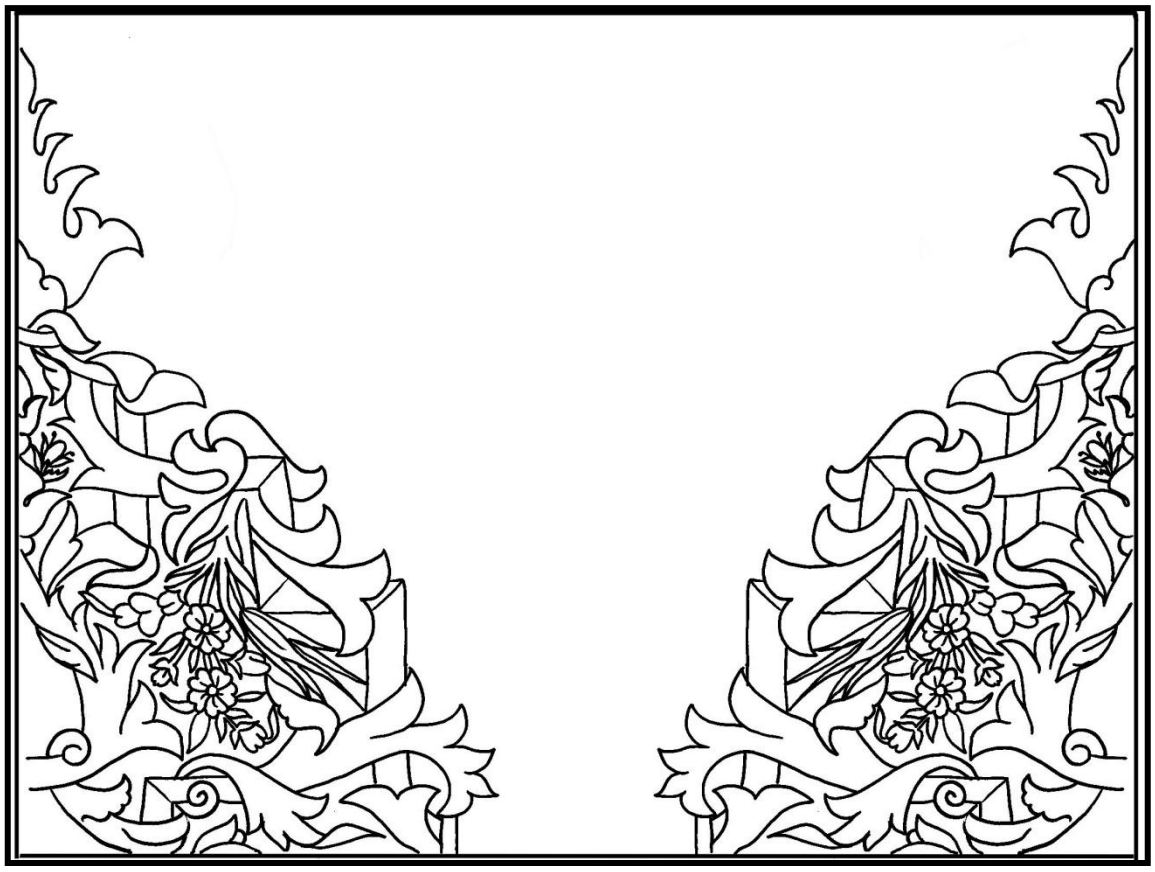

Çizim No: 186 Sağ orta süsleme

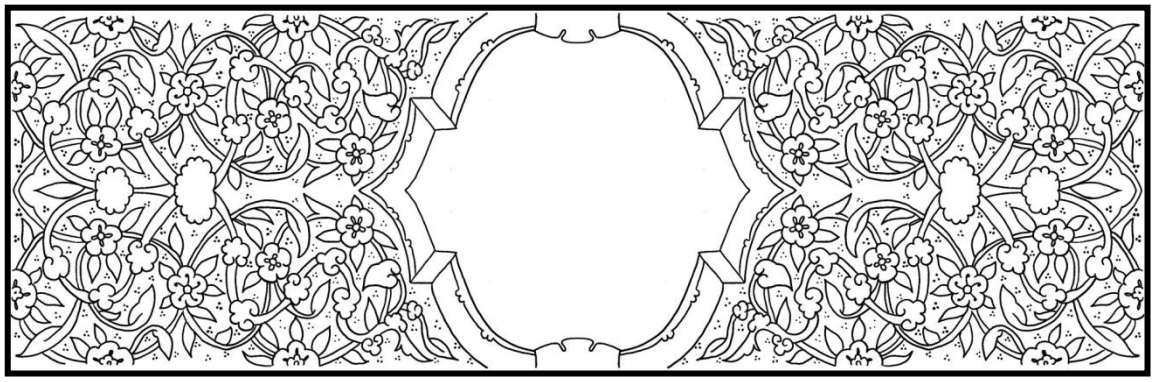

Çizim No: 187 Sağ etek süslemesi

Fotoğraf No: 266 Sol sayfa

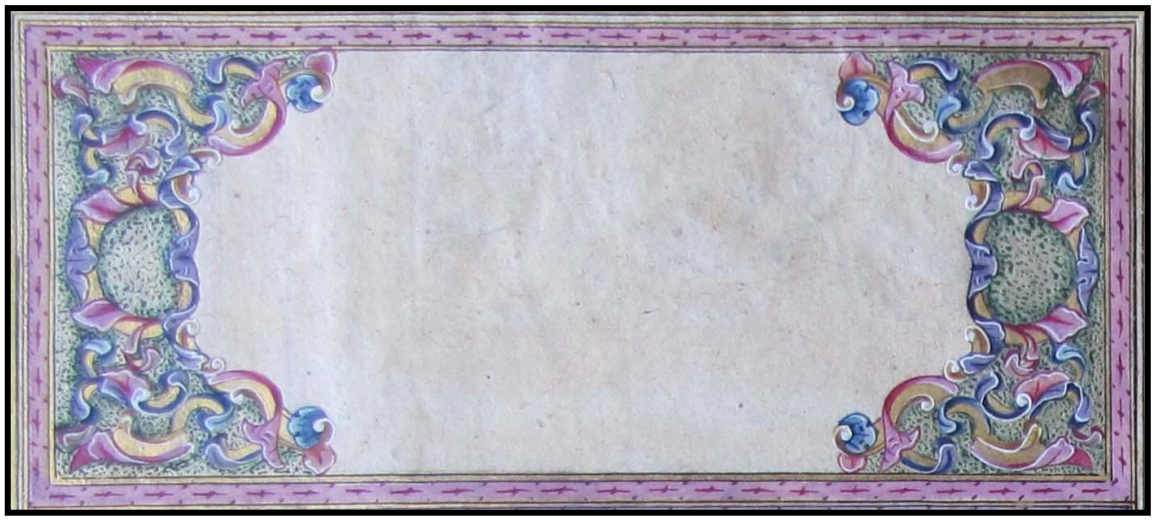

Fotoğraf No: 267 Sol başlık tezhibi

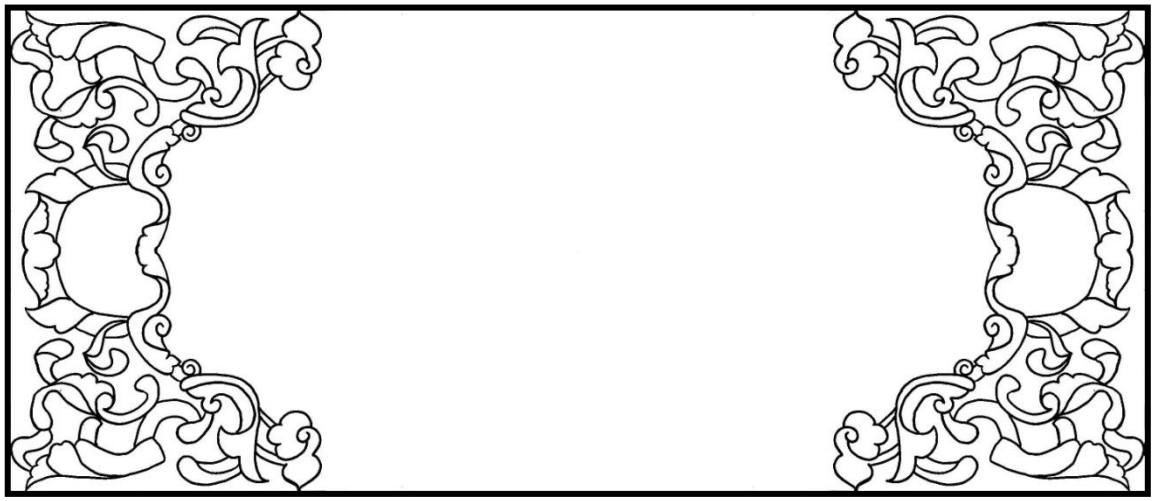

Çizim No: 188 Sol başlık tezhibi

Fotoğraf No: 268 Bordür Süslemesi

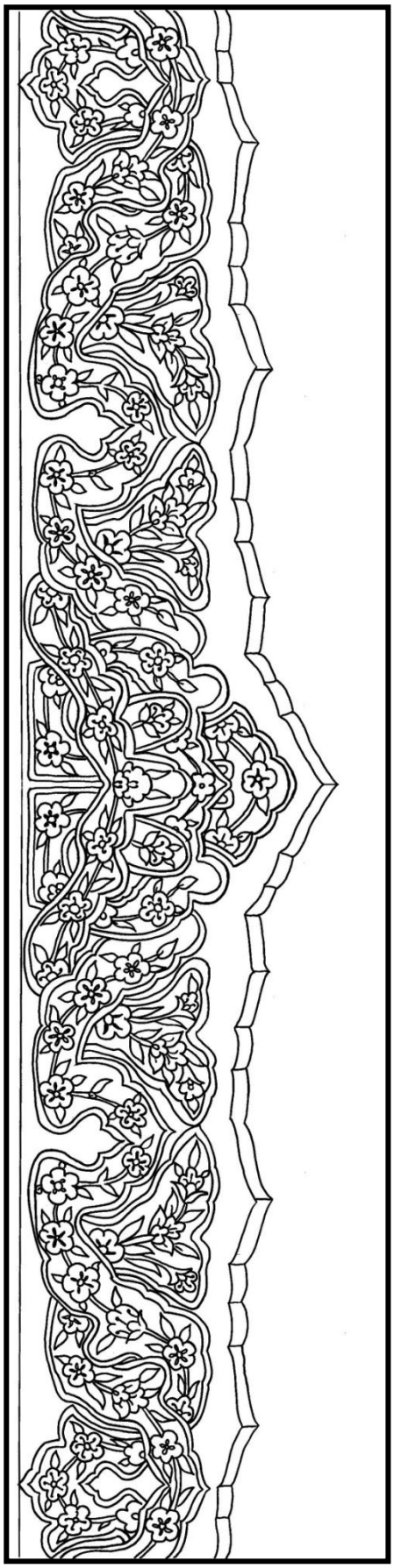

Çizim No: 189 Bordür Süslemesi

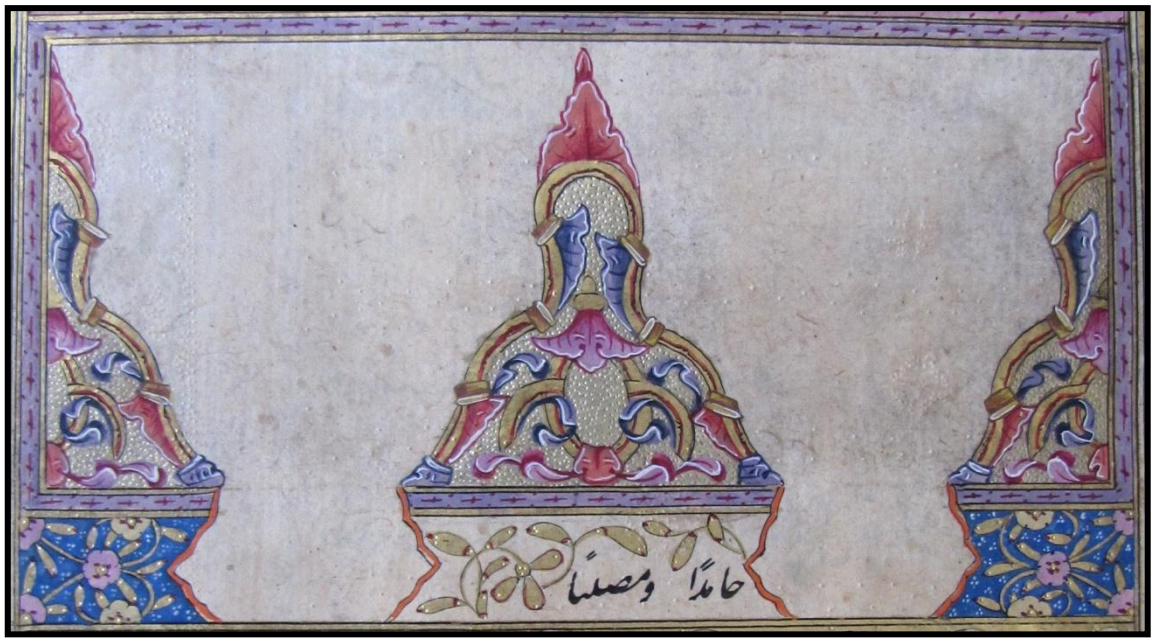

Fotoğraf No: 269 Sol orta süsleme

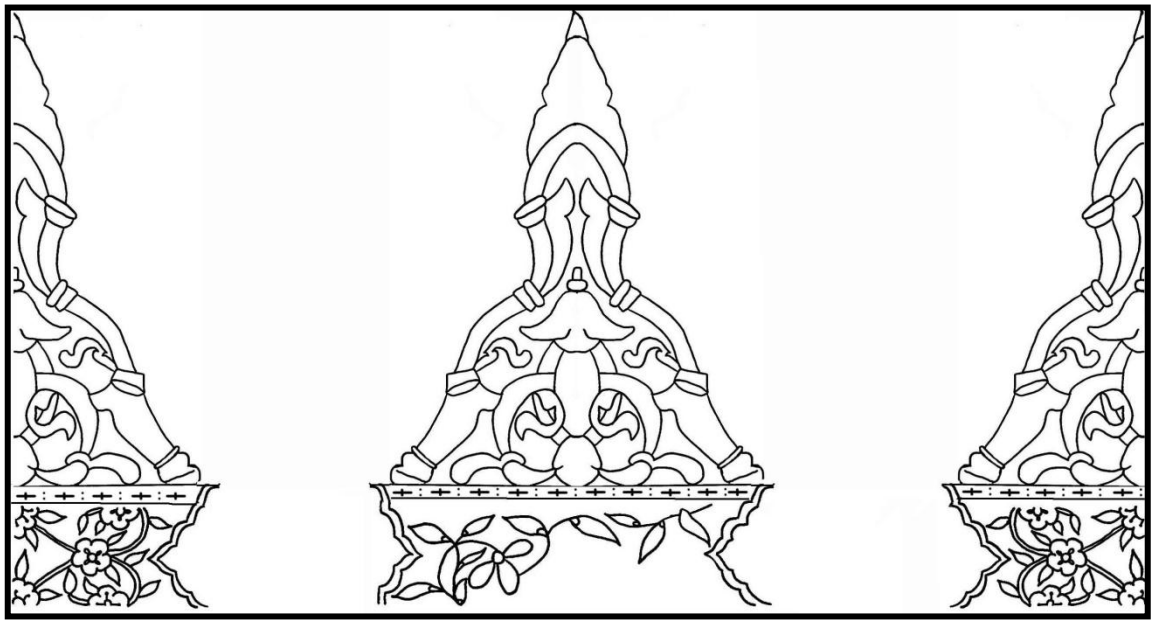

Çizim No: 190 Sol orta süsleme

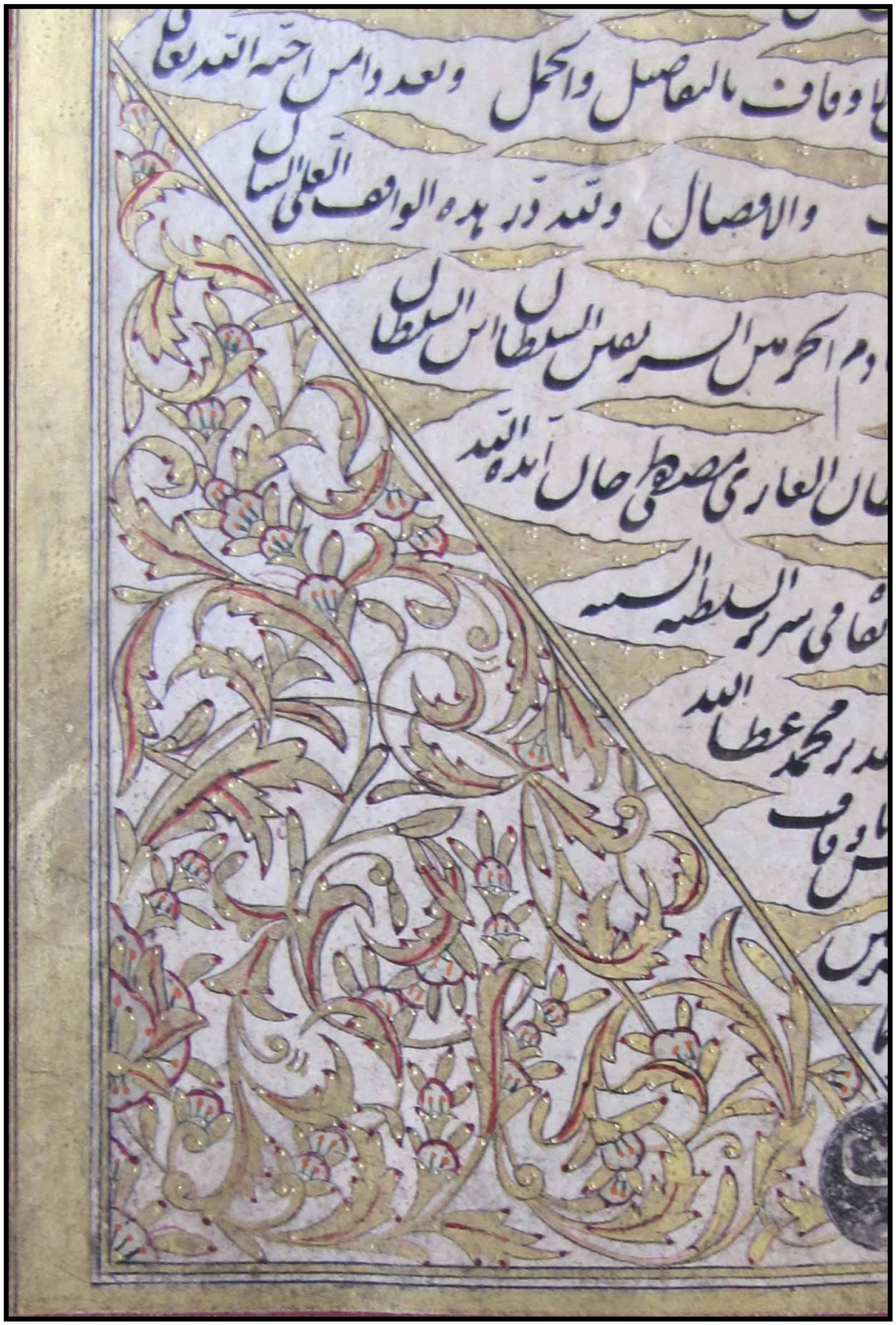

Fotoğraf No: 270 Sol alt süsleme

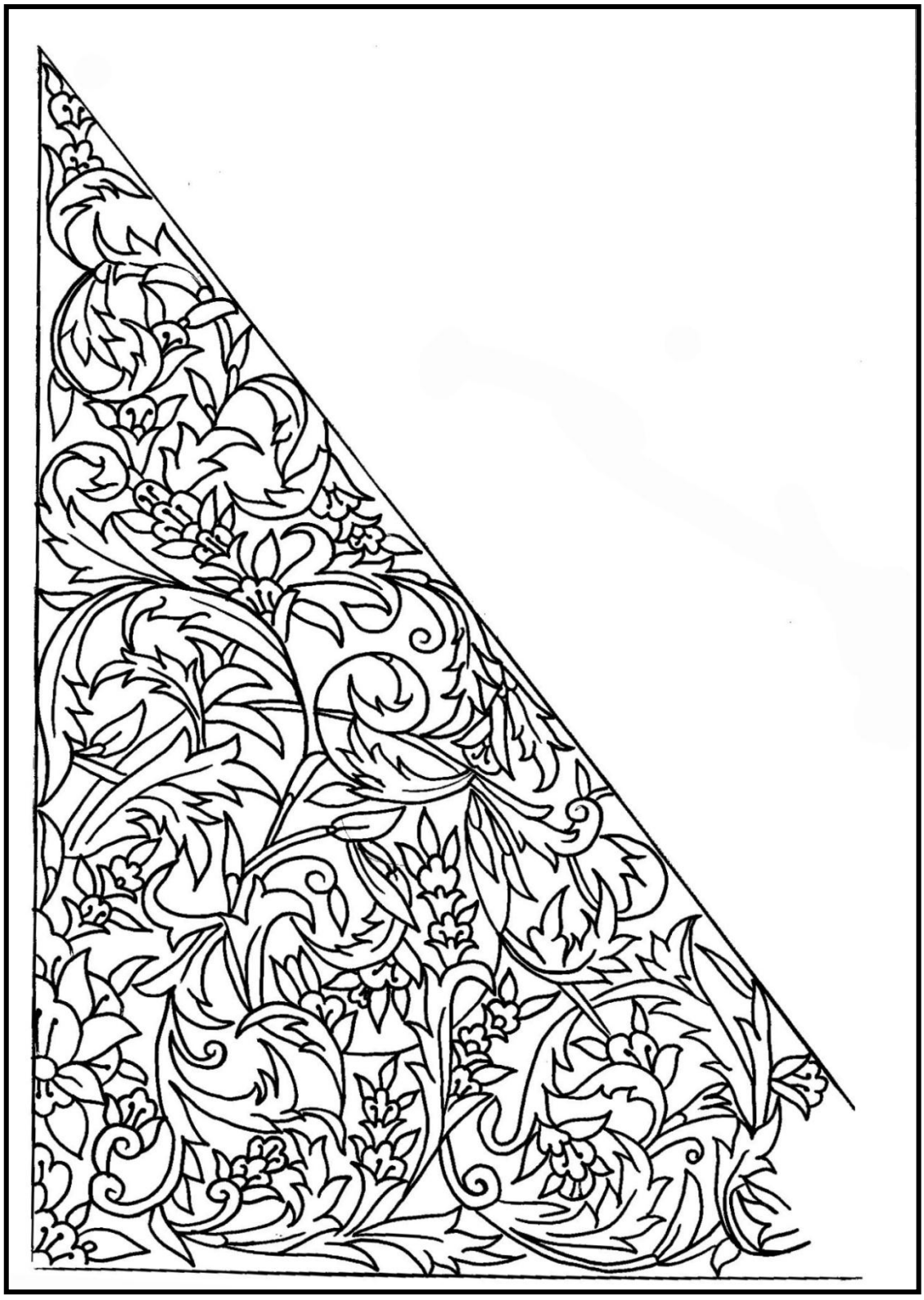

Çizim No: 191 Sol alt süsleme

ÖRNEK NO: 51

Fotoğraf No: 271

Envanter No: 29

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III.Sultan Selim Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 30.5cm x 21cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1801/ Hicri 1216

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, turkuaz mavisi, pembe, mor, yeşil, sarı, sülyen

Kompozisyon Özellikleri:

Serlevha tarzı bezenmiş sayfalar barok dönemi motifleriyle işlenmiştir. Hatai motifini andıran stilize çiçekler eflatun, mor ve mavi renklerle boyanmıştır. Bordürün zemini altınla sıvanmış ve içi iğne perdahı tekniğiyle bezenmiştir. Bordürle tezhibin ana formu içinde kalan kısım Batı etkisindeki geçmelerle bezenmiştir.

Klasik tezhip örneklerinde konturlar iç rengin daha koyusuyla veya siyah renk ile tahrirlenirken III. Selim Vakfiyesinde konturlar tahrirlenmemiş sadece geçmelerin dış alanında beyaz gölgelendirmeler oluşturulmuştur. Yazı alanı kalın altın cetvellerle çerçevelendirilmiştir. Yazı beynessütur ile ayrılmış ve altınla boyanmıştır. Dönem özelliği olarak desen canlı renklerle boyanmıştır.

Sağ sayfadaki başlık kısmında iç dolgusu altın yaldız dışı ise siyah mürekkeple tahrirlenmiş bordür geçmelerden oluşmuştur. Bordürün içi ve dışı altın ile cetvel çekilmiştir. Basamaklar üzerine C ve S kıvrımlarının oluşturulduğu başlık alanın üzeri Klasik dönem tezhip örneklerindeki tığlardan farklı olarak aynı amaçla vazolu buketlerin tezhip tasarımında kullanıldığı görülmektedir. Vazolu buketlerin hemen yanında halkar tarzında bezenmiş stilize çiçek motifleriyle oluşturulan tığ örnekleri bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 272 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 273 Sağ başlık üstü tezhip

Fotoğraf No: 274 Bordür süslemesi

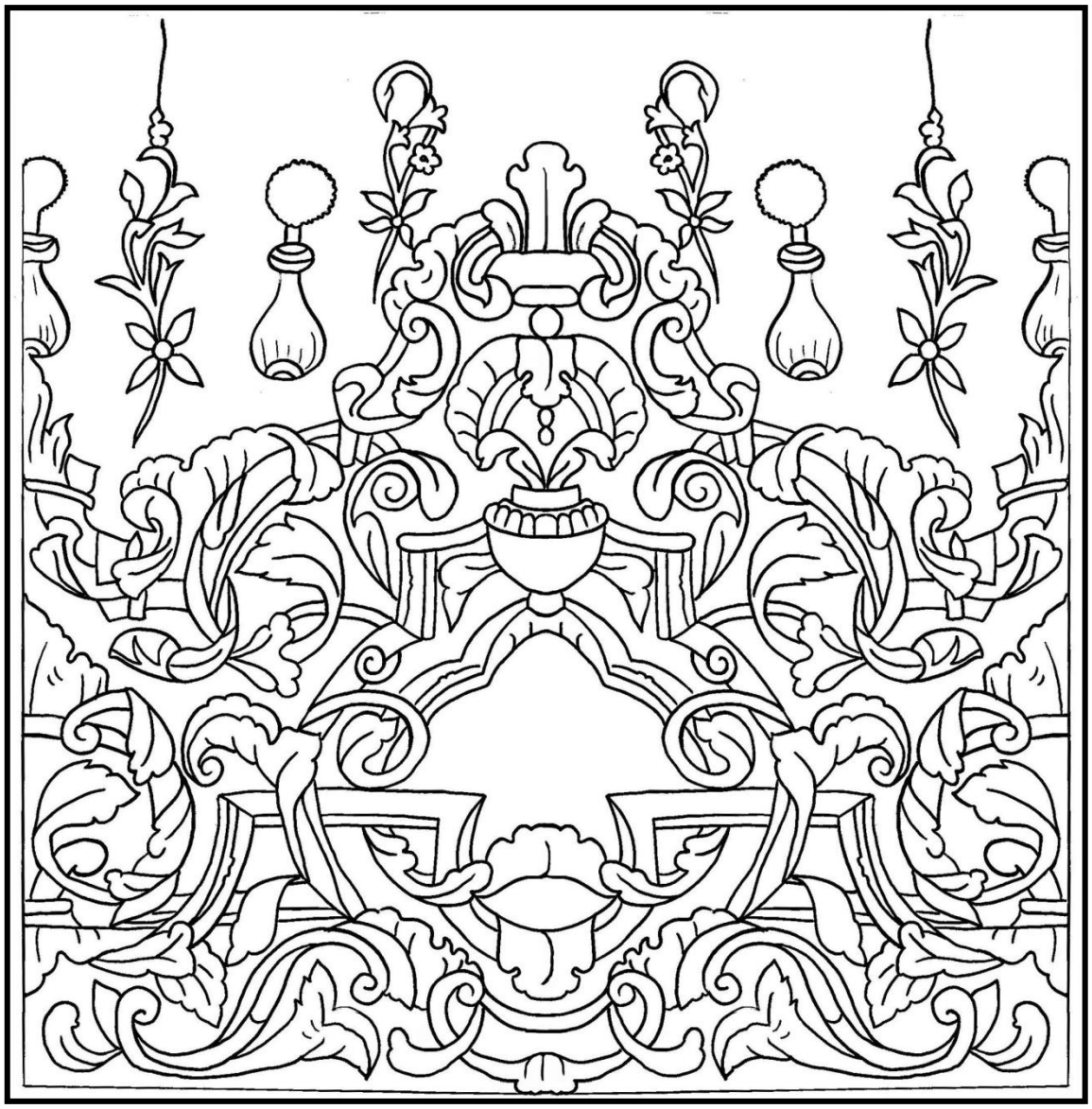

Çizim No: 192 Sağ başlık üstü tezhip

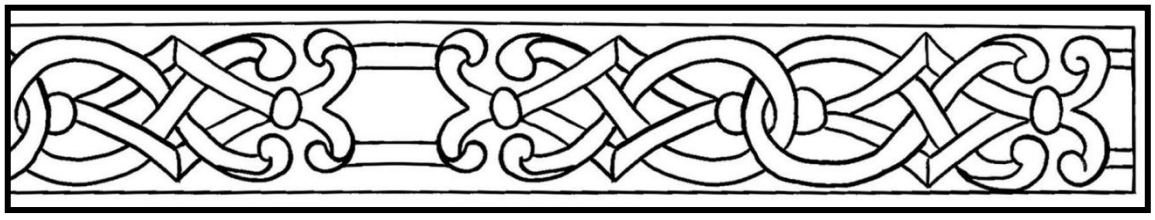

Çizim No: 193 Bordür süslemesi

Fotoğraf No: 275 Bordür süslemesi

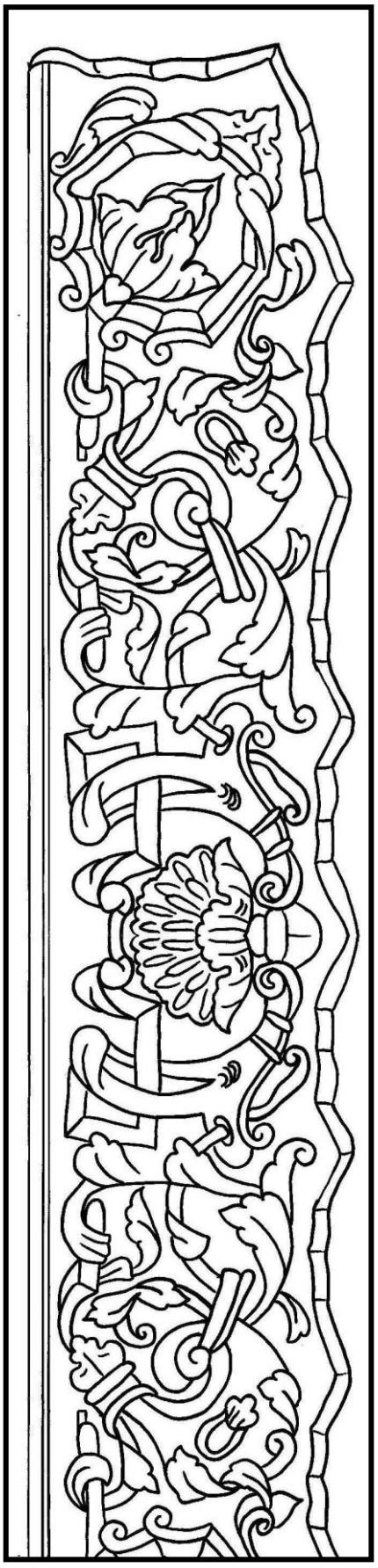

Çizim No: 194 Bordür süslemesi

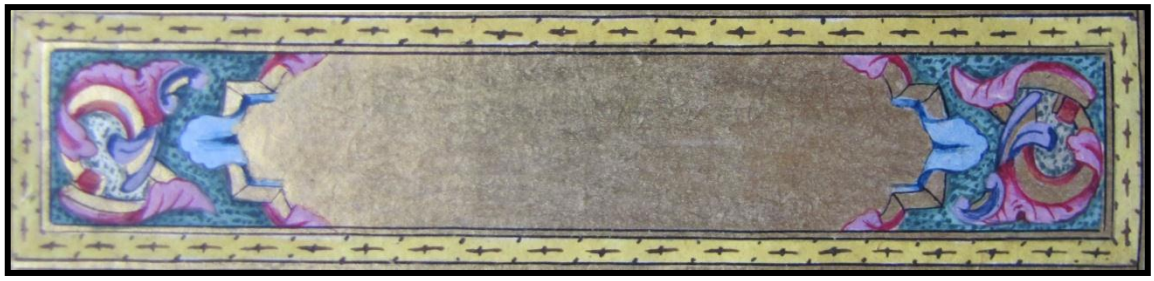

Fotoğraf No: 276 Başlık tezhibi

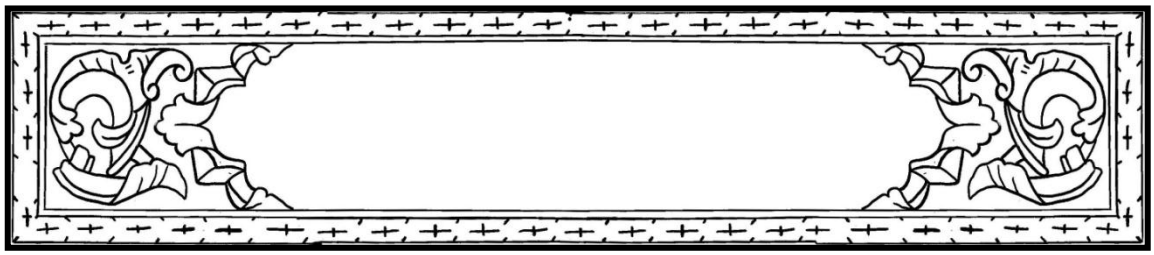

Çizim No: 195 Başlık tezhibi çizimi

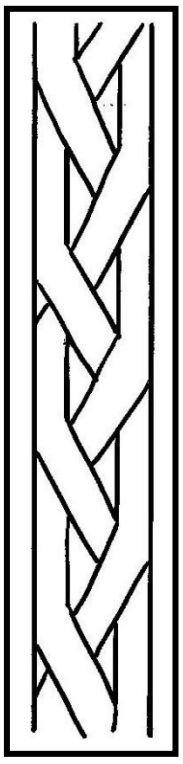

Fotoğraf No: 277 Zencerek motifli bordür **Çizim No**: 196 Zencerek motifli bordür

ÖRNEK NO: 52

Fotoğraf No: 278

Envanter No: 29

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: III.Sultan Selim Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 30.5cm x 21cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1801/ Hicri 1216

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ketebe

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, kırmızı, siyah, kırık beyaz (bej)

Kompozisyon Özellikleri:

Ketebe sayfası olarak görülen sayfa hatayi grubu motiflerle işlenmiştir. Sağ sayfada yaprak ve motiflerin bazı kısımları altınla boyanmış üzerine iğne perdahı tekniği uygulanmıştır.

Altınla boyanan hatai, penç ve goncagül motiflerinin dış hattı kırmızı renk ile tahrirlenmiştir. Yaprakların içlerindeki damarlar kırmızı ile boyanmış olup hatai, penç, goncagül motiflerinde limonküfüne yakın gri olduğu düşünülen renkle boyanmıştır. Siyah mürekkeple tahrirlendirilmiş motiflerin içi kırmızı ile renklendirilmiştir. Klasik dönem tezhiplerinden ve ince ustalıktan uzaktır.

Sol sayfanın alt etek kısmında altınla boyanan stilize çiçek motifi bulunmakta olup altın üzerine iğne perdahı uygulanmıştır. Motiflerdeki yaprakların damarları kırmızı ile boyanmış, goncagüller ise gri renklendirilmiştir.

Fotoğraf No: 279 Sağ sayfa

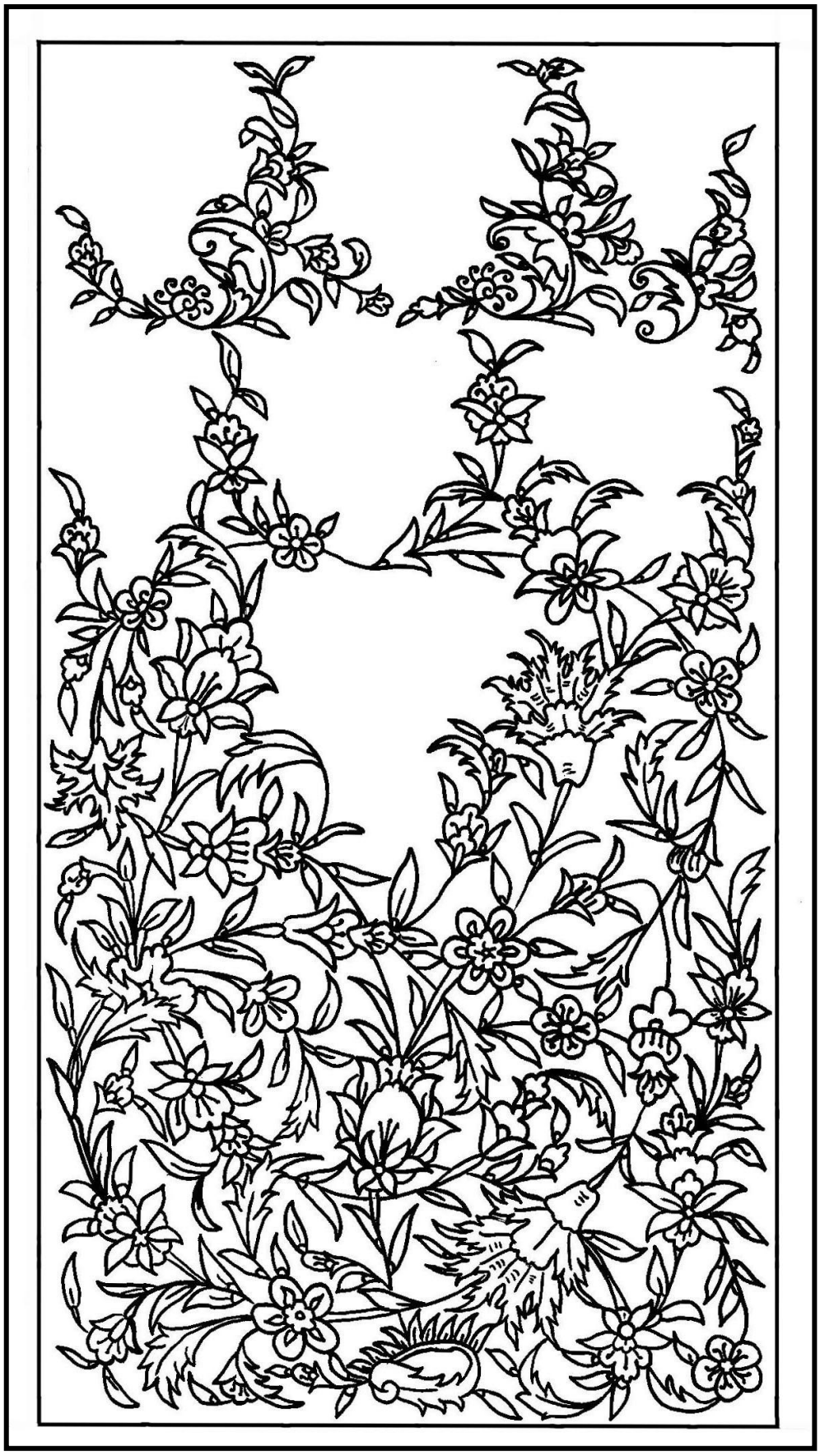

Çizim No: 197 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 280 Sol sayfa

Fotoğraf No: 281 Halkar süsleme

Çizim No: 198 Halkar süsleme

ÖRNEK NO: 53

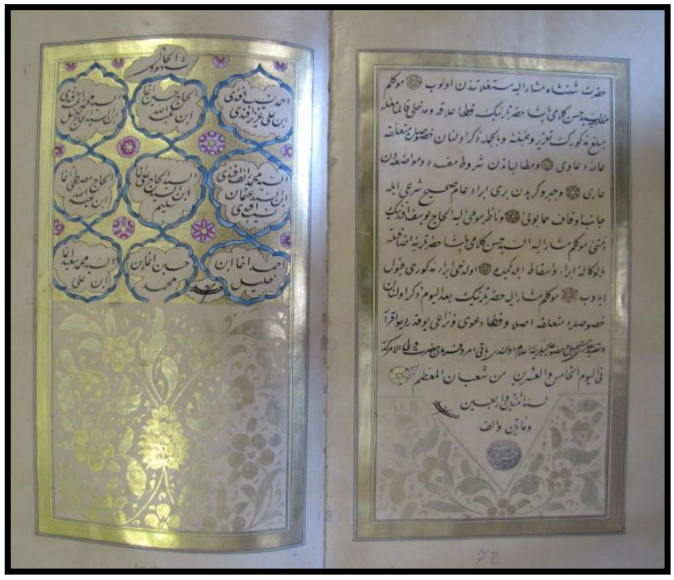

Fotoğraf No: 282

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Talik

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir.

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri :-

Tezhipte Kullanılan Renkler: Pembe, mavi, beyaz, altın, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Altın zemin üzerinde mavi renk boyanan ipliklerle dendanlar oluşturulmuştur. Beyn-es sütur uygulanan yazılar dendanların içinde kalmıştır. Ara boşluklara pembe renk durak çeşitleri işlenmiştir. Sayfanın yarısında biten yazıdan sonra altınla tahrirlendirilmiş halkar yapılmıştır. Altın cetvellerden sonra sayfa kenarları boş bırakılmıştır. Sağ sayfada köşelere altın tahrirli hakar yapılmıştır.

Üstteki mavi dendanlarla çevrelenen yazı da bu vakfiyenin kuruluş esnasındaki şahitlerinin adı yazılıdır. Sağda ise belgenin tarihi 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir.

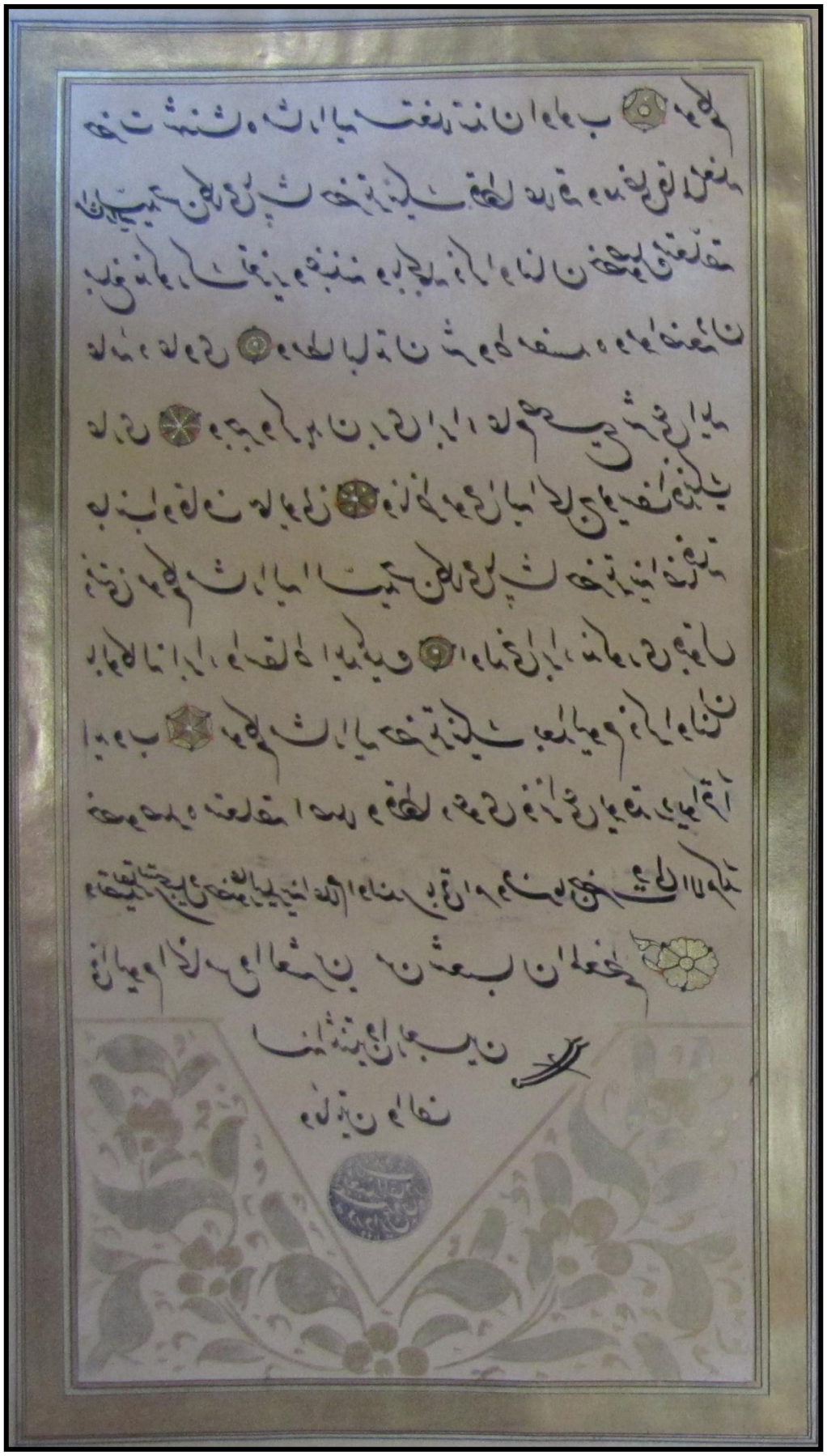

Fotoğraf No: 283 Sağ sayfa

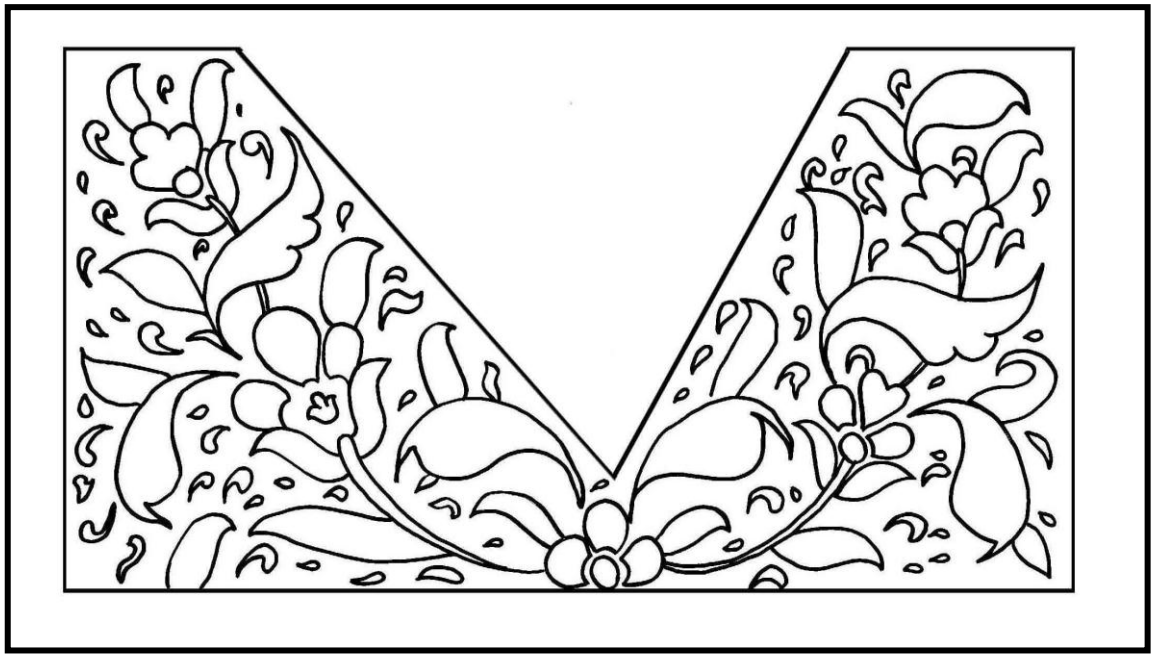

Çizim No: 199 Sağ alt süsleme

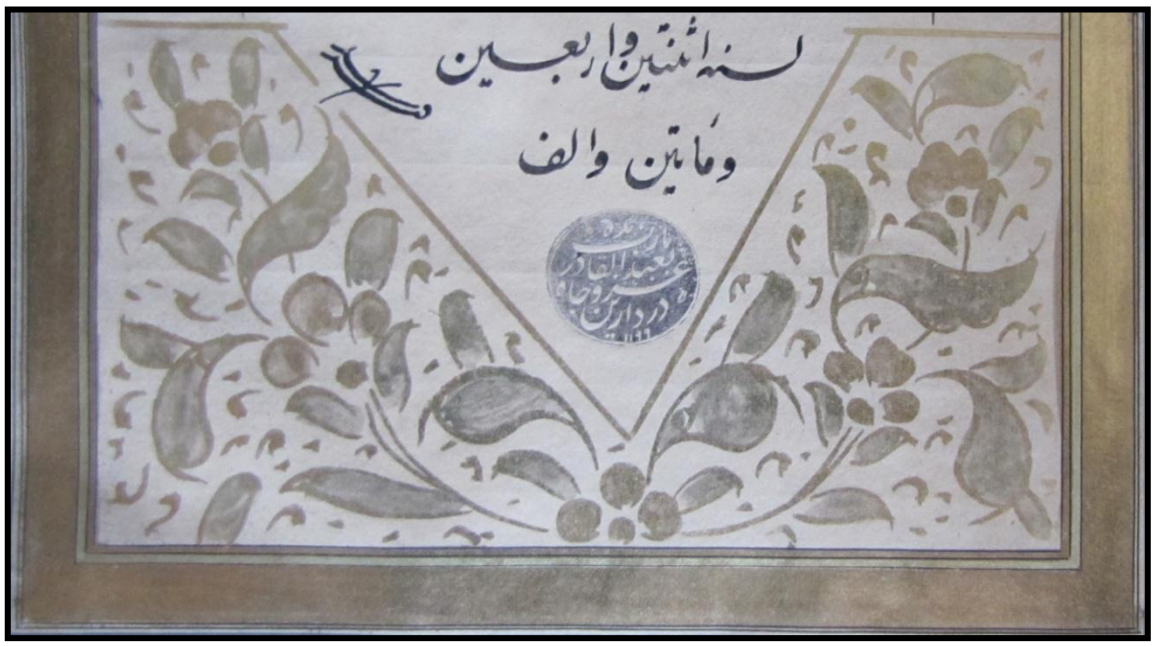

Fotoğraf No: 284 Sağ alt süsleme

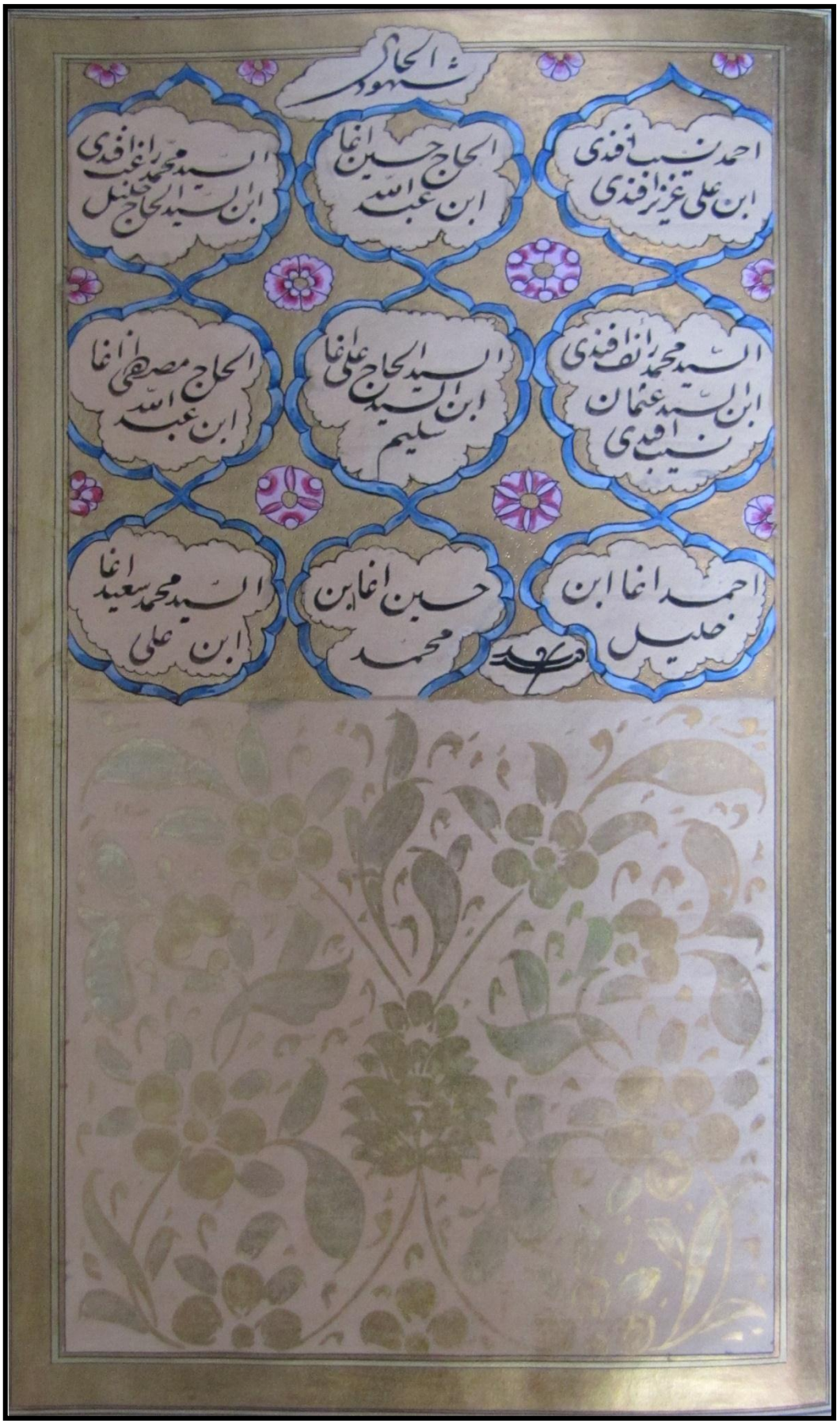

Fotoğraf No: 285 Sol sayfa

Fotoğraf No: 286 Sol üst süsleme

Fotoğraf No: 287 Sol üst süsleme

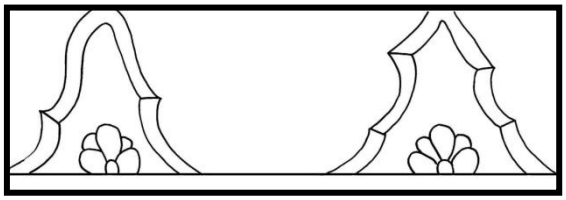

Çizim No: 200 Sol üst süsleme

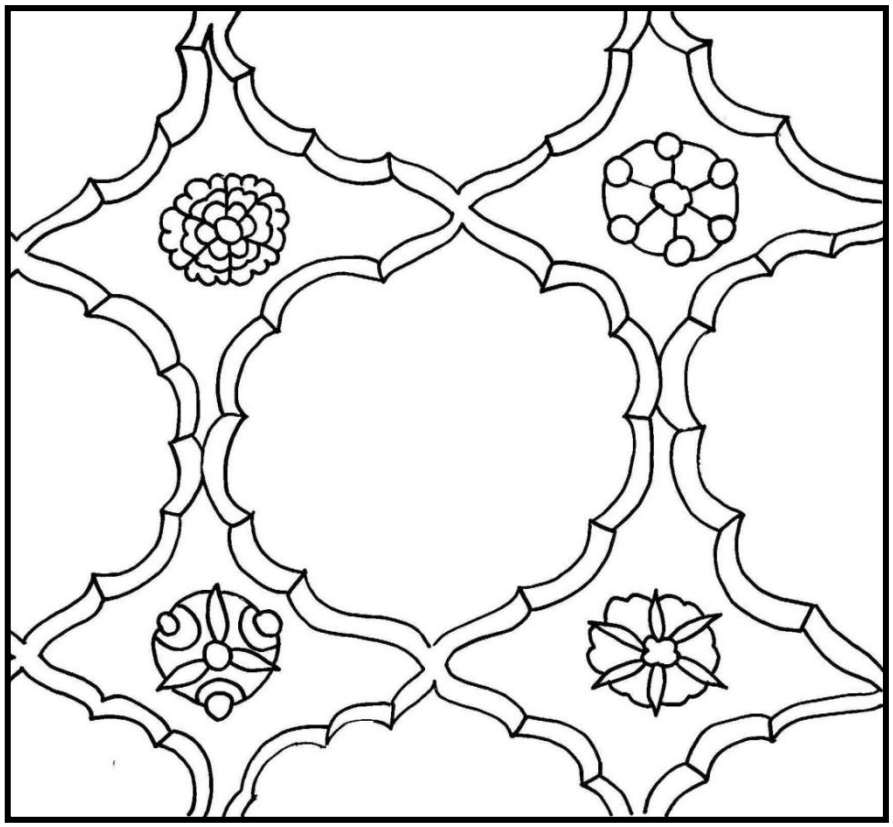

Çizim No: 201 Sol üst süslemeler

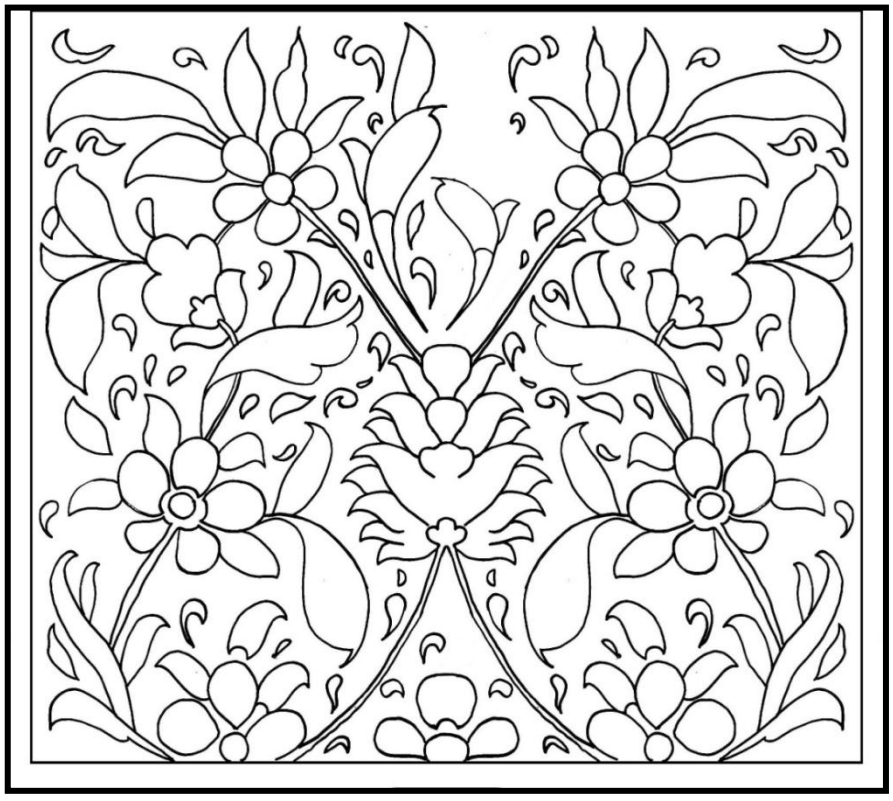

Çizim No: 202 Sol alt süsleme

ÖRNEK NO: 54

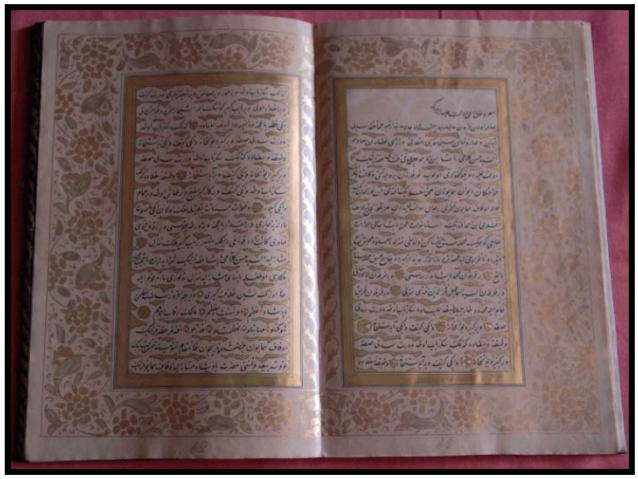

Fotoğraf No: 288

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Talik

Konusu: İzmir'de camiyi Atik Mahallesinde bulunan ve Seyid hasan Kelami paşaya ait Katipzade konağının Padişah vakfının kaymakam mütevellisine 75000 kuruşa satıldığına dair mubaya hücceti.

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Limonküfü, altın, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Yazı araları beynes sütur olarak ayrılmış altın üzerine iğne perdahı uygulanmıştır. Kalın altın cetvel süslemesizdir. Cetvellerden sonra başlayan desen sayfa kenarına altın ile tahrirlenmiş halkar bezeme görülmektedir. Klasik dönemden uzaklaşmış bir örnektir.

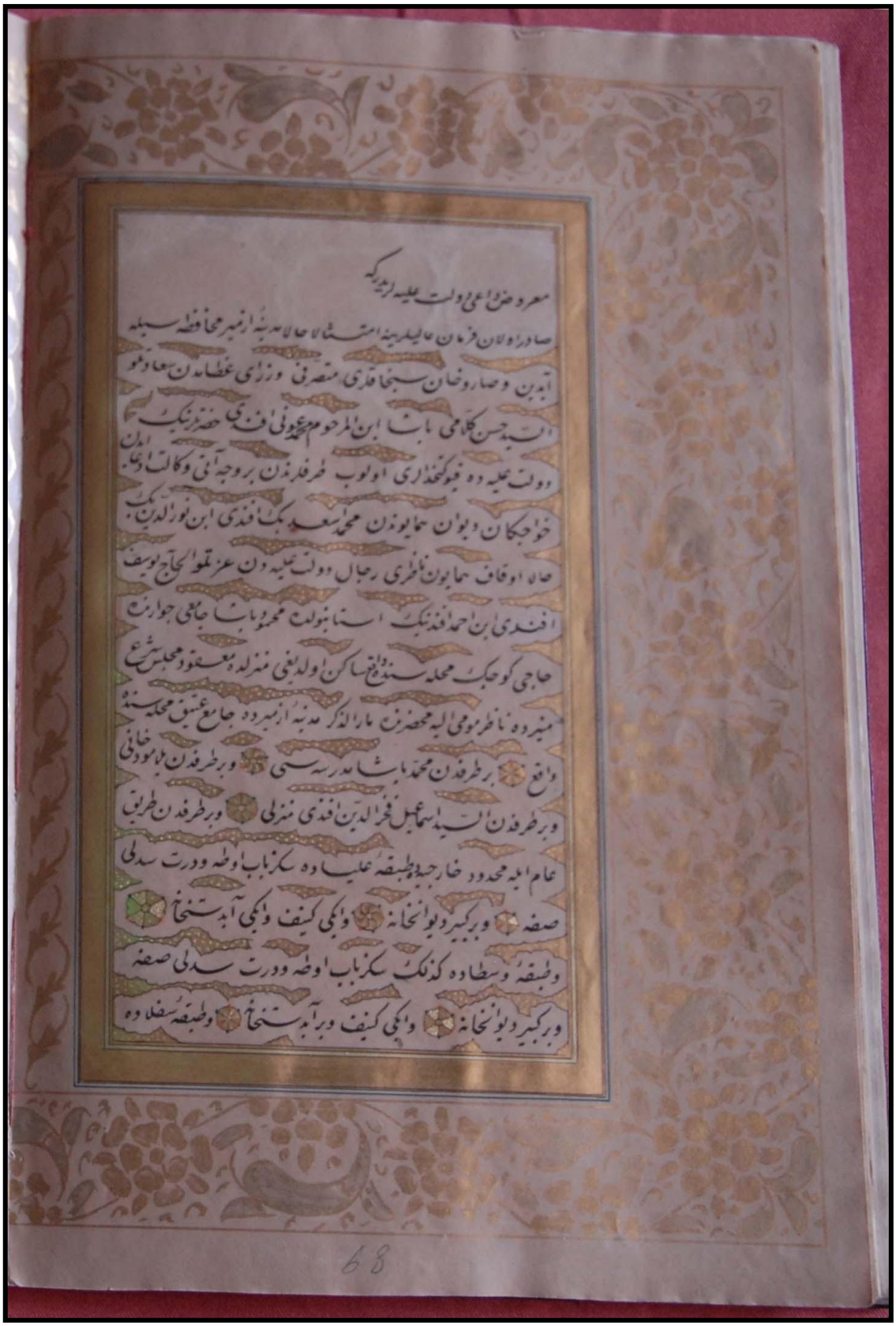

Fotoğraf No: 289 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 290 Halkar kenar süsleme

Fotoğraf No: 291 Sayfa içi bordür

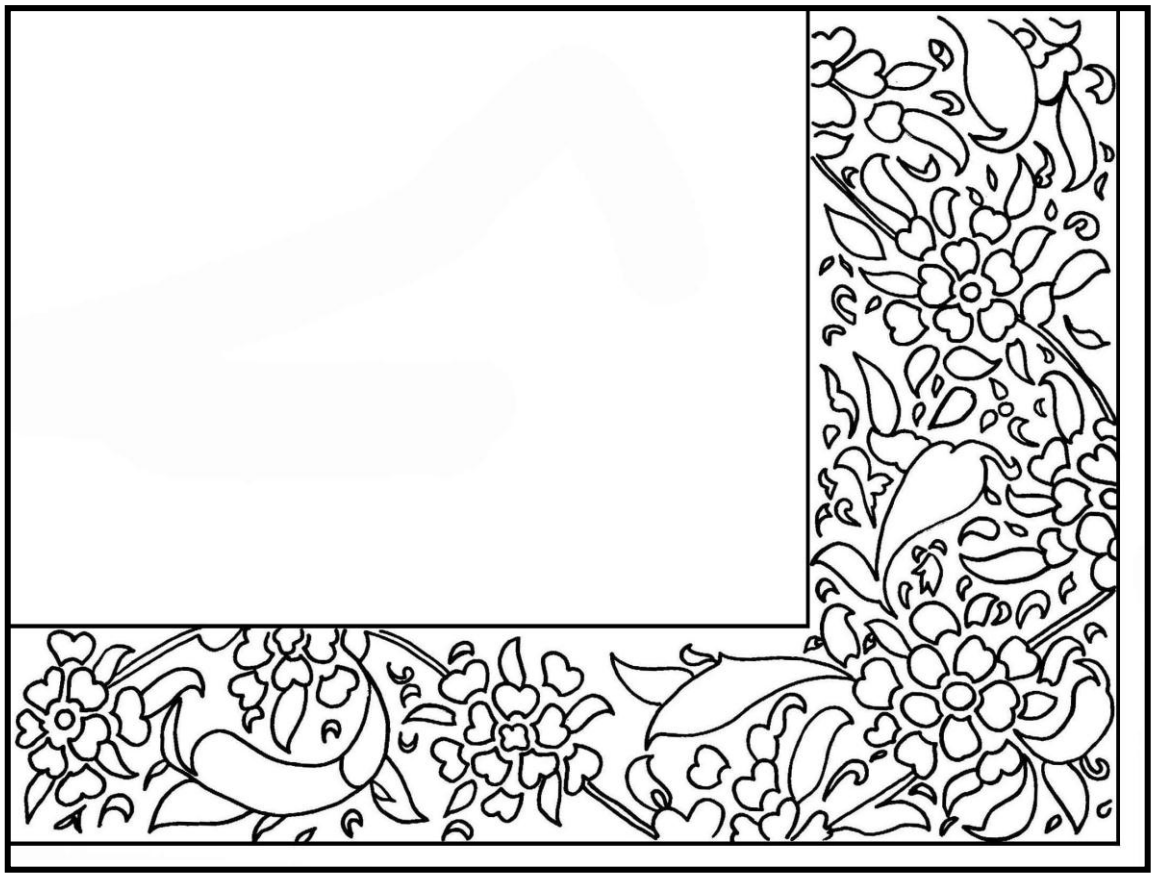

Çizim No: 203 Kenar süsleme

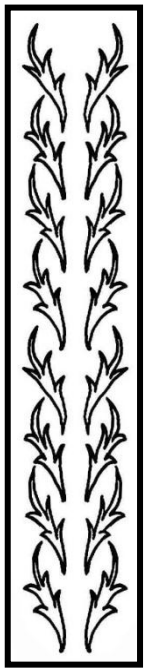

Çizim No: 204 Sayfa içi bordür

ÖRNEK NO: 55

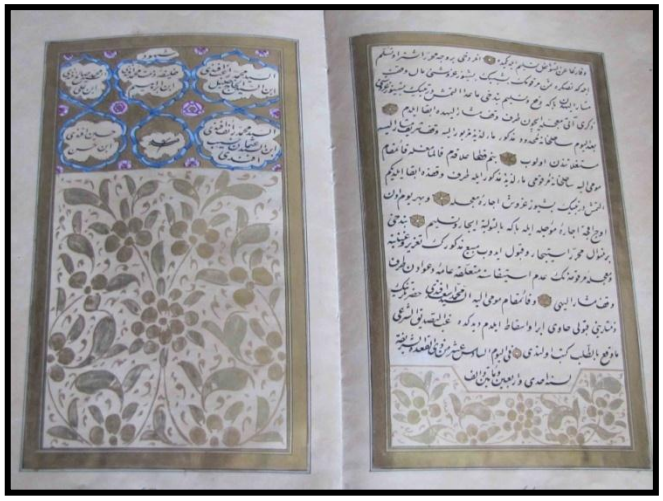

Fotoğraf No: 292

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Pembe, mavi, beyaz, siyah, limonküfü, altın

Kompozisyon Özellikleri:

Altın zemin üzerinde mavi renk boyanan ipliklerle dendanlar oluşturulmuştur. Beyn-es sütur uygulanan yazılar dendanların içinde kalmıştır. Ara boşluklara pembe zemin üzerine beyaz renkle gölgelendirilen durak çeşitleri işlenmiştir. Sayfanın yarısında biten yazıdan sonra altınla tahrirlendirilmiş halkar yapılmıştır. Altın cetvellerden sonra sayfa kenarları boş bırakılmıştır. Sağ sayfada köşelere altın tahrirli hakar yapılmıştır.

Fotoğraf No: 293 Sol sayfa

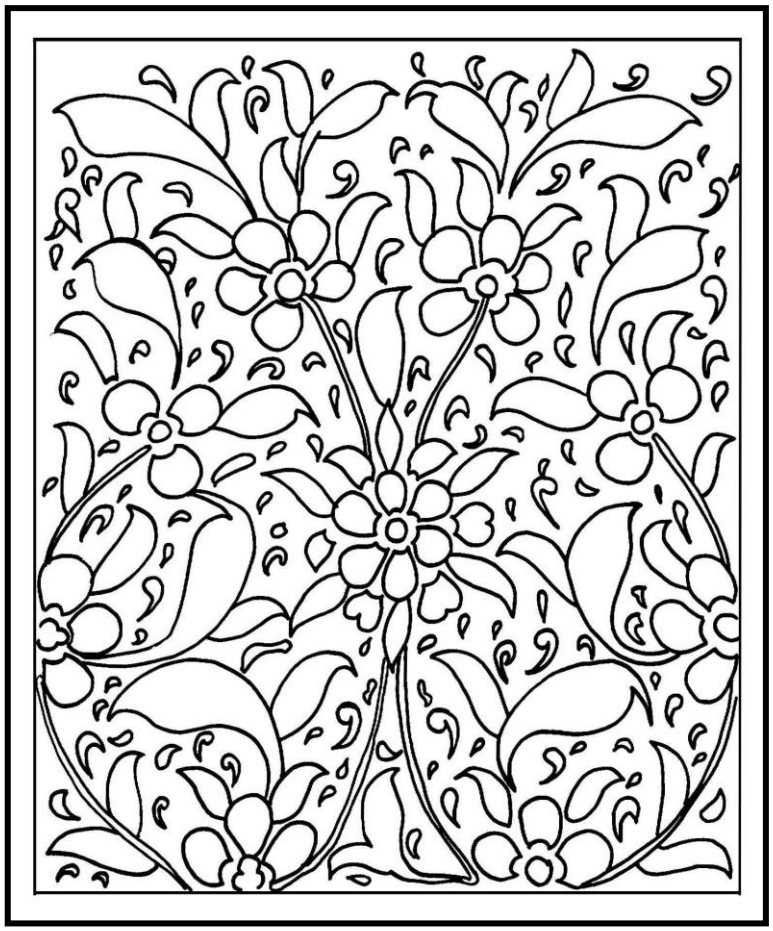

Çizim No: 205 Sol sayfa süslemesi

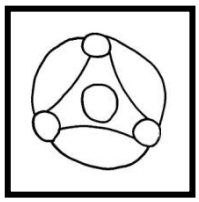

Çizim No: 206 Nokta örneği

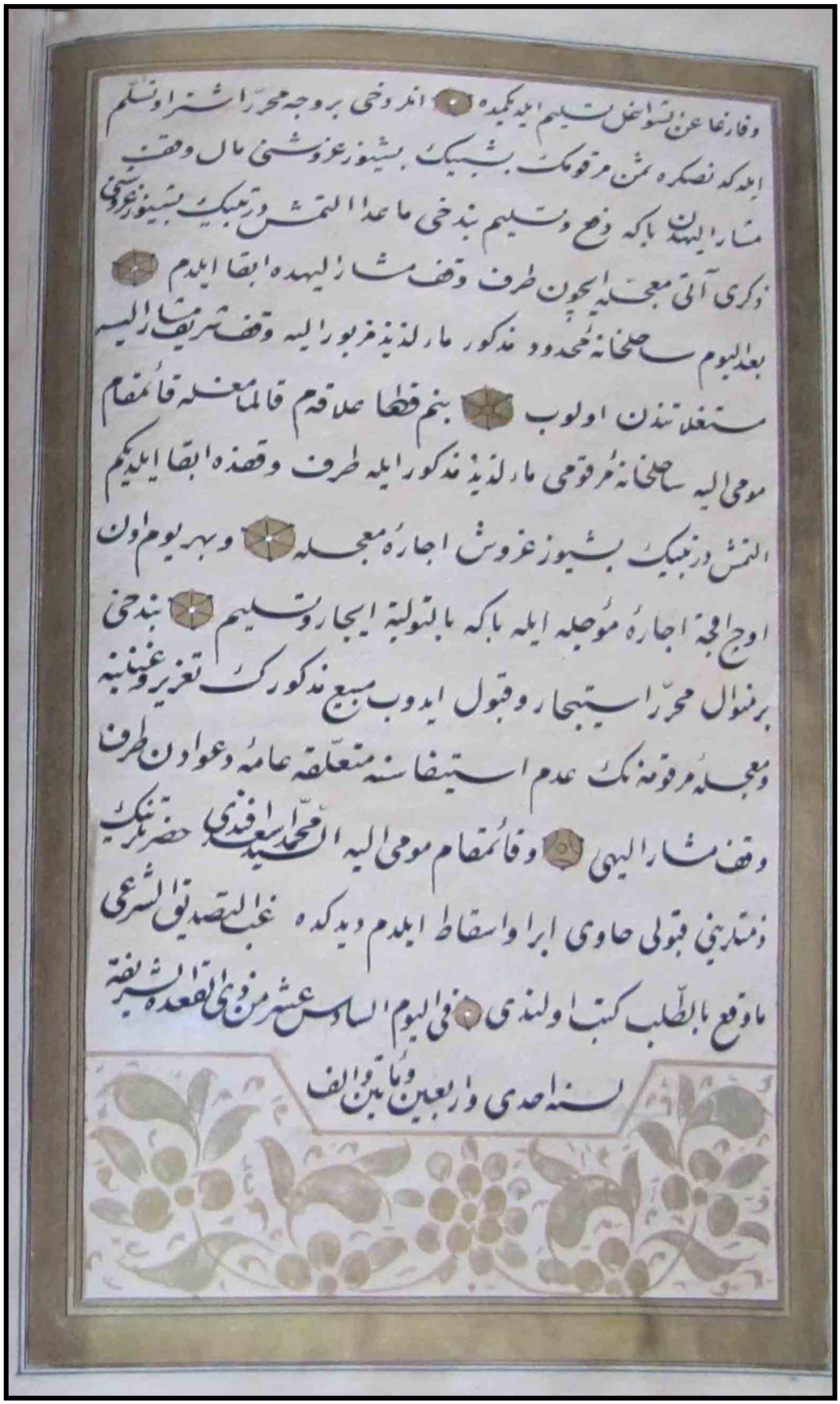

Fotoğraf No: 294 Sağ sayfa

ÖRNEK NO: 56

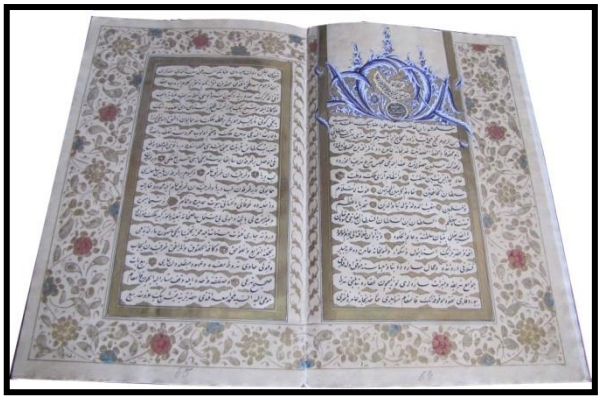

Fotoğraf No: 295

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi (Gazi Mahmut Han'a ait vakfiyedir.)

Hattatı:-

Yazısı: Talik

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ünvan

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, beyaz, altın, pembe, limonküfü, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Unvan tezhipli sayfada kubbe kısmı hatayi grubu motifler ve saz yolu yapraklarla oluşturulmuştur. Altın zemin üzerine motifler geçişli olarak boyanmıştır. Saz yaprakların sırt kısmından çıkan üst üste sıralanmış motifler tığ görevi üstlenerek zemine geçişi yumuşatmıştır. Yazı alanına beyn-es sütur uygulanmış içleri altınla boyanmıştır. Cetvellerden sonra sayfa kenarları şikaf halkar olarak tezyin edilmiştir.

Tezhip içinde vakfiyenin onaylandığına dair Haremeyn müfettişi Kadı Abdulkadire ait onay şerhi ve mührü bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 296 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 297 Sağ üst süsleme

Fotoğraf No: 298 Orta bordür süslemesi

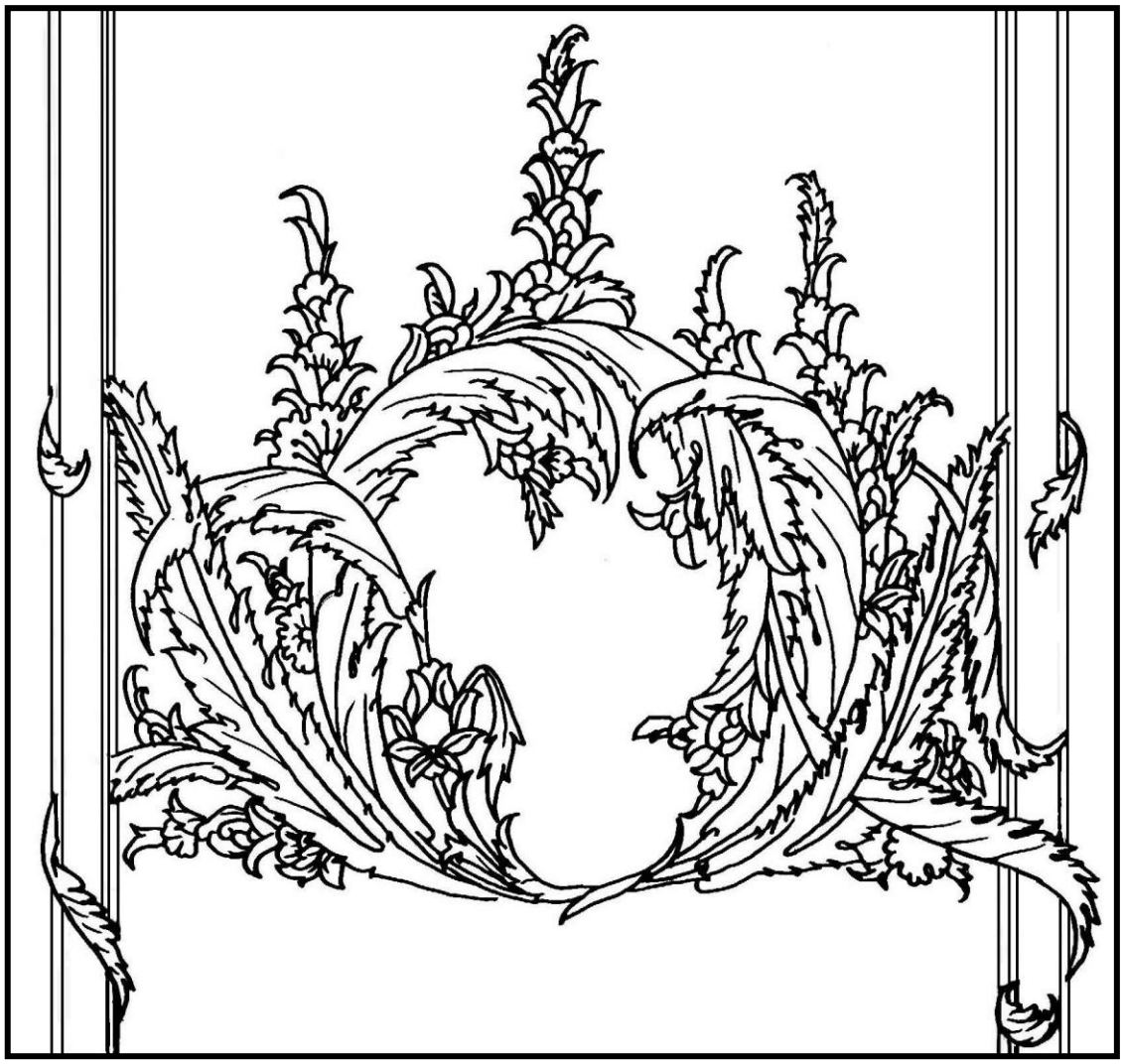

Çizim No: 207 Sağ üst tezhip

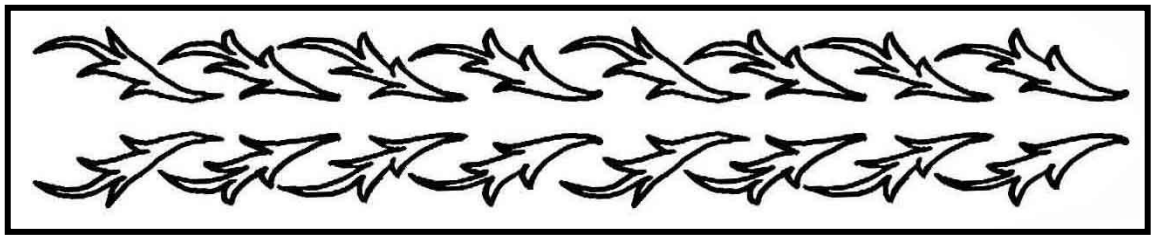

Çizim No: 208 Orta bordür süslemesi

ÖRNEK NO: 57

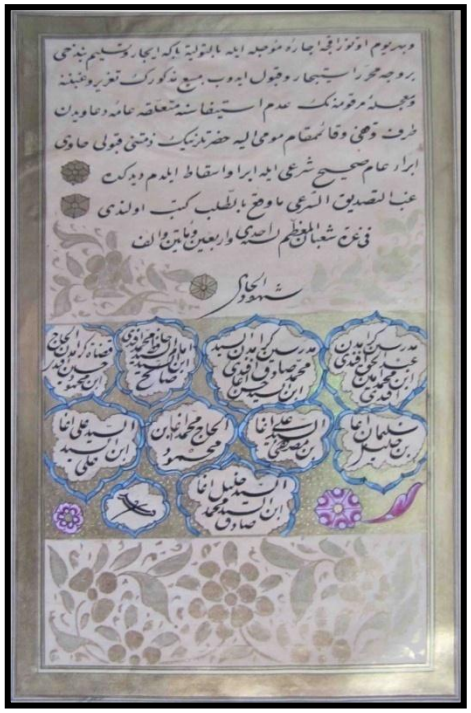

Fotoğraf No: 299

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi.

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Mavi, siyah, pembe, altın, beyaz

Kompozisyon Özellikleri:

Altın zemin üzerinde mavi renk boyanan ipliklerle dendanlar oluşturulmuştur. Beyn-es sütur uygulanan yazılar dendanların içinde kalmıştır. Ara boşluklara pembe renk durak çeşitleri işlenmiştir. Sayfanın yarısında biten yazıdan sonra altınla tahrirlendirilmiş halkar yapılmıştır. Altın cetvellerden sonra sayfa kenarları boş bırakılmıştır. Sağ sayfada köşelere altın tahrirli hakar yapılmıştır.

Fotoğraf No: 300 Halkar süsleme örneği

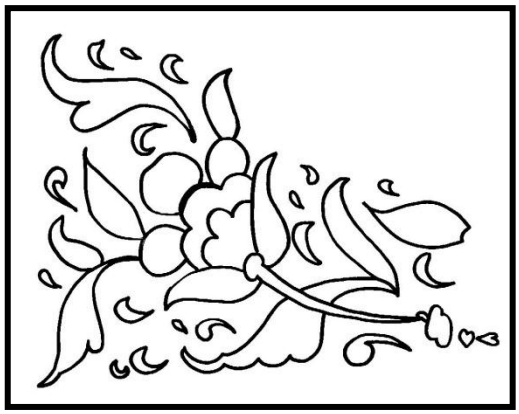

Çizim No: 209 Gonca çizimi

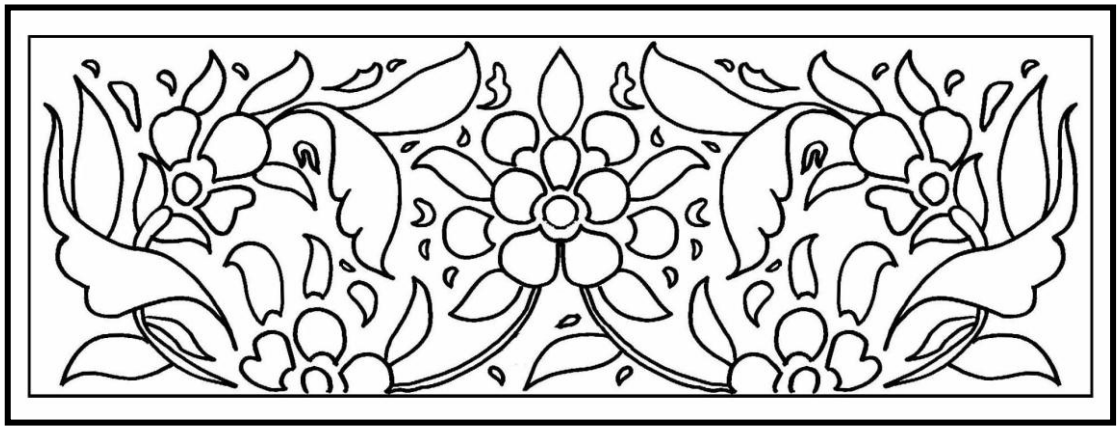

Çizim No: 210 Penç ve gonca çizimi

Fotoğraf No: 301 Gül örneği

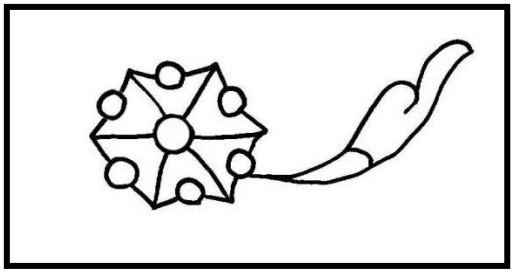

Çizim No:211 Gül örneği

Fotoğraf No: 302 Gül örneği

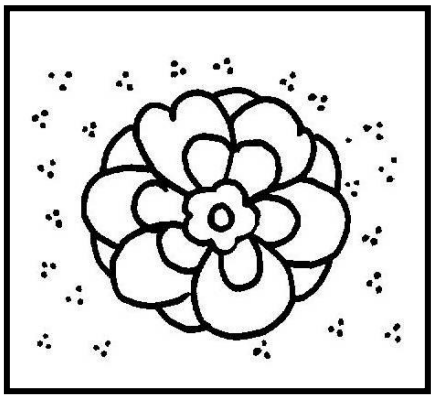

Çizim No:212 Gül örneği

ÖRNEK NO: 58

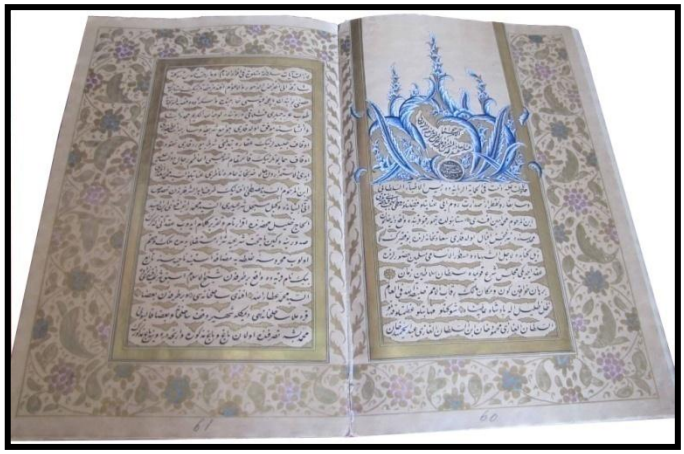

Fotoğraf No: 303

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi.

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir.

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması içindeki Yeri: Ünvan tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, mavi, beyaz, siyah, altın, pembe

Kompozisyon Özellikleri:

Unvan tezhipli sayfada kubbe kısmı hatayi grubu motifler ve saz yolu yapraklarla oluşturulmuştur. Altın zemin üzerine motifler geçişli olarak boyanmıştır. Saz yaprakların sırt kısmından çıkan üst üste sıralanmış motifler tığ görevi üstlenerek zemine geçişi yumuşatmıştır. Yazı alanına beynessütur uygulanmış içleri altınla boyanmıştır. cetvellerden sonra sayfa kenarları şikaf halkar olarak tezyin edilmiştir.

C ve S kıvırmlarından oluşan sazyolu süslemesinde kullanılan gölgelendirme tekniği haşiye alanının süslemesiyle uyum içerisinde değildir. Haşiye alanı, batı etkisini unvan kısmına göre daha az barındırmaktadır.

Tezhip içinde vakfiyenin onaylandığına dair Haremeyn müfettişi Kadı Abdulkadire ait onay şerhi ve mührü bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 304 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 305 Başlık tezhibi

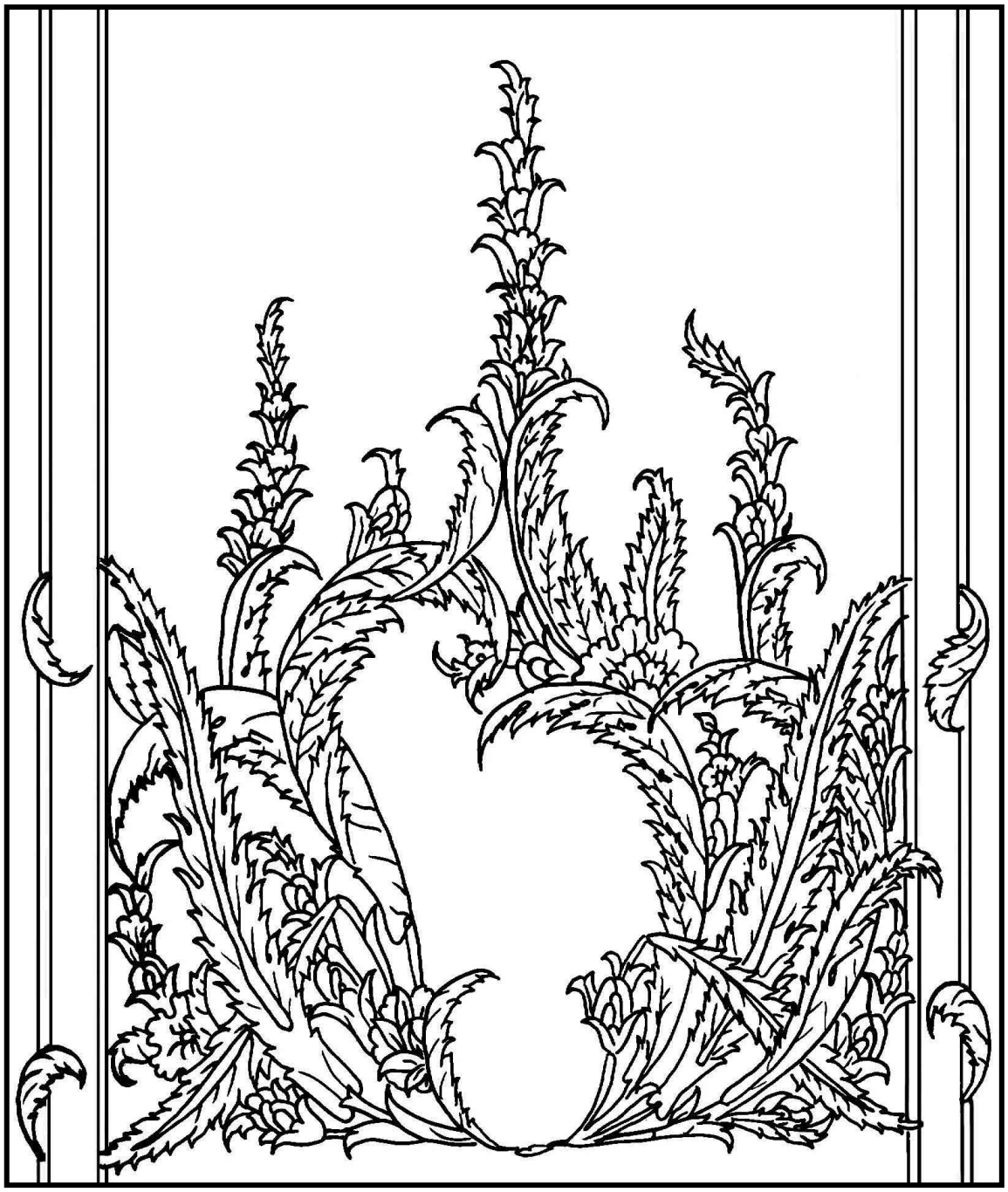

Çizim No: 213 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 306 Kenar süsleme

Fotoğraf No: 307 İç bordür süsleme

Çizim No: 214 Kenar süsleme

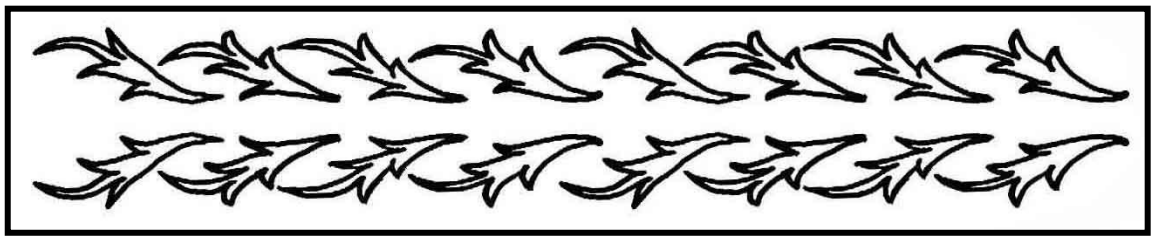

Çizim No: 215 İç bordür süsleme

ÖRNEK NO: 59

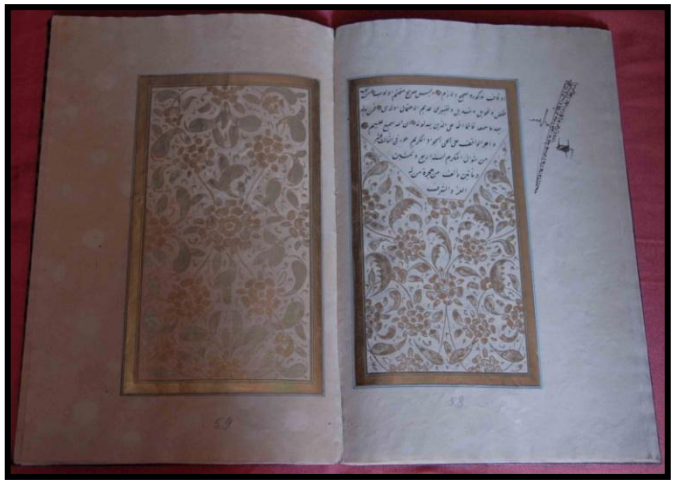

Fotoğraf No: 308

Envanter No:167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları:19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819. Belgenin düzenlendiği tarih olan 13 şevval 1234 tarihi 'dir yazısı bulunmaktadır.

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Halkar boyanan desen altınla tahrirlenmiştir. Motifler ve yapraklar klasik dönemin ustalık ve inceliğinden uzaktır. Kalın cetvelle sınırlandırılmıştır.

Fotoğraf No: 309 Sağ sayfa halkarlı süsleme

Çizim No: 216 Sağ sayfa süslemesi

Fotoğraf No: 310 Sol sayfa halkarlı süsleme

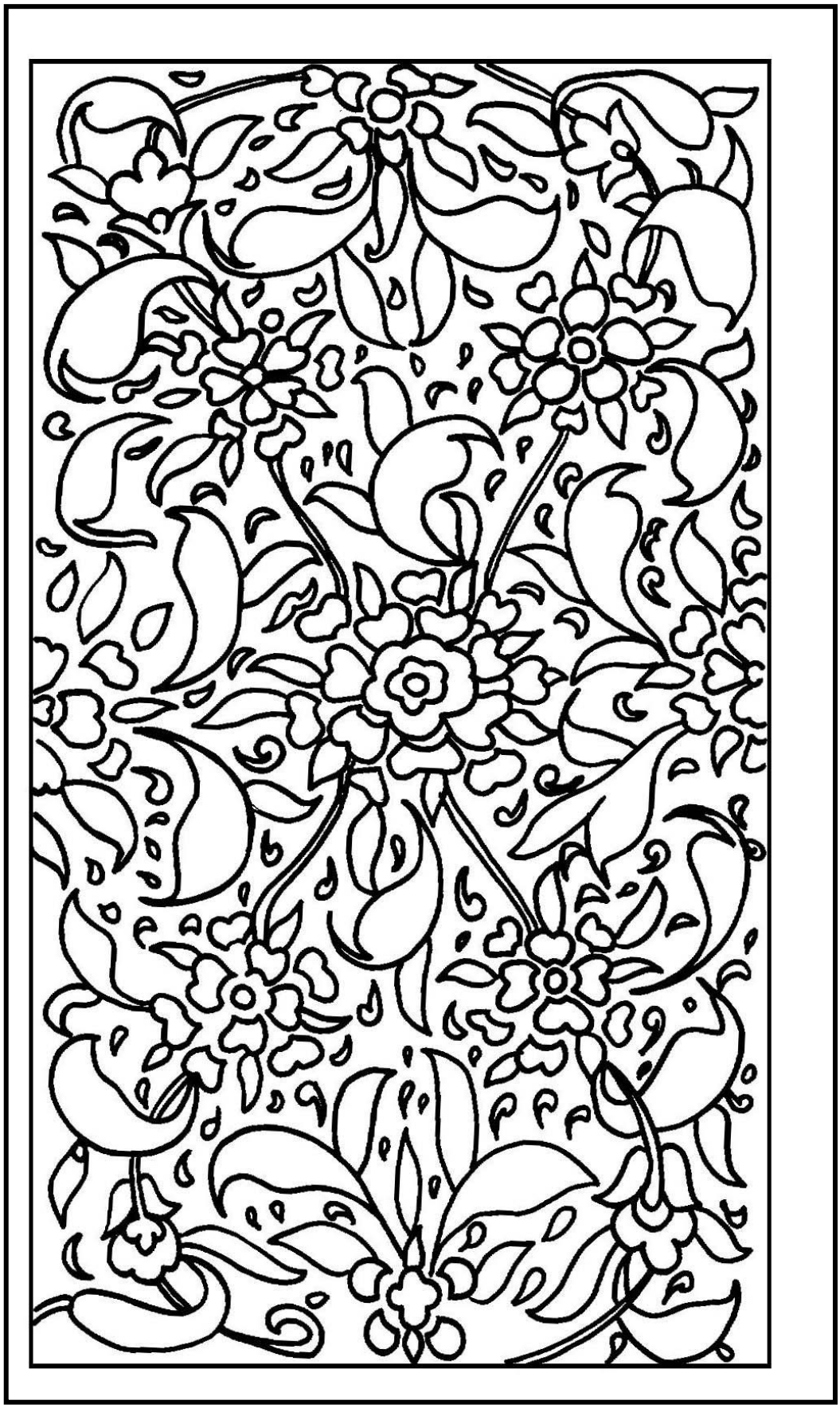

Çizim No: 217 Sol sayfa süslemesi

ÖRNEK NO: 60

Fotoğraf No: 311

Envanter No: 167

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Talik

Konusu: II. Mahmut'un Nakşidi Valide Sultan Vakfiyesi

Boyutları: 19cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1234/1818-1819 tarihli olarak müze envanterine geçmesine rağmen sağ alandaki yazıda 26 zilkade 1241 olarak belirtilmiştir

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ünvan sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Koyu yeşil, lacivert, sarı, altın yaldız, pembe, kırmızı, sülyen, mor, turuncu, beyaz, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Unvan tezhipli sayfa barok döneme aittir. Kubbeli kısm natüralist üslupta çiçeklerele sonlandırılmıştır. Çiçek buketlerinin arasında halkar boyanan desen görülmektedir. Cetvelde anahtarlı zencerek ince cetvellerde ise artı eksi kurtçuk süslemeler bulunmaktadır. Yazı alanı beynes süturla ayrılmış araları altınla boyanmıştır. Yazı alanını da kapsayan altın cetvel ve kuzudan sonra sayfa kenarları şikaf halkarla bezenmiştir.

Eser daha kapsamlı olarak anlatılacak olursa; Ünvan sayfası naturalist üslupla bezenmiştir. Başlık kısmında kullanılan yaprak motiflerinde altın yaldız ve sarı renklerin tonlamalarıyla gölgelendirmeler yapılarak motiflere boyut kazandırılmıştır. Bazı yapraklarda ise koyu yeşil rengi yine tonlanarak kullanılmıştır. Orta kısmın vazo formunda oluştuğu izlenen başlık tezhibinde, simetrik biçimde yapılmış naturalist güller, nergisler ve tomurcuklar gölgelendirilerek uygulanmıştır. Güllerde pembe ve sülyen renkleri gölgelendirme tekniğinde boyanırken; nergislerde sarı, tomurcuklarda ise açık sarı ve pembe renk kullanılmıştır.

Basamaklar üzerine C ve S kıvrımları ile kompoze edilen tezhip deseninde şukufe kullanılmıştır. C ve S kıvrımları sarı, pembe, turuncu, mor renklerinden oluşmakta olup, yaprak motifinin damar ksımları ana rengin bir ton koyusuyla boyanmıştır. Yine orta kısımda yazı için bırakılan kısmın etrafı mavinin tonlamaları ile çevrelenmiş olup mavi tonları tepeliğin dış kısmında sınır oluşturulacak şekilde boyanmıştır. Zemin kısmı ise altın yaldız ile boyanarak iğne perdahı yapılmıştır.

En üst kısımda bulunan simetrik olarak yapılmış yapraklı ve tomurcuklu şukufeler ise halkari tarzında altın yaldız ile boyanmıştır. Başlık kısmının etrafına ilk olarak siyah ile ince bir tahrir çekilip içi altın yaldız ile doldurulmuştur. İkinci olarak ilkinden daha kalın olarak çekilen tahririn içi yine altın yaldız ile doldurulmuştur. Üçüncü sırada olan tahrir daha da kalınlaşmış ve içi mor renk ile boyanmış ve üzerine

daha koyu bir mor tonu ile de küçük V şeklinde süsleme yapılmıştır. Tekrardan bir sıra ince tahrir çekilip içi altın yaldız ile doldurulmuştur, ardından yaklaşık bir santimetre olarak çekilen cetvel zencerek motifi ile süslenmiş ve altın yaldız ile boyanarak siyah ile tahrirlenmiştir. Zencereklerin orta kısmında kalan boşluklar ise iğneleme sureti ile perdahlanarak farklı bir ton gibi görünerek desenden ayrılmıştır. Tekrardan bir sıra ince tahrir çekilip içi altın yaldız ile doldurulmuş ve ardından gelen daha orta kalınlıkta olan cetvelin içi ise açık pembe ile boyanarak daha koyu bir pembe noktalama ile süslenmiştir. Yine bir sıra altın yaldız ile boyanmış ince cetvel çekildikten sonra tüm sayfayı çevreleyen içi boş bir tahrir çekilmiştir. Yaklaşık bir santimetre olan bir sıra cetvel daha çekilip içi altın yaldız ile boyanmıştır. Tekrar ince bir tahrir çekilip içi boş bırakılmıştır. Yine içi boş olarak mavi ile bir tahrir daha çekilmiştir.

İki sayfaya birden uygulanan dış kenarlarda ve iç kısmında farklı motifler kullanarak iki ayrı bordür yapılmıştır. İç bordür de iri dişli yaprak motifi paralel şekilde estetik bir biçimde kompoze edilmiş ve altın yaldız ile boyanarak damar ve yaprağın dış kısmı daha koyu bir altın yaldız ile tahrirlenmiştir. Dış kısımda ise hatayi, hançer yapraklar, saplar ve tek dilimli doğal yapraklarla kompoze edilen bir bordür uygulanmıştır. Hatayiler ve hançer yapraklar bir içe bir dışa bakacak şeklide çizilmiştir. Birkaç tane farklı hatayi motifi uygulanmıştır. Hatayilerin renklerde ise yine farklılıklar görülmüştür; sarı, pembe, mavi ve altın yaldız renkleri her bir hatayide farklı olmak suretiyle boyanmıştır. Dallar, tek dilimli doğal yapraklar ve hançer yapraklarda altın yaldız gölgeli olarak kullanılmıştır. Ayrıca hançer yaprakların iç kısımlarında ise yeşil tonu ile boyanmıştır. Hançer yaprakların üzerlerine gelen çiçeklerin dış kısımları ve tomurcuk kısımları altın yaldız ile boyanmış iç kısımlarında ise sarı, mavi, pembe renkleri kullanılmıştır. İki sayfanın dış bordürlerinin etrafına boylu boyunca ince bir şekilde hem içe hem de dış kenarına olmak sureti ile altın yaldız ile tahrir çekilerek tezhip tamamlanmıştır.

Yazı kısımlarında ise göz yormaması açısından yapılan süslemeler birkaç farklı şekilde altın yaldız ile yapılmıştır. Altı dilimli minik çiçek motifleri siyah tahrir ile belirginleştirilip dilim kısımlarına bir turuncu bir mavi nokta konularak zarif bir şekilde yapılmıştır. Bazıları ise sadece daire şeklinde yapılmış, dışı siyah ile tahrirlenip içi altın yaldız ile boyanmış ve iğne perdahı yapılmıştır. Yine karşılıklı olarak mavi ve turuncu renk ile dört tane nokta konulmuştur. Bazıları da yine daire formlu fakat tahrir

salyangoz biçiminde yapılmıştır. Yine turuncu ve mavi renklerle noktalamalar yapılmıştır. Ve farklı boyutlarda dalgalı bir şekilde rastgele yapılan bulut motifine benzeyen motifler bütün yazı boyunca faklı boyutlarda yapılmıştır. Etrafı siyah tahrir çekilerek içleri altın yaldız ile doldurulmuş, üzerine beyaz renkle çintemani (üç benek) yapılmıştır.

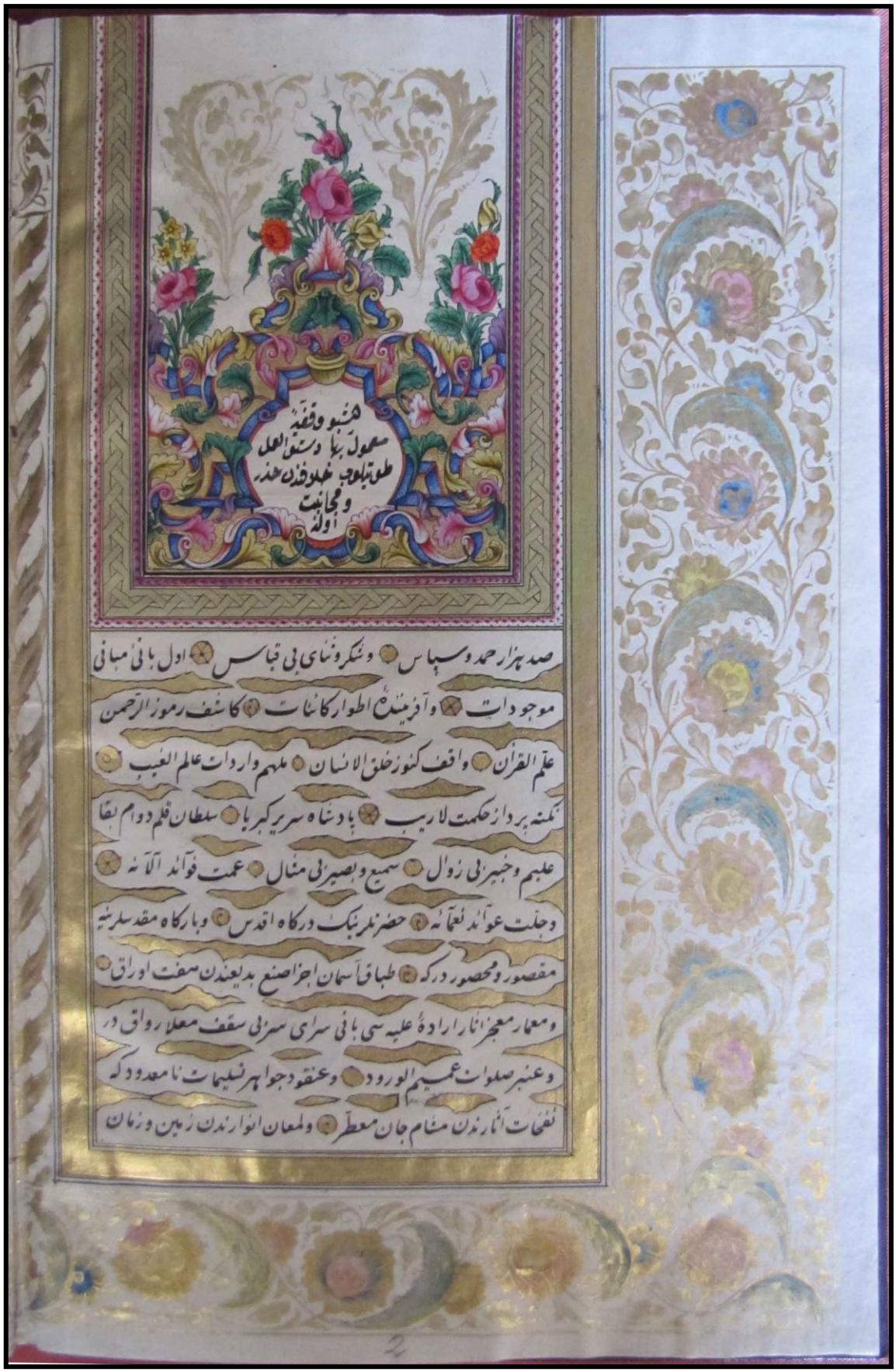

صد هزار حمد و سپاس ۞ و شکر و ثنای بی قیاس ۞ اول بانی مبانی
موجودات ۞ و آفریننده اطوار کائنات ۞ کاشف رموز الرحمن
علم القرآن ۞ واقف کنوز خلق الانسان ۞ ملهم واردات علم الغیب
نکته پرداز حکمت لاریب ۞ پادشاه سریر کبریا ۞ سلطان قلم دوام بقا
علیم و خبیر بی زوال ۞ سمیع و بصیر بی مثال ۞ عمت فوائد آلائه
و جلت عوائد نعمائه ۞ حضرت ربانیک درگاه اقدس ۞ و بارگاه مقدس سرمدیه
مقصور و محصور درگه ۞ طباق آسمان اجزا صنع بدیعندن سقف اوراق
و معمار معجز آثار ارادهٔ علیه سی بانی سرای سرمدی سقف معلا رواق در
و عنبر صلوات عمیم الورود ۞ و عنقود جواهر تسلیمات نامعدود که
نفحات آثارندن مشام جان معطر ۞ و لمعان انوارندن زمین و زمان

Fotoğraf No: 312 Sağ sayfa

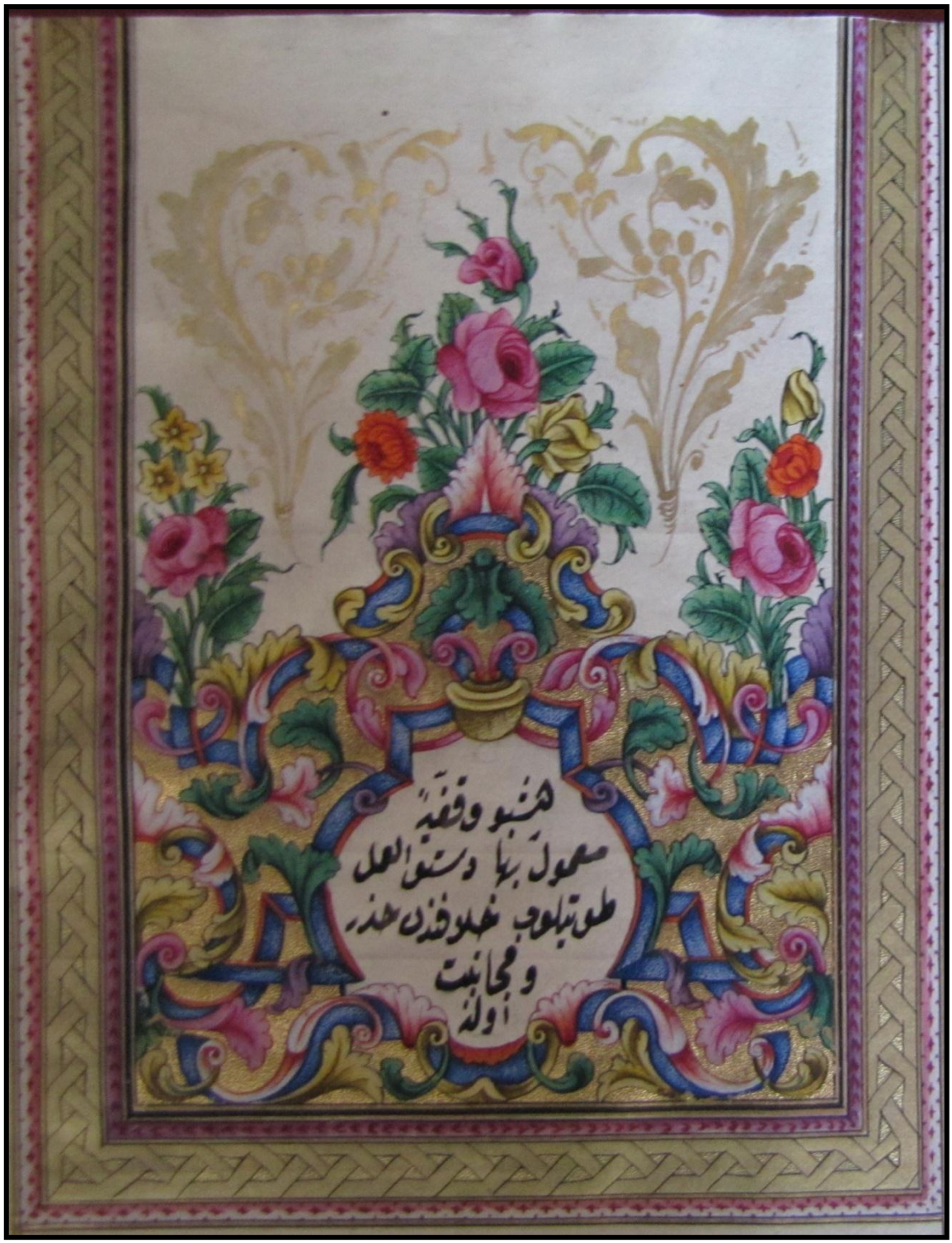

Fotoğraf No: 313 Başlık tezhibi

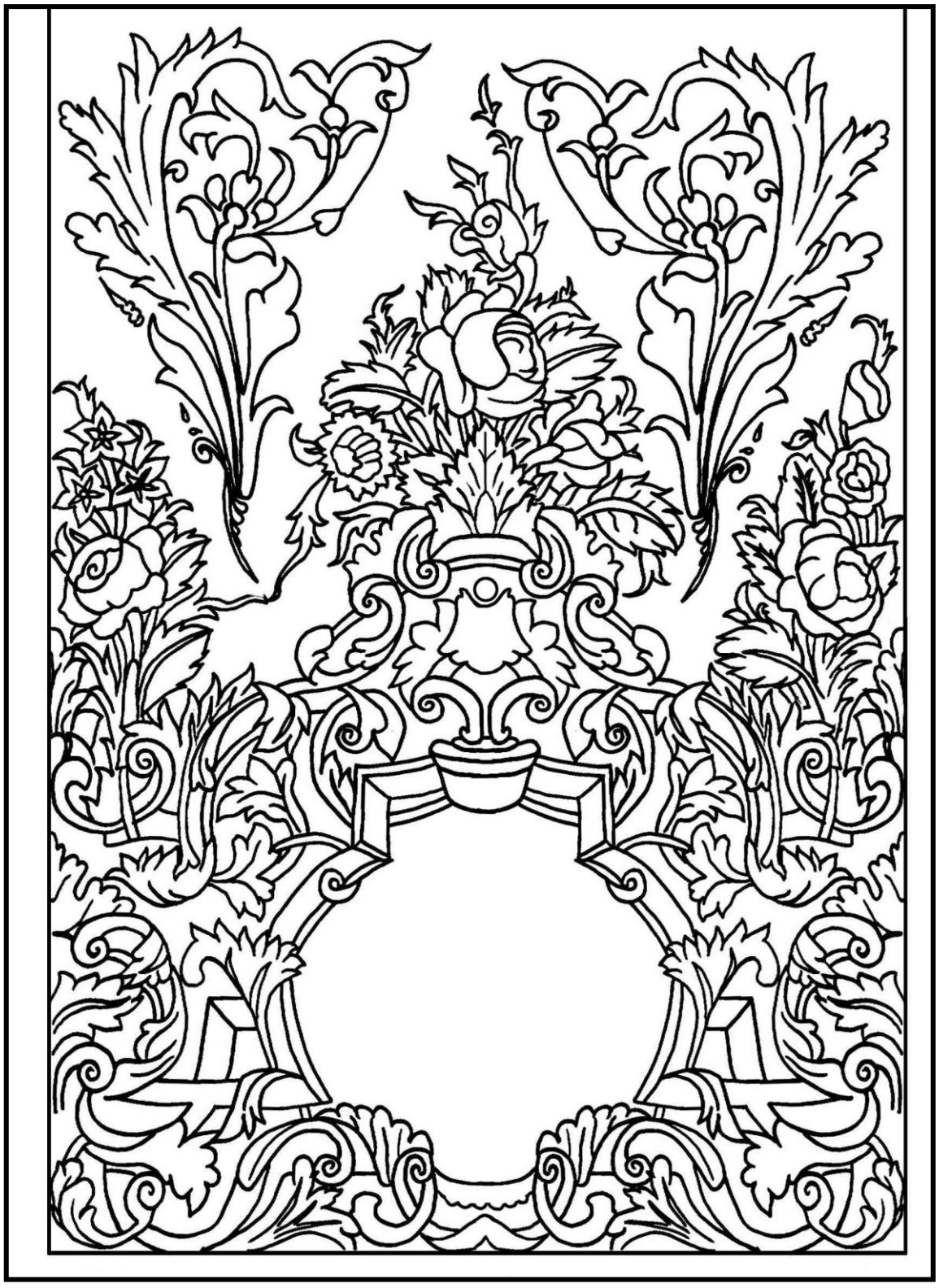

Çizim No: 218 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 314 Kenar süslemesi

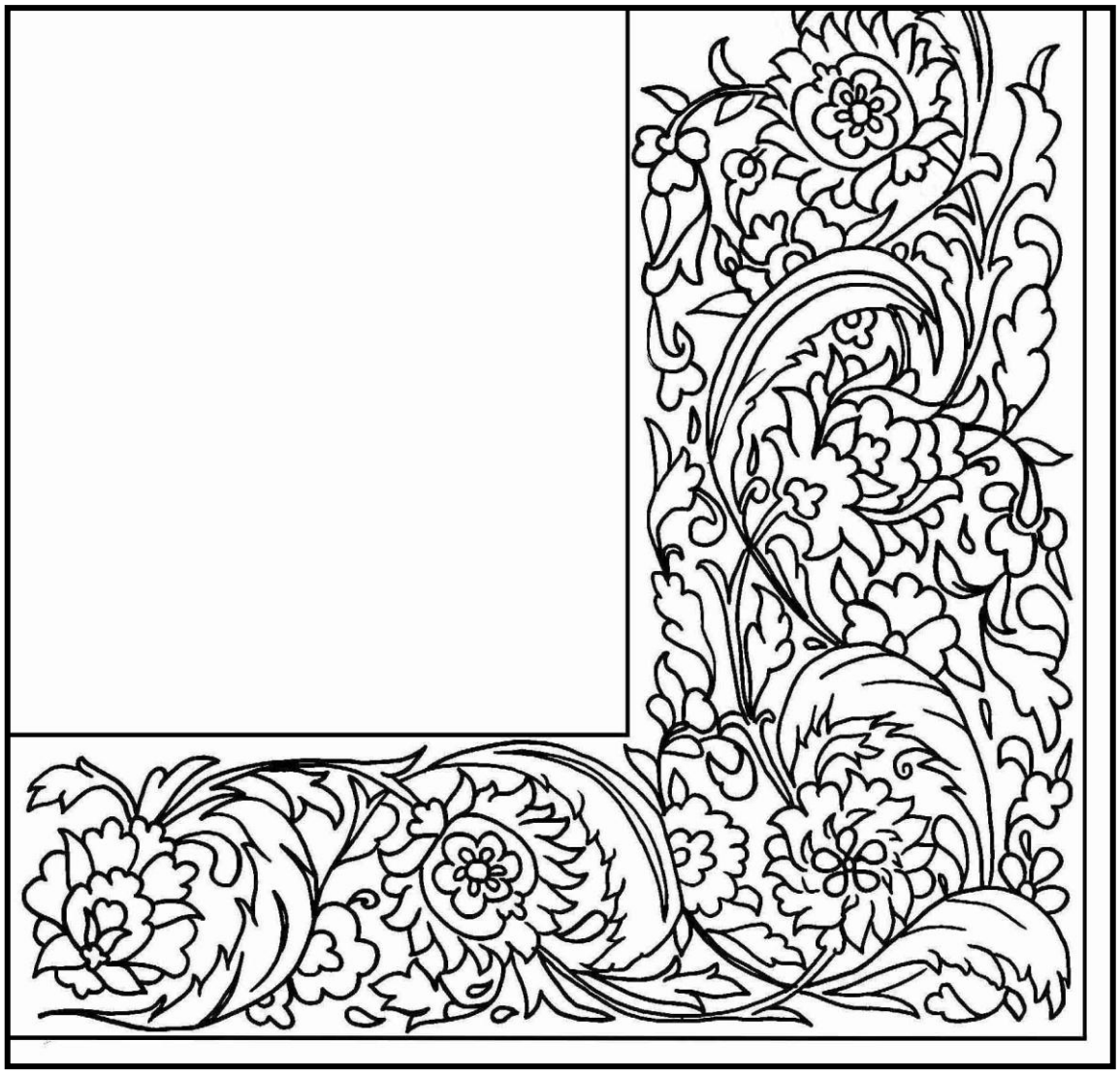

Çizim No: 219 Kenar süslemesi

Fotoğraf No: 315 İç bordür

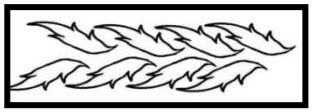

Çizim No: 220 İç bordür

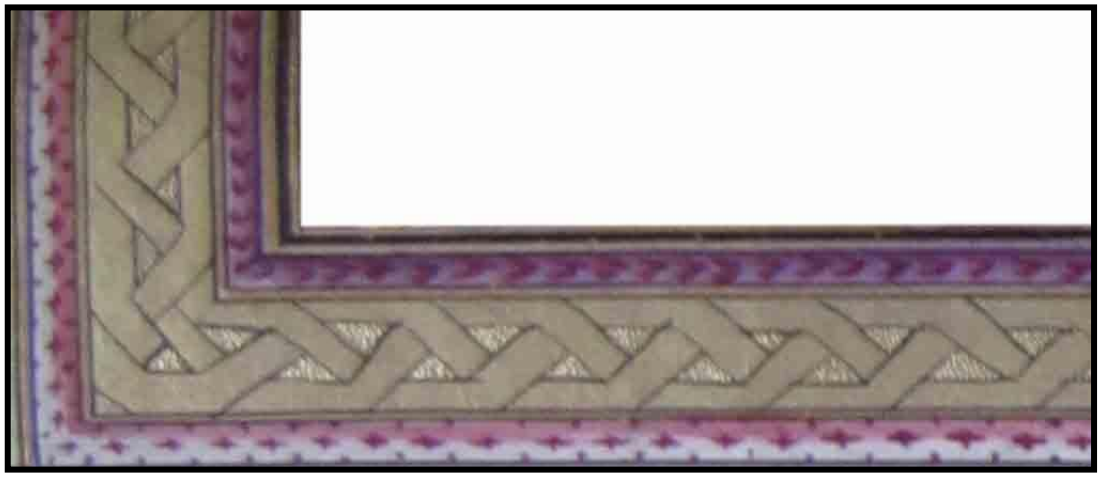

Fotoğraf No: 316 Zencerekli cetvel motifi

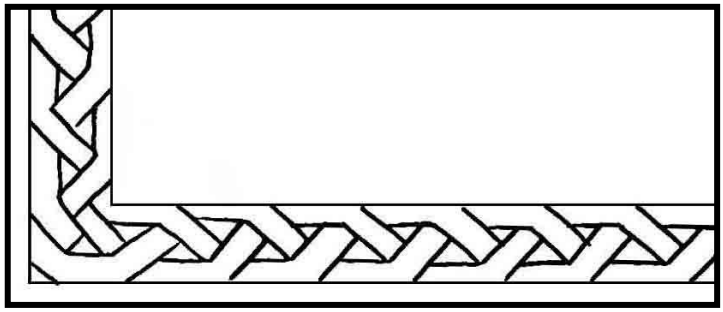

Çizim No: 221 Zencerekli cetvel motifi

ÖRNEK NO: 61

Fotoğraf No: 317

Envanter No: 197

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Mevlana Celaleddin Rumi Mesnevisi

Hattatı: Mevlana Celaleddin Rumi Mesnevisi tarikatçı Dede Efendi

Yazısı: Sülüs

Konusu: Mesnevi

Boyutları: 24cm x 17.2cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H. 1272/1855-56

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, açık mavi, sarı, beyaz, kırmızı, pembe, altın, yeşil, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Tezhip sanatına batkı etkisi ile giren barok ve rokoko üslubunda verilmiş eserlere örnektir. Uzun ve kıvrım dallar, natüralist üslupta canlı renklerle boyanan çiçek buketleri, kıvrılmış kurdeler görülmektedir.

Besmele ile başlamaktadır. Mesnevi kitabıdır. Muhammed bin Muhammed bin el Hüseyin el Belhi tarafından Mesnevi kitabı şerh edilmiştir. Benim dayandığım kişi bugünümün ve yarınımın azığı mürekkebimin ruhu ve mekanı, benim dayanağım senedim efendim Şeyh İmam Ebul Fazl Hasan Bin Muhamed Bin El Hüseyin (İbni Ahi Türk Eba Yezid Sıdık Bin Sıddık Bin SIddık El Armavi) ve Kürt olarak akşamladım Arap olarak sabahladım ifadesini kullanan Eş Şeyh El Mükerreme İntisab etmektedir. Ben akşama kadar Kürdüm sabaha kadar da Arabım diyerek aslında Türk olan ve ırk ayrımına bu kelimlerle karşı olduğunu ifade eden Şeyh Mükerreme intisab etmektedir. (İntisab: Uyan,mürid olan)

Başlık tezhibi şeklinde süslenen tezyinatta, rokoko çizgiler taşıyan süslemeler görülmekte olup gölgeli boyanarak hacim kazanmış çiçek düzenlemeleri, çiçek buketleri dönemin tezhibinin bezeme elemanlarına örnek teşkil etmektedir. Tezhipli yazma hakkında; tezhip sanatına batkı etkisi ile giren barok ve rokoko üslubunda verilmiş eserlere örnektir denilebilir. Uzun ve kıvrım dallar, natüralist üslupta canlı renklerle boyanan çiçek buketleri, kıvrılmış kurdeler görülmektedir. Zemin tamamen altındır. Sayfa kenarlarına altınla cetvel çekilmiştir. Tamamen altınla bezenen zemine iğne perdahı tekniği uygulanmıştır.

İlk sayfanın sol tarafında hat yazısı kullanılmış alt kısımda tezhip süslemelerine, sağ sayfanın tezhibinin tamamlayıcısı şeklinde bir tasarımla bezenmiştir. Diğer kısımlar hat yazısı ile devam etmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم

هذا كتاب المثنوى وهو اصول اصول اصول الدين فى كشف اسرار الوصول واليقين
وهو فقه الاكبر وشرع الله الازهر وبرهان الاظهر مثل نوره كمشكاة
فيها مصباح يشرق اشراقا انوار من الاصباح وهو جنان الجنان ذو العيون
والاغصان منها عين تسمى عند ابناء هذا السبيل سلسبيلا وعند اصحاب المقامات
والكرامات خير مقاما واحسن مقيلا الابرار فيه ياكلون ويشربون والاحرار منه
يفرحون ويطربون وهو كنيل مصر شراب للصابرين وحسرة على ال فرعون والكافرين
كما قال الله تعالى يضل به كثيرا ويهدى به كثيرا وانه شفاء الصدور وجلاء الاحزان
وكشاف القرآن وسعة الارزاق وتطييب الاخلاق بايدى سفرة كرام برره يمنعون
بان لا يمسه الا المطهرون تنزيل من رب العالمين لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من

Fotoğraf No: 318 Sağ sayfa

Çizim No: 222 Sağ sayfa

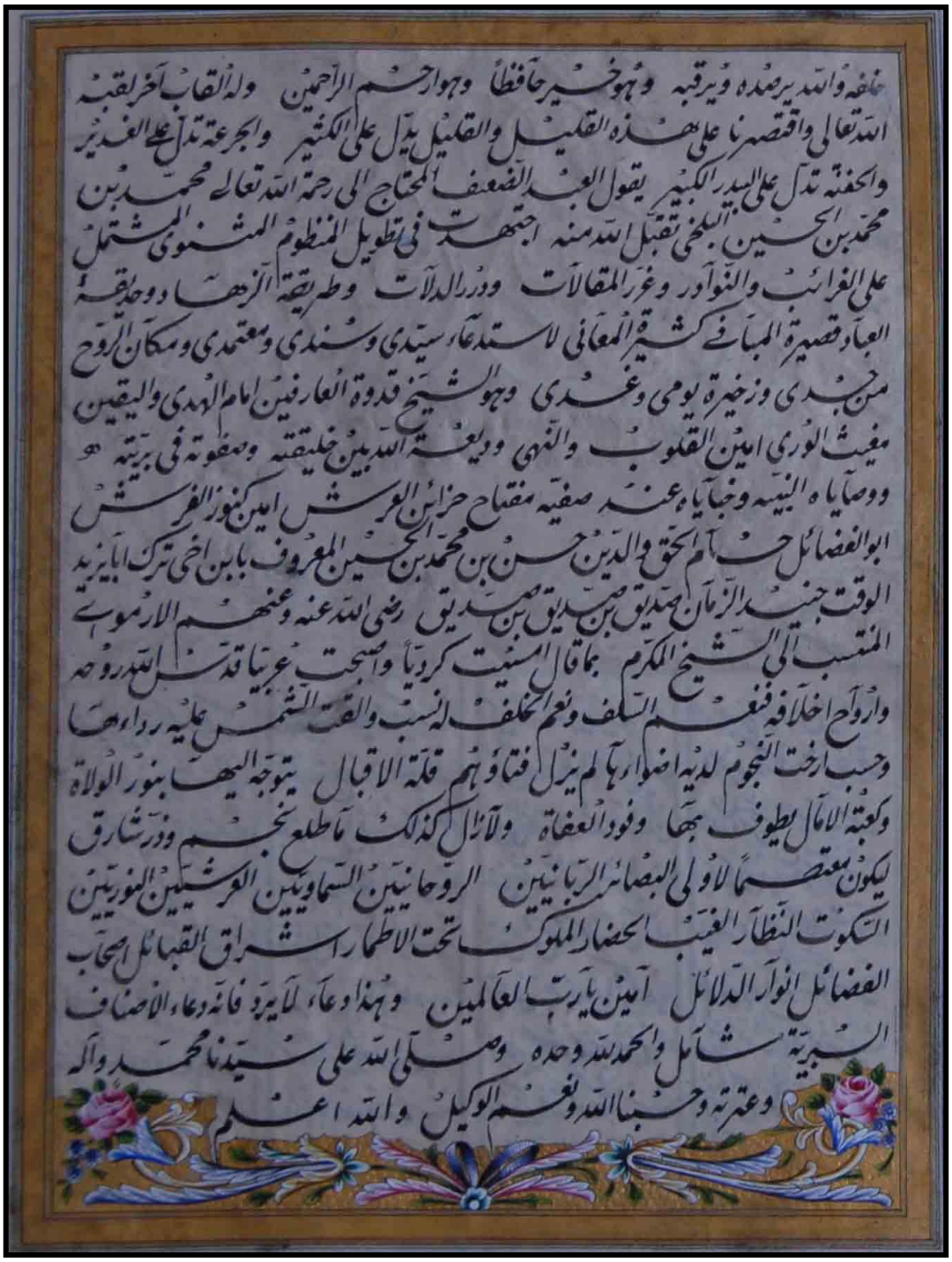

Fotoğraf No: 319 Sol sayfa

Fotoğraf No: 320 Sol sayfa altı süsleme

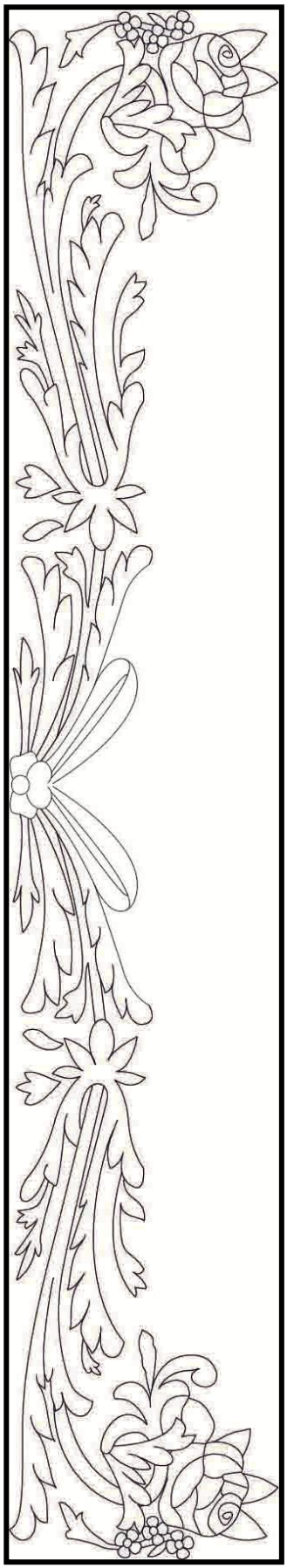

Çizim No: 223 Sol sayfa altı süsleme

ÖRNEK NO: 62

Fotoğraf No: 321

Envanter No: 197

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Mevlana Celaleddin Rumi Mesnevisi

Hattatı: Mevlana Celaleddin Rumi Mesnevisi tarikatçı Dede Efendi

Yazısı: Sülüs

Konusu: Mesnevi.

Boyutları: 24cm x 17.2cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H. 1272/1855-56

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, açık mavi, sarı, beyaz, kırmızı, pembe, altın, yeşil, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Bu örnekte de tezhip sanatına batkı etkisi ile giren barok ve rokoko üslubunda verilmiş eserlere örnektir. Uzun ve kıvrım dallar, natüralist üslupta canlı renklerle boyanan çiçek buketleri, kıvrılmış kurdeleler görülmektedir. Zemin tamamen altın sıvama olup üzerine iğne perdahı uygulanmıştır. Fiyonklar spiralli olarak dal motiflerini sarmakta olup tezhibin ortasında mavi renkle boyanmış çiçekler eliptik sıralı bir yol izleyerek süslenmiştir.

بشنو این نی چون حکایت میکند
از جدایی ها حکایت میکند

کز نیستان تا مرا ببریده اند
در نفیرم مرد و زن نالیده اند

سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
تا بگویم شرح درد اشتیاق

هر کسی کو دور ماند از اصل خویش
باز جوید روزگار وصل خویش

من بهر جمعیتی نالان شدم
جفت بدحالان و خوش حالان شدم

هر کسی از ظن خود شد یار من
از درون من نجست اسرار من

سر من از ناله من دور نیست
لیک چشم و گوش را آن نور نیست

تن ز جان و جان ز تن مستور نیست
لیک کس را دید جان دستور نیست

آتش است این بانگ نای و نیست باد
هر که این آتش ندارد نیست باد

آتش عشق است کاندر نی فتاد
جوشش عشق است کاندر می فتاد

نی حریف هر که از یاری برید
پرده هایش پرده های ما درید

همچونی زهری و تریاقی که دید
همچو نی دمساز و مشتاقی که دید

نی حدیث راه پرخون می کند
قصه های عشق مجنون می کند

محرم این هوش جز بیهوش نیست
مر زبان را مشتری جز گوش نیست

در غم ما روزها بیگاه شد
روزها با سوزها همراه شد

روزها گر رفت گو رو باک نیست
تو بمان ای آنک چون تو پاک نیست

هر که جز ماهی ز آبش شیر شد
هر که بی روزیست روزش دیر شد

پس سخن کوتاه باید والسلام
در نیابد حال پخته هیچ خام

Fotoğraf No: 322 Sağ sayfa

Çizim No: 224 Sağ sayfa süslemesi

ÖRNEK NO: 63

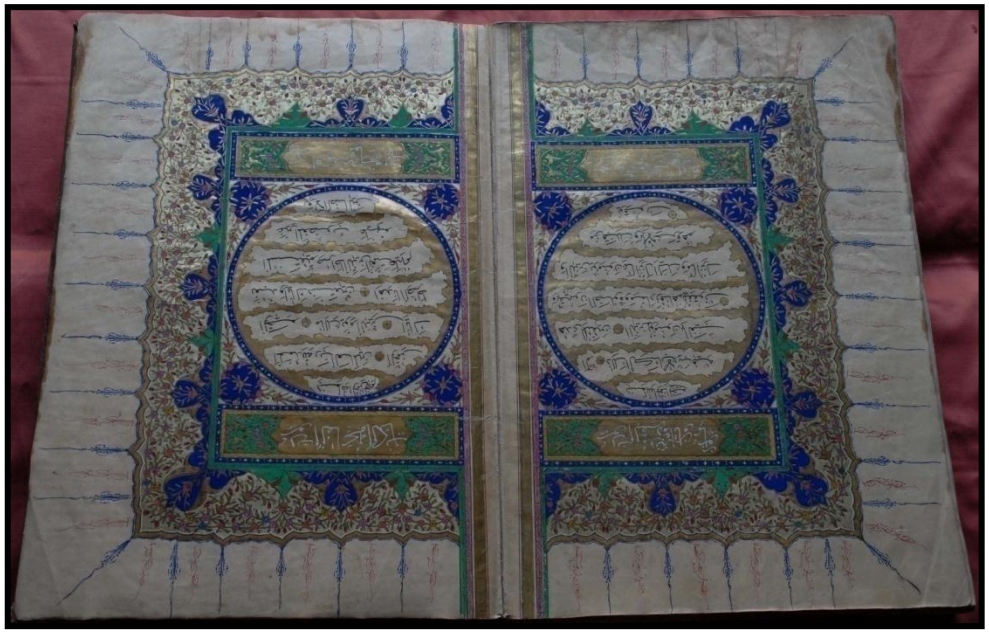

Fotoğraf No: 323

Envanter No:-

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Lütfiye Camine ait el yazması Kuran'ı Kerim

Hattatı: Buka Bolulu Muhammet El Latif'in öğrencilerinden Safranbolulu Hilmi olarak bilinen Es Seyyid El Hac'dır

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim. Bu Kuran'ı Kerim Muslih Beyzade olarak bilinen Bekir Usta bin Hüseyin Bin Abdullah tarafından hicri 1298 yılında vakfedilmiştir. Vakfettiği bu Kurana oğlu El hac Hüseyin efendiyi nazır olarak atamıştır. Kuran'ı Kerim'i Baba Sultan mahallesinde bulunan ve yeniden yapılan Lütfiye Cami'nde okunmak üzere öncelikle vakfedenin anne babası sonra kendisi daha sonra bütün iman edenlerin hepsi faydalanılması üzere anılan camiden dışarı çıkarmamak şartı ile vakfedilmiştir. Vakfeden oğlunu nazır ve hafızıl kütüp olarak atamıştır. Hiçbir şekilde satılamaz, rehin ve ipotek edilemez. Allah'ın rızası ve Resullah'ın şefaati umularak vakfedilmiştir. En altta vakfedenin mührü vardır**.**

Boyutları: 53cm x 36cm, 580 sayfadan oluşmaktadır

Koleksiyondaki Yeri: Teşhir

Yapılış Tarihi: 1856-1857/H.1273

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer: Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Kütüphanesi

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha

Tezhipte Kullanılan Renkler: Yeşil, eflatun, lila, altın, kırmızı, sarı, lacivert, beyaz, limonküfü, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Çift tam sayfa olarak tezhiplenen eser Kuran yazmasıdır. Bordür kısmında Rumi motifi ve stilize çiçekler bulunmaktadır. Hatai grubu motiflerden olan penç ve goncagül motifleri eflatun ve lila renginin yanısıra lacivert ve sarı renkleriyle oyanmıştır. Siyah tahrir çekilen rumi, hatai ve penç motifleri altın zemin üzerine bezenmiştir. Yeşil zemin üzerine siyah renk ile işlenen kurtçukların sınırı başlık yazı alanının sarı renk zemini üzerine siyah renk ile oluşturulan kurtçuklarıyla birleştirilmiştir**.**

Başlık yazı alanına sıvama altın zemin üzerine beyaz hat yazılmıştır. Simetrik motiflerden oluşan alan, yeşil zemin üzerine rumi ve penç motifiyle bezenmiştir.

Yuvarlak olan yazı alanı içinde Fatiha (sağ sayfa) ve Bakara suresinin ilk ayetleri (sol sayfada)bulunmaktadır.

Yazı alanı beyn-es sutur ile ayrılmış, ayrılan zemin altın ile boyanmıştır. Cetveller üzerine fırça darbeleriyle basit süslemeler yapılmıştır. Klasik dönem tezhiplerineden uzaktır.

Zemin rengi olarak altın haricinde, göz alan lacivert ve yeşil renk kullanılmıştır. Zeminde kullanılan yeşil renk altın zemin üzerinde motiflere de uygulanmıştır. Cetvellerde de altın, lacivert ve pembe renk kullanılmıştır. Klasik dönemin zarafetinden uzak bir bezemedir.

Yuvarlak (göbek kısmı) olan yazı alanının kenar köşebentleri dairesel formda bezenmiş olup lacivert zeminlidir. Penç ve goncagül motifleriyle bezenmiştir.

Etek kısmı da başlık yazı alanıyla aynı motif ve kompozisyon özelliklerine sahiptir.

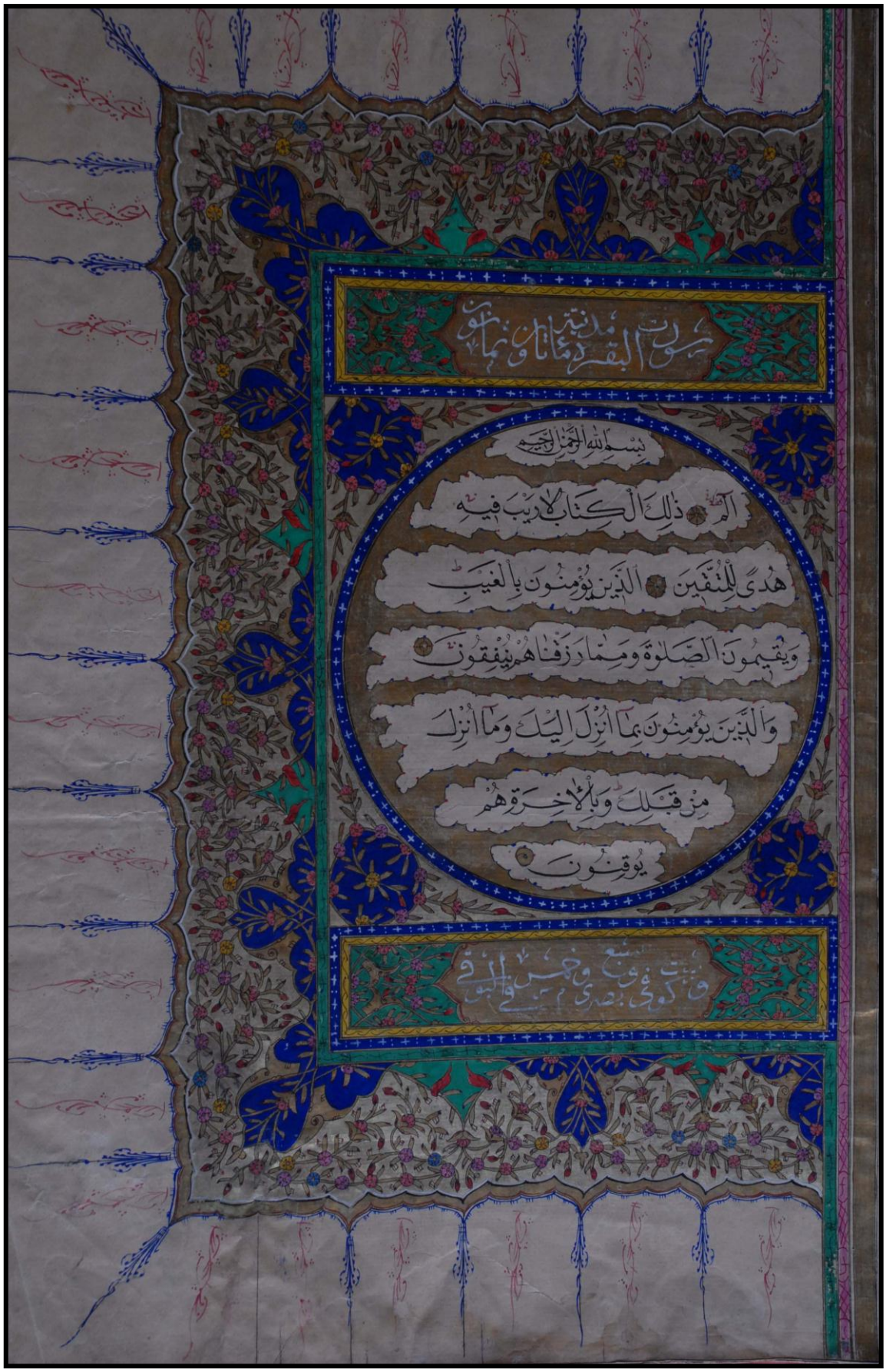

Fotoğraf No: 324 Sol sayfa

Fotoğraf No: 325 Kenar süsleme

Fotoğraf No: 326 Başlık tezhibi

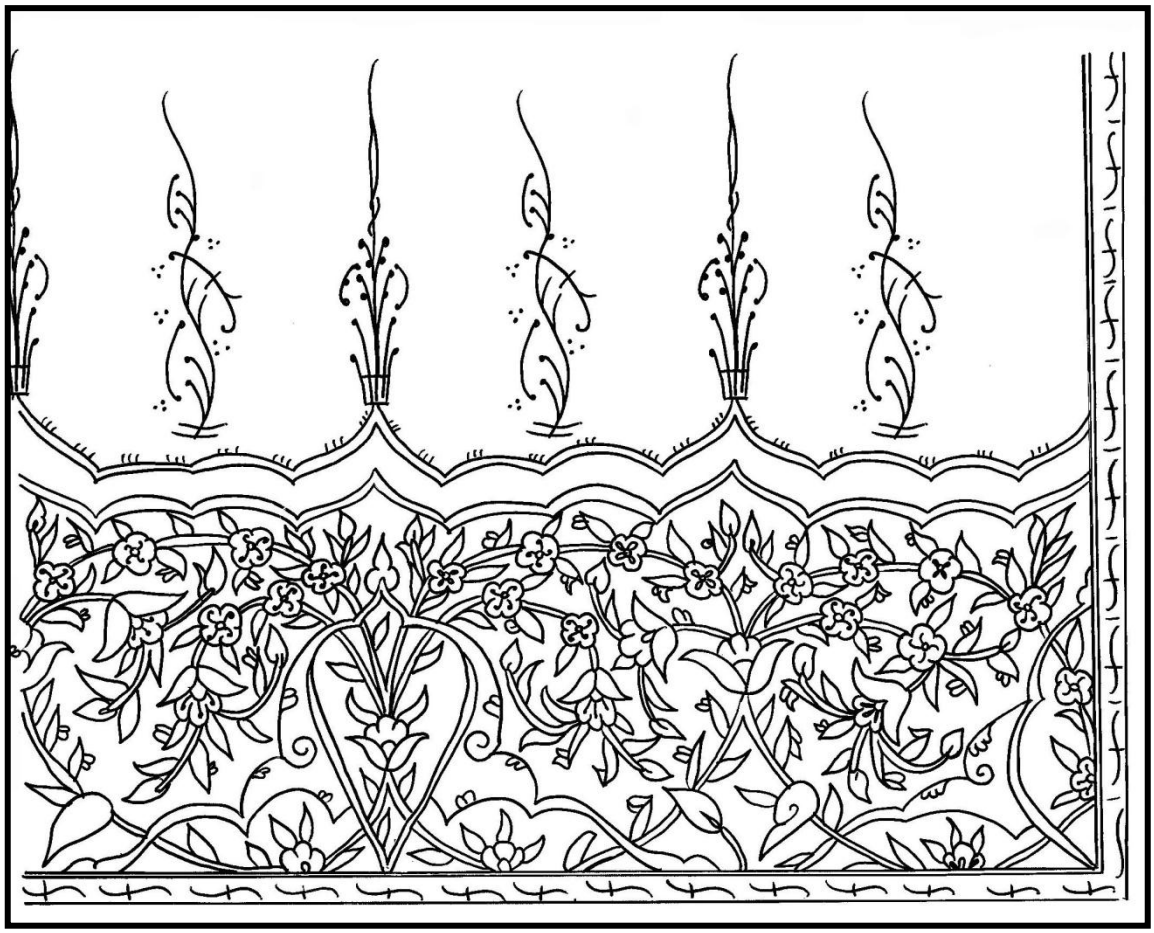

Çizim No: 225 Kenar süslemesi

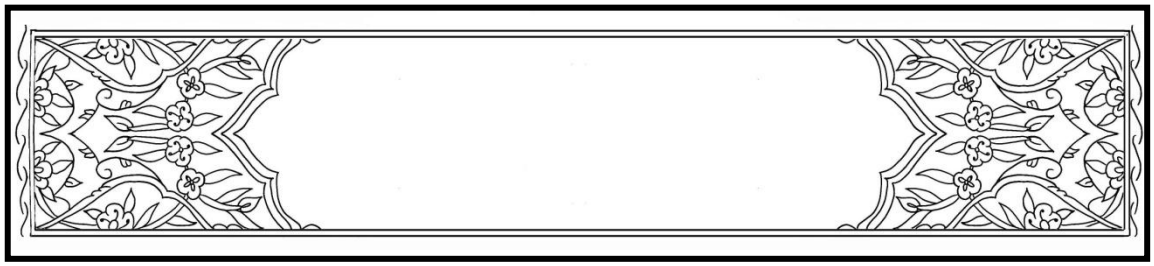

Çizim No: 226 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 327 Sayfa köşe süslemesi

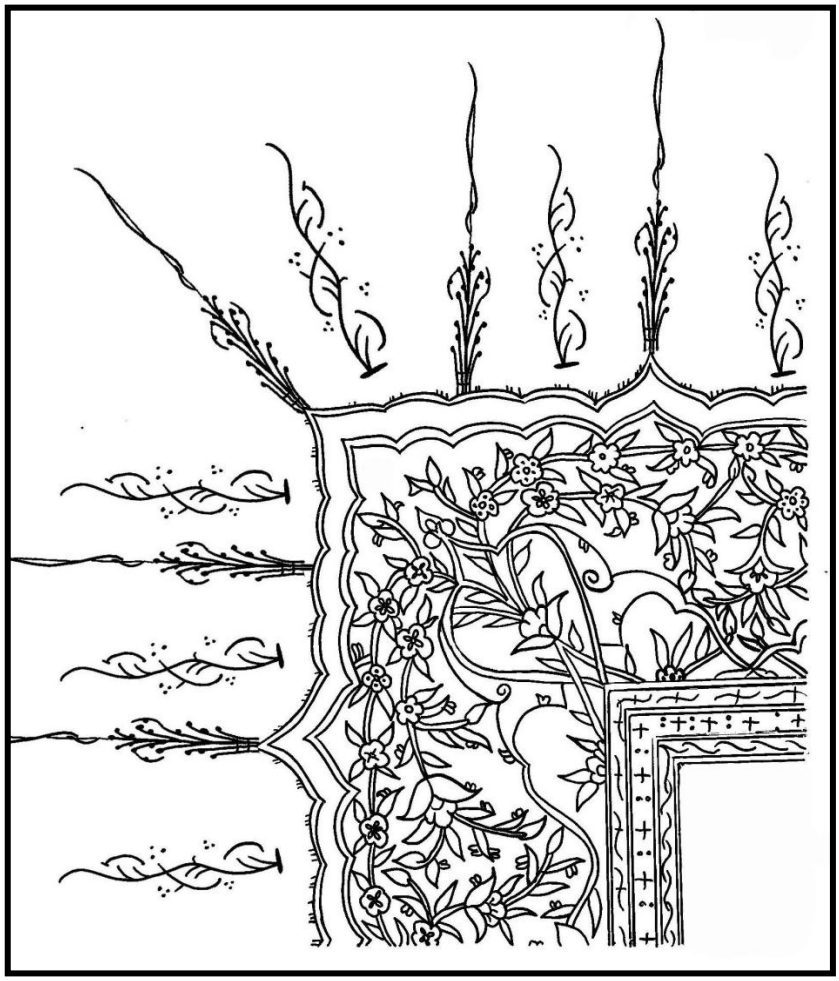

Çizim No: 227 Sayfa köşe süslemesi

Fotoğraf No: 328 Göbek süslemesi

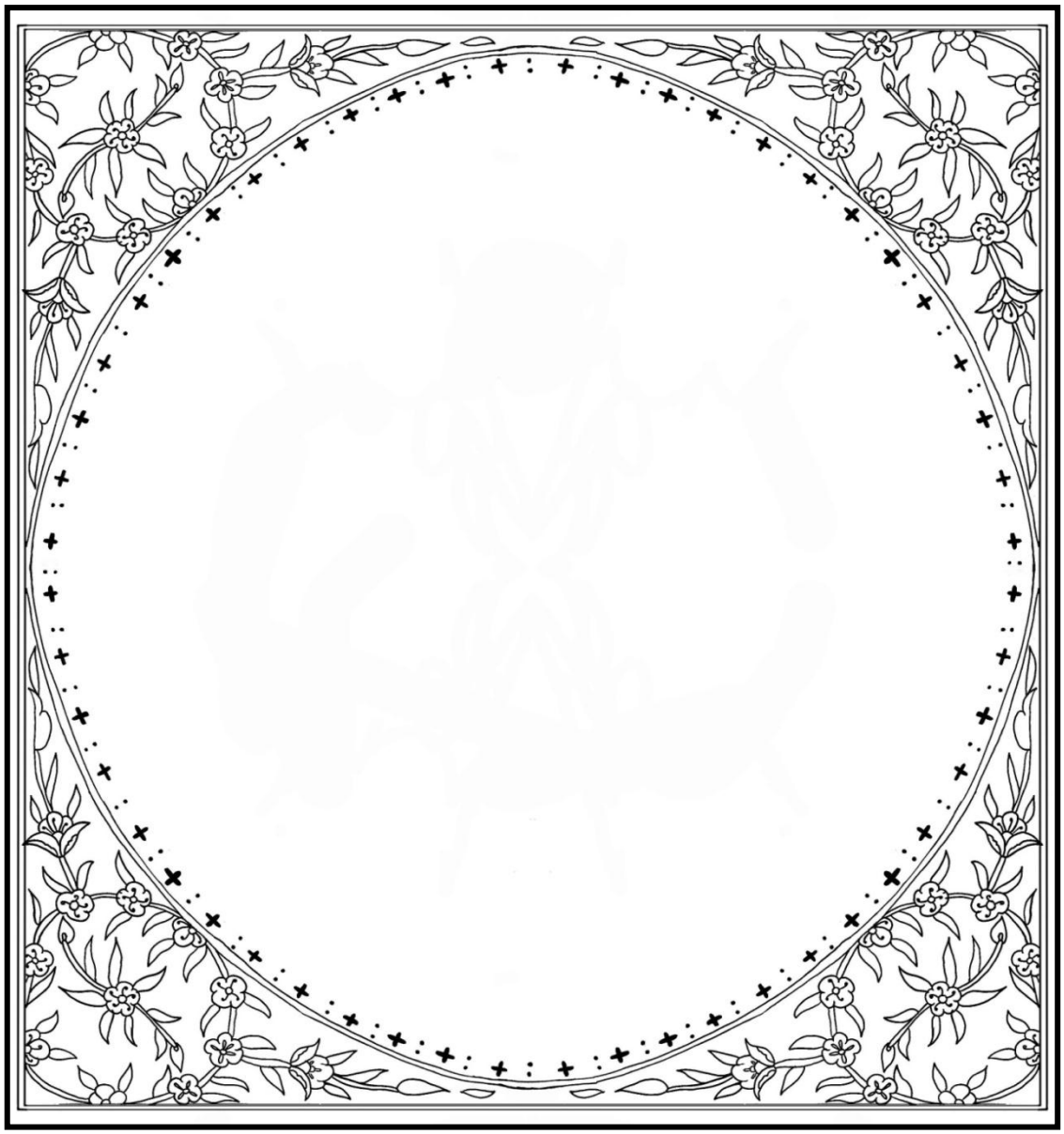

Çizim No: 228 Göbek süslemesi

ÖRNEK NO: 64

Fotoğraf No: 329

Envanter No:-

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Lütfiye Camine ait el yazması Kuran'ı Kerim

Hattatı: Buka Bolulu Muhammet El Latif'in öğrencilerinden Safranbolulu Hilmi olarak bilinen Es Seyyid El Hac'dır.

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran-ı Kerim. Bu Kuran'ı Kerim Muslih Beyzade olarak bilinen Bekir Usta bin Hüseyin Bin Abdullah tarafından hicri 1298 yılında vakfedilmiştir. Vakfettiği bu Kurana oğlu El hac Hüseyin efendiyi nazır olarak atamıştır. Kuran'ı Kerim'i Baba Sultan mahallesinde bulunan ve yeniden yapılan Lütfiye Cami'nde okunmak üzere öncelikle vakfedenin anne babası sonra kendisi daha sonra bütün iman edenlerin hepsi faydalanılması üzere anılan camiden dışarı çıkarmamak şartı ile vakfedilmiştir. Vakfeden oğlunu nazır ve hafızıl kütüp olarak atamıştır. Hiçbir şekilde satılamaz, rehin

ve ipotek edilemez. Allah'ın rızası ve Resullah'ın şefaati umularak vakfedilmiştir. En altta vakfedenin mührü vardır**.**

Boyutları: 53 cm x 36 cm, 580 sayfadan oluşmaktadır.

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi:1856-1857/H.1273

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer: Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Kütüphanesi

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş.

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ketebe sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, beyaz, altın

Kompozisyon Özellikleri:

Yazı alanın üçgen biten kenar boşluklarına köşelik olarak hatayi grubundaki motiflerle tasarlanmış desen, çeşitli renklerle zemin rengi kullanılmadan işlenmiştir. Motif ve yapraklarda boyalar kenarlardan taşmıştır. Tahrirler motif bütünlüğünü sağlayan birleştirmelere dikkat edilmeden çekilmiştir.

Ketebe sayfasında üçgen biten yazılar beyn-es sütur ile ayrılan yazı araları altın ile boyanmıştır. Üçgen formda kalan koltuklara altın ile tahrirlenmiş halkar deseni uygulanmıştır.

Fotoğraf No: 330 Ketebe sayfa tezhibi

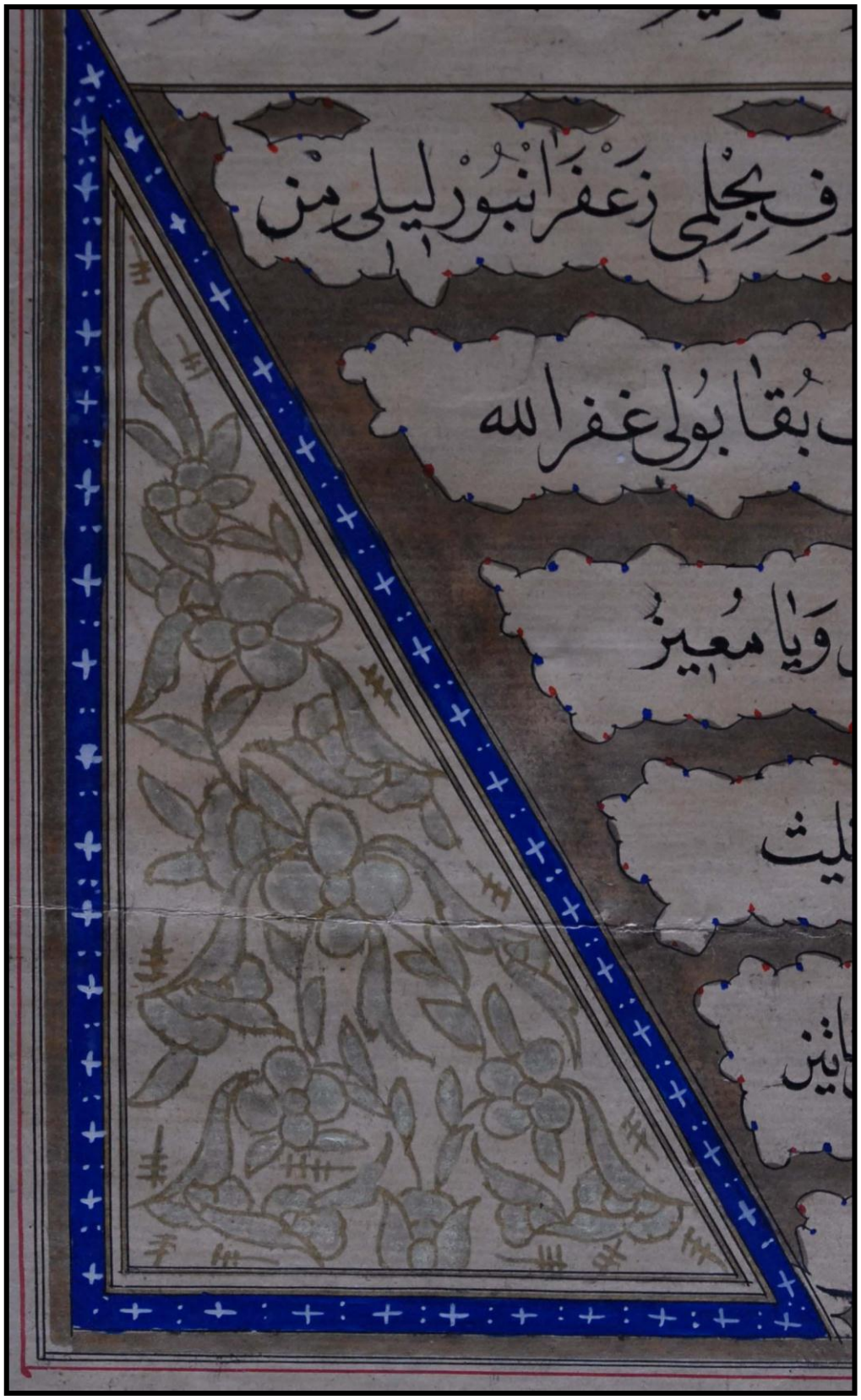

Fotoğraf No: 331 Sol alt köşe halkar süsleme

Fotoğraf No: 332 Sağ alt köşe halkar süsleme

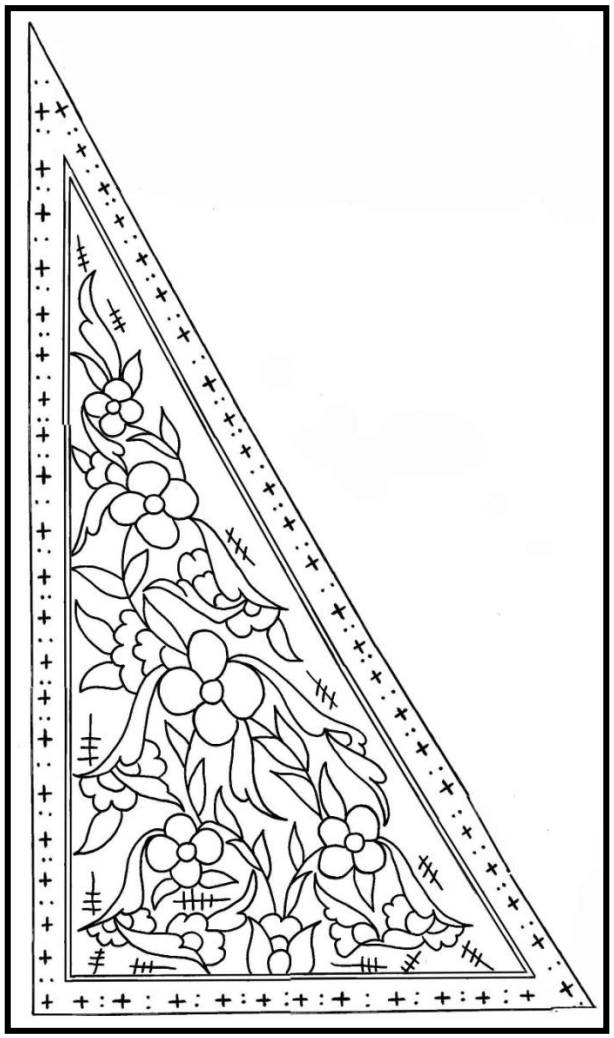

Çizim No: 229 Ketebe tezhibi

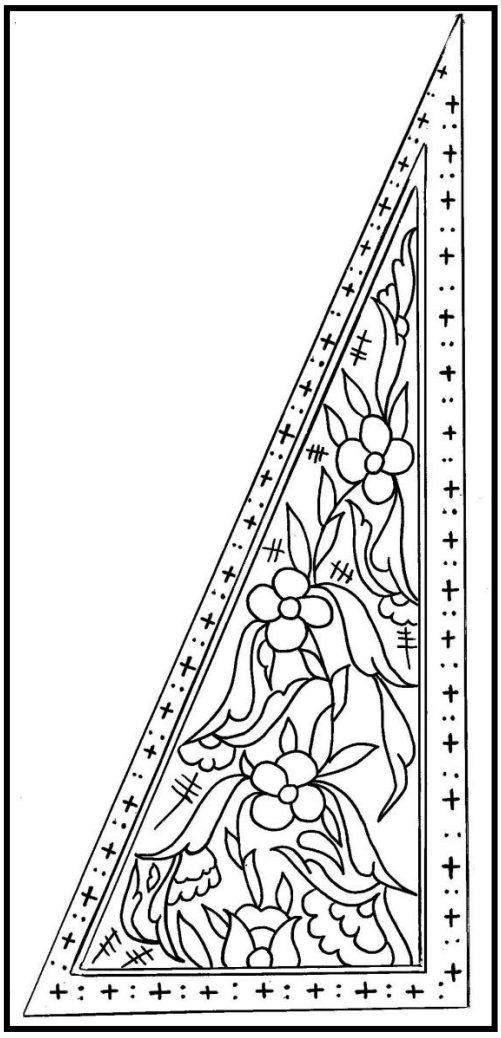

Çizim No: 230 Ketebe tezhibi

ÖRNEK NO: 65

Fotoğraf No: 333

Envanter No: -

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Lütfiye Cami'ne ait el yazması Kuran-ı Kerim

Hattatı: Buka Bolulu Muhammet El Latif'in öğrencilerinden Safranbolulu Hilmi olarak bilinen Es Seyyid El Hac'dır

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran-ı Kerim. Bu Kuran'ı Kerim Muslih Beyzade olarak bilinen Bekir Usta bin Hüseyin Bin Abdullah tarafından hicri 1298 yılında vakfedilmiştir. Vakfettiği bu Kurana oğlu El hac Hüseyin efendiyi nazır olarak atamıştır. Kuran'ı Kerim'i Baba sultan mahallesinde bulunan ve yeniden yapılan Lütfiye Cami'nde okunmak üzere öncelikle vakfedenin anne babası sonra kendisi daha sonra bütün iman edenlerin hepsi faydalanılması üzere anılan camiden dışarı çıkarmamak şartı ile vakfedilmiştir. Vakfeden oğlunu nazır ve hafızıl kütüp olarak atamıştır. Hiçbir şekilde satılamaz, rehin ve ipotek edilemez. Allah'ın rızası ve Resullah'ın şefaati umularak vakfedilmiştir. En altta vakfedenin mührü vardır**.**

Boyutları: 53 cm x 36 cm, 580 sayfadan oluşmaktadır.

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 1856-1857/H.1273

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer: Safranbolu İzzet Mehmet Paşa Kütüphanesi

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Yeşil, mavi, kırmızı, eflatun, siyah, sarı, lila, pembe, altın

Kompozisyon Özellikleri:

Yazı alanın üçgen biten kenar boşluklarına köşelik olarak hatayi grubundaki motiflerle tasarlanmış desen çeşitli renklerle zemin rengi kullanılmadan işlenmiştir. Motif ve yapraklarda boyalar kenarlardan taşmıştır. Tahrirler motif bütünlüğünü sağlayan birleştirmelere dikkat edilmeden çekilmiştir.

Fotoğraf No: 334

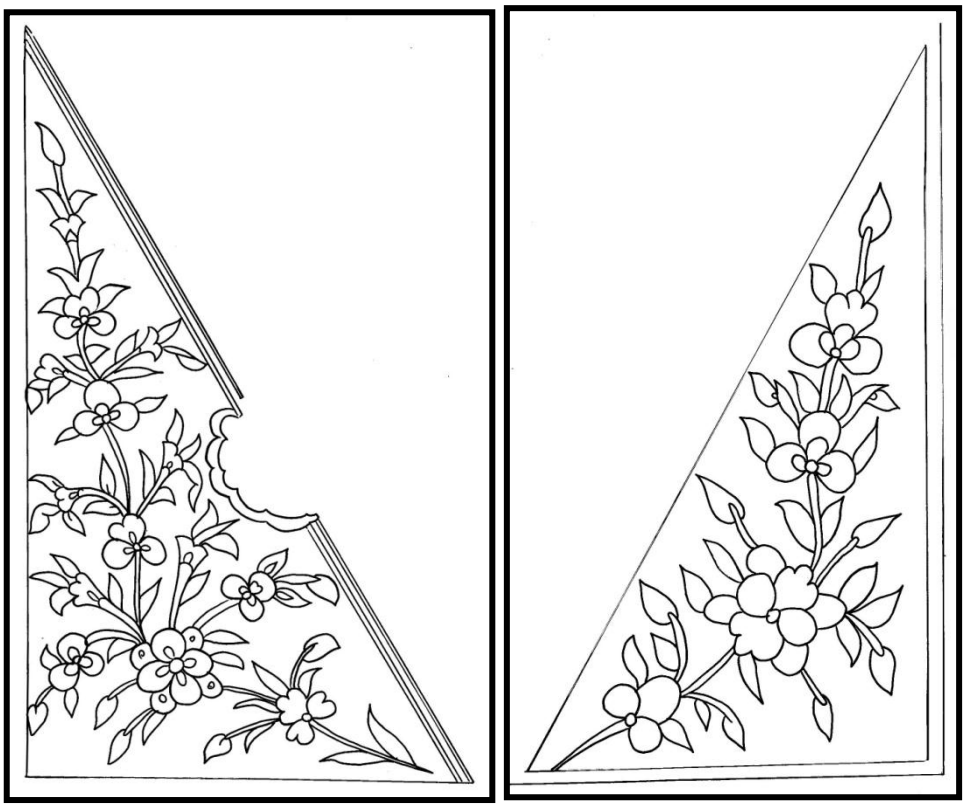

Çizim No: 231,232 Sol alt köşe süslemesi ve sol alt köşe süslemesi

ÖRNEK NO: 66

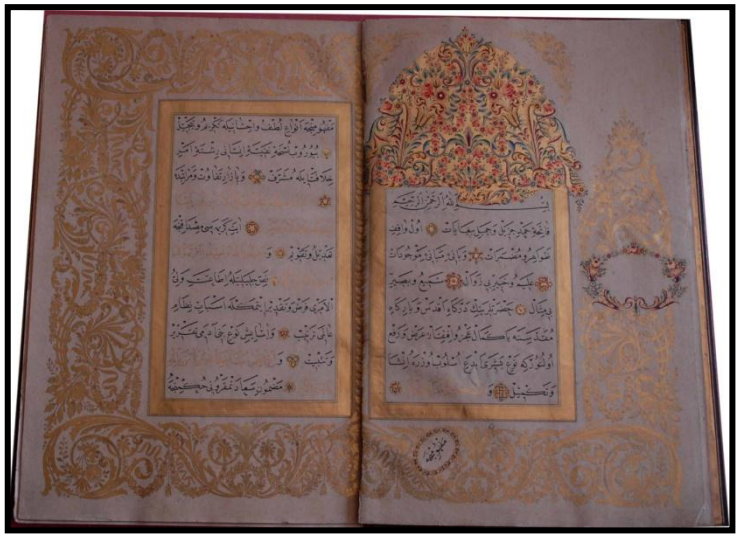

Fotoğraf No: 335

Envanter No: 181

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Abdülhamit'in Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 29cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1306/1888

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, kırmızı, altın, sarı, kahverengi, yeşil, mor, bordo, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Tamamen altınla bezenen zemin üzerine stilize çiçek formları yerleştirilmiştir. Altın zeminin üzerinde kalan boş alanlara iğne perdahı tekniği uygulanmıştır.

C ve S kıvrımlarının gözü rahatlatması, renk uyumunun sağlanması, gölgelend,rme tekniği, tahrirlerin özenle çekilmesi gibi nedenlerinden dolayı "Türk rokokosu" na güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Penç motifnin yoğun olarak görüldüğü tezyinatta, kurdeleler, güller, C ve S kıvrımları dikkati çekmektedir. Barok döneme ait bu eserde yoğun altın kullanımı göze çarpmaktadır. Kubbe kısmında altın zemin üzerine ‘Türk rokokosu’ olarak adlandırılan dönem motifleri canlı renkler ile gölgeli tarzda boyanmıştır.

Yazı alanını çevrelyen kalın altın cetvel bezemesizdir. Cetvelden sonra sayfa kenarları barok motiflerle altın sürülmek suretiyle bezenmiştir. Ayet aralarında birbirinden farklı mücevher nokta durak örnekleri görülmektedir.

Vakfiye de giriş dua cümleleri bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 336 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 337 Sağ sayfa başlık tezhibi

Fotoğraf No: 338 Sayfa kenarı süsleme

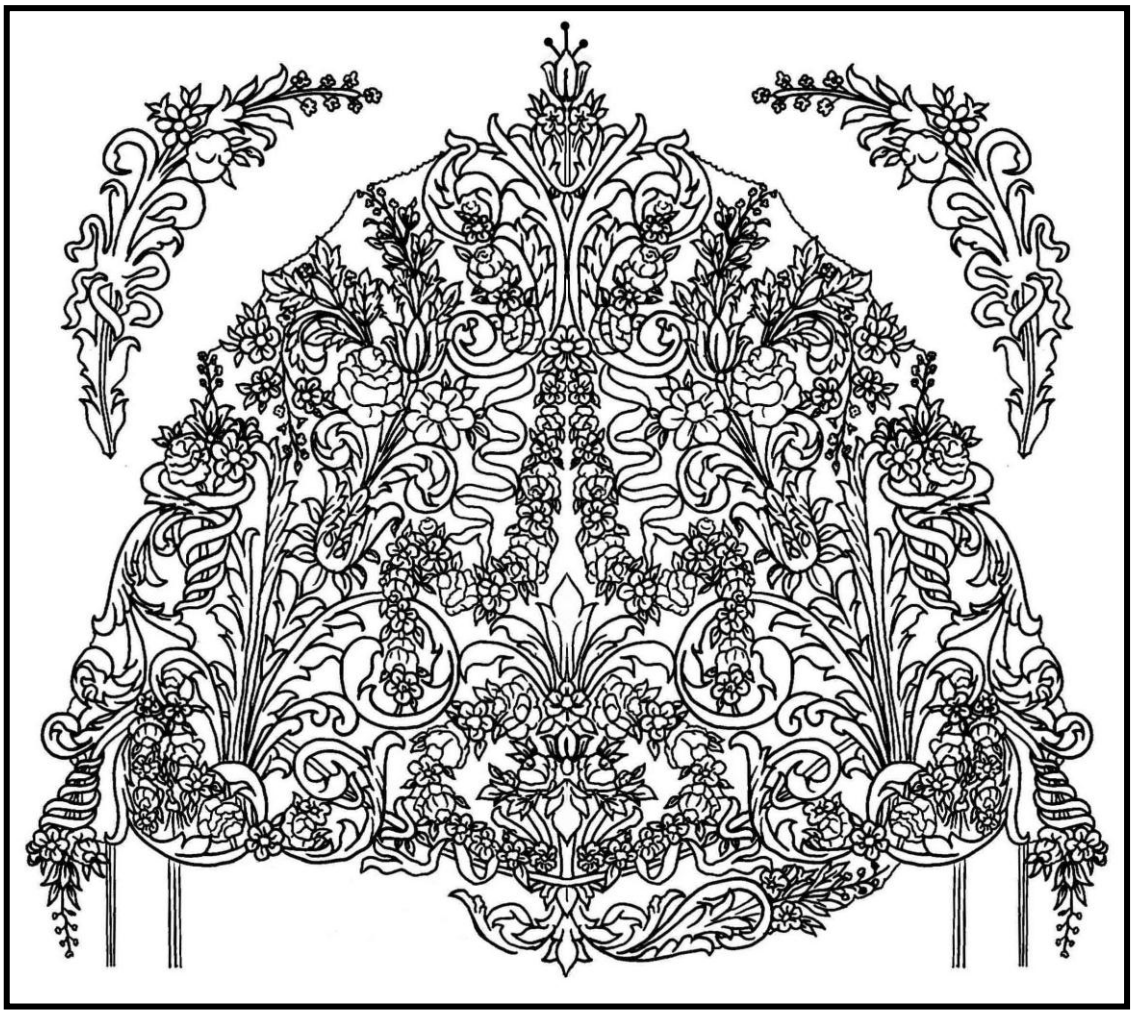

Çizim No: 233 Sağ sayfa başlık tezhibi

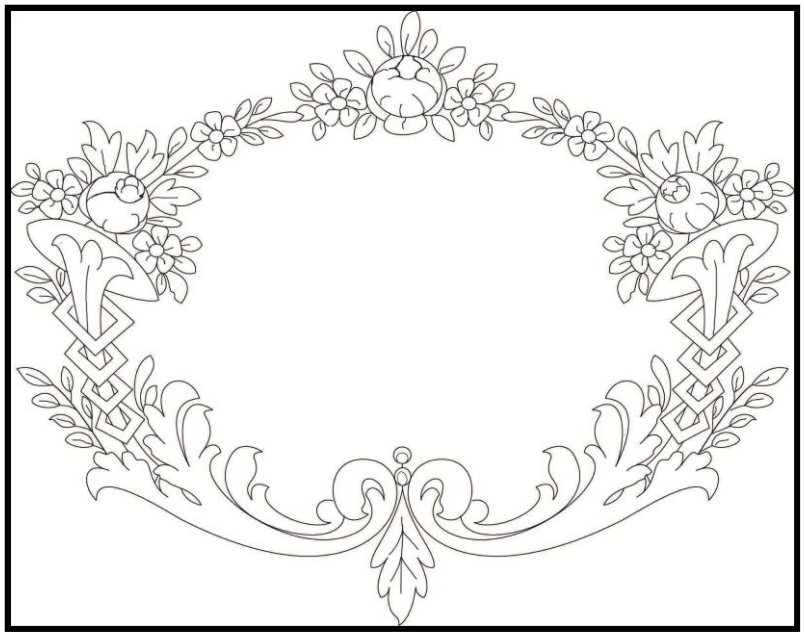

Çizim No: 234 Sayfa kenarı süsleme

Fotoğraf No: 339 Kenar süsleme

Çizim No: 235 Kenar süsleme

Fotoğraf No: 340 Kenar süsleme

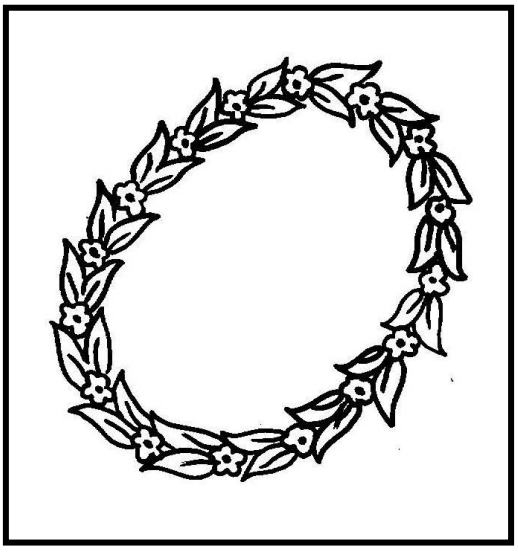

Çizim No: 236 Kenar süsleme

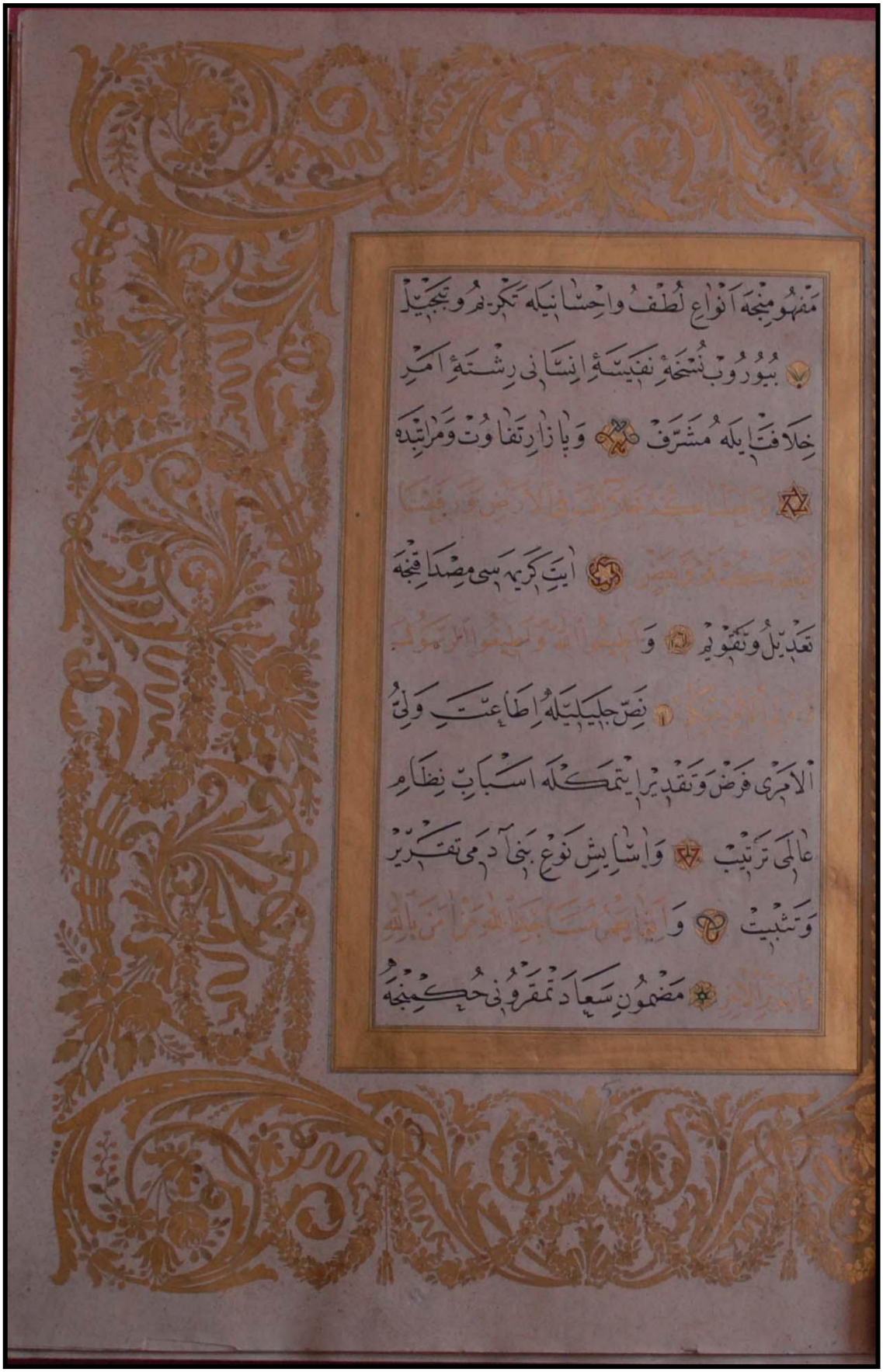

Fotoğraf No: 341 Sol sayfa

Fotoğraf No: 342 Nokta gülü

Fotoğraf No: 343 Nokta gülü

Fotoğraf No: 344 Nokta gülü

Fotoğraf No: 345 Nokta gülü

Fotoğraf No: 346 Nokta gülü

Fotoğraf No: 347 Nokta gülü

Fotoğraf No: 348 Nokta gülü

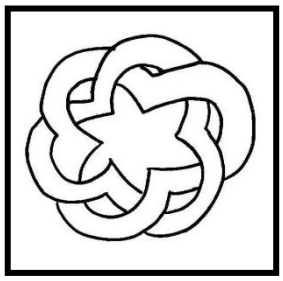

Çizim No: 237 Gül

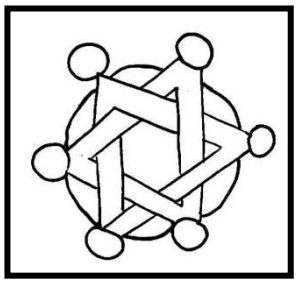

Çizim No: 238 Gül

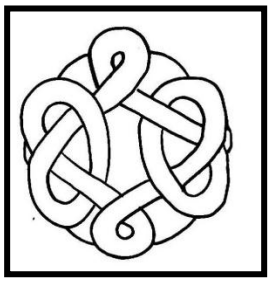

Çizim No: 239 Gül

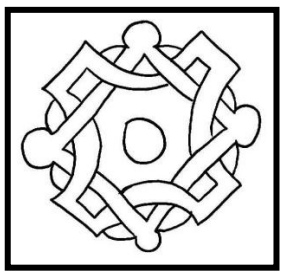

Çizim No: 240 Gül

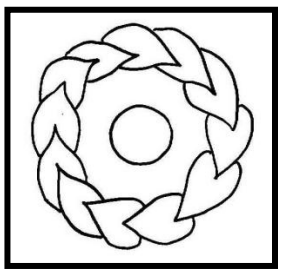

Çizim No: 241 Gül

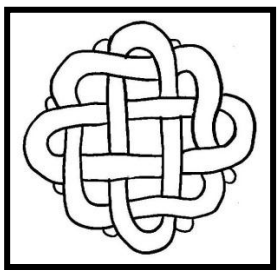

Çizim No: 242 Gül

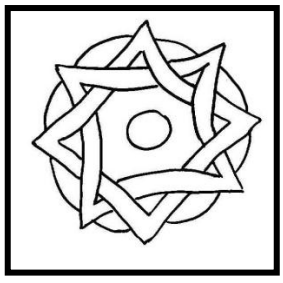

Çizim No: 243 Gül

Fotoğraf No: 349 Nokta gülü

Fotoğraf No: 350 Nokta gülü

Fotoğraf No: 351 Nokta gülü

Fotoğraf No: 352 Nokta gülü

Fotoğraf No: 353 Nokta gülü

Fotoğraf No: 354 Nokta gülü

Fotoğraf No: 355 Nokta gülü

Fotoğraf No: 356 Nokta gülü

Fotoğraf No: 357 Nokta gülü

Çizim No: 244 Gül

Çizim No: 245 Gül

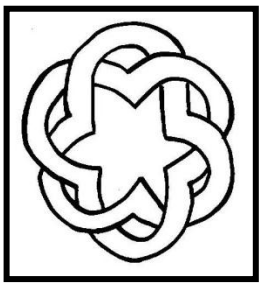

Çizim No: 246 Gül

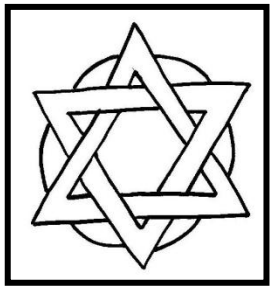

Çizim No: 247 Gül

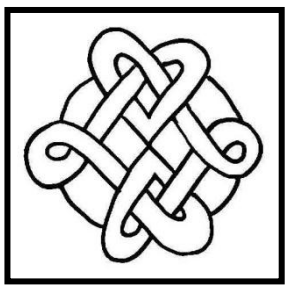

Çizim No: 248 Gül

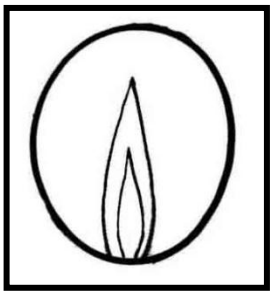

Çizim No: 249 Gül

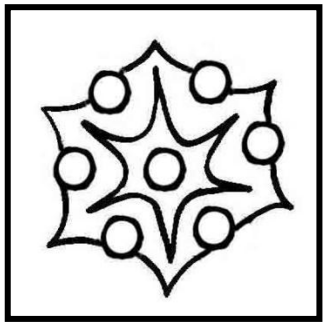

Çizim No: 250 Gül

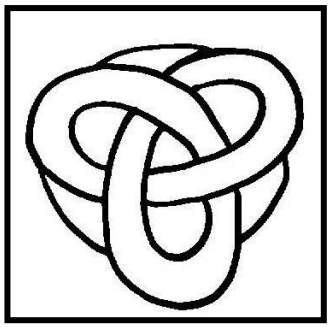

Çizim No: 251 Gül

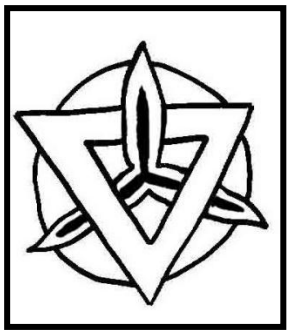

Çizim No: 252 Gül

ÖRNEK NO: 67

Fotoğraf No: 358

Envanter No: 181

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: II. Abdülhamit'in Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Vakfiye

Boyutları: 29cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: H.1306/1888

İncelenme Tarihi: 10.09.2010

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri :-

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, limonküfü, kırmızı, yeşil

Kompozisyon Özellikleri:

Zemin rengi kullanılmayan tezhipli eserde, aharlı kağıt üzerine halkar tekniği uygulanmış olup kağıdın parlaması için mührelenmiştir.

Sol üstte “her şeyden münezzeh olan Allahın adıyla” yazmaktadır. Yazıda parantez içerisinde “Abdulhamid Han” ifadesi yazmaktadır. Bu belgeyi onaylayan kadı evkaf müfettişi Kanucaklı Zade Abdurahman Nafiz Efendizade Es Seyid Muhammed Atıf’dır.

Fotoğraf No: 359 Sağ sayfa halkar süsleme

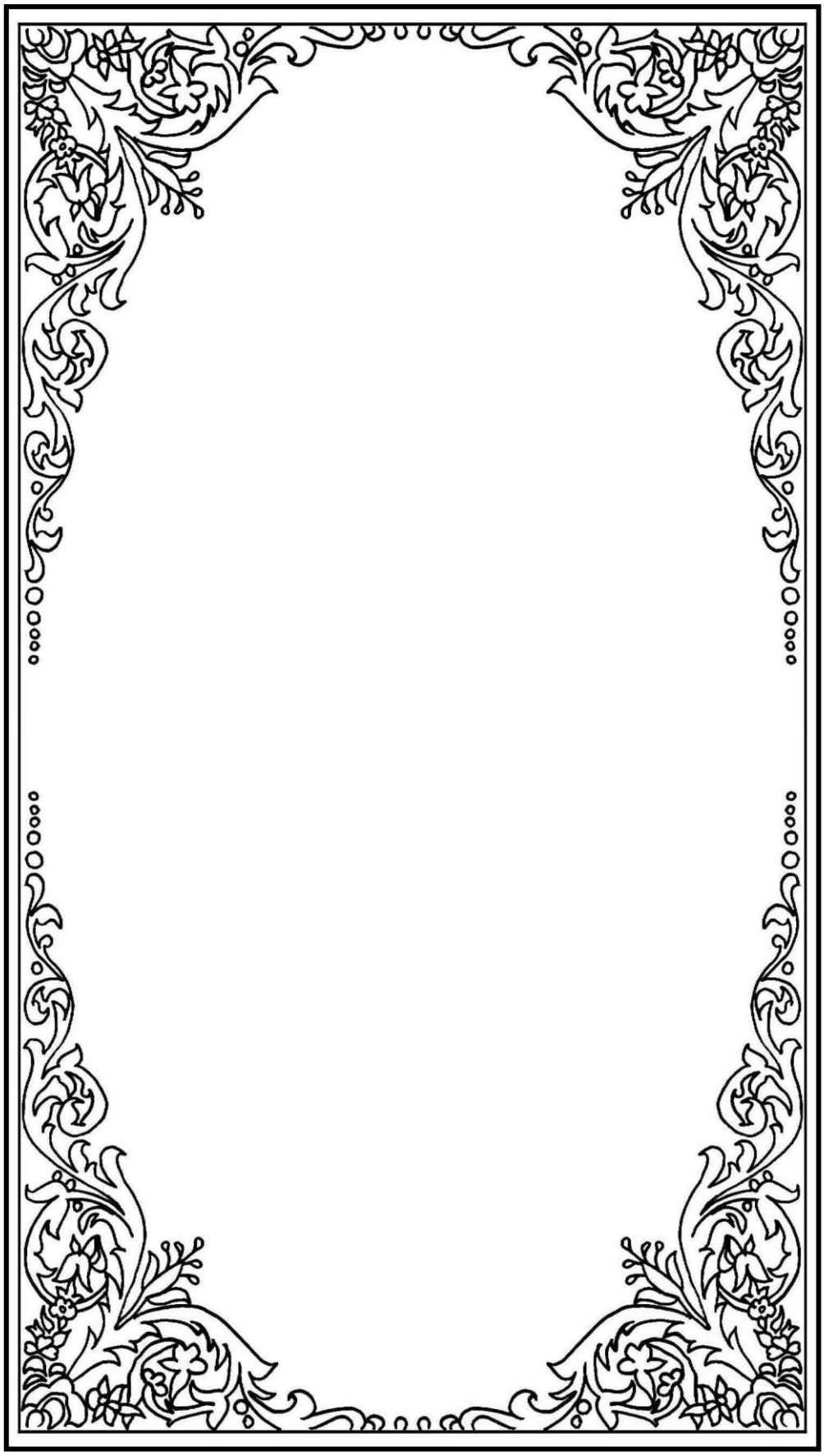

Çizim No: 253 Sağ sayfa köşebent süsleme

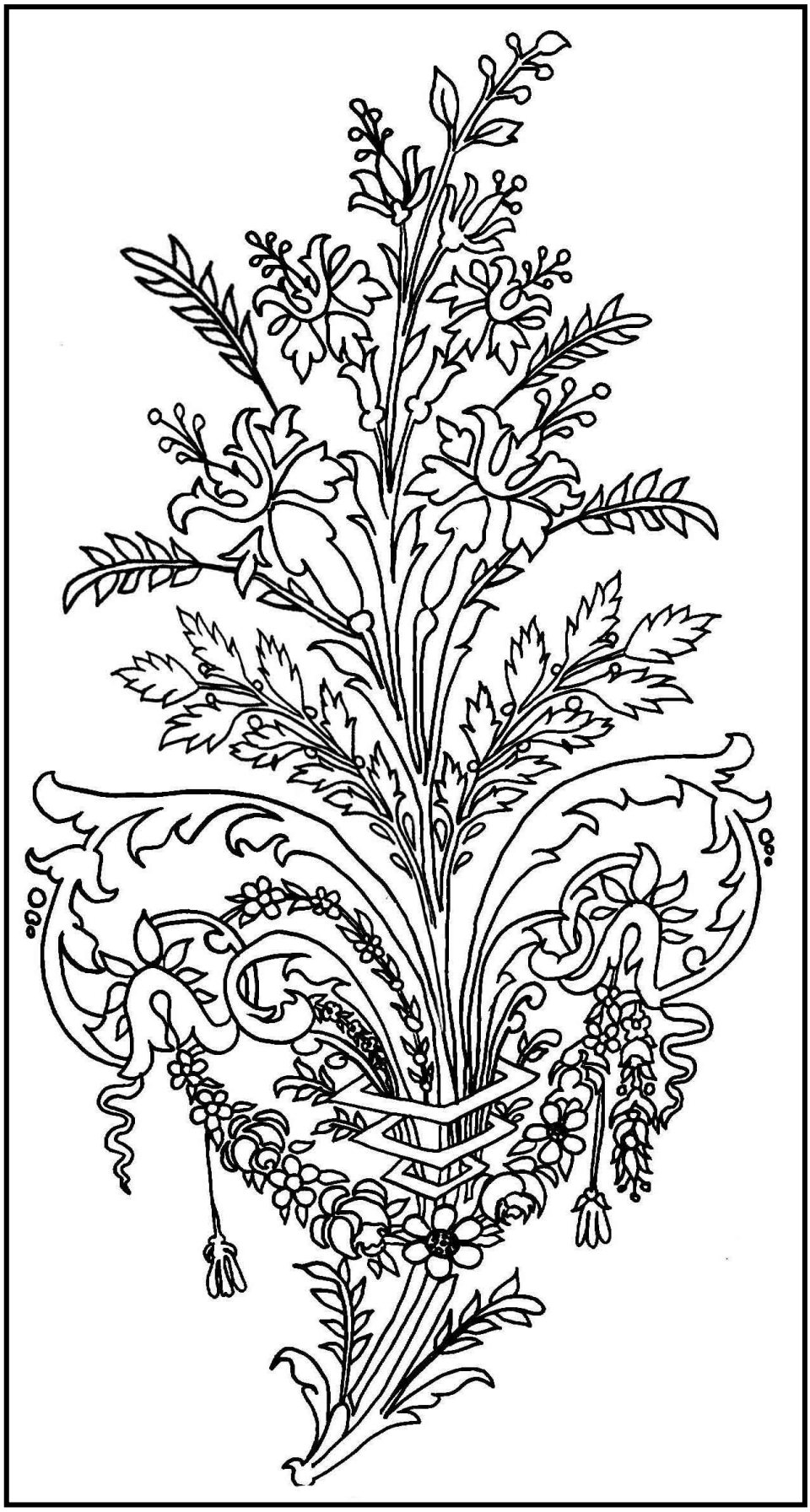

Çizim No: 254 Sağ sayfa içi süsleme

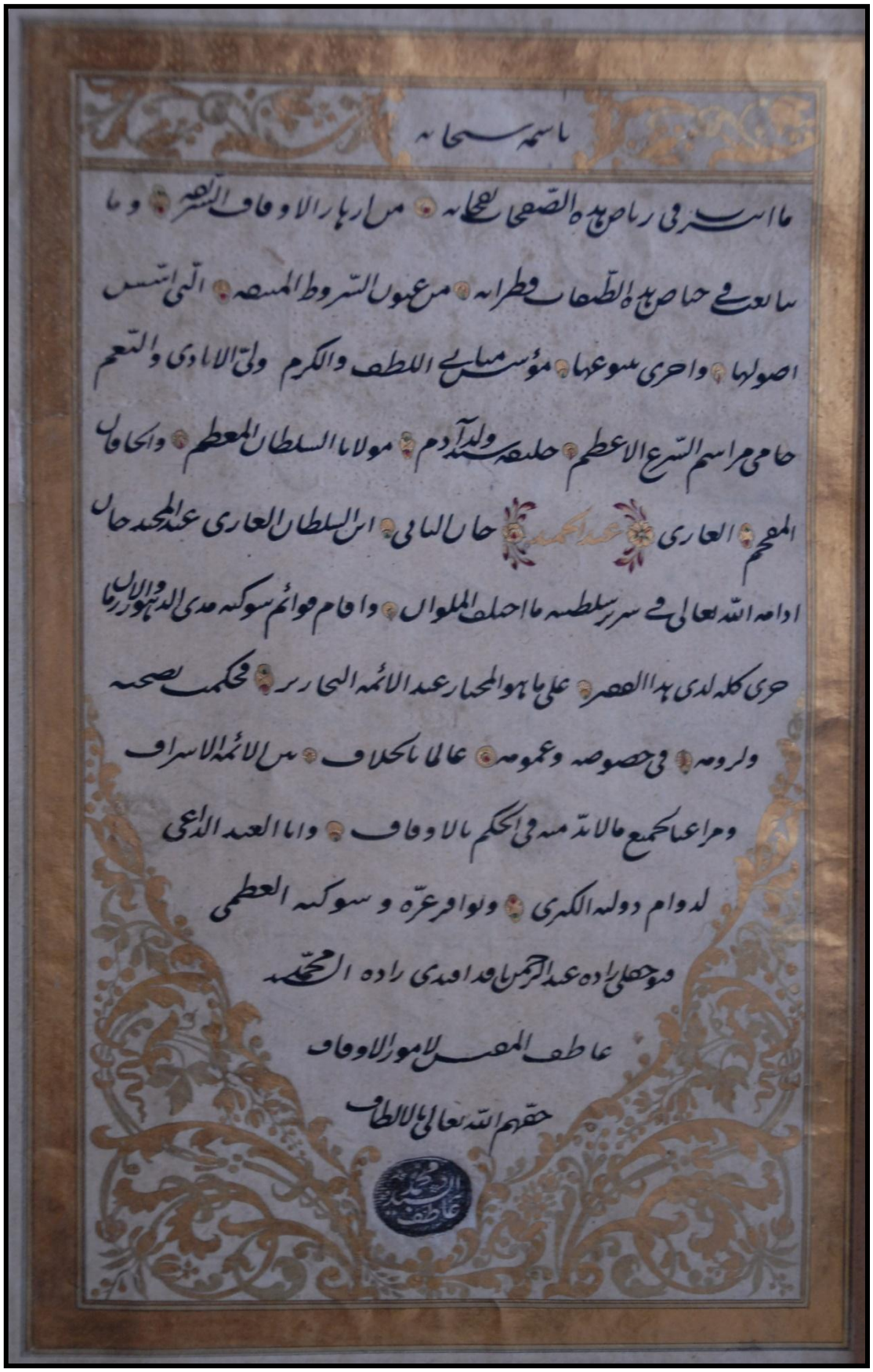

Fotoğraf No: 360 Sol sayfa

Fotoğraf No: 361 Sol alt köşe süslemesi

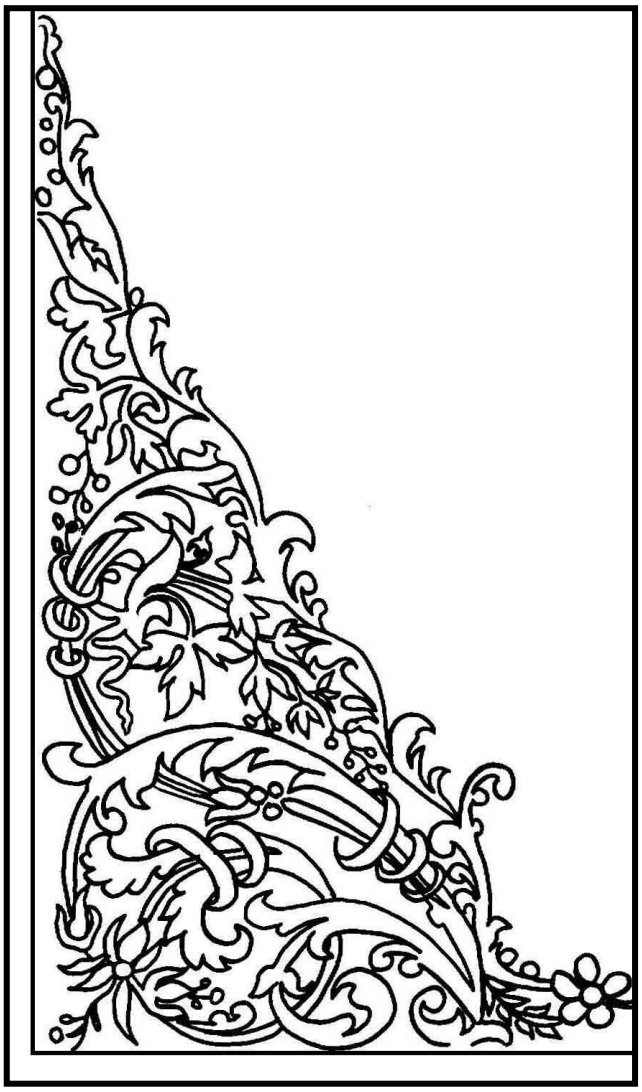

Fotoğraf No: 362 **Çizim No**: 255 Sol alt köşe süslemesi

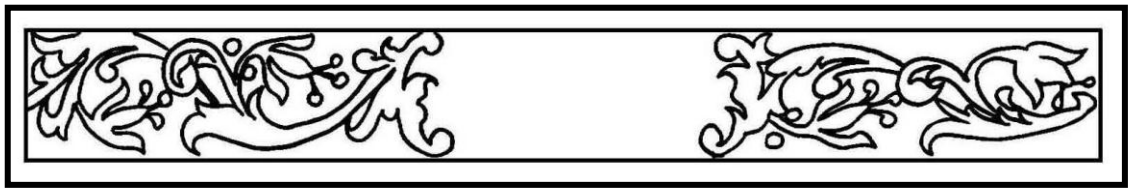

Çizim No: 256 Sol üst başlık süslemesi

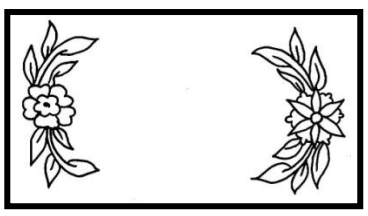

Fotoğraf No: 363 Yazı içi süsleme **Çizim No**:257 Yazı içi süsleme

ÖRNEK NO: 68

Fotoğraf No: 364

Envanter No: 24

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: V. Mehmet Reşat Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: V. Mehmet Reşat Vakfiyesi

Boyutları: 30cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 29 Şubat 1912 tarihli/H.rabiulevvel 1330

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: -

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, açık yeşil, sülyen, kırmızı, limonküfü, yeşil, altın, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Ana tığlar çift tahrir lacivert ara tığlar ise kırmızı olmak üzere işlenmiştir.Başlık tezhibi rumi ve hatayi grubu motiflerle tasarlanmıştır. Dendanlar yarımıyla oluşturulan kubbeli tac formlu başlığın zemininde çift zemin özelliği gözlenmektedir. Altın sıvama zemin üzerine penç ve yaprak motifi oluşturulmuş olup pençlerin boyamasında limonküfü rengi kullanılmıştır. Yapraklar yeşil ve kırmmızı renge boyanmıştır.

Ortada bulunan altınla yazılmış yazının etrafı yuvarlak formda rozetlenmiştir. Dendan, yaprak, motif başlangıç noktaları ve tığlarda gördüğümüz altın ile boyanmış yerlere iğne perdahı uygulanmıştır.

Yuvarlak formda rozetin altında rumi motifi gözlenmekte olup zemin rengi laciverttir. Üzerine dağınık kompozisyonla yerleştirilen pençlerde altın rengi kullanılmıştır. Açık yeşil veya bahar yeşili diye tabir edilen yeşil renk yapraklarda görülmektedir. Başlık sayfasının hemen altında açık yaşil zemin üzerine kurtçuk bezenmiştir.

Kurtçuğun sağ tarafındaki bitkisel bezemede; yeşil, sülyen ve altın renkleri kullanılmıştır. Penç motifinden oluşan bezeme estetik açıdan da güzel görünümlüdür.

Altın cetvel ve kuzudan sonra halkar deseni sayfa kenarlarını süslemektedir. Halkar tekniği uygulanan haşiye alanı yaprak, penç, kıvrım dal motifleri ile bezenmiştir. Cetvel ve kuzu alanı altınla bezenmiştir.

Fotoğraf No: 365 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 366 Taç formu

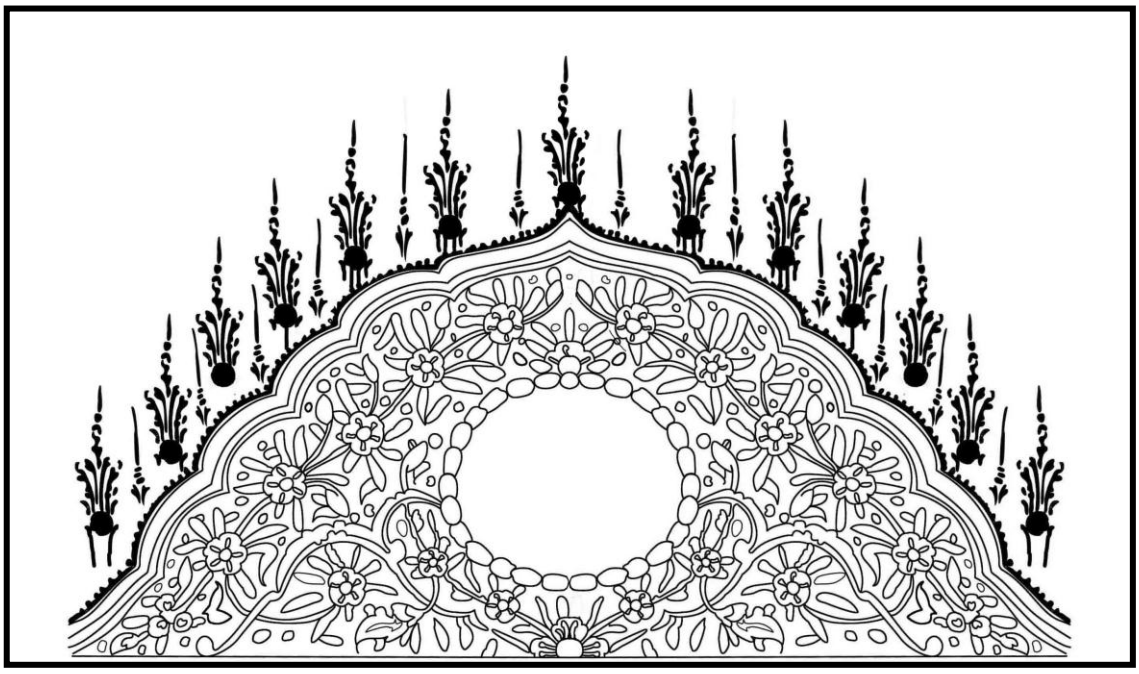

Çizim No: 258 Taç formu

Fotoğraf No: 367 Yazı süslemesi

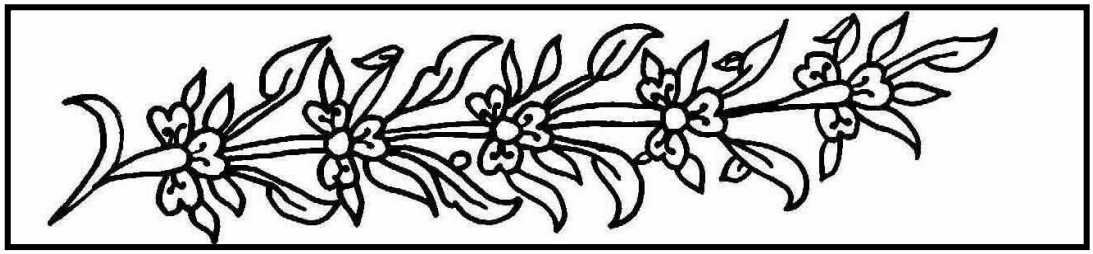

Çizim No: 259 Yazı süslemesi

Fotoğraf No: 368,369 Bordür süslemesi

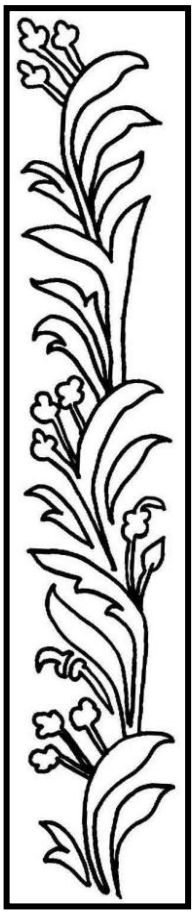

Çizim No: 260, 261 Bordür süslemesi

ÖRNEK NO: 69

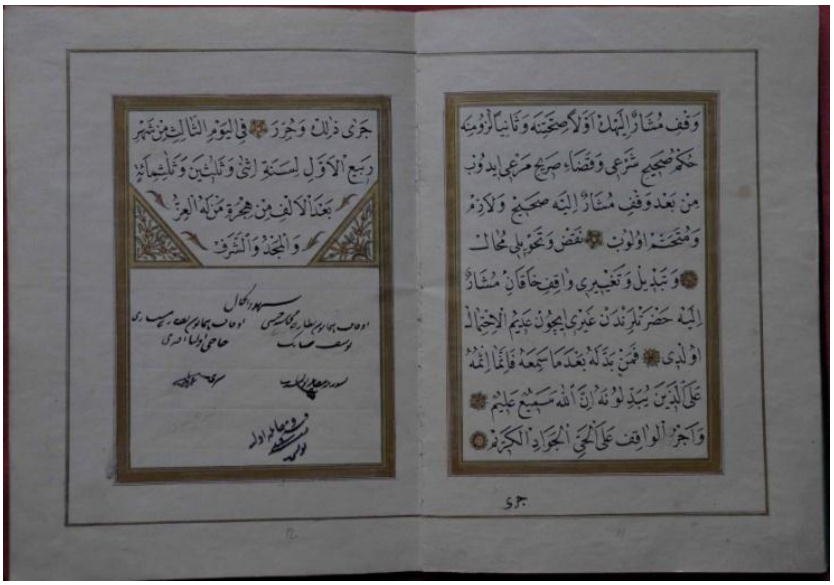

Fotoğraf No: 370

Envanter No: 24

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: V. Mehmet Reşat Vakfiyesi

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: V. Mehmet Reşat Vakfiyesi

Boyutları: 30cm x 19cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: 29 Şubat 1912 tarihli/H.rabiulevvel 1330

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri:-

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, yeşil, kırmızı

Kompozisyon Özellikleri:

Altın üzerine iğne perdahı tekniği uygulanmış olup simetrik köşebentler tasarlanmıştır. Goncagül motiflerinin bulunduğu süslemede çiçek motiflerinin içi kırmızı ile boyanmıştır ve yazıyla bütünlük içinde uygulanmıştır.

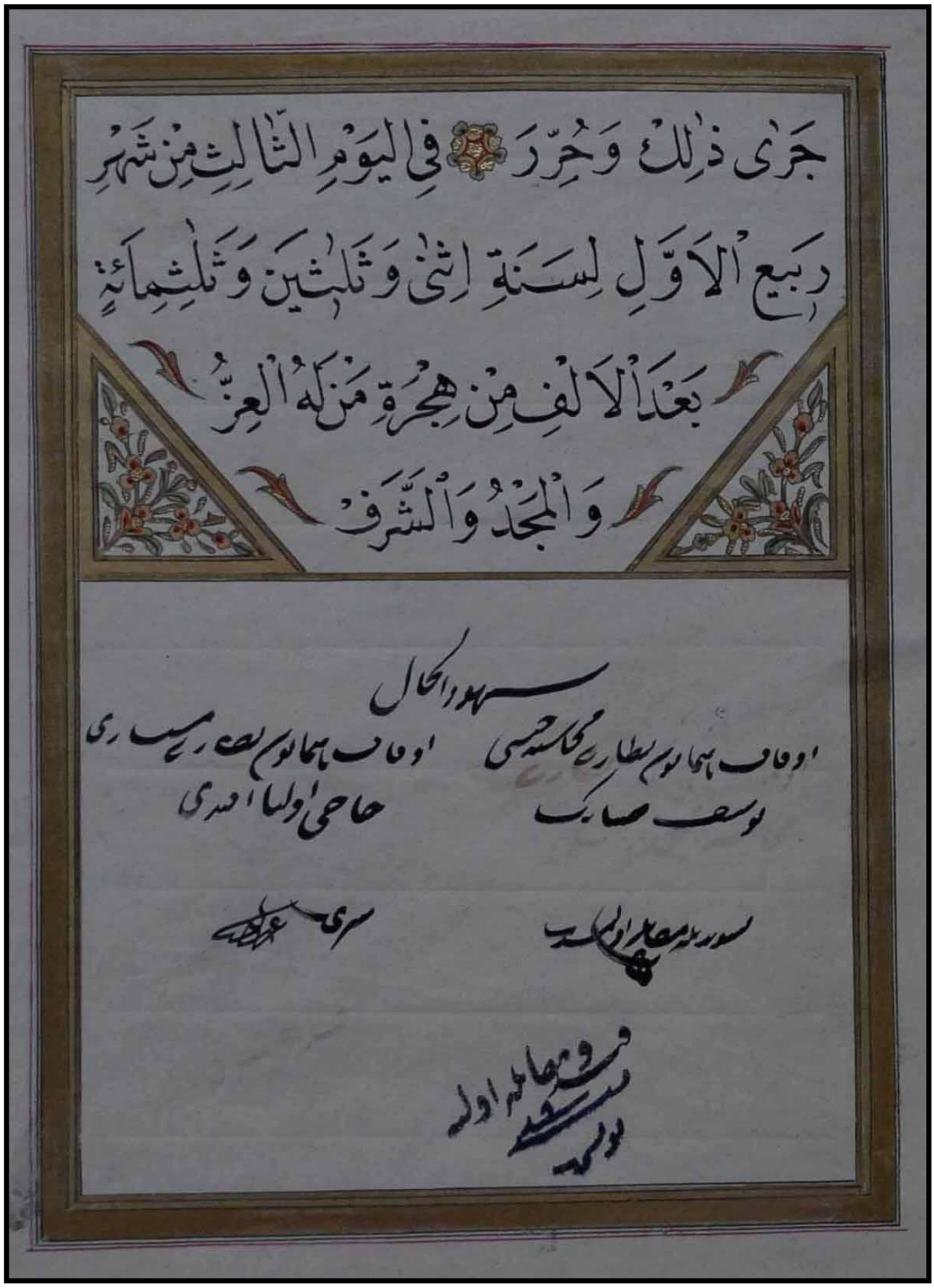

Fotoğraf No: 371 Sol sayfa

Fotoğraf No: 372 Köşebent

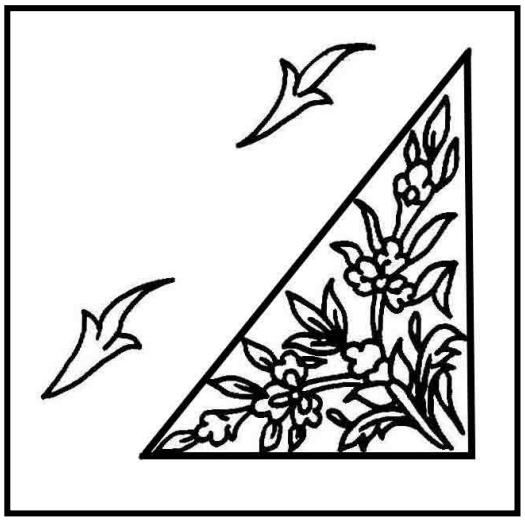

Çizim No: 262 Köşebent

ÖRNEK NO: 70

Fotoğraf No: 373

Envanter No: 566

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 37cm x 23,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: -

Durumu: Bazı sayfalar yıpranmış, süslemeler silinmiş

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş, yırtılan sayfalar bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Sure başı

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, sarı, kırmızı, beyaz, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Sure başı tezhibi yatay dikdörtgen formdadır. Lacivert ve altın zeminde kullanılmış olup ortadaki yazı alanı altın ile sıvanmış ve hatayi grubu motiflerle bezenmiştir. Beyaz mürekkep ile yazılan yazının harf kenarlarına siyah mürekkep ile tahrir çekilmiştir. Sağdaki tezhip içinde bir önceki surenin son ayetinin iki kelimesi "Rabbül Âlemin" ifadesi bulunmaktadır. Sağdaki yazı alanın altın sıvalı zemininin ortasında bir alan boş bırakılarak içine siyah mürekkeple yazı yazılmış ve etrasına beynes sütur uygulanmıştır. Levhaların her ikisi de altın sülyen ve mavi zemin üzerine beyaz kurtçuklar işlenmiş cetvellerle çevrelenmiştir. Soldaki tezhip içinde ise Tatfif (Mutaffifin)suresi olduğunu ve 36 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı bulunmaktadır. Soldaki tezhip içinde sağdan farklı olarak içi siyah renkle boyanmış rumi motifleri bulunmaktadır. Yazı alanının çevresi lacivert, sülyen, kahverengi, altın, açık mavi renkli kat kat cetvellerle çevrelenmiştir. Sağ sayfada yırtılan alanın bant ile onarıldığı izlenmektedir.

Sağ ve sol haşiye boşluklarında karşılıklı simetrik üçer adet gül tezhibi bulunmaktadır. Yıpranan sayfa kenarlarında motiflerin bir kısmı eksik kalmıştır. Güllerin zemini lacivert ve altınla sıvanmıştır. Güller mavi ve sülyen renginde tahrirle çevrelenmiş ve içlerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Ortadaki gül yıldız formundadır ve bunun içine tezhiplenen dal motifleri yıldız kollarına paralel tezhiplenmiştir.

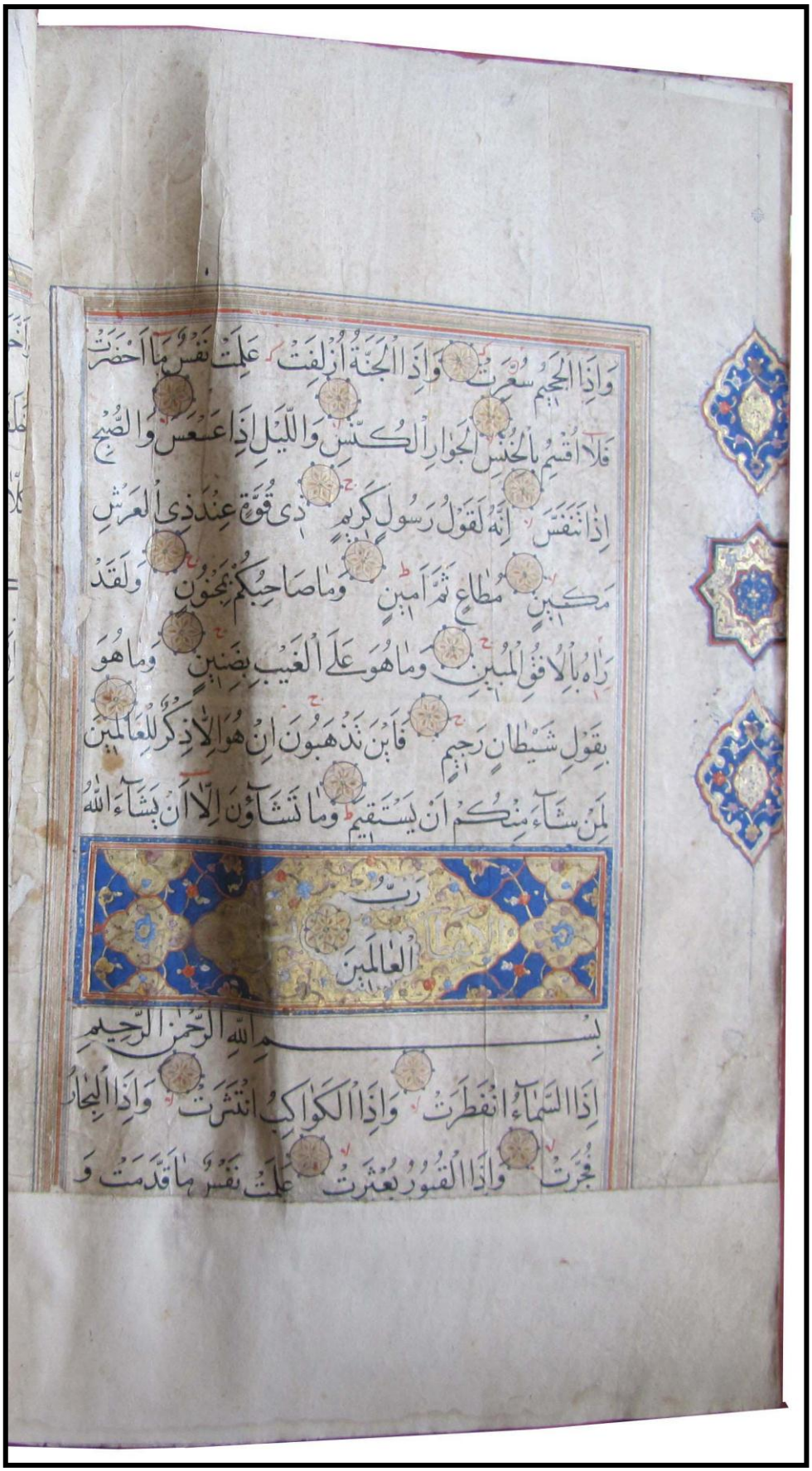
وَاِذَا الْجَحِيْمُ سُعِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ۝ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا اَحْضَرَتْ
فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ۝ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ ۝ وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ۝ وَالصُّبْحِ
اِذَا تَنَفَّسَ ۝ اِنَّهٗ لَقَوْلُ رَسُوْلٍ كَرِيْمٍ ۝ ذِىْ قُوَّةٍ عِنْدَ ذِى الْعَرْشِ
مَكِيْنٍ ۝ مُّطَاعٍ ثَمَّ اَمِيْنٍ ۝ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُوْنٍ ۝ وَلَقَدْ
رَاٰهُ بِالْاُفُقِ الْمُبِيْنِ ۝ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِيْنٍ ۝ وَمَا هُوَ
بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَّجِيْمٍ ۝ فَاَيْنَ تَذْهَبُوْنَ ۝ اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِيْنَ
لِمَنْ شَآءَ مِنْكُمْ اَنْ يَّسْتَقِيْمَ ۝ وَمَا تَشَآءُوْنَ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ
رَبُّ
الْعٰلَمِيْنَ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
اِذَا السَّمَآءُ انْفَطَرَتْ ۝ وَاِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ۝ وَاِذَا الْبِحَارُ
فُجِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْقُبُوْرُ بُعْثِرَتْ ۝ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَ

Fotoğraf No: 374 Sağ sayfa

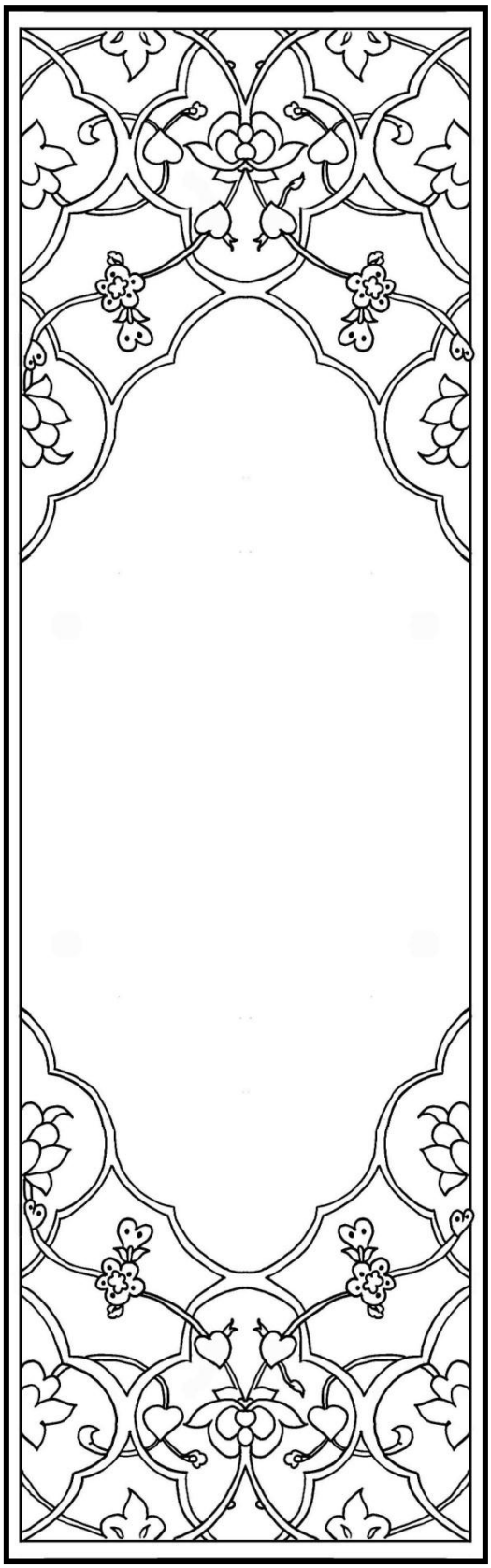

Fotoğraf No: 375 Sağ etek tezhibi

Çizim No: 263 Sağ etek tezhibi

Fotoğraf No: 376 Haşiye boşluğunda gül örneği

Fotoğraf No: 377 Sol sayfa

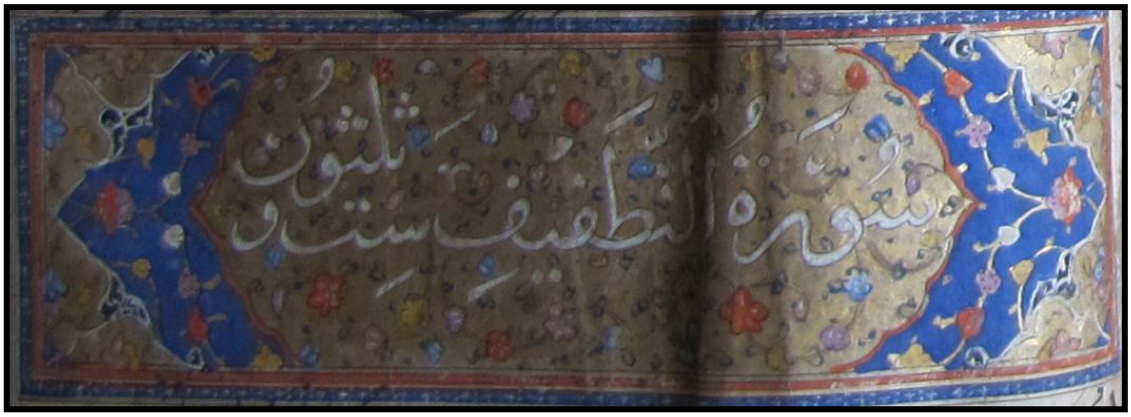

Fotoğraf No: 378 Sol etek tezhibi

Çizim No: 264 Sol etek tezhibi

ÖRNEK NO: 71

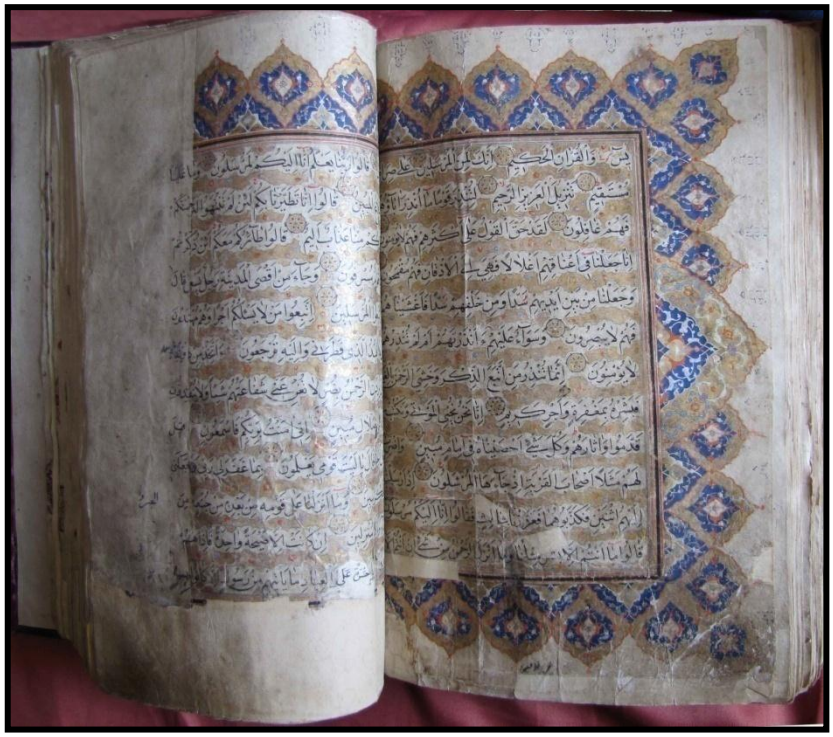

Fotoğraf No: 379

Envanter No: 566

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 37cm x 23,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Bazı sayfalardaki süslemeler silinmiş

Onarım Görüp Görmediği: Yıpranan sayfalar onarılmaya çalışılmıştır, sol sayfa kenarındaki süslemeler silinmiştir

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Yasin Suresinin bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, sarı, kırmızı,beyaz, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Her iki sayfada Yasin suresi bulunmaktadır. Karşılıklı simetrik olarak tezhiplenen sol sayfanın kenarının hasar gördüğü ve vassale uygulanarak onarılmıştır. Sayfanın motifleri kaybolmuştur. Üstte kalan motiflerin sağ sayfayla benzer olduğundan sayfanın ilk süslendiğinde simetrik kompozisyonla oluşturulduğu düşünülmüştür. Yazıların bulunduğu alan dikdörtgen şeklindedir ve buz mavisi, sülyen, altın ve siyah renginde cevtvellerle kat kat çevrelenmiştir. Çerçevenin dışını ise simetrik sıralanan kartuş formundaki süslemeler çevrelenmiştir. Kartuşların zemini altın ve lacivertle sıvanmış ve kıvrımdal, çiçek, rumi motifleri tezhiplenmiştir. Rumi motifleri sülyen ve kırık beyaz rengiyle boyanmıştır. Filizlenen tomurcuk motifi yaygın kullanılmakla birlikte penç berk, şeş berk motifleri de kullanılmıştır. Ayrıca motifler üzerine siyah mürekkeple tirfiller bezenmiştir. Kartuşlar dıştan dendanlı sülyen renginde tahrirle çevrelenmiş bunun dışına ise boyaları dökülmekle birlikte koyu lacivert rumi motiflerinin bezendiği tığlar tezhiplenmiştir. Sayfanın kenarında ise kubbe (taç) formundaki alan "S" şeklinde bulut motifleri kubbe çatısına paralel yerleştirilmiştir. Kubbe zemini lacivert ve altınla bezenmiş ve içinde bulut dışında rumi ve stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Sayfanın köşesinde ise kartuşlar birleşerek köşelik oluşmuştur

Ortadaki yazılar siyah mürekkeple yazılmış ve beynes sütur uygulanmıştır. Beynes sütura siyah mürekkeple tahrir çekilerek zemini altınla boyanmış ve üzerine stilize bitki motifleri bezenmiştir. Bitki motifleri silinmiş olmak birlikte kırmızı, mor, açık mavi renkleri seçilebilmektedir. Ayet sonlarına konan nokta gülleri ise daire içinde altı kollu yıldız formunda olup altın boyalıdır. Nokta gülünün tahriri siyah mürekkeple çekilmiştir.

Fotoğraf No: 380 Sağ sayfa

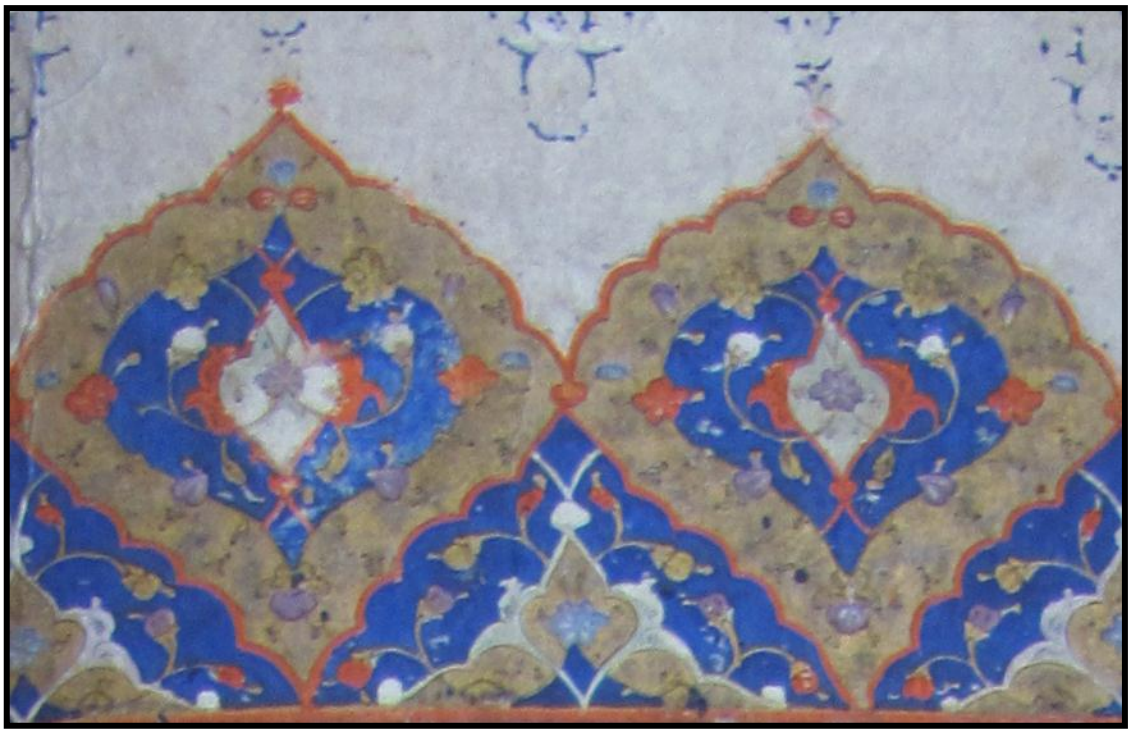

Fotoğraf No: 381 Kenar süslemesi

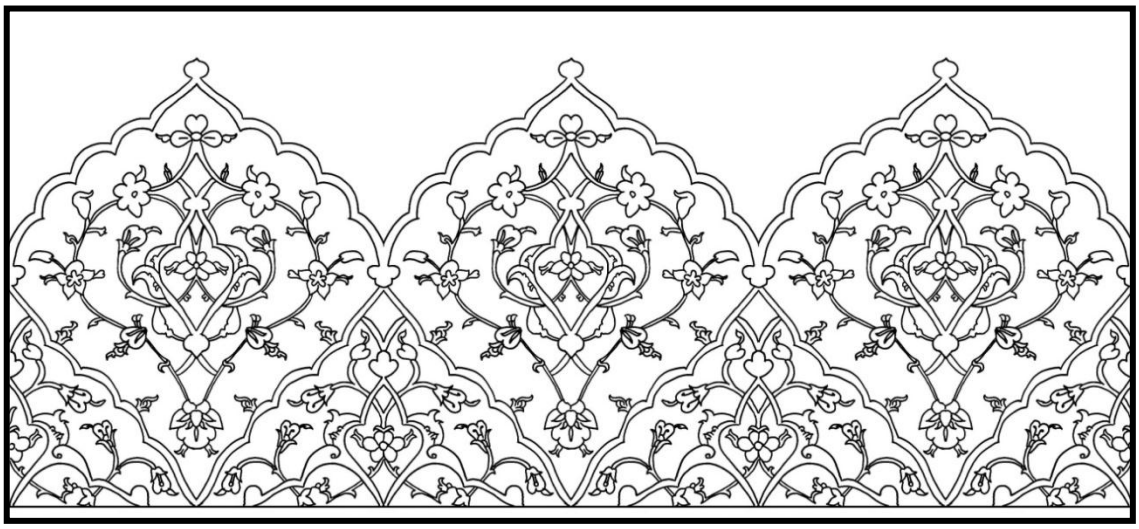

Çizim No: 265 Kenar süslemesi

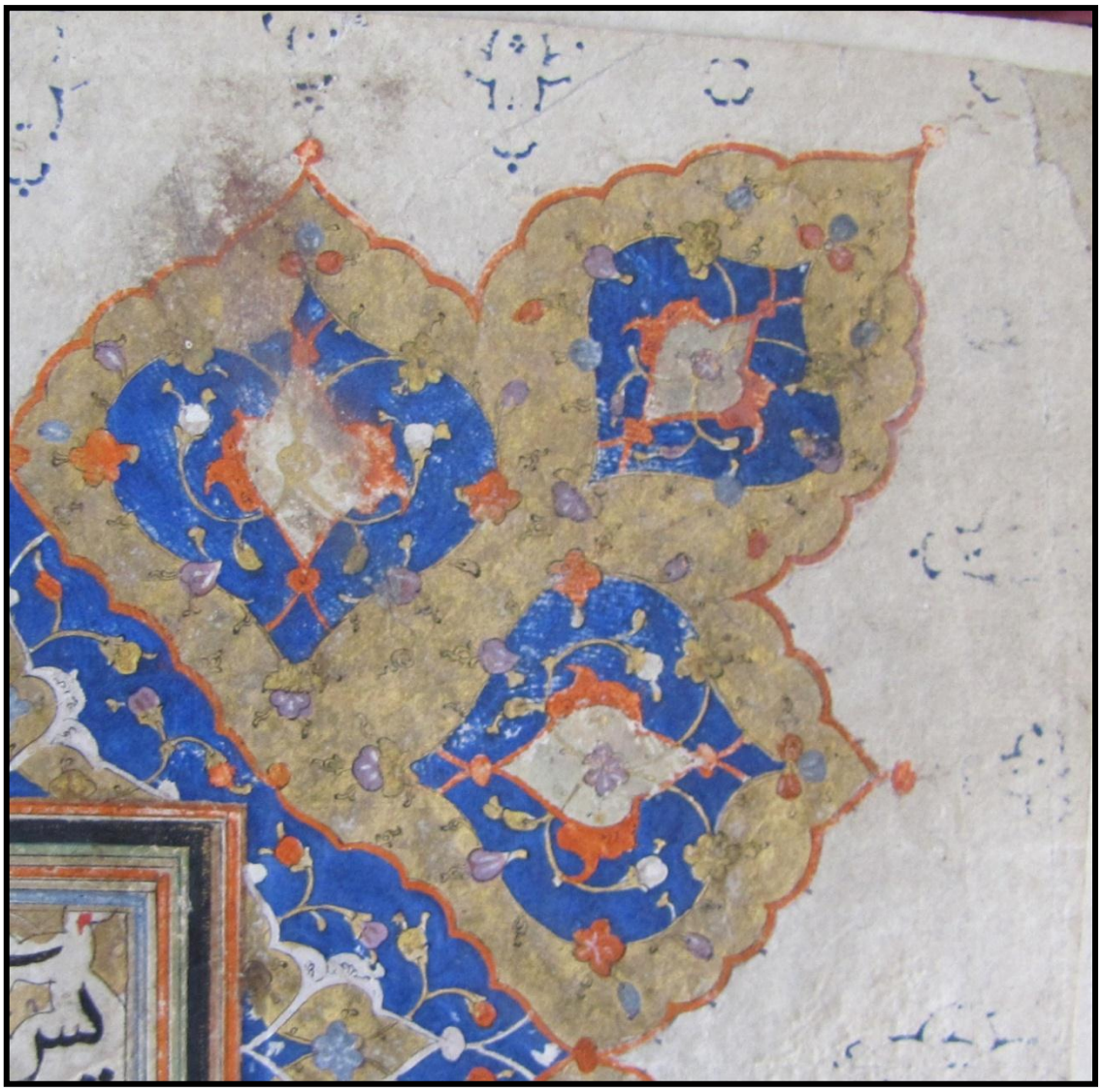

Fotoğraf No: 382 Sağ üst köşe süslemesi

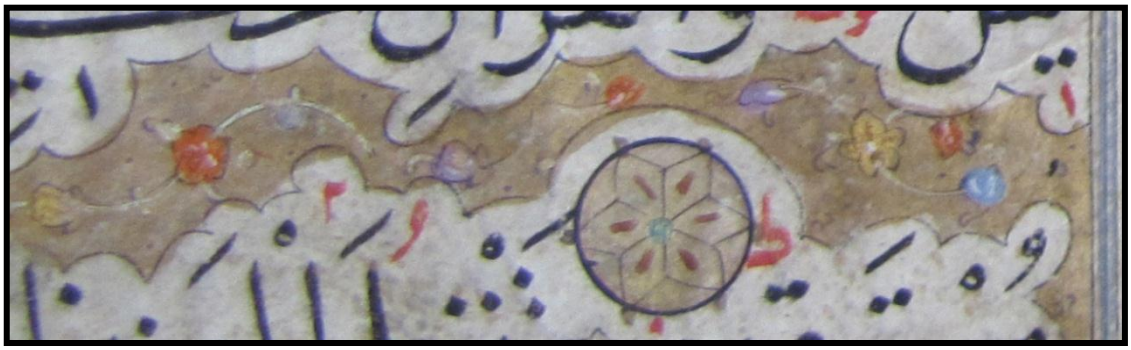

Fotoğraf No: 383 Beynes sütur süslemesi

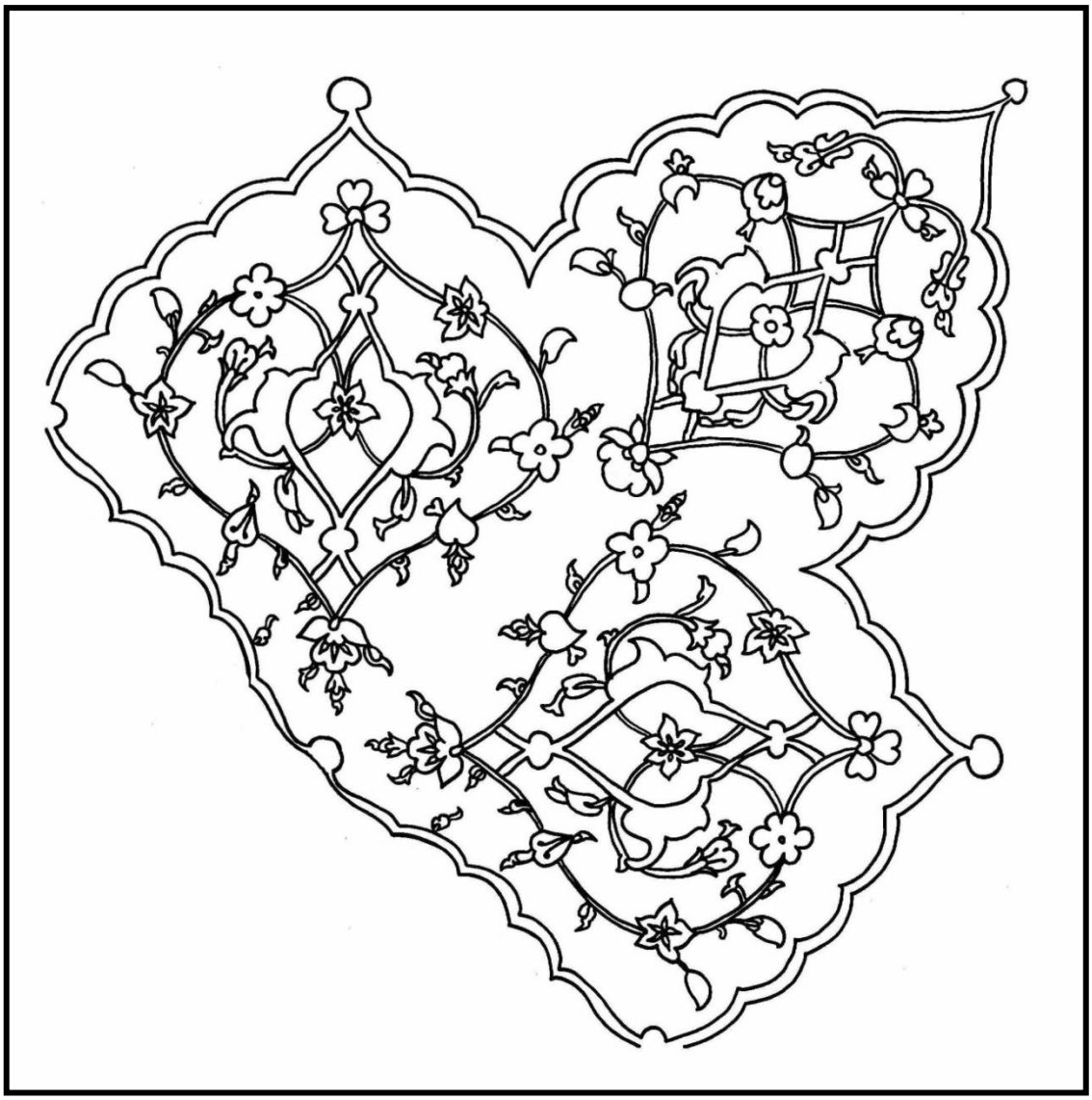

Çizim No: 266 Sağ üst köşe süslemesi

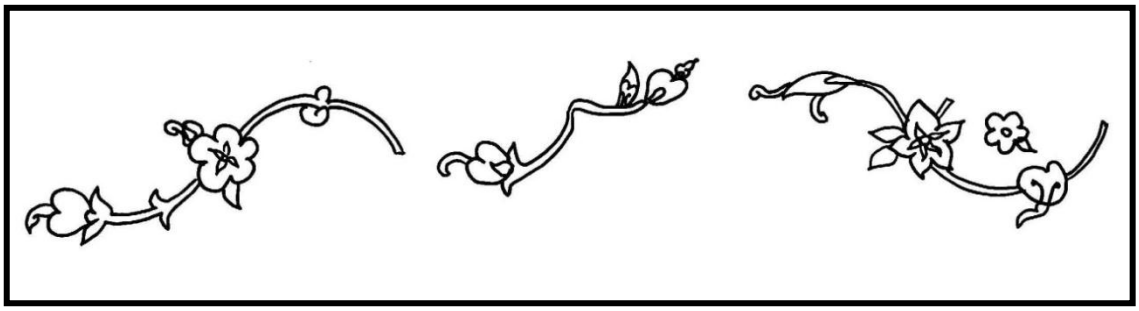

Çizim No: 267 Beynes sütur süslemesi

Fotoğraf No: 384 Kenar taç süsleme

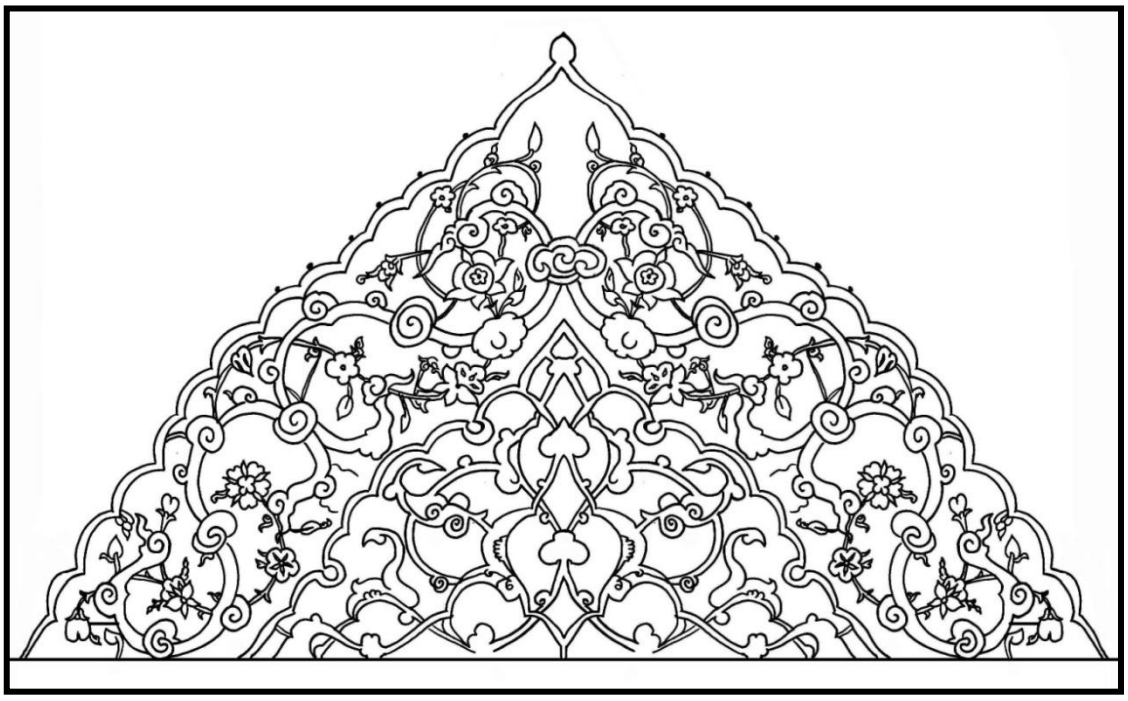

Çizim No: 268 Kenar taç süsleme

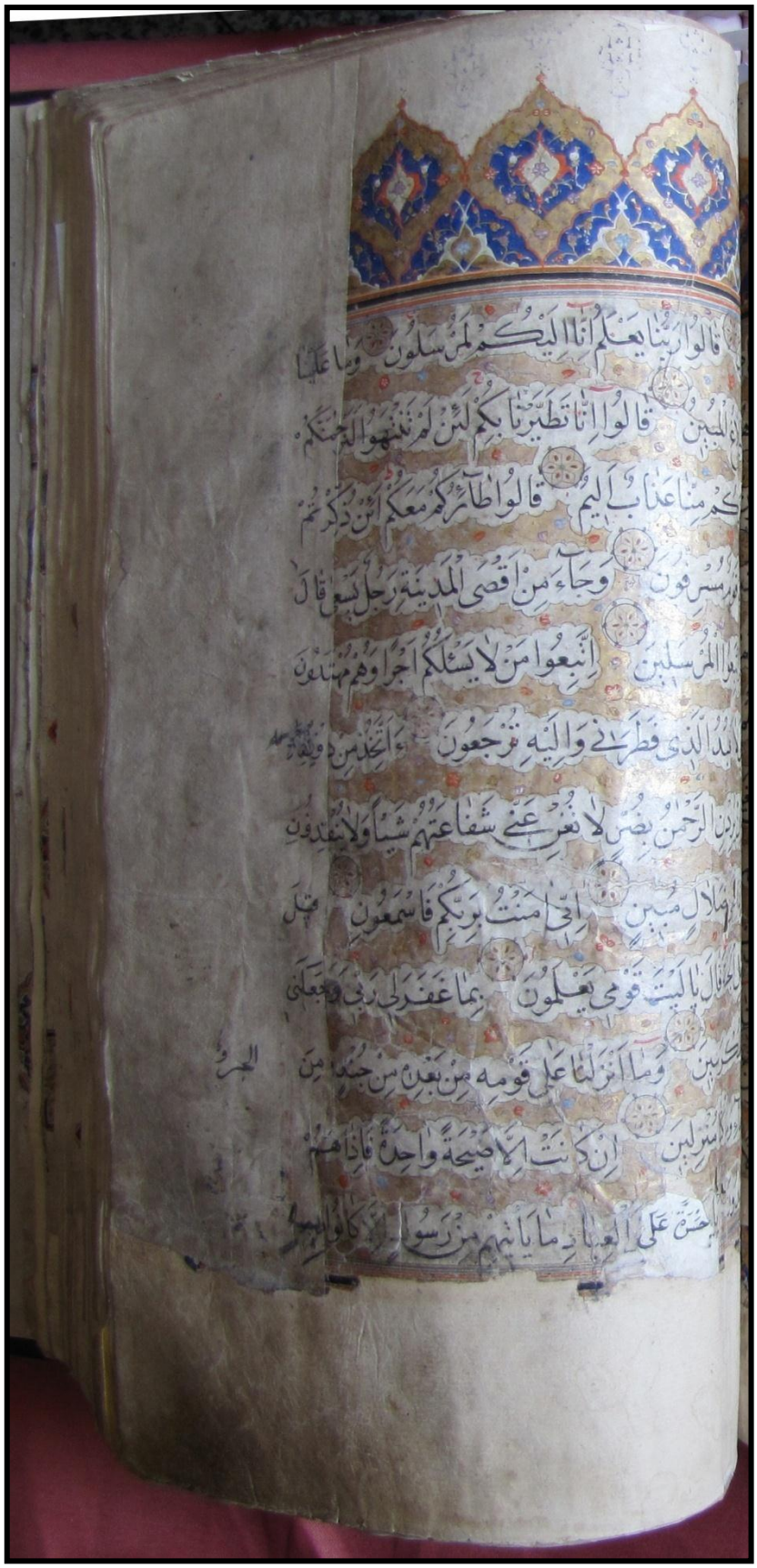

Fotoğraf No: 385 Sol sayfa

ÖRNEK NO: 72

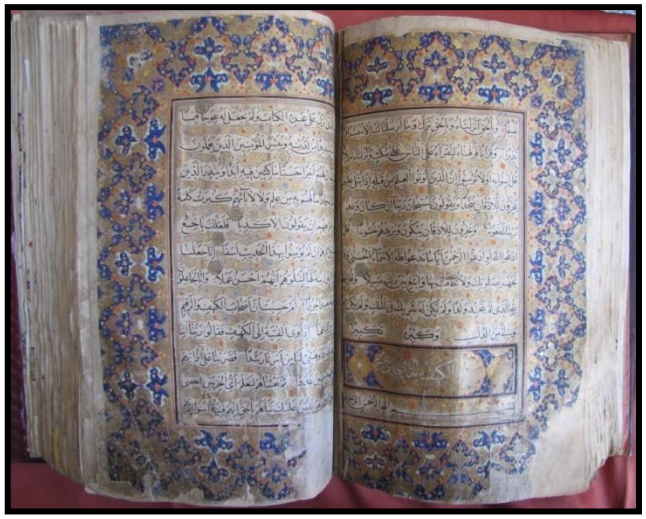

Fotoğraf No: 386

Envanter No: 566

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 37cm x 23,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Motifler bazı yerlerde silinmiş

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş, yırtılan sayfalar bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması içindeki Yeri : Kehf Suresinin bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, sarı, kırmızı,beyaz, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Sol sayfa Kehf suresinin ilk sayfası olup sağ etekteki tezhip içinde surenin adı ve 111 ayetten oluştuştuğunu ifade eden yazı bulunmaktadır. Sayfalar karşılıklı simetrik tezhiple süslenmiştir. Katmanlı cetvellerle sınırlandırılan ve yazı alanını çevreleyen tezhipte çift zemin kullanılarak altın ve lacivert ile bezenmiştir. Lacivert zemin içinde sülyen renginde tahrirle üzerinde palmet motifi şekillenen kartuşların içi altın ile sıvanmıştır. Kartuşlar arasında kalan alanda ise negatif pozitif etkisiyle kartuşla simetrik ve ters lacivert zeminli palmet formu oluşmuştur. Bu alanın içinde ise rumi ve bulut motifleriye sınırlanan alanlar altınla sıvanmıştır. Kartuşların içinde ayırma bulut motifleri ile ayrılan alanın içi ise lacivert rengiyle boyanmıştır. Ayırma bulut motiflerinde kırık beyaz ve lila renkleri kullanılmıştır. Ayrıca tezhip içinde kıvrımdalar, penç berk, şeş berk ve filizlenen tomurcuk motifleri yaygın kullanılmıştır.

Orta bölüm boyaları silinmiş olmakla birlikte kat kat cetvel çekilerek çevrelenmiş ve yazılar siyah mürekkeple yazılmıştır. Diğer sayfalardakiyle aynı şekilde beynes sütur uygulanmıştır. Beynes sütura siyah mürekkeple tahrir çekilerek zemini altınla boyanmış ve üzerine stilize bitki motifleri bezenmiştir. Bitki motifleri silinmiş olmak birlikte kırmızı, mor, açık mavi renkleri seçilebilmektedir. Ayet sonlarına konan nokta gülleri ise daire içinde altı kollu yıldız formunda olup altın boyalıdır. Nokta gülünün tahriri siyah mürekkeple çekilmiştir.

Etek kısmında bulunan yazı alanını sülyen ve siyah zemin üzerine beyaz kurtçukların işlendiği cetvellerle çevrelenmiştir. Yazı beyaz mürekkeple yazılmış olup yazı zemini altınla sıvanmış ve üzerine stilize bitki motifleri tezhiplenmiştir. Levhanın kenarlarında sınır alanlar ise lacivert rengiyle boyanarak dikey simetrik spiralli kıvrımdal motifleriyle süslenmiştir. Kıvrımdallar altın ile boyanmakla birlikte çiçekler sülyen, lila ve açık mavi rengiyle boyanmıştır.

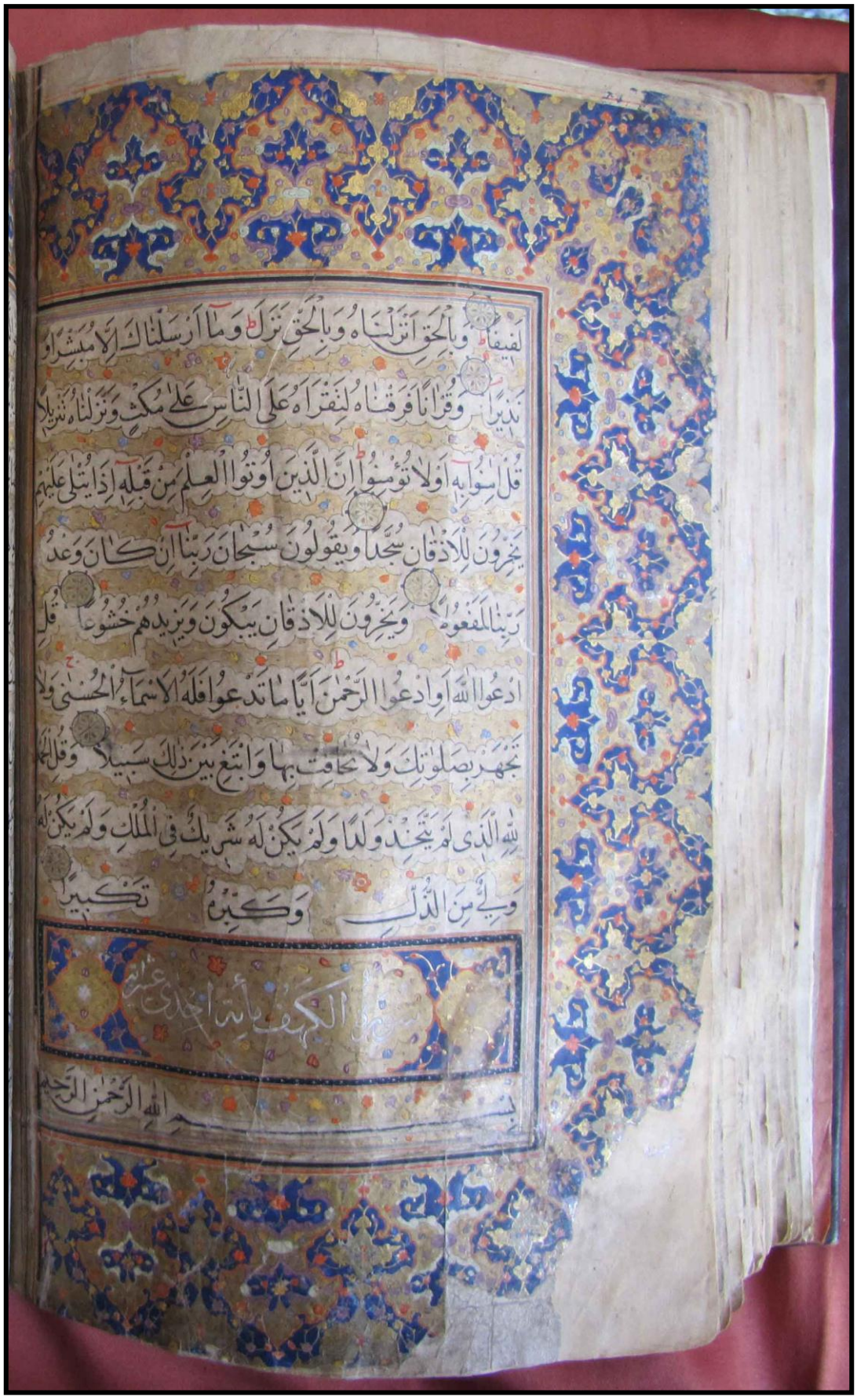

Fotoğraf No: 387 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 388 Kenar süsleme

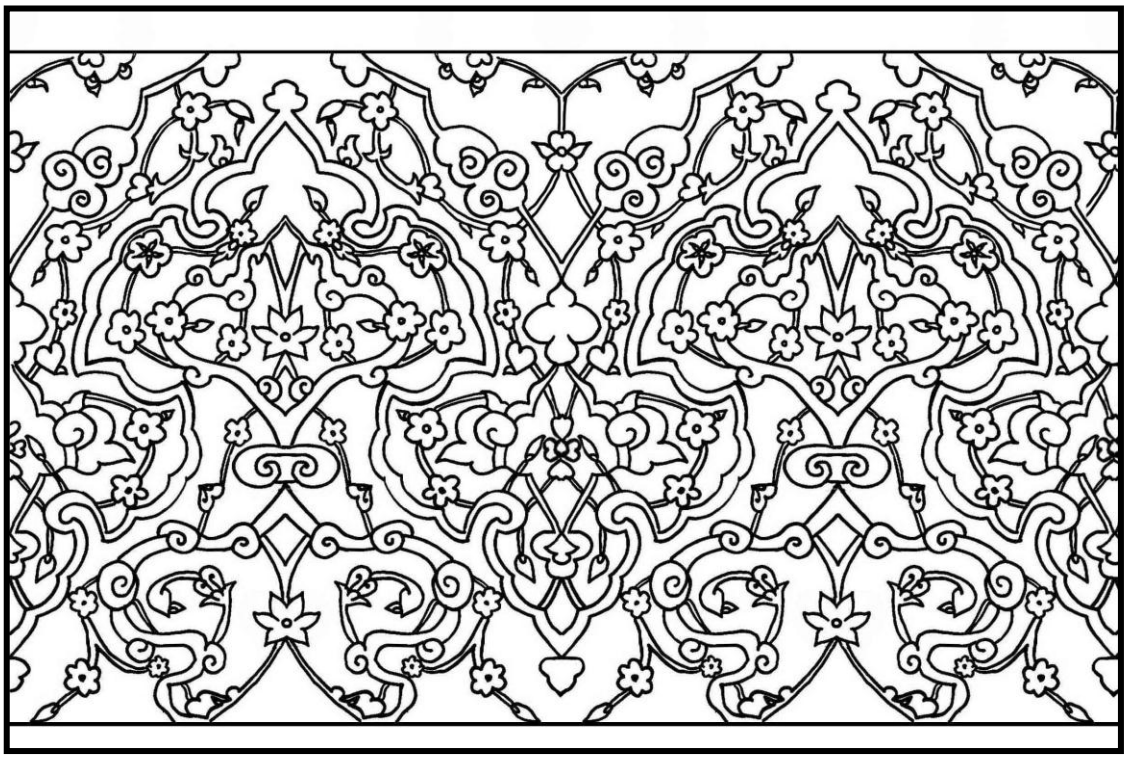

Çizim No: 269 Kenar süsleme

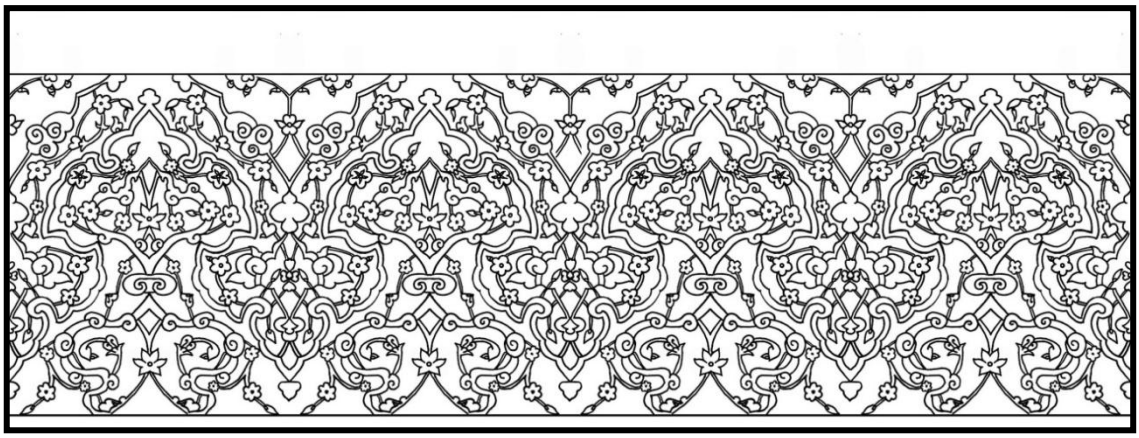

Çizim No: 270 Kenar süsleme

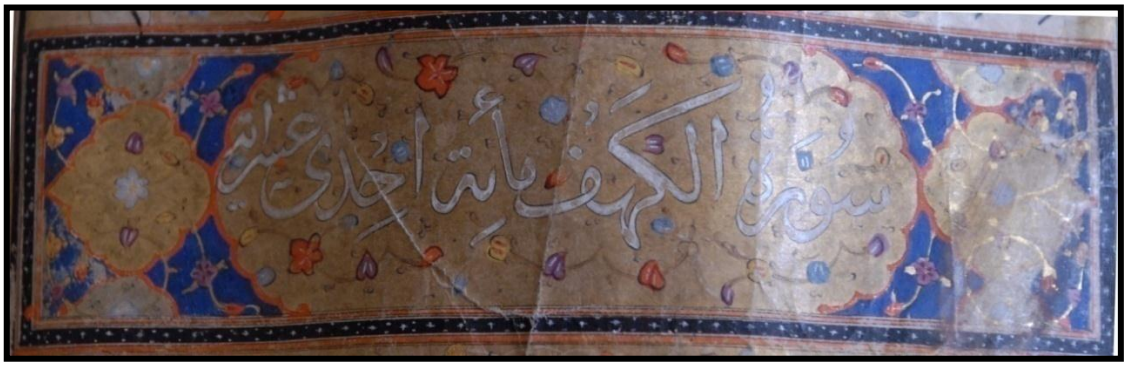

Fotoğraf No: 389 Başlık tezhibi

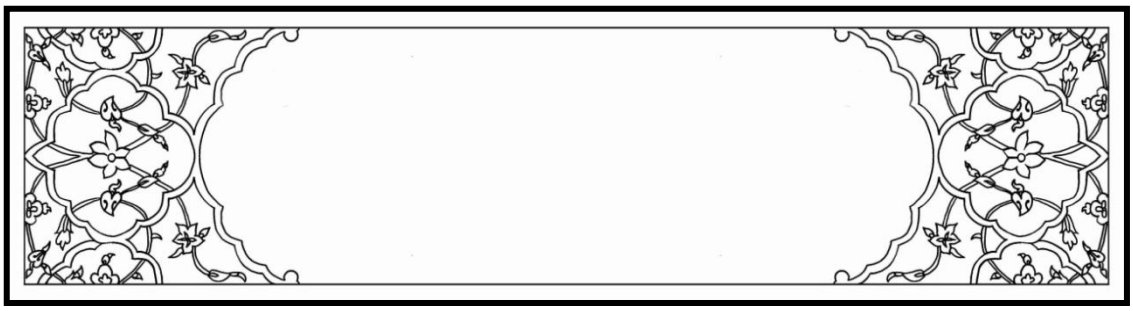

Çizim No: 271 Başlık tezhibi

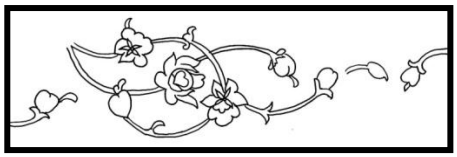

Fotoğraf No: 390 Beynes suture süslemesi **Çizim No**: 272 Beynes suture süslemesi

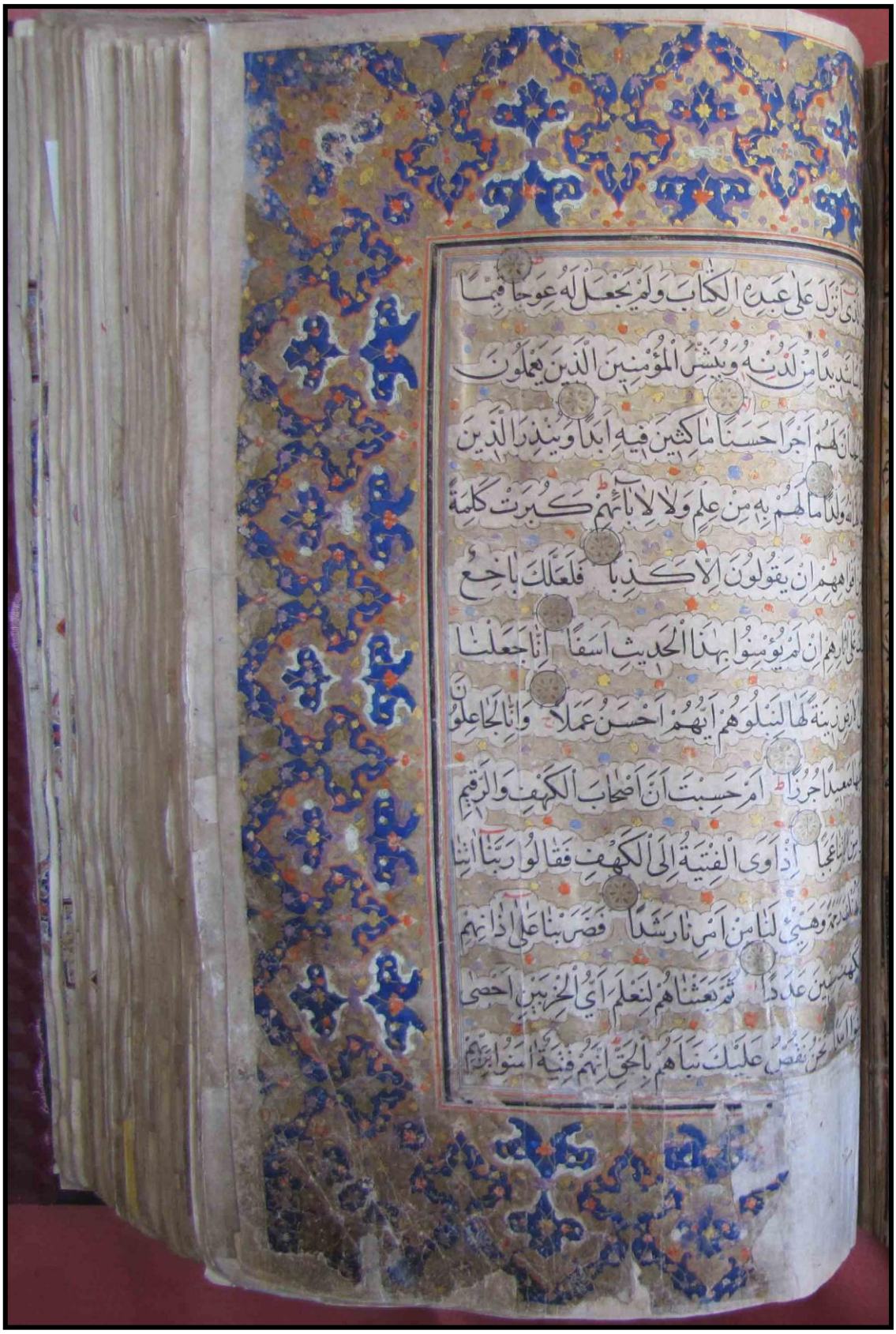

Fotoğraf No: 391 Sol sayfa

ÖRNEK NO: 73

Fotoğraf No: 392

Envanter No: 566

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 37cm x 23,5cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmüş, yırtılan sayfalar bantla yapıştırılmış

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri : Sure Başı (Abese Suresi)

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, sarı, kırmızı, beyaz, siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Yazı alanı katmanlı olarak cetvellerle tezhiplenmiş olup üstte bulunan sure başlığı tezhiplerle süslenmiştir. Tezhip içinde bir önceki surenin son ayetinin son cümlesi ve altta yazan surenin Abese suresi olduğunu ve 42 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı bulunmaktadır. Başlık tezhibi mavi zemin üzerine beyaz kurtçukların işlendiği cetvel ile çevrelenmiştir. Ayrıca altın ve sülyen renginde cetveller de çekilmiştir. Ortadaki yazı alanı sülyen tahrirlerle sınırlanmış olup yazı zemini altın ile sıvanmıştır. Zemin kıvrımdal, penç berk ve filizlenen tomurcuk motifleriyle süslenmiş ve beyaz mürekkepli yazı etrafına ise siyak mürekkeple tahrir çekildiği izlenmektedir. Bir önceki surenin son kelimelerinin yazdığı zemin ise boyanmayarak boş bırakılmış ve etrafına siyah mürekkeple dendanlarla beynes sütur uygulanmıştır.

Yazının sağı ve solu sülyen renginde dendanlı tahrirle ayrılmış ve kalan zemin lacivert boyanmış. Buraya iki tur dönüş yapan spiralli kıvrımdal motifi bezenmiştir. Lacivert zeminin içinde ise sülyen tahrir sınırlandırılan alan ise altın ile sıvanmıştır. Ayet sonlarına konan nokta gülleri ise daire içine altı dilimli yıldız şeklinde tasarlanmış ve altın ile boyanmıştır. Ayrıca eserin haşiye kısmında bulunan ve önceki sayfalarla benzer özellik gösteren güller aşağıda çizilmiştir.

Fotoğraf No: 393 Başlık tezhibli sayfa

Fotoğraf No: 394 Gül örneği

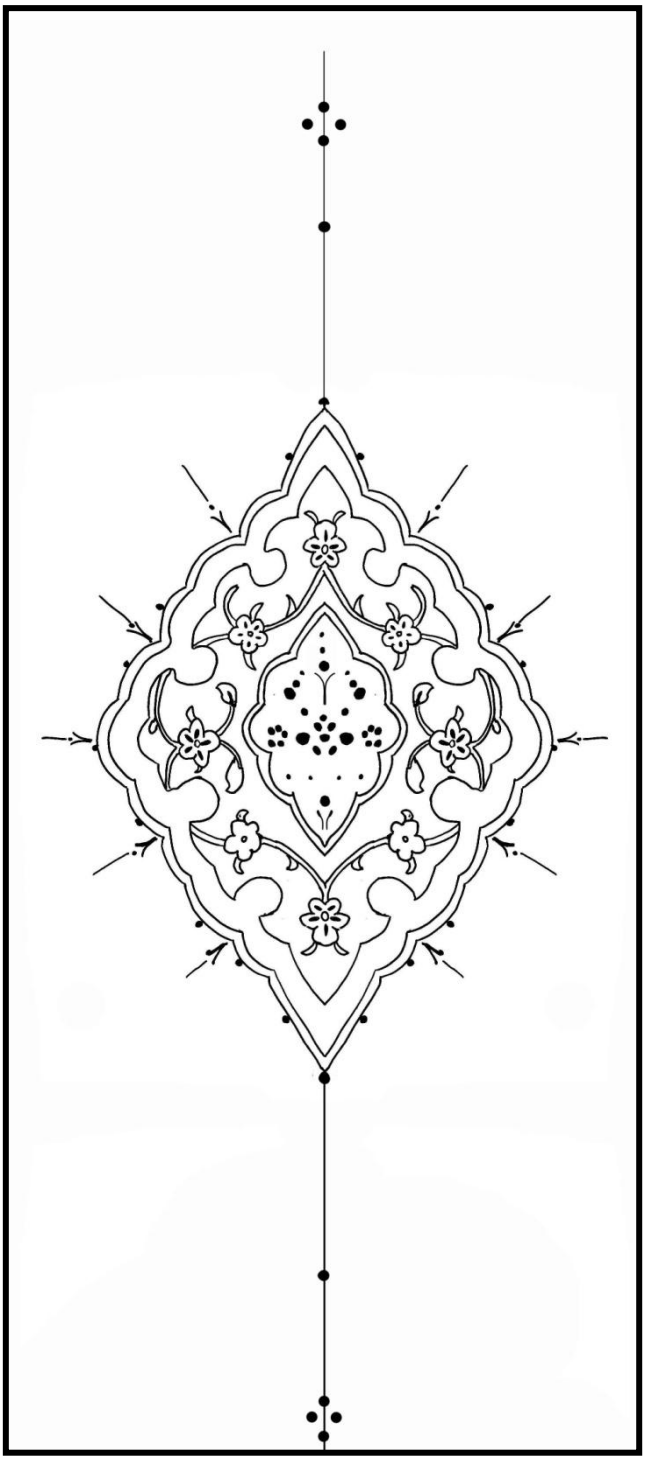

Çizim No: 273 Gül örneği

Fotoğraf No: 395 Gül örneği

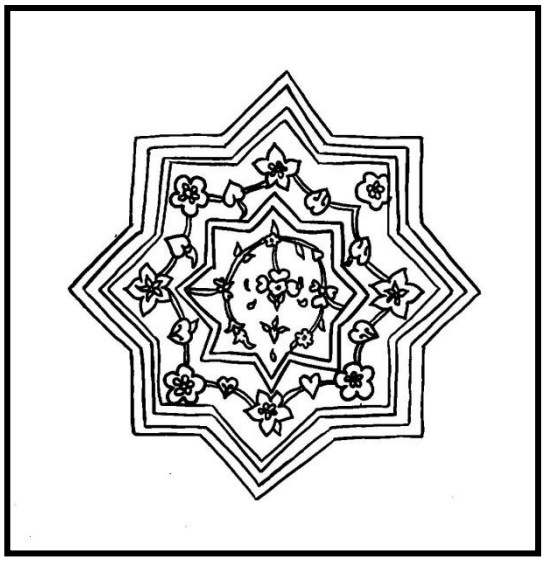

Çizim No: 274 Gül örneği

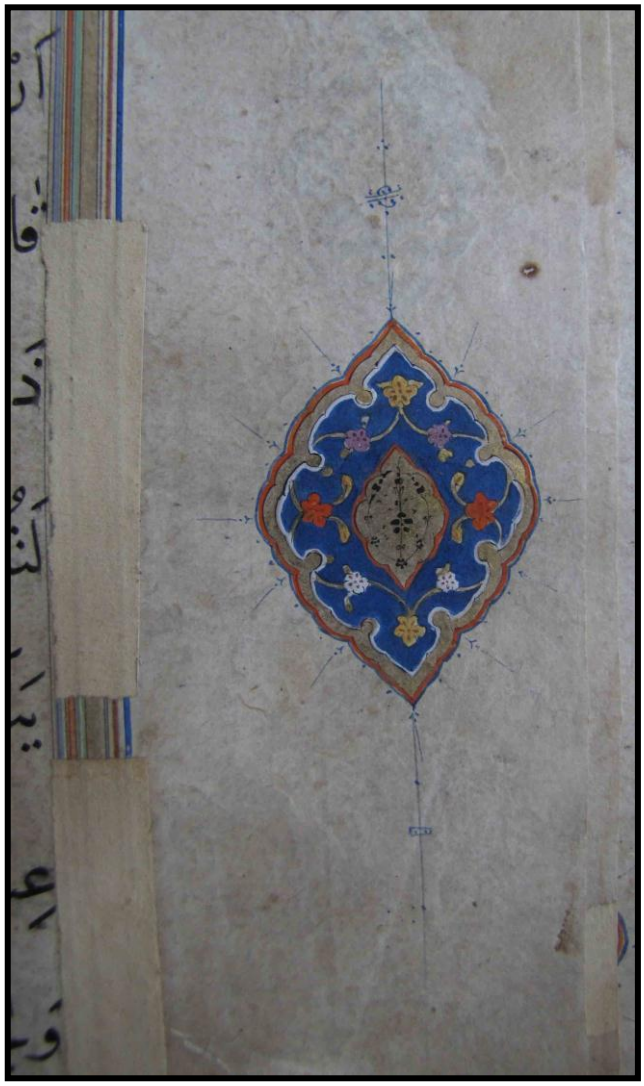

Fotoğraf No: 396 Gül örneği

ÖRNEK NO: 74

Fotoğraf No: 397

Envanter No: 570

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 34cm x 23cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sayfalar yıpranmış, bazı motiflerin boyaları silinmiştir

Onarım Görüp Görmediği: Bazı yıpranmış sayfalar amatörce bantlanarak restore edilmeye çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Zahriye sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, açık lila, beyaz, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Zahriye sayfasında sağ ve sol sayfalarda simetrik olarak sekiz kollumadalyon (yıldız) tezhibi ile bezenmiştir. Ortasında siyah tahrirli beyaz mürekkeple İsra suresi arapça yazılmıştır. Sağ ve sol sayfada "Kul leinictemeâtil insu vel cinnu alâ en ye'tû bi misli hâzel kur'âni lâ ye'tûne bi mislihî ve lev kâne ba'duhum li ba'dın zahîrâ (zahîran)" mealen; "De ki: And olsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek olsalar, yine onun benzerini getiremezler" yazmaktadır.

Yazı altın zemin üzerine hatayi grubu motiflerle bezenmiş yuvarlak alan içerisindedir. Cetvellerden sonra başlayan desende hatayi grubu motifleri ve bulut motifi görülmektedir. Sekiz kollu katlamalı tekrarla oluşan madalyon (şemse, yıldız, güneş) kendi içinde simetrik kompozisyon oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Motifin en küçük dilimi ise 1/16 ölçeklidir. Bulut motifleri ardışık olarak pembe mavi açık mavi renk ile boyanmıştır. Ayrıca etrafındaki lacivert zeminden içindeki bulunan altın yaldız zemini ayırmak için bulut motifleri karşılıklı birbirlerine bakacak şekilde kompozisyon oluşturulmuştur. Altın sıvamanın içinde stilize bitkisel çiçek motifleri (hatai, penç, goncagül) kullanılmıştı. İplikler sülyen renk ile boyanmış olup, simetrik kompozisyonda karşılıklı gelecek şekilde tasarlanmıştır. Desenin zemin rengi altın ve laciverttir. 1/8'i oluşturan kolların birleştiği yerin arası altın yaldız ile boyanarak kiremit kırmızısı tahrir ile palmet formu kazanmıştır. Bunun içinde ise penç, goncagül ve kıvrımdal motifi kullanılmıştır. Tığlar rumi motifinden tasarlanmış, lacivert zemin renginden boyanmıştır.

Fotoğraf No: 398 Sol sayfa

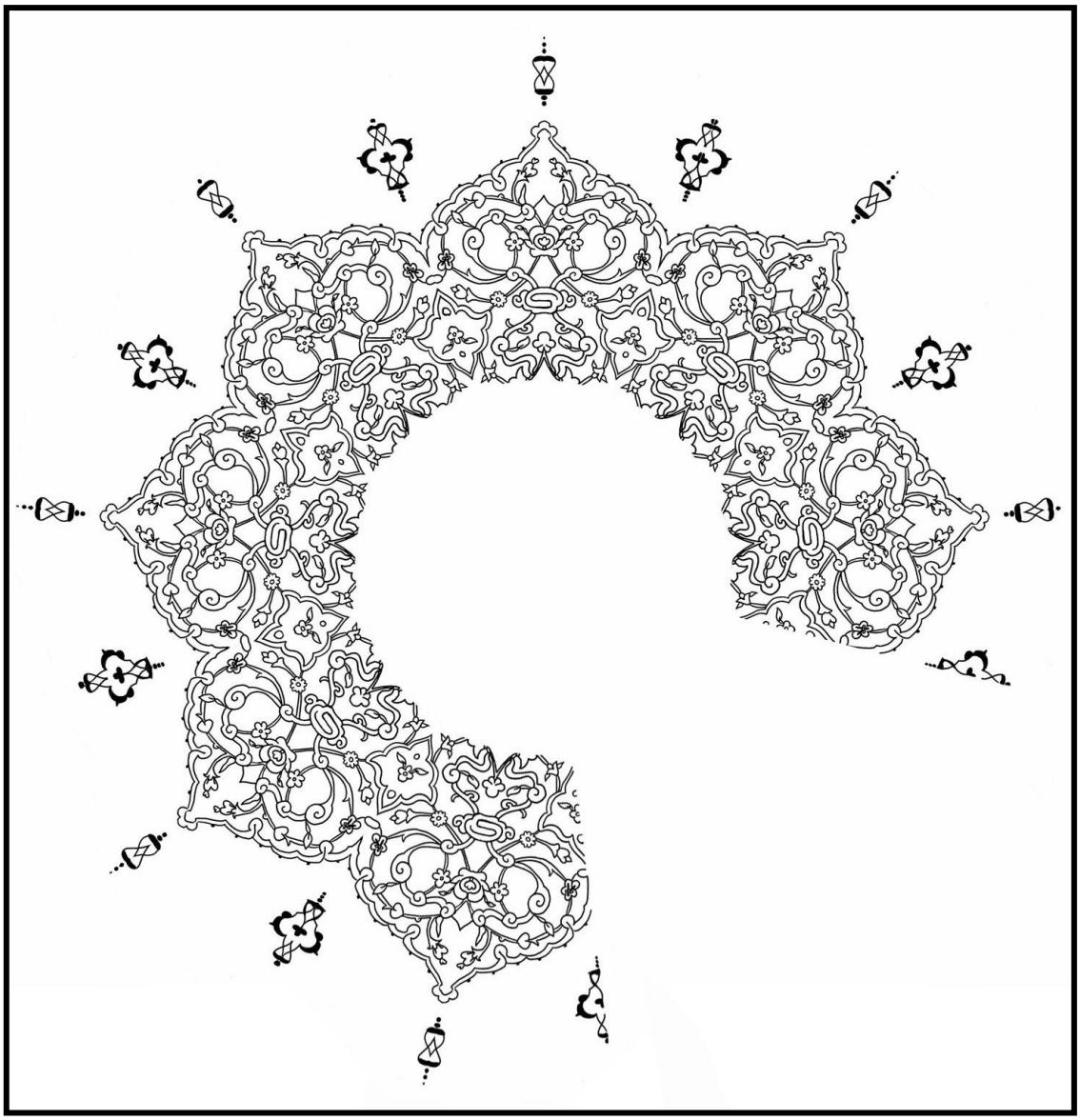

Çizim No: 275 Yıldız formu süsleme

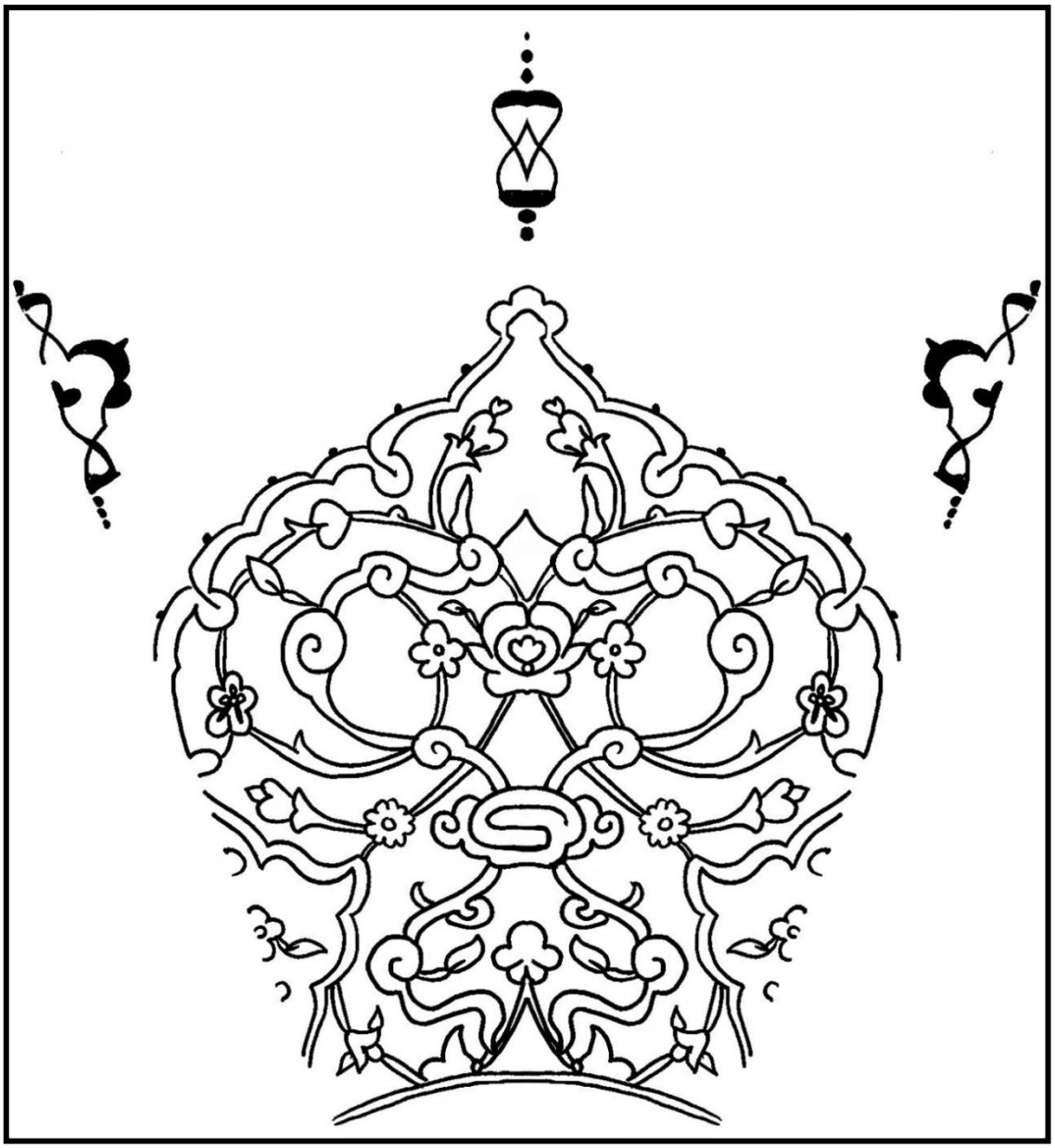

Çizim No: 276 Yıldız kolu

ÖRNEK NO: 75

Fotoğraf No: 399

Envanter No: 570

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 34cm x 23cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sayfalar yıpranmış, bazı motiflerin boyaları silinmiştir

Onarım Görüp Görmediği: Bazı yıpranmış sayfalar amatörce bantlanarak restore edilmeye çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Zahriye sayfası

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, açık lila, beyaz, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Sağ ve sol klasik örnekler serlevha örneklerinde olduğu gibi sayfalar simetrik tezhiplemiş ve en ortadaki yazı etrafı palmetlerle çevrilmiş altın zeminli şemse motifi üzerine beyaz mürekkep ile sağda ve solda Fatiha suresinin ayetleri yazılmıştır. Yazının zemini kıvrık dal, stilize çiçek (penç, goncagül) motifleri ile bezenmiştir. Ortadaki yazının içinde bulunduğu diktörgen şekli verilmiş alan ise altın yaldız zencerek motifi ile sırlanmış ve zencereğin içi ve dışı mavi zeminli beyaz kurtçuklar ile bezenmiştir. Sayfanın diğer sayfaya bakan en kısmında ise boyarı dökülmüş olmakla birlikte sırayla mavi, kiremit kırmızısı, altın yaldız, kiremit kırmızısı, altın yaldız, açık mavi, kiremit kırmızısı cetveller ile sınırlanmıştır. Bu dikdörtgen formunun alt ve üstünde kiremit kırmızısı tahrir ve rumilerle sınırlandırılmış taç(kubbe) şeklinde salbekler oluşturulmuştur. Salbeğin dışı altın içi lacivert boya ile bezenmiştir. Dendanlardaki iplikler sülyen renk ile boyanmıştır Salbek içi kıvrım dallar ile bezenmekle birlikte, yaldız içi kıvrım dallar zemine benzer renkle bezendiğinden dolayı, motifler zamanla silinmiştir. Fakat çizimlerde bu motifler gün ışığına çıkarılmıştır ve çizim örneklerinde görülmektedir. Ayrıca zeminin üzerinde stilize bitki (penç, goncagül) , rumi motifleri görülmektedir. Salbeklerin dışında kalan zemin ise lacivert renkle boyanmış ve ardışık sarı ve pembe renkli bulut motifi ile bezenmiştir. Aralarda ise helezonik kıvrımdal motifleri kullanılarak dallar arası stilize çiçekler ile bezenmiştir. Dikdörtgenin sağında ve solunda ise ikişer adet yarım palmet formu altın ile sıvanmıştır. Yarım palmetlerin içinde ise rumi motifi kullanılmıştır. Diktörgen formunun dışı ise rumi, bulut ve stilize çiçek motifleri ile bezenmiş kartuşlarla sınırlandırılmış. Kartuşun içi kırmızı tahrir ile ayrılarak palmet formu kazandırılmış ve içi lacivert ile boyanmıştır. Laciver zeminde rumi ,stilize çiçek ve kıvrımdal motifleri bulunmaktadır. Kartuşun kalan kısmı ise altın

ile sıvanmıştır. Bu alanlar ise stilize çiçek, kıvrımdal ve bulut motifleri ile tezhiplenmiştir. Sayfanın eninin ortasında ise kartuş ile aynı kompozisyona sahip daha büyük taç (kubbe) formu oluştululmuştur. Taç ve kartuşlar ise içte sülyen dışta mavi renkle tahrirlenmiştir. Dendanlarla bitirilmiş desenden sonra rumi motifli tığlar lacivert renk ile işlenmiştir.

Fotoğraf No: 400 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 401 Dikdörtgen formlu orta süsleme

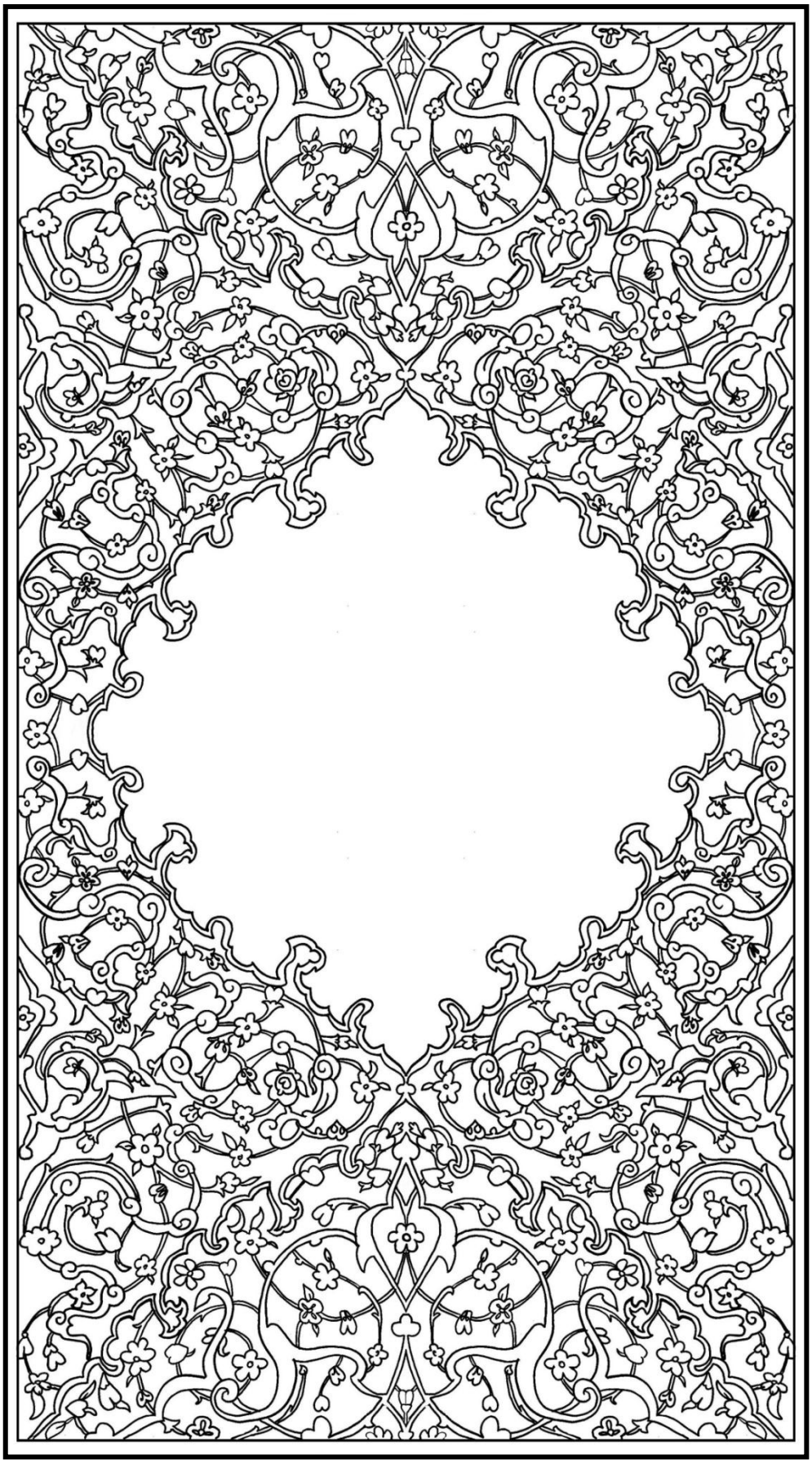

Çizim No: 277 Dikdörtgen formlu orta süsleme

Fotoğraf No: 402 Kenar süsleme

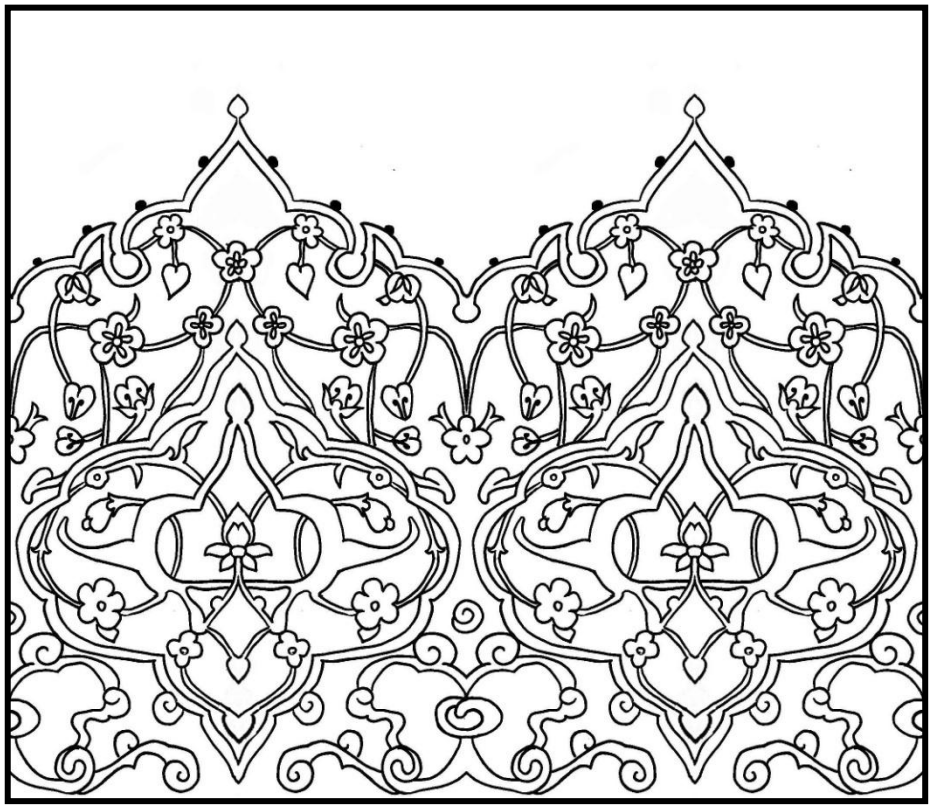

Çizim No: 278 Kenar süsleme

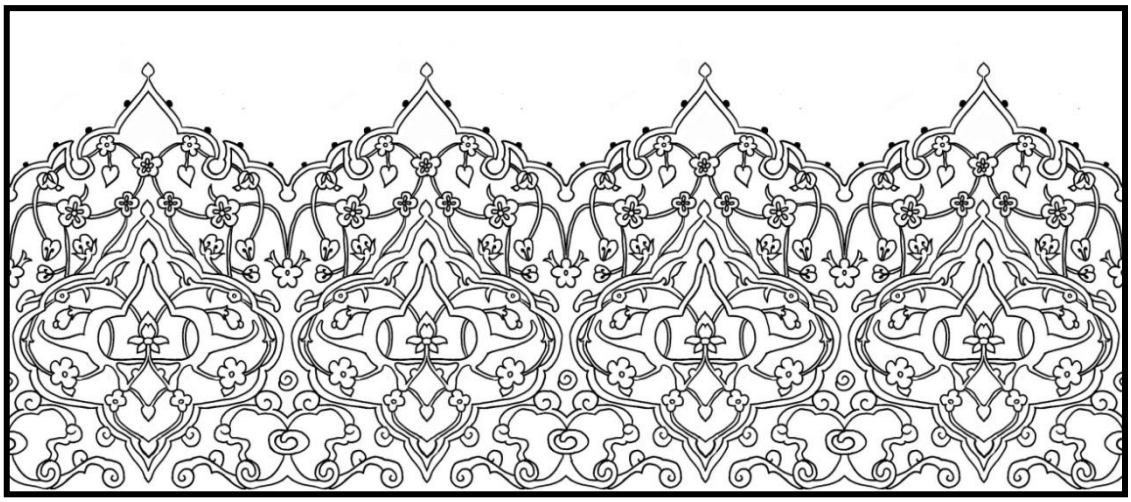

Çizim No: 279 Kenar süsleme

Fotoğraf No: 403

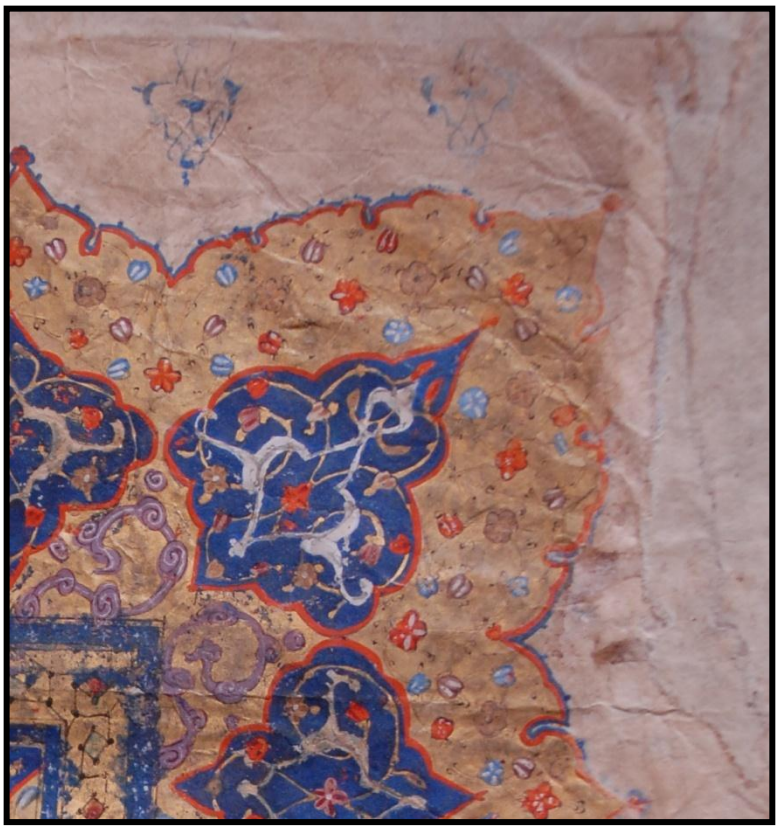

Fotoğraf No: 404 Sayfa köşe süsleme

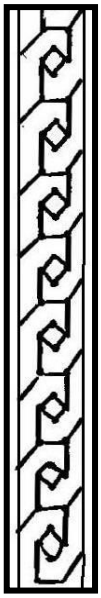

Çizim No: 280 Cetvel

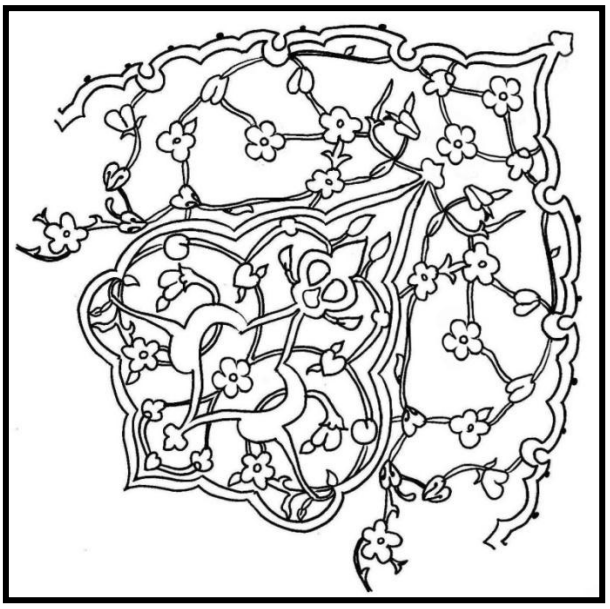

Çizim No: 281 Sayfa köşe süsleme

Fotoğraf No: 405 Kenar taç formu

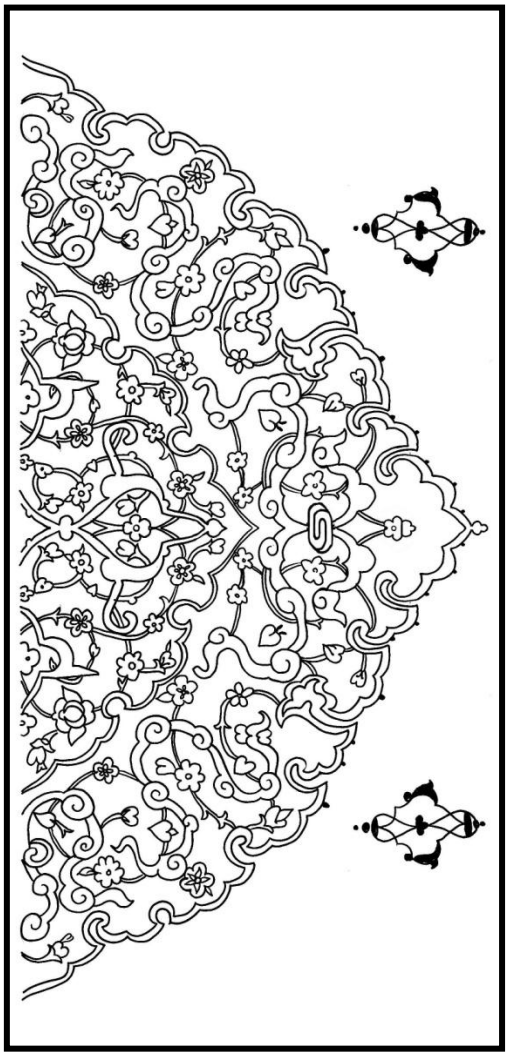

Çizim No:282 Kenar taç formu

ÖRNEK NO: 76

Fotoğraf No: 406

Envanter No: 570

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 34cm x 23cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sayfalar yıpranmış, bazı motiflerin boyaları silinmiştir

Onarım Görüp Görmediği: Bazı yıpranmış sayfalar amatörce bantlanarak restore edilmeye çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Bakara Suresinin bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, açık lila, beyaz, mavi ,siyah

Kompozisyon Özellikleri:

Başlık tezhibi rumi, bulut ve hatayi grup motiflerle işlenmiştir. Kuran'ın zahriye sayfasında kullanılan motifler burada da kullanılarak farklı kompozisyon oluşturulmuştur. Zemin renginde altın ve lacivert kullanılmıştır. Şemada rumi, bulut, stilize bitki motifleri görülmektedir. Sure başlığında altın sıvama zemin üzerine beyaz mürekkeple surenin Bakara suresi olduğunu ve 287 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı bulunmaktadır. Altta ise besleme ile başlanıp bakara suresi devam edilmiştir.

Sayfa kenarlarında hamse gülü olarak iki adet solda bir adet sağda olmak üzere üç gül tezhibi bulunmaktadır. Sağ ve solda yazı aralarında beyn-es sütür yapılmış, altın zemin üzerine hatayi grup motifler işlenmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم
الم ذلك الكتاب لا ريب فيه هدى للمتقين الذين
يؤمنون بالغيب ويقيمون الصلوة ومما رزقناهم ينفقون
والذين يؤمنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك و
بالاخرة هم يوقنون اولئك على هدى من ربهم واولئك
هم المفلحون ان الذين كفروا سواء عليهم ءانذرتهم
ام لم تنذرهم لا يؤمنون ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم
وعلى ابصارهم غشاوة ولهم عذاب عظيم ومن الناس
من يقول امنا بالله وباليوم الاخر وما هم بمؤمنين
يخادعون الله والذين امنوا وما يخدعون الا انفسهم وما

Fotoğraf No: 407 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 408 Başlık üstü taç formu

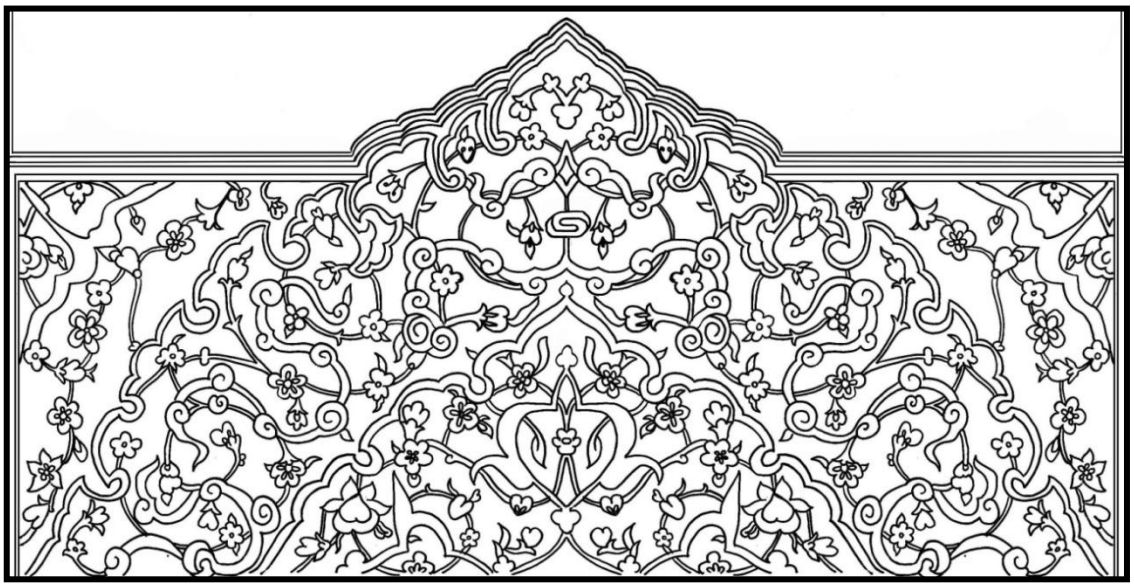

Çizim No: 283 Başlık üstü taç formu

Fotoğraf No: 409 Başlık tezhibi

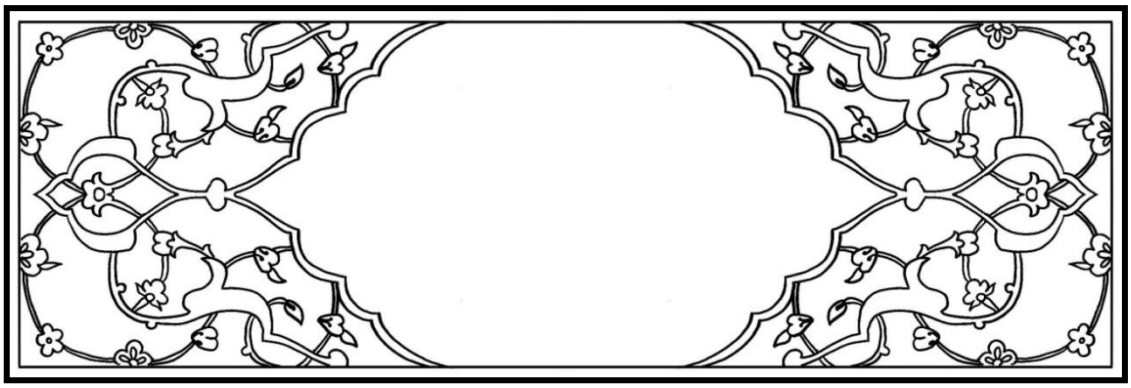

Çizim No: 284 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 410 Gül örneği

ÖRNEK NO: 77

Fotoğraf No: 411

Envanter No: 570

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 34cm x 23cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sayfalar yıpranmış, bazı motiflerin boyaları silinmiştir

Onarım Görüp Görmediği: Bazı yıpranmış sayfalar amatörce bantlanarak restore edilmeye çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Ser-sure, Gaşiye ve Fecr suresinin bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, mavi, kırmızı, limonküfü

Kompozisyon Özellikleri:

Kur'an-ı Kerimde sure başlarına yatay dikdörtgen formada görülen ser-sure tezhipleridir. Rumi ve hatayi grubu motiflerle işlenmiştir. Zemin, altın ve lacivert olarak renklendirilmiştir. Sure isimleri altın zeminli hatayi grup motiflerle tasarlanmış desen üzerine beyaz mürekkeple yazılmıştır. Sayfa kenarlarında gül tezhipleri yer almaktadır.

Sağdaki tezhipli yazıda bir önceki surenin son ayetinin dört kelimesi ile tezhipten sonra başlayacak surenin gaşiye suresi olduğunu ve 26 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı bulunmaktadır. Soldaki tezhipli yazıda ise fecr suresi olduğunu ve 9 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı yer almıştır.

Fotoğraf No: 412 Sağ sayfa

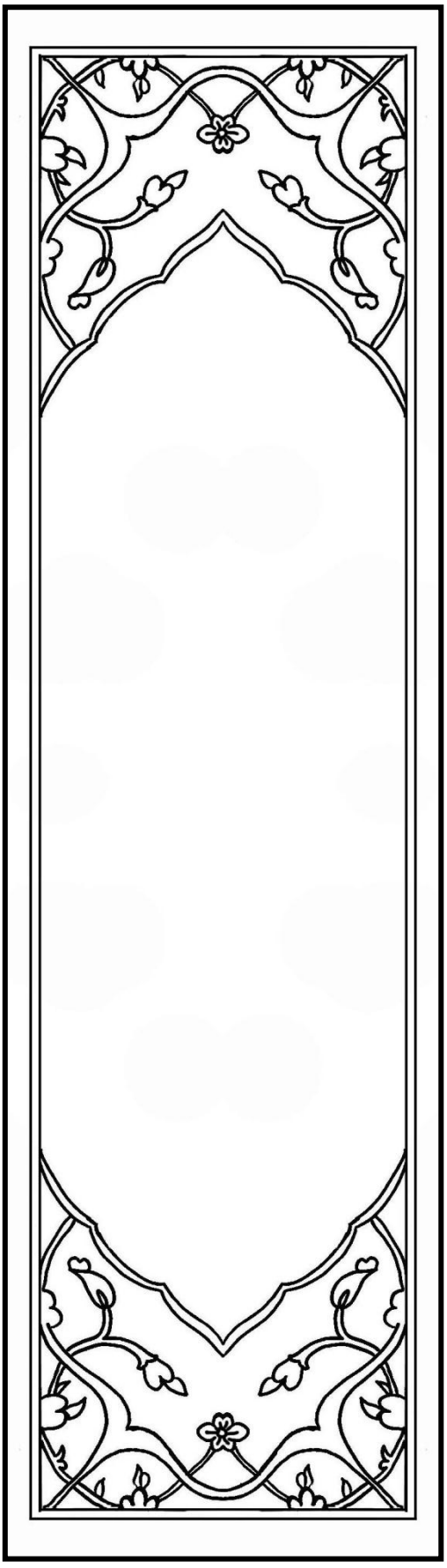

Fotoğraf No: 413 Başlık tezhibi

Çizim No: 285 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 414 Sol sayfa

Fotoğraf No: 415 Başlık tezhibi

Çizim No: 286 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 416 Gül örneği

ÖRNEK NO: 78

Fotoğraf No: 417

Envanter No: 570

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı: -

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran'ı Kerim

Boyutları: 34cm x 23cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: Sayfalar yıpranmış, bazı motiflerin boyaları silinmiştir

Onarım Görüp Görmediği: Bazı yıpranmış sayfalar amatörce bantlanarak restore edilmeye çalışılmıştır

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Konu fihristinin bulunduğu sayfa

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, sülyen, açık lila, beyaz, mavi

Kompozisyon Özellikleri:

Sağ ve sol sayfada mavi ve altın sıvama diktörtgen kutucuklar içine beyaz mürekkep ile farsça Kur'an konu fihristi yazılmıştır. Mavi kutucuklarda süsleme yapılmamış olup altın yaldızlı olanlar stilize dal, çiçek, motifleriyle bezenmiştir.

Sağ sayfanın üzerinde diktörgen formu oluşturmuştur. En üstteki zemin mavi boyanarak iç kısımlar karşılıklı bakan bulut motifleri ile zeminden ayrılmış ve altın ile zemini sıvanmıştır. Bulut motiflerinin arasında hatai ve stilize bitki motifleri ile süslenmiştir. Ortada ise sülyen tahrir ile negatif palmet formu oluşturulan alan altın ile sıvanmış ve içine siyah mürekkep ile hatai motifi işlenmiştir. En üstte muhtemelen mavi tığlar çizilmiş olmakla birlikte sayfa zarar gördüğünden motifler seçilememektedir.diktörgen formunun

Zencerek geçme ile çerçevelenen diktörgen formunun ortası altın ile boyanmış ve içine beyaz mürekkep ile mealan "Mecid olan Allah'ın kelamından nakledilmiştir" yazılmıştır. Altında dua ile farsça Kur'anın konu fihristi bulunmaktadır ve sağda da devam etmektedir. Zencerekli levhanın içinde rumi ve stilize bitki (hatai,penç, goncagül, kıvrımdal) motifleri kullanılmıştır. Sayfanın dışı mavi,altın,sülyen cetvellerle sınırlandırılmıştır. Ortada beyaz mürekkeple dua yazılan bölüm ise altın ile sıvanmış ve üzeri stilize bitki (hatai, goncagül, kıvrımdal) motifleri ile bezenmiştir.

Fihrist kurucuklarının arası ise mavi ile boyanmış olup üzerine altın sıvama ile stilize bitki motifkleri ile bezenmiştir.

Fotoğraf No: 418 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 419 Başlık üstü süsleme

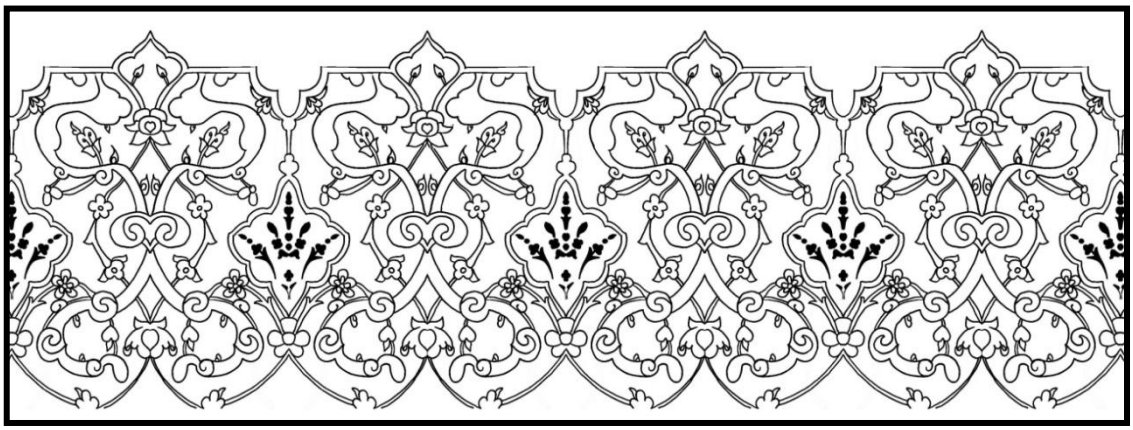

Çizim No: 287 Başlık üstü süsleme

Fotoğraf No: 420 Başlık tezhibi

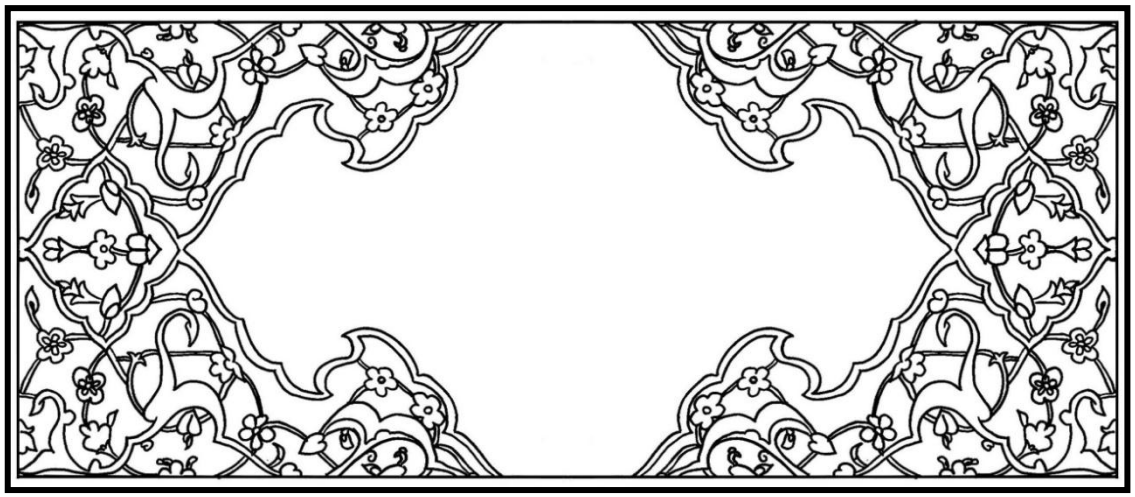

Çizim No: 288 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 421,422 Bordür Süslemesi

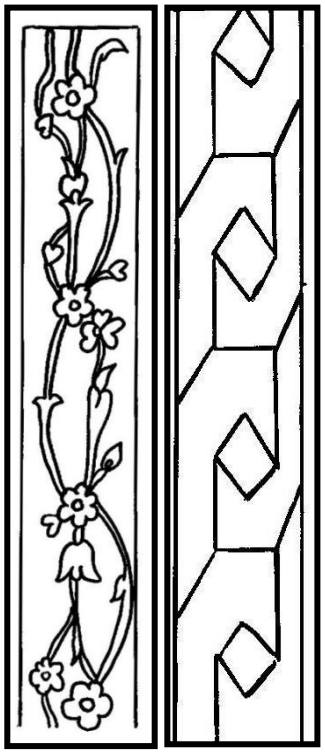

Çizim No: 289, 290 Bordür Süslemesi

ÖRNEK NO: 79

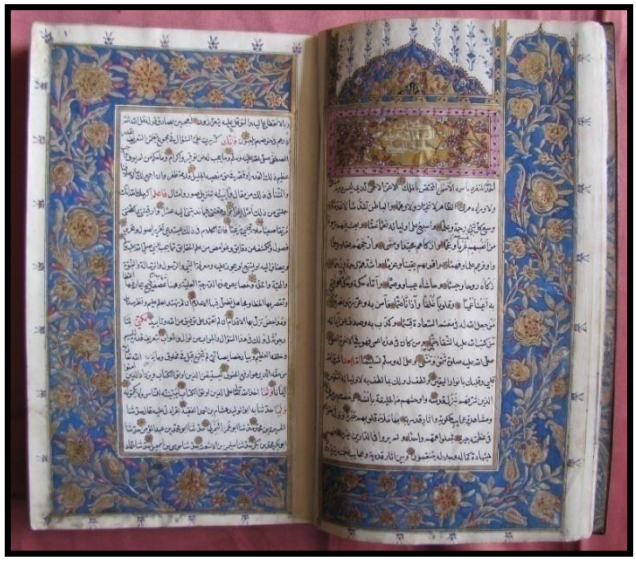

Fotoğraf No: 423

Envanter No: 150

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Şifayı Şerif

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kitabu –Şifa fi Tarifi Hukukil-Mustafa yazmaktadır.Hz.Muhammed'in hayatını anlatan Şifa kitabıdır. Girişte yazar kendisine Hz.Muhammed'in özelliklerini soran kişiye dua ederek başlamış ve sonra sorduğu soruya hadislerle cevap vermiştir. Ancak her iki sayfada da ne soru soranın ne de yazanın ismi yer almamaktadır.

Boyutları: 29cm x 17cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi: -

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer: Safranbolu

Durumu: Sağlam

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Başlık ve sayfa kenarı tezhibi

Tezhipte Kullanılan Renkler: Lacivert, altın, siyah, kırmızı, beyaz, pembe, eflatun

Kompozisyon Özellikleri:

Karşılıklı iki tam sayfa serlevha tarzında tezhiplenmiştir. Kubbeli kısım dendanlarla oluşturulmuştur. Desende bitkisel motifler ve rumi motifi kullanılmıştır. Sayfa bitimine kadar uzanan lacivert tığlar görülmektedir. Cetvel pembe renk ile boyanmış üzeri artı ve noktalarla süslenmiştir. Yazı alanını ayıran İnce altın cetvelden sonra dikdörtgen formlu alan yarı üsluplaştırılmış çiçeklerle tezyin edilmiştir. Motifler altın ile boyanmış siyah renk ile tahrirlendirilmiştir. Kırmızı renk ile motif ve yapraklara süslemeler uygulanmıştır. Zemin lacivert renk ile boyanmıştır. Klasik dönem tezhiplerinden uzaklaşmış bir örnektir. Altın ile boyanmış bazı motifler ile iplik ve zemin üzerlerine iğne perdahı uygulanmıştır.

Fotoğraf No: 424 Sağ sayfa

Fotoğraf No: 425 Başlık tezhibi

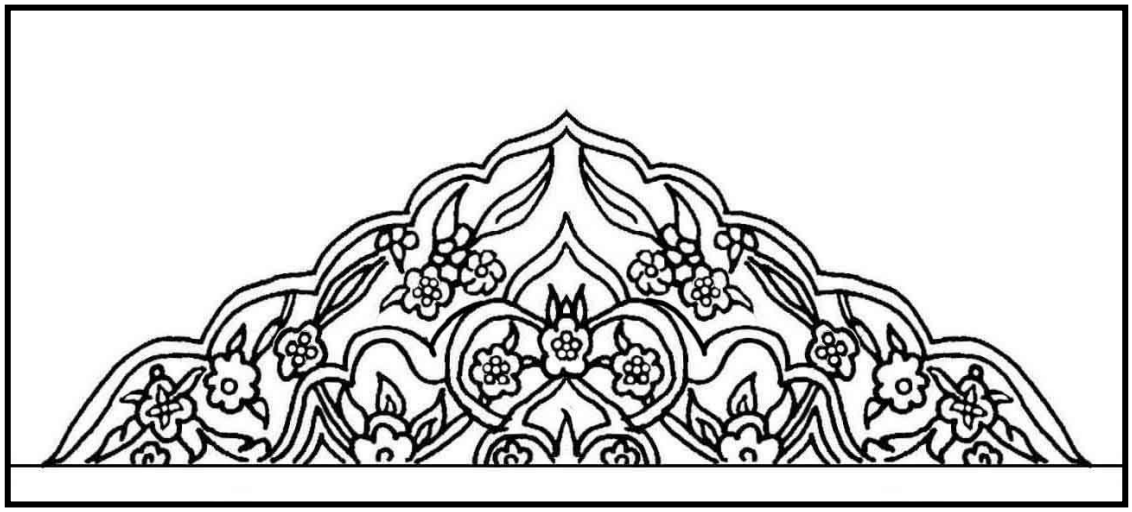

Çizim No: 291 Başlık tezhibi

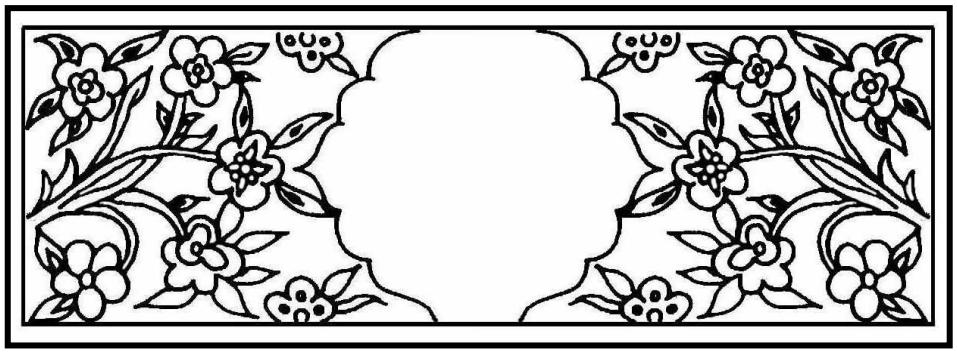

Çizim No: 292 Başlık tezhibi

Fotoğraf No: 426 Kenar Süsleme

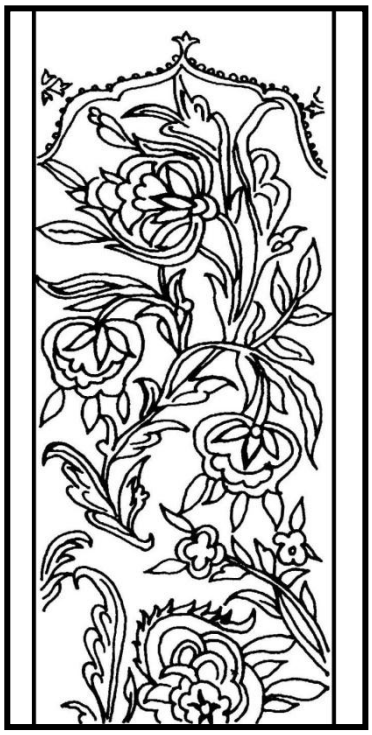

Çizim No: 293 Kenar Süsleme

ÖRNEK NO: 80

Fotoğraf No: 427

Fotoğraf No: 428

Envanter No: 579

Eserin Bulunduğu Koleksiyon: Ankara Vakıf Eserleri Müzesi

Adı: Kuran'ı Kerim

Hattatı:-

Yazısı: Nesih

Konusu: Kuran

Boyutları: 27cm x 18cm

Koleksiyondaki Yeri: Depo

Yapılış Tarihi:-

İncelenme Tarihi: 20.06.2011

Geldiği Yer:-

Durumu: İlk sayfa yıpranmış, diğeri sağlamdır

Onarım Görüp Görmediği: Görmemiş

Tezhibin El Yazması İçindeki Yeri: Serlevha

Tezhipte Kullanılan Renkler: Altın, lacivert, siyah, limonküfü yeşili, beyaz, siyah, sülyen, açık mavi, mor, pembe, kahverengi

Kompozisyon Özellikleri:

Her iki örnek aynı süsleme özelliklerine sahiptir. İlk sayfada kırışıklıklar oluştuğundan dolayı daha düzgün olan ikinci sayfanın fotoğraf örmekleri incelenmiştir.

Serlevha tarzında karşılıklı simetrik olarak tezhiplenmiş sayfalarda Kur'an-ı Kerim'in son sureleri olan Felak ve Nas sureleri yer almaktadır. Altın sıvamalı zencerek motifi ile sayfanın ortasında diktörtgen formu oluşturulmuştur. Anahtarlı zencereğin görüldüğü cetvelde, altın zemin üzerine, zencerekte takip edilen yönlere iğne perdahı tekniği uygulanmıştır. Bu diktörgenin altında ve üstünde iki adet simetrik diktörtgen formu daha oluşturularak ortalarına altın sıvamalı zemin üzerine beyaz mürekkeple hat yazılmıştır. Sağ üstteki yazıdaFelak suresi olduğunu, sağ en altta ise surenin Medine'den indirildiğini ve 5 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı ile ortada iseFelak suresi bulunmaktadır.

Ortadaki yazı alanına zemini sıvama altın olarak boyanan beynes sütur uygulanmıştır. Yazı altın sıvamalı zencerek motifi ile çerçevelenmiştir. Yazının sağında ve solunda bulunak koltuklar da altın sıvamalı zencerek ile çerçevelenmiştir.

Koltuklardaki siyah zemin üzerine altın kıvrımdal ile oluşturulmuş tersli düzlü geometri üzerinde hareket eden stilize bitki motifleri işlenmiştir. Stilize çiçeklerde ise altın dışında sülyen ve limonküfü rengi kullanılmıştır.

Alttaki ve üstteki dikdörtgen formu ¼ ölçekle oluşturulmuştur. Dikdörtgenin araları buz mavisi zemin üzerine siyah kurtçuk işlenmiş tahrirlerle kartuşlara ayrılmıştır. Mavi zeminli kartuşlar içine rumi, penç, goncagül ve kıvrım dal motifleri işlenmiş olup diğer kartuşlar altın ile sıvanmış ve üzerine çintemani motifi uygulanmıştır. Ayrıca bu kartuşlarda penç, goncagül ve kıvrımdal motifleri kullanılmıştır. Anahtarlı zencereğin görüldüğü cetvelde, altın zemin üzerine, zencerekte takip edilen yönlere iğne perdahı tekniği uygulanmıştır.

Büyük dikdörtgen formunun dışı ise kartuş ve taçlarla sınırlandırılmıştır. En dışa ise mavi tahrir çekilerek bunların üzerine tirfil motifi ile basit tığlar oluşturulmuştur. Taç formunun en iç zemini limonküfü sıvanarak ayırma rumi ile üzerindeki mavi zeminden ayrılmıştır. Limonküfü zeminin içine stilize çiçek motifi işlenmiştir. Bunun dışındaki mavi zemin ise sülyen rengindeki tahrirle sınırlandırılarak üzerinde kalan alanlar altınla sıvanmıştır. Altın üzerine çintemani motifi bezenmiştir. Ayrıca zemin üzerinde açık mavi renkli sarmal rumi ve helezonik kıvrımdalların iç içe geçtiği görülmektedir. Kıvrımdalların üzerine ise stilize çiçek motifleri işlenmiştir. Diğer kartuşlar ise mavi ve altın ile sıvanmış ve bunun üzerine stilize çiçek motifleri bezenmiştir. Altın sıvamalar üzerine çintemani motifi işlenmiştir.

Solsayfa ise sağla aynı şekilde bezenmiştir. Sayfanın üstünde ortadaki surenin Nas suresi olduğunu ve en altında ise surenin Medine'den indirildiğini ve 6 ayetten oluştuğunu ifade eden yazı ile ortada Nas suresi bulunmaktadır.

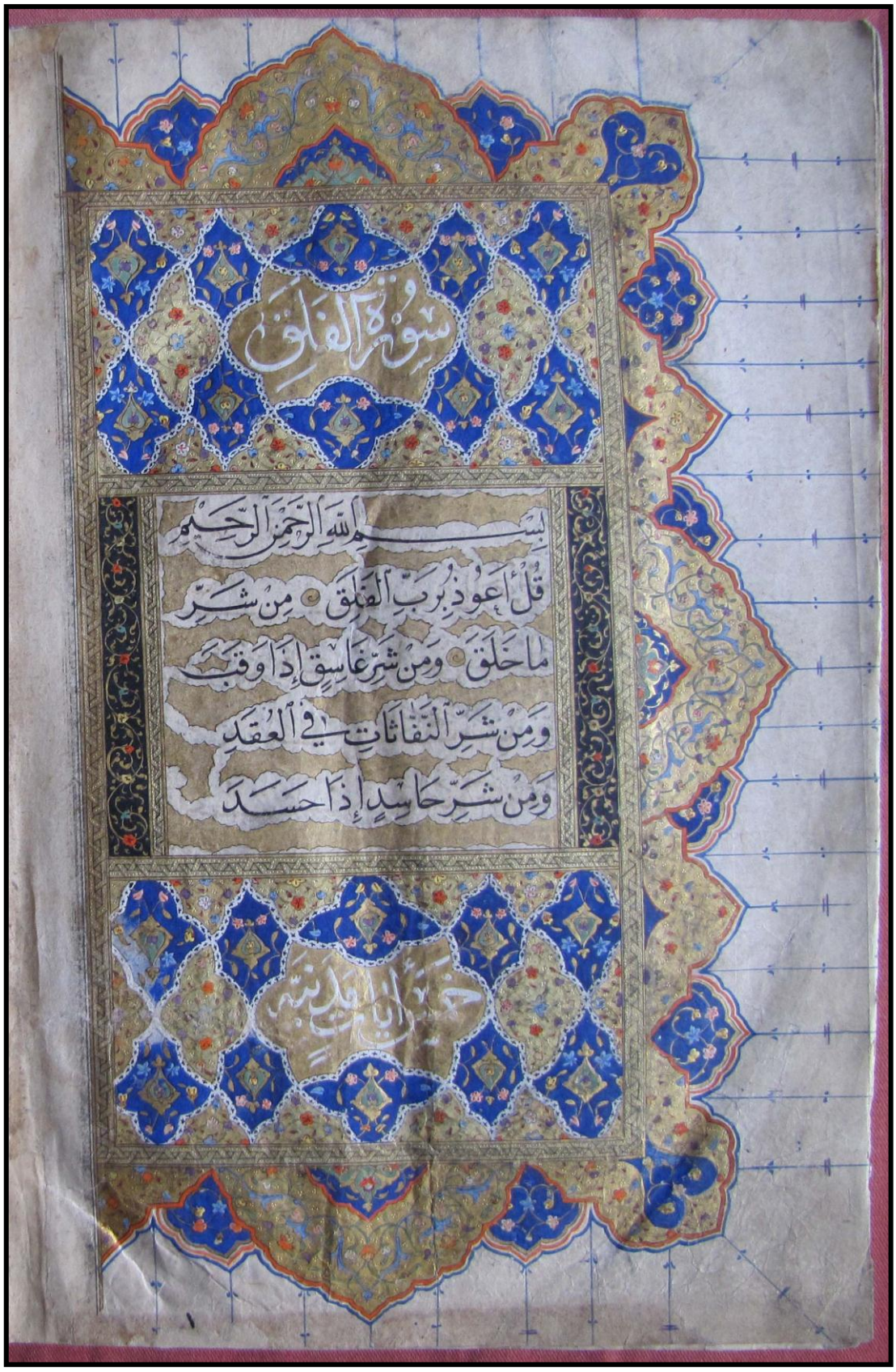

Fotoğraf No: 429 Sağ sayfa

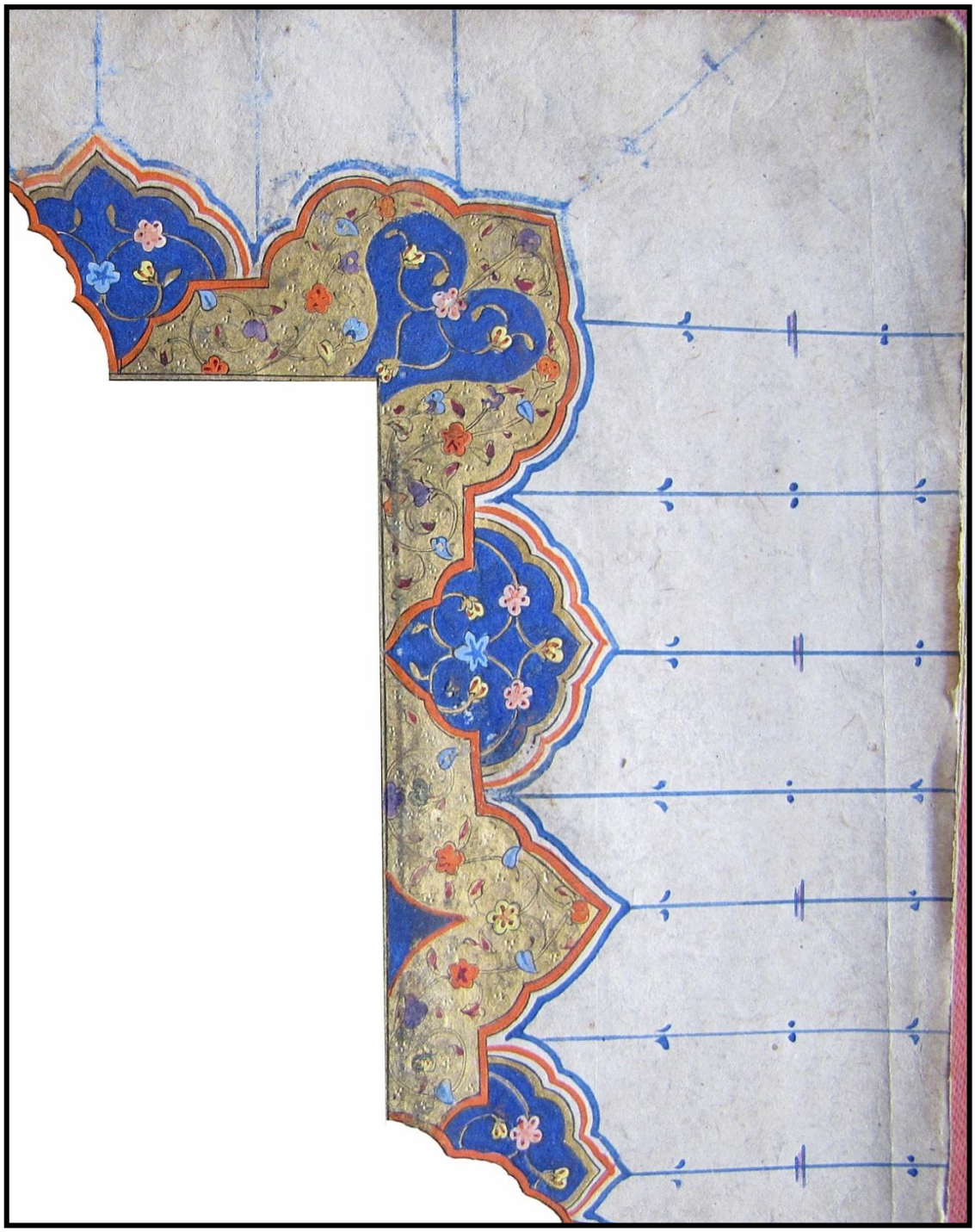

Fotoğraf No: 430 Kenar süslemesi

Fotoğraf No: 431 Bordür

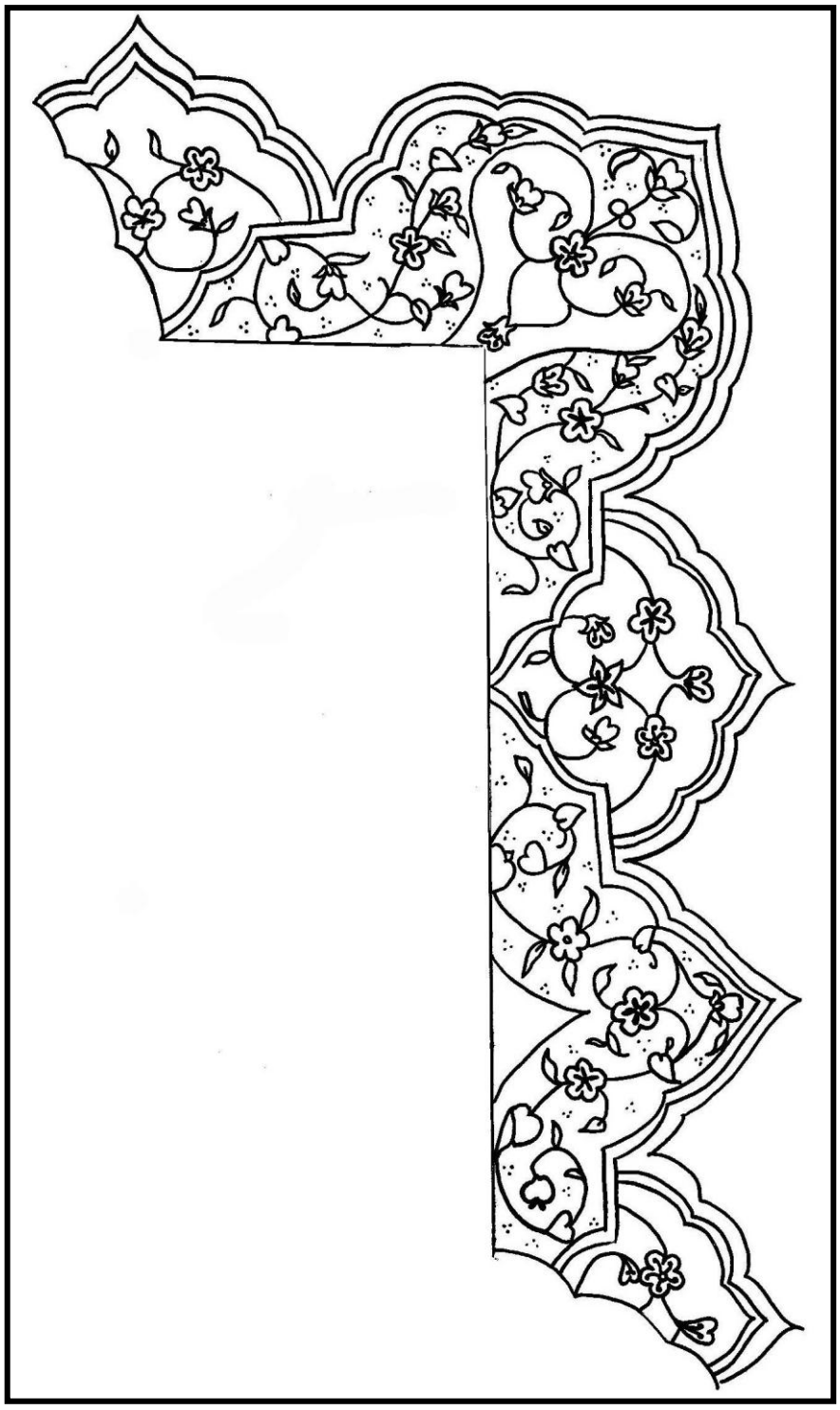

Çizim No: 294 Kenar süslemesi

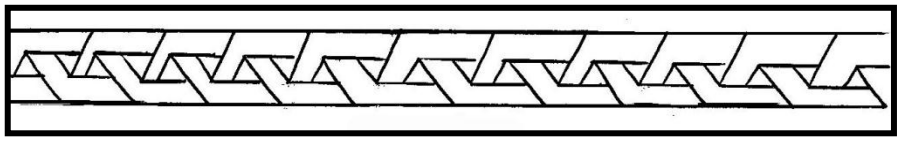

Çizim No: 295 Bordür

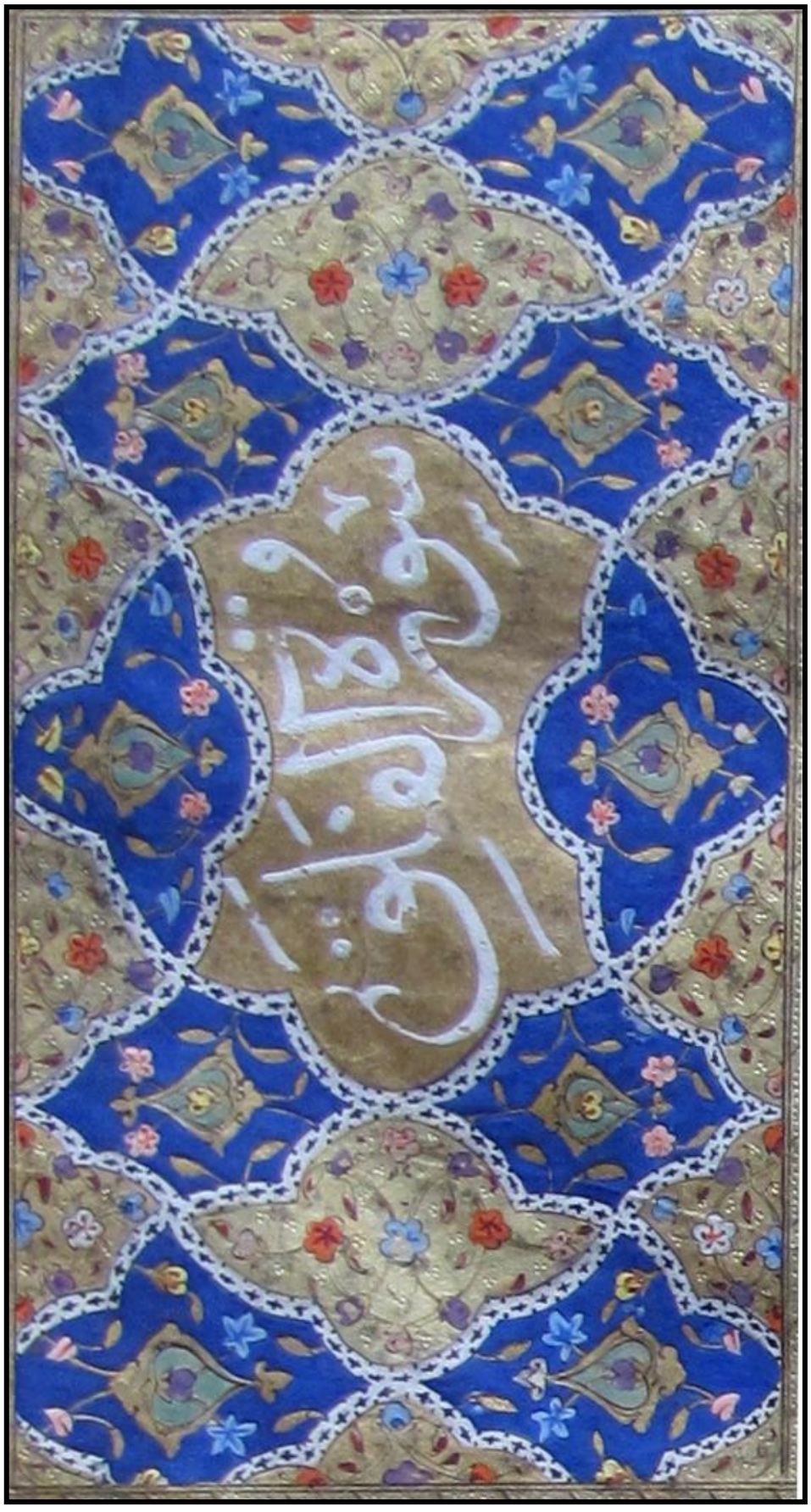

Fotoğraf No: 432 Başlık tezhibi

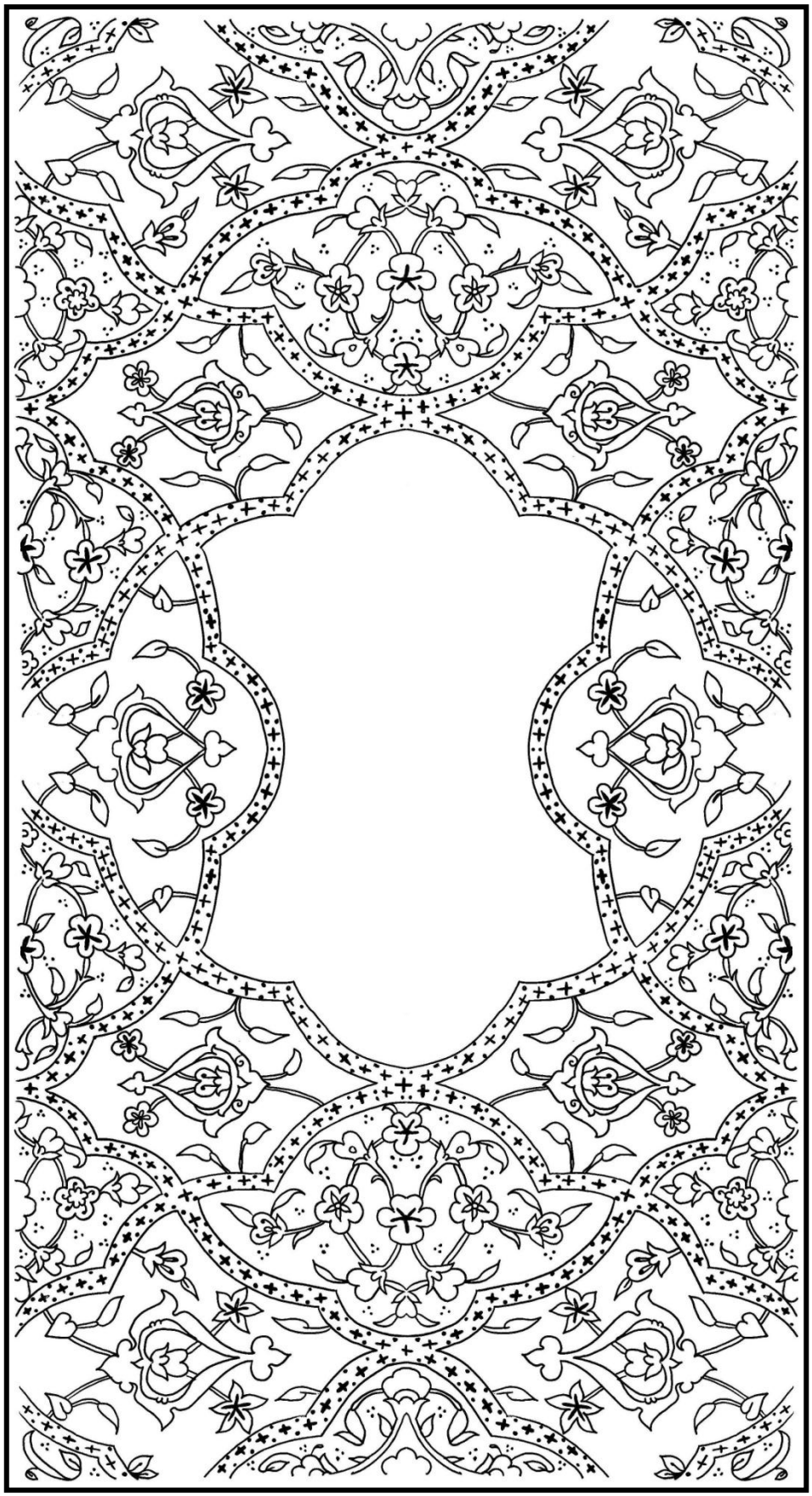

Çizim No: 296 Başlık tezhibi

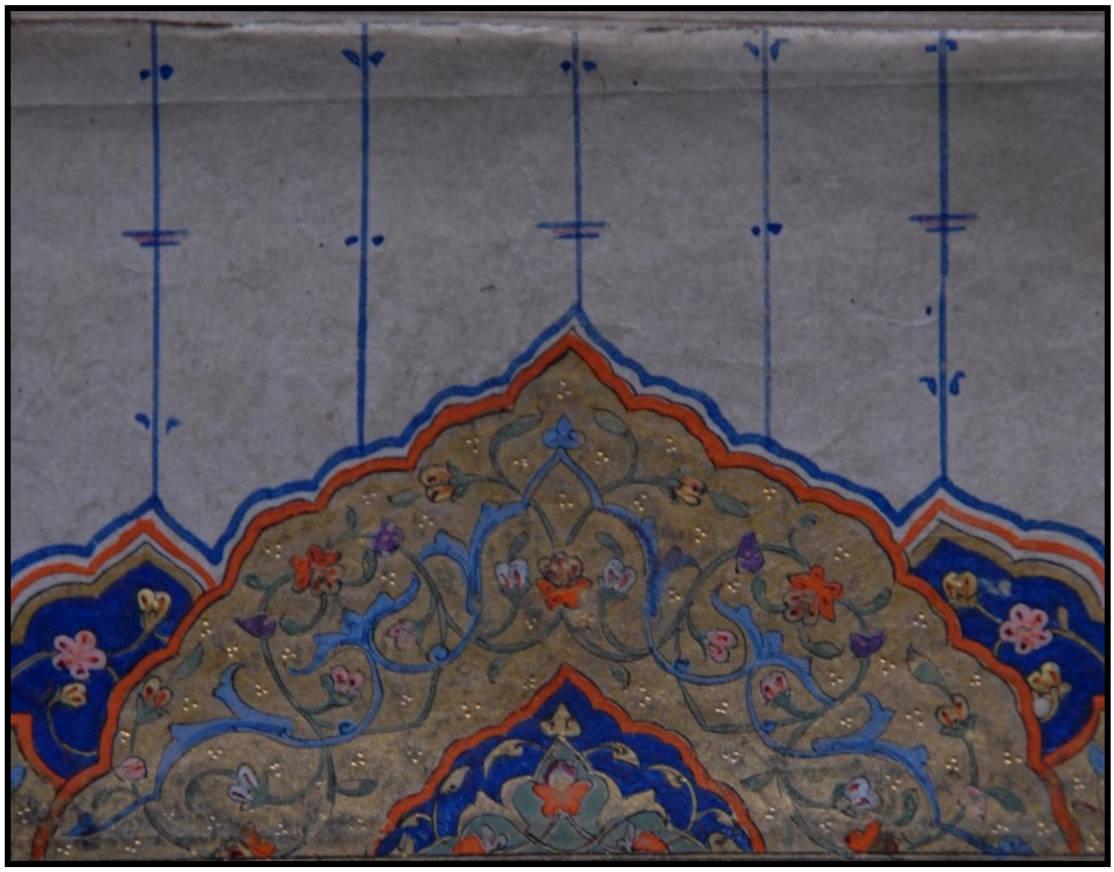

Fotoğraf No: 433 Taç formu

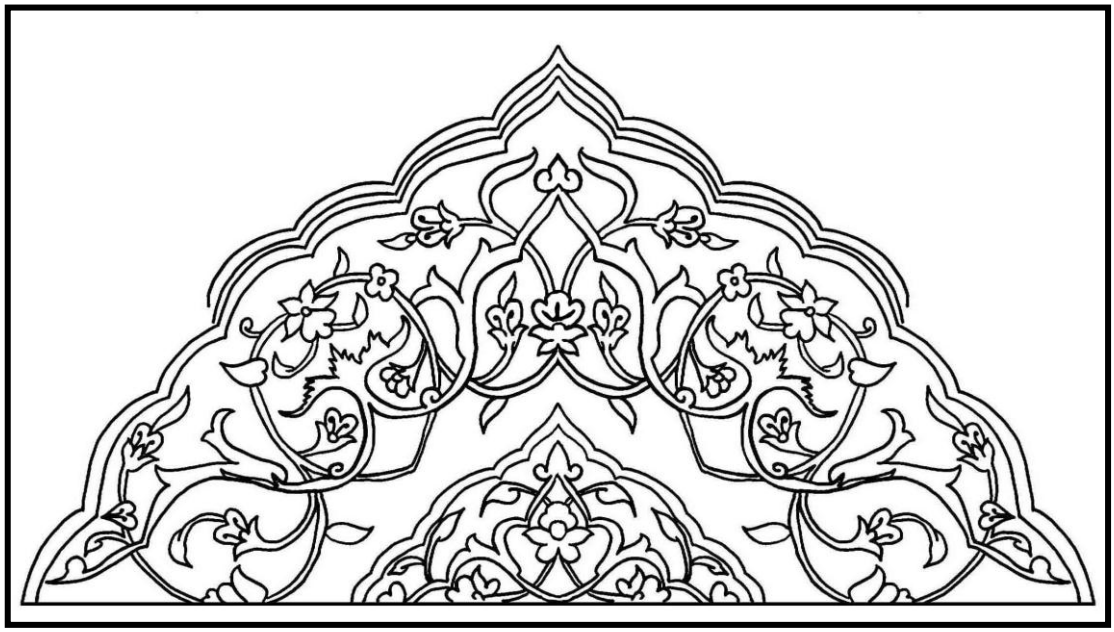

Çizim No: 297 Taç formu

Fotoğraf No: 434 Bordür süslemesi

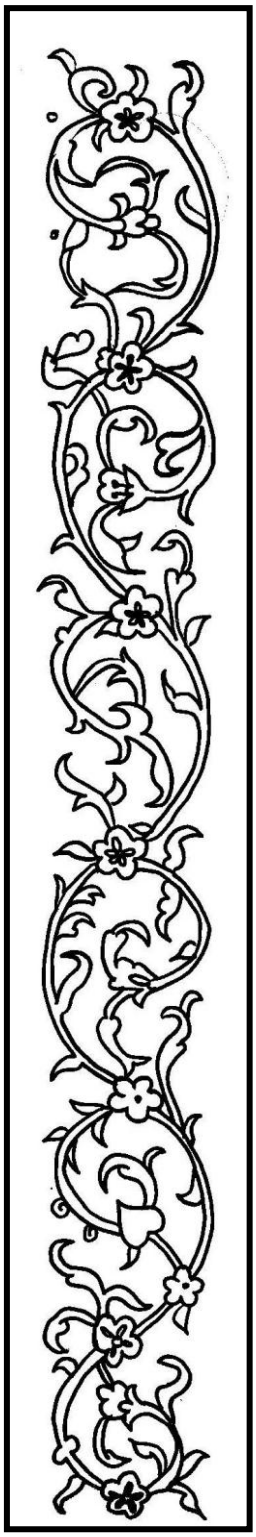

Çizim No: 298 Bordür süslemesi

4.2. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Özellikleri

Tablo 1. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Döküm Tablosu

Sıra No	Envanter No	Rumi	Hatayi	Penç	Goncagül	Bulut	Çintemani	Spiral	Zencerek	Yıldız	Kıvrımdal	Tomurcuk	Palmet	Lotus	Münhani	Vazo	C,S Kıvrımı	Buket	Kurdela	Tığ	Sazyolu	Çengel	Salyangoz	Akantus
1	1 DB	X	X	X	X	X				X	X	X	X							X		X	X	
2	2 DB	X	X	X	X	X			X	X	X		X							X			X	
3	14	X	X	X	X		X	X												X				
4	18	X		X				X																
5	24	X		X							X													
6	29		X	X	X	X	X		X							X	X	X	X	X				X
7	45	X	X	X	X						X									X				
8	47	X	X	X	X	X			X		X								X	X				X
9	49		X	X																X				
10	120	X		X							X									X				
11	124			X	X			X			X	X								X				
12	128	X	X	X		X																		
13	136	X	X	X	X															X				
14	150	X		X	X						X	X								X				
15	156	X	X	X	X	X														X				
16	159	X	X	X					X		X	X					X	X		X				
17	167		X	X			X		X			X				X	X	X			X			
18	181			X															X		X		X	X
19	186		X	X							X									X		X	X	
20	187	X	X	X	X	X		X			X	X			X					X				
21	197			X	X			X									X	X	X		X			
22	565	X	X	X	X			X			X	X			X					X			X	
23	566	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X										
24	567	X	X	X	X			X			X	X	X	X						X			X	
25	568	X	X	X				X		X	X	X			X					X			X	
26	570	X	X	X	X	X		X		X	X	X	X	X						X			X	
27	579	X	X	X	X		X	X	X		X	X								X			X	
28	1273	X	X	X	X						X	X								X			X	
Toplam	28	21	21	28	18	9	4	11	6	5	18	14	5	3	3	2	4	4	4	21	3	2	10	3

4.2.1. Motif Döküm Tablosunun Yorumu

Tablo 1 incelendiğinde 28 eserde penç motifi, 21 eserde rumi, hatayi, tığ motifi, 18 eserde goncagül, kıvrımdal motifleri, 14 eserde tomurcuk motifi, 11 eserde spiral motifi, 10 eserde salyangoz motifi, 9 eserde bulut motifi, 6 eserde zencerek motifi, 5 eserde yıldız ve palmet motifleri, 4 eserde çintemani, C,S kıvrımı, buket ve kurdele motifleri, 3 eserde lotus, mühnami, sazyolu ve akantüs motifleri, 2 eserde vazo ve çengel motifleri görülmüştür.

Tablo 2. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Motif Dağılımı

Motifler	**n**	**%**
Rumi	21	75
Hatayi	21	75
Penç	28	100
Goncagül	18	64
Bulut	9	30
Çintemani	4	14
Spiral	11	39
Zencerek	6	21
Yıldız	5	18
Kıvrımdal	18	64
Tomurcuk	14	50
Palmet	5	30
Lotus	3	11
Münhani	3	11
Vazo	2	7
C,S Kıvrımı	4	14
Buket	4	14
Kurdele	4	14
Tığ	21	75
Sazyolu	3	11
Çengel (+)	2	7
Salyangoz	10	36
Akantüs	3	11
Toplam	219	100

4.2.2. Motif Dağılım Tablosunun Yorumu

Tablo 2 incelendiğinde penç motifinin % 100 oranında, tığ, rumi ve hatayi motiflerinin % 75 oranlarında, goncagül, kıvrımdal motiflerinin % 64 oranında, tomurcuk motifinin % 50 oranında, spiral motifinin % 39 oranında, salyangoz motifinin % 36 oranında, palmet ve bulut motifinin % 30 oranında, zencerek motifinin % 21 oranında, yıldız motifinin % 18 oranında, çintemani, C ve S kıvrımı, buket ve kurdele motifinin % 14 oranında, lotus, münhani, sazyolu ve akantüs motifinin % 11 oranında, vazo ve çengel motifinin % 7 oranında kullanıldığı görülmüştür. En çok penç motifinin daha sonra tığ, rumi ve hatayi motiflerinin, en az ise çengel ve vazo motiflerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Penç motifinin tüm eserlerde kullanılması, tezhip sanatında bitkilerden etkilenildiğini ve penç motifinin yardımcı bir bezeme unsuru olmasına rağmen tezhip sanatı içerisindeki önemini göstermektedir. Ayrıca hatai, goncagül, kıvrımdal ve tomurcuk gibi stilize bitki motiflerinin de sık kullanılması tezhip sanatında bitkilerden fazlaca yararlanıldığını kanıtlamaktadır.

Lotüs, akantüs, buket, kurdele, vazo, C ve S kıvrımı motiflerinin kullanım sıklığının penç , hatai, rumi, kıvrımdal, goncagül motiflerinden daha az olduğu belirlenmiştir. Bunların ise klasik dönemde görülmediği, Batı etkisi ile son dönemdeki eserlerde görüldüğü tespit edilmiştir.

1 numaralı envanterdeki Kuran'ı Kerim'de bulunan çengel motifi bazı araştırmacılar tarafından haç motifine benzetilse de, bu motife çengel motifi denilmesi Kuran'ı Kerim'de haç sembolünün yer almasının İslam anlayışıyla uyuşmayacağından çengel motifi kanısını doğrulamıştır.

Klasik dönemde tığ motifi daha çok iki ayrı şekilde yan yana kullanılmıştır, bunlardan birincisi oldukça sade iken yanındaki tığlar daha girift tasarlanmıştır. Sade tasarlananlar tığların genellikle lacivert ve kırmızı renge boyandığı izlenmekte olup girift olanlar ise ağırlıklı olarak altın ile boyanmıştır. Son dönemlerde ise tığlar yerine vazo, buket motifleri kullanıldığı izlenmekte olup batı etkisi burada da kendini göstermiştir.

4.3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Özellikleri

Tablo 3. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Döküm Tablosu

Sıra No	Envanter No	Altın rengi	Lacivert ve tonları (açık mavi, turkuaz)	Kırmızı ve tonları (sülyen)	Beyaz ve tonları	Siyah	Lila	Yeşil ve tonları (limon küfü)	Pembe	Bordo	Eflatun	Kahve rengi	Mor	Sarı	Gri
1	1 DB	X	X	X	X	X	X	X							
2	2 DB	X	X	X	X			X		X					
3	14	X	X		X	X	X	X	X	X					
4	18	X	X	X		X			X						
5	24	X	X	X		X		X							
6	29	X	X	X	X			X	X				X	X	
7	45	X	X	X	X		X		X	X					
8	47	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X			
9	49	X	X	X	X	X	X	X	X						X
10	120	X	X	X	X	X			X	X					
11	124	X	X	X	X	X		X	X					X	
12	128	X	X		X				X	X					
13	136	X	X	X	X	X									
14	150	X	X	X	X	X			X		X				
15	156	X	X	X		X	X		X	X				X	
16	159	X	X	X				X						X	
17	167	X	X	X	X	X		X	X				X	X	
18	181	X	X	X	X			X		X		X	X	X	X
19	186	X	X	X											
20	187	X	X	X		X	X	X		X				X	
21	197	X	X	X	X			X	X					X	
22	565	X	X	X			X	X	X					X	
23	566	X	X	X	X	X								X	
24	567	X	X	X	X	X									
25	568	X	X	X	X	X		X		X					
26	570	X	X	X	X	X	X	X							
27	579	X	X	X	X	X		X	X			X			
28	1273	X	X	X	X	X	X	X			X			X	
Toplam	28	28	28	26	21	19	10	18	15	9	3	3	3	11	2

4.3.1. Renk Döküm Tablosunun Yorumu

Tabloda 3'te görüldüğü gibi 28 adet eserde altın rengi, 28 adet eserde lacivert ve tonları, 26 eserde kırmızı ve tonları, 21 eserde beyaz ve tonları, 19 eserde siyah ve tonları, 10 eserde lila, 18 eserde yeşil ve tonları, 15 eserde pembe, 9 eserde bordo, 3 eserde eflatun, 3 eserde kahverengi, 3 eserde mor, 11 eserde sarı, 2 eserde gri renklerinin tezhipli eserlerin süslemesinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Ankara Vakıf Eserleri Müzesinde Depoda ve Teşhirde Bulunan Tezhipli Eserlerin Renk Dağılımı Tablosu

Renkler	**n**	**%**
Altın	28	100
Lacivert ve tonları	28	100
Kırmızı ve tonları	26	92
Beyaz ve tonları	21	75
Siyah	19	67
Lila	10	35
Yeşil ve tonları	18	64
Pembe	15	53
Bordo	9	18
Eflatun	3	11
Kahverengi	3	11
Mor	3	11
Sarı	11	40
Gri	2	7
Toplam	196	100

4.3.2. Renk Dağılım Tablosunun Yorumu

Tablo 4'de görüldüğü gibi tezhipli eserde altın rengi, lacivert ve tonları % 100 oranında, kırmızı ve tonları % 92 oranında, beyaz ve tonları % 75 oranında, siyah % 67, lila % 35 oranında, yeşil ve tonları % 64 oranında, pembe % 53 oranında, bordo % 18 oranında, sarı % 40 oranında, eflatun, kahverengi ve mor % 11 oranında, gri %7 oranında kullanılmıştır. En çok altın rengi ve lacivert tonlarının kullanıldığı, en az ise gri, eflatun ve kahverenginin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Klasik dönemin ihtişamını yansıtan altın tezhipli eserlerde de fazlaca görülmektedir. Gerek zemin renginde gerekse bezeme renginde altın 16.yy eserlerinin

yoğun olduğu araştırmada belirleyici renk unsuru olmuştur. Gökyüzü rengi olan mavi ve lacivert ise doğadan yararlanılan tezhiplerde rahatlığı ve güveni simgelemesi nedeni ile altının yanında en sık kullanılan renktir.

Batı etkisinden sonra tezhiplerde görülen bordo, eflatun, lila, pembe renkleri daha ziyade vazo, buket, kurdeleleri bezemek için genellikle gölgeli tarama tekniği ile kullanılmıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

28 adet el yazması eserin tezhiplerinin değerlendirildiği bu tezde eserlerin kronolojik olarak sıralanması metodolojik açıdan uygun bulunmuştur. Yapım tarihi tespit edilemeyen eserlere ise en sonda yer verilmiştir. Kur'an-ı Kerim nüshaları başta olmak üzere tasavvuf, İslâm bilimleri, tarih ve fen konulu eserlerin, dönemin müzehhiplerince, dikdörtgen, kare, madalyon ve kubbe biçimindeki ana şemalara ve belli tasarım programlarına göre tezhiplendiği görülmüştür.

El yazmaları kâtip ve hattatlar tarafından kaleme alınırken tezhip için ayrılan alanların önceden belirlenmesi önemli olup yeri geldiği zaman bu alanların ilk amaçlandığı şekilde doldurulmadığı II. Osman'a ait Lidos'taki Cami Vakfiyesinde olduğu gibi, tezhip için ayrılan başlık tamamlanmamış daha sonra yerine yazılar ve mühürler ilave edilmiş olduğu anlaşılmıştır.

16.yy'ın ilk yarısına tarihlenebilen envanter no: 1 Kuran ve envanter no: 124 Yavuz Sultan Selim vakfiyesi olarak numaralandırılan yazmalar; boyutları, sade ciltleri ve sınırlı tutulan tezhipleri ile Osmanlı kitap sanatlarının o dönemdeki durumunu yansıttığı görülmüştür. Çeşitli kaynaklarda Yavuz Sultan Selim'in 1514'te Tebriz'i almasıyla çok sayıda İranlı sanatçının İstanbul'daki nakkaşhaneye getirildiğinden söz edilmektedir. Araştırmada bu sanatçıların etkisinin daha çok Kanuni devrinde kendini belli ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. II. Beyazıd'ın Cami ve İmarethanesine ait vakfiyesinde sade görünümlü tezyinatlar görülmekte iken, Kanuni'nin Rumeli'deki vakıflarına ait vakfiyesinde ihtişamlı bezemeler görülmektedir.

Türk tezhip sanatının farklı dönemlere ait tezhipli eserlerinin motif çizimlerinin yapıldığı bu çalışmada; klasik dönem eserleri ağırlıklı olarak örneklendirilmiş, bunun yanında Batı etkisinde olan geç dönem eserler de yer almıştır. Ayrıca eserlerdeki bazı sayfaların deformasyona uğradığı ve motiflerin silindiği tespit edilmiştir. Bu motifler

günümüz teknolojisi kullanılarak bilgisayar ortamında çözümlenmiştir. 434 adet tezhip fotoğrafları bulunan tezde 298 adet çizim yapılmıştır.

Hazırlanan çalışmada Osmanlı el yazmalarının klasik şemalarının 18.yy da da büyük oranda takip edildiği anlaşılmaktadır. Ancak yine de detaylardaki farklılıkların dikkat çekicici olduğu 49 envanter numaralı III. Osman Camisi Vakfiyesinde, 187 envanter numaralı III. Mustafa'nın Mısırdaki Vakıflarına dair vakfiyesi ve 159 envanter numaralı I.Abdülhamit'in İstanbul'daki Vakıflarına ait vakfiyesinde görüldüğü gibi sayfanın üst kenarına doğru yayılan tezhiplerin, sayfanın neredeyse yarısını kaplamaya başladığı görülmüştür.

19. Yüzyıl tezhip örneğinin yer aldığı Sultan III. Selim Vakfiyesinde Batılılaşma sürecindeki motiflerin tezhip sanatına da yansıdığı görülmektedir. Eserde Klasik dönem tezhip motifleri yanında batı motiflerinin de yer aldığı ve klasik dönem tezhip motiflerinden uzaklaşıldığı anlaşılmaktadır.

19.yy da Avrupai motiflerin yaygın olduğu üslubun yanı sıra eski şemaları takip etmeye çalışan bir üslup da görülmektedir. Çok iri boyutlarda yapılmış bir Osmanlı Kuranı üç boyutluluktan uzak çoğunlukla bir dala tutturulmuş çiçeklerle tezhiplenmiştir. Klasik Osmanlı motifleri oldukça değişikliğe uğramış, bir bakıma basitleşmiş bu tezhip; aslında geleneksel kitap sanatlarında gelinen durumu da göstermektedir. Klasik Osmanlı üslubundan farklı olan bu motifleri; gölgede üç boyutlu çiçekleri ve yaprakları vazodan çıkan çiçek dallarını veya bir buket şeklinde bağlanmış çiçekleri 167 envanter numaralı II. Mahmut'un Nakşidil Valide Sultan Hayratı Vakfiyesi, 197 envanter numaralı Mevlana Celaleddin Rumi Mesnevisi, 29 envanter numaralı III. Selim Vakfiyesinde görmek mümkündür. Orta boy olarak hazırlanmış olan II. Abdülhamit Vakfiyesinde, tezyini alana hacimli akantus yapraklarından ve çiçek buketlerinden oluşan simetrik bir süsleme yerleştirilmiştir. Ortadaki şemse adeta tüm yüzeye hâkim olmuş, köşebentlerle arasında ince bir çizgi kalmıştır. Tezhipte vazodan çıkan çiçeklerin akantüs yapraklarının ve üç boyutlu çiçek buketlerinin hâkim olduğu görülmektedir. Tüm sayfaya yayılan süslemeler Osmanlıların Avrupaileşen dünyalarının geleneksel kitap sanatlarına yansıyan izlerini taşımaktadır.

19.yy da matbaanın Osmanlı dünyasında da yaygınlaşmasıyla geleneksel cilt, tezhip ve hat sanatları oldukça gerilemiş, yetişmiş sanatçı sayısı azalmıştır. El yazması

kitap yapımıyla içi içe yaşayan bu sanat dalları dolayısıyla eski inceliğini ve yaratıcılığını kaybetmiş eski ustalarla beraber pek çok geleneksel bilgi de yok olmuştur.

28 adet tezhipli eserin incelendiği araştırmada; 1 adet Delailül Hayat, 1 adet Şifayı Şerif, 1adet Şerhül Şifa, 1 adet Mesnevi, 9 adet Kuran-ı Kerim ve 15 adet Vakfiyede bulunan tezhipler süsleme özelliklerine göre incelenmiştir. Ankara Vakıf Eserleri Müzesi'ndeki 28 adet elyazması eserin 80 farklı örneği incelenmiştir.

Klasik dönem eserleri çalışmada ağırlıklı olup 10 eser 16. yüzyıl, 2 eser 17. yüzyıl, 6 eser 18. yüzyıl, 5 eser 19. yüzyıl, 1 eser 20. yüzyıla ait olup, 4 eserin tarihleri tespit edilememiştir.

Yapılan araştırma kapsamında, 28 eserde penç motifi, 21 eserde rumi, hatayi, tığ motifi, 18 eserde goncagül, kıvrımdal motifleri, 13 eserde tomurcuk motifi, 11 eserde spiral motifi, 10 eserde salyangoz motifi, 9 eserde bulut motifi, 6 eserde zencerek motifi, 5 eserde yıldız ve palmet motifleri, 4 eserde çintemani, C,S kıvrımı, buket ve kurdele motifleri, 3 eserde lotus, mühnami, sazyolu ve akantüs motifleri, 2 eserde vazo ve çengel motifleri görülmüştür.

Penç motifinin tüm eserlerde kullanılması, tezhip sanatında bitkilerden etkilenildiğini ve penç motifinin yardımcı bir bezeme unsuru olmasına rağmen tezhip sanatı içerisindeki önemini göstermektedir. Ayrıca hatai, goncagül, kıvrımdal ve tomurcuk gibi stilize bitki motiflerinin de sık kullanılması tezhip sanatında bitkilerden fazlaca yararlanıldığını kanıtlamaktadır.

Lotüs, akantüs, buket, kurdele, vazo, C ve S kıvrımı motiflerinin kullanım sıklığının penç , hatai, rumi, kıvrımdal, goncagül motiflerinden daha az olduğu belirlenmiştir. Bunların ise klasik dönemde görülmediği, Batı etkisi ile son dönemdeki eserlerde görüldüğü tespit edilmiştir.

Klasik dönemde tığ motifi daha çok iki ayrı şekilde yan yana kullanılmıştır, bunlardan birincisi oldukça sade iken yanındaki tığlar daha girift tasarlanmıştır. Sade tasarlananlar tığların genellikle lacivert ve kırmızı renge boyandığı izlenmekte olup girift olanlar ise ağırlıklı olarak altın ile boyanmıştır. Son dönemlerde ise tığlar yerine vazo, buket motifleri kullanıldığı izlenmekte olup batı etkisi burada da kendini göstermiştir.

1 numaralı envanterdeki Kuran'ı Kerim'de bulunan çengel motifi bazı araştırmacılar tarafından haç motifine benzetilse de, bu motife çengel motifi denilmesi Kuran'ı Kerim'de haç sembolünün yer almasının İslam anlayışıyla uyuşmayacağından çengel motifi kanısını doğrulamıştır.

27 adet eserde altın rengi, 28 adet eserde lacivert ve tonları, 26 eserde kırmızı ve tonları, 21 eserde beyaz ve tonları, 19 eserde siyah ve tonları, 10 eserde lila, 18 eserde yeşil ve tonları, 15 eserde pembe, 9 eserde bordo, 3 eserde eflatun, 3 eserde kahverengi, 3 eserde mor, 11 eserde sarı, 2 eserde gri renklerinin tezhipli eserlerin süslemesinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Klasik dönemin ihtişamını yansıtan altın tezhipli eserlerde de fazlaca görülmektedir. Gerek zemin renginde gerekse bezeme renginde altın 16.yy eserlerinin yoğun olduğu araştırmada belirleyici renk unsuru olmuştur. Gökyüzü rengi olan mavi ve lacivert ise doğadan yararlanılan tezhiplerde rahatlığı ve güveni simgelemesi nedeni ile altının yanında en sık kullanılan renktir.

5.2. ÖNERİLER

Eserlerin üzerinde bant izleri bulunması, kesilen yerlerin aslına uygun olmadan restore edilmesi, onarımın geçmişte ehil olmayan kişiler tarafından yapılmadığını göstermektedir. Bir çok eğitim kurumlarında yetişmiş olan uzman kişilerin bu konuda değerlendirilmesi faydalı görülmektedir. Özel iklimlendirme sistemi ile eserlerin teşhirde olduğu görülmekle birlikte bu sistemin tüm el yazması eserler için kullanılması önerilmektedir. Ayrıca her eserin ayrı bir muhafazalı kapta korunması ve çalışmalara üniversitelerin ilgili bölümleriyle kollektif olarak katılması uygun görülmektedir.

Eserlerin envanter kayıtları tamamen oluşturulmamış, elle yırtılmış küçük kağıt parçalarıyla içlerine yerleştirilmiştir. Çalışmada bir Kuran'ı Kerimin içerisinden iki farklı envanter kaydı çıktığı tespit edilmiş olup bu durum yetkililere bildirilmiş ve yanlış olan kayıt düzeltilmiştir. Ayrıca eserlerin detaylı envanter kayıtları olmadığından görüntülenen sayfalardaki envanter kayıtları (Osmanlıca ve Farsça olanlar) çalışmada ortaya çıkartılmıştır. Söz konusu durum yetkililere sözlü olarak bildirilmiş ve bunun

üzerine yetkili uzman gerekli araştırmaya başlamıştır. Araştırma devam etmekte olup tezde bu araştırmanın bir kısmından yararlanılmıştır.

Gerek Vakıf Eserleri Müzesi'nde gerek diğer müzeler ve kütüphanelerde bulunan el yazmalarının daha geniş araştırmalarda incelenmesi, belgelenmesi tezhip sanatının günümüzde yaşatılmasına katkıda bulunacaktır. Ayrıca gün ışığına çıkmamış farklı motifler araştırmacılara tezhip tasarımlarında yol gösterici olabilir. El yazması kitapların teknolojiyle birlikte üretiminin ortadan kalkması nedeniyle tezhip ancak hat veya tablo gibi sınırlı alanları süslemektedir. Ortaya çıkan motiflerin tezhip dışında diğer el sanatlarında uygulanabilirliği görülmüş olup, bu konuda diğer sanat dallarıyla ilgili kurumların araştırmalarının, el sanatlarımızın karşılıklı etkilenmesinin doğuracağı zenginliğin Geleneksel Türk El sanatlarına katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

Acar, İ. (1998). *Ferman, berat ve vakfiyeler II*. (47). Antik Dekor.

Akar, A., Keskiner, C. (1997). *Türk Motifleri*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Temel Matbaacılık Lmtd. Şti.

Akar, A. ve Keskiner, C. (1978). *Türk Süsleme Sanatında Desen ve Motif*. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları.

Aksoy, Z. (2010). *XIV. Yüzyıl Anadolu Türk Tezhip Sanatı Tasarımları.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Türk- İslâm Sanatları Programı.İstanbul.

Aksu, H. (1992). *Anadolu Selçuklu Tezhip Sanatı ve Osmanlı (Klasik Dönem) Tezhip Sanatının Mukayesesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı Tezhip Programı.İstanbul.

Arseven, C.E. (1984). *Tezhip Maddesi,* Türk Sanatı, Cem Yayınevi, İstanbul.

Arseven, C. E. (1983). *Sanat ansiklopedisi.* (4). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Arseven, C. E. (1985). *Sanat Ansiklopedisi,* E.Mühre Maddesi, C3, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Aslanapa, O. (1987). *Türk Süsleme Sanatları*, Türk Süsleme Sanatları Sergi Katalogu, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü Yayınları,

Aşıcı, S. (2007). *Fatih Devri Tezhip Üslûbu,* T.C Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anasanat Dalı Tezhip Süsleme Programı Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul.

Aygün, N. (2003). *Türkmen Akkoyunlu İmparatorluğu,* Ankara.

Azak, G. (1993). *Türk Sanatında Süsleme*. Birinci baskı. İstanbul: Mega Basım A.Ş.

Bakır, S. (1999) *İznik Çinileri ve Gülbenkiyan Koleksiyonu*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi

Barik, M. (2010) *Barok Dönemi Levha Tezyinatı*, Yayımlanmamış Yüksek LisansTezi, Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Binark, İ. (1978) "Türklerde Resim ve Minyatür Sanatı", Vakıflar Dergisi, XII, Ankara.

Birol, A. İ. ve Derman, Ç. (1991).*Türk Tezyini Sanatlarında Motifler*, İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, Kubbe Altı İktisadi İşletmesi.

Birol, A. İ, ve Derman, C. (2005) *Türk Tezyin'i Sanatlarında Motifler*. Kubbealtı Neşriyatı. İstanbul

Cezar, M, (1995). *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, I-II, İstanbul.

Cumbur, M. (1976). *Türklerde Tezhip Sanatı.* Ankara**:** Türk Dünyası El Kitabı.

Çetintaş, V. (2008). Geleneksel Sanatlarımızın Yaşatılması Gerekliliği Üzerine, *Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara.

Çetintaş, V., Karaöz, B. (2008) "Günümüzde Türk Tezhip Sanatı Uygulamalarının Farklı Kültürlerle Karşılaştırılması", *Gazi Üniversitesi I. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri,* Ankara.

Demirağ, S. A. (2007). *Ankara Etnografya Müzesindeki Beş Kur'an-I Kerim'in Tezhip Süsleme Özellikleri,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demircan Aksoy, Z. (2010) *XIV. Yüzyıl Anadolu Türk Tezhip Sanatı Tasarımları.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı Türk- İslâm Sanatları Programı, İstanbul.

Derman, Ç. (1991). *Osmanlı Asırlarında Üslûp ve Sanatkârlarıyla Tezhip Sanatı,* Osmanlı, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Derman, Ç. (1998). *Osmanlılar' da Tezhip Sanatı*, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C.2, İstanbul: IRCICA Yay.

Derman, U. (1987). *Yazma Eserlerde Kullanılan Alet ve Malzemeye Dair*, Fırat Havzası Yazma Eserler Sempozyumu, 5-6 Mayıs 1986, Fırat Üniversitesi Fırat Havzası Araştırma Merkezi, Elazığ.

Develioğlu, F. (2000). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat.* Ankara.

Didinal, T. (1990) *Bir Süsleme Sanatı, Osmanlı Tezhipleri*. Kültür ve Sanat Dergisi., T.İş Bank. Yayınları,İstanbul.

Eracar, Y. (2003). *XVI. Yüzyıldan XXI. Yüzyıla Kadar Tezhip Sanatından Kullanılan Bitkisel Motifler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ersoy, A. (1988). *Türk Tezhip Sanatı.* İstanbul: Akbank yayınları.

Esiner Özen, M. (2003). *Türk Tezhip Sanatı.* İstanbul: Gözen Kitap ve Yayınevi.

Ettınghausen, R, (1977) *Manuscript Illumination,* A Survey of Persian Art, From Prehistoric Times to the Present, Ed.: Arthur Upham Pope, C.V, Tehran, Soroush Pres,.England.

Kahya, E, (1998). *Anadolu Selçukluları Döneminde Bilimsel Çalışmalardan Bazı Örnekler,* Haçlı Seferleri ve XI. Asırdan Günümüze Haçlı Ruhu Semineri, Bildiriler, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi yayınları, İstanbul.

Keskiner, C. (1997). *Türk Motifleri.* İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Temel Matbaacılık Lmtd. Şti.

Keskiner, C. (2002). *Türk Süsleme Sanatlarında Stilize Çiçekler –Hatai-*, Ankara.

Kurfeyz, N. (2003). *Emek Sabır ve Sevgi... Tezhip*. Güzel Sanatlar Serisi:2. İstanbul: Tarih ve Tabiat Vakfı TATAV Yayınları.

Mesara, G. (1987). *Türk tezhip ve minyatür sanatı*. (Sayı: 25/1). İstanbul: Sandoz Bülteni.

Özcan,A.R., (2009) *Hat ve Tezhip Sanatı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özcan, N. (1992). *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki 16. Yüzyıl Divan Tezhipleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özcan, Y. (2002). *Türk Tezhip Sanatı*. Türkler Ansiklopedisi- Osmanlılar c (12). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Özkeçeci, İ. (1991) *20. Yüzyıl Türk Tezhip Sanatı ve Sanatçıları.* Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özkeçeci, İ. (2007) *Türk Sanatında Tezhip.* İstanbul: Seçil Ofset Yayınları.

Özkeçeci, İ. (1993). *Türk Tezhip Sanatı ve Tezyini Motifler*. (no,5) Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Yayını.

Özönder, H. (2003) *Ansiklopedik Hat ve Tezhip Sanatları Deyimleri, Terimleri Sözlüğü,* Konya: Sebat Ofset Matbacılık**.**

Özsayıner, C. Z. (1999). *Tezhip'li Kur'an-ı Kerimler*. Ankara: T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Öztürk, İ. (2003). *Türk El Sanatlarına Giriş.* Ankara: Ürün Yayınları.

Sami, Ş. (1989).*Kamûs-ı Türkî,* İstanbul.

Seçkinöz, M. (1986). *Resim II, Süsleme Resmi ve Süsleme Sanatları Tarihi.* İkinci Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Sertyüz, N. (1998). *16. Yüzyıl Tezyinatımızda Gül (Tezhipte- Çinide),* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Tanındı, Z. (2002). *Anadolu Selçuklu Sanatında Kitap ve Tezhibi*. Osmanlı Uygarlığı 2, Ankara, T.C Kültür Bakanlığı.

Taşkale, F. (1994). *Tezhip Sanatının Kullanım Alanları. Sanatta* Yeterlik Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Ana Sanat Dalı Tezhip Programı, İstanbul.

Ünver, S. (1964). *İstanbul Fethinden Sonra İlim ve Sanat*, Fethin 511. Yıldönümü Konferansları, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Ünver, A. S. (1934). *Türk Tezyinatında Halkariye Dair*. (12). Güzel Sanatlar Akademisi, Arkitekt Neşriyatından.

Vakıflar Genel Müdürlüğü. (2008). *Ankara Vakıf Eserleri Müzesi*. Ankara: Avem Yayını.

Yörükan, T. (1996). 18. Yüzyılda Müzehhip ve Ressam Ali Üsküdari. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Yetkin, S. K. (1972). Selçuklularda Resim Sanatı. Malazgirt Armağanından Ayrı Basım. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

http://www.kulturbakanligi.com.tr/TR,22943/birimlerimizin-websiteleri.htmladresinden 27 Haziran 2011 tarihinde alınmıştır.

http://www.vgm.gov.tr/arsiv/vakfiye.html adresinden 10 Aralık 2009 tarihinde alınmıştır.

htpp:// www.entegresoft.com/i/Sanal_muze.doc adresinden 25 Haziran2011 tarihinde alınmıştır.

http://www.vgm.gov.tr/arsiv/vakfiye.html adresinde 25 Haziran 2011 tarihinde alınmıştır.

http://www. yazmalar. gov. tr /el yazmacılığımız_ tr. php # 6. 2 / 26. 08. 2011 tarihinde alınmıştır.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Mesnevi_/_Mesnev%C3%AEi_Manev%C3%AE_(Mevl%C3%A2n%C3%A2 adresinden 8 Nisan 2010 tarihinde alınmıştır.

http://www.vgm.gov.tr/001_Menu/01_Tarihce/tarihtevakiflar.cfm adresinden 23 Aralık 2009 tarihinde alınmıştır.

http: //www.kulturbakanlıgı.com.tr adresinden 2 Şubat 2009 tarihinde alınmıştır.

http: //www.vgm.gov.tr/arşiv/vakfiye.html adresinden 23 Aralık 2009 tarihinde alınmıştır.

http://www.faruktaskale.com/sozluk/5-sozlukler/8-tezhip-sozlugu?start=70 adresindn 10 Aralık 2009 tarihinde alınmıştır.

EKLER

ÖRNEK NO

ESERİN FOTOGRAFI

Fotoğraf No:

Envanter No:

Eserin Bulunduğu Koleksiyon:

Adı:

Hattatı:

Yazısı:

Konusu:

Boyutları:

Koleksiyondaki Yeri :

Yapılış Tarihi:

İncelenme Tarihi:

Geldiği Yer:

Durumu :

Onarım Görüp Görmediği :

Tezhibin El Yazması içindeki Yeri :

Tezhipte Kullanılan Renkler :

Kompozisyon Özellikleri: